

รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2564

เสนอต่อ

กรมกิจการเด็กและเยาวชน

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

จัดทำโดย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน
ประจำปี 2564

เสนอต่อ
กรมกิจการเด็กและเยาวชน
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

จัดทำโดย
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
กันยายน 2565

บทสรุปผู้บริหาร

รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2564 เป็นการศึกษาค้นคว้า รวบรวม และวิเคราะห์ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชน ทั้งในมิติด้านสังคม การศึกษา เศรษฐกิจ เทคโนโลยี การเมือง และสาธารณสุข รวมถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนตลอดทั้งปี 2564 เพื่อสะท้อน ปัญหาที่เกิดขึ้นและพัฒนาไปสู่แนวทางแก้ไขการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยสรุปได้ดังนี้

ส่วนที่ 1 แนวโน้มและสถานการณ์เด็กและเยาวชนในศตวรรษที่ 21 พบว่า โครงสร้างประชากรในปี 2564 ประชากรเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มลดลงต่อเนื่องจากปี 2562 และ 2563 ซึ่งปี 2564 เป็นปีแรก ที่อัตราการเกิดลดต่ำจนน้อยกว่าอัตราการตาย อย่างไรก็ตาม ในประชากรเด็กและเยาวชนยังพบว่ามีอีกกลุ่มหนึ่ง ที่ควรต้องได้รับการพัฒนาคือกลุ่มเด็กไร้สัญชาติ และในปี 2564 ยังพบว่ามีเด็กและเยาวชนจำนวนไม่น้อย ที่ไม่ได้เติบโตมาจากการเลี้ยงดูของพ่อและแม่ ส่วนใหญ่อยู่ในการเลี้ยงดูของผู้สูงอายุ โดยพบเห็นได้ทุกภูมิภาค ของประเทศ ส่งผลให้เกิดปัญหาครอบครัวข้ามรุ่นหรือครอบครัวแห้วกลาง ซึ่งยังคงเป็นปัญหาต่อเนื่อง มาจากปีที่ผ่านมา ดังนั้น การพัฒนาเด็กและเยาวชนต้องพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนาประชากรในทุกช่วงวัย สิ่งสำคัญคือการส่งเสริมความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวให้สามารถมีบทบาทสำคัญในการดูแลและปกป้อง ให้เด็กและเยาวชนสามารถเติบโตไปได้อย่างมีคุณภาพในสังคมต่อไป

ระดับความฉลาดทางสติปัญญา (IQ) และระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) รอบการสำรวจ ปี 2564 ที่มีการสำรวจนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (อายุ 7 ปี) จำนวน 21,901 คน พบว่า ระดับความฉลาด ทางสติปัญญา (IQ) เฉลี่ยเท่ากับ 102.8 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ปกติและผ่านเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ส่วนระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ที่มีการสำรวจนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 19,810 คน พบว่าอยู่ในเกณฑ์ปกติ ร้อยละ 83.4 และ**โปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียน มาตรฐานสากล (PISA)** พบว่า ประเทศไทยมีผลการประเมินคะแนนการอ่าน 393 คะแนน ซึ่งมีคะแนน ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD โดยเทียบเท่ากับการเรียนที่ต่างกันประมาณสองปี (2.4 ปี) ซึ่งคะแนนการอ่านของไทย มีแนวโน้มถดถอยลงตามเวลา ส่วนผลการประเมินคณิตศาสตร์มีคะแนน 419 คะแนน ซึ่งมีคะแนนต่ำกว่า ค่าเฉลี่ย OECD โดยเทียบเท่ากับการเรียนที่ต่างกันเกือบสองปี (1.75 ปี) และผลการประเมินวิทยาศาสตร์ มีคะแนน 426 คะแนน ซึ่งมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD โดยเทียบเท่ากับการเรียนที่ต่างกันเกือบสองปี (1.8 ปี) ดังนั้น การพัฒนาและส่งเสริมทักษะด้านการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ควรมีการพัฒนาไปตลอด ทุกช่วงวัยของเด็กและเยาวชน สิ่งสำคัญคือการพัฒนาให้มีความเหมาะสมกับพัฒนาการในแต่ละช่วงวัย และ ครอบคลุมในทุกพื้นที่เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในสังคมไทย

ปี 2564 มีบริบทการเปลี่ยนแปลงที่เป็นปัญหาสืบเนื่องต่อจากปีที่ผ่านมา อาทิ **สถานการณ์ การแพร่ระบาดของโควิด-19** ที่ส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้และทำกิจกรรมของเด็กและเยาวชน โดยผลกระทบที่สำคัญคือการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนรู้มาเป็นแบบออนไลน์ ที่ก่อให้เกิดภาวะถดถอย

ทางการเรียนรู้ หรือ Learning Loss ในเด็กและเยาวชนที่ไม่สามารถเข้าถึงการเรียนออนไลน์ได้ ส่งผลให้เกิดปัญหาตามมาคือความเหลื่อมล้ำทางด้านเทคโนโลยี สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี มีความเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยี ช่องว่างระหว่างความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยี ที่เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะกลุ่มเด็กเปราะบาง และปัญหาที่ควรแก้ไขและป้องกันคือภัยคุกคามจากสื่อออนไลน์ ในทุกรูปแบบ สถานการณ์ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ยังคงเป็นปัญหาที่นับวันยังมีความรุนแรง ในรูปแบบต่าง ๆ เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน ทั้งต่อตัวเด็กและเยาวชนเอง รวมถึงเด็กและเยาวชน เป็นผู้ก่อความรุนแรงด้วย บริบทปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนในมิติต่าง ๆ มักนำไปสู่สถานการณ์ การแสดงออกทางการเมืองของเด็กและเยาวชน การเข้าร่วมการชุมนุมในรูปแบบต่าง ๆ ส่วนหนึ่งมาจาก ปัญหาความเหลื่อมล้ำต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม การออกมาเรียกร้องเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางตรงและ ทางอ้อม มักไม่ได้รับความสนใจจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้ปัญหาต่าง ๆ จึงยังเป็นปัญหาที่สืบเนื่องมาจากปี 2563 และการแสดงออกทางการเมืองของเด็กและเยาวชน ก่อให้เกิดปัญหาละเมิดสิทธิเด็ก และเยาวชน บางส่วนต้องรับภาระทางเศรษฐกิจและทำให้สูญเสียโอกาสทางสังคมหรือทางการศึกษา ดังนั้น การแก้ปัญหา ที่สำคัญคือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในระดับต่าง ๆ ต้องแสดงถึงความจริงใจต่อการแก้ปัญหา โดยเฉพาะปัญหา ที่เป็นปัญหาสืบเนื่องคือปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ปัญหาความเหลื่อมล้ำในเด็กและเยาวชน ในมิติของการศึกษา เทคโนโลยี และการมีพื้นที่ในการแสดงออกหรือทำกิจกรรมของเด็กและเยาวชน

การประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2560 – 2564 ปี 2564 ถือเป็นช่วงเวลาครบรอบการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ โดยแผนดังกล่าว ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ซึ่งส่วนใหญ่บรรลุผลสำเร็จตามแผนการดำเนินงานที่วางไว้

ส่วนที่ 2 สภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชน แบ่งตามประเภทของเด็กและ เยาวชน 6 กลุ่ม ดังนี้

1. ช่วงเด็กปฐมวัย 0 - 6 ปี

(1) การฝากครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์ก่อนหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 78.88 ซึ่งหญิงตั้งครรภ์มีแนวโน้มได้รับการฝากครรภ์น้อยลงกว่าปี 2562 และ 2563

(2) การตายมารดา มีจำนวน 185 คน ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปี 2562 และ 2563 และยังพบว่า อัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 10 – 14 ปี เพิ่มขึ้นจากปี 2563 แต่ยังต่ำกว่าปี 2562 และอัตราการคลอด มีชีพในหญิงอายุ 15 – 19 ปี ลดลงกว่าทุกปี

(3) น้ำหนักทารกแรกเกิดต่ำกว่าเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 9.87 อัตราทารกแรกเกิดน้ำหนัก ต่ำกว่าเกณฑ์ มีแนวโน้มสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2563 แต่มีแนวโน้มลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2562

(4) พัฒนาการเด็กปฐมวัย เด็กปฐมวัย (อายุ 9, 18, 30, 42 และ 60 เดือน) ที่ได้รับการประเมิน พัฒนาการตามเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 82.55 มีแนวโน้มลดลงเมื่อเทียบกับปี 2562 และ 2563

2. ช่วงเด็กวัย 7 - 12 ปี พบเด็กจมน้ำเสียชีวิต 189 คน ส่วนภาวะอ้วนในเด็ก อยู่ที่ร้อยละ 11.18

3. ช่วงเด็กวัย 13 - 17 ปี พบสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาสำคัญ คือ ความขัดแย้งภายในครอบครัวและโรงเรียนจากการแสดงออกทางการเมือง ปัญหาการถูกล่วงละเมิดทางเพศ และปัญหาการใช้สื่อออนไลน์

4. ช่วงเยาวชน 18 - 25 ปี พบสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาสำคัญ คือ ปัญหาการว่างงานหลังเรียนจบ

5. เด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ

(1) เด็กพิการ พบว่า ในปี 2564 ประเทศไทยมีจำนวนเด็กและเยาวชนที่พิการ จำนวน 151,163 คน คิดเป็นร้อยละ 0.76 จากประชากรเด็กและเยาวชนทั้งประเทศ

(2) เด็กและเยาวชนด้อยโอกาสในสถานการณ์โควิด-19 เป็นปัญหาสืบเนื่องต่อจากปี 2563 ส่งผลต่อเด็กและเยาวชนด้อยโอกาส 3 ผลกระทบ คือ 1) สุขภาพ 2) การศึกษา และ 3) ขาดแคลนอาหารที่อยู่อาศัย และค่าใช้จ่ายในครอบครัว

(3) เด็กขาดโอกาสบนท้องถนน พบว่าช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้เด็กเร่ร่อนถูกแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มเด็กเร่ร่อนถาวร 2) กลุ่มเด็กเร่ร่อนชั่วคราว และ 3) กลุ่มเด็กเร่ร่อนต่างด้าว

(4) เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดใน ปี 2564 มีจำนวน 14,182 คดี มีแนวโน้มลดลงจากปี 2562 จำนวน 6,660 คดี และลดลงจากปี 2563 จำนวน 5,288 คดี เมื่อจำแนกตามเพศพบว่าเพศชายกระทำความผิดมากกว่าเพศหญิง ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุเกิน 15 ปี แต่ไม่ถึง 18 ปี จำนวน 12,064 คดี มีฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษมากที่สุด จำนวน 7,012 คดี คดีส่วนใหญ่เป็นคดีที่ผู้กระทำผิดที่มีได้อยู่กับบิดามารดา หรือบิดามารดาแยกกันอยู่ จำนวน 8,820 คดี

(5) เด็กที่เกิดจากแม่ที่ใช้สารเสพติด พบว่าในปี 2564 มีเด็กที่อยู่ในความดูแลแบบครอบครัวอุปถัมภ์ จำนวน 31 คน (คละวัย) และมีเด็กที่เกิดจากแม่ที่มีอาการทางจิตเวช จำนวน 2 คน

(6) แรงงานเด็กและการค้ามนุษย์ ผู้อยู่ในกำลังแรงงานที่เป็นเด็ก จำนวน 183,700 คน จำแนกเป็นผู้มีงานทำ จำนวน 165,689 คน ผู้ว่างงาน จำนวน 16,812 คน และผู้รอดูฤดูกาลจำนวน 1,199 คน

6. เด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ ประกอบด้วย ด้านวิชาการ ด้านกีฬา และด้านดนตรี และนันทนาการ

ผลการดำเนินงาน และแนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนาเด็กและเยาวชน พบการดำเนินงานที่สำคัญโดยแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน ได้แก่ การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การสนับสนุนการเรียนการสอนในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 การสนับสนุนการแก้ปัญหาการว่างงาน และการส่งเสริมและสนับสนุนเด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษในสถานการณ์โควิด-19 ด้านการป้องกันและการคุ้มครองทางสังคม ได้แก่ การป้องกันเด็กจมน้ำ การป้องกันปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษา การป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็กและเยาวชน การป้องกันปัญหาผลกระทบจากสื่อออนไลน์ การป้องกันและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการแสดงออกทางการเมือง การป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การป้องกันอุบัติเหตุบนท้องถนน และการป้องกันเด็กกลุ่มเปราะบางหลุดจากระบบการศึกษา

จากสภาพการณ์และแนวโน้มข้างต้น สามารถวิเคราะห์ปัจจัยสาเหตุของปัญหาเด็กและเยาวชน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1) ปัญหาความพร้อมของมารดาและพัฒนาการของเด็กแรกเกิด โดยความพร้อมของมารดา ซึ่งรวมไปถึงการรับบริการทางด้านสาธารณสุขที่มีคุณภาพ มักส่งผลต่อพัฒนาการเด็กในแต่ละช่วงวัย การดูแลตั้งแต่ต้นกระบวนการจะนำไปสู่ความพร้อมในการพัฒนาเด็กแรกเกิด ให้สามารถเติบโตไปได้อย่างเหมาะสม

2) ปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชน โดยปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชนมักจะมีรูปแบบของความรุนแรงที่แตกต่างกันออกไป โดยสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในกลุ่มเด็กวัยรุ่นและกลุ่มเด็กวัยเรียน ก่อให้ความรุนแรงที่มีเด็กและเยาวชนตกเป็นเหยื่อ รวมถึงเด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำความรุนแรง

3) ปัญหาจากความเหลื่อมล้ำและขาดโอกาสทางสังคม ความเหลื่อมล้ำทางสังคมมักเกิดจากความไม่เท่าเทียมในระดับต่าง ๆ และเกิดขึ้นกับกลุ่มที่ขาดโอกาสทางสังคม เช่น กลุ่มเด็กชายขอบ กลุ่มเด็กเปราะบาง กลุ่มเด็กที่ต้องการความคุ้มครองเป็นพิเศษ เป็นต้น ล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบทางด้านสังคม การศึกษา เศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นเปรียบเสมือนการแบ่งแยก การกีดกัน รวมถึงการตีตราจากสังคม

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน กรมกิจการเด็กและเยาวชนกำหนดให้วันที่ 9 กันยายน 2560 เป็นวันที่ให้มีการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนตำบล สภาเด็กและเยาวชนเทศบาล ขึ้นพร้อมกันทั่วประเทศ โดยในปี 2564 สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย มีนายโยธิน ทองพะวา เป็นประธานคนปัจจุบัน มีวาระการดำรงตำแหน่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 - พ.ศ. 2565 โดยการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยในปี 2564 พบปัญหาการคืบงบประมาณ การดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนในระดับต่าง ๆ ที่ไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ ส่วนหนึ่งเกิดจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้หลายโครงการ/กิจกรรมที่ยังปรับตัวไม่ทันกับสถานการณ์การแพร่ระบาด จึงไม่สามารถดำเนินการจัดโครงการ/กิจกรรมตามที่กำหนดไว้

นอกจากการทำงานของสภาเด็กและเยาวชน ยังมีการทำงานของเครือข่ายเด็กและเยาวชนในระดับพื้นที่ โดยมีการรวมกลุ่มที่แตกต่างจากของสภาเด็กและเยาวชน ซึ่งส่วนใหญ่เริ่มก่อตั้งกลุ่มในสถานศึกษา หรือจดทะเบียนในมหาวิทยาลัย เน้นการทำงานแบบสมัครใจ สร้างกิจกรรมการจัดค่ายสัมมนา หรือค่ายเยาวชนในแต่ละปีเพื่อหาสมาชิกเข้าร่วมในเครือข่าย พัฒนาไปสู่การสร้างเครือข่ายในระดับพื้นที่ เกิดการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายอื่น ๆ รวมถึงการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน แต่ส่วนใหญ่มักประสบกับปัญหาการขาดแคลนงบประมาณในการดำเนินงาน ซึ่งการสนับสนุนงบประมาณยังไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย ส่วนใหญ่เป็นการจัดสรรงบประมาณให้กับบุคคลในการทำงานกับเด็กและเยาวชน แต่ยังไม่ใช่งบประมาณสำหรับเด็กและเยาวชนโดยตรง โดยงบประมาณส่วนใหญ่จะมาจากองค์กรพี่เลี้ยงต่าง ๆ ทั้งนี้ การมีพื้นที่สาธารณะในการทำกิจกรรม การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนจำเป็นจะต้อง

ให้ความสำคัญแบบครบวงจร โดยไม่เพียงแต่การให้มาแสดงความคิดเห็นในการจัดประชุมต่าง ๆ เพียงอย่างเดียว เพราะเด็กและเยาวชนในพื้นที่ห่างไกลไม่สามารถเดินทางหรือประสบกับปัญหาค่าใช้จ่ายเมื่อต้องมาเสนอความเห็นหรือเข้าร่วมกิจกรรมของส่วนกลาง อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนเรียกร้องประเด็นปัญหาในเด็กและเยาวชน เป็นปัญหาที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอาจไม่ได้มองว่าเป็นปัญหาที่ใหญ่ ปัญหาที่สำคัญคือการกระจายการพัฒนาเด็กและเยาวชนในตัวเมืองและต่างจังหวัด พบว่ามีความแตกต่างกันในการเข้าถึงโอกาสและการเข้าถึงพื้นที่กิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งส่วนใหญ่เด็กและเยาวชนในเมืองจะได้รับความสนใจมากกว่าแต่เด็กและเยาวชนในต่างจังหวัด ตัวเลือกในการทำกิจกรรมหรือการแสดงออกยังไม่เพียงพอ รวมถึงการสนับสนุนจากภาคประชาสังคมที่มีจำนวนมากต่างจังหวัด ทำให้เด็กและเยาวชนในเมืองได้รับโอกาสที่หลากหลาย

นอกจากนี้เด็กและเยาวชนยังปรากฏการเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการและกิจกรรมในระดับอาเซียนและเวทีนานาชาติ ที่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดงาน ซึ่งส่วนใหญ่ได้ใช้การจัดงานแบบออนไลน์ แต่ยังมีบางกิจกรรมที่เป็นการจัดงานรูปแบบออฟไลน์คือการเดินทางไปยังสถานที่จัดงาน โดยมีเด็กและเยาวชนเข้าร่วมหลากหลายเวทีมากขึ้นจากปี 2563 การปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดงาน สามารถช่วยให้เด็กและเยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วมได้ง่ายขึ้น และเข้าถึงแหล่งข้อมูลรวมถึงการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนจากโรงเรียนหรือสถาบันด้านการศึกษาที่มีศักยภาพหรือมีความพร้อม

ส่วนที่ 4 บทบาทและผลการดำเนินงานของภาคประชารัฐต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน
ประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจ สถาบันทางวิชาการ สื่ออาสาสมัคร และการระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วน ดังนี้

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินงานผ่านการสนับสนุนและส่งเสริมจากกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (สถ.) รวมถึงการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานจากภาคส่วนต่าง ๆ ในระดับพื้นที่ผ่านกิจกรรม/โครงการ โดยมุ่งเป้าหมายที่เด็กและเยาวชนทั้งในกลุ่มเปราะบาง และกลุ่มที่ต้องได้รับการแก้ปัญหาเร่งด่วนจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

บทบาทองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม และภาคธุรกิจ ซึ่งในปี 2564 มีการสำรวจจากองค์กรพัฒนาเอกชน จำนวน 51 องค์กร องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม จำนวน 20 องค์กร และภาคธุรกิจ จำนวน 30 บริษัท ซึ่งมีจำนวนลดลงจากปี 2563 เนื่องจากองค์กรส่วนใหญ่ไม่ได้ทำกิจกรรมในช่วงปี 2564 โดยสรุปการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

องค์กรพัฒนาเอกชน จากการสำรวจทั้ง 51 องค์กร พบว่าส่วนใหญ่เป็นองค์กรระดับประเทศ จำนวน 28 องค์กร มีประเด็นการพัฒนาเด็กและเยาวชน จำนวน 10 ประเด็น ดำเนินงานกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กมากที่สุด จำนวน 98,030 คน มีพื้นที่ดำเนินงานทั่วประเทศ ซึ่งเป็นกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวนมากที่สุดคือ 45 องค์กร มีความร่วมมือกับสถานศึกษามากที่สุด จำนวน 1,233 แห่ง พบปัญหาที่เกิดขึ้น

จากวิกฤตโควิด-19 3 ด้าน คือ ด้านเงินทุนสนับสนุน ด้านการบริหารจัดการองค์กร และด้านการดำเนินงานกับกลุ่มเป้าหมาย

องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม จากการสำรวจทั้ง 20 องค์กร พบว่าส่วนใหญ่เป็นองค์กรระดับประเทศ มีประเด็นการทำงาน จำนวน 10 ประเด็น ดำเนินงานกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเยาวชนมากที่สุด จำนวน 46,500 คน มีพื้นที่ดำเนินงานทั่วประเทศ ซึ่งเป็นพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวนมากที่สุดคือ 16 องค์กร มีความร่วมมือกับสถานศึกษามากที่สุด พบปัญหาคือการสนับสนุนและการประสานงานจากภาครัฐที่ไม่เพียงพอและไม่ต่อเนื่อง ความเข้าใจเชิงลบและทัศนคติของชุมชนและสังคม ความไม่ยั่งยืนของการทำงาน ด้านพัฒนาสังคม ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการองค์กร และผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19

ภาคธุรกิจ จากการสำรวจทั้ง 30 บริษัท พบว่าส่วนใหญ่เป็นกลุ่มการเงินมากที่สุด จำนวน 8 บริษัท มีประเด็นการทำงาน จำนวน 10 ประเด็น มีพื้นที่ดำเนินงานทั่วประเทศ ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีเหตุผลที่บริษัทสนับสนุนคือส่วนใหญ่เป็นการคืนกำไรสู่สังคม และเป็นความร่วมมือกับสถานศึกษามากที่สุด

สถาบันทางวิชาการ พบว่า สถาบันวิชาการในระบบ มีการพัฒนาแพลตฟอร์มสำหรับการเรียนออนไลน์ เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดจากโควิด-19 และมีผลงานทางวิชาการและการวิจัย ที่มุ่งแก้ปัญหาในเรื่องต่าง ๆ ในเด็กและเยาวชน ส่วนสถาบันวิชาการนอกระบบ มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อเป็นช่องทางการเรียนรู้นอกเวลาเรียนสำหรับเด็กและเยาวชน รวมถึงมีแหล่งข้อมูลทุนการศึกษา เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงโอกาสในการสนับสนุนงบประมาณสำหรับการเรียนรู้ได้

สื่อที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ได้แก่ องค์กรทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ การสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ มูลนิธิเทคโนโลยีสารสนเทศฯ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักข่าวไทย อสมท. สำนักข่าว Thai PBS สำนักข่าวต้นกล้านิวส์ มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย และ YouTube Kids

อาสาสมัครกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ได้แก่ เครือข่ายสิทธิเด็กประเทศไทย อาสาสมัครฉันทิยูนิเซฟ (I AM UNICEF) เครือข่ายยูริพอร์ต มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.) มูลนิธิเครือข่ายเพื่อนกะเทยเพื่อสิทธิมนุษยชน องค์กรเฟรนด์อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย (เพื่อน เพื่อน) มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก มูลนิธิสายเด็ก 1387 มูลนิธิเพื่อเด็กพิการ มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย และมูลนิธิยุวพัฒน์

การส่งเสริมบทบาทครอบครัวต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ได้แก่ องค์กรยูนิเซฟ ประเทศไทย การประชุมสมัชชาครอบครัวระดับชาติ ประจำปี 2564 และศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดนนทบุรี

การระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนเพื่อทำงานด้านเด็กและเยาวชน ผ่านกิจกรรม/โครงการ ได้แก่ สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2564 โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด การจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โครงการส่งเสริมคุณภาพสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านสุขภาพ (4D) และ โครงการสถาบันพระบรมราชชนกสัจจกร (สบช.สัจจกร)

จากบทบาทและผลการดำเนินงานของภาคประชารัฐต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนข้างต้น สิ่งสะท้อนการทำงานที่สำคัญคือภาคส่วนต่าง ๆ ต่างมีบทบาทที่มุ่งแก้ปัญหาและส่งเสริมการพัฒนา ตามศักยภาพและหน้าที่ของตัวเอง ผ่านการทำงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของแต่ละหน่วยงาน เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนและพัฒนาจากการประสานพลัง การส่งต่อปัญหาให้ได้รับการแก้ไขได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับบริบทของปัญหา

ส่วนที่ 5 งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน แบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

งบประมาณภาครัฐบาล ที่ปรากฏข้อมูลการนำงบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย 10 กระทรวง คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวง การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

งบประมาณนอกภาครัฐบาล การใช้งบประมาณของหน่วยงาน/องค์กรที่ดำเนินงานเกี่ยวกับเด็กและ เยาวชน คือ 1) งบประมาณของกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) พบว่าเป็นงบประมาณ ด้านแผนสุขภาพเด็ก เยาวชน และครอบครัว มีการใช้จ่ายงบประมาณ จำนวน 155,520,000 บาท 2) งบประมาณของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มีการใช้จ่ายในโครงการตามภารกิจหลัก ของ กสศ. จำนวน 5,565,140,000 บาท 3) งบประมาณขององค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งจากการสำรวจ ทั้ง 51 องค์กร ส่วนใหญ่มีการใช้งบประมาณเพื่อสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนอยู่ที่ 1,000,001 - 5,000,000 บาท โดยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมกับเด็กและ เยาวชนได้ และ 4) งบประมาณขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม ซึ่งจากการสำรวจทั้ง จำนวน 20 องค์กร ส่วนใหญ่ มีการใช้งบประมาณเพื่อสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนอยู่ที่ 100,001 – 500,000 บาท โดยสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้มีรายได้จากการทำธุรกิจน้อยลง และไม่สามารถจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กและ เยาวชน ครอบครัว และชุมชนได้

งบประมาณภาคเอกชน คือ งบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของ ภาคธุรกิจ ซึ่งจากการสำรวจการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนในปี 2564 ซึ่งจากการสำรวจทั้ง 30 บริษัท ส่วนใหญ่มีการใช้งบประมาณเพื่อสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนอยู่ที่ 100,001 – 500,000 บาท และ 1,000,001 – 5,000,000 บาท โดยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ต้องลดงบประมาณ สนับสนุนลง และต้องปรับแผนและรูปแบบการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชน เพราะมีความยากลำบาก ในการทำกิจกรรม

ส่วนที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนประจำปี 2564 มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1. ออกกฎหมายเชิงป้องกันภัยแก่เด็กและเยาวชนเป็นการเฉพาะ
2. สร้างระบบการคุ้มครองเด็กด้วยการบูรณาการหน่วยงานที่รับผิดชอบ

3. สร้างกลไกในการระบุตัวเด็กที่อยู่ในภาวะเปราะบาง และกลไกในการส่งตัวเด็กให้เข้ารับบริการในระดับจังหวัด

4. การขับเคลื่อนโครงการมหัศจรรย์ 2,500 วันแรกของชีวิตแบบบูรณาการอย่างต่อเนื่อง
5. การสร้างการรับรู้ถึงการแก้ปัญหาคอขวดในเด็กและเยาวชน
6. การเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเท่าเทียม

บทนำ

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 20 กำหนดให้กรมกิจการเด็กและเยาวชน (ดย.) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) มีหน้าที่จัดทำรายงานการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนของประเทศเสนอคณะรัฐมนตรีอย่างน้อยปีละครั้ง จึงนำมาสู่การศึกษา ค้นคว้า รวบรวมข้อมูล เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์เด็กและเยาวชนในประเทศไทย เพื่อประกอบการจัดทำรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2564 โดยประกอบด้วยช่วงเด็กปฐมวัย (0 – 6 ปี) ช่วงวัยประถมศึกษา (7 – 12 ปี) ช่วงวัยรุ่น (13 – 17 ปี) และช่วงเยาวชน (18 – 25 ปี) ครอบคลุมทุกบริบทในการส่งเสริม สนับสนุน พัฒนา เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์แนวโน้มและเสนอแนวทางเพื่อประกอบการวางแผนการพัฒนาเด็กและเยาวชนในมิติต่าง ๆ อาทิ ด้านสังคม ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยี ด้านการเมือง ด้านสาธารณสุข เป็นต้น กรมกิจการเด็กและเยาวชน จึงมอบหมายให้คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เป็นผู้รับผิดชอบการจัดทำรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2564

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

โครงการศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

- 1) เพื่อศึกษา รวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชนในบริบทสังคม เศรษฐกิจ ความท้าทาย และกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ (ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ) ในทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนในช่วงวัยต่าง ๆ
- 2) เพื่อจัดทำรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2564 โดยประกอบด้วยสาระสำคัญ คือ สภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชน ผลการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาการพัฒนาเด็กและเยาวชน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินงาน ผลการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน การใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน
- 3) เพื่อวิเคราะห์และคาดการณ์แนวโน้มของปัญหาและเสนอแนะแนวทางแก้ไขการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนในอนาคต

ขอบเขตของการศึกษา

โครงการศึกษานี้ มีขอบเขตการศึกษา ดังนี้

- 1) *ขอบเขตด้านช่วงเวลา* - การศึกษา รวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชน ประจำปี 2564 (มกราคม – ธันวาคม 2564) ในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม สาธารณสุข ความท้าทาย และกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ในทุกมิติที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนในช่วงวัยต่าง ๆ
- 2) *ขอบเขตด้านเนื้อหา* - สาระสำคัญในรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2564 ประกอบด้วย สภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชน ผลการดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหา

การพัฒนาเด็กและเยาวชน ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินงาน ผลการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน การใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน รวมถึงคาดการณ์แนวโน้มของปัญหาในการพัฒนาเด็กและเยาวชน เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหา และแนวทางการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งกำหนดโครงสร้าง (Outline) ของรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2564 มีหัวข้อดังต่อไปนี้

บทสรุปผู้บริหาร

- ส่วนที่ 1 แนวโน้มและสถานการณ์เด็กและเยาวชนในศตวรรษที่ 21
- ส่วนที่ 2 สภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชน ผลการดำเนินการและแนวทางแก้ไขปัญหาและการพัฒนาเด็กและเยาวชน
- ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน
- ส่วนที่ 4 บทบาทและผลการดำเนินงานของภาคประชาสังคมต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน
- ส่วนที่ 5 งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน
- ส่วนที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

แนวทางการดำเนินงาน

- 1) จัดทำกรอบแนวคิดและแผนการทำงาน
- 2) จัดทำ (ร่าง 1) รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2564 ส่วนที่ 1 – ส่วนที่ 3 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้องพิจารณา เพื่อให้คณะผู้จัดทำนำมาปรับแก้ไข ดังนี้
 - 2.1) คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ
 - 2.2) คณะอนุกรรมการจัดทำรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน
- 3) จัดทำ (ร่าง 2) รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2564 ส่วนที่ 1 – ส่วนที่ 5 ให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่เกี่ยวข้องพิจารณา เพื่อให้คณะผู้จัดทำนำมาปรับแก้ไข ดังนี้
 - 3.1) คณะกรรมการตรวจรับพัสดุ
 - 3.2) การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อรับฟังความคิดเห็น (วิพากษ์)
 - 3.3) คณะอนุกรรมการจัดทำรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน
- 4) จัดทำ (ร่าง 3) รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2564 ให้คณะกรรมการตรวจรับพัสดุพิจารณา เพื่อให้คณะผู้จัดทำนำมาปรับแก้ไข
- 5) จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์ เสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พร้อมทั้งแก้ไขกรณีมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การเก็บข้อมูล

โครงการศึกษานี้ เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) โดยคณะผู้จัดทำมีหลักการและเกณฑ์การคัดเลือกข้อมูล ดังนี้

1) กรณีการใช้ข้อมูล พิจารณาองค์กรผู้เป็นเจ้าของข้อมูลเป็นลำดับแรก รองลงมาคือองค์กรผู้จัดทำข้อมูลในเรื่องนั้นอย่างต่อเนื่อง

2) กรณีการอ้างอิงข้อมูล พิจารณาแหล่งข้อมูลของหน่วยงานราชการ ภาคประชาสังคมที่เกี่ยวข้องโดยตรง หน่วยงานเอกชน สื่อหลัก และสื่อรอง ตามลำดับ

3) กรณีการยกตัวอย่าง พิจารณาข้อมูลที่แสดงการกระจายตัวของข้อมูล และข้อมูลที่เผยแพร่สื่อสาธารณะ

4) กรณีข้อมูลจากแหล่งที่น่าเชื่อถือมีความขัดกัน คณะผู้จัดทำนำเสนอข้อมูลทั้ง 2 ด้านประกอบกัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับข้อมูลมาแล้ว คณะผู้จัดทำนำมาจัดระเบียบข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) และการตรวจสอบสามเส้าโดยการทบทวนข้อมูล (Review triangulation) จากนั้น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ก่อนนำเสนอเป็นรายงานฉบับสมบูรณ์

คณะผู้จัดทำขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการให้ข้อมูล ให้คำแนะนำ และช่วยเหลือในการดำเนินงานจัดทำรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2564 เป็นอย่างสูง

คณะผู้จัดทำ

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร.....	(ก)
บทนำ.....	(ณ)
สารบัญ.....	(ง)
สารบัญตาราง.....	(จ)
สารบัญรูปภาพ.....	(ณ)
ส่วนที่ 1 แนวโน้มและสถานการณ์เด็กและเยาวชนในศตวรรษที่ 21.....	1
1.1 สถิติข้อมูลประชากรเด็กและเยาวชน ประจำปี 2564.....	2
1.2 บริบทการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน.....	12
1.3 การประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2560 – 2564	40
ส่วนที่ 2 สภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชน ผลการดำเนินการ และแนวทางแก้ไขปัญหาและการพัฒนาเด็กและเยาวชน.....	55
2.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม.....	57
2.2 ผลการดำเนินงาน และแนวทางการแก้ไขปัญหการพัฒนาเด็กและเยาวชน.....	79
ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน.....	108
3.1 ผลการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย.....	110
3.2 เครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่.....	120
3.3 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในอาเซียน และเวทีนานาชาติ.....	124
ส่วนที่ 4 บทบาทและผลการดำเนินงานของภาคประชาสังคมต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน.....	131
4.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน.....	133
4.2 องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน.....	138
4.3 สถาบันทางวิชาการกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน.....	159
4.4 สื่อกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน.....	176
4.5 อาสาสมัครกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน.....	185
4.6 การส่งเสริมบทบาทครอบครัวต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน.....	189
4.7 การระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนเพื่อทำงานด้านเด็กและเยาวชน.....	192
ส่วนที่ 5 งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน.....	202
5.1 งบประมาณภาครัฐบาล.....	203
5.2 งบประมาณนอกภาครัฐบาล.....	220
5.3 งบประมาณภาคเอกชน.....	225

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ส่วนที่ 6 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	228
6.1 บทสรุปและการวิเคราะห์.....	229
6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	235
รายการอ้างอิง.....	240
ภาคผนวก.....	260

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 สถิติเชิงเปรียบเทียบจำนวนประชากรในแต่ละช่วงวัย ปี 2562 – 2564.....	2
2 สถิติเชิงเปรียบเทียบจำนวนเด็กและเยาวชน ปี 2562-2564.....	3
3 จำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชน จำแนกตามเพศและช่วงอายุ ปี 2564.....	3
4 สรุประดับความสำเร็จของแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2560 – 2564.....	47
5 สรุปผลการดำเนินงานที่สำคัญตามยุทธศาสตร์และทิศทางการพัฒนาในอนาคต.....	51
6 สถิติเชิงเปรียบเทียบจำนวนเด็กและเยาวชนที่พิการ ปี 2562-2564.....	70
7 คดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีทั่วประเทศปี 2562 2563 และ 2564.....	72
8 คดีเด็กและเยาวชนจำแนกตามอายุขณะกระทำความผิด ปี 2562 2563 และ 2564.....	73
9 คดีเด็กและเยาวชนจำแนกตามฐานความผิด ปี 2562 2563 และ 2564.....	73
10 คดีเด็กและเยาวชนจำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัย ปี 2562 2563 และ 2564.....	74
11 การเปรียบเทียบความตั้งใจในการตั้งครรภ์ปี 2562 ถึง ปี 2564.....	98
12 ลักษณะขององค์กรพัฒนาเอกชน.....	139
13 ประเด็นการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน.....	140
14 กลุ่มเป้าหมายการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน.....	142
15 พื้นที่การดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน.....	142
16 ความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม ขององค์กรพัฒนาเอกชน.....	143
17 ลักษณะขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม.....	146
18 ประเด็นการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม.....	147
19 กลุ่มเป้าหมายการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม.....	148
20 พื้นที่การดำเนินงานขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม.....	149
21 ความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม ขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม.....	149
22 ประเภทของธุรกิจ.....	152
23 ประเด็นการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ภาคธุรกิจสนับสนุน.....	153
24 พื้นที่ให้การสนับสนุน.....	154
25 ประเภทของการสนับสนุน.....	154
26 เหตุผลการให้ความสนับสนุนของภาคธุรกิจ.....	155
27 ความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ.....	156
28 เปรียบเทียบงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2562 2563 และ 2564.....	203
29 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงาน ในสังกัดกระทรวงมหาดไทย.....	206

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
30 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงาน ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ.....	207
31 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงาน ในสังกัดกระทรวงแรงงาน.....	209
32 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงาน ในสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.....	210
33 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงาน ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข.....	211
34 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงาน ในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.....	212
35 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงาน ในสังกัดกระทรวงยุติธรรม.....	215
36 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงาน ในสังกัดกระทรวงวัฒนธรรม.....	216
37 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงาน ในสังกัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.....	217
38 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงาน ในสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.....	218
39 การกระจายทุนสู่แผนงานเพื่อสนับสนุนโครงการสร้างเสริมสุขภาพ.....	221
40 การกระจายทุนตามสถานที่ดำเนินงานของโครงการ.....	221
41 งบประมาณการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน ปี 2564.....	223
42 ผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 ขององค์กรพัฒนาเอกชน.....	223
43 งบประมาณการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม ปี 2564.....	224
44 ผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 ขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม.....	225
45 งบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานของภาคธุรกิจ ปี 2564.....	225
46 ผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 ของภาคธุรกิจ.....	226

สารบัญรูปภาพ

รูปที่	หน้า
1.1.1 ร้อยละของเด็กที่ไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ (พ่อแม่มีชีวิตอยู่) รายภาค.....	6
1.2.1 จำนวนเด็ก (0-18 ปี) ยืนยันติดเชื้อโควิด-19 ระหว่าง 1 เมษายน 2564 - 24 พฤศจิกายน 2564.....	14
1.2.2 จำนวนการติดเชื้อโควิด-19 ระหว่าง 1 เมษายน 24 พฤศจิกายน 2564 ในเด็ก 0 - 18 ปี เทียบกับประชากรติดเชื้อทุกกลุ่มอายุ.....	14
1.2.3 เด็กอายุ 0 - 18 ปี ติดเชื้อโควิด-19 เสียชีวิตในประเทศไทย ตั้งแต่ 1 เมษายน 2564 ถึง 24 พฤศจิกายน 2564 จำนวนสะสม 59 ราย.....	15
1.2.4 ข้อมูลการบริหารสถานการณ์การโควิด-19.....	16
1.2.5 ผลสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2564.....	24
1.2.6 ผลสำรวจการเรียนรู้วิถีใหม่ในช่วงโควิด-19 ปี 2564.....	25
1.2.7 สถิติผู้ใช้บริการของบ้านพักเด็กและครอบครัว ปี 2564 จำแนกตามสภาพปัญหา.....	30
1.2.8 จำนวนเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีจากการแสดงออกทางการเมือง ปี 2563 และ 2564.....	34
1.2.9 จำนวนเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีในปี 2564 จำแนกรายเดือน.....	35
1.2.10 กระบวนการในคดีของเยาวชนในคดีการเมือง.....	37
1.2.11 กระบวนการคุ้มครองเด็กและเยาวชน ตาม พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณา คดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553.....	38
2.1.1 แนวโน้มรายปีของหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับการฝากครรภ์ครั้งแรกก่อนหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์.....	57
2.1.2 หญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับการฝากครรภ์ครั้งแรกก่อนหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์ จำแนกรายเขตสุขภาพ.....	58
2.1.3 แนวโน้มรายปีของอัตราส่วนการตายมารดาไทยต่อการเกิดมีชีพแสนคน.....	59
2.1.4 อัตราส่วนการตายของมารดาจำแนกรายเขตสุขภาพ.....	59
2.1.5 ประเภตสาเหตุการตายของมารดาไทยต่อการเกิดมีชีพแสนคน ปี 2564.....	60
2.1.6 สาเหตุการตายของมารดาไทยต่อการเกิดมีชีพแสนคน ปี 2564.....	61
2.1.7 อัตราการคลอดมีชีพ ปี 2564.....	61
2.1.8 แนวโน้มรายปีของอัตราทารกแรกเกิดน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์.....	62
2.1.9 แนวโน้มรายปีพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ได้รับการประเมินพัฒนาการตามเกณฑ์.....	63
2.1.10 การคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัย จำแนกรายเขตสุขภาพ.....	63
2.1.11 สถานการณ์เด็กจมน้ำเสียชีวิตในช่วงฤดูร้อน ปี 2564.....	64
2.1.12 แนวโน้มรายปีของเด็กวัยเรียน (6 - 14 ปี) มีภาวะเริ่มอ้วนและอ้วน.....	65
2.1.13 ช่วงอายุของเหยื่อที่ถูกข่มขืน/อนาจาร.....	67
2.1.14 การพนันในกลุ่มเด็กและเยาวชน ประจำปี 2564.....	68
2.1.15 อัตราการว่างงานตามระดับการศึกษาในไตรมาสที่ 3/2564.....	69

สารบัญรูปภาพ (ต่อ)

รูปที่	หน้า
2.2.1	แนวโน้มรายปีของเด็กอายุครบ 6 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียว.....80
2.2.2	รูปแบบการจัดการเรียนการสอนช่องโควิด-19.....83
2.2.3	เงื่อนไขโครงการจ้างเด็กจบใหม่.....86
2.2.4	อัตรากำลังพนักงานราชการเฉพาะกิจ จำนวน 10,000 อัตรา.....87
2.2.5	ช่องทางการแจ้งเหตุผ่านศูนย์ช่วยเหลือเด็กโควิด-19.....89
2.2.6	สถานการณ์การเล่นพนันในสังคมไทย ปี 2564.....96
2.2.7	ผลกระทบต่อการคุมกำเนิดในช่วงการระบาดของโควิด-19.....99
2.2.8	สาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อการคุมกำเนิดในช่วงการระบาดของโควิด-19.....99
2.2.9	สถิติการเกิดอุบัติเหตุทางถนนในประเทศไทย ปี 2564.....102
2.2.10	แนวโน้มเด็กหลุดจากระบบการศึกษา ปี 2564.....104
4.4.1	การแข่งขันสร้างสื่อ “COVID-19 กับชีวิตที่เปลี่ยนไป เราทำอะไรได้บ้าง”.....179
4.4.2	โครงการ Internet for Better Life.....180
4.4.3	หลักสูตร Virtual Camp “นักสืบสายข่าว x ข่าวก่อนแชร์สโมสร”181
4.4.4	เว็บไซต์ธนาคารหนังสือเพื่อเด็กปฐมวัยออนไลน์.....183
4.4.5	ตัวอย่างแอปพลิเคชัน YouTube Kids.....184
4.6.1	สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2564.....193
4.6.2	ผลการดำเนินงานโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ปี 2564.....195
4.6.3	การส่งเสริมคุณภาพสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านสุขภาพ 4D.....198
5.1.1	แผนภูมิเปรียบเทียบงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2562 2563 และ 2564.....205

ส่วนที่ 1

แนวโน้มและสถานการณ์เด็กและเยาวชนในศตวรรษที่ 21

1.1 สถิติข้อมูลประชากรเด็กและเยาวชน ประจำปี 2564 ประกอบด้วย

- (1) จำนวนเด็กและเยาวชนทั้งประเทศ
- (2) จำนวนเด็กและเยาวชนจำแนกตามการอยู่อาศัยกับพ่อแม่
- (3) ระดับความฉลาดทางสติปัญญา (IQ) และระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)
- (4) โปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (PISA)

1.2 บริบทการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย

1.2.1 โควิด-19

- (1) จำนวนเด็กและเยาวชนที่ติดเชื้อโควิด-19
- (2) New Skills ของเด็กและเยาวชนยุคโควิด-19
- (3) วิกฤตในเด็กและเยาวชนยุคโควิด-19
- (4) ผลกระทบจากโควิด-19
- (5) มาตรการบรรเทาผลกระทบของการแพร่ระบาดของโควิด-19

1.2.2 การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

- (1) ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (Digital Divide)

1.2.3 ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

1.2.4 การแสดงออกทางการเมืองของนักเรียนนักศึกษา

- (1) เด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีทางการเมือง
- (2) ผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนที่มีความเห็นต่างทางการเมือง

1.3 การประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2560 – 2564

- (1) แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 - 2564
- (2) ภาพรวมผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2560 – 2564 ตามยุทธศาสตร์ ระดับจังหวัด

- (3) ความสำเร็จของแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2560 – 2564

รายละเอียด ดังนี้

1.1 สถิติข้อมูลประชากรเด็กและเยาวชน ประจำปี 2564

ประชากรแต่ละช่วงวัยในปี 2562 – 2564 มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนประชากรที่ต่างกัน โดยช่วงวัยเด็ก (0-14 ปี) และช่วงวัยแรงงาน (15-59 ปี) มีจำนวนลดลงในแต่ละปี ส่วนช่วงวัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป) มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี ซึ่งสะท้อนการเข้าสู่สังคมสูงอายุของประชากรไทยในอนาคต ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สถิติเชิงเปรียบเทียบจำนวนประชากรในแต่ละช่วงวัย ปี 2562 - 2564

ประเภท	ปี 2562 (ร้อยละ)	ปี 2563 (ร้อยละ)	ปี 2564 (ร้อยละ)
วัยเด็ก (0-14 ปี)	10,947,179 (16.45)	10,721,801 (16.20)	10,456,075 (15.80)
วัยแรงงาน (15-59 ปี)	42,845,915 (64.37)	42,652,475 (64.44)	42,428,971 (64.12)
วัยสูงอายุ (60 ปีขึ้นไป)	11,136,059 (16.73)	11,633,188 (17.58)	12,071,837 (18.24)
จำแนกอายุไม่ได้	1,629,782 (2.45)	1,179,263 (1.78)	1,214,556 (1.84)
รวมประชากรทั้งประเทศ	66,558,935 (100.00)	66,186,727 (100.00)	66,171,439 (100.00)

หมายเหตุ: จัดช่วงวัยตามสำนักงานสถิติแห่งชาติ

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2564)

จากตารางที่ 1 กล่าวได้ว่าเด็กและเยาวชนในวันนี้ ต้องเติบโตเป็นผู้ใหญ่และเข้าสู่วัยแรงงานในอนาคต การให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนตั้งแต่ต้น จะสามารถวางรากฐานที่มั่นคงในชีวิตให้กับเด็กและเยาวชนในอนาคตได้อย่างมีคุณภาพ ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรในแต่ละปี กลุ่มเด็กและเยาวชนที่เติบโตไปเป็นวัยแรงงาน ต้องมีภาระที่ต้องแบกรับการเลี้ยงดูประชากรสูงวัยรวมถึงประชากรเด็กและเยาวชนรุ่นหลัง การบูรณาการของทุกภาคส่วนจึงมีส่วนจำเป็นอย่างยิ่ง รวมทั้งเรื่องของการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาประชากรในแต่ละช่วงวัย โดยข้อมูลจากการศึกษาบัญชีกระแสการโอนประชาชาติของประเทศไทย หรือ National Transfer Accounts (NTA) ที่ดำเนินการโดย สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2564) พบว่า การเตรียมความพร้อมของประเทศเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับ 1) การสร้างงาน สร้างโอกาส และสร้างรายได้ รวมถึงการพัฒนากลไกการเพิ่มผลิตภาพแรงงานที่มีประสิทธิภาพ 2) การสร้างความเข้มแข็งทางการเงินของครัวเรือนเพื่อรองรับ

การเปลี่ยนแปลงในอนาคต และ 3) การปรับปรุงระบบการคลังของประเทศเพื่อสร้างสมดุลทางการคลังและยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นต้น

จากการรายงานข้อมูลทางสถิติว่าด้วยจำนวนประชากรของประเทศไทย โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ อ้างถึงข้อมูลของกลุ่มคลังข้อมูลสถิติ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พบว่า ในปี 2564 ประเทศไทย มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 66,171,439 คน โดยแบ่งเป็นเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 0-25 ปี จำนวน ทั้งหมด 19,727,487 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 29.81 จากประชากรทั้งประเทศ

1) จำนวนเด็กและเยาวชนทั้งประเทศ

ตารางที่ 2 สถิติเชิงเปรียบเทียบจำนวนเด็กและเยาวชน ปี 2562-2564

ประเภท	ปี 2562		ปี 2563		ปี 2564	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ประชากรทั้งประเทศ	66,558,935	100.0	66,186,727	100.0	66,171,439	100.0
เด็ก (0-17 ปี)	13,832,936	20.78	13,123,963	19.83	12,860,865	19.44
เยาวชน (18-25 ปี)	7,336,865	11.03	7,055,245	10.66	6,866,622	10.37
รวมเด็กและเยาวชน	21,169,801	31.81	20,179,208	30.49	19,727,487	29.81

หมายเหตุ: การจำแนกช่วงอายุในวัยอื่น ๆ คือ วัยเด็ก วัยแรงงาน วัยสูงอายุ สามารถดูเพิ่มเติมได้ที่ภาคผนวก ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2564)

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชน จำแนกตามเพศและช่วงอายุ ปี 2564

อายุ	ชาย (คน)	(ร้อยละ)	หญิง (คน)	(ร้อยละ)	รวมจำนวนเด็ก และเยาวชน (คน)	(ร้อยละ)
0-5 ปี	1,849,895	(18.30)	1,746,783	(18.16)	3,596,678	(18.23)
6-12 ปี	2,712,618	(26.83)	2,565,220	(26.68)	5,277,838	(26.75)
13-17 ปี	2,046,860	(20.24)	1,939,489	(20.17)	3,986,349	(20.21)
18-25 ปี	3,501,811	(34.63)	3,364,811	(35.99)	6,866,622	(34.81)
รวม	10,111,184	(100.00)	9,616,303	(100.00)	19,727,487	(100.00)

หมายเหตุ: เนื่องด้วยข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ จัดเก็บอายุเป็นรายปีของอายุเต็มไม่จำแนกเดือน ดังนั้น ในตารางที่ 2 อายุ 5 ปี หมายถึง 5 ปี 11 เดือน 30 วัน และ อายุ 6 ปี หมายถึง 6 ปี 1 วัน เป็นต้น และการจัดช่วงอายุในตารางส่วนนี้ จัดช่วงอายุตามกรมกิจการเด็กและเยาวชน ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2564)

จากตารางที่ 2 และตารางที่ 3 พบว่าจำนวนประชากรประเทศไทยในปี 2564 มีจำนวนทั้งสิ้น 66,171,439 คน จำแนกเป็นเด็ก จำนวน 12,860,865 คน และเยาวชน จำนวน 6,866,622 คน

เมื่อจำแนกตามช่วงอายุ ปี 2564 พบว่ากลุ่มอายุ 18-25 ปี มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 34.81 โดยมีเด็กและเยาวชน เพศชายมากกว่าเพศหญิง จำแนกเป็นเพศชาย จำนวน 10,111,184 คน และเพศหญิง จำนวน 9,616,303 คน ทั้งนี้ ประชากรเด็กและเยาวชนมีจำนวนลดลงเมื่อเทียบย้อนหลังตั้งแต่ปี 2562 และ 2563 จำนวน 1,442,314 คน ซึ่งการลดลงของจำนวนประชากรเด็กและเยาวชนเกิดจากหลายปัจจัย โดยข้อมูลจาก มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2565) อธิบายว่า จำนวนเด็กแรกเกิดของประเทศไทยที่ลดลงนั้น เริ่มต้นและลดลงเรื่อยมาเป็นเวลากว่า 40 ปี นับตั้งแต่ช่วงที่มีประชากรเกิดมากกว่า 1 ล้านคนในแต่ละปี ราวปี 2506 - 2526 ซึ่งเรียกการเกิดเกิน 1 ล้านคนต่อปีในช่วงนั้นว่า ยุค Baby Boom (คือกลุ่มผู้สูงวัย หรือคนที่มีอายุระหว่าง 54-72 ปี หรือที่เกิดช่วงปี พ.ศ. 2489 – พ.ศ. 2507 (กรมสุขภาพจิต, 2563)) จากนั้นเริ่มลดลงจนกระทั่งใน ปี 2564 ซึ่งถือเป็นปีแรกที่อัตราการเกิดลดต่ำลงน้อยกว่าอัตราการตาย โดยอ้างอิงสถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ซึ่งในเดือนมกราคมถึงธันวาคม 2564 มีอัตราการตายมากกว่าอัตราการเกิด จำนวน 19,080 คน ซึ่งจะทำให้จำนวนประชากรไทยเริ่มลดลงเรื่อย ๆ จนกว่าจะมีจำนวนเด็กแรกเกิดสูงกว่าหรือเท่ากับจำนวนประชากรที่ตายไปอีกครั้ง จึงจะทำให้จำนวนประชากรไทยมีโอกาสที่จะคงที่หรือเพิ่มจำนวนขึ้นได้บ้าง อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลสถิติผลการสำรวจศึกษาและวิจัยพบว่าแนวโน้มที่อัตราเกิดจะเพิ่มขึ้นในภาวะการณ์เช่นดังปัจจุบันคงเป็นไปได้ยาก เพราะตัวเลขการเกิดที่ลดลงโดยเฉพาะในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วเมื่อเทียบกับช่วง 10 ปีก่อนหน้า สาเหตุหนึ่งมาจากทัศนคติต่อการมีบุตรหลายสิบปีที่ผ่านมา ถูกบ่อนความคิดในเชิงลบทั้งในเชิงมโนทัศน์และข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏผ่านสื่อหลักและสื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบัน ซึ่งให้เห็นว่าการมีบุตรนั้นเป็นทั้งภาระและขาดอิสระต้องมีห่วงทั้งหน้าคือเลี้ยงลูกอย่างไรให้เติบโตไปดีมีคุณภาพ และห่วงทั้งหลังคือยังมีพ่อแม่ พี่ น้อง หนี้สิน ภาระที่ดูแลจะทำอย่างไร ซึ่งความกดดันบีบคั้นทางสังคมที่ถูกสร้างโดยคำว่า “ลูกมากยากจน” “ไม่มีคู่/ลูกเป็นลาภอันประเสริฐ” “รักสนุกแต่ไม่ผูกพัน” “มีลูกเหมือนเอาใจเขามาใส่ใจเรา” และอีกหลายวลีที่ยังติดตรึงอยู่ในความรับรู้ของคนยุคพ่อแม่ที่ถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่ในปัจจุบัน

กลุ่มเด็กไร้สัญชาติ

ข้อมูลจากองค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย (2564) พบว่าประเทศไทยมีเด็กที่ไม่มีสัญชาติใดเลยจะถูกระบุให้เป็นเด็กไร้สัญชาติ (Stateless Children) และหากเป็นคนที่ไม่มียุติบัตรแสดงตนของประเทศไทยหรือรัฐใดอีกจะต้องกลายเป็นเด็กไร้สัญชาติที่ไร้เอกสาร (Undocumented Stateless Children) ซึ่งจะถูกสันนิษฐานโดยข้อกฎหมายว่าเป็นคนเข้าเมืองโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย และอาจส่งผลต่อการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานรวมถึงสิทธิด้านต่าง ๆ ในทุก ๆ ประเทศ รวมถึงประเทศไทย เด็กไร้สัญชาติในประเทศไทยเป็นบุตรหลานของคน 2 กลุ่มด้วยกัน ได้แก่ 1) เด็กไร้สัญชาติที่เป็นบุตรของบิดามารดาที่มีสัญชาติไทย แต่เด็กคนดังกล่าวไม่ได้รับการแจ้งเกิดหรือไม่ได้รับการเพิ่มชื่อเด็กเข้าในทะเบียนบ้าน หรือกรณีบิดาเป็นคนไทยแต่มารดาเป็นคนต่างด้าว และบิดามารดาไม่ได้จดทะเบียนสมรสกันหรือไม่ได้จดทะเบียนรับรองบุตรที่เกิดมา ทำให้เด็กคนดังกล่าวตกหล่นจากการรับรองว่าเป็นผู้มีสัญชาติไทย และ 2) เด็กไร้สัญชาติที่บิดามารดาเป็นผู้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจ การหนีภัยสู้รบ หรือความขัดแย้ง

ทางการเมืองในประเทศต้นทาง ฯลฯ สถานะเข้าเมืองที่ไม่ถูกต้องของบิดามารดาส่งผลให้เด็กคนดังกล่าวตกอยู่ในช่องว่างของการพิสูจน์สิทธิในสถานะทางกฎหมายหรือสัญชาติกับประเทศต้นทางของบิดามารดา รวมทั้งไม่มีสิทธิในสัญชาติไทยตามหลักดินแดน แม้ว่าเด็กคนดังกล่าวจะเกิดในประเทศไทยก็ตาม

โดยจากรายงาน “ชีวิตที่ไม่มีใครเห็น: 48 ปี สถานการณ์เด็กไร้สัญชาติในประเทศไทย” ที่ศูนย์วิจัยและพัฒนากฎหมาย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ร่วมกับองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) โดยการสนับสนุนของสหภาพยุโรป (EU) ทำการสำรวจพบว่า **ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีจำนวนบุคคลไร้สัญชาติที่ไม่ไร้รัฐมากถึง 539,696 คน** และอาศัยอยู่ในหลายพื้นที่ของประเทศ สภาพความไร้รัฐไร้สัญชาตินับเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นนับตั้งแต่อดีตและต่อเนื่องยาวนาน โดยในจำนวน 539,696 คน เป็นเด็กที่เป็นบุตรของชนกลุ่มน้อย จำนวน 36,943 คน กลุ่ม (อดีต) เด็กและเด็กนักเรียนในสถานศึกษาและคนไร้รากเหง้า จำนวน 82,154 คน และเด็กเกิดใหม่ที่ได้รับการจดทะเบียนการเกิดแต่ยังไม่สามารถกำหนดสถานะในสัญชาติได้ จำนวน 87,291 คน ทั้งนี้ ยังไม่รวมเด็กไร้รัฐซึ่งอยู่ในระบบโรงเรียนและได้รับการจัดสรรรหัสนักเรียนในระบบ G-Code หรือระบบกำหนดรหัสประจำตัวผู้เรียนของกระทรวงศึกษาธิการกว่า 90,000 คน และกลุ่มบุตรของแรงงานข้ามชาติที่ไม่สามารถพิสูจน์สัญชาติของประเทศต้นทางที่ไม่อาจทราบจำนวนได้ โดยประเทศไทยได้จำแนกเด็กไร้สัญชาติ ออกเป็น 10 กลุ่มด้วยกัน (องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย, 2564) มีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มที่ 1 เด็กไร้สัญชาติที่สามารถพัฒนาสถานะบุคคลไปสู่การมีสัญชาติไทยได้ แบ่งออกเป็น
กรณีเด็กเกิดในประเทศไทย

1) เด็กสัญชาติไทย แต่ยังไม่ไร้สัญชาติในทางข้อเท็จจริง ได้แก่ กรณีเด็กไร้สัญชาติที่เป็นบุตรของบิดามารดาสัญชาติไทย แต่ยังคงไร้สัญชาติในทางข้อเท็จจริงเพราะยังไม่ได้พิสูจน์ความสัมพันธ์ รวมถึงบุตรหลานของมอแกน มอกลั่น มานี เด็กที่เป็นบุตรของบุคคลบนพื้นที่สูง และเด็กที่เป็นบุตรของคนไทยพลัดถิ่น

- 2) เด็กไร้สัญชาติซึ่งเป็นบุตรของชนกลุ่มน้อย หรือกลุ่มชาติพันธุ์
- 3) เด็กไร้สัญชาติซึ่งเป็นบุตรของคนไม่มีสัญชาติไทยกลุ่มอื่น ๆ (ไม่ใช่กลุ่มชนกลุ่มน้อย)
- 4) เด็กไร้สัญชาติซึ่งมีความเปราะบางลักษณะต่าง ๆ อาทิ เด็กไร้รากเหง้า เด็กเร่ร่อน
- 5) เด็กไร้สัญชาติที่ทำคุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติจนเป็นที่ประจักษ์

กรณีเด็กไม่ได้เกิดในประเทศไทย

- 6) (อดีต) เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในประเทศไทยเป็นเวลานานแล้ว
- 7) เด็กไร้รากเหง้าที่อพยพย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในประเทศไทย

กลุ่มที่ 2 กลุ่มเด็กไร้สัญชาติที่ยังไม่มีกฎหมาย นโยบายรับรองให้สามารถพัฒนาสถานะบุคคลไปสู่การมีสัญชาติไทย ซึ่งเด็กกลุ่มนี้อาจเป็นเด็กที่ย้ายถิ่นเข้ามาในประเทศไทยพร้อมกับครอบครัวหรือเกิดในประเทศไทย

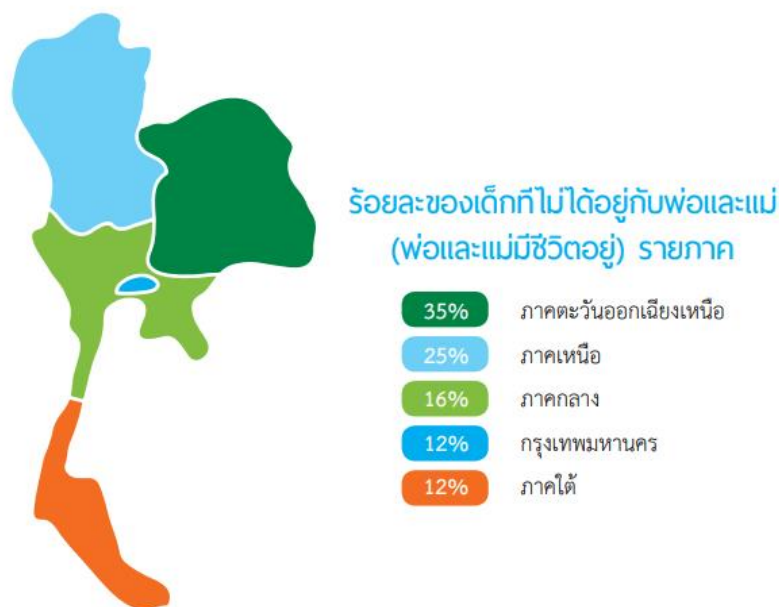
8) เด็กไร้สัญชาติซึ่งเป็นบุตรหลานของผู้หนีภัยจากการสู้รบซึ่งอยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราว 9 แห่งตามชายแดนไทย-เมียนมา

9) เด็กไร้สัญชาติซึ่งเป็นบุตรหลานของผู้ที่หนีภัยความตายจากประเทศต้นทาง อาศัยอยู่ในเขตเมืองหรือที่เรียกกันว่า “กลุ่มผู้ลี้ภัยในเมือง” (Urban Refugee)

10) เด็กไร้สัญชาติกลุ่มเมียนมามุสลิม

2) จำนวนเด็กและเยาวชนจำแนกตามการอยู่อาศัยกับพ่อแม่

จากข้อมูลกรมสุขภาพจิต (2564) พบว่า เด็กไทยมีโอกาสร่วมกับผู้สูงอายุประมาณร้อยละ 31.8 โดยในจำนวนนี้มีร้อยละ 27.8 อยู่ในครอบครัว 3 รุ่น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นปู่ ย่า ตา ยาย ที่รับหน้าที่ในการช่วยเหลือดูแลเด็ก จะมากขึ้นขึ้นอยู่กับบริบทแต่ละครอบครัว อีกกลุ่มหนึ่งประมาณร้อยละ 4 เด็กจะอยู่กับ ปู่ ย่า ตา ยาย ตามลำพังในครอบครัวข้ามรุ่น หรือครอบครัวแห่งกลาง นับว่าปู่ ย่า ตา ยาย เป็นผู้มีบทบาทสำคัญมากในการเติบโตของเด็กกลุ่มนี้ โดยการสำรวจขององค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย (2564) พบว่า มีเด็กประมาณ 1 ใน 5 คนไม่ได้อยู่กับทั้งพ่อและแม่ ส่วนใหญ่อยู่ในครัวเรือนที่ยากจนมาก คิดเป็นร้อยละ 37 และอยู่ในครัวเรือนที่ร่ำรวยมาก คิดเป็นร้อยละ 9 เมื่อจำแนกเด็กที่ไม่ได้อยู่กับพ่อและแม่รายภาค พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35 รองลงมาคือภาคเหนือ คิดเป็นร้อยละ 25 และมีจำนวนน้อยที่สุดคือภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ 12

รูปที่ 1.1.1 ร้อยละของเด็กที่ไม่ได้อยู่กับพ่อและแม่ (พ่อและแม่มีชีวิตอยู่) รายภาค

ที่มา: องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย (2564)

รูปแบบครัวเรือนในปัจจุบันมีอยู่หลายรูปแบบ บางครอบครัวอาจเป็นครอบครัวที่อยู่กันพร้อมหน้าแบบครอบครัวใหญ่ มี ปู่ ย่า ตา ยาย พ่อ แม่ และหลาน ส่วนบางครอบครัวเป็นครอบครัวเล็กมีแค่พ่อ แม่ และลูก บางครอบครัวเป็นครอบครัวที่มีสมาชิกอยู่เพียงคนเดียวซึ่งสามารถพบเห็นในสังคมไทย ณ ปัจจุบัน โดยกระบวนการพัฒนาทางเศรษฐกิจได้ส่งผลให้เกิดการย้ายถิ่นฐานของประชากร ออกจากภาคการผลิตที่ให้ผลตอบแทนต่ำ คือ ย้ายออกจากภาคเกษตรไปสู่ภาคเศรษฐกิจอื่น ๆ ที่มีผลตอบแทนสูงกว่า ซึ่งได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรในชนบทที่ได้มีการอพยพออกไปของวัยแรงงาน ส่งผลกระทบต่อ

ครอบครัวในชนบทที่ต้องอาศัยรายได้จากการเกษตร เช่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ ภาคใต้ (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2562) ในขณะที่ครอบครัวข้ามรุ่นหรือครอบครัวแห่งกลางมีปู่ ย่า ตา ยาย เป็นคนเลี้ยงดูเด็ก โดยที่พ่อแม่ของเด็กมีอันต้องจากบ้านไปทำงานต่างถิ่น หรือด้วยเหตุผลอื่น ๆ ซึ่งแม้ปู่ ย่า ตา ยาย จะเลี้ยงดูสุดความสามารถ แต่เด็กอาจมีพัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจไม่เต็มที่เท่าที่ควร รวมทั้งสภาพแวดล้อมทางสังคมและเทคโนโลยีที่รวดเร็วในปัจจุบันทำให้เกิดช่องว่างระหว่างเจเนอเรชันที่นำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ มากมาย จากการคาดประมาณสัดส่วนประชากรในครัวเรือนประเภทต่าง ๆ พ.ศ. 2563 - 2583 พบว่าครอบครัวไทยมีแนวโน้มที่มีความเปราะบางเพิ่มขึ้น ในประชากรวัยเด็กพบว่าครัวเรือนพ่อ แม่ และลูก มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 45.5 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 35.2 ในปี 2562 และในอีก 20 ปีข้างหน้าครัวเรือนพ่อ แม่ และลูก มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 31 ซึ่งแนวโน้มการลดลงได้รับอิทธิพลจากภาวะเจริญพันธุ์ระดับต่ำ อายุเฉลี่ยแรกสมรสยาวนานมากขึ้น และการตัดสินใจที่ไม่มีบุตร นอกจากนี้ ยังพบว่าครัวเรือนข้ามรุ่นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 8.9 ในปี 2548 เป็นร้อยละ 13.7 ในปี 2562 และในอีก 20 ปีข้างหน้าเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 15 ในปี 2583 และคาดประมาณว่าสำหรับประชากรวัยแรงงาน มีรูปแบบการอยู่อาศัยที่น่าจับตามอง 2 ประเภทที่จะส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของครอบครัวในอนาคต คือ (1) การที่ครัวเรือนคนเดียวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 1.4 ในปี 2533 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 8.1 ในปี 2563 และจะเพิ่มขึ้นเป็นประมาณร้อยละ 13.6 ในอีก 20 ปีข้างหน้า และ (2) การที่ครัวเรือนพ่อ แม่ ลูก มีแนวโน้มลดลง จากประมาณร้อยละ 53 ในปี 2533 เหลือประมาณร้อยละ 32 ในปี 2563 และร้อยละ 21 ในอีก 20 ปีข้างหน้า นอกจากนี้ ยังพบว่าครัวเรือนสามี ภรรยา (ไม่มีลูก) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 4.5 ในปี 2533 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 14.1 ในปี 2563 ในขณะที่ผู้สูงอายุที่อยู่ในครัวเรือนข้ามรุ่นมีแนวโน้ม ที่จะลดลงจากร้อยละ 34 ในปี 2554 เป็นร้อยละ 28 ในปี 2560 และเหลือเพียงร้อยละ 22 ในปี 2583 หากนับเฉพาะครัวเรือนที่ลูกไม่ได้อยู่กับพ่อแม่อย่างพร้อมหน้ากัน ไม่ว่าจะเป็นครัวเรือนพ่อเลี้ยงเดี่ยว ครัวเรือนแม่เลี้ยงเดี่ยว หรือครัวเรือนข้ามรุ่น พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยครัวเรือนพ่อเลี้ยงเดี่ยวและแม่เลี้ยงเดี่ยวเพิ่มจากประมาณร้อยละ 9 ในปี 2533 มาเป็นประมาณร้อยละ 10.6 ในปี 2563 และร้อยละ 11.2 ในปี 2583 ส่วนครัวเรือนข้ามรุ่นเพิ่มจากร้อยละ 1.1 ในปี 2533 มาเป็นร้อยละ 4.9 ในปี 2563 และร้อยละ 7.7 ในปี 2583 สิ่งที่น่าเป็นห่วงอย่างมากคือการที่สังคมไทยจะมีเด็กราว 2.3 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 21.8 ของเด็กทั้งหมดอยู่ในครัวเรือนที่ไม่พร้อมหน้านี้ ซึ่งจะมีผลกระทบอย่างมากต่อทั้งภาวะความขัดสนในแง่ต่าง ๆ ของเด็ก ไม่ว่าจะเป็นภาวะเศรษฐกิจ พัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ และสังคม (โพสต์ทูเดย์ออนไลน์, 2564) ทั้งนี้ สถานการณ์ครอบครัวไทยปี 2564 พบว่า **ครัวเรือนมีรายได้ลด** โดยครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 28,454 บาท รายได้เพิ่มขึ้นจากนโยบายการช่วยเหลือต่าง ๆ ของรัฐทั้งในรูปแบบตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน ในขณะที่รายได้จากการทำงานมีแนวโน้มลดลง ซึ่งร้อยละ 52.7 เป็นครัวเรือนที่มีหนี้สิน โดยมีหนี้สินเฉลี่ย 208,733 บาทต่อครัวเรือน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเป็นหนี้้นอกระบบเพิ่มขึ้นร้อยละ 78 จากช่วงก่อนโควิด-19 โดยพบปัญหาหนี้้นอกระบบกระจุกตัวในกลุ่มครัวเรือนรายได้น้อย ส่วนการออมร้อยละ 33.8 หรือมากกว่า 1 ใน 3 มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย โดยครัวเรือนร้อยละ 35.2 ต้องการมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 10-20 เพื่อให้มีรายได้เพียงพอ

กับรายจ่าย **ครัวเรือนที่มีความเปราะบางมากกว่าร้อยละ 70 ไม่มีเงินเก็บออม** (กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว, 2564)

ปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างเด็กและเยาวชนในเมืองกับชนบท ยังคงเป็นวัฏวนปัญหาของเด็กในครอบครัวที่มีสถานะยากจน ในด้านหนึ่งการศึกษาอาจเป็นกุญแจสำคัญที่จะช่วยให้หลุดพ้นจากสถานะยากจนได้ แต่ในอีกด้านหนึ่งการศึกษาเป็นสิ่งที่เหนียวรั้งให้เด็กเหล่านี้ไม่สามารถหลุดจากวงจรความยากจนได้ เหตุเพราะมีช่องว่างความเหลื่อมล้ำในสังคมสูง เหตุที่ทำให้ความยากจนเพิ่มมากขึ้นมาจากหลายปัจจัยด้วยกัน เช่น การจ้างงานในภาคการเกษตรที่มีผลิตภาพต่ำ สังคมสูงวัย ความเหลื่อมล้ำของความมั่งคั่งที่สูง และการศึกษาคคุณภาพต่ำ เป็นต้น แม้ประเทศไทยจะยังมีอัตราความยากจนอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับเส้นแบ่งความยากจนนานาชาติ (1.90 เหรียญสหรัฐต่อวัน) แต่ประเทศไทยกลับเป็นประเทศเดียวในกลุ่มประเทศอาเซียนที่ประสบกับอัตราความยากจนสูงชันอยู่หลายปีนับตั้งแต่ปี 2543 เด็กอายุ 6-14 ปี ในกรุงเทพมหานครมีจำนวนมากกว่าครึ่ง สามารถเข้าถึงโอกาสที่มีอยู่ได้อย่างสะดวก ในขณะที่ภูมิภาคอื่น ๆ กลับมีเด็กที่ต้องเผชิญกับอุปสรรคในสัดส่วนที่ต่างกันอย่างมาก และหากพิจารณาประกอบกับค่าใช้จ่ายทางการศึกษาเฉลี่ยของภาคครัวเรือนในสถานศึกษาของรัฐ โดยเปรียบเทียบระหว่างครัวเรือนที่รวยกับครัวเรือนที่ยากจน พบว่าครัวเรือนที่ยากจนต้องแบกรับภาระสูงกว่าครัวเรือนที่รวยถึงเกือบ 5 เท่าตัว กล่าวคือ ในขณะที่ครัวเรือนที่รวยแบกรับภาระเพียงร้อยละ 3 ของรายได้ แต่ครัวเรือนที่ยากจนกลับแบกรับภาระมากถึงร้อยละ 14 ของรายได้ ในการแบกรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาในปริมาณค่อนข้างมากของครัวเรือนยากจนเมื่อเทียบกับสัดส่วนรายได้ ย่อมเป็นความเสี่ยงสูงที่จะนำไปสู่ปัญหาเด็กออกนอกระบบ หรือปัญหาการออกกลางคัน ตลอดจนถึงการขาดโอกาสทางการศึกษาในระดับสูงขึ้น เมื่อสังคมไทยก้าวเข้าสู่สถานการณ์สังคมสูงวัย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เด็กทุกคนต้องได้รับการดูแลอย่างเท่าเทียม ทั้งในด้านสุขภาพและการศึกษา เพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กให้เกิดศักยภาพสูงสุด และนำพาครอบครัวของตนหลุดพ้นจากกับดักความยากจนและรองรับสังคมสูงวัย ตลอดจนกระตุ้นเศรษฐกิจให้เติบโตต่อไปในอนาคต (สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2564)

ข้อสังเกต มีหลักฐานบ่งชี้ว่าการขาดพ่อแม่เนื่องจากการย้ายถิ่นอาจส่งผลเสียต่อผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ ความพึงพอใจในชีวิต สุขภาพ และการมีงานทำในอนาคต เด็กที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่ มีรายงานว่าไม่เคยได้ใช้และแทบไม่ได้ใช้เวลาร่วมกับครอบครัวเลย ซึ่งอาจส่งผลเสียในระยะยาวต่อชีวิตครอบครัวของเด็กเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ มีการศึกษาในประเทศไทยแสดงให้เห็นว่าเด็กที่อาศัยอยู่กับผู้ดูแลอื่นนอกเหนือจากพ่อแม่ มีแนวโน้มที่จะอาศัยอยู่ในครัวเรือนยากจน มีโอกาสได้รับประสบการณ์ในการทำกิจกรรมเสริมพัฒนาการกับผู้ดูแลน้อย และมีแนวโน้มที่จะได้รับการทำโทษทางร่างกายมากกว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่ไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่และมีแนวโน้มที่จะมีพัฒนาการที่ล่าช้ากว่าในด้านการพัฒนาด้านภาษา (องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย, 2564)

3) ระดับความฉลาดทางสติปัญญา (IQ) และระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ)

การสำรวจสถานการณ์ระดับสติปัญญา (IQ) นักเรียนไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (อายุ 7 ปี) จำนวน 21,901 คน คิดเป็นร้อยละ 95.5 ของตัวอย่างขั้นต่ำที่คำนวณตามหลักทางสถิติ ซึ่งจะส่งผลให้ค่าคะแนนระดับสติปัญญาคลาดเคลื่อนไม่เกิน 0.3 จุด และระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) นักเรียนไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 19,810 คน มากกว่าขนาดตัวอย่างขั้นต่ำที่คำนวณตามหลักทางสถิติ ซึ่งจะส่งผลให้ค่าคะแนนความฉลาดทางอารมณ์คลาดเคลื่อนไม่เกิน 0.1 คะแนน ทั้งนี้ จะมีการสำรวจในทุก ๆ 5 ปี โดยรอบปีล่าสุดคือปี 2564 พบว่า มีระดับความฉลาดทางสติปัญญา (IQ) เฉลี่ย 102.8 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ปกติและผ่านเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่กำหนดให้เด็กไทยมี IQ ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 100 และเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2559 พบว่า มี IQ เฉลี่ยเพิ่มขึ้นถึง 4.5 จุด ส่วนเด็กที่ IQ ต่ำกว่า 90 ลดลงจากร้อยละ 31.8 เหลือร้อยละ 21.7 สะท้อนความสำเร็จจากความร่วมมือของทุกฝ่ายในการพัฒนาเด็กไทยให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ อย่างไรก็ตาม ยังมีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มี IQ ในเกณฑ์บกพร่อง ต่ำกว่า 70 อยู่ถึงร้อยละ 4.2 ซึ่งสูงกว่ามาตรฐานสากลที่กำหนดให้ไม่เกินร้อยละ 2 แสดงว่ายังมีเด็กกลุ่มหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากปัจจัยที่ส่งผลต่อสติปัญญาในช่วงแรกเกิดถึง 5 ปี ซึ่งพบในกลุ่มที่ขาดโอกาสทางสังคม เช่น ครอบครัวที่มีปัญหาทางเศรษฐกิจ เด็กที่เกิดจากการดาวน์ซินโดรม ครอบครัวขาดความพร้อมในการเลี้ยงดูเด็กขณะที่ตั้งครรภ์ สำหรับเด็กที่มีระดับความฉลาดทางสติปัญญาในเกณฑ์ฉลาดมากคือ IQ มากกว่า 130 พบสูงถึงร้อยละ 10.4 เป็นผลจากการได้รับการส่งเสริมศักยภาพอย่างเต็มที่จากครอบครัวและสังคม ส่วนผลสำรวจระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) พบอยู่ในเกณฑ์ปกติ ร้อยละ 83.4 แสดงว่าเด็กยังมีความสามารถในการรู้จัก เข้าใจ ควบคุมอารมณ์ สื่อสารอย่างสร้างสรรค์ เอาชนะอุปสรรคในชีวิต และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเหมาะสม ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จและความสุขในอนาคต (สำนักสารนิเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2565) โดยมีข้อสังเกตว่าการเปรียบเทียบระดับสติปัญญา (IQ) ของแต่ละรอบการสำรวจ สามารถทำการเปรียบเทียบได้เนื่องจากใช้เครื่องมือการสำรวจชนิดเดียวกัน คือ เครื่องมือ Standard Progressive Matrices (SPM Parallel Version: Update 2003) ซึ่งเป็นแบบทดสอบทางสติปัญญาที่เป็นมาตรฐาน ใช้วัดระดับสติปัญญาในส่วนของความสามารถทั่วไป (General Intelligence หรือ G - Factor) แต่การสำรวจระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) มีการใช้เครื่องมือที่มีความแตกต่างกัน คือ รอบการสำรวจปี 2554 ใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์เด็กอายุ 6-11 ปี (60 ข้อ) รอบการสำรวจปี 2559 ใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์เด็กอายุ 6-11 ปี (ฉบับย่อ) สำหรับครู ส่วนรอบการสำรวจปี 2564 ใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์เด็กอายุ 6-11 ปี (ฉบับย่อ) สำหรับผู้ปกครอง

ข้อมูลจากกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข เผยช่วงสถานการณ์โควิด-19 ตั้งแต่ปี 2563 - 2564 ส่งผลให้เด็กไทยมีกิจกรรมทางกายลดลง โดยเร่งกระตุ้นผ่านเครือข่ายเพื่อเด็กไทยสูงสมส่วน แข็งแรง IQ EQ ดี โดยในปี 2564 กรมอนามัย ได้จัดโครงการ "กระโดดโลดเต้น เล่นเปลี่ยนร่าง...วิถีชีวิตใหม่" (ChOPA & ChiPA Game : New Normal) เพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางกายและจัดการโรคอ้วนในเด็กไทยยุควิถีชีวิตใหม่

โดยเน้นการเสริมสร้างสุขภาพเด็กวัยเรียนและวัยรุ่นให้มีทักษะการดำเนินชีวิตตามช่วงวัย **ทั้งทักษะการเรียนรู้ การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์และสังคม** การสร้างเสริมสมรรถภาพทางกาย และการป้องกันภาวะทุพโภชนาการสู่การเจริญเติบโตเต็มศักยภาพ สูง สมส่วน แข็งแรง ฉลาด โดยเน้นให้ทุกภาคส่วนร่วมสร้างความฉลาดทางการเคลื่อนไหว (PL) เพิ่มกิจกรรมทางกาย (PL) อาหารและการนอนหลับ ควบคู่ไปกับมาตรการหลักป้องกันโรคโควิด-19 (กรมสุขภาพจิต, 2564) อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากจิตแพทย์เด็กและวัยรุ่นโดยศูนย์วิชาการเฝ้าระวังและเฝ้าผลการศึกษา **ความบกพร่องทางการเรียนรู้** (Learning Disabilities หรือ LD) พบว่าเด็กวัยเรียนประมาณร้อยละ 5 - 15 ซึ่งโดยหลักการกระจายตัวแบบปกติตามสถิติ จะสามารถพบได้ทุกห้องและทุกโรงเรียน โดยถ้าห้องหนึ่งมีเด็ก 50 คน จะพบเด็กบกพร่องทางการเรียนรู้ประมาณ 3-8 คน และพบว่าร้อยละ 80 เป็นความบกพร่องด้านการอ่าน โดยเฉพาะถ้าเป็นโรงเรียนชายล้วน จะพบได้มากขึ้น เนื่องจากความบกพร่องทางการเรียนรู้พบได้ในเด็กผู้ชายมากกว่าเด็กผู้หญิงประมาณ 3 - 4 เท่า

4) โปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (PISA)

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ได้ร่วมมือกับ องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development หรือ OECD) ดำเนินโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (Programme for International Student Assessment หรือ PISA) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณภาพของระบบการศึกษาในการเตรียมความพร้อมให้เยาวชนมีศักยภาพหรือความสามารถพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง โดย PISA เน้นการประเมินสมรรถนะของนักเรียนเกี่ยวกับการใช้ความรู้และทักษะในชีวิตจริงมากกว่าการเรียนรู้ตามหลักสูตรในโรงเรียนหรือเรียกว่า “ความฉลาดรู้” (Literacy) ได้แก่ ความฉลาดรู้ด้านการอ่าน (Reading Literacy) ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ (Mathematical Literacy) และความฉลาดรู้ด้านวิทยาศาสตร์ (Scientific Literacy) การประเมินนักเรียนจะวัดทั้ง 3 ด้าน ดังกล่าวไปพร้อมกัน แต่จะเน้นหนักในด้านใดด้านหนึ่งในแต่ละรอบการประเมิน ซึ่งความฉลาดรู้ทั้งสามด้านนี้ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเป็นสิ่งที่เยาวชนจำเป็นต้องมีเพื่อการพัฒนาและการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศ สำหรับรอบการประเมิน PISA 2018 เน้นการอ่านเป็นการประเมินหลักครั้งที่สามถัดจาก PISA 2000 และ PISA 2009 เพื่อติดตามแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงผลการเรียนรู้ด้านการอ่านของนักเรียนในช่วงเวลาที่เปลี่ยนไป การประเมินแต่ละด้านจะถูกนำเสนออย่างละเอียดในทุก 9 ปี และมีการวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทุก ๆ 3 ปี โดยนักเรียนเป้าหมายของ PISA จะมีอายุอยู่ระหว่าง 15 ปี 3 เดือน ถึงอายุ 16 ปี 2 เดือน ในช่วงเวลาของการสอบ และนักเรียนต้องสำเร็จการศึกษาอย่างน้อยในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งปัจจุบันมีประเทศจากทั่วโลกเข้าร่วม PISA มากกว่า 80 ประเทศ

ผลการประเมินการอ่านของประเทศไทย ประเทศไทยมีคะแนนการอ่าน 393 คะแนน ซึ่งมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD โดยเทียบเท่ากับการเรียนที่ต่างกันประมาณสองปี (2.4 ปี) ประเทศไทยมีนักเรียนน้อยกว่าครึ่ง (ร้อยละ 40) ที่มีความสามารถทางการอ่านตั้งแต่ระดับ 2 ขึ้นไป ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก

OECD มีนักเรียนประมาณร้อยละ 77 อยู่ในกลุ่มนี้ ซึ่งนักเรียนที่ระดับนี้สามารถบอกใจความสำคัญในบทอ่านที่มีเนื้อเรื่องยาวปานกลางได้ หาข้อสนเทศในบทอ่านที่มีสิ่งซับซ้อนที่ชัดเจน ตลอดจนบางครั้งอาจมีเกณฑ์หลายเกณฑ์ซับซ้อน และสามารถสะท้อนจุดประสงค์และรูปแบบของบทอ่านเมื่อมีคำสั่งที่ชัดเจน ประเทศไทยมีนักเรียนเพียงร้อยละ 0.2 ที่มีผลการประเมินด้านการอ่านอยู่ในกลุ่มสูงหรือมีความสามารถทางการอ่านที่ระดับ 5 และระดับ 6 ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD มีนักเรียนประมาณร้อยละ 8.7 อยู่ในกลุ่มนี้ ซึ่งนักเรียนที่ระดับนี้สามารถเข้าใจบทอ่านที่มีความยาวมากได้ สามารถจัดการกับแนวคิดที่เป็นนามธรรมหรือแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ขัดแย้งกับความรู้สึกรู้สึก และสามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงกับความคิดเห็นเมื่อมีร่องรอยที่แสดงอย่างชัดเจนหรือโดยนัยในเนื้อหาหรือแหล่งของข้อมูลได้ คะแนนการอ่านของไทยมีแนวโน้มถดถอยลงตามเวลา ซึ่งคะแนนลดลงจนกระทั่งอยู่กลุ่มต่ำสุดบนมาตรวัดนานาชาติ โดยนักเรียนไทยส่วนใหญ่มีคะแนนอยู่ในกลุ่มต่ำ ซึ่งมีนักเรียนส่วนน้อยเท่านั้นที่มีคะแนนอยู่ในกลุ่มสูง อีกทั้ง ช่องว่างของความแตกต่างระหว่างนักเรียนกลุ่มสูงกับกลุ่มต่ำยังกว้าง โดยประมาณแล้วเทียบเท่ากับการเรียนที่แตกต่างกันหลายชั้นปี

ผลการประเมินคณิตศาสตร์ของประเทศไทย นักเรียนไทยมีคะแนนคณิตศาสตร์ 419 คะแนน ซึ่งมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD โดยเทียบเท่ากับการเรียนที่ต่างกันเกือบสองปี (1.75 ปี) ประเทศไทยมีนักเรียนเกือบครึ่ง (ร้อยละ 47) ที่มีความสามารถทางคณิตศาสตร์ตั้งแต่ระดับ 2 ขึ้นไป ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD มีนักเรียนประมาณร้อยละ 76 อยู่ในกลุ่มนี้ โดยอย่างน้อยที่สุด นักเรียนที่ระดับนี้สามารถตีความ แปลความ และรับรู้โดยไม่ต้องมีคำสั่งแบบตรงไปตรงมาว่าสถานการณ์หนึ่ง ๆ (ที่ไม่ซับซ้อน) จะนำเสนอในเชิงคณิตศาสตร์ได้อย่างไร (เช่น เปรียบเทียบระยะทางของเส้นทางสองเส้น หรือการแปลงราคาสินค้าเป็นเงินสกุลอื่น) ประเทศไทยมีนักเรียนประมาณร้อยละ 2.3 ที่มีผลการประเมินด้านคณิตศาสตร์อยู่ในกลุ่มสูงหรือมีความสามารถทางคณิตศาสตร์ที่ระดับ 5 และระดับ 6 ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD มีนักเรียนประมาณร้อยละ 11 อยู่ในกลุ่มนี้ ซึ่งนักเรียนที่ระดับนี้สามารถสร้างตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ของสถานการณ์ที่ซับซ้อน และสามารถเลือก เปรียบเทียบ และประเมินถึงกลยุทธ์การแก้ปัญหาที่เหมาะสมเพื่อใช้แก้ปัญหาที่ซับซ้อนซึ่งเชื่อมโยงกับตัวแบบได้

ผลการประเมินวิทยาศาสตร์ของประเทศไทย นักเรียนไทยมีคะแนนวิทยาศาสตร์ 426 คะแนน ซึ่งมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย OECD โดยเทียบเท่ากับการเรียนที่ต่างกันเกือบสองปี (1.8 ปี) ประเทศไทยมีนักเรียนเกือบครึ่ง (ร้อยละ 56) ที่มีความสามารถทางวิทยาศาสตร์ตั้งแต่ระดับ 2 ขึ้นไป ในขณะที่ค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD มีนักเรียนประมาณร้อยละ 78 อยู่ในกลุ่มนี้ ซึ่งนักเรียนที่ระดับนี้น้อยอย่างน้อยที่สุดสามารถรู้คำอธิบายที่ถูกต้องของปรากฏการณ์เชิงวิทยาศาสตร์ที่คุ้นเคยและสามารถใช้ความรู้ดังกล่าวเพื่อระบุประเด็นต่าง ๆ ได้ในกรณีที่ไม่ซับซ้อนว่าข้อสรุปนั้นถูกต้องตามข้อมูลที่ให้หรือไม่ ประเทศไทยมีนักเรียนประมาณร้อยละ 0.7 ที่มีผลการประเมินคณิตศาสตร์อยู่ในกลุ่มสูงหรือมีความสามารถทางคณิตศาสตร์ที่ระดับ 5 และระดับ 6 ในขณะที่ ค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD มีนักเรียนประมาณร้อยละ 6.8 อยู่ในกลุ่มนี้ ซึ่งที่ระดับนี้นอกจากนักเรียนจะมีทักษะของความสามารถที่ระดับต่ำกว่านี้แล้ว นักเรียนสามารถใช้ความรู้

เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์อย่างสร้างสรรค์และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะที่ตนเองมีในสถานการณ์ที่หลากหลายรวมทั้งในสถานการณ์ที่ไม่คุ้นเคยได้ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2564)

1.2 บริบทการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ปี 2564 มีบริบทการเปลี่ยนแปลงโดยเป็นปัญหาที่สืบเนื่องต่อจากปี 2563 อาทิ **สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19** ที่ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในเรื่องของการติดเชื้อ การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนรู้ โดยมีเรื่องของเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้แต่**สถานการณ์ของเทคโนโลยี**มีความเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด เช่น พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีในกลุ่มเด็กและเยาวชน การรับรู้และการเรียนรู้ที่รวดเร็วผ่านเทคโนโลยี ช่องว่างระหว่างความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยี ภัยคุกคามจากสื่อออนไลน์ เป็นต้น ปัญหาต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนทั้งผลกระทบจากโควิด-19 โดยเฉพาะกลุ่มเด็กเปราะบาง หรือผลกระทบจากความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยีล้วนแล้วแต่สร้างผลกระทบต่อตัวเด็กและเยาวชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ก่อให้เกิด**ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน** ปัญหาที่เกิดจากสิ่งเหล่านั้นล้วนนำมาสู่การเรียกร้อง รวมถึงการตอบโต้ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาผ่านการแสดงออกของเด็กและเยาวชน ซึ่งปัญหาที่ต่อเนื่องมายาวนานคือการ**แสดงออกทางการเมืองของเด็กและเยาวชน** โดยเด็กส่วนใหญ่ที่ออกมาชุมนุมทางการเมืองมักเป็นกลุ่มที่เผชิญปัญหา เช่น มีฐานะยากจน ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 หลุดจากระบบการศึกษา ตกงาน ถูกกระทำจากความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ได้รับความเหลื่อมล้ำในสังคม รวมถึงได้รับผลกระทบทางอ้อมต่าง ๆ เพื่อต้องการความเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี ทั้งนี้โดยการแสดงออกผ่านการเข้าร่วมชุมนุม และแสดงออกผ่านการสื่อสารในรูปแบบใหม่ที่แตกต่างจากปีก่อน ๆ เช่น มีการสื่อสารผ่านโลกออนไลน์ แอปพลิเคชัน Tiktok ทวิตเตอร์ เป็นต้น โดยข้อมูลจาก องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย (2564) พบว่าเป็นเวลากว่าหนึ่งปี (2563 – 2564) ที่เด็กและเยาวชนได้ออกมาเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องการปฏิรูปทางการเมือง การศึกษา และลดความเหลื่อมล้ำในสังคม เด็กและเยาวชนกำลังเรียกร้องการรับฟังและเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเหล่านั้น ดังนั้นบริบทการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน จึงได้นำเสนอถึงสถานการณ์ของประเด็นปัญหาที่สำคัญ คือ 1) โควิด-19 2) การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี 3) ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน 4) การแสดงออกทางการเมืองของนักเรียนนักศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 โควิด-19

(1) จำนวนเด็กและเยาวชนที่ติดเชื้อโควิด-19

ข้อมูลจาก ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย (2564) พบการระบาดทั่ว (Pandemic) ของไวรัส SARS-CoV2 ตั้งแต่ ปลายเดือนธันวาคม 2562 จนถึงปัจจุบัน โดยในปี 2564 การระบาดระลอกที่ 3 ซึ่งมีความรุนแรงและรวดเร็วจากสายพันธุ์เดลต้าที่มีต้นกำเนิดจากประเทศอินเดีย กำลังกระจายไปทั่วโลกอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยพื้นที่ระบาดหนัก ได้แก่ กรุงเทพมหานครและปริมณฑล จากการระบาดที่เกิดขึ้นในชุมชนและครอบครัวทำให้จำนวนเด็กติดเชื้อโควิด-19 สูงขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยพบการระบาดอย่างกว้างขวาง

ของโรคโควิด-19 ระลอกที่ 3 ในประเทศไทย ตั้งแต่ 1 เมษายน 2564 จนถึง 24 พฤศจิกายน 2564 มีผู้ติดเชื้อทุกกลุ่มอายุ รวม 2,053,129 ราย และมีผู้เสียชีวิตสะสม 20,450 ราย ผู้ติดเชื้อที่เป็นเด็ก (อายุแรกเกิดถึง 18 ปี) 310,648 ราย เด็กเสียชีวิตสะสม 59 ราย คิดเป็นอัตราป่วยตาย ร้อยละ 0.019 มีรายละเอียดดังนี้

วันที่ 21 - 27 ตุลาคม 2564 (สัปดาห์ที่ 44) มีเด็กติดเชื้อโควิด-19 รายใหม่เพิ่มขึ้น 12,839 ราย จากผู้ป่วยทุกกลุ่มอายุ 63,463 ราย ผู้ติดเชื้อยืนยันที่เป็นเด็ก คิดเป็นร้อยละ 20 ของผู้ป่วยทุกกลุ่มอายุ มีผู้ป่วยเด็กเสียชีวิต 2 ราย รายที่ 1 เป็นเด็กหญิงอายุ 12 ปี เป็นโรคมะเร็งต่อมไพเนียล (Pineal) รักษาที่จังหวัดชลบุรี และรายที่ 2 เป็นเพศหญิง อายุ 16 ปี โรคที่เป็นอยู่ก่อน คือ อ้วน SLE จังหวัดกาญจนบุรี

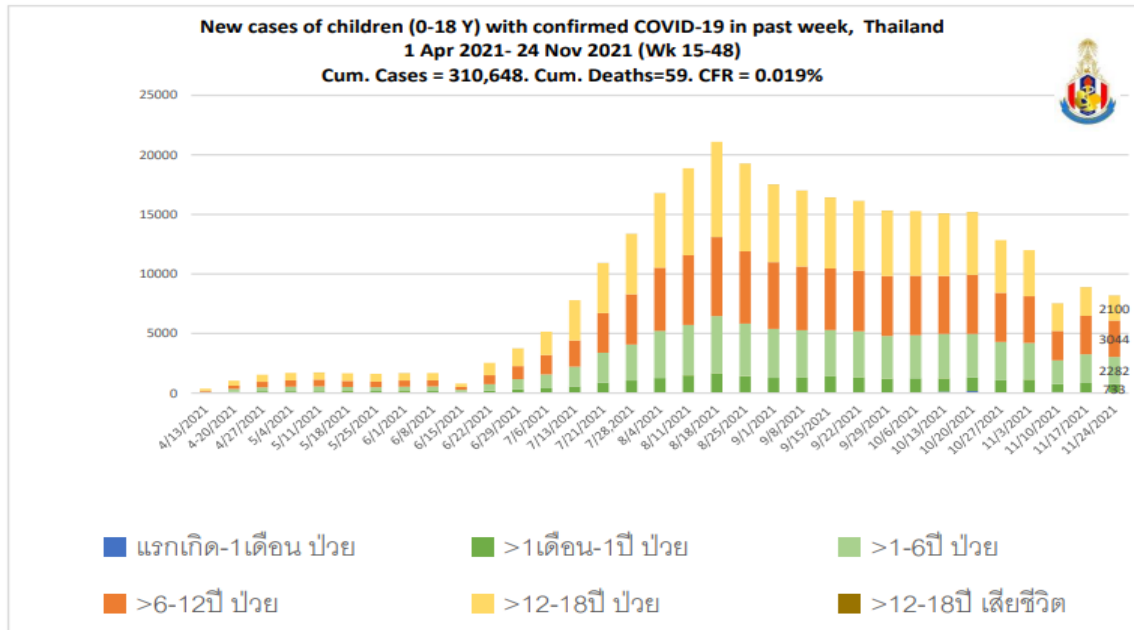
วันที่ 28 ตุลาคม ถึง 3 พฤศจิกายน 2564 (สัปดาห์ที่ 45) มีเด็กติดเชื้อโควิด-19 รายใหม่เพิ่มขึ้น 11,997 ราย จากผู้ป่วยทุกกลุ่มอายุ 60,127 ราย ผู้ติดเชื้อยืนยันที่เป็นเด็ก คิดเป็นร้อยละ 20 ของผู้ป่วยทุกกลุ่มอายุ มีเด็กเสียชีวิต 1 ราย

วันที่ 4 - 10 พฤศจิกายน 2564 (สัปดาห์ที่ 46) มีเด็กติดเชื้อโควิด-19 รายใหม่เพิ่มขึ้น 7,515 ราย จากผู้ป่วยยืนยันทุกกลุ่มอายุ 40,149 ราย ผู้ติดเชื้อยืนยันที่เป็นเด็กคิดเป็นร้อยละ 19 ของผู้ติดเชื้อทุกกลุ่มอายุ มีผู้ป่วยเด็กเสียชีวิต 3 ราย

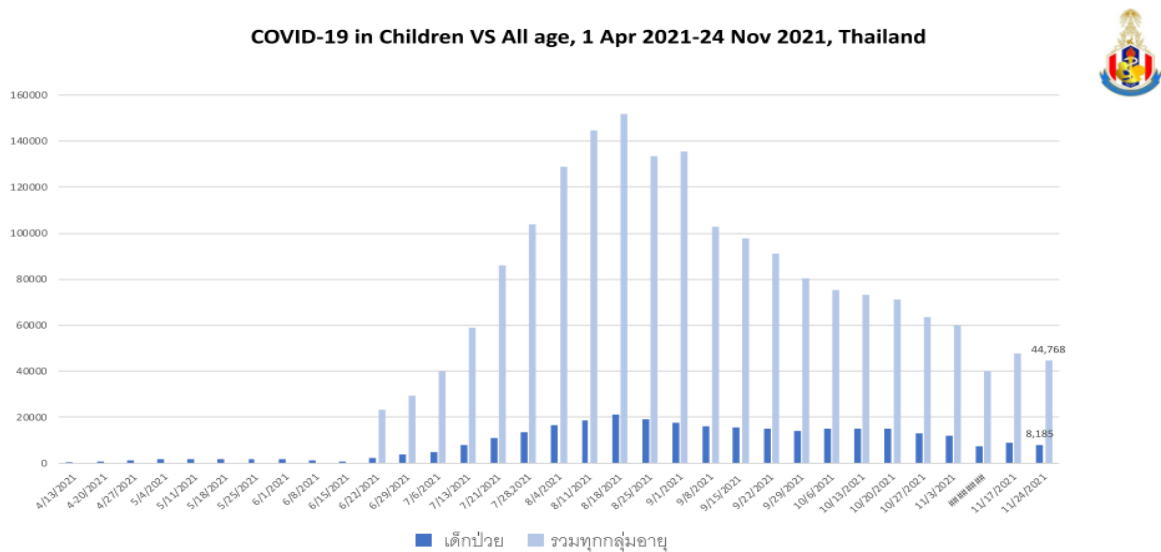
วันที่ 11 - 17 พฤศจิกายน 2564 (สัปดาห์ที่ 47) มีเด็กติดเชื้อโควิด-19 รายใหม่เพิ่มขึ้น 8,888 ราย จากผู้ป่วยยืนยันทุกกลุ่มอายุ 47,751 ราย ผู้ติดเชื้อยืนยันที่เป็นเด็กคิดเป็นร้อยละ 20 ของผู้ติดเชื้อทุกกลุ่มอายุ มีผู้ป่วยเด็กเสียชีวิต 1 ราย

วันที่ 18 - 24 พฤศจิกายน 2564 (สัปดาห์ที่ 48) มีเด็กติดเชื้อโควิด-19 รายใหม่เพิ่มขึ้น 8,185 ราย จากผู้ป่วยยืนยันทุกกลุ่มอายุ 44,768 ราย ผู้ติดเชื้อยืนยันที่เป็นเด็กคิดเป็นร้อยละ 18 ของผู้ติดเชื้อทุกกลุ่มอายุ มีผู้ป่วยเด็กเสียชีวิต 3 ราย รายที่ 1 เป็นเด็กหญิงอายุ 7 ปี โรคพื้นฐาน Thalassemia จังหวัดสงขลา รายที่ 2 เด็กชายอายุ 12 ปี โรคพื้นฐานเนื้องอกในสมอง รายที่ 3 เด็กชายอายุ 14 ปี ไม่ระบุโรคพื้นฐาน จังหวัดปัตตานี

โดยสรุป ผู้ติดเชื้อโควิด-19 ที่เป็เด็กในแต่ละสัปดาห์มีจำนวนลดลงตั้งแต่ปลายเดือนตุลาคมต่อเนื่องถึงเดือนพฤศจิกายน ผู้ป่วยเด็กเสียชีวิตน้อยเมื่อเทียบกับทุกกลุ่มอายุ โดยมีเด็กเสียชีวิตในช่วงอายุต่ำกว่า 1 ปี และ มากกว่า 12 - 18 ปี เด็กเสียชีวิตส่วนใหญ่มีโรคพื้นฐานอยู่ก่อน

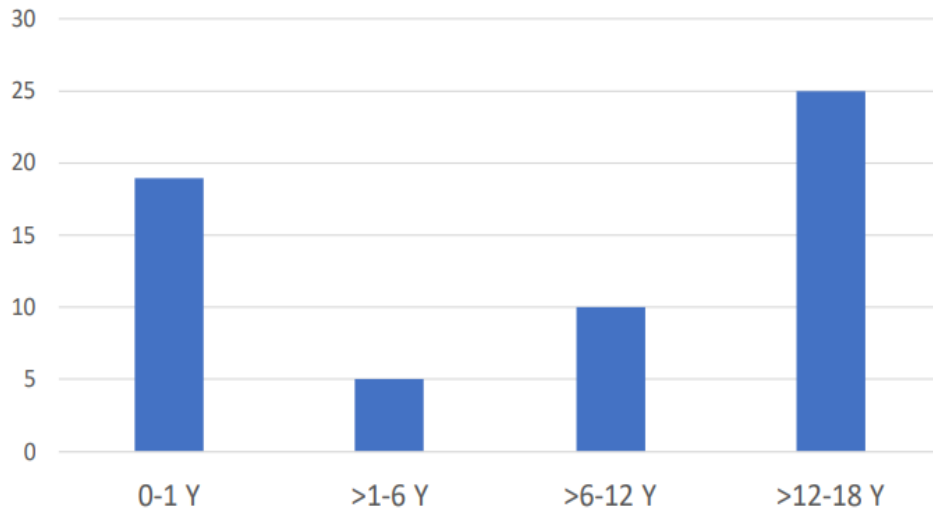
รูปที่ 1.2.1 จำนวนเด็ก (0-18 ปี) ยืนยันติดเชื้อโควิด-19 ระหว่าง 1 เมษายน 2564 - 24 พฤศจิกายน 2564
 ที่มา: ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย (2564)

รูปที่ 1.2.2 จำนวนการติดเชื้อโควิด-19 ระหว่าง 1 เมษายน-24 พฤศจิกายน 2564 ในเด็ก 0 - 18 ปี
 เทียบกับประชากรติดเชื้อทุกกลุ่มอายุ
 ที่มา: ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย (2564)

Death in COVID-19 Children (0-18 Y), Thailand
1 Apr 2021-24 Nov 2021

รูปที่ 1.2.3 เด็กอายุ 0 - 18 ปี ติดเชื้อโควิด-19 เสียชีวิตในประเทศไทย ตั้งแต่ 1 เมษายน 2564

ถึง 24 พฤศจิกายน 2564 จำนวนสะสม 59 ราย

ที่มา: ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย (2564)

ข้อมูลจากศูนย์ปฏิบัติการบริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) กรมกิจการเด็กและเยาวชน พบว่า สถานการณ์เด็กติดเชื้อสะสมตั้งแต่ 2 มกราคม 2564 ถึง 31 ธันวาคม 2564 มีเด็กติดเชื้อโควิด-19 จำนวน 313,095 คน แบ่งเป็นพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 49,037 คน และ ส่วนภูมิภาค จำนวน 264,058 คน (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2564)

โดยข้อมูลเด็กที่ได้รับผลกระทบ ตั้งแต่วันที่ 27 กรกฎาคม 2564 ถึง 31 ธันวาคม 2564 รวมทั้งสิ้น 6,027 คน แบ่งเป็นผลกระทบ 5 ประเภท ได้แก่ 1) เด็กและผู้ปกครองไม่ติดเชื้อแต่ได้รับผลกระทบจากสถานการณื จำนวน 4,118 คน 2) เด็กและผู้ปกครองติดเชื้อ จำนวน 591 คน 3) เด็กติดเชื้อแต่ผู้ปกครองไม่ติดเชื้อ จำนวน 491 คน 4) เด็กไม่ติดเชื้อแต่ผู้ปกครองติดเชื้อ จำนวน 386 คน และ 5) เด็กกำพร้า จำนวน 441 คน ซึ่งกรมกิจการเด็กและเยาวชนได้ให้ความช่วยเหลือจำนวน 9,497 กรณี แบ่งเป็น 1) รูปแบบเงินช่วยเหลือ 2,386 กรณี 2) กระบวนการสังคมสงเคราะห์ 6,531 กรณี และกระบวนการรักษา 580 กรณี (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2564)

(2) New Skills ของเด็กและเยาวชนยุคโควิด-19

วิกฤตโควิด-19 ที่เกิดขึ้นทำให้ทุกภาคส่วนยอมรับว่าหลังจากนี้โลกจะเปลี่ยนแปลงไป หลายอย่างจะไม่เหมือนเดิมทั้งการใช้ชีวิตประจำวัน การดูแลสุขภาพ การเดินทาง การเรียน การทำงาน สถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้กลายเป็นตัวเร่งที่ทำให้ Digital Disruption (Digital Disruption คือ การเปลี่ยนแปลงของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เกิดจากเทคโนโลยีดิจิทัล) เกิดขึ้นแพร่หลายและรวดเร็วกว่าที่คิด โลกของการศึกษาแทบทุกสถาบันทุกระดับต้องเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอน และเริ่มหันมาให้ความสำคัญว่า**เด็กรุ่นใหม่อาจต้องมีทักษะหลายด้านมากขึ้น** ไม่เพียงต้องเก่งเทคโนโลยี อาจต้องมีความรู้ด้านปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI (Artificial Intelligence) หรือต้องเขียนโปรแกรมได้ ขณะเดียวกันเด็กรุ่นใหม่จำเป็นต้องปรับทักษะของตัวเองเพื่อให้สามารถปรับตัวให้ทันโลกที่กำลังเปลี่ยนไป โดยเฉพาะเด็กที่ต้องเติบโตในยุคโควิด-19 และจะต้องใช้ชีวิตหลังยุคโควิด-19 ควรจะต้องมี **New Skills (ทักษะใหม่)** ที่จำเป็นในอนาคตและสามารถพัฒนาไปสู่การคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และสามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้ (กรมสุขภาพจิต, 2564) New Skills (ทักษะใหม่) ของเด็กหลังยุคโควิด-19 ประกอบด้วย

1) **ต้องเข้าใจและเข้าถึงเทคโนโลยี** ไม่ใช่เพียงแค่ว่ามีความรู้ทางด้านเทคโนโลยี หรือรู้เชิงเทคนิคเท่านั้น แต่ต้องรู้อย่างฉลาดและใช้เทคโนโลยีได้อย่างคล่องแคล่ว สามารถปรับตัวให้ไวตามเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รวมถึงเรียนรู้เรื่องนวัตกรรมใหม่ ๆ สม่่าเสมอ

2) **ต้องมีความคิดสร้างสรรค์** ความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญในโลกยุคดิจิทัล คิดเป็นวิเคราะห์ได้ โลกดิจิทัลทำให้มีข้อมูลไหลเข้ามามากมายผ่านสารพัดช่องทาง เด็กจึงจำเป็นต้องมีความรู้เท่าทันสื่อ มีความสามารถวิเคราะห์แยกแยะข้อมูลและข่าวสารต่าง ๆ ที่อยู่บนโลกอินเทอร์เน็ตได้ สิ่งสำคัญคือคิดเป็นและสามารถเลือกสิ่งที่มีประโยชน์มาใช้ในการทำงานได้

3) **ต้องปรับตัวได้ไว** เรียนรู้ที่จะอยู่บนความไม่แน่นอน เด็ก ๆ จำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะอยู่กับความวิตกกังวลและความไม่แน่นอน แทนที่จะใช้ชีวิตไหลตามสถานการณ์ ต้องแทนที่ด้วยการปรับตัวให้ได้ทุกสถานการณ์ และอยู่กับความเป็นจริง

4) **ต้องยืดหยุ่นในการใช้ชีวิต** เพราะการเผชิญในสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน จึงต้องให้เด็กรู้จักที่จะเผชิญหน้ากับปัญหาและเรียนรู้ที่จะคิดเพื่อแก้ไขปัญหาด้วยตัวเอง ต้องมีคุณสมบัติในการยืดหยุ่นต่อชีวิต ไม่จมปลักหรือพุ่มพวยกับปัญหา แต่พร้อมจะปรับตัวและยืดหยุ่นในการใช้ชีวิตได้ทุกสถานการณ์

5) ต้องพร้อมเรียนรู้ตลอดชีวิต การทำงานในยุคใหม่ต้องการคนทำงานที่มีทักษะใหม่ ๆ ตลอดเวลา ประเภททำงานเป็นอย่างเดียวกันมักจะถูกคนที่ทำงานเป็นและมีทักษะใหม่ ๆ ดิตตัวได้เปรียบกว่า ฉะนั้นควรให้เด็กติดตามสถานการณ์และเรียนรู้อยู่เสมอ จึงควรส่งเสริมให้เด็กพยายามค้นหาตัวเอง เพื่อที่จะได้รู้ว่าจริง ๆ แล้วพวกเขาทำอะไรได้ดี ถนัดอะไร และพร้อมที่จะเรียนรู้ไปตลอดชีวิต (Lifelong Learning)

(3) วิฤตในเด็กและเยาวชนยุคโควิด-19

จากวิฤตโควิด-19 ส่งผลให้เกิดผลกระทบมากมาย โลกต้องหยุดชะงักลง มีเด็กนักเรียนนักศึกษากว่า ร้อยละ 70 ที่ได้รับผลกระทบจากการปิดโรงเรียนในช่วงโรคระบาด และเยาวชนอายุระหว่าง 15-24 ปี มีโอกาสว่างงานมากกว่าผู้ใหญ่ถึง 3 เท่า ซึ่งส่วนมากเป็นเด็กที่เพิ่งจบการศึกษาและกำลังเข้าสู่วัยทำงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและเยาวชนที่มีความจำเป็นที่ผู้ใหญ่รอบตัว ไม่ว่าจะเป็นพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ที่ต้องคอย สังเกตความเป็นไป (กรมสุขภาพจิต, 2564) สถานการณ์โควิด-19 เด็กและเยาวชนมีภาวะความเสี่ยง ประกอบด้วย

1) ทุกข์จากการเรียนออนไลน์ นักเรียนและนักศึกษาจำนวนมากเครียดจากการเรียนออนไลน์ เพราะไม่สามารถปรับตัวได้ ถึงแม้จะปรับตัวได้แต่เป็นระยะเวลานานเกินไป ทำให้เกิดความทุกข์ ยิ่งต้องเลื่อน เปิดเทอมครั้งแล้วครั้งเล่า จึงทำให้สถาบันการศึกษาไม่สามารถจัดการเรียนการสอนแบบปกติได้ ต้องใช้ รูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์

2) เครียดกับสถานการณ์ มีเด็กหลายล้านคนทั่วโลกกำลังเผชิญสถานการณ์สารพัดความเครียด ทุกข์ทรมานกับความรู้สึกเครียดหรือกลัวโรคภัย ทั้งวิตกกังวลสารพัดเรื่องแบบไม่มีความมั่นใจใด ๆ ความไม่รู้ ความไม่แน่ใจ และไม่รู้ว่าสถานการณ์จะไปสิ้นสุดตรงไหน ภาวะความเครียดจึงค่อย ๆ ก่อตัวเพิ่มมากขึ้น บางคนรู้ตัว บางคนไม่รู้ตัว บางคนรับมือได้ บางคนไม่สามารถรับมือได้ จึงทำให้เด็กและเยาวชนต้องเผชิญกับความเครียดรายรอบตัว

3) จิตใจเปราะบาง สหประชาชาติได้เตือนรัฐบาลทั่วโลกให้เตรียมแผนรับมือถึงผลกระทบ ทางด้านจิตใจของผู้คน โดยเฉพาะคนที่มีจิตใจเปราะบาง รวมไปถึงเด็กและเยาวชน เหตุเพราะต้องเผชิญกับ สถานการณ์ความตาย ความเจ็บป่วย ความเศร้า การอยู่โดดเดี่ยว ความยากจน และความเครียดที่เป็นผลจาก โรคโควิด-19 ล้วนแล้วส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตทั้งสิ้น

4) การเรียนรู้ถดถอย ช่วงระยะเวลาเกือบสองปีของเด็กและเยาวชนที่ต้องเรียนผ่านออนไลน์ มีข้อจำกัดในการไปโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัย ไม่สามารถทำกิจกรรมที่ชื่นชอบหรือเหมาะสมกับช่วงวัย หรือกิจกรรมที่มีความถนัด ทำให้ขาดโอกาสในการเรียนรู้ในหลายกิจกรรม ทำให้การเรียนรู้ถดถอยไปมาก โดย ข้อมูลจาก องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย (2565) พบว่าตั้งแต่มีการปิดโรงเรียนในปี 2563 เป็นต้นมา มีการคาดการณ์ว่าเด็กนักเรียนสูญเสียชั่วโมงเรียนไปมากกว่าสองล้านล้านชั่วโมง และเด็กมากกว่า 4 ใน 5 มีการเรียนรู้ที่ถดถอย ทักษะขั้นพื้นฐานในทุกมิติที่เด็กได้สะสมไว้กำลังหายไป เด็กล้มวิธีการอ่านและเขียน บางคนจำไม่ได้แม้แต่ตัวอักษร เด็กเล็กซึ่งกำลังจะเริ่มเข้าเรียนต่างไม่มีโอกาสได้เรียนรู้ทักษะเหล่านี้เลย เนื่องจากการศึกษาปฐมวัยที่ขาดหายไป

5) **สูญเสียทักษะชีวิตบางด้าน** ไม่เพียงแต่การเรียนรู้ถดถอย (Learning Loss) แต่ทักษะชีวิตที่สำคัญบางด้านและเหมาะสมกับพัฒนาการตามช่วงวัยไม่ได้พัฒนา เช่น เด็กเล็กที่ไม่ได้ทำกิจกรรมที่ได้เคลื่อนไหวร่างกายหรือขาดทักษะทางสังคม และด้วยข้อจำกัดของการงดกิจกรรมหลายอย่าง ทำให้สูญเสียทักษะชีวิตบางด้านไป

6) **ครอบครัวรายได้ลด** แทบทุกครอบครัวประสบปัญหาเรื่องรายได้ลดลง ส่งผลกระทบต่อสมาชิกในครอบครัว เด็กต้องเผชิญความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจของครอบครัว พ่อแม่ขาดรายได้หรือตกงาน ทำให้เกิดความหวาดกลัวด้านต่าง ๆ ล้วนส่งผลกระทบต่อสภาวะจิตใจของเด็กและเยาวชน

7) **กลายเป็นเด็กกำพร้า** การระบาดของโควิด-19 จาก 193 ประเทศทั่วโลก ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงชีวิตของผู้คน มีเด็ก 1.5 ล้านคนทั่วโลกประสบกับการเสียชีวิตของพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย หรือผู้ดูแลเด็กอื่นเนื่องมาจากโควิด-19 หรือแม้แต่พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ที่ติดเชื้อและต้องไปรักษาตัว ทำให้เด็กจำนวนมากไม่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม ที่แย่กว่านั้นกลายมาเป็นความรุนแรงต่อสภาพจิตใจในภายหลังคือพ่อ แม่ หรือผู้ดูแลเด็กเสียชีวิต ส่งผลให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้ต้องกลายเป็นเด็กกำพร้าในที่สุด

(4) ผลกระทบจากโควิด-19

ผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนในหลาย ๆ ด้าน ประกอบด้วย ด้านจิตใจ ด้านการศึกษา ด้านสังคม และกลุ่มเด็กและเยาวชนกลุ่ม NEET หรือกลุ่มบุคคลที่ว่างงานและไม่ได้รับการศึกษาหรือการฝึกอบรมสายอาชีพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผลกระทบด้านจิตใจ

สถานการณ์การระบาดของโควิด-19 เด็กจะมีปฏิกิริยาทางด้านจิตใจเมื่อได้รับผลกระทบจากสถานการณ์วิกฤต ฉุกเฉิน รุนแรง ในรูปแบบแตกต่างกันไป **อาการวิตกกังวล นอนไม่หลับ หรือไม่จดจ่อ** เป็นอาการสำคัญที่พบได้บ่อยมากขึ้น เด็กส่วนใหญ่ที่มีความเข้มแข็งทางจิตใจเพียงพอ จะสามารถปรับตัวและเรียนรู้การจัดการอารมณ์ได้เมื่อได้รับการดูแลที่เหมาะสมจากพ่อ แม่ เพื่อน และคนรอบตัว อย่างไรก็ตาม มีเด็กบางกลุ่มที่มีความเสี่ยงที่จะมีปฏิกิริยาทางด้านจิตใจที่รุนแรง เช่น **วิตกกังวลมาก ซึมเศร้า หรือมีความคิดฆ่าตัวตายได้** โดยความเสี่ยงของเด็กในกลุ่มนี้ ได้แก่ การมีปัญหาทางสุขภาพจิตอยู่เดิม เคยมีประสบการณ์ที่ถูกทำร้ายร่างกายหรือจิตใจ ครอบครัวไม่มั่นคง หรือมีการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก โดยวัย 0 - 5 ปี อาการที่เปลี่ยนแปลง คือ ติดพ่อแม่ หรือผู้ดูแลมาก พฤติกรรมถดถอยไปจากช่วงวัยปกติ เช่น ดูดนิ้ว ปัสสาวะ รดที่นอน เปลี่ยนพฤติกรรมการกินการนอน กลัวความมืดหรือกลัวในสิ่งที่ไม่เคยกลัวมาก่อน **ร้องไห้งอแงและหงุดหงิด** หดหู่ ไม่เล่นหรือเล่นแคอย่างซ้ำ ๆ **วัย 6 - 12 ปี** อาการที่เปลี่ยนแปลง คือ หงุดหงิดหรือมีพฤติกรรมก้าวร้าว ฝันร้าย พุดถึงเหตุการณ์นั้นซ้ำ ๆ **แยกตัวไม่เข้าสังคมหรือไม่อยากรวมกลุ่ม** ไม่อยากไปโรงเรียน รู้สึกและแสดงออกถึงความกลัว ไม่จดจ่อ ไม่มีสมาธิ **วัย 13 - 18 ปี** อาการที่เปลี่ยนแปลง คือ อยู่ไม่นิ่ง ไม่จดจ่อ ไม่มีสมาธิ แยกตัว ซึมเศร้า มีพฤติกรรมเสี่ยง **ก้าวร้าว รุนแรง ต่อต้านสังคมเพิ่มขึ้น** ทำลายต่ออำนาจต่าง ๆ มากขึ้น เช่น ต่อพ่อแม่ ครู ติดหรือพึ่งพิงกลุ่มเพื่อนมาก หรือติดพึ่งพิงบางอย่างมากขึ้น เปลี่ยนพฤติกรรมการกิน การนอน (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2564) อย่างไรก็ตาม สถานการณ์การระบาด

ของโควิด-19 ยังเกิดผลกระทบที่เด่นชัดในเด็กและเยาวชนคือทำให้เด็กพูดช้า สื่อสารน้อย เหนื่อยง่าย ไม่ขยับ ก้าวร้าว ไม่เข้าสังคม นอนน้อย พัฒนาการช้า สมาธิสั้น และมีอาการรุนแรงถึงขั้นติดมือถือ จากการต้องอยู่ บ้านนาน ๆ หรือการที่ทิ้งเด็กไว้กับหน้าจอมือถือมากเกินไป (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริม สุขภาพ, 2564)

ผลกระทบด้านการศึกษา

ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับการเรียนรู้และการศึกษาของเด็กและเยาวชน **ประสิทธิภาพในการเรียนรู้ ที่ลดน้อยลง** เพราะต้องเป็นการเรียนรู้แบบออนไลน์เป็นหลักเกือบทั้งหมด ซึ่งไม่สอดคล้องกับพัฒนาการ เด็กที่ต้องการเรียนรู้อย่างรอบด้าน โดยเฉพาะการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการได้รับการสนับสนุนทางจิตใจ (ผ่านปฏิสัมพันธ์รูปแบบต่าง ๆ) ของครู อาจารย์ เพื่อน ๆ โดยเฉพาะในช่วงเด็กปฐมวัย **การเข้าไม่ถึงรูปแบบ การเรียนรู้แบบออนไลน์** โดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลและไม่สามารถเข้าถึงระบบ อินเทอร์เน็ต และอุปกรณ์การเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนแบบออนไลน์ได้ **ภาวะขาดแคลนสารอาหาร ของนักเรียน** สถานการณ์โควิด-19 ซึ่งมีผลให้นักเรียนที่ยากจน (และยากจนพิเศษ) ไม่สามารถเข้าถึงอาหาร กลางวันและนมจากโรงเรียน ประกอบกับครัวเรือนมีรายได้ลดน้อยลง ซึ่งจะกระทบกับภาวะโภชนาการของ นักเรียนด้วย **ภาระค่าใช้จ่ายและการเป็นหนี้สินจากระบบการศึกษาที่เพิ่มมากขึ้น** เพราะรายได้ครัวเรือน ลดลง ทำให้ภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของครัวเรือนเพิ่มสูงขึ้น โดยเฉพาะครัวเรือนยากจน และกลุ่ม ครัวเรือนที่มีเยาวชนศึกษาในระดับอุดมศึกษา **การหลุดออกนอกระบบการศึกษา** โดยเฉพาะในช่วงระหว่าง รอยต่อช่วงชั้น เช่น จากประถมศึกษาขึ้นมัธยมศึกษา จากมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (ศูนย์นโยบายเพื่ออนาคต, 2564) สถานการณ์โควิด-19 ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษา เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจทำให้เกิดการเพิ่มขึ้นของจำนวนครัวเรือนนักเรียนยากจนพิเศษกว่าร้อยละ 18 ส่งผลให้ขาดกำลังทรัพยากรในการสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน อาทิ ค่าครองชีพในการมาเรียน ค่าใช้จ่ายในการ ซื้อหน้ากากอนามัยหรืออุปกรณ์ป้องกันการติดเชื้อ ค่าใช้จ่ายในการซื้อที่ตรวจ ATK ค่าใช้จ่ายในการซื้ออุปกรณ์ เพื่อใช้ในการเรียน ส่งผลต่อภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ หรือ **Learning Loss ในทุกด้านโดยเฉพาะ ด้านภาษา ด้านการคำนวณ ด้านสติปัญญา** โดยเฉพาะในเด็กปฐมวัยและประถมศึกษา ที่ทำให้เด็กไม่ได้รับการดูแลเรื่องพัฒนาการการเรียนรู้เพียงพอและเหมาะสม รวมทั้งการเสียโอกาสในการเรียนรู้ จากการฝึกทดลองและการปฏิบัติจริงจากกิจกรรมในห้องเรียน รวมถึงการที่เด็กไม่สามารถไปเรียน ในสถานศึกษาทำให้เด็กขาดทักษะทางสังคม ขาดการปฏิสัมพันธ์กับครู และเพื่อนในสถานศึกษา เนื่องจากการเรียนรู้ผ่านทางหน้าจอเพียงอย่างเดียว ทำให้ยากต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน โดย**ปัญหาที่ต้องระวังเป็นพิเศษคือผู้เรียนหลุดออกนอกระบบการศึกษา** ในช่วงเวลากว่า 1 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษาพบปัญหาเด็กหลุดออกนอกระบบมีอัตราเพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากผลกระทบเชิงลบทางเศรษฐกิจ เช่น ปัญหาความยากจนซ้ำซ้อน ปัญหายากจนเฉียบพลัน ปัญหาการเพิ่มขึ้นของภาระหนี้สิน รวมทั้งค่าใช้จ่ายแฝงอื่น ๆ เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

ผลกระทบด้านสังคม

การแพร่ระบาดของโควิด-19 มีส่วนทำให้เด็กและเยาวชนก้าวสู่การใช้สารเสพติด เล่นพนัน เล่นเกม และเล่นสื่อสังคมออนไลน์ สิ่งที่น่าเป็นห่วงที่สุด คือ กลุ่มนักเรียนชายใช้สารเสพติดผิดกฎหมายมากที่สุด ได้แก่ กัญชา ใบกระท่อม และน้ำต้มใบกระท่อมผสมสารอื่น ส่วนการพนันพบ นักเรียนชายร้อยละ 12 และนักเรียนหญิงร้อยละ 9 เคยเล่นพนันเพราะหวังผลประโยชน์เป็นตัวเงิน การพนันที่เล่นบ่อยที่สุด ได้แก่ ไพ่ การพนันออนไลน์ ขณะที่แบบทดสอบการติดเกมสำหรับเด็กและวัยรุ่น (Game Addiction Screening Test – GAST) ปี 2564 พบว่า นักเรียนชายร้อยละ 44 และนักเรียนหญิงร้อยละ 58 เริ่มมีปัญหาติดเกม โดยนักเรียนชายมีแนวโน้มอยู่ในกลุ่มมีปัญหา มากกว่านักเรียนหญิง ผลกระทบที่มองไม่เห็นด้วยตาเปล่าแต่มีราคาความเสียหายที่ประเมินค่าไม่ได้ คือการทำลายชีวิตและอนาคตของเยาวชน จากการสำรวจการบริโภคแอลกอฮอล์และสารเสพติดเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนปี 2564 พบว่า ร้อยละ 82 ของเยาวชนใช้สารเสพติดอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งเป็นเหตุหรือปัจจัยร่วมในการกระทำผิด จนทำให้เยาวชนกลับเข้าไปในสถานพินิจซ้ำมากที่สุด ปัจจัยที่ทำให้เยาวชนใช้สารเสพติดมาจากการขาดการดูแลเอาใจใส่จากคนในครอบครัว และไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษา รวมถึงในชุมชนมีการใช้สารเสพติดเป็นวงกว้างจึงมีส่วนทำให้เยาวชนเข้าถึงอบายมุขได้ง่าย (สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2565)

ผลกระทบในเด็กและเยาวชนกลุ่ม NEET หรือกลุ่มบุคคลที่ว่างงานและไม่ได้รับการศึกษาหรือการฝึกอบรมสายอาชีพ

องค์การแรงงานระหว่างประเทศ หรือ ILO ได้นิยามเยาวชนกลุ่ม NEET (Not in Education, Employment or Training) ว่าหมายถึง เยาวชนอายุ 15 - 24 ปี ที่ไม่ได้อยู่ในระบบการศึกษา การจ้างงาน และการฝึกอบรม โดยรายงานฉบับล่าสุดของ ILO บ่งชี้ว่าสัดส่วนของประชากรกลุ่ม NEET เพิ่มขึ้นในหลายประเทศในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 และยังมีแนวโน้มที่จะลดลงไปสู่ระดับก่อนวิกฤตการณ์การระบาด และจากข้อมูลสำรวจภาวะการทำงานของประชากรไทยโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ กลุ่ม NEET ประกอบด้วย 4 ประเภท คือ 1) เยาวชนที่ทำงานบ้าน 2) อยู่ว่างหรือกำลังพักผ่อน 3) ยังเป็นเด็ก ป่วย พิการ จนทำงานไม่ได้ และ 4) ว่างงาน จากการระบาดในไตรมาสที่ 2 ของปี 2563 ทำให้มีกลุ่ม NEET อยู่ที่ 1.37 ล้านคน ซึ่งเป็นจำนวนที่เพิ่มขึ้นสูงที่สุดในรอบ 10 ปี และถึงแม้ว่าการระบาดของโควิด-19 ในระลอกที่ 3 (ในไตรมาสที่ 2 ของปี 2564) พบจำนวนของกลุ่ม NEET ปรับตัวลดลงร้อยละ 9.32 หรือ 1.25 ล้านคน เนื่องจากมีกลุ่ม NEET ในสถานะพักผ่อนปรับตัวลดลงกว่าร้อยละ 22.64 และเป็นที่น่าสังเกตว่าจากการระบาดทั้งสามระลอกทำให้เด็กกลุ่ม NEET มีสถานะว่างงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 76.73 เมื่อเปรียบเทียบกับระหว่างไตรมาสที่ 1 ของปี 2563 กับปี 2564 ซึ่งสามารถอนุมานได้ว่าเยาวชนกลุ่มพักผ่อนได้เปลี่ยนสถานะเป็นกำลังหางาน หรือว่างงาน เพื่อหาเงินเลี้ยงชีพในช่วงเศรษฐกิจซบเซา ในขณะที่เยาวชนบางส่วนได้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา โดยมีอัตราเพิ่มขึ้นที่ร้อยละ 1.8 ปัจจัยหลัก 2 ประการที่ส่งผลให้เยาวชนกลุ่ม NEET มีอัตราการขยายตัวในสถานะผู้ว่างงานที่สูงขึ้นกว่าปกติ ได้แก่ 1) ภาวะเศรษฐกิจชะลอตัวที่ทำให้ภาคธุรกิจต่าง ๆ ขาดรายได้ อย่างเฉียบพลัน (Income Shock) และ 2) การระบาดของโควิด-19 โดยสภาวะขาดรายได้เฉียบพลันส่งผลกระทบยาวนานต่อฐานะทางการเงินของภาคเอกชนติดต่อกันมาเป็นเวลากว่า 2 ปี ทำให้ต้องเลิกจ้าง

พนักงานเป็นจำนวนมาก ซึ่งหนึ่งในนั้นคือแรงงานเยาวชนที่มีอายุ 15-24 ปี ดังนั้น การหยุดชะงักของระบบเศรษฐกิจและการศึกษาอาจเป็นปัจจัยกระตุ้นของการกลายเป็นกลุ่ม NEET และส่งผลกระทบต่อทักษะในการพัฒนาสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในอนาคตยาวนานเกินกว่าที่จะประเมินได้ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2564)

(5) มาตรการบรรเทาผลกระทบของการแพร่ระบาดของโควิด-19

จากข้อมูลรายงานผลการตรวจสอบและประเมินผลภาครัฐการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 พบว่าในช่วงที่มีการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในช่วงปี 2563 – 2564 สถานศึกษาไม่สามารถเปิดการเรียนการสอนในห้องได้ตามปกติและใช้การเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์และแพลตฟอร์มการศึกษา ส่งผลกระทบต่อนักเรียนและนักศึกษา โดยเฉพาะเด็กนักเรียน/นักศึกษาที่มาจากครอบครัวที่ยากจนหรืออยู่ในพื้นที่ห่างไกล รวมถึงเด็กนักเรียน/นักศึกษาที่เป็นผู้พิการ ซึ่งส่วนใหญ่ขาดอุปกรณ์เครื่องมือและอินเทอร์เน็ตในการเข้าถึงการเรียนการสอนออนไลน์ ทำให้เด็กนักเรียนบางส่วนต้องหลุดออกจากระบบการศึกษา ทั้งนี้ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) คาดว่าสิ้นปีการศึกษา 2564 จะมีเด็กระดับประถมถึงมัธยมศึกษาตอนปลายหลุดจากระบบการศึกษาประมาณ 65,000 คน นอกจากนั้น ยังมีเด็กจำนวนหนึ่งที่ต้องพึ่งอาหาร (อาหารกลางวัน นม) จากโรงเรียน เมื่อเด็กไม่สามารถไปเรียนที่โรงเรียนได้ตามปกติ ทำให้เด็กไม่สามารถได้รับอาหารกลางวันและนม ซึ่งปกติโรงเรียนได้จัดหาให้ ทำให้เด็กได้รับสารอาหารไม่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตทั้งทางร่างกายและสติปัญญา

ทั้งนี้ ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มี**มาตรการบรรเทาผลกระทบของการแพร่ระบาดของโควิด-19** ต่อการศึกษาของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มเปราะบาง อาทิ ได้แก่ **1) มาตรการลดภาระค่าใช้จ่ายในการเรียนรู้** โดยให้ความช่วยเหลือนักเรียน/นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งภาครัฐและเอกชน และสถานศึกษานอกสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ขึ้นอนุบาลถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระดับอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ภายใต้สังกัดกระทรวงมหาดไทย ในอัตรา 2,000 บาทต่อคน โดยจ่ายผ่านสถานศึกษาและให้สถานศึกษาจ่ายตรงให้แก่เด็กนักเรียน นักศึกษา หรือผู้ปกครอง จำนวน 11 ล้านคน วงเงินรวมประมาณ 21,600 ล้านบาท **2) การบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ** อาทิ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข และ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ภายใต้ศูนย์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษา หรือ Smart refer เพื่อช่วยเหลือเด็กยากจนด้อยโอกาสที่ไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาในช่วงลือคดวุ่นเพราะขาดอุปกรณ์ ซึ่งอาจเกิดภาวะความรู้ด้อย (Learning Loss) และมีความเสี่ยงหลุดออกนอกระบบการศึกษาเพิ่มขึ้น

นอกจากนั้นได้ปรับแนวทางการดำเนินงานเดิมให้มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับสถานการณ์มากขึ้น อาทิ **1) ให้สถานศึกษาสามารถถ่วงจ่ายเงินที่ได้รับจัดสรรตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี ใน 5 รายการ** ได้แก่ ค่าเล่าเรียน หนังสือเรียน อุปกรณ์การเรียน เครื่องแบบนักเรียน และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มาใช้ในการจัดการ

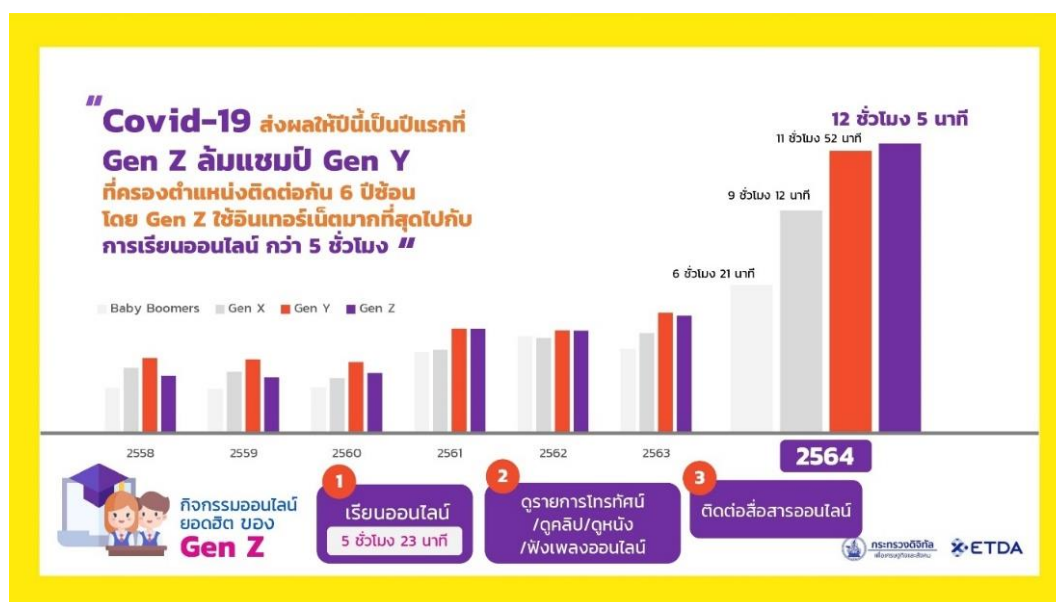
เรียนรู้ในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งครอบคลุมโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 34,887 แห่ง (มาตรการลดช่องว่างการเรียนรู้ (Learning Gaps) และลดผลกระทบด้านความรู้ที่ขาดหายไป (Learning Loss)) 2) การปรับวิธีดำเนินการ โดยให้ห้องการบริหารส่วนตำบล (อบต.) ประสานกับโรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนนัดผู้ปกครองมารับนมที่โรงเรียนกลับไปเพื่อเด็กได้ดื่มที่บ้านแทน (โครงการอาหาร (เสริม) นมโรงเรียน เพื่อให้เด็กได้รับนมอย่างต่อเนื่องเพื่อการเจริญเติบโตทางร่างกายและสติปัญญา) และ 3) การเร่งจัดทำสื่อการเรียนการสอนสำหรับผู้พิการ (รายงานผลการตรวจสอบและประเมินผล ภาคราชการ, 2564) ในขณะเดียวกัน หากพ่อ แม่ หรือผู้ปกครองของเด็กที่เสียชีวิตจากสถานการณ์ การแพร่ระบาดโควิด-19 ทางมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ มอบทุนการศึกษาเพื่อมอบ โอกาสให้เด็กสามารถศึกษาเล่าเรียนได้สูงสุดตามความสามารถโดยไม่มีข้อผูกมัดใด ๆ เนื่องด้วย สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้มีเด็กที่ขาดโอกาสในการศึกษาเนื่องจากบิดา มารดา หรือ ผู้ปกครองที่อุปการะเสียชีวิต มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ฯ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้มอบโอกาสให้เด็กสามารถ ศึกษาเล่าเรียนได้สูงสุดตามความสามารถโดยไม่มีข้อผูกมัด โดยให้เป็นตั้งแสงเทียนส่องทางให้เดินผ่านพ้น ความมืดมิดในชีวิต เพื่อที่จะไปสู่อนาคตอันสดใสและส่งต่อโอกาสให้กับผู้อื่นต่อไป โดยรับเด็กกลุ่มดังกล่าว เป็นนักเรียนทุนพระราชทานเพื่อการศึกษาสงเคราะห์ จนกว่าจะสำเร็จการศึกษาสูงสุดตามความสามารถ เหมือนกับกรณีเด็กกำพร้าจากสาธารณภัยอื่น ๆ ที่มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ดำเนินการอยู่แล้วตามหลักเกณฑ์ ส่วนกรณีเด็กไร้ผู้อุปการะ สามารถเลือกที่จะเข้าศึกษาต่อในโรงเรียน ราชประชานุเคราะห์ 19-43 และ 45-57 ซึ่งเป็นโรงเรียนประเภทอยู่ประจำ สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่ในทุกภูมิภาคของประเทศไทย เพื่อให้เด็กได้เรียนหนังสือและมีที่พักอาศัยโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยได้มอบนโยบายให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด ในฐานะประธานกรรมการมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ประจำจังหวัด และพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยพิจารณาตามหลักเกณฑ์และขั้นตอน (มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2564)

1.2.2 การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) หรือ Electronic Transactions Development Agency (ETDA) ได้สำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยต่อเนื่องเป็นปีที่ 9 (นับตั้งแต่ปี 2556) โดยในปี 2564 พบว่าสถานการณ์โควิด-19 ทำให้ปี 2564 เป็นปีแรกที่กลุ่ม Gen Z (อายุน้อยกว่า 21 ปี) ใช้งานอินเทอร์เน็ตมากที่สุด เฉลี่ยวันละ 12 ชั่วโมง 5 นาที ขณะที่กลุ่ม Gen Y (อายุ 21-40 ปี) อดีตแชมป์ 6 สมัยที่ใช้อินเทอร์เน็ตสูงที่สุด ซึ่ง Gen Y ใช้อินเทอร์เน็ต เฉลี่ยวันละ 11 ชั่วโมง 52 นาที ส่วน Gen X (อายุ 41-56 ปี) ใช้เฉลี่ยวันละ 9 ชั่วโมง 12 นาที และปิดท้ายด้วย Baby Boomer (อายุ 57-75 ปี) ใช้น้อยที่สุด เฉลี่ยวันละ 6 ชั่วโมง 21 นาที ตามลำดับ สำหรับกิจกรรมออนไลน์ที่กลุ่ม Gen Z ใช้เวลากับอินเทอร์เน็ตมากที่สุด คือ เรียนออนไลน์ เฉลี่ยวันละ 5 ชั่วโมง 23 นาที รองลงมาคือ ดูรายการ โทรทัศน์ ดูลิขิต ดูหนัง ฟังเพลงออนไลน์ เฉลี่ยวันละ 4 ชั่วโมง 11 นาที และติดต่อสื่อสารออนไลน์ เฉลี่ยวันละ 3 ชั่วโมง 39 นาที ตามลำดับ ขณะที่ในภาพรวมพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการใช้อินเทอร์เน็ต

เฉลี่ยวันละ 10 ชั่วโมง 36 นาที โดยวันทำการที่ต้องเรียนหรือทำงานจะใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ยวันละ 10 ชั่วโมง 55 นาที มากกว่าวันหยุดที่ใช้ 9 ชั่วโมง 49 นาที

กิจกรรมออนไลน์ที่นิยมทำมากที่สุด 10 อันดับแรก คือ การติดต่อสื่อสาร สูงถึง 77.0% อาจเพราะช่วงที่ผ่านมามีหลายองค์กรต่างมีมาตรการให้พนักงานทำงานที่บ้าน (Work From Home) และเรียนออนไลน์เกือบร้อยละ 100 จึงทำให้การสื่อสารอยู่ในรูปแบบออนไลน์มากขึ้น และรองลงมาคือกิจกรรมดูรายการโทรทัศน์ ดูคลิป ดูหนัง ฟังเพลงออนไลน์ ร้อยละ 62.4 และเพื่อค้นหาข้อมูลออนไลน์ ร้อยละ 60.1 ในขณะที่ลำดับถัด ๆ ไป จะมีในส่วนของอ่านข่าว บทความ หรือหนังสือ ร้อยละ 54.2 ซื้อสินค้าบริการ ร้อยละ 47.7 รับ-ส่งอีเมล ร้อยละ 45.0 และทำธุรกรรมทางการเงิน ร้อยละ 41.7 สำหรับกิจกรรมใหม่ ๆ ที่ติดอันดับมากที่สุดคือการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการช่วยเรื่องการออกกำลังกาย ติดตาม ประเมินเกี่ยวกับสุขภาพ ร้อยละ 34.8 การสั่งอาหารออนไลน์ Food Delivery ร้อยละ 34.1 และการเข้าร่วมกลุ่มที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน ร้อยละ 32.7 ตามลำดับ (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2564)

รูปที่ 1.2.5 ผลสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2564

ที่มา: สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (2564)

ประเด็นความกังวลมากในการเรียนผ่านออนไลน์ คือ กังวลเรื่องค่าใช้จ่ายที่ต้องจ่าย เนื่องจากเรียนในที่ที่ไม่ใช่สถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 36.2 มีความรู้สึกอึดอัดและทำงานส่งได้ยากขึ้น เพราะขาดอุปกรณ์บางอย่างที่จำเป็นต้องใช้ในการเรียน คิดเป็นร้อยละ 30.8 มีความกังวลกับวิถีรูปแบบการเรียนที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม คิดเป็นร้อยละ 29.3 คิดว่ารูปแบบการเรียนการสอนของหลักสูตรที่เรียน ยังไม่ตอบโจทย์รูปแบบการเรียนออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 27.8 และมีความกังวลเรื่องความผิดพลาด ความคลาดเคลื่อนที่อาจจะเกิดจากการสื่อสาร คิดเป็นร้อยละ 27.6 แม้จะมีสิ่งที่กังวลแต่จากการสอบถามความพึงพอใจกลับพบว่าส่วนใหญ่พึงพอใจมากถึงมากที่สุดกับการทำงานและการเรียนวิถีใหม่ (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2564)

รูปที่ 1.2.6 ผลสำรวจการเรียนรู้วิถีใหม่ในช่วงโควิด-19 ปี 2564

ที่มา: สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (2564)

โครงการโคแฟค (Collaborative Fact Checking) (2564) เผยปรากฏการณ์ท้าทายด้านมืดในโลกออนไลน์ในยุคโควิด-19 คือ 1) การใช้เวลากับบริการเนื้อหาด้านเพศที่เข้าข่ายด้านมืดหรือ Darknet มากขึ้น การละเมิดสิทธิของผู้ตกเป็นเหยื่อที่ไม่ได้เต็มใจในการถูกละเมิดสิทธิความเป็นส่วนตัวที่ถูกนำเนื้อหาไปเผยแพร่ในโลกออนไลน์นั้นเป็นปัญหาที่ใหญ่มากขึ้น ส่งผลต่อสภาวะร่างกายและจิตใจต่อผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ แม้จะมีการร้องขอให้มีการลบเนื้อหาออกแต่ยังไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากผู้ให้บริการแพลตฟอร์มอย่างที่เราควรจะเป็น 2) ภัยหลอกลวงทางออนไลน์ในยุคโควิด-19 เพิ่มสูงขึ้นมาก กลโกงในยุคปกติใหม่ หรือ New Normal อาทิ การเสนองานออนไลน์ (Job Offer Scam) การหลอกลวงบริจาค (Charity Fraud Scam) สวมรอยเป็นตัวแทนหรือผู้เชี่ยวชาญไอที (Repair Scams) การเล่นเกมพนันออนไลน์ (Fraud In Online Gambling) 3) การละเมิดสิทธิผู้บริโภคเพิ่มสูงขึ้นในธุรกรรมการค้าออนไลน์ การหลอกลวงขายสินค้าที่ไม่มีคุณภาพ การลดราคาเกินจริง ปัญหาความยุ่งยากในการชดเชยเยียวยาเมื่อเกิดปัญหาการไม่มีหน่วยงานหลักที่กำกับดูแลเรื่องการตลาดออนไลน์และการโฆษณาบนสื่อสังคมออนไลน์ อาทิ เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม หรือทวิตเตอร์ ทำให้เกิดช่องโหว่และทำให้ผู้ขายหลอกลวงขายสินค้าให้กับผู้บริโภคได้ นอกจากนี้บางรายถูกผู้ประกอบการธุรกิจใช้อำนาจตามกฎหมายข่มขู่ฟ้องร้อง ทำให้ตกอยู่ในฐานะเสียเปรียบและไร้ทางออก

การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยียังได้ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนคือการหลอกลวงลงทุนออนไลน์ ข้อมูลจากเลขาธิการสมาคมสินทรัพย์ดิจิทัลไทย อธิบายว่าปัจจุบันเว็บไซต์หรือเพจที่เข้าข่ายหลอกลวงให้ลงทุนออนไลน์เกิดขึ้นมาเป็นจำนวนมาก ซึ่งรูปแบบการชวนลงทุนมักจะมีรูปแบบแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับกระแสในขณะนั้น โดยหากแยกประเภทการลงทุนออนไลน์ที่มักจะถูกหลอกให้สูญเงินหลัก ๆ จะมีทั้งแชร์ลูกโซ่ ลงทุนคริปโตเคอเรนซี สกุลเงินดิจิทัล กองทุนต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่ที่ถูกหลอก

ส่วนมากมักหลงเชื่อจากคำเชิญชวนที่เกินจริง โดยคำเชิญชวนที่น่าสงสัยและเข้าข่ายหลอกลวงที่เว็บไซต์ลงทุนออนไลน์ ส่วนมากจะมีลักษณะเป็นการเชิญชวน เน้นสร้างผลตอบแทนสูง ๆ ในระยะเวลาอันสั้น การสร้างผลตอบแทนที่ได้มาง่าย ๆ ยิ่งลงทุนเยอะยิ่งมีโอกาสได้ผลตอบแทนสูง (คมชัดลึกออนไลน์, 2564) โดยในปี 2564 มีเด็กและเยาวชนได้ถูกหลอกให้ลงทุนออนไลน์ ยกตัวอย่างเช่น กรณีเด็กอายุ 17 ปี นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดบุรีรัมย์ ระหว่างที่เรียนออนไลน์อยู่ได้มีแอปพลิเคชันชื่อ FFBB ชวนให้ร่วมลงทุนได้ค่าตอบแทนระยะสั้น โดยลงทุน 100 บาท ได้คืนมา 135 บาท จากนั้นจึงได้ลงทุนจนถึงหลักพัน ซึ่งเด็กนักเรียนได้เงินคืนกลับมาทุกครั้ง จึงตัดสินใจเอาเงินเก็บที่ได้จากการรับจ้างแปลภาษาและเงินเก็บสะสมส่วนตัว รวม 20,000 บาท เพื่อลงทุน โดยมีบุคคลเข้ามาร่วมเพิ่มอีก 1 คน โดยอ้างเป็นอาจารย์สอนวิธีลงทุนทางลัดให้กับเด็กนักเรียน โดยเด็กคนดังกล่าวอยากช่วยแบ่งเบาภาระพ่อแม่ จึงเอาเงินก้อนที่มีอยู่ในบัญชีและขอยืมเงินแม่มาเพิ่มอีก 25,000 บาท รวมเป็น 48,000 บาท โดยคาดหวังได้เงินปันผลรวมกว่า 90,000 บาท ซึ่งภายหลังจากโอนเงินก้อนสุดท้ายเสร็จ ทางแอดมินแอปพลิเคชันแจ้งว่าเป็นการโอนโดยไม่แจ้งเข้ามาก่อนถือเป็นการผิดขั้นตอน จึงให้โอนเงินเพิ่มอีก 75,000 บาท จึงสามารถปลดล็อกเงินจำนวนดังกล่าวได้ ทำให้เด็กนักเรียนรู้ว่าตนเองถูกหลอก ส่งผลให้เด็กนักเรียนตกอยู่ในสถานะซึมเศร้า เป็นต้น (ไทยรัฐออนไลน์, 2564) อย่างไรก็ดี ภัยหลอกลวงทางโลกออนไลน์อย่างกรณีของ **แก๊งคอลเซ็นเตอร์** ได้คุกคามเด็กหญิง อายุ 14 ใน อำเภอสนทราย โดยทำที่หลอกลวงข้อมูลส่วนตัว ซึ่งอ้างผู้เสียหายส่งของผิดกฎหมายไปยังต่างประเทศ นอกจากนี้ยังพยายามหลอกลวงข้อมูลผู้ปกครองจนทำให้เด็กเกิดอาการผวาเข้าขอรับคำปรึกษาจากฝ่ายปกครองในอำเภอสนทราย ในขณะที่ปลัดอำเภอสนทรายได้อธิบายว่าหลังจากที่มีประชาชนถูกแก๊งคอลเซ็นเตอร์หลอกลวงประชาชน และตกเป็นข่าวหลายราย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นข่าวและชาวบ้านเริ่มรู้ทัน จึงหันมาหลอกลวงกลุ่มเยาวชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กผู้หญิงที่อาจจะเกิดความกลัวได้ง่าย จึงได้ฝากเตือนผู้ปกครองให้ช่วยสอดส่องสอบถามบุตรหลานที่อาจถูกแก๊งคอลเซ็นเตอร์หลอกลวงหรือขอข้อมูลส่วนตัวเพื่อใช้ในการกระทำผิดกฎหมาย หลอกโอนเงินหรือแม้กระทั่งสอบถามข้อมูลส่วนตัวและข้อมูลการทำธุรกรรมการเงินของผู้ปกครอง ตลอดจนการข่มขู่ล่อลวงให้ร่วมการกระทำผิดกฎหมาย (อมรินทร์ออนไลน์, 2565)

ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (Digital Divide)

ข้อมูลจากยูเนสโก (UNESCO) หรือองค์การเพื่อการศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ ชี้ว่าโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของนักเรียนกว่าร้อยละ 80 หรือราว 1.3 พันล้านคนทั่วโลก แม้โรงเรียนและเด็กจำนวนไม่น้อยจะแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล แต่โลกเสมือนย่อมไม่สามารถทดแทนการหายไปของโรงเรียน ห้องเรียน ครู เพื่อนร่วมชั้นเรียนสนามเด็กเล่น ห้องสมุด โรงอาหาร และอื่น ๆ การปิดโรงเรียนเป็นระยะเวลานานไม่เพียงแต่ส่งผลให้เด็กนักเรียนยากจนเสียโอกาสเรียนรู้และมีสุขภาพที่ย่ำแย่ลง แต่ยังตอกย้ำวงจรความเหลื่อมล้ำให้ยิ่งรากลึกมากยิ่งขึ้นกว่าเดิมอีกด้วย เพียงแค่ขาดเครื่องมือสำหรับเรียนออนไลน์อย่างคอมพิวเตอร์และสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่มีคุณภาพดีพอ เด็กนักเรียนยากจนจึงเสียเปรียบตั้งแต่ต้น ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (Digital Divide) จะยังคงขวางกั้นโอกาส

ที่เด็กนักเรียนยากจนจะได้เรียนหนังสืออย่างเท่าทันและเต็มที่ ซึ่งจากรายงานของ องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ร่วมกับคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เผยว่ามี**เด็กไทยเพียงแค่ร้อยละ 57.8 ที่สามารถเข้าถึงคอมพิวเตอร์** และในบรรดาเด็กนักเรียนที่ยากจนที่สุด มีเพียงร้อยละ 57 เท่านั้น ที่สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตได้ ไม่ว่าจะเพราะผู้ค่าบริการไม่ไหวหรืออาศัยอยู่ในพื้นที่ห่างไกล สัญญาณเข้าไปไม่ถึงก็ตาม ในพื้นที่ทุรกันดารมีเด็กนักเรียนเพียงร้อยละ 20 เท่านั้นที่พร้อมเรียนออนไลน์ ยิ่งไปกว่านั้น ครอบครัวเด็กนักเรียนชายขอบไม่พร้อมช่วยเหลือกวดขันเรื่องการเรียนรู้ เพราะภาษาไทยคือภาษาที่สองของคนกลุ่มดังกล่าว ดังนั้นจึงไม่ใช่เด็กนักเรียนทุกคนที่มีบ้านอยู่อย่างสะดวกสบาย การเรียนที่บ้านได้ หมายถึงที่บ้านต้องมีไฟฟ้า มีพื้นที่ในบ้านที่เอื้อต่อทั้งการเรียนรู้หนังสือ ทำการบ้าน ได้อย่างมีสมาธิ และพื้นที่ที่เด็กจะเล่นสนุก พักผ่อนอย่างมีคุณภาพ รวมถึงพ่อแม่ผู้ปกครองที่พร้อมจะดูแล สนับสนุนให้ลูกเรียนได้อย่างสบายใจท่ามกลางสถานการณ์โควิด-19 (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2564)

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา และ UNESCO กรุงเทพมหานคร ร่วมกับ SIAM Lab คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดำเนินโครงการศึกษาพฤติกรรมและแนวทางการสร้างแรงจูงใจในการอ่านหนังสือ พบว่าการนำเทคโนโลยีมา**ใช้เพื่อช่วยลดความเหลื่อมล้ำ เด็กในพื้นที่ยากจนและห่างไกล จะมีความตั้งใจสูงมากกว่าเด็กที่อยู่ในพื้นที่ที่มีความเป็นเมือง และมีปัจจัยที่ไม่เอื้อต่อการเรียนรู้** โดยเฉพาะเรื่องการอ่านอยู่บางประการ ดังนี้ (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2564)

ประการแรก **เด็กกว่าร้อยละ 88 ไม่มีอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการเรียนรู้** ไม่ว่าจะเป็นคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต โน้ตบุ๊ก อินเทอร์เน็ต ภายในบ้าน หลายครอบครัวแม้ที่บ้านจะใช้โทรศัพท์สมาร์ทโฟนแต่ต้องเติมเงินเป็นครั้ง ๆ การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตจึงทำได้จำกัด ซึ่งยังไม่รวมถึงการไม่มีสัญญาณโทรศัพท์ในละแวกบ้านหรือการมีสัญญาณที่เสถียรตลอดเวลา

ประการที่สอง หนังสือภายในบ้านซึ่งเด็ก ๆ สามารถเข้าถึงได้ง่ายด้วยตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาเทคโนโลยี ได้ฝึกฝนทักษะการอ่าน สร้างนิสัยรักการอ่าน กลับไม่มีหรือมีจำนวนน้อยมาก ซึ่งหากไม่นับรวมหนังสือพิมพ์และตำราเรียนของโรงเรียน มี**เด็กร้อยละ 34.9 ไม่มีหนังสืออื่นให้อ่านภายในบ้าน** รองลงมา ร้อยละ 14.2 มีหนังสืออยู่ในบ้านจำนวน 5 เล่ม

ประการที่สาม เด็กบางคนมีภาระที่ต้องทำงานหารายได้ช่วยเหลือผู้ปกครอง ซึ่งสัมพันธ์กับฐานะของครอบครัว เด็กต้องทำงานหารายได้ควบคู่ไปกับการเรียนหนังสือ เท่ากับเวลาวางจำนวนหนึ่งของเด็กถูกดึงไปใช้กับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สูญเสียช่วงเวลาที่เด็กจะได้ทำกิจกรรมที่ชอบและเสริมสร้างทักษะด้านต่าง ๆ **เด็กเกือบร้อยละ 70 ต้องช่วยผู้ปกครองหารายได้** ในจำนวนนี้มากที่สุดร้อยละ 45 ทำงานหารายได้ทุกวัน อีกร้อยละ 18.2 ทำบ้างบางวัน ส่วนกลุ่มที่ทำเฉพาะวันหยุด มีจำนวนร้อยละ 6.7 และใน 1 วัน เด็กส่วนใหญ่อ่านหนังสือได้เพียงแค่ประมาณวันละ 30 นาที เท่ากับว่าเวลาของเด็กจำนวนหนึ่งได้ให้น้ำหนักไปที่การทำงานเพื่อช่วยครอบครัวและเลี้ยงดูตัวเองมากกว่าการอ่านหนังสือ

ประการสุดท้าย เมื่อพิจารณาถึงระดับการศึกษาของผู้ที่คอยดูแลเด็กเรื่องการเรียนรู้ พบว่าผู้ที่คอยดูแลเหล่านี้นับการศึกษาสูงสุดในชั้นมัธยมศึกษา ประมาณร้อยละ 47 ขณะที่อีกร้อยละ 35 จบการศึกษาระดับ

ชั้นประถมศึกษา และมีถึงร้อยละ 12 ไม่ได้เรียนหนังสือหรือเรียนไม่จบ สิ่งเหล่านี้สะท้อนว่าบุคคลในครอบครัวมีบทบาทในการดูแลเรื่องการเรียนของเด็ก ช่วยส่งเสริมความรู้ได้ระดับหนึ่งถือเป็นความท้าทายต่อการผลิตซ้ำเรื่องระดับการศึกษาภายในครอบครัวในยุคของการใช้เทคโนโลยีอีกด้วย

ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (Digital Divide) มักจะซ้ำเติมความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอยู่เดิม เช่น เมื่อเปรียบเทียบกับครัวเรือนที่มีรายได้สูง ครัวเรือนที่ยากจนมักอยู่ในกลุ่มที่มีการเข้าถึงและความสามารถในการเชื่อมต่อกับโอกาสทางเศรษฐกิจใหม่ของโลกดิจิทัลได้ค่อนข้างจำกัด หรือกลุ่มอื่น ๆ ที่สามารถเข้าถึงได้น้อยเพราะข้อจำกัดในแง่ทรัพยากร มักเป็นกลุ่มคนชายขอบ คือ กลุ่มคนในชนบท ผู้หญิง และคนที่เข้าไม่ถึงการศึกษาขั้นพื้นฐาน นโยบายของรัฐที่ละเลยความสามารถในการเชื่อมต่อจึงเป็นนโยบายที่ซ้ำเติมความเหลื่อมล้ำหรือสร้างความไม่เป็นธรรมให้รุนแรงมากยิ่งขึ้น **ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลกำลังกลายเป็นใจกลางของปัญหาความยุติธรรมทางเศรษฐกิจและสังคม** โดยเป็นมากกว่าเรื่องของความยุติธรรมในการกระจายผลได้ (Distributive justice) ทางเศรษฐกิจ แต่รวมไปถึงความยุติธรรมของการมีส่วนร่วม (Participative justice) เพราะคนจำนวนมากกำลังถูกกีดกันออกจากการเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจในตลาดแรงงาน และส่งผลให้เด็กและเยาวชนเข้าไม่ถึงโอกาสทางการศึกษา เช่น การเรียนออนไลน์ของครอบครัวยากจนในชนบท เป็นต้น (สำนักข่าวไทยพีบีเอส, 2564)

ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลยังส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนกลุ่มเปราะบาง เนื่องด้วยปัญหาการเข้าไม่ถึงเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ส่งผลให้เกิด “ภาวะการเรียนรู้ของเด็กถดถอย” หรือ Learning Loss ภาวะการเรียนรู้ถดถอยจากการเข้าไม่ถึงเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาจะยิ่งทำให้คุณภาพการเรียนรู้ในภาพรวมตกต่ำลงไปกว่าเดิมอีกมาก เด็กกลุ่มเปราะบางจึงมีความเสี่ยงสูงในการ “หลุดออกจากระบบการศึกษา” (สำนักข่าวไทยพีบีเอส, 2564) เนื่องจากหลายครอบครัวขาดรายได้ ไม่มีกำลังส่งเสียให้บุตรหลานเรียนรู้ผ่านทางเทคโนโลยีได้ รวมถึงครอบครัวไม่สามารถมีรายได้เพื่อซื้ออุปกรณ์การเรียนหรือสัญญาณอินเทอร์เน็ต สุดท้ายคือส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลในกลุ่มเด็กเปราะบางเป็นปัญหาการเข้าไม่ถึงเทคโนโลยีและอุปกรณ์ดิจิทัล โดยเฉพาะในส่วนของการต่อเชื่อมกับระบบอินเทอร์เน็ต รวมถึงความไม่สะดวกและการไม่มีรายได้พอที่จะจ่ายค่าบริการ ส่งผลโดยตรงต่อความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงข้อมูลจำเป็นต่าง ๆ โดยเฉพาะในวิกฤตโควิด-19 (โครงการโคแฟค, 2564)

1.2.3 ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

ความรุนแรงในครอบครัว คือ การใช้ความรุนแรงต่าง ๆ ระหว่างบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันภายในครอบครัว ซึ่งมีผลทำให้เกิดอันตรายหรือความเดือดร้อนทางกาย เพศ หรือทางจิตใจต่อฝ่ายที่ถูกกระทำ และรวมไปถึงการข่มขู่ คุกคาม การบีบบังคับเพื่อการทำให้อายุเสียสุขภาพ โดยสาเหตุของการใช้ความรุนแรงในครอบครัวในระดับความรุนแรงในเด็กและเยาวชน มีสาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากการที่เด็กอาจเกิดมาในครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ พ่อและแม่ไม่มีความพร้อมในการมีบุตร เด็กขาดการดูแลเอาใจใส่ที่เหมาะสมจากพ่อและแม่ เนื่องจากในแต่ละวันพ่อและแม่ต้องออกไปทำงาน จึงปล่อยให้เด็กอยู่บ้านกับญาติ พี่เลี้ยงเด็ก หรือในบางกรณีเด็กอาจอยู่คนเดียว เป็นเหตุให้เกิดปัญหาตามมาคือเด็กอาจถูกกระทำทางร่างกาย เช่น

การทุบตีจากญาติ หรือพี่เลี้ยงเด็ก โดยที่พ่อแม่ไม่รู้ เมื่อเด็กถูกระงับบ่อยครั้งจึงกลายเป็นสภาวะ
เก็บกด ไม่กล้าพูด ไม่กล้าสบตาผู้อื่น ทำให้เด็กได้รับความกระทบกระเทือนทั้งทางร่างกายและจิตใจ

เด็กและเยาวชนทุกคนมีสิทธิได้รับการปกป้องคุ้มครองจากความรุนแรง การถูกทำร้าย การถูกละเลย
ทอดทิ้ง และการถูกแสวงหาประโยชน์ ความรุนแรงสามารถส่งผลกระทบอย่างทันทีต่อเด็กและเยาวชน
ได้ตั้งแต่อาการบาดเจ็บทางกาย พัฒนาการ ความสามารถในการเรียนรู้ และผลการเรียนของเด็ก ความรุนแรง
ทางร่างกาย เช่น การทุบตี ยังคงถูกมองว่าเป็นวิธีปกติในการสร้างวินัยให้กับเด็ก และแม้ว่าการลงโทษ
ทางร่างกายจะถูกสั่งห้ามในโรงเรียนแล้ว แต่ยังปฏิบัติกันอย่างแพร่หลาย รวมถึงอาจส่งผลเสียระยะยาว
ที่ติดตัวเด็กไปจนเป็นผู้ใหญ่ ข้อมูลจากองค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย (2564) เปิดเผยว่าในประเทศไทยมีเด็ก
ที่ถูกกระทำรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ ถูกล่อลวงละเมิดทางเพศ ถูกทำร้ายทางกายหรือจิตใจ ถูกละเลยทอดทิ้ง
หรือถูกแสวงหาประโยชน์ เฉลี่ย 52 คนต่อวัน หรือเฉลี่ย 2 คนในทุก ๆ ชั่วโมง เด็กอายุ 1 - 14 ปี ประมาณ 3 ใน
4 คน ถูกสมาชิกในครอบครัวลงโทษทางร่างกายหรือจิตใจอย่างน้อยรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ยิ่งไปกว่านั้น
เด็กราว 4.2 คนในทุก ๆ 100 คน มีแนวโน้มที่จะถูกลงโทษทางกายอย่างรุนแรง มีเด็กมากกว่า 10,000 คน
ถูกระงับรุนแรงซึ่งส่วนใหญ่เป็นการกระทำรุนแรงทางเพศ โดยพ่อ แม่ และผู้ดูแลเด็ก เกือบครึ่งเชื่อว่าการลงโทษ
ทางร่างกายเป็นสิ่งจำเป็นต่อการเลี้ยงดูหรืออบรมเด็ก ซึ่งแหล่งข้อมูลทางด้านสถิติความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเด็ก
และเยาวชนที่ถูกอ้างอิงบ่อยครั้ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ข้อมูลจากศูนย์ปฏิบัติการกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว กรมกิจการสตรีและสถาบัน
ครอบครัว เปิดเผยสถิติความรุนแรงในครอบครัวปี 2564 มี จำนวน 2,177 คน พบมากที่สุดที่ภาคกลาง
ร้อยละ 28.8 รองลงมาคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 24 ภาคเหนือ ร้อยละ 23.4 ภาคใต้ ร้อยละ 19.6
และกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 4.1 โดยเหตุเกิดที่บ้านตัวเองสูงถึงร้อยละ 88 เป็นความรุนแรงด้านร่างกาย
ร้อยละ 64 ด้านจิตใจ ร้อยละ 32 ด้านเพศ ร้อยละ 4 ผู้ถูกระงับส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 81
มีปัจจัยกระตุ้นที่มาจากยาเสพติด ร้อยละ 20 รองลงมาคือสุรา ร้อยละ 14 การพนันและหย่าร้าง ร้อยละ 11
หึงหวง ร้อยละ 10 ตามลำดับ (กองส่งเสริมสถาบันครอบครัว, 2564)

ข้อมูลจากมูลนิธิพิริยวงศกุลเพื่อเด็กและสตรี พบว่าในปี 2564 มีเรื่องราวร้องทุกข์ 11,267 คน
มากกว่าปี 2563 (ปี 2563 รับเรื่องทุกข์ 10,147 ราย) จำนวน 1,120 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.03 โดยแบ่งเป็น
ชมชื่น/อนาจาร 741 คน ทารุณกรรม/ทำร้ายร่างกาย/กักขัง 994 คน ล่อลวง/ค้าประเวณี/ค่านามขุญ 96 คน
ยาเสพติด 265 คน คนหาย 70 คน แรงงานไม่เป็นธรรม/ถูกหลอกทั้งในประเทศและต่างประเทศ 32 คน
ปัญหาครอบครัว 1,510 คน ขอความเป็นธรรม 744 คน แชต/อินเทอร์เน็ต 206 คน ขอความอนุเคราะห์
832 คน ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพและบริการทางสาธารณสุข 61 คน ปัญหาอื่น ๆ อาทิ เรื่องเฉพาะส่วนตัว
อาการป่วย กังวล หวาดกลัว 47 คน ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 จำนวน 5,669 คน (มูลนิธิพิริยวงศกุล
เพื่อเด็กและสตรี, 2564)

ข้อมูลจากมูลนิธิหญิงชายก้าวไกล สำนวณสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวช่วงโควิด-19 พบว่า
ส่วนใหญ่ถูกระงับความรุนแรงทางวาจา เช่น พูดส่อเสียด ดูถูก ด่าทอ ร้อยละ 53.1 ห่วงเหิน/มีนตึง/
ไม่รับผิดชอบต่อครอบครัว ร้อยละ 35 ทำให้รู้สึกอับอาย ประจักษ์ผ่านสังคมออนไลน์ ร้อยละ 22.6

สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ อธิบายถึงกรณีความรุนแรงในครอบครัว โดยเกิดได้จาก 3 ปัจจัยหลัก คือ พ่อแม่ เด็ก และสิ่งแวดล้อม ซึ่งพ่อแม่อาจไม่มีทักษะความรู้ในการเลี้ยงดูเด็ก รวมไปถึงการติดยาและสารเสพติด หรือเคยรับรู้ความรุนแรงมาก่อน เมื่อโตขึ้นจึงใช้ความรุนแรงกับลูก ส่วนเด็กอาจมีความรู้สึกเปราะบางบางอย่าง บางครั้งจะมีปฏิกิริยาที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมได้ ส่วนปัจจัยสิ่งแวดล้อม เกิดจากปัญหาสภาพเศรษฐกิจที่พ่อแม่ไม่สามารถบริหารจัดการตัวเองได้ดีพอ จึงไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้และสุดท้ายจะไปลงที่ตัวเด็ก โดยจำนวนความรุนแรงที่ต้องการความดูแลค่อนข้างสูง ส่วนใหญ่ผู้ที่ทำร้ายจะเป็นผู้ชาย ขณะเดียวกันเด็กที่ถูกทำร้ายจะมีช่วงอายุต่ำกว่าวัยรุ่น ซึ่งเป็นช่วงเปราะบาง หรือช่วงปฐมวัย ที่ยังไม่สามารถดูแลตัวเองได้ ต้องอยู่ภายใต้การดูแลของพ่อแม่ (เนชั่นออนไลน์, 2564) การขจัดความรุนแรงต่อเด็กถือเป็นความท้าทายในทุกประเทศ สังคม เชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยเฉพาะอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child – CRC) ระบุว่าเป็นหน้าที่ของประเทศภาคีในการจัดการและขจัดความรุนแรงต่อเด็ก ซึ่งประเทศไทยได้ลงนามภาคยานุวัติรับรอง เมื่อปี 2535 นั้นหมายความว่ารัฐบาลไทยมีพันธะผูกพันที่จะดำเนินการให้เด็ก ๆ ทุกคนในประเทศไม่ว่าจะเป็นใครก็ตาม ให้ได้รับสิทธิเท่าเทียมกันตามอนุสัญญาฯ (มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย, 2564)

จากที่กล่าวมาข้างต้นถึงปัญหาที่เด็กและเยาวชนถูกกระทำความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ องค์กรที่ดีในบางครั้งความรุนแรงมักเกิดจากเด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำ ซึ่งมีรูปแบบและวิธีการ อาทิ การทะเลาะวิวาท ชกต่อย การรังแกในสถานศึกษา การกระทำความรุนแรงทางไซเบอร์ (Cyber Bully) การกลั่นแกล้ง การให้ร้าย การด่าทอ การข่มเหง การล้อเลียน การคุกคามทางเพศในรูปแบบต่าง ๆ และอื่น ๆ เป็นต้น โดยข้อมูลจากสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ (ม.ป.ป.) พบว่า ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับผู้ที่ถูกกระทำความรุนแรงมีทั้งทางกายและทางใจ ยิ่งถูกกระทำความรุนแรงมากจะส่งผลให้เกิดภาวะซึมเศร้า เสี่ยงต่อการฆ่าตัวตายได้ ซึ่งในผู้หญิงนั้นบาดแผลภายในจิตใจถือว่าไม่อาจลบเลือนไปได้ง่าย ๆ ส่งผลต่ออารมณ์ บุคลิกภาพและการดำเนินชีวิตประจำวัน มีความกระวนกระวาย จิตใจแปรปรวน ขณะที่บางคนมีอาการเครียด ห่อหุ้มเรื้อรัง สูญเสียความมั่นใจในตนเอง กลัวสังคมไม่ยอมรับ อับอาย ซึมเศร้า หรือบางรายมีอาการทางจิต หวาดกลัว หวาดผวา แม้เหตุการณ์สิ้นสุดมาเป็นเวลานานแล้ว เป็นต้น สถาบันราชานุกูล (ม.ป.ป.) อธิบายถึงปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ซึ่งมักพบว่า การเลี้ยงดูของพ่อและแม่ การแข่งขันสูงทางด้านการศึกษา การมุ่งเน้นด้านรายได้ ด้านเศรษฐกิจ และค่านิยมที่เปลี่ยนไป ทำให้เกิดปัญหาความรุนแรงในสังคมไทย โดยเฉพาะในปัจจุบันภาวะทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป ทั้งพ่อและแม่ต่างออกไปทำงานนอกบ้าน และการทำงานนี้ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของลูก ไม่ว่าทางด้านร่างกายหรือจิตใจ เมื่อพ่อและแม่มีความกดดันมาก ความอ่อนโยนที่จะทำให้ลูกผูกพันจึงน้อยลง ทำให้ความเครียดมีผลต่อการเกิดความวิตกกังวล และในช่วงวัยรุ่นเป็นวัยที่เข้าใจยาก วัยรุ่นที่มีความรุนแรงส่วนใหญ่คิดว่าตนเองไม่มีอะไรดีพอ และเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ พ่อและแม่ไม่สามารถทำให้เด็กเห็นคุณค่าในตัวเองได้ เพราะไม่มีเวลาและตามใจลูก เวลาที่เด็กมีปัญหาจึงแสดงออกทางอารมณ์ได้ง่าย สิ่งที่สังคมมุ่งเน้นอีกประการหนึ่ง ได้แก่ ทางด้านการศึกษาที่เน้นการแข่งขันทางการเรียนการสอน การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่า

วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเป็นคนดี การสอนเด็กทางการเสียสละ มีน้ำใจ จิตอาสา คุณธรรม และจริยธรรม จึงมีน้อยมาก เพราะโรงเรียนไปวัดผลที่คะแนนเพียงอย่างเดียว เด็กจำนวนมากต้องเรียนกวดวิชา เด็กบางคนต้องเรียนทุกวัน ส่วนเด็กที่ได้รับการยอมรับจากครูและผู้ใหญ่คือเด็กที่เรียนดี เด็กที่เรียนไม่ดีคือเด็กที่ไม่ได้รับการยอมรับ สังคมไทยเป็นสังคมที่ต้องการการยอมรับ ถ้ากลุ่มเด็กที่ไม่ได้รับการยอมรับมักจะไปเกาะกลุ่มเด็กที่เกเรด้วยกัน เพราะเพื่อนที่เกเรจะเปิดใจและยอมรับกันเอง เช่น การแข่งมอเตอร์ไซด์เมื่อชนะมาหรือการชกต่อยชนะคนอื่น เพื่อนมักจะชมว่าเก่ง หรือการใช้ยาเสพติดเพื่อนมักจะบอกว่าเก่ง เป็นต้น ในขณะเดียวกันถ้าเป็นเด็กที่เรียนเก่งจะรู้สึกว่าคุณค่า แต่เด็กที่เรียนไม่เก่งมักเอาแต่ดูทีวี เล่นเกมส์ ไม่ช่วยงานบ้าน และหากเด็กกลุ่มนี้ทำอะไรได้ดี พ่อและแม่มักไม่ค่อยชื่นชมหรือยอมรับ เป็นต้น

ปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชนในปัจจุบันที่มาพร้อมกับการพัฒนาของเทคโนโลยี คือ **ปัญหาการกลั่นแกล้งผ่านทางช่องทางอิเล็กทรอนิกส์และทางสื่อออนไลน์ (Cyberbullying)** อาจมาในรูปแบบของข้อความ รูปภาพล้อเลียน การกระจายข่าวลือผิด ๆ รวมไปถึงการไม่ให้เข้าร่วมกลุ่มหรือกิจกรรมต่าง ๆ เด็กอาจถูกกลั่นแกล้งผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) อีเมล แอปพลิเคชัน หรือเกมออนไลน์ ความน่ากลัวของการกลั่นแกล้งทางสื่อออนไลน์ คือ สามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ ทุกเวลา หาตัวคนที่แกล้งยาก เนื่องจากอาจใช้บัญชีหรือตัวตน (Account) ปลอมหรือนามแฝง และการกลั่นแกล้งทางออนไลน์ยังแพร่กระจายไปได้อย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดผลกระทบต่อการเรียน เด็กขาดสมาธิในการเรียน ไม่อยากไปโรงเรียน ส่งผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ เด็กที่ถูกกลั่นแกล้งทางออนไลน์มีความเสี่ยงที่จะมีปัญหาสุขภาพจิต เช่น **ซึมเศร้า วิตกกังวล และนอนไม่หลับ** เด็กยังมีความเสี่ยงที่จะใช้สารเสพติด

ในอนาคต วิธีรับมือเบื้องต้น คือ 1) อย่าขู่เด็กว่าจะยึดมือถือหรือจำกัดการเล่นสื่อออนไลน์ของเด็กและเยาวชน เนื่องจากจะมองว่าเป็นการถูกลงโทษ ทำให้เด็กและเยาวชนไม่กล้าบอกปัญหาเกี่ยวกับการถูกกลั่นแกล้ง 2) เก็บหลักฐานที่ถูกแกล้ง เช่น บันทึกภาพหน้าจอ คุยกับเด็กช่วยให้เล่าสิ่งที่เจอ ถามความรู้สึกของเด็กและเยาวชน และฟังอย่างเข้าใจ การที่เด็กและเยาวชนมีใครสักคนที่รับฟังและให้กำลังใจจะช่วยให้สามารถจัดการปัญหาได้ดีขึ้น 3) ชวนเด็กและเยาวชนคิดวิธีแก้ไขปัญหที่เป็นไปได้ โดยให้เสนอวิธีและลงมือทำ โดยมีพ่อแม่ผู้ปกครอง คอยรับฟังไม่ว่าผลลัพธ์จะเป็นอย่างไร 4) สื่อ Social Media ต่าง ๆ สามารถรายงานหรือร้องเรียนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้ ถ้าคนที่แกล้งเป็นเพื่อนที่โรงเรียนอาจปรึกษาทางโรงเรียนเพื่อหาแนวทางแก้ไข แต่หากการกลั่นแกล้งมีการข่มขู่ทำร้ายร่างกายควรแจ้งตำรวจ การป้องกันการกลั่นแกล้งทางสื่อออนไลน์ ควรมีการพูดคุยกับเด็กและเยาวชน เรื่อง “**ความเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizenship)**” การเคารพผู้อื่นในโลกออนไลน์และข้อความด้านลบส่งผลต่อผู้อื่นอย่างไร และพ่อแม่ผู้ปกครองควรเป็นตัวอย่างที่ดีในการใช้สื่อในเชิงบวก ถามถึงเรื่องข้อความต่าง ๆ ที่เด็กเห็น ส่ง หรือได้รับ และถามถึงความรู้สึกของเด็ก รวมถึงการตั้งกฎกติกาในการใช้สื่อออนไลน์ เป็นต้น (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2564)

ปัญหาสุขภาพจิตในเด็กและเยาวชนยังคงเป็นปัญหาต่อเนื่องมาหลายปี เด็กและเยาวชนที่มีภาวะความเครียดมักนำไปสู่ภาวะ**ซึมเศร้าและการฆ่าตัวตายของเด็กและเยาวชน** โดยโรคซึมเศร้าถือเป็นโรคความผิดปกติทางอารมณ์ ผู้ป่วยที่เป็นโรคซึมเศร้า มักมีอาการเศร้าตลอดทั้งวัน เบื่อหน่าย ไม่มีเรี่ยวแรง สนใจสิ่งต่าง ๆ ลดลง ไม่มีสมาธิ การกินและการนอนเปลี่ยนไป มีความคิดโทษตัวเอง รู้สึกผิด หรือแม้กระทั่ง

มีความคิดอยากฆ่าตัวตาย ในเด็กและเยาวชนอาการของโรคซึมเศร้าอาจไม่ได้แสดงออกมาชัดเจนในรูปแบบการเศร้าหรือร้องไห้ แต่อาจมีอาการหงุดหงิดก้าวร้าว เก็บตัว มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจนก่อให้เกิดปัญหาต่อชีวิตประจำวัน หรือการเรียน เช่น การเล่นเกมส์มากขึ้น หรือติดสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น เป็นต้น ในเด็กที่พัฒนาการการสื่อสารหรือการรับรู้อารมณ์ตนเองยังไม่ดีนัก อาจมาด้วยอาการเจ็บป่วยทางกาย เช่น ปวดหัว ปวดท้อง หรือมีพฤติกรรมถดถอยกลับไปสู่วัยเด็กเล็ก เช่น พฤติกรรมงอแง อาละวาด หรือไม่ยอมไปโรงเรียน เป็นต้น การรับมือของพ่อแม่ ผู้ปกครอง คือการยอมรับภาวะที่เด็กเป็น และไม่โทษอดีตที่ผ่านมา รับฟังปัญหาของอย่างเข้าใจ เปิดใจ และอยู่เป็นเพื่อนในยามที่เด็กไม่สามารถจัดการกับอารมณ์ตนเองได้ ไม่ปล่อยให้ผู้ป่วยอยู่ตามลำพัง กระตุ้นและสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนทำกิจวัตรประจำวันได้ตามปกติมากที่สุด และอาจชักชวนให้ออกไปข้างนอก ลดการเก็บตัว และออกกำลังกายซึ่งจะช่วยให้การรักษาดีขึ้น คอยดูแลเรื่องการกินยาอย่างสม่ำเสมอ ประเมินภาวะการฆ่าตัวตายจากการสังเกต และสอบถามเมื่อสงสัย เป็นต้น (สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์, ม.ป.ป.)

1.2.4 การแสดงออกทางการเมืองของนักเรียนนักศึกษา

ปี 2564 จากข้อมูลคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) (2564) พบว่า การชุมนุมทางการเมืองในระหว่างเดือนกรกฎาคม - กันยายน 2564 เป็นการรวมตัวของประชาชนที่ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน นิสิต นักศึกษา นักกิจกรรมทางการเมือง เพื่อแสดงความเห็นและมีข้อเรียกร้องปฏิรูปทางการเมือง ควบคู่กับ ข้อเรียกร้องต่อมาตรการของรัฐบาลในการบริหารจัดการสถานการณ์แพร่ระบาดของโควิด 19 โดยมีรูปแบบการชุมนุมที่สำคัญ 3 รูปแบบ คือ 1) การชุมนุมที่เป็นการประท้วง การเดินขบวนประท้วง และการชุมนุมแบบแฟลชม็อบ 2) การชุมนุมในรูปแบบกิจกรรม “คาร์ม็อบ (Car Mob) และ “ไบก์ม็อบ” (Bike Mob) และ 3) การชุมนุมที่ไม่มีกลุ่มหรือแกนนำขับเคลื่อนการชุมนุมอย่างชัดเจน

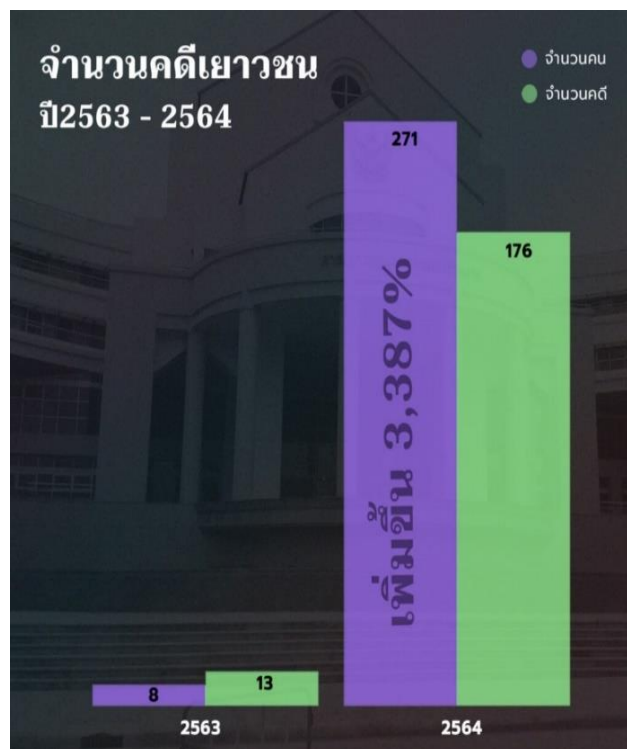
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) (2564) ได้ให้ความเห็นว่าในหลายกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจควบคุมฝูงชนได้ใช้เครื่องมือควบคุมฝูงชนด้วยวิธีการไม่เหมาะสม เช่น ใช้กระบองในลักษณะที่ก่อให้เกิดการบาดเจ็บรุนแรง ยิ่งกระสุนยางในแนวสูงระดับศีรษะ หรือ ยิ่งแก๊สน้ำตาเข้าไปตอกในที่พักอาศัยของประชาชน อันเป็นการกระทำที่ไม่เป็นไปตามหลักปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการใช้เครื่องมือควบคุมฝูงชนตามแผนการดูแลการชุมนุมสาธารณะ และไม่สอดคล้องกับแนวปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำในการบังคับใช้กฎหมาย ขณะที่การใช้อำนาจจับกุมผู้ชุมนุมนั้น หลายกรณีผู้ชุมนุมได้รับบาดเจ็บจากการเข้าจับกุมของเจ้าหน้าที่ เช่น การใช้กระสุนยางยิงสกัดการหลบหนี การข่มขู่ตบตีตบหน้าเฉี่ยวชนหรือถีบรถจักรยานยนต์จนล้มลง ซึ่งแม้ผู้ที่ถูกจับกุมจะมีการใช้ความรุนแรงในการแสดงออกร่วมอยู่ แต่ไม่มีเหตุจำเป็นที่เจ้าหน้าที่จะต้องใช้วิธีการรุนแรงโดยไม่สนใจผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นตามมาโดยเฉพาะการเข้าจับกุมเด็กและเยาวชน จึงเป็นการกระทำที่ไม่เหมาะสมและไม่ได้สัดส่วนกับพฤติการณ์ของผู้ถูกจับกุม อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

เด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากการแสดงออกทางการเมือง

1) เด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีทางการเมือง

สถิติการจับกุมเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีจากการชุมนุมในปี 2564 โดยข้อมูลจาก ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน (2565) พบว่าตั้งแต่ปี 2563 จนถึงปี 2564 พบเยาวชนที่ถูกกล่าวหา ดำเนินคดีจากการแสดงออกทางการเมือง เป็นจำนวนไม่น้อยกว่า 272 คน ในจำนวน 189 คดี หากจำแนก จำนวนคดีเยาวชนตามปีที่ถูกแจ้งข้อกล่าวหาจะพบว่าในปี 2563 มีจำนวน 13 คดี แต่ในปี 2564 มีเยาวชนถูก ดำเนินคดีถึง 176 คดี เพิ่มขึ้นอย่างน้อย 13 เท่า หากจำแนกตามปีที่ถูกกล่าวหาพบว่าในปี 2563 มีจำนวน 8 คน แต่ในปี 2564 มีเยาวชนถูกดำเนินคดีไม่น้อยกว่า 271 คน เพิ่มขึ้นกว่า 33 เท่า เมื่อเทียบกับ ปีก่อนหน้า โดยบางรายที่ถูกดำเนินคดีในปี 2563 และถูกดำเนินคดีใหม่อีกในปี 2564 ทั้งนี้ หากนับจำนวน เยาวชนที่ถูกดำเนินคดีซ้ำในหลายคดี โดยไม่หักออกและนำรายการมาเรียงต่อกันแล้ว จะพบว่าในปี 2563 มีเยาวชนถูกดำเนินคดีอย่างน้อย 11 ครั้ง ในปี 2564 มีจำนวนถึง 368 ครั้ง

หากจำแนกจำนวนคดีเยาวชนตามวันที่ถูกแจ้งข้อกล่าวหา พบว่าคดีเยาวชนพุ่งสูงขึ้นสูงสุดในช่วง เดือนสิงหาคม - ตุลาคม 2564 จากปรากฏการณ์การชุมนุมของกลุ่มมวชนอิสระที่ต่อมานิยามตนเองว่า #ทะลุแก๊ซ บริเวณสามเหลี่ยมดินแดง ขณะเดียวกันตั้งแต่ปี 2563 มีการจับกุมเยาวชนจากการแสดงออก ทางการเมืองโดยไม่มีหมายจับทั้งสิ้นอย่างน้อย 241 ครั้ง โดยเป็นการจับกุมเยาวชนที่ร่วมชุมนุม #ทะลุแก๊ซ อย่างน้อย 172 ครั้ง หรือประมาณร้อยละ 71 ของสถิติการจับกุมโดยไม่มีหมายจับทั้งหมด

รูปที่ 1.2.8 จำนวนเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีจากการแสดงออกทางการเมือง ปี 2563 และ 2564

ที่มา: ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน (2565)

รูปที่ 1.2.9 จำนวนเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีในปี 2564 จำแนกรายเดือน
หมายเหตุ: ยังไม่นับเยาวชนที่ได้รับหมายเรียกแล้ว แต่ยังไม่ได้รับทราบข้อกล่าวหา
ที่มา: ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน (2565)

ในปี 2564 เยาวชนอายุน้อยที่สุดที่ถูกจับกุมโดยไม่มีหมายจับจากการร่วมชุมนุมทางการเมืองมีอายุเพียง 12 ปี เท่านั้น นอกจากนี้ในกลุ่ม “นักโทษการเมือง” ที่ไม่ได้รับสิทธิประกันตัวระหว่างต่อสู้คดี ในจำนวนดังกล่าวเป็นเยาวชน 2 คน ได้แก่ เอ (นามสมมติ) เยาวชนอายุ 16 ปี และ บี (นามสมมติ) เยาวชนอายุ 13 ปี โดย เอ (นามสมมติ) ถูกควบคุมตัวที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร (ศูนย์แรกรับเด็กและเยาวชนชายบ้านเมตตา) ตั้งแต่วันที่ 25 กันยายน 2564 และ บี (นามสมมติ) ถูกควบคุมตัวที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร (ศูนย์แรกรับเด็กและเยาวชนหญิงบ้านปรานี) ตั้งแต่วันที่ 19 กันยายน 2564 และมีเยาวชน 14 คน ถูกดำเนินคดีในข้อหาความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ไทย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 112 ซึ่งมีโทษจำคุกสูงสุดถึง 15 ปี โดยในปี 2563 ที่ผ่านมา พนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้องคดีเยาวชนต่อศาลในข้อหาดังกล่าวแล้ว ถึง 4 คดี โดยตลอดปี 2564 ยังมีนักกิจกรรมและประชาชนที่ถูกเจ้าหน้าที่รัฐเข้าติดตามคุกคามไปจนถึงบ้านพัก หรือเรียกตัวไปพูดคุยไม่น้อยกว่า 291 ราย ในจำนวนนี้เป็นเยาวชนที่อายุไม่ถึง 18 ปี จำนวน 39 คน (ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, 2565)

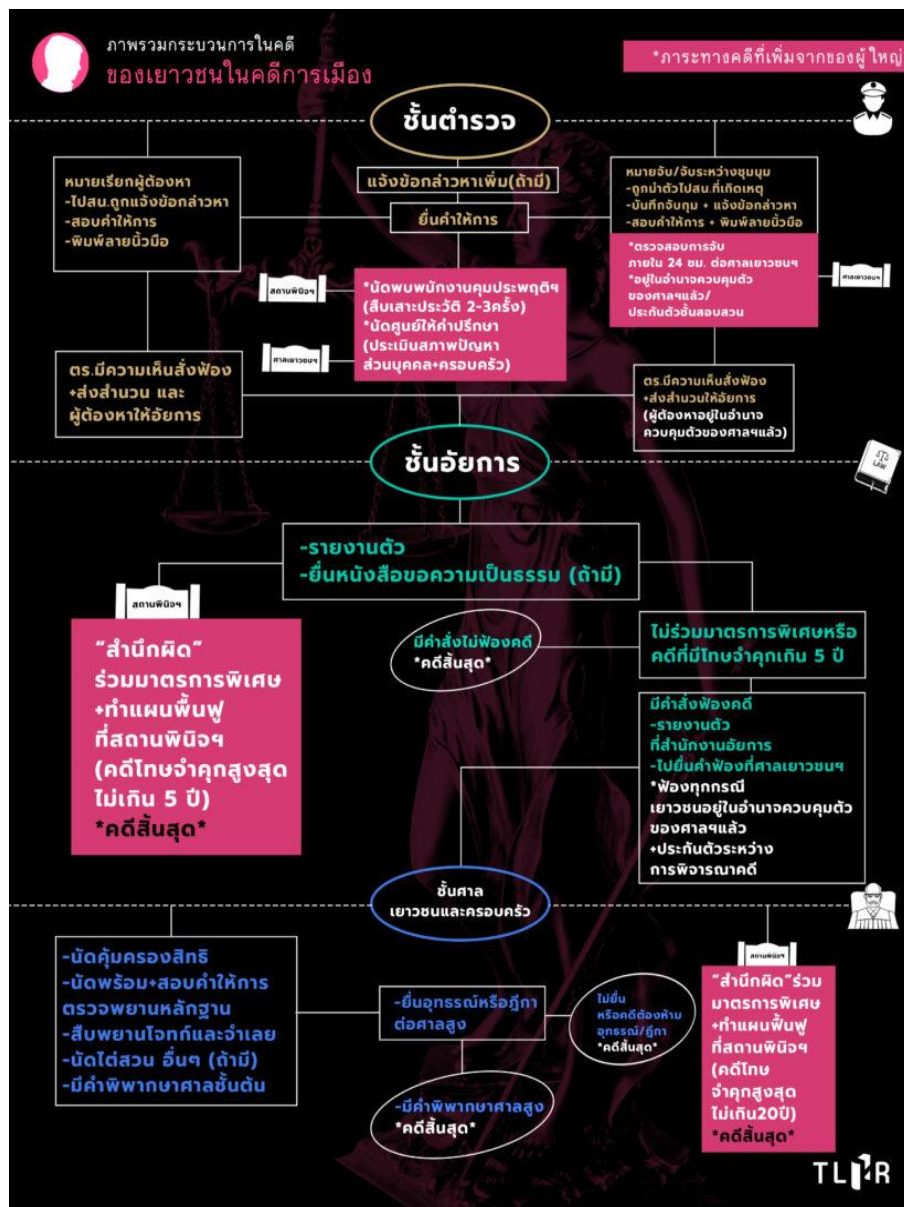
2) ผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนที่มีความเห็นต่างทางการเมือง

เสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองของเยาวชน (บุคคลซึ่งอายุต่ำกว่า 18 ปี) เป็นสิทธิที่ได้รับ การรับรองตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีและถูกรับรองไว้ใน มาตรา 34 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ตามหลักการแล้ว กระบวนการยุติธรรมสำหรับเยาวชนมิได้ใช้กับเยาวชนที่กระทำความผิดที่เป็นความผิด ในตัวเอง (Mala in Se) หรืออาชญากรรมที่ส่งผลกระทบต่อสังคม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขฟื้นฟูเยาวชน ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนจากบรรทัดฐานของสังคม เนื่องจากการตัดสินใจในช่วงชีวิตที่ยังมีประสบการณ์น้อย และไม่ให้อายุเสียโอกาสในอนาคต ทำให้กระบวนการยุติธรรมของเยาวชนมีกระบวนการพิเศษที่มุ่งหมาย บำบัดฟื้นฟูและเบี่ยงเบนคือนอกจากกระบวนการยุติธรรม มากกว่าการพิสูจน์ว่ากระทำความผิดหรือไม่ ทำให้มีขั้นตอนมากกว่ากระบวนการยุติธรรมของผู้ใหญ่ (ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, 2564)

การ “ละเมิดสิทธิเด็ก” ในกระบวนการยุติธรรมสำหรับเยาวชนในคดีการเมือง จากข้อมูลของ ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน (2564) พบว่ากระบวนการแจ้งข้อกล่าวหาและสอบปากคำเยาวชน พนักงานสอบสวนต้องจัดสถานที่แยกจากผู้ต้องหาทั่วไปและต้องมีทนายวิชาชีพเข้าร่วม มีการรายงาน ว่าหลายกรณีพนักงานสอบสวนนัดหมายเยาวชนให้มารับทราบข้อกล่าวหา โดยไม่ได้จัดเตรียมสถานที่และ ทนายวิชาชีพไว้ สร้างภาระในการเดินทางมาพบพนักงานสอบสวนอีกครั้งในภายหลัง มีรายงานว่า ในกระบวนการนัดสืบเสาะประวัติเยาวชนและครอบครัวที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีการ “ละเมิดสิทธิเด็ก” โดยอย่างน้อย 2 กรณี เกิดจากการใช้ชุดคำถามที่ไม่คำนึงถึงความหลากหลาย ทางเพศ ได้แก่ นักกิจกรรมเกย์วัย 17 ปี ถูกถามว่า “เคยมีเพศสัมพันธ์กับเพศเดียวกันหรือไม่” และเยาวชน ที่ไม่ได้รู้สึกว่าเป็นเพศหญิงหรือเพศชาย หรือ Non-Binary ที่เป็น “เด็กผู้หญิง” ในสายตาของ เจ้าหน้าที่รัฐถูกตำหนิว่า “การเล่นกีตาร์เป็นงานอดิเรกที่ไม่เหมาะสม (สำหรับผู้หญิง)” นอกจากนี้ ยังมีรายงานอีกว่าอย่างน้อย 2 กรณี ที่เจ้าหน้าที่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนใช้ชุดคำถาม ที่คล้ายคลึงกับพนักงานสอบสวน ทำให้เยาวชนตั้งข้อสังเกตว่ากระบวนการดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่ง ในการสอบสวนของตำรวจหรือไม่

การเข้าสู่มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา กฎหมายกำหนดว่าต้องไม่เคยถูกดำเนินคดีอาญา ในคดีอื่น และเยาวชนต้อง “สำนึกผิด” แต่ลักษณะการดำเนินคดีการเมืองต่อเยาวชน เจ้าหน้าที่มีแนวโน้ม ที่จะเลือกดำเนินคดีเฉพาะบุคคลจำนวนหนึ่งที่ตกเป็น “เป้าหมาย” จับตาของเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้เยาวชน อย่างน้อย 12 ราย ถูกดำเนินคดีมากกว่าหนึ่งคดี การยอมรับเงื่อนไข “สำนึกผิด” เพื่อเข้าสู่มาตรการพิเศษ และไม่ต้องถูกดำเนินคดีไปถึงชั้นศาล ย่อมกลายเป็นการยอมรับว่าการเรียกร้องหรือการแสดงออกนั้น ๆ กลายเป็น “ความผิด” เยาวชนหลายราย จึงปฏิเสธที่จะเข้าสู่มาตรการพิเศษในลักษณะนี้ เพื่อยืนยันว่า ตนไม่ได้กระทำความผิด เยาวชนที่ถูกดำเนินคดีหลายคดี จะต้องเผชิญกระบวนการทั้งหมดนี้ซ้ำอีกในทุก ๆ คดี แม้ในบางกระบวนการไม่มีความจำเป็นต้องดำเนินการซ้ำ ทำให้เยาวชนต้องรับภาระทางเศรษฐกิจและทำให้ สูญเสียโอกาสทางสังคมหรือทางการศึกษา ระหว่างเผชิญกับกระบวนการยุติธรรมที่ยืดเยื้อในลักษณะนี้

เยาวชนหลายรายให้ข้อมูลกับศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชนว่าหลังจากถูกดำเนินคดี ความสัมพันธ์กับคนในครอบครัวแย่ลง เยาวชนอย่างน้อย 2 ราย ต้องย้ายที่อยู่แยกจากครอบครัวหลัก บางรายประสบปัญหาทางการเรียนหรือการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น หลายรายรายงานว่าถูกลดการสนับสนุนทางเศรษฐกิจและถูกตัดจากรอบครอบครัวให้ยุติการแสดงออก และอย่างน้อย 1 ราย มีอาการโรคเครียด หลังผ่านเหตุการณ์ร้ายแรง หรือ Posttraumatic Stress Disorder (PTSD) จากการถูกจับกุมตัวระหว่างการชุมนุม (ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน, 2564)

รูปที่ 1.2.10 กระบวนการในคดีของเยาวชนในคดีการเมือง
ที่มา: ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน (2564)

การให้ความช่วยเหลือผู้ถูกกล่าวหาที่เป็นเด็กและเยาวชนในศาลเยาวชนและครอบครัว เนื่องจากกระบวนการทางกฎหมายในคดีเยาวชนและครอบครัว จะมีหลักการและเจตนารมณ์ที่แยกออกมา

ต่างหากจากการดำเนินคดีอาญาผู้ใหญ่ การพิจารณาคดีจึงต้องมีความพยายามหาวิธีการที่สมดุล (Balance) เพื่อเบี่ยงเบนคดีไม่ให้เด็กหรือเยาวชนต้องมาตรการทางอาญาหรือมีประวัติอาชกรให้มากที่สุด ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อจิตใจและอนาคตของเด็กหรือเยาวชน ทั้งนี้เพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กและเยาวชน ส่วนผู้ที่ทำหน้าที่ช่วยผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชนไม่ใช่ทนายความแบบปกติ แต่จะต้องผ่านการอบรม มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะของคดีเด็กและได้รับอนุญาตจากศาลซึ่งเรียกว่า **“ที่ปรึกษากฎหมาย”** ของผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอีกด้วย อย่างไรก็ตาม กระบวนการยุติธรรมทางอาญาเด็กของประเทศไทย อาจยังไม่รองรับเด็กและเยาวชนจำนวนมากที่ออกมาแสดงความคิดเห็นหรือมาชุมนุมทางการเมือง ด้วยความเชื่ออย่างบริสุทธิ์ใจว่าสิ่งที่กระทำไปนั้นทำได้โดยชอบ เพราะคดีอาญาเด็กหรือเยาวชนที่ศาลเยาวชน และครอบครัวเชี่ยวชาญหรือคุ้นเคยจะเป็นคดีอาญาทั่วไป เช่น คดียาเสพติด หรือลักทรัพย์ เป็นต้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมองเด็กโดยเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และเคารพในเสรีภาพที่จะเข้าร่วม หรือมีส่วนร่วมในสังคมไม่แตกต่างไปจากผู้ใหญ่ ดังนั้น กระบวนการยุติธรรมในคดีเด็กและเยาวชน ทั้งองค์กรศาล พนักงานอัยการ ตำรวจ ทนายความและสหวิชาชีพ จะต้องมีความระมัดระวังและให้ความสำคัญกับการปฏิบัติต่อเด็กอย่างมากเพราะมีมิติที่ซับซ้อน โดยเฉพาะในเรื่องจิตใจและความรู้สึกของเด็กและเยาวชน (คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2564)

พ.ร.บ.ศาลเยาวชนฯ กับความพยายามคุ้มครอง เด็กและเยาวชน แทนการลงโทษ		
	 เด็ก อายุเกิน 10 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี	 เยาวชน อายุเกิน 15 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปี
 จับกุม	• กระทำความผิดซึ่งหน้า • มีหมายจับหรือคำสั่งศาล	ใช้กฎหมายเดียวกับผู้ใหญ่ (กระทำความผิดซึ่งหน้า / มีเหตุเร่งด่วน / ผลประโยชน์สาธารณะ)
 สอบสวน	• ต้องมีผู้ปกครองอยู่ในกระบวนการ • ส่งตัวไปศาลภายใน 24 ชั่วโมง	
 ตรวจสอบการจับกุม	• ศาลตรวจสอบว่าการจับกุมและการปฏิบัติชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ • หากไม่ชอบด้วยกฎหมายต้องปล่อยตัวทันที	
 พิจารณาคดี	• เด็กและเยาวชนต้องมี “ที่ปรึกษากฎหมาย” • การพิจารณาคดีต้องเป็นความลับ เข้าได้เฉพาะผู้เกี่ยวข้อง • ศาลต้องคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเด็ก/เยาวชนเป็นสำคัญ	
 พิพากษา	• ให้อำนาจ ผ.อ.สถานพินิจจัดทำแผนฟื้นฟูแล้วเสนอต่อศาล • ศาลมีอำนาจในการเปลี่ยนแปลงโทษทางอาญาเป็นการกอบرمหรือคุมความประพฤติ	

รูปที่ 1.2.11 กระบวนการคุ้มครองเด็กและเยาวชน ตาม พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัว

และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

ที่มา: iLaw (2564)

ปรากฏการณ์การแสดงออกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนในปี 2563 – 2564 ข้อมูลจากการวิจัยพบว่า แม้ว่าผู้ชุมนุมตลอดปี 2563 จนถึงปี 2564 จะเป็นคนหนุ่มสาวรุ่นใหม่ที่เกิดโตท่ามกลางความขัดแย้งและความคับข้องใจที่มีต่อโครงสร้างรัฐไทย ผู้เข้าร่วมการชุมนุมใน 2 ระลอกมีลักษณะพื้นฐานเศรษฐกิจครอบครัว และปัญหาที่เผชิญแตกต่างกัน ในขณะที่ผู้ชุมนุมส่วนใหญ่ในปี 2563 ถึงต้นปี 2564 เป็น “**ลูกหลานชนชั้นกลาง**” ซึ่งมาจากครอบครัวที่มีฐานะปานกลางถึงดีมาก กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยชั้นนำทั้งในกรุงเทพและต่างจังหวัด เกิดโตท่ามกลางสังคมไทยที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอย่างน้อย 3 มิติ ได้แก่ 1) การกล่อมเกลாதาสังคมแบบเสรีนิยมทั้งผ่านครอบครัวและเพื่อน 2) การขยายตัวและการเปิดพื้นที่ในการเรียนรู้ที่กว้างขวางอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนผ่านสื่อเสรีออนไลน์ 3) ในขณะที่เศรษฐกิจที่พลิกผันผลักดันให้เชื่อว่าการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงคือทางรอดของพวกเขาในอนาคตในทางตรงกันข้าม ผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดนในปี 2564 คือ “**ลูกหลานชนชั้นล่าง**” ที่พยายามทุกวิถีทางเพื่อเอาตัวเองให้รอดจากปัญหาความเหลื่อมล้ำ และการถูกกดทับโดยโครงสร้างของรัฐและสังคมใน 6 มิติหลัก กล่าวคือ 1) ครอบครัวที่มีฐานะยากจน 2) การหลุดจากระบบการศึกษาตั้งแต่อายุน้อย 3) ครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ที่ส่งผลต่อโอกาสทางเศรษฐกิจ 4) การถูกกระทำ กดขี่ 5) การล่วงละเมิดโดยเจ้าหน้าที่รัฐโดยตรง 6) การพยายามอย่างหนักในการสะสมทุนภายใต้รูปแบบแรงงานการนอกระบบอายุน้อยที่หล่อเลี้ยงสังคมเมือง อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมาจากคนละชนชั้นทั้งเศรษฐกิจและสังคม แต่คนรุ่นใหม่เหล่านี้มีจุดร่วมทางการเมืองแบบ “**เสรีนิยมประชาธิปไตย**” และที่สำคัญคือการเชื่อมั่นในความจำเป็นที่ต้อง “**ผลักดันการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง**”

ผลการวิจัยยังพบว่า ท่ามกลางความพยายามของ**ลูกหลานชนชั้นล่าง**ที่จะไปให้ถึงอาชีพความฝันชีวิตและสังคมที่พวกเขาอยากเห็นผ่านการเรียนรู้ที่เปิดกว้างขึ้นบนโลกออนไลน์ และเพื่อสร้างศักยภาพให้สามารถปรับตัวและเผชิญกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันและฉับพลัน การเผชิญหน้ากับโครงสร้างรัฐและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างเชื่องช้าและไม่มีประสิทธิภาพ พวกเขามองไม่เห็นอนาคตที่จะสร้างภาพฝันให้เป็นจริง การที่พรรคการเมืองที่พวกเขาเลือกถูกทำลายและเสรีภาพของพวกเขาถูกฉีกฉีก กลายเป็นฟางเส้นสุดท้ายที่ผลักให้พวกเขาออกมาบนท้องถนน อย่างไรก็ตาม เมื่อเทียบกับ**ลูกหลานชนชั้นกลาง** ความฝันของเยาวชนที่ติดค้างเป็นความฝันคนละชุด สิ่งที่ต้องการคือเพียงแค่ปัจจุบันที่ดีขึ้นกว่านี้ การมีงานประจำ การมีรายได้ที่แน่นอนคาดคะเนได้ การมีที่อยู่อาศัย และการมีชีวิตปกติที่ไม่ถูกรังแก ตลอดเวลาเยาวชนกลุ่มดังกล่าวพยายามทุกวิถีทางที่จะก้าวข้ามข้อจำกัดของทุนที่ติดลบ ซึ่งเป็นผลจากความเหลื่อมล้ำ การกดทับโดยโครงสร้างและกลไกรัฐและเศรษฐกิจที่มีปัญหา การรับรู้ถึงการไร้ความรุนแรงของรัฐต่อคนรุ่นใหม่ และรัฐที่ไม่มีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือจากวิกฤตการณ์โควิด-19 และหลายกรณียิ่งซ้ำเติมปัญหาการทำมาหากิน ซึ่งมักมองว่ารัฐและนโยบายของรัฐทำลายความพยายามในการสร้างชีวิตปัจจุบันที่ดีกว่านี้ และยังไม่เห็นอนาคตที่มีชีวิตรอด การออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองบนท้องถนนของเด็กและเยาวชนแม้มีเป้าหมายกว้าง ๆ ร่วมกันคือการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับโครงสร้างรัฐให้มีประสิทธิภาพและปรับตัวต่อโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วให้ดีขึ้น (กนกรัตน์ เลิศชูสกุล และ ธนาพงศ์ เก่งไพบูลย์, 2564)

1.3 การประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2560 – 2564

1) แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 - 2564

วิสัยทัศน์

เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีพัฒนาการเหมาะสมตามช่วงวัย เป็นพลเมืองสร้างสรรค์ และมีส่วนร่วมในฐานะภาคีที่มีพลังในกระบวนการพัฒนา

พันธกิจ

- 1) ส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชน ทั้งกาย ใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคมและพฤติกรรมที่เหมาะสมตามช่วงวัย มีภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิตและเป็นพลเมืองสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพ
- 2) เสริมสร้างและพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชน
- 3) พัฒนาระบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในกระบวนการพัฒนาอย่างเต็มรูปแบบ และสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต
- 4) ส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมเชิงบูรณาการของภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในสังคม โดยการระดมสรรพกำลังและทรัพยากรเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน
- 5) พัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการบริหารจัดการเชิงระบบ ทั้งด้านบุคลากร ข้อมูลสารสนเทศ กฎหมาย และการจัดการความรู้เพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

เป้าประสงค์ของการพัฒนาเด็กและเยาวชน

- 1) เพื่อให้เด็กและเยาวชนดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพและเป็นสุข ด้วยการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีเหมาะสมตามช่วงวัย มีความเป็นพลเมืองสร้างสรรค์
- 2) เพื่อให้กลไกสภาพแวดล้อมของเด็กและเยาวชนทุกระดับมีความเข้มแข็งและประสิทธิภาพในการส่งเสริม ป้องกัน และคุ้มครอง รวมถึงการฟื้นฟูสุขภาวะเด็กและเยาวชน
- 3) เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาในฐานะภาคีที่มีพลังที่เท่าเทียมกับภาครัฐ ภาคสังคม ภาคเศรษฐกิจ และภาควิชาการได้อย่างมีคุณภาพ ต่อเนื่องและยั่งยืน
- 4) เพื่อให้ภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและเยาวชน
- 5) เพื่อให้ระบบการบริหารจัดการด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนมีคุณภาพ ประสิทธิภาพ และเกิดนวัตกรรมความรู้

2) ภาพรวมผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2560 – 2564 ตามยุทธศาสตร์ ระดับจังหวัด

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาศักยภาพและสร้างภูมิคุ้มกันเด็กและเยาวชน

โดยข้อมูลจากรายงานการประเมินความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 – 2564 ที่จัดทำโดยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2564) พบว่า**ลักษณะโครงการ**ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 1 มี**ลักษณะโครงการแบบ 1 โครงการ 1 กิจกรรม** มากที่สุด โดยมีจำนวน 209 โครงการ (ร้อยละ 58.54) รองลงมาคือ 1 โครงการหลายกิจกรรม จำนวน 52 โครงการ (ร้อยละ 14.57) และลักษณะเป็นชุดโครงการ จำนวน 2 โครงการ (ร้อยละ 0.56) ตามลำดับ โดยมีโครงการจำนวน 94 โครงการ (ร้อยละ 26.33) ที่มีข้อมูลไม่เพียงพอต่อการพิจารณาจำแนก**ลักษณะของโครงการ** มี**กลุ่มเป้าหมาย**เป็นเด็กและเยาวชนมากที่สุดเป็นจำนวน 299 โครงการ (ร้อยละ 83.75) รองลงมาคือ กลุ่มเป้าหมายที่เป็นหน่วยงานองค์กร จำนวน 61 โครงการ (17.08) กลุ่มพ่อแม่/ผู้ปกครอง จำนวน 27 โครงการ (ร้อยละ 7.56) กลุ่มชุมชน จำนวน 3 โครงการ คิดเป็นร้อยละ 0.84 และกลุ่มอื่น ๆ จำนวน 2 โครงการ (ร้อยละ 0.56) ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีโครงการที่มีกลุ่มเป้าหมายหลากหลาย เช่น *โครงการรณรงค์เผยแพร่ความรู้เรื่องการจ้างงานเด็ก จังหวัดอุดรธานี* ที่มีกลุ่มเป้าหมายคือกลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มพ่อแม่/ผู้ปกครอง และกลุ่มหน่วยงานองค์กร เป็นต้น และ**เด็กมีส่วนร่วมในโครงการ**ในระดับที่ 1 มากที่สุด จำนวน 112 โครงการ (ร้อยละ 31.37) รองลงมาคือเด็กมีส่วนร่วมในโครงการในระดับที่ 2 จำนวน 71 โครงการ (ร้อยละ 19.89) เด็กมีส่วนร่วมในโครงการในระดับที่ 3 จำนวน 60 โครงการ (ร้อยละ 16.81) และ เด็กมีส่วนร่วมในโครงการในระดับที่ 4 จำนวน 19 โครงการ (ร้อยละ 5.32) ตามลำดับ โดยในยุทธศาสตร์ที่ 1 ไม่พบโครงการที่เด็กมีส่วนร่วมในโครงการในระดับที่ 5 ถึงระดับที่ 10 นอกจากนี้ ยังพบโครงการที่มีข้อมูลจากการรายงานไม่เพียงพอต่อการพิจารณาจำแนก**ระดับการมีส่วนร่วมของเด็ก** จำนวน 95 โครงการ (ร้อยละ 26.61)

ระดับการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2564) โดยแบ่งได้ดังนี้

ระดับ 0 เด็กและเยาวชนถูกละเลย

ระดับ 1 ผู้ใหญ่กำหนดกฎและตัดสินใจทั้งหมด

ระดับ 2 ผู้ใหญ่กำหนด ให้เหตุผลและอธิบาย

ระดับ 3 ผู้ใหญ่กำหนด เด็กได้ร่วมรับฟัง และคล้อยตาม

ระดับ 4 ผู้ใหญ่กำหนดกิจกรรมให้ทำ เด็ก ๆ เป็นผู้ปฏิบัติตาม

ระดับ 5 ผู้ใหญ่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ เด็กได้ตัดสินใจในประเด็นเล็ก ๆ

ระดับ 6 ผู้ใหญ่ให้เด็กแสดงความคิดเห็น ขอคำปรึกษาเด็ก

ระดับ 7 ผู้ใหญ่หารือกับเด็ก และตัดสินใจร่วมกัน

ระดับ 8 ผู้ใหญ่กับเด็กตัดสินใจร่วมกัน

ระดับ 9 เด็กและเยาวชนนำ ผู้ใหญ่สนับสนุน

ระดับ 10 เด็กและเยาวชนริเริ่มกำหนด และตัดสินใจ

ทั้งนี้ ข้อมูลผลการดำเนินงานตามแผนฯ มีความก้าวหน้าอย่างเห็นได้ชัดในการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยอิงจากข้อมูลการสำรวจพัฒนาการเด็กของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข พบว่าแนวโน้มในช่วงปี 2560 ถึง 2564 มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในแต่ละปี คือ ปี 2560 คิดเป็นร้อยละ 79.66 ปี 2561 คิดเป็นร้อยละ 83.52 ปี 2562 คิดเป็นร้อยละ 89.31 และมีแนวโน้มลดลงในช่วงปี 2563 คิดเป็นร้อยละ 87.05 และปี 2564 คิดเป็นร้อยละ 82.55 โดยมีความใกล้เคียงกับค่าเป้าหมายพัฒนาการสมวัยคือร้อยละ 85 ซึ่งหากเทียบกับช่วงก่อนปี 2560 คือ ปี 2558 และ 2559 มีเพียงร้อยละ 0.43 และ 26.77 ตามลำดับ สอดคล้องกับตัวชี้วัดที่ 1 ในยุทธศาสตร์ที่ 1 ที่เด็กและเยาวชนที่มีพัฒนาการสมวัยผ่านเกณฑ์มาตรฐาน ขณะเดียวกันศักยภาพและทักษะในตัวเด็กมีแนวโน้มได้รับการส่งเสริมที่ดีขึ้นในแต่ละช่วงวัย ผ่านการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจากการสำรวจระดับความฉลาดทางสติปัญญา (IQ) และระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) มีแนวโน้มที่สูงขึ้นในแต่ละรอบของการสำรวจ โดยการดำเนินงานตามแผนฯ ได้เน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจากการวิเคราะห์ผลการรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนในแต่ละปี พบว่าทักษะที่เด่นชัดคือทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และทักษะด้านการสื่อสารสารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ ส่วนทักษะที่ต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนคือทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา โดยอาจมีปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งต่อการพัฒนาทักษะด้านดังกล่าว เช่น สภาพแวดล้อมของเด็กและเยาวชน สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา รวมถึงระดับภูมิคุ้มกันที่มีในตัวเด็กและเยาวชน เป็นต้น ทั้งนี้ พบว่าศักยภาพและทักษะการเรียนรู้ได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับตัวชี้วัดที่ 2 ในยุทธศาสตร์ที่ 1 แต่ภายหลังจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในช่วงปี 2563 – 2564 ได้เกิดสภาวะความรู้ที่หายไป (Learning Loss) จากการปิดสถานศึกษา ซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วน เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้มีศักยภาพและทักษะการเรียนรู้ที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ

โดยข้อมูลจากรายงานการประเมินความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 – 2564 ที่จัดทำโดยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2564) พบว่า**ลักษณะโครงการ**ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 2 มีลักษณะเป็น 1 โครงการ 1 กิจกรรมมากที่สุด จำนวน 103 โครงการ (ร้อยละ 55.08) และรูปแบบ 1 โครงการหลายกิจกรรม จำนวน 39 โครงการ (ร้อยละ 20.86) ตามลำดับ โดยไม่พบโครงการที่มีลักษณะเป็นชุดโครงการ นอกจากนี้ ยังพบโครงการที่รายงานข้อมูลไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์เพื่อจำแนกลักษณะโครงการ จำนวน 45 โครงการ (ร้อยละ 24.06) มี**กลุ่มเป้าหมาย**เป็นเด็กและเยาวชนมากที่สุด จำนวน 132 โครงการ (ร้อยละ 70.59) รองลงมาคือหน่วยงานองค์กร จำนวน 40 โครงการ (ร้อยละ 21.39) พ่อแม่/ผู้ปกครอง จำนวน 39 โครงการ (ร้อยละ 20.86) ชุมชน จำนวน 15 โครงการ (ร้อยละ 8.02) และกลุ่มอื่น ๆ จำนวน 2 โครงการ (ร้อยละ 1.07) ตามลำดับ ทั้งนี้ มีบางโครงการที่มีกลุ่มเป้าหมายหลากหลาย เช่น *โครงการก่อสร้างสรรค์ป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครุฑ*

ในวัยรุ่น จังหวัดสุโขทัย ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่ม ได้แก่ เด็กและเยาวชน พ่อแม่/ผู้ปกครอง หน่วยงานองค์กร และชุมชน และ**เด็กมีส่วนร่วมในโครงการ**ในระดับที่ 1 มากที่สุด โดยมีจำนวน 56 โครงการ (ร้อยละ 29.95) รองลงมาคือเด็กมีส่วนร่วมในระดับที่ 3 จำนวน 48 โครงการ (ร้อยละ 25.67) เด็กมีส่วนร่วมในระดับที่ 2 จำนวน 22 โครงการ (ร้อยละ 11.76) เด็กมีส่วนร่วมในระดับ 4 จำนวน 11 โครงการ (ร้อยละ 5.88) เด็กมีส่วนร่วมในระดับ 6 จำนวน 3 โครงการ (ร้อยละ 1.60) และเด็กมีส่วนร่วมในระดับ 5 จำนวน 2 โครงการ (ร้อยละ 1.07) ตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีโครงการที่มีการรายงานข้อมูลไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์เพื่อจำแนก ระดับการมีส่วนร่วมของเด็กจำนวน 45 โครงการ (ร้อยละ 24.07)

ทั้งนี้ ข้อมูลผลการดำเนินงานพบว่ากลไกสภาพแวดล้อมที่สำคัญต่อการเสริมศักยภาพและการดำรงชีวิตของเด็กและเยาวชน คือ สภาพแวดล้อมด้านครอบครัว โดยในช่วงเวลาของการดำเนินงานตามแผนฯ พบว่าปัญหาหลักที่ยังคงสืบเนื่องมาในแต่ละปีคือปัญหาครอบครัวเหวี่ยงกลาง และปัญหาครอบครัวข้ามรุ่น ที่มีผลกระทบต่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กและเยาวชน และเนื่องด้วยสถานการณ์ที่แนวโน้มจำนวนผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ทำให้การส่งเสริมความเข้มแข็งกลไกสถาบันครอบครัวต้องได้รับการแก้ปัญหาอย่างจริงจัง และในช่วงของการดำเนินงานตามแผนฯ สิ่งที่ได้รับการพัฒนาอย่างเห็นได้ชัดคือ ความเข้มแข็งของกลไกด้านสื่อที่มีความปลอดภัยและสร้างสรรค์มากขึ้นสำหรับเด็กและเยาวชน เนื่องด้วยการแสดงความคิดเห็นหรือการแสดงออกเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชนได้รับความสนใจมากขึ้น รวมทั้งการให้ความสำคัญมากขึ้นในการสนับสนุนและส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดพื้นที่เรียนรู้ที่ปลอดภัย โดยการบูรณาการจากหน่วยงานภาคการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัย ภาคประชาสังคม รวมถึงชุมชน อย่างไรก็ตามในช่วงการดำเนินงานตามแผนฯ ในเรื่องของความเข้มแข็งของกลไกสถาบันศาสนา พบว่ายังต้องได้รับการส่งเสริมด้วยวิธีการที่เหมาะสมกับเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน จำเป็นต้องมีรูปแบบวิธีการเพื่อให้เด็กและเยาวชนตระหนักถึงกลไกสถาบันศาสนา เพื่อให้เกิดการพัฒนาในเด็กและเยาวชนในทุกมิติ

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน

โดยข้อมูลจากรายงานการประเมินความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 – 2564 ที่จัดทำโดยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2564) พบว่า**ลักษณะโครงการ**ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 3 มีลักษณะเป็น 1 โครงการ 1 กิจกรรม มากที่สุด จำนวน 73 โครงการ (ร้อยละ 61.34) รองลงมาคือลักษณะ 1 โครงการหลายกิจกรรม จำนวน 23 โครงการ (ร้อยละ 19.33) และลักษณะชุดโครงการ จำนวน 1 โครงการ (ร้อยละ 0.84) นอกจากนี้ยังพบว่ามียุทธศาสตร์ที่มีข้อมูลไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์ลักษณะโครงการ จำนวน 22 โครงการ (ร้อยละ 18.49) มี**กลุ่มเป้าหมาย**เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนมากที่สุด จำนวน 110 โครงการ (ร้อยละ 92.44) รองลงมาเป็นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นหน่วยงานองค์กร จำนวน 7 โครงการ (ร้อยละ 5.88) ชุมชน จำนวน 6 โครงการ (ร้อยละ 5.04) และพ่อแม่/ผู้ปกครอง จำนวน 3 โครงการ (ร้อยละ 2.52) ตามลำดับ โดยมีโครงการที่มีกลุ่มเป้าหมายหลากหลาย เช่น *โครงการส่งเสริมและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา จังหวัดราชบุรี* ที่มีกลุ่มเป้าหมายคือเด็กและเยาวชน และหน่วยงานองค์กร และ**เด็กมีส่วนร่วมในโครงการ**ในระดับที่ 3 มากที่สุด จำนวน 50 โครงการ (ร้อยละ 42.02)

รองลงมาคือมีส่วนร่วมในโครงการในระดับที่ 2 จำนวน 21 โครงการ (ร้อยละ 17.65) มีส่วนร่วมในระดับที่ 1 จำนวน 13 โครงการ (ร้อยละ 10.92) มีส่วนร่วมในระดับที่ 4 จำนวน 11 โครงการ (ร้อยละ 9.24) และเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในโครงการในระดับที่ 5 และระดับที่ 6 เท่ากันที่จำนวน 1 โครงการ (ร้อยละ 0.84) ตามลำดับ อีกทั้ง ยังมีโครงการที่มีการรายงานข้อมูลไม่เพียงพอสำหรับการจำแนกระดับการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน จำนวน 22 โครงการ (ร้อยละ 18.47)

ทั้งนี้ ข้อมูลผลการดำเนินงานพบว่ามุ่งเน้นที่การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนทุกกลุ่มในทุกระดับทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและเยาวชน สนับสนุนให้เกิดการทำงานและการรวมกลุ่มเพื่อขับเคลื่อนการแก้ปัญหาต่าง ๆ ผ่านการให้มีส่วนร่วมในโครงการและกิจกรรมที่จัดขึ้น สร้างเวทีสาธารณะ การสัมมนา การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่านการรวมกลุ่มในพื้นที่สร้างสรรค์ ทั้งในระดับภูมิภาค ระดับชาติ และระดับสากล ผ่านการทำงานด้วยกลไกของสภาเด็กและเยาวชน โดยช่วงการดำเนินงานที่ผ่านมา มีหน่วยงานทุกภาคส่วนให้ความสำคัญในการแสดงออกของเด็กและเยาวชน ผ่านสื่อกระแสหลักและกระแสรอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงของการแพร่ระบาดของโควิด-19 การส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้รับการพัฒนาผ่านหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพในแต่ละมิติ ซึ่งการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนจะได้รับความสนใจจากเด็กและเยาวชนในระบบการศึกษา เนื่องด้วยมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปแบบกลุ่ม เครือข่าย ชมรม ภายในสถานศึกษา รวมถึงได้รับการสนับสนุนในการทำกิจกรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม ในขณะเดียวกันเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา ยังไม่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนเท่าที่ควร เนื่องด้วยการรวมกลุ่มการทำกิจกรรมเป็นไปในรูปแบบของการเชิญชวน ทำให้ไม่เกิดความต่อเนื่องและการล้มเลิกการทำกิจกรรมในระยะเวลาอันสั้น อีกทั้งเด็กและเยาวชนกลุ่มนอกระบบการศึกษายังถูกมองว่าเป็นกลุ่มที่สร้างปัญหาให้กับสังคม ทำให้ไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งในยุทธศาสตร์นี้มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กและเยาวชนมากที่สุด แต่การเพิ่มขึ้นของการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนทั้งในระดับพื้นที่และระดับประเทศ ยังไม่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้การรวมกลุ่มของเด็กและเยาวชนไม่เกิดความยั่งยืน ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมาการรวมกลุ่มเพื่อขับเคลื่อนกลไกการมีส่วนร่วมจะถูกจำกัดด้วยปัจจัยต่าง ๆ เช่น เป้าหมายกิจกรรม ทรัพยากร สภาพแวดล้อมของพื้นที่ รวมถึงงบประมาณ ในบางกิจกรรม เป็นต้น ที่สำคัญคือข้อเสนอเพื่อการขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กและเยาวชน ยังไม่ถูกนำไปพัฒนาเพื่อผลักดันนโยบายที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นทางการ แต่ผลการดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมายที่ปรากฏเด่นชัดคือการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในกิจกรรมระดับประเทศและสากล เช่น การประชุมสมัชชาเด็กและเยาวชน เป็นต้น การขับเคลื่อนกลไกการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนได้ให้ความสำคัญกับการโลกทัศน์ของคนรุ่นใหม่ผ่านการสร้างความรู้ความเข้าใจในสังคม การรณรงค์ผ่านสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะกิจกรรมต่าง ๆ ในแผนฯ ที่มุ่งเน้นและส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมบทบาทและระดมความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

โดยข้อมูลจากรายงานการประเมินความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 – 2564 ที่จัดทำโดยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2564) พบว่า**ลักษณะโครงการ**ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 4 มีลักษณะเป็น 1 โครงการ 1 กิจกรรม มากที่สุด จำนวน 39 โครงการ (ร้อยละ 63.93) และรองลงมาคือลักษณะ 1 โครงการหลายกิจกรรม จำนวน 5 โครงการ (ร้อยละ 22.96) โดยผลการวิเคราะห์ไม่พบโครงการที่มีลักษณะเป็นชุดโครงการ นอกจากนี้ยังพบโครงการที่มีข้อมูลไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์ลักษณะของโครงการ จำนวน 44 โครงการ (ร้อยละ 13.11) มี**กลุ่มเป้าหมาย**เป็นเด็กและเยาวชน มากที่สุด จำนวน 32 โครงการ (ร้อยละ 50.79) รองลงมาคือกลุ่มเป้าหมายที่เป็นหน่วยงานองค์กร จำนวน 29 โครงการ (ร้อยละ 46.03) และกลุ่มเป้าหมายที่เป็นชุมชน จำนวน 2 โครงการ (ร้อยละ 3.18) ตามลำดับ โดยการดำเนินโครงการภายใต้ยุทธศาสตร์นี้ไม่พบกลุ่มเป้าหมายที่เป็นพ่อแม่/ผู้ปกครอง ทั้งนี้มีตัวอย่างของโครงการที่มีกลุ่มเป้าหมายหลากหลาย เช่น *โครงการพัฒนาแกนนำเครือข่ายเด็กและเยาวชนและประชาสังคม จังหวัดสุพรรณบุรี* ที่มีกลุ่มเป้าหมายคือหน่วยงานองค์กรและชุมชน เป็นต้น และ**เด็กมีส่วนร่วมในโครงการ**ระดับที่ 3 มากที่สุด โดยมีจำนวน 26 โครงการ (ร้อยละ 42.62) รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในระดับที่ 1 จำนวน 25 โครงการ (ร้อยละ 40.98) และมีส่วนร่วมในระดับที่ 2 และระดับที่ 4 เท่ากันที่ จำนวน 1 โครงการ (ร้อยละ 1.64) นอกจากนี้ มีโครงการที่มีผลการรายงานไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน จำนวน 8 โครงการ (ร้อยละ 13.12)

ทั้งนี้ ข้อมูลผลการดำเนินงานพบว่าการระดมสรรพกำลัง ทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคธุรกิจ องค์กรภาคประชาสังคม และธุรกิจเพื่อสังคม ต่างมุ่งเน้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาเด็กและเยาวชน ผ่านโครงการต่าง ๆ การสนับสนุนทรัพยากร รวมถึงการทำงานร่วมกันผ่านเครือข่ายภาคี แต่บางกิจกรรมยังขาดความต่อเนื่องเมื่อจบประมาณถูกจำกัด ในช่วงเวลาที่ผ่านมามีองค์กรในการทำงานด้านเด็กและเยาวชนเกิดขึ้นหลากหลายองค์กร โดยส่วนใหญ่เน้นการทำงานผ่านการขับเคลื่อนประเด็นปัญหาที่ได้รับความสนใจจากสังคม ทำให้ส่วนใหญ่ไม่เกิดความต่อเนื่องของกิจกรรมหรือโครงการ สิ่งที่เห็นได้ชัดคือเมื่อมีการทำงานที่เน้นกระบวนการของการระดมความร่วมมือจากทุกภาคส่วน จะส่งผลให้เกิดการขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่รวดเร็ว โดยเฉพาะหน่วยงานในพื้นที่อย่างเช่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้อเสนอแนะบางประการพบว่างานดำเนินกิจกรรมตามโครงการ ส่วนใหญ่เป็นโครงการตามแผนฯ ที่ถูกกำหนดให้มีแนวทางการดำเนินงานในทิศทางเดียวกัน หรือถูกกำหนดในแผนปฏิบัติการ เป็นลักษณะการทำงานตามกรอบของนโยบายด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในบางพื้นที่ไม่ได้เป็นการแก้ปัญหาหรือตรงตามความต้องการของเด็กและเยาวชน รวมถึงการลงทุนด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน พบว่ามีหลายโครงการที่เน้นการพัฒนาตัวบุคคลสำหรับผู้ที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชน ทำให้เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ไม่ได้รับประโยชน์จากการลงทุนโดยตรง รวมถึงการมีรูปแบบที่หลากหลายในการลงทุนด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ทำให้มีการทับซ้อนในการทำงานอยู่บ้าง และเนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

ในช่วงปี 2563 – 2564 ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน รวมถึงเครือข่ายภาคีด้านเด็กและเยาวชน ต่างหันมาให้ความสำคัญต่อปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนมากขึ้น การระดมสรรพกำลังและทรัพยากรทุกหมู่เหล่า เพื่อแก้ปัญหาในช่วงของการแพร่ระบาด ซึ่งมีเด็กและเยาวชนบางพื้นที่ที่ตกหล่นหรือไม่สามารถเข้าถึงการพัฒนาจากหน่วยงานต่าง ๆ ได้อย่างเท่าเทียมกัน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนานวัตกรรมการบริหารจัดการในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

โดยข้อมูลจากรายงานการประเมินความก้าวหน้าในการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 – 2564 ที่จัดทำโดยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2564) พบว่า**ลักษณะโครงการ**ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 5 มีลักษณะที่เป็น 1 โครงการ 1 กิจกรรม มากที่สุด จำนวน 10 โครงการ (ร้อยละ 43.48) รองลงมาคือโครงการที่มีลักษณะเป็น 1 โครงการหลายกิจกรรม จำนวน 5 โครงการ (ร้อยละ 21.74) โดยไม่พบโครงการที่มีลักษณะเป็นชุดโครงการ อีกทั้ง พบโครงการที่มีการรายงานข้อมูลไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์ลักษณะโครงการ จำนวน 8 โครงการ (ร้อยละ 34.78) มี**กลุ่มเป้าหมาย**เป็นหน่วยงานองค์กร มากที่สุด จำนวน 12 โครงการ (ร้อยละ 57.14) รองลงมาเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชน จำนวน 9 โครงการ (ร้อยละ 42.86) ตามลำดับ ทั้งนี้ ไม่มีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นพ่อแม่/ผู้ปกครอง และชุมชน และ**เด็กมีส่วนร่วมในโครงการ**ในระดับที่ 1 มากที่สุด จำนวน 9 โครงการ (ร้อยละ 39.13) รองลงมาคือเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในระดับที่ 3 จำนวน 5 โครงการ (ร้อยละ 21.74) และ เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในระดับที่ 2 จำนวน 1 โครงการ (ร้อยละ 4.35) ตามลำดับ นอกจากนี้ พบโครงการที่มีข้อมูลไม่เพียงพอต่อการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน จำนวน 8 โครงการ (ร้อยละ 34.78)

ทั้งนี้ ข้อมูลผลการดำเนินงานพบว่าระบบบริหารจัดการมีประสิทธิภาพมากขึ้น บุคลากรด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมมากขึ้น เกิดบุคลากรที่ได้รับการพัฒนาความรู้ความเข้าใจต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน รวมถึงโครงการต่าง ๆ ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านเด็กและเยาวชน มีความหลากหลายของกิจกรรมในแต่ละมิติ โดยเฉพาะในเรื่องการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน รวมถึงการขับเคลื่อนศักยภาพของพี่เลี้ยงสภาเด็กและเยาวชน ให้สามารถทำงานร่วมกับตัวแทนของกลุ่มเด็กและเยาวชนได้ในหลายพื้นที่ ที่สำคัญคือการทำงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ อย่างไรก็ดี ระบบข้อมูลสารสนเทศด้านเด็กและเยาวชน มีบางส่วนที่ยังไม่สามารถบูรณาการเชื่อมโยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะความทันสมัยของข้อมูลและการเข้าถึงแหล่งข้อมูล ยังต้องได้รับการแก้ไขและพัฒนาอย่างเร่งด่วน ในขณะเดียวกันการปรับตัวของกลไกด้านระบบข้อมูล จำเป็นต้องให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ของสังคม สิ่งสำคัญคือการบูรณาการข้อมูลกับภาคส่วนต่าง ๆ จำเป็นต้องสร้างแหล่งข้อมูลที่ต้องการโดยการใช้ข้อมูลที่มีแนวทางเดียวกัน ซึ่งยังขาดหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางของข้อมูล ที่มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนร่วมกันจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่สำคัญคือการเปิดเครือข่ายสังคมออนไลน์เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านเด็กและเยาวชนที่หลากหลายที่ไม่ถูกจำกัดเพียงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเท่านั้น และในช่วงการดำเนินงานที่ผ่านมา มีการปรับปรุงกฎหมายและมาตรการด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในมิติต่าง ๆ เพื่อป้องกันไม่ให้เกิด

การแสวงหาผลประโยชน์จากเด็กและเยาวชน รวมถึงมีการค้ำึงถึงระบบการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนมากขึ้น เมื่อเด็กและเยาวชนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนถูกนำเสนอผ่านการสื่อสาร เผยแพร่ รวมถึงการนำไปใช้ประโยชน์ผ่านทางผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กและเยาวชน เช่น คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (กดยช.) คณะรัฐมนตรีและรัฐสภา เป็นต้น ซึ่งถือเป็นการดำเนินงานตามแผนที่กำหนดไว้

3) ความสำเร็จของแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2560 – 2564

ตัวชี้วัดที่บรรลุค่าเป้าหมายมีจำนวนทั้งสิ้น 23 ตัวชี้วัด โดยอยู่ในยุทธศาสตร์ที่ 1 มากที่สุด จำนวน 10 ตัวชี้วัด รองลงมาคือยุทธศาสตร์ที่ 2 และ 3 จำนวนเท่ากันที่ 5 ตัวชี้วัด ในขณะที่ยุทธศาสตร์ที่ 5 ไม่มีตัวชี้วัดที่บรรลุค่าเป้าหมาย ขณะที่ตัวชี้วัดที่มีการเปลี่ยนแปลงเป้าหมาย/ไม่สามารถดำเนินการได้อยู่ในยุทธศาสตร์ที่ 1 มากที่สุด จำนวน 6 ตัวชี้วัด และยุทธศาสตร์ที่ 2 จำนวน 1 ตัวชี้วัด (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2564) รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 สรุประดับความสำเร็จของแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2560 – 2564

ยุทธศาสตร์	การบรรลุเป้าหมาย		ตัวชี้วัดที่มีการปรับเปลี่ยนเป้าหมายและตัวชี้วัด/ไม่สามารถดำเนินการได้
	จำนวน	รายละเอียดตัวชี้วัด	
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาศักยภาพ และสร้างภูมิคุ้มกัน เด็กและเยาวชน	10 ตัวชี้วัด	- 1.1.1 ร้อยละของหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับการฝากครรภ์ครบตามเกณฑ์ - 1.1.2 ร้อยละของหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับเหล็ก ไอโอดีน และวิตามินโฟลิก - 1.1.3 ร้อยละของเด็ก (6 เดือน - 5 ปี) ได้รับวิตามินเสริมธาตุเหล็ก - 1.1.5 ร้อยละ 70 ของเด็กมีความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) อยู่ในเกณฑ์ปกติขึ้นไป - 1.1.8- ร้อยละของเด็กอายุ 0 - 5 ปี มีพัฒนาการสมวัย ไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 - 1.1.9 ร้อยละของเด็กวัยเรียน (6 - 14 ปี) มีภาวะเริ่มอ้วนและอ้วน - 1.1.10 สัดส่วนของเด็กที่เข้าถึงและได้รับบริการจากสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ทั่วถึงและมีคุณภาพ - 1.2.3 สัดส่วนของเด็กและเยาวชนที่มีกิจกรรมด้านกีฬา และเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ ที่เหมาะสมตามช่วงวัยเพิ่มมากขึ้น	- 1.1.4 เด็กมีความฉลาดทางสติปัญญาเฉลี่ย (IQ) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 100 - 1.1.5 ร้อยละ 70 ของเด็กมีความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) อยู่ในเกณฑ์ปกติขึ้นไป - 1.1.10 สัดส่วนของเด็กที่เข้าถึงและได้รับบริการจากสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ทั่วถึงและมีคุณภาพ - 1.2.4 เด็กและเยาวชนมีทักษะการเรียนรู้ และพฤติกรรมต่อการเป็นพลเมืองสร้างสรรค์ - 1.2.5 เด็กและเยาวชนมีสมรรถนะทางอาชีพที่สอดคล้องกับสังคม - 1.2.7 กลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีกิจกรรมเสริมสร้างที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	การบรรลุเป้าหมาย		ตัวชี้วัดที่มีการปรับเปลี่ยนเป้าหมายและตัวชี้วัด/ไม่สามารถดำเนินการได้
	จำนวน	รายละเอียดตัวชี้วัด	
		- 1.2.5 เด็กและเยาวชนมีสมรรถนะทางอาชีพที่สอดคล้องกับสังคม - 1.2.6 เด็กและเยาวชนมีคุณธรรม จริยธรรม	
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้าง ความเข้มแข็งของ กลไกสภาพแวดล้อม ให้เอื้อต่อการพัฒนา เด็กและเยาวชน อย่างมีประสิทธิภาพ	5 ตัวชี้วัด	- 2.1.1 ครอบครัวมีคุณภาพ - 2.1.3 มีแนวทางการดำเนินงานเพื่อสร้างความปลอดภัยในชีวิต/ส่งเสริมการพัฒนาของเด็กและเยาวชน - 2.1.4 มีบุคคล/กลุ่มบุคคลในระดับพื้นที่ที่ทำหน้าที่ในการปกป้อง ค้ำครองเด็กและเยาวชน และส่งเสริมสวัสดิภาพความเป็นอยู่ที่ดีให้แก่เด็กและเยาวชน - 2.1.5 มีระบบสนับสนุนบุคคล/กลุ่มบุคคลในระดับพื้นที่ที่ทำหน้าที่ในการปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในระดับชุมชน - 2.2.2 จำนวนพื้นที่เรียนรู้ที่ปลอดภัยสำหรับเด็กและเยาวชน โดยเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรม	- 2.1.1 ครอบครัวมีคุณภาพ
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมการมี ส่วนร่วมของเด็กและ เยาวชน	5 ตัวชี้วัด	- 3.2.1 จำนวนหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการมีส่วนร่วมที่ครอบคลุมระดับและมิติต่าง ๆ - 3.2.2 จำนวนหน่วยงานที่จัดให้มีกระบวนการพัฒนาศักยภาพในการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน - 3.2.3 จำนวนเด็กและเยาวชนที่ได้รับการเสริมพลังและการพัฒนาศักยภาพและทักษะสมัยใหม่จนตระหนักถึงบทบาทของตนเองในการเป็นพลเมืองสร้างสรรค์และเป็นผู้ประกอบการเปลี่ยนแปลงเพื่อการมีส่วนร่วมในฐานะผู้นำในการขับเคลื่อนและดูแลชุมชนและสังคม และสามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในมิติต่าง ๆ ได้ทุกขั้นตอน ตั้งแต่ คิดริเริ่ม ดำเนินการ ติดตามประเมินผล สื่อสารสาธารณะ และต่อยอดขยายผล	-

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	การบรรลุเป้าหมาย		ตัวชี้วัดที่มีการปรับเปลี่ยนเป้าหมายและตัวชี้วัด/ไม่สามารถดำเนินการได้
	จำนวน	รายละเอียดตัวชี้วัด	
		- 3.3.3 จำนวนโครงการที่หน่วยงานภาครัฐ ภาคสังคม และภาคธุรกิจให้การสนับสนุน การรวมกลุ่มของเด็กและเยาวชน เพื่อการพัฒนา ชุมชนและสังคมอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง - 3.4.2 จำนวนของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคสังคม องค์กรภาคธุรกิจ ที่มีแผน นโยบาย และงบประมาณสนับสนุน ให้กลุ่มเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา ชุมชนและสังคม	
ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมบทบาท และระดมความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน	3 ตัวชี้วัด	- 4.1 มี คณะทำงานร่วม (Task Force) เพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และประเทศ ที่ประกอบด้วย องค์กรภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคประชาสังคม องค์กรภาคเอกชน องค์กรภาคธุรกิจ และองค์กรเด็กและเยาวชน - 4.3 หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชน มีการบูรณาการการทำงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของประเทศ 4.4 มีนโยบาย/รูปแบบการลงทุนด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน	-
ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนานวัตกรรมบริหารจัดการในการพัฒนาเด็กและเยาวชน	-	-	-

ข้อสังเกต จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2564) อธิบายว่า **ยุทธศาสตร์ที่ 1** ลักษณะการดำเนินงานตามตัวชี้วัดมีความสอดคล้องกับภารกิจหน้าที่การดำเนินงานของหน่วยงาน ตลอดจนมีโครงสร้างการทำงานและทรัพยากรที่เอื้อต่อการดำเนินงาน ทั้งด้านนโยบายการทำงานของหน่วยงาน บุคลากรเจ้าหน้าที่ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ที่สนับสนุนการปฏิบัติงานตามเป้าหมายของตัวชี้วัด ความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และระบบข้อมูลสนับสนุนการดำเนินงานเพื่อการรายงานผล อันเป็นผลให้ตัวชี้วัด

มีความก้าวหน้าของผลการดำเนินงานและสามารถบรรลุเป้าหมายได้ อย่างไรก็ดี เนื่องจากแผนดังกล่าว ขาดการทบทวนวิเคราะห์ค่าเป้าหมายตามตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบัน จึงทำให้เห็นว่าการดำเนินงานของบางหน่วยงานมีความก้าวหน้ากว่าตัวชี้วัดในยุทธศาสตร์ อีกทั้งบางหน่วยงาน ได้มีการปรับเปลี่ยนตัวชี้วัดในการดำเนินการของหน่วยงานให้ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทการพัฒนา เด็กและเยาวชน นอกจากนี้จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับระบบฐานข้อมูลที่ใช้ในการทำงานร่วมกัน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดในยุทธศาสตร์มีทั้งที่ประสบความสำเร็จ (ร้อยละ 92) และไม่ประสบความสำเร็จ/ไม่ผ่านเกณฑ์ครบถ้วนเข้มแข็ง (ร้อยละ 8) อันเป็นผลสืบเนื่องจากตัวชี้วัด ในยุทธศาสตร์มีลักษณะเป็นดัชนี (Index) ที่ประกอบด้วยตัวชี้วัดหลายองค์ประกอบ ขณะที่สถานการณ์ ทางสังคมที่เกิดขึ้นพบความเสี่ยงและความเปราะบางที่เกิดขึ้นกับครอบครัวภายใต้สถานการณ์โควิด-19 เพิ่มขึ้น ทำให้เห็นว่ายุทธศาสตร์ดังกล่าวต้องมีการทบทวนกลยุทธ์การดำเนินงานและตอบสนองต่อสถานการณ์ อย่างทันท่วงที

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การดำเนินงานของหน่วยงานภาคส่วนต่าง ๆ ตามยุทธศาสตร์นี้ มีการดำเนิน กิจกรรมที่ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมทั้งกระบวนการพัฒนาสังคมและชุมชน การแสดงออกถึงพลัง และศักยภาพของเด็กและเยาวชนในการจัดการปัญหาสังคม ความเสี่ยงต่อสุขภาวะ ภัยคุกคามและการส่งเสริม จิตอาสาเพื่อการพัฒนา หากแต่ผลที่เกิดขึ้นกลับไม่สะท้อนความก้าวหน้าของผลการดำเนินงานในระดับ ผลกระทบ ทั้งยังมีตัวชี้วัดเป็นจำนวนมากที่ไม่ได้มีการรายงานผลการดำเนินงาน และเมื่อวิเคราะห์ในประเด็น เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนภายใต้ยุทธศาสตร์นี้ กล่าวได้ว่า หัวใจสำคัญของการพัฒนาเด็กและ เยาวชน คือการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเข้ามาเป็นผู้สร้างการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาในมิติต่าง ๆ หากแต่ข้อค้นพบที่เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์การดำเนินงานของทั้งหน่วยงานและระดับจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุทธศาสตร์ที่ 3 ว่าด้วยการสร้างการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน กลับพบว่า การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน ไม่ได้ถูกกำหนดให้เป็นสาระสำคัญในการออกแบบอย่างประณีตบรรจง สำหรับการดำเนินโครงการทั้งในระดับชาติและระดับจังหวัด โดยพบว่าการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน อยู่ในระดับน้อย โดยลักษณะส่วนใหญ่ที่เกิดขึ้นเป็นไปในลักษณะที่ผู้ใหญ่กำหนดกฎและตัดสินใจทั้งหมด และผู้ใหญ่กำหนดกิจกรรมให้ทำ เด็กเป็นผู้ปฏิบัติตาม จึงชี้ให้เห็นนัยยะที่ว่า “แผนพัฒนาเด็กและเยาวชน แห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 – 2564 ขาดการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนา อย่างเพียงพอ”

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ลักษณะการดำเนินงานปรากฏในรูปแบบคณะทำงานร่วมเพื่อการพัฒนา เด็กและเยาวชน โดยเกิดขึ้นในระดับพื้นที่เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชุมชน ตำบล อำเภอ จังหวัด ไปในทิศทางเดียวกัน หากแต่ในข้อเท็จจริงคือ คณะทำงานยังคง ขาดองค์ประกอบที่ครบถ้วน รวมถึงยังไม่มี ความชัดเจนในการดำเนินมาตรการส่งเสริมบทบาทองค์กร ภาคธุรกิจและธุรกิจเพื่อสังคมในการพัฒนาเด็กและเยาวชน การออกแบบการดำเนินงานเพื่อการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์นี้ จึงต้องการข้อกำหนดเชิงนโยบายระหว่างหน่วยงานที่ทำงานร่วมกับภาคีหุ้นส่วนต่าง ๆ ซึ่งเป็นนโยบายที่ต้องมาจากผู้บริหารของหน่วยงาน และ

ยุทธศาสตร์ที่ 5 ผลการดำเนินงานส่วนใหญ่ ชี้ให้เห็นถึงการดำเนินงานที่ตอบสนองต่อตัวชี้วัด โดยเน้นกิจกรรมที่พัฒนาเด็กและเยาวชนในรูปแบบค่ายผู้นำ/

การพัฒนาทักษะชีวิต/การจัดทำระบบฐานข้อมูล ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นในระดับผลผลิต ขณะที่เป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์คือเพื่อการสร้างผลลัพธ์และผลกระทบเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

จากการวิเคราะห์การประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2560 – 2564 สามารถสรุปผลการดำเนินงานที่สำคัญตามยุทธศาสตร์ และทิศทางการพัฒนาในอนาคต โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 สรุปผลการดำเนินงานที่สำคัญตามยุทธศาสตร์และทิศทางการพัฒนาในอนาคต

ยุทธศาสตร์	ผลการดำเนินงานที่สำคัญ	แนวทางการพัฒนาในอนาคต
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาศักยภาพ และสร้างภูมิคุ้มกัน เด็กและเยาวชน	- หญิงตั้งครรภ์ได้รับการฝากครรภ์ ครบตามเกณฑ์ - เด็กมีแนวโน้มมีพัฒนาสมวัยมากขึ้น - เด็กเข้าถึงการบริการจากสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยมากขึ้น - ระดับความฉลาดทางสติปัญญา (IQ) และระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) มีแนวโน้มสูงขึ้นและผ่านเกณฑ์มาตรฐาน - ทักษะสำคัญที่ได้รับการพัฒนา - ทักษะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร - สถานการณ์โควิด-19 เด็กที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ ได้รับการดูแลเพิ่มมากขึ้น - เด็กมีพฤติกรรมเสี่ยงลดลงจากเดิม เช่น พฤติกรรมเสี่ยงด้านสุขภาพ ด้านสังคม และด้านการศึกษา	- ควรพัฒนาการตระหนักรู้ของเด็กและเยาวชนในเรื่องการเป็นพลเมืองสร้างสรรค์ - ควรส่งเสริมการพัฒนาทักษะการเรียนรู้เท่าทันของผลกระทบจากสื่อออนไลน์รูปแบบต่าง ๆ - ควรส่งเสริมและกระจายสัดส่วนการมีพื้นที่กิจกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม - การสนับสนุนการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีการพัฒนาอย่างเหมาะสมในแต่ละช่วงวัย เน้นทักษะที่จำเป็นในการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม - การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาในแต่ละระดับให้สอดคล้องและเพียงพอต่อความจำเป็นและความต้องการของตลาดอาชีพ - การเพิ่มช่องทางการเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานให้กับกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษให้ทั่วถึงและเป็นธรรม - การสร้างการรับรู้ให้สังคมได้ตระหนักถึงปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชน พร้อมกับการรับผิดชอบร่วมกันในปัญหาที่เกิดขึ้น
ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้าง ความเข้มแข็งของ กลไกสภาพแวดล้อม ให้เอื้อต่อการพัฒนา เด็กและเยาวชน อย่างมีประสิทธิภาพ	- การสื่อสารที่เป็นรูปธรรมให้กับสังคมและครอบครัวในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาความเข้มแข็งและสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัว - มีการจัดสวัสดิการสำหรับเด็ก เยาวชน และครอบครัวมากขึ้นในช่วงของการแพร่ระบาดของโควิด-19	- ควรพัฒนากลไกสถาบันศาสนาให้มีความเข้มแข็งในการพัฒนาเด็กและเยาวชน - การสร้างช่องทางการสื่อสารให้กับเด็กและเยาวชน ตระหนักรู้ถึงการเป็นพลเมืองที่มีคุณธรรม จริยธรรม - การเฝ้าระวังการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของสถาบันครอบครัว

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	ผลการดำเนินงานที่สำคัญ	แนวทางการพัฒนาในอนาคต
	- กลไกของศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยและสถาบันการศึกษาสามารถดำเนินงานได้ตามมาตรฐานมากขึ้น - สถาบันการศึกษามีการบูรณาการข้ามศาสตร์มากขึ้น เพิ่มการเรียนรู้ที่หลากหลายให้กับเด็กและเยาวชน - กลไกชุมชนมีแนวโน้มมีความรับผิดชอบต่อปัญหาของเด็กและเยาวชนมากขึ้น	- การแก้ไขปัญหาครอบครัวข้ามรุ่น และครอบครัวแห่งกลางให้มีประสิทธิภาพ - ควรมีการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนตระหนักถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต - ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาไกลด้านสื่อที่ปลอดภัยและสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน ให้เกิดพื้นที่การเรียนรู้ที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน	- มีการรณรงค์ ส่งเสริมเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจแก่สังคมต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติค่านิยมของวัยรุ่นในปัจจุบัน - การส่งเสริมให้เกิดพัฒนาความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้กับเด็กและเยาวชน - มีการตระหนักถึงกลุ่มเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษาให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น - มีการเปิดพื้นที่ในการแสดงออกและการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้นผ่านระบบและกลไกของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง - การส่งเสริมความเท่าเทียมของเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายในการแสดงออกมากขึ้น	- ควรส่งเสริมความเข้มแข็งของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแล กำกับ ติดตามการทำงานของสภาเด็กและเยาวชนในระดับต่าง ๆ - การส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงกับเด็กและเยาวชน - การปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนให้มีความสอดคล้องกับบริบทในปัจจุบัน - การส่งเสริมและกระจายความเท่าเทียมในการมีพื้นที่กิจกรรมให้ครอบคลุมในแต่ละภูมิภาคและระดับพื้นที่ - การกระจายกิจกรรมอย่างทั่วถึงให้เกิดการทำงานและการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริงในระดับพื้นที่
ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมบทบาทและระดมความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน	- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ผ่านกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ มากขึ้น - องค์กรภาคธุรกิจและธุรกิจเพื่อสังคมตระหนักถึงการส่งเสริมการมีกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนมากขึ้นและเกิดความหลากหลายของกิจกรรม/โครงการ - การจัดเวทีเพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนของประเทศ มี Impact ต่อการส่งเสริมและพัฒนาจากเดิม	- การสร้างความต่อเนื่องของกิจกรรม/โครงการในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เหมาะสมกับบริบทสภาพปัญหา - การระดมทุนด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ควรสร้างความร่วมมืออย่างจริงจังและส่งต่อให้เกิดการทำงานต่อเด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ - การระดมทรัพยากรในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ควรมีการกำหนดเกณฑ์จัดสรรเพื่อให้ทั่วถึงและป้องกันการตกหล่นของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ต่าง ๆ

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ยุทธศาสตร์	ผลการดำเนินงานที่สำคัญ	แนวทางการพัฒนาในอนาคต
ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนานวัตกรรม บริหารจัดการในการ พัฒนาเด็กและเยาวชน	- บุคลากรด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมมากขึ้น - บุคลากรได้รับการพัฒนาความรู้ความเข้าใจต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน - การขับเคลื่อนศักยภาพของพี่เลี้ยงสภาเด็กและเยาวชน มีประสิทธิภาพมากขึ้น - เกิดการพัฒนา ระบบสารสนเทศด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนในมิติต่าง ๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง	- ควรมีการพัฒนาให้เกิดความทันสมัยของข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน - ควรมีการเชื่อมโยงฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นหนึ่งเดียวกัน เพื่อง่ายต่อการใช้งานและมีความเป็นมาตรฐานของข้อมูล - ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนจำเป็นต้องมีความสอดคล้องกับบริบทของเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน - ควรมีการปรับปรุงกฎหมาย และมาตรการด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในมิติต่าง ๆ - ควรมีการพัฒนาระบบกำกับ ติดตามการแก้ไขปัญหาการแสวงหาผลประโยชน์จากเด็กและเยาวชนในรูปแบบต่าง ๆ

บทสรุป

โครงสร้างประชากรปี 2564 ประชากรเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มลดลงต่อเนื่อง โดยส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยเด็ก 0 - 17 ปี มากกว่าในช่วงเยาวชน ที่สำคัญคือเป็นปีแรกที่อัตราการเกิดลดต่ำจนน้อยกว่าอัตราการตาย โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือยังคงเป็นพื้นที่ที่เด็กและเยาวชนไม่ได้เติบโตมาด้วยการเลี้ยงดูจากพ่อและแม่ ซึ่งยังเป็นปัญหาของครอบครัวข้ามรุ่น หรือครอบครัวแหวกกลาง ต่อเนื่องจากปี 2563 ที่เด็กและเยาวชนอยู่ร่วมกับผู้สูงอายุมากกว่าการอยู่ร่วมกับพ่อและแม่

ระดับความฉลาดทางสติปัญญา (IQ) และระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) โดยการสำรวจทุก ๆ 5 ปี พบว่าในรอบปีล่าสุดคือรอบปี 2564 ระดับความฉลาดทางสติปัญญา (IQ) ของนักเรียนไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (อายุ 7 ปี) จำนวน 21,901 คน เฉลี่ยอยู่ที่ 102.8 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ปกติ และระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ของนักเรียนไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 19,810 คน พบว่าอยู่ในเกณฑ์ปกติ ร้อยละ 83.4

โปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล หรือ PISA พบว่า ผลการประเมินการอ่านของเยาวชนไทย มีคะแนนการอ่าน 393 คะแนน ผลการประเมินคณิตศาสตร์ของเยาวชนไทย มีคะแนนคณิตศาสตร์ 419 คะแนน และผลการประเมินวิทยาศาสตร์ของเยาวชนไทย มีคะแนนวิทยาศาสตร์ 426 คะแนน

ปี 2564 บริบทการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ยังคงเป็นสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ส่งผลต่อเด็กและเยาวชนทั้งทางตรงและทางอ้อม สถานศึกษา ยังคงถูกปิดเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด ดังนั้นรูปแบบการเรียนรู้จึงถูกใช้เทคโนโลยีเข้ามาแก้ปัญหา สิ่งที่เห็นได้ชัดคือการเรียนออนไลน์ นอกจากสภาวะความรู้ที่หายไป (Learning Loss) ที่ต้องแก้ปัญหา ในปี 2563 ที่ผ่านมา ประเด็นความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลที่มีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี โดยในปี 2564 พบว่า เป็นปีแรกที่กลุ่ม Gen Z (อายุน้อยกว่า 21 ปี) ใช้งานอินเทอร์เน็ตมากที่สุด ซึ่งส่วนใหญ่ใช้ในการเรียนออนไลน์ ทำให้พฤติกรรมและการเข้าถึงการใช้เทคโนโลยีมีความเหลื่อมล้ำเกิดขึ้น สร้างปัญหาต่าง ๆ ให้กับเด็กและเยาวชน อย่างไรก็ตาม ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ยังคงเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทุกปีและมีความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น ปัญหาต่าง ๆ จึงนำมาสู่ข้อเรียกร้อง เพื่อแก้ปัญหาสังคมในหลากหลายประเด็น สิ่งสำคัญที่สุดคือการแสดงออกทางการเมืองของนักเรียนนักศึกษา โดยในปี 2564 มีเยาวชนถูกดำเนินคดี เพิ่มขึ้นอย่างน้อย 13 เท่า และถูกกล่าวหาในคดีเพิ่มขึ้นกว่า 33 เท่า ซึ่งหลายคนถูกละเมิดสิทธิเด็ก

ปี 2564 ถือเป็นช่วงเวลาครบรอบการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2560 – 2564 โดยแผนดังกล่าวประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ซึ่งส่วนใหญ่บรรลุผลสำเร็จตามแผนการดำเนินงานที่วางไว้

ส่วนที่ 2

สภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชน ผลการดำเนินการและแนวทางแก้ไขปัญหาและการพัฒนาเด็กและเยาวชน

2.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม ประกอบด้วย

2.1.1 ช่วงเด็กปฐมวัย 0 - 6 ปี

- (1) การฝากครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์ก่อนหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์
- (2) การตายมารดา
- (3) น้ำหนักทารกแรกเกิดต่ำกว่าเกณฑ์
- (4) พัฒนาการเด็กปฐมวัย

2.1.2 ช่วงเด็กวัย 7 - 12 ปี

- (1) สถานการณ์เด็กจมน้ำ
- (2) ภาวะอ้วนในเด็ก

2.1.3 ช่วงเด็กวัย 13 - 17 ปี

- (1) ปัญหาความขัดแย้งภายในครอบครัวและโรงเรียนจากการแสดงออกทางการเมือง
- (2) ปัญหาการถูกล่วงละเมิดทางเพศ
- (3) ปัญหาการใช้สื่อออนไลน์

2.1.4 ช่วงเยาวชน 18 - 25 ปี

- (1) ปัญหาการว่างงานหลังเรียนจบ

2.1.5 เด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ

- (1) เด็กพิการ
- (2) เด็กและเยาวชนด้อยโอกาสในสถานการณ์โควิด-19
- (3) เด็กขาดโอกาสบนท้องถนน
- (4) เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิด
- (5) เด็กที่เกิดจากแม่ที่ใช้สารเสพติด
- (6) แรงงานเด็กและการค้ามนุษย์

2.1.6 เด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ

2.2 ผลการดำเนินงาน และแนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย

2.2.1 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน

- (1) การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

- (2) การสนับสนุนการเรียนการสอนในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19
- (3) การสนับสนุนการแก้ปัญหาการว่างงาน
- (4) การส่งเสริมและสนับสนุนเด็กเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษในสถานการณ์โควิด-19

2.2.2 ด้านการป้องกันและการคุ้มครองทางสังคม

- (1) การป้องกันเด็กจมน้ำ
- (2) การป้องกันปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษา
- (3) การป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็กและเยาวชน
- (4) การป้องกันปัญหาผลกระทบจากสื่อออนไลน์
- (5) การป้องกันและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการแสดงออกทางการเมือง
- (6) การป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น
- (7) การป้องกันอุบัติเหตุบนท้องถนน
- (8) การป้องกันเด็กกลุ่มเปราะบางหลุดจากระบบการศึกษา

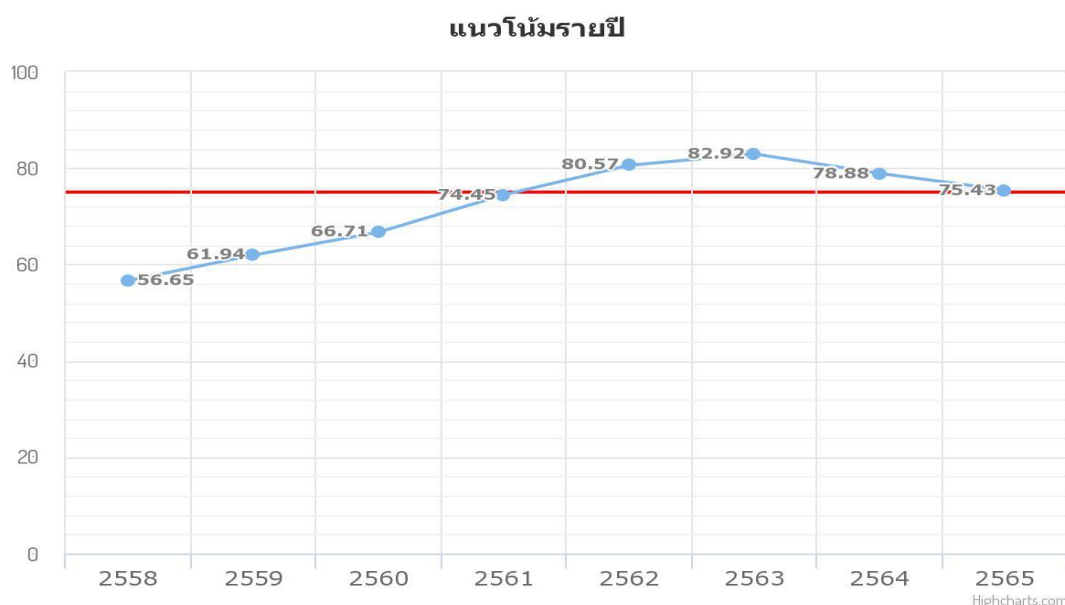
รายละเอียด ดังนี้

2.1 สภาพการณ์และแนวโน้ม

2.1.1 ช่วงเด็กปฐมวัย 0 - 6 ปี

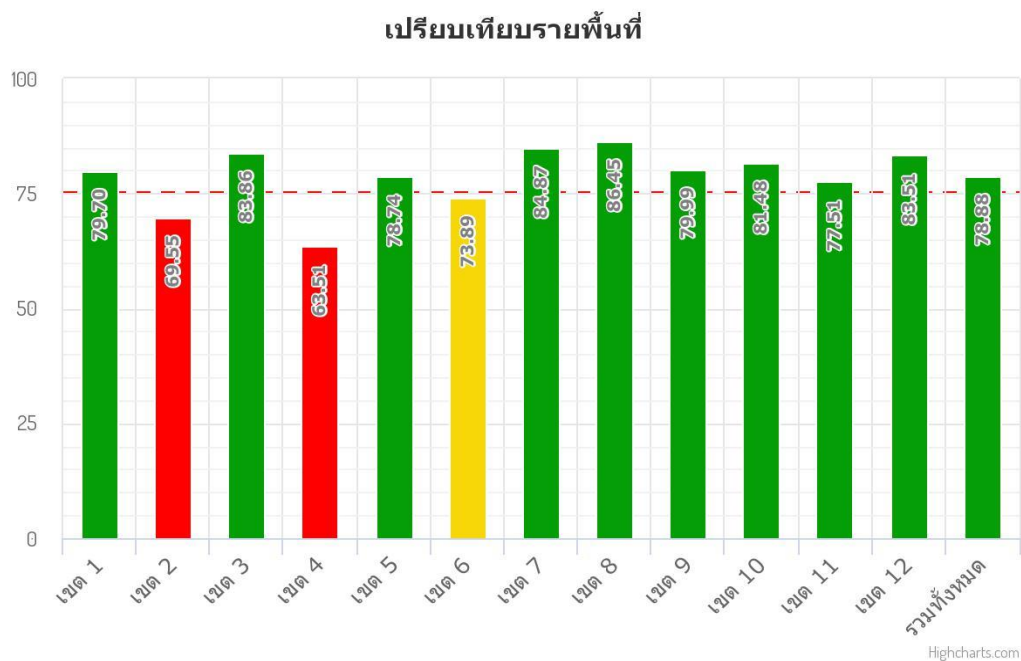
1) การฝากครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์ก่อนหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์

สถานการณ์ภาพรวมของจำนวนหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับการฝากครรภ์ครั้งแรกก่อนหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์ ในปีงบประมาณ 2564 เท่ากับ 158,083 คน จากจำนวนหญิงที่สิ้นสุดการตั้งครรภ์ทั้งหมด 200,415 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 78.88 เมื่อเปรียบเทียบกับย้อนหลัง 3 ปี ตั้งแต่ปี 2562 - 2564 พบว่า หญิงตั้งครรภ์มีแนวโน้มได้รับการฝากครรภ์ลดลง โดยในปี 2562 คิดเป็นร้อยละ 80.57 และในปี 2563 คิดเป็นร้อยละ 82.92 และเมื่อพิจารณาการฝากครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์ก่อนหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์ จำแนกตามรายเขตสุขภาพในปี 2564 พบว่า เขตสุขภาพที่ 8 มีการฝากครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 86.45 รองลงมาคือเขตสุขภาพที่ 7 คิดเป็นร้อยละ 84.87 ตามลำดับ และน้อยที่สุดคือเขตสุขภาพที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 63.51 (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2564)

รูปที่ 2.1.1 แนวโน้มรายปีของหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับการฝากครรภ์ครั้งแรกก่อนหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์
ที่มา: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2564)

หมายเหตุ: การจัดช่วงอายุในส่วนที่ 2 เป็นการจัดช่วงอายุตามปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงวัย

รูปที่ 2.1.2 หญิงตั้งครรภ์ได้รับการฝากครรภ์ครั้งแรกก่อนหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์ จำแนกรายเขตสุขภาพ
ที่มา: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2564)

2) การตายมารดา

จากข้อมูลของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2564) พบว่าสถานการณ์อัตราส่วนการตายต่อการเกิดมีชีพแสนคน ประจำปีงบประมาณ 2564 มีจำนวน 185 คน คิดเป็นอัตราส่วนการตายต่อการเกิดมีชีพแสนคน เท่ากับ 39.18 ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เมื่อเทียบกับปีงบประมาณ 2562 และ 2563 คือ อัตราส่วนการตายต่อการเกิดมีชีพแสนคน เท่ากับ 19.98 และ 23.10 ตามลำดับ เนื่องด้วยในปี 2564 มารดาส่วนใหญ่เสียชีวิตจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 จำนวน 65 คน

เขตสุขภาพที่ 1 ประกอบด้วย เชียงราย น่าน พะเยา แพร่ เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน

เขตสุขภาพที่ 2 ประกอบด้วย ตาก พิชณุโลก เพชรบูรณ์ สุโขทัย อุตรดิตถ์

เขตสุขภาพที่ 3 ประกอบด้วย ชัยนาท กำแพงเพชร พิจิตร นครสวรรค์ อุทัยธานี

เขตสุขภาพที่ 4 ประกอบด้วย นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา สระบุรี ลพบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง นครนายก

เขตสุขภาพที่ 5 ประกอบด้วย กาญจนบุรี นครปฐม ราชบุรี สุพรรณบุรี ประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม สมุทรสาคร

เขตสุขภาพที่ 6 ประกอบด้วย ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี สระแก้ว สมุทรปราการ จันทบุรี ชลบุรี ตราด ระยอง

เขตสุขภาพที่ 7 ประกอบด้วย กาฬสินธุ์ ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด

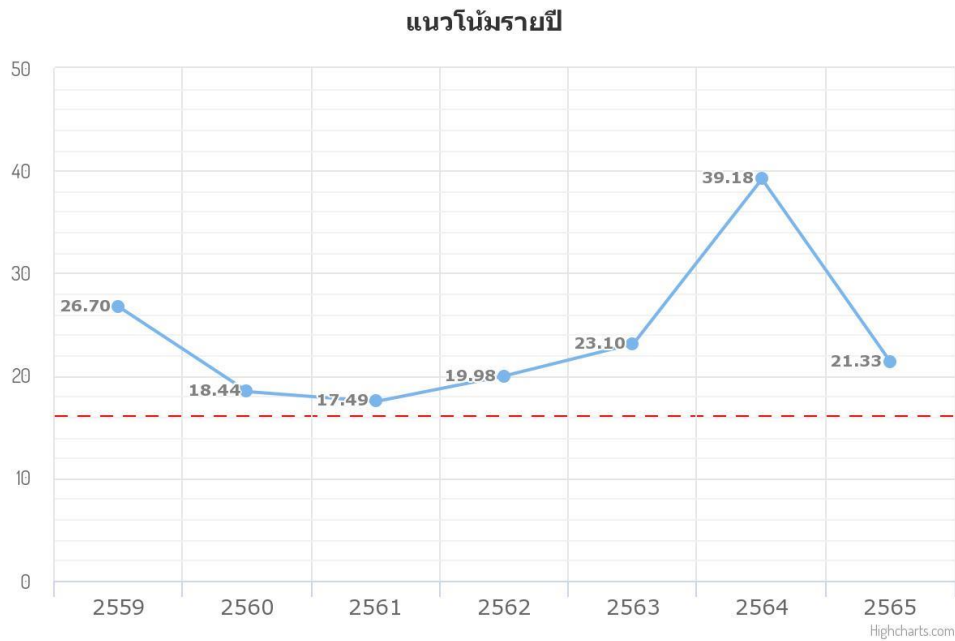
เขตสุขภาพที่ 8 ประกอบด้วย บึงกาฬ เลย หนองคาย หนองบัวลำภู อุดรธานี นครพนม สกลนคร

เขตสุขภาพที่ 9 ประกอบด้วย ชัยภูมิ นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์

เขตสุขภาพที่ 10 ประกอบด้วย มุกดาหาร ยโสธร ศรีสะเกษ อุบลราชธานี อำนาจเจริญ

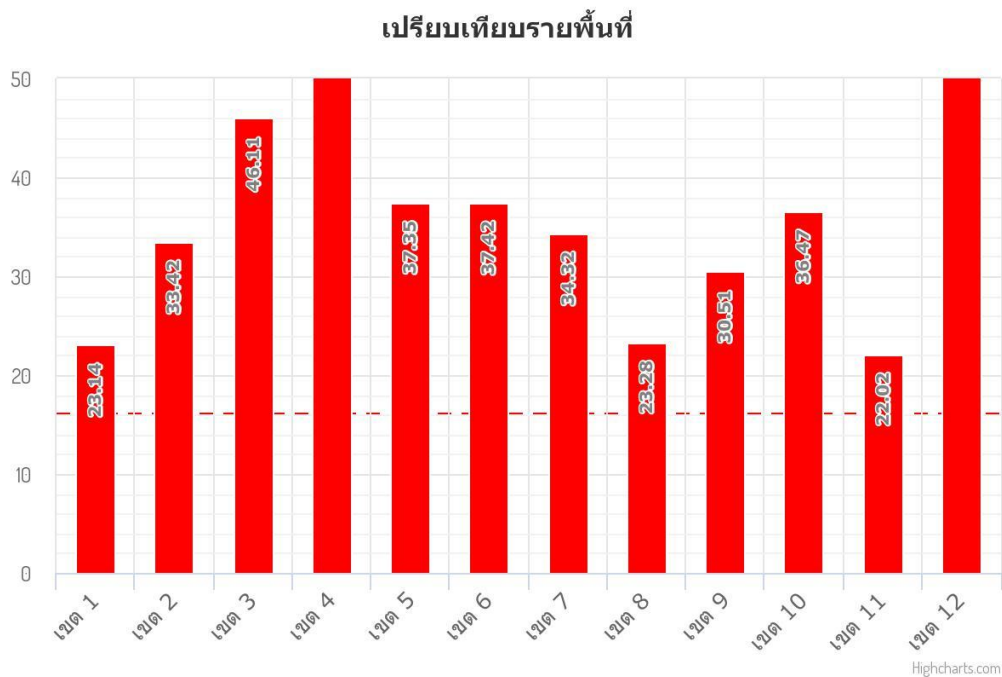
เขตสุขภาพที่ 11 ประกอบด้วย ชุมพร นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี กระบี่ พังงา ภูเก็ต ระนอง

เขตสุขภาพที่ 12 ประกอบด้วย พัทลุง ตรัง นราธิวาส ปัตตานี ยะลา สงขลา สตูล

รูปที่ 2.1.3 แนวโน้มรายปีของอัตราส่วนการตายมารดาไทยต่อการเกิดมีชีพแสนคน
ที่มา: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2564)

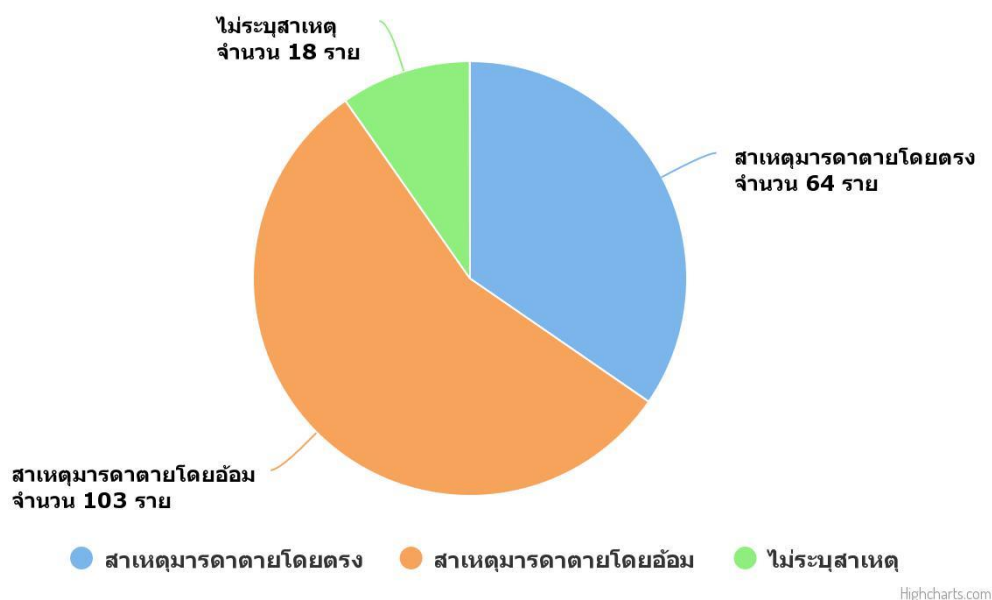
เมื่อจำแนกตามรายเขตสุขภาพในปี 2564 พบว่าเขตสุขภาพที่มีอัตราส่วนการตายต่อการเกิดมีชีพแสนคนสูงสุดคือเขต 12 จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 67.06 รองลงมาคือเขต 4 จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 68.86 และเขตสุขภาพที่มีอัตราส่วนการตายต่อการเกิดมีชีพแสนคนต่ำสุดคือเขต 11 จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 22.02 (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2564)

รูปที่ 2.1.4 อัตราส่วนการตายของมารดาจำแนกรายเขตสุขภาพ
ที่มา: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2564)

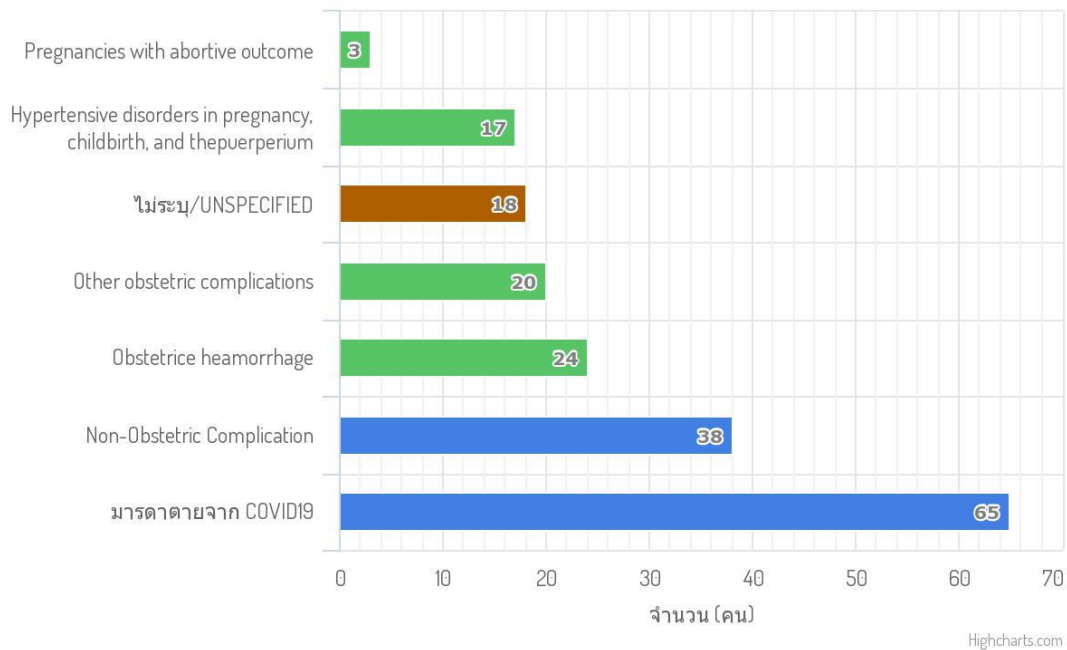
ปี 2564 ประเภทสาเหตุการตายของมารดา พบว่ามารดาส่วนใหญ่ตายเนื่องจากสาเหตุทางอ้อม (Indirect Cause) จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 55.68 รองลงมาคือจากสาเหตุทางตรง (Direct Cause) จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 34.60 และไม่ระบุสาเหตุ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 9.72 และเมื่อจำแนกสาเหตุการตายในแต่ละประเภทสาเหตุการตาย พบว่า ในประเภทสาเหตุทางอ้อม (Indirect Cause) มีมารดาตายจากโควิด-19 จำนวน 65 คน รองลงมาคือการตายในกลุ่ม Non-Obstetric Complication หรือกลุ่มที่เป็นโรคที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการตั้งครรภ์โดยตรง จำนวน 38 คน ส่วนประเภทสาเหตุการตายทางตรง (Direct Cause) ได้แก่ กลุ่ม Obstetric Hemorrhage หรือกลุ่มการตายจากการตั้งครรภ์โดยตรง มีการเสียเลือดที่เป็นผลจากการตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอด จำนวน 24 คน รองลงมาคือการตายในกลุ่ม Other Obstetric Complications หรือกลุ่มการตายจากการตั้งครรภ์ การคลอดและระยะหลังคลอดอื่น ๆ จำนวน 20 คน กลุ่ม Hypertensive Disorders in Pregnancy, Childbirth and the Puerperium หรือกลุ่มการตายจากการตั้งครรภ์โดยตรง มีไข้ขาวในปัสสาวะ และมีความดันโลหิตสูงจนเกิดครรภ์เป็นพิษ (Pre-Eclampsia, Eclampsia) จำนวน 17 คน กลุ่ม Pregnancy with Abortive Outcome หรือกลุ่มตายจากการแท้ง รวมทั้งแท้งนอกมดลูก แท้งเอง ทำแท้งเถื่อน แพทย์ทำแท้งให้ หรือทำแท้งไม่สำเร็จ แต่มีโรคแทรกซ้อนจน มารดาตาย จำนวน 3 คน และไม่ระบุสาเหตุ/UNSPECIFIED จำนวน 18 คน (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2564)

จำนวนมารดาตาย 185 ราย (ประเภทสาเหตุ)

รูปที่ 2.1.5 ประเภทสาเหตุการตายของมารดาไทยต่อการเกิดมีชีพแสนคน ปี 2564
ที่มา: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2564)

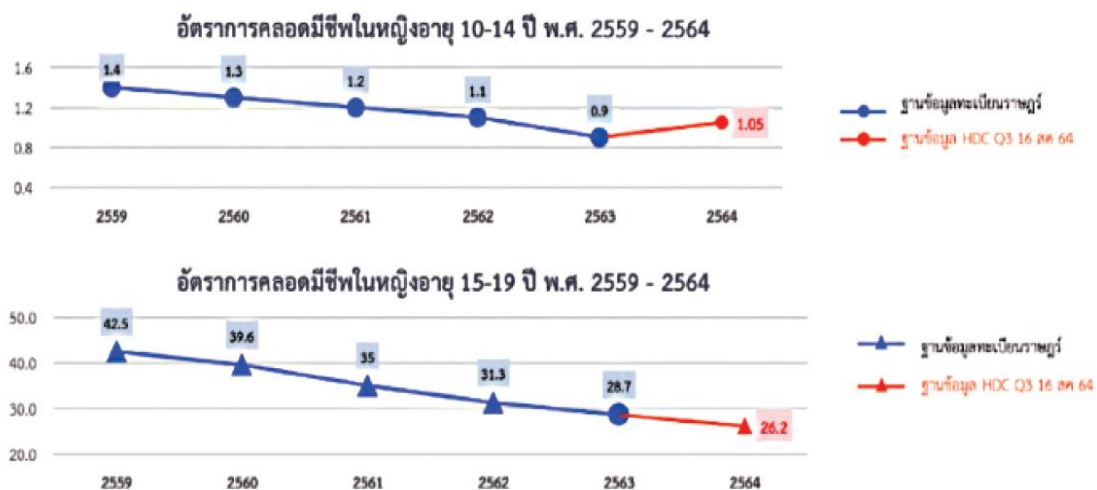
จำนวนมารดาตาย 185 ราย (สาเหตุ)

รูปที่ 2.1.6 สาเหตุการตายของมารดาไทยต่อการเกิดมีชีพแสนคน ปี 2564

ที่มา: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2564)

ปี 2564 มีอัตราการการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 10-14 ปี เท่ากับ 1.05 ต่อพัน และอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15 - 19 ปี เท่ากับ 26.2 โดยเป้าหมายสำคัญในปี 2569 กำหนดเป้าหมายในการลดอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 10 - 14 ปี ไม่เกิน 0.5 ต่อพัน และอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15 - 19 ปี ไม่เกิน 25 ต่อพัน (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2564)

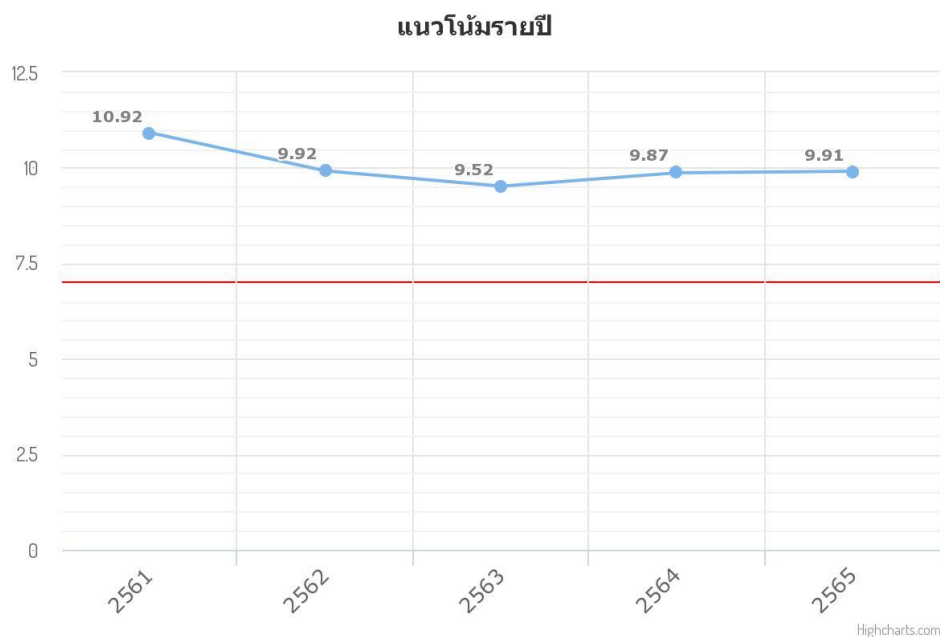

รูปที่ 2.1.7 อัตราการคลอดมีชีพ ปี 2564

ที่มา: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2564)

3) น้ำหนักทารกแรกเกิดต่ำกว่าเกณฑ์

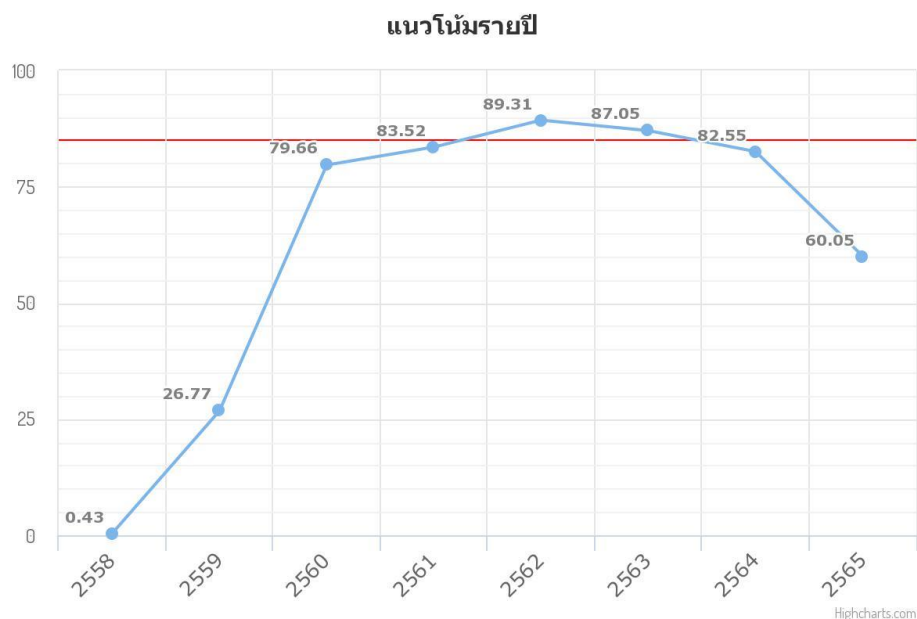
ปี 2564 ทารกแรกเกิดที่มีน้ำหนักต่ำกว่า 2.5 กิโลกรัม มีจำนวนทั้งหมด 40,098 คน จากทารกเกิดมีชีพจำนวน 406,345 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 9.87 ซึ่งอัตราทารกแรกเกิดน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มีแนวโน้มสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2563 คือร้อยละ 9.52 และมีแนวโน้มลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2562 คือร้อยละ 9.92 (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2564) เมื่อพิจารณาเกณฑ์ของน้ำหนักทารกแรกเกิดแล้ว โดยปกติทารกแรกเกิดจะมีน้ำหนักตัวเฉลี่ยอยู่ที่ 2.8 - 3.2 กิโลกรัม หากน้ำหนักตัวแรกเกิดน้อยกว่า 2.5 กิโลกรัม ให้ถือว่าต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน หากน้ำหนักมากกว่า 4 กิโลกรัม ให้ถือว่ามากกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

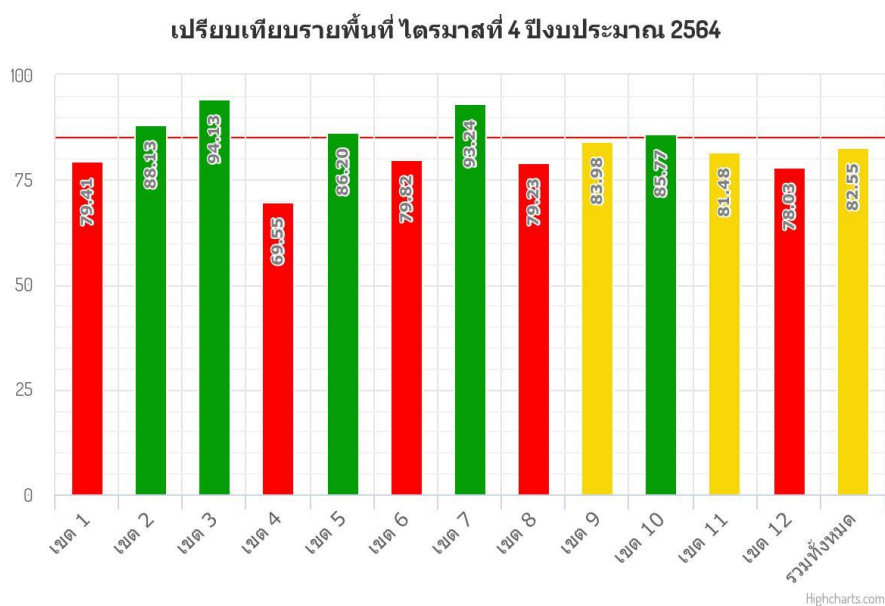
รูปที่ 2.1.8 แนวโน้มรายปีของอัตราทารกแรกเกิดน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์
ที่มา: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2564)

4) พัฒนาการเด็กปฐมวัย

พัฒนาการเด็กปฐมวัย (อายุ 9, 18, 30, 42 และ 62 เดือน) พบว่าในปี 2564 เด็กปฐมวัยที่ได้รับการประเมินพัฒนาการตามเกณฑ์ มีจำนวนสมวัยรวม 2,012,527 คน มีพัฒนาการสมวัย จำนวน 1,661,322 คน คิดเป็นร้อยละ 82.55 มีแนวโน้มลดลงเมื่อเทียบกับปี 2562 และ 2563 คือร้อยละ 89.31 และ 87.05 ตามลำดับ เมื่อจำแนกข้อมูลตามเขตสุขภาพ พบว่า เขตสุขภาพที่ 3 เด็กปฐมวัยมีจำนวนสมวัยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 94.13 รองลงมาคือเขตสุขภาพที่ 7 คิดเป็นร้อยละ 93.24 ตามลำดับ และเขตสุขภาพที่ 4 มีจำนวนสมวัยน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 69.55 (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2564)

รูปที่ 2.1.9 แนวโน้มรายปีพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ได้รับการประเมินพัฒนาการตามเกณฑ์
ที่มา: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2564)

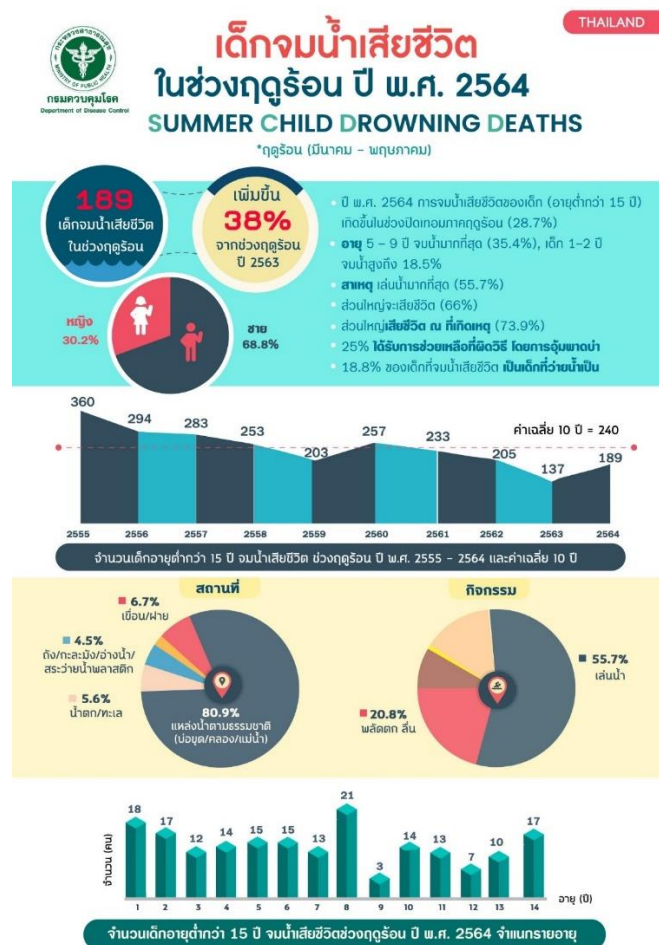
รูปที่ 2.1.10 การคัดกรองพัฒนาการเด็กปฐมวัย จำแนกรายเขตสุขภาพ
ที่มา: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2564)

2.1.2 ช่วงเด็กวัย 7 - 12 ปี

1) สถานการณ์เด็กจมน้ำ

ข้อมูลจากกรมควบคุมโรค (2565) เผยสถิติเด็กจมน้ำในปี 2564 พบว่าการจมน้ำเสียชีวิตของเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี มีจำนวน 189 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2563 ร้อยละ 38 หากเปรียบเทียบ 10 ปี ย้อนหลัง (ปี 2555 – 2564) ค่าเฉลี่ยของเด็กจมน้ำเสียชีวิตจะอยู่ที่ 240 คนต่อปี และในปี 2564 เด็กจมน้ำส่วนใหญ่

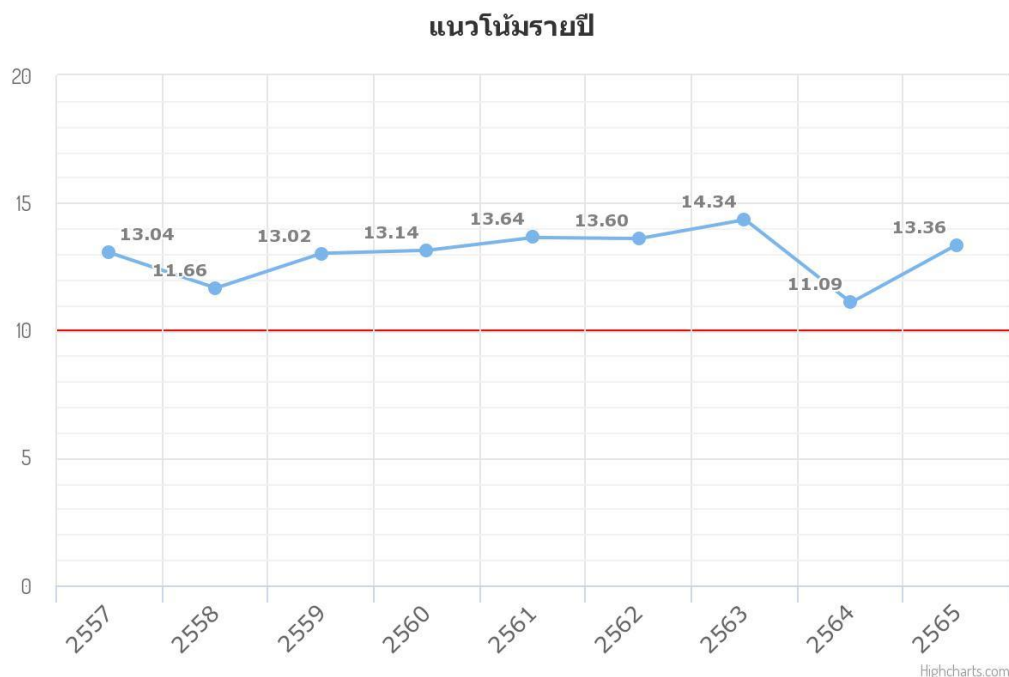
เป็นเพศชายร้อยละ 68.8 และเพศหญิงร้อยละ 30.2 เกิดขึ้นในช่วงปิดเทอมภาคฤดูร้อนมากถึงร้อยละ 28.7 อายุของเด็กที่จมน้ำส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 5 - 9 ปี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 35.4 โดยอายุที่เด็กจมน้ำสูงสุดคือ 8 ปี จำนวน 21 คน ในขณะเดียวกันเด็กอายุ 1 - 2 ปี มีการจมน้ำสูงถึง 35 คน คิดเป็นร้อยละ 18.5 ซึ่งส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการเล่นน้ำร้อยละ 55.7 รองลงมาสาเหตุจากการพลัดตก ลื่น ร้อยละ 20.8 จะเสียชีวิตสูงถึงร้อยละ 66 และเสียชีวิตในที่เกิดเหตุสูงถึงร้อยละ 73.9 ซึ่งร้อยละ 25 ไม่ได้รับการช่วยเหลือที่ถูกวิธี และร้อยละ 18.8 เป็นเด็กที่ว่ายน้ำไม่เป็น โดยเกิดเหตุในแหล่งน้ำตามธรรมชาติ รวมถึงบ่อขุด คลอง แม่น้ำ สูงถึงร้อยละ 80.9 รองลงมาคือเขื่อน ฝาย ร้อยละ 5.7 น้ำตก ทะเล ร้อยละ 5.6 ถึง ทะเลสาบ อ่างน้ำ สระว่ายน้ำพลาสติก ร้อยละ 4.5 ตามลำดับ โดยข้อมูลจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (2564) พบว่าส่วนจังหวัดที่มีเด็กเสียชีวิตมากที่สุด คือ บุรีรัมย์ ปัตตานี และสงขลา จังหวัดละ 8 คน รองลงมา คือ กาฬสินธุ์ ยโสธร และอุบลราชธานี จังหวัดละ 7 คน และเป็นที่น่าสังเกตว่าช่วงปิดสถานศึกษาเพื่อลด การติดเชื้อโควิด-19 จะพบเหตุการณ์การจมน้ำในกลุ่มวัยเรียนสูง และมักจะจมน้ำตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยเกิดเหตุในแหล่งน้ำที่ขุดขึ้นมาเพื่อใช้ในการเกษตร โดยที่จังหวัดชัยภูมิ มีเด็กวัยเรียนจมน้ำเสียชีวิตพร้อม กันถึง 3 คน

รูปที่ 2.1.11 สถานการณ์เด็กจมน้ำเสียชีวิตในช่วงฤดูร้อน ปี 2564
 ที่มา: กรมควบคุมโรค (2565)

2) ภาวะอ้วนในเด็ก

ปี 2564 สถานการณ์ภาพรวมของเด็กวัยเรียน (6-14 ปี) ที่มีภาวะเริ่มอ้วนและอ้วน โดยการสำรวจ เด็กวัยเรียน จำนวน 4,085,737 คน จากทั้ง 12 เขตสุขภาพ ซึ่งสถานการณ์ภาพรวมในปี 2564 มีจำนวน ของเด็กวัยเรียนที่มีภาวะเริ่มอ้วนและอ้วนอยู่ที่ 456,747 คน คิดเป็นร้อยละ 11.18 ซึ่งยังสูงกว่าค่าเป้าหมาย คือไม่เกินร้อยละ 10 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2562 และ 2563 ถือว่ามีจำนวนเด็กวัยเรียนที่มีภาวะเริ่มอ้วน และอ้วน ลดลงอย่างเห็นได้ชัด เมื่อพิจารณาในปี 2564 โดยแบ่งตามเขตสุขภาพ พบว่าเขตสุขภาพที่เสี่ยงสูงคือ เขตสุขภาพที่ 4 ร้อยละ 14.64 รองลงมาคือเขตสุขภาพที่ 1 ร้อยละ 14.11 และเขตสุขภาพที่เสี่ยงต่ำ คือเขตสุขภาพที่ 7 ร้อยละ 6.89 (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2564)

รูปที่ 2.1.12 แนวโน้มรายปีของเด็กวัยเรียน (6-14 ปี) มีภาวะเริ่มอ้วนและอ้วน
ที่มา: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2564)

โครงการประสานงานการวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG Move) (2564) อธิบายว่า มาตรการล็อกดาวน์และปิดโรงเรียนในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ส่งผลต่อการเข้าถึงอาหารที่โรงเรียน และการเคลื่อนไหวร่างกายตามประสาวัยเด็ก อาจเป็นส่วนทำให้มีจำนวนโรคอ้วนในเด็กมากขึ้นได้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับโรคไม่ติดต่ออื่น ๆ ตามมาด้วย โดย SDG Move ยังพบว่าเด็กเกือบร้อยละ 80 ที่ได้ทานอาหารเข้าทุกวัน ประมาณร้อยละ 45 ทานผลไม้ทุกวัน และประมาณร้อยละ 25 ทานผักทุกวัน หากดูพฤติกรรมทานอาหาร ที่ไม่มีประโยชน์อย่างขนมหวานและของขบเคี้ยว จะพบว่าร้อยละ 27 ทานขนมหวานเป็นประจำ

2.1.3 ช่วงเด็กวัย 13 - 17 ปี

1) ปัญหาความขัดแย้งภายในครอบครัวและโรงเรียนจากการแสดงออกทางการเมือง

จากสถานการณ์ความขัดแย้งทางความคิดและการแสดงออกทางการเมืองตั้งแต่ปี 2563 จนถึงปี 2564 ทำให้สังคมไทยได้เห็นภาพของการแบ่งรูน แบ่งวัย ความต่างทางความคิดอย่างชัดเจน การแสดงออกหรือการพูดคุยเรื่องการเมืองเกิดขึ้นทั้งในพื้นที่กรุงเทพมหานครและเกือบทุกจังหวัด ทำให้ผู้ใหญ่หลายคนไม่สบายใจ โดยเฉพาะเด็กนักเรียนหลาย ๆ โรงเรียนออกมาแสดงออกทางการเมือง ถือว่าเป็นการเปิดหน้าประวัติศาสตร์ใหม่กับพลังของเยาวชน โดยในปี 2564 ได้สะท้อน**บทเรียนจากความขัดแย้งทางการเมือง**ในปี 2563 ที่ผ่านมามาว่าโรงเรียนควรจะเป็นพื้นที่ที่ปลอดภัยสำหรับนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนที่อายุยังไม่ถึง 18 ปี ที่นักเรียนเหล่านั้นยังไม่ได้มีการใช้สิทธิจริง ๆ ในระดับประเทศ เพราะฉะนั้นนักเรียนควรจะได้เรียนรู้เรื่องการแสดงออกอย่างไรให้เหมาะสม ถูกต้องตามกฎหมายและสันติวิธี ซึ่งสถานที่สำคัญที่จะให้เด็กได้เรียนรู้และทดลองคือโรงเรียน เพราะฉะนั้นในระดับโรงเรียนและครูจึงต้องมีการคิดเรื่องนี้อย่างถี่ถ้วนและพยายามมองหาวิธีการที่จะให้นักเรียนแสดงออกอย่างสันติภายใต้กรอบกฎหมาย ต้องมีการปรับบทบาทของตัวเอง มีการเปิดพื้นที่อย่างเป็นทางการ เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีพื้นที่แสดงความคิดเห็นอย่างจริงจัง ซึ่งปกติแล้วภายในโรงเรียนจะมีการเปิดพื้นที่ชุมนุมหรือชมรมต่าง ๆ แต่เรื่องการเมืองเป็นเรื่องใหม่มาก เพราะฉะนั้นโรงเรียนจึงต้องปรับตัวเอง โดยให้มองว่าโรงเรียนเป็นที่ปลอดภัย ไม่ใช่เรื่องปลอดภัยแค่ทางด้านกายภาพ หรือปลอดภัยจากการกลั่นแกล้ง แต่ควรจะเป็นพื้นที่ปลอดภัยทางการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนที่แตกต่างกันด้วย และอยู่ร่วมกันได้โดยการรับฟังกันและกัน (สำนักข่าวไทยพีบีเอส, 2564) ในขณะเดียวกันการแสดงออกทางการเมืองของเด็กและเยาวชน มีหลายเหตุการณ์ที่ตำรวจได้เตือนไปยังผู้ปกครองที่ปล่อยให้เยาวชนร่วมชุมนุม โดยนักวิชาการคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้วิเคราะห์ว่ารัฐพยายามที่จะยกระดับการจัดการแต่ไม่ใช่การยกระดับที่ไม่ทำให้ผู้คนรู้สึกว่ารรัฐใช้ความรุนแรงจนเกินไป จึงใช้เครื่องมือการกลับไปเตือนผู้ปกครอง คล้ายกับปัญหาเด็กแว้นที่บอกพ่อแม่อย่าปล่อยให้ลูกออกมานอกบ้าน เหมือนการเข้าไปควบคุมผ่านกลไกสถาบันครอบครัว ซึ่งการใช้มาตรการแบบนี้ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ เพราะการชุมนุมที่ดำเนินมาตลอด 1 ปี ตั้งแต่ปี 2563 - 2564 ความสัมพันธ์ของครอบครัวได้ผ่านความขัดแย้ง การยอมรับซึ่งกันและกัน และผ่านเส้นที่พ่อแม่จะสามารถหยุดกิจกรรมทางการเมืองของลูกได้ ทำให้ชุดความสัมพันธ์ในครอบครัวได้เปลี่ยนไปแล้ว (สำนักข่าวไทยพีบีเอส, 2564)

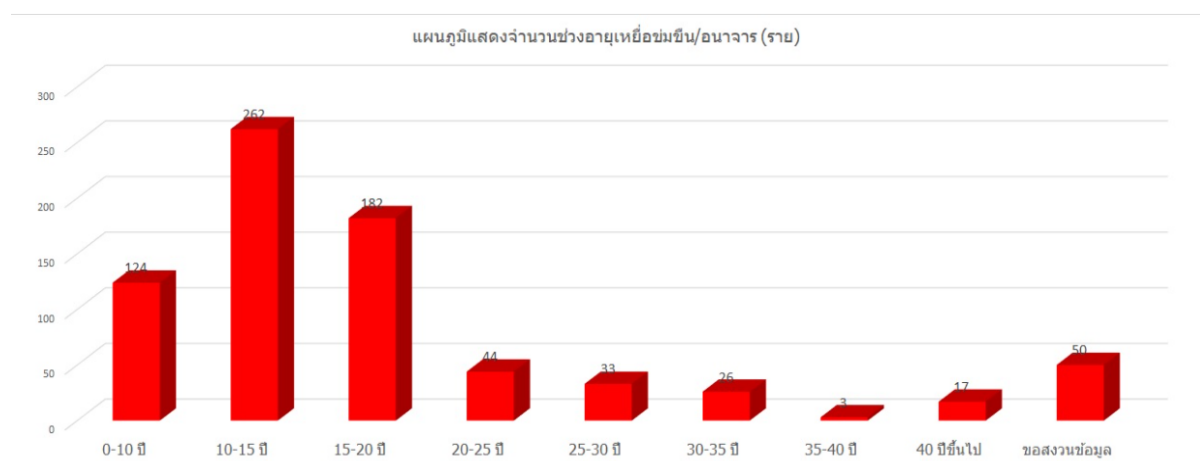
2) ปัญหาการถูกล่วงละเมิดทางเพศ

ข้อมูลจากมูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี (2564) เปิดเผยสถิติที่ได้รับการร้องเรียนในปี 2564 เรื่องการข่มขืน/อนาจาร มีจำนวน 741 คน ซึ่งเฉลี่ยร้องทุกวันละ 2.03 คน โดยผู้กระทำผิดสูงสุดคือแฟน/เพื่อน จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 20.78 รองลงมาคือคนรู้จัก จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 19.84 เป็นญาติ จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 19.03 เป็นพ่อเลี้ยง จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 11.34 เป็นคนข้างบ้าน จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 6.21 และอื่น ๆ จำนวน 169 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.81

ตามลำดับ โดยช่วงอายุที่ถูกข่มขืนมากที่สุดคือ อายุ 10 - 15 ปี จำนวน 262 ราย คิดเป็นร้อยละ 35.36 รองลงมาคืออายุ 15 - 20 ปี จำนวน 182 ราย คิดเป็นร้อยละ 24.56 และ อายุ 5 - 10 ปี จำนวน 85 ราย คิดเป็นร้อยละ 11.47 ตามลำดับ ส่วนอายุ 20 ปีขึ้นไป มีจำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 28.61 ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า ช่วงอายุ 5 - 10 ปี ถูกข่มขืนมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างน่าเป็นห่วง และภูมิภาคที่เกิดเหตุพบว่า ภาคกลางเกิดเหตุสูงสุด จำนวน 313 คน รองลงมาคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 139 คน และภาคตะวันออก 84 คน ตามลำดับ และการถูกข่มขืน/กระทำชำเรา โดยผู้เสียหายที่อายุน้อยสุดมีดังนี้

1) เหตุเกิดจังหวัดเพชรบุรี พ่อแม่ร้องมูลนิธิปวีณาฯ แจ้งว่า วันที่ 4 มกราคม 2564 ลูกสาววัย 10 เดือน ถูกเพื่อนพ่อที่มานั่งเล่นที่บ้านพอยุ่ลำพังกับเด็กถือโอกาสลวงละเมิดทางเพศและสำเร็จความใคร่ตัวเอง แม่เด็กผู้หญิงเห็นเหตุการณ์จึงเข้าช่วยลูก มูลนิธิปวีณาฯ ประสานตำรวจ สภ.เมืองเพชรบุรี จับกุมตัวเพื่อนพ่อดำเนินคดีพร้อมส่งฝากขังโดยศาลคดีค่านการประกันตัว

2) เหตุเกิดจังหวัดหนองบัวลำภู แม่ร้องมูลนิธิปวีณาฯ แจ้งว่า วันที่ 22 พฤศจิกายน 2564 ลูกสาววัย 1 ขวบ 8 เดือน ถูกตาแท้ ๆ ล่วงละเมิดทางเพศตอนที่ไปเล่นบ้านตา เด็กกลับมาบอกแม่เจ็บที่อวัยวะเพศ แม่เชื่อลูกถูกกระทำ เพราะตอนแม่อายุ 5 - 12 ปี ถูกพ่อข่มขืนแต่ไม่กล้าบอกใคร มูลนิธิปวีณาฯ ประสานตำรวจ สภ.เมืองหนองบัวลำภู เร่งดำเนินคดี

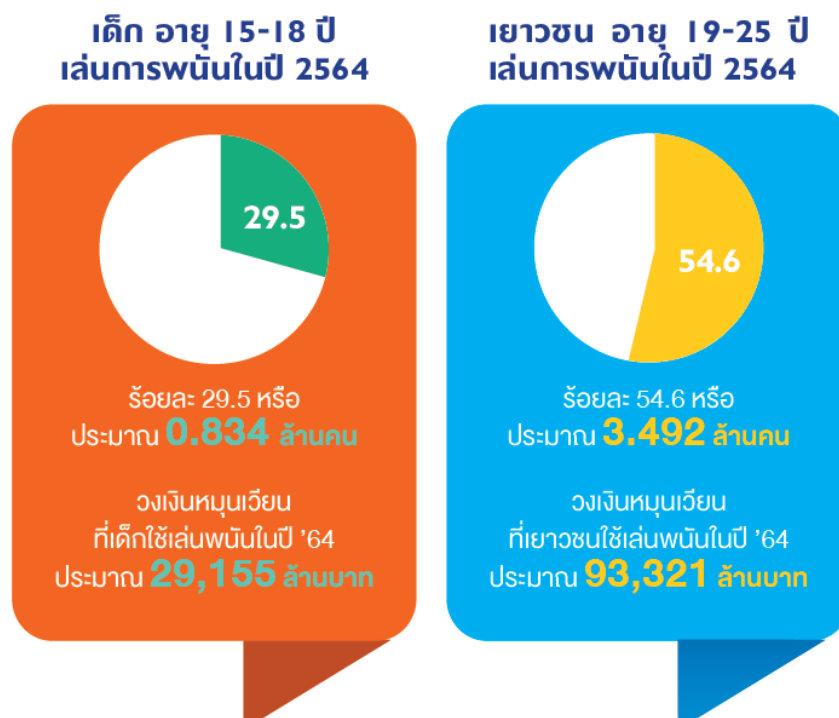
รูปที่ 2.1.13 ช่วงอายุของเหยื่อที่ถูกข่มขืน/อนาจาร

ที่มา: มูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี (2564)

3) ปัญหาการใช้สื่อออนไลน์

ยุคที่โควิด-19 แพร่ระบาดส่งผลกระทบต่อถึงชีวิตความเป็นอยู่ เศรษฐกิจตกต่ำ มีคนตกงานจำนวนมาก รวมถึงเด็กและเยาวชนที่ใช้ชีวิตอยู่ในช่วงของการเรียนออนไลน์ โดยในปี 2564 พบว่าการพนันยังถือเป็นภัยออนไลน์อันดับหนึ่ง ซึ่งจากการสำรวจสถานการณ์ พฤติกรรม และผลกระทบการพนันในประเทศไทย ประจำปี 2564 ของศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2564) พบว่า เด็กอายุ 15-18 ปี เล่นการพนันในปี 2564 ร้อยละ 29.5 หรือประมาณ 0.834 ล้านคน วงเงินหมุนเวียนที่เด็กใช้เล่นพนันประมาณ 29,155 ล้านบาท และเป็นเยาวชนอายุ 19-25 ปี เล่นการพนันในปี 2564 ร้อยละ 54.6 หรือ

ประมาณ 3.492 ล้านคน วงเงินหมุนเวียนที่เยาวชนใช้เล่นพนันประมาณ 93,321 ล้านบาท ผลสำรวจยังพบว่า เด็กและเยาวชนมากถึงร้อยละ 98.7 มีบุคคลแวดล้อมเล่นพนัน เป็นพ่อ แม่ คิดเป็นร้อยละ 69.6 รองลงมา ร้อยละ 69.2 คือญาติ และร้อยละ 64.8 คือเพื่อนบ้าน/คนในละแวกที่พักอาศัย นอกจากนี้ ร้อยละ 43.8 ยังมีเพื่อนสนิทที่เล่นพนัน ซึ่งก็เป็นบุคคลแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสูง โดยเหตุผลสำคัญที่สุดคือ เป็นการเสี่ยงโชค/อยากลอง ร้อยละ 23.5 รองลงมาคืออยากได้เงิน ร้อยละ 22.1 เล่นตามคนใกล้ชิด ร้อยละ 18.3 นอกจากนี้ ยังมีบางส่วนเล่นเพราะตื่นเต้น/เพลิดเพลิน และมีคนชักชวน การพนันยอตนนิยม ที่เ้ายวนให้เด็กและเยาวชนก้าวเข้าสู่โลกพนัน 5 อันดับแรก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ไฟ สลากกินแบ่งรัฐบาล พนันทายผลฟุตบอล หวยใต้ดิน และน้ำเต้าปูปลา ที่สำคัญคือกลายเป็น “นักพนันที่มีปัญหา” มีเด็กเข้าข่ายจำนวน 131,760 คน จำแนกเป็นเด็กชาย 60,018 คน เด็กหญิง 71,742 คน และเป็นเยาวชนเข้าข่าย จำนวน 471,527 คน จำแนกเป็น เยาวชนชาย 316,201 คน เยาวชนหญิง 155,326 คน เด็กและเยาวชน จำนวน 700,680 คน ได้รับผลกระทบจากการเล่นพนัน โดยเฉพาะการขาดเงินใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน มีปัญหาความเครียด/เสียสุขภาพจิต และเสียเวลาทำงาน/ การเรียน ที่น่าพิจารณาคือในปี 2564 ประมาณการได้ว่าเด็กและเยาวชนที่เล่นพนัน 111,568 คน มีหนี้สิน ที่เกิดจากการเล่นพนัน รวมเป็นจำนวนหนี้พนันมากกว่า 1,410 ล้านบาท หรือเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 12,646 บาทต่อคน

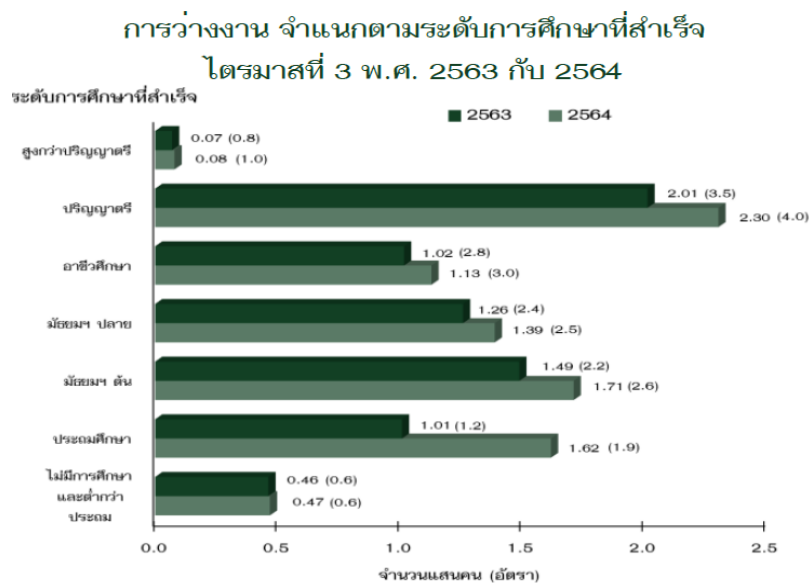

รูปที่ 2.1.14 การพนันในกลุ่มเด็กและเยาวชน ประจำปี 2564
ที่มา: ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2564)

2.1.4 ช่วงเยาวชน 18 - 25 ปี

1) ปัญหาการว่างงานหลังเรียนจบ

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือ สศช. ให้ข้อมูลกับฐานเศรษฐกิจดิจิทัล (2564) เปิดเผยภาวะสังคมไทยไตรมาส 3/2564 พบว่า การว่างงานเพิ่มขึ้นสูงสุดตั้งแต่มีการระบาดของโควิด-19 โดยมีผู้ว่างงาน 8.7 แสนคน คิดเป็นอัตราการว่างงานที่ร้อยละ 2.25 นอกจากนี้ยังพบว่า ผู้ที่มีการศึกษาระดับอุดมศึกษามีอัตราการว่างงานสูงสุด ซึ่งผู้ว่างงานส่วนใหญ่จบในสาขาทั่วไป (บริหารธุรกิจ การตลาด) จึงมีแนวโน้มประสบปัญหาการว่างงานยาวนานขึ้น เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจที่ขยายตัวได้อย่างจำกัดและการมีทักษะไม่ต่างกันจึงหางานได้ยากขึ้น สะท้อนว่าโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อเนื่องทำให้ผู้ประกอบการที่เคยชะลอการเลิกจ้างบางส่วนไม่สามารถรับภาระต่อได้และจำเป็นต้องเลิกจ้างแรงงานเพิ่มขึ้น ขณะที่เด็กจบใหม่ยังไม่มีตำแหน่งรองรับ เนื่องจากผู้ประกอบการยังได้รับผลกระทบและรอดูสถานการณ์ จึงชะลอการขยายตำแหน่งงาน โดยข้อมูลการสำรวจภาวะการมีงานทำของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2564) พบว่าในปี 2564 อัตราการว่างงานของกลุ่มอายุ 15 - 19 ปี และ 20 - 24 ปี สูงกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ อย่างเห็นได้ชัด (ร้อยละ 9.7 และ 8.4 ตามลำดับ) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประชากรกลุ่มนี้ยังอยู่ในวัยเรียน มีบางส่วนเท่านั้นที่เริ่มเข้าสู่ตลาดแรงงาน ในขณะที่อัตราการว่างงานของกลุ่มอายุ 25-29 ปี คิดเป็นร้อยละ 4.0 และลดลงอย่างต่อเนื่องในกลุ่มอายุที่สูงขึ้น เมื่อพิจารณาถึงระดับการศึกษาที่สำเร็จของผู้ว่างงาน พบว่า อัตราการว่างงานระดับปริญญาตรี จำนวน 230,000 คน คิดเป็นร้อยละ 4.0 ระดับอาชีวศึกษา จำนวน 113,000 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 139,000 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 171,000 คน คิดเป็นร้อยละ 2.6 และระดับประถมศึกษา จำนวน 162,000 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9

รูปที่ 2.1.15 อัตราการว่างงานตามระดับการศึกษาในไตรมาสที่ 3/2564

ที่มา: การสำรวจภาวะการมีงานทำของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2564)

2.1.5 เด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ

1) เด็กพิการ

จากการรายงานสถานการณ์จำนวนเด็กและเยาวชนที่พิการ โดยกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (2564) พบว่าในปี 2564 ประเทศไทยมีจำนวนเด็กและเยาวชนที่พิการ จำนวน 151,163 คน คิดเป็นร้อยละ 0.76 จากประชากรเด็กและเยาวชนทั้งประเทศ โดยแบ่งเป็นเด็กและเยาวชนที่พิการทั่วไป จำนวนทั้งหมด 137,011 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 0.69 จากประชากรเด็กและเยาวชนทั้งประเทศ และเด็กและเยาวชนที่ออทิสติก จำนวนทั้งหมด 14,152 คน หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.07 จากประชากรเด็กและเยาวชนทั้งประเทศ โดยในภาพรวมปี 2564 มีจำนวนเด็กและเยาวชนที่พิการมีแนวโน้มลดลงจากปี 2563 จำนวน 2,545 คน

ตารางที่ 6 สถิติเชิงเปรียบเทียบจำนวนเด็กและเยาวชนที่พิการ ปี 2562-2564

ประเภท	ปี 2562	(ร้อยละ)	ปี 2563	(ร้อยละ)	ปี 2564	(ร้อยละ)
เด็กและเยาวชน	19,609,652	(100.00)	19,207,491	(100.00)	19,727,487	(100.00)
พิการทั่วไป	143,119	(0.73)	140,404	(0.73)	137,011	(0.69)
ออทิสติก	12,095	(0.06)	13,304	(0.07)	14,152	(0.07)
รวมเด็กพิการ	155,214	(0.79)	153,708	(0.80)	151,163	(0.76)

ที่มา: กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ (2564)

องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย (2564) ให้ข้อมูลว่าเด็กและเยาวชนที่พิการส่วนใหญ่อยู่ในครอบครัวที่ยากจน โดยเด็กพิการประมาณร้อยละ 38 ไม่ได้เข้าเรียน ร้อยละ 27 ไม่ได้รับบริการส่งเสริมสุขภาพ และร้อยละ 4 ไม่ได้รับการตรวจรักษาเมื่อเจ็บป่วยหรือจำเป็น นอกจากนี้เกือบครึ่งหนึ่งของเด็กพิการไม่ได้จดทะเบียนคนพิการกับรัฐ และไม่ได้รับเบี้ยความพิการ เด็กพิการเข้าเรียนมักมีอัตราการออกจากโรงเรียนสูงกว่าเด็กอื่น ๆ และความเหลื่อมล้ำยิ่งสูงขึ้นตามความรุนแรงของความพิการ

2) เด็กและเยาวชนด้อยโอกาสในสถานการณ์โควิด-19

ข้อมูลจากมูลนิธิ ซี.ซี.เอฟ. เพื่อเด็กและเยาวชน ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2564) พบว่าการระบาดโควิด-19 เกิดขึ้นแล้วในไทย 2 รอบ ครั้งแรกในปี 2563 มีการประกาศล็อกดาวน์ประเทศ ในที่สุดสถานการณ์เริ่มคลี่คลายในทิศทางที่ดีขึ้นจนถึงการระบอบที่สอง เดือนธันวาคม 2563 ต่อเนื่องถึงปี 2564 เป็นผลกระทบระลอกใหม่ที่รุนแรงกว่าเดิม นำมาสู่ 3 ผลกระทบใหญ่ที่เกิดขึ้นแล้วในเด็กและเยาวชนด้อยโอกาส คือ 1) สุขภาพ เมื่อยอดผู้ติดเชื้อโควิด-19 เพิ่มขึ้น มาตรการภาครัฐเริ่มประกาศควบคุมการแพร่ระบาดในพื้นที่สำคัญ แต่เป็นเรื่องยากที่จะควบคุมให้ได้แบบร้อยเปอร์เซ็นต์ในกลุ่มเด็กและคนสูงอายุ เมื่อพ่อแม่และผู้ปกครองต้องออกเดินทางไปทำงานนอกบ้าน อาจนำพาเชื้อโรคมาระยาลงถึงคนใกล้ชิด กลายเป็นความเสี่ยงที่เด็ก ๆ ไม่อาจหลีกเลี่ยง 2) การศึกษา การระบาดของโควิด-19

ทำให้เด็กที่อยู่ในวัยเรียนต้องหยุดชะงักจากการไม่สามารถเดินทางไปเรียนหนังสือได้ตามปกติ เพราะต้องทั้งระยะห่างระหว่างบุคคลเพื่อป้องกันการติดเชื้อ 3) **ขาดแคลนอาหาร ที่อยู่อาศัย และค่าใช้จ่ายในครอบครัว** ปัญหาการขาดแคลนอาหารและที่อยู่อาศัย เพราะส่วนใหญ่เป็นลักษณะของการเช่า ไม่ได้มีที่อยู่อาศัยเป็นของตัวเอง รวมทั้งยังมีค่าใช้จ่ายในครอบครัวเกิดขึ้นต่อกันเป็นลูกโซ่ เด็กด้อยโอกาสจำนวนมากประสบปัญหาขาดแคลนอาหารที่จำเป็นในการดำรงชีวิต เป็นผลมาจากพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ต้องถูกเลิกจ้างจากปัญหาโควิด-19 และไม่รู้ว่าจะอีกนานแค่ไหนจะเริ่มกลับไปทำงานและมีรายได้เลี้ยงครอบครัว หากเป็นเด็กด้อยโอกาสที่อาศัยอยู่ในบ้านเช่าที่ต้องจ่ายค่าเช่าเป็นรายเดือนด้วยแล้ว นอกจากขาดแคลนอาหารและเงินที่ใช้จ่ายในชีวิตประจำวันแล้ว ยังกระทบไปถึงการไม่มีที่พักอาศัยต้องโดนไล่ออกจากบ้านเหตุเพราะไม่มีเงินจ่ายค่าเช่า

ข้อมูลจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2564) พบว่าหากการเสียชีวิตจากโควิด-19 โดยผู้เสียชีวิตเป็นพ่อ แม่ ผู้ปกครองของเด็กจะส่งผลให้มีเด็กกำพร้าเพิ่มมากขึ้น โดยในปี 2564 มีเด็กกำพร้าจำนวน 369 คน โดยกำพร้าพ่อมากที่สุด 180 คน กำพร้าแม่ 151 คน กำพร้าทั้งพ่อและแม่ 3 คน และกำพร้าผู้ปกครอง 35 คน ภาคใต้พบเด็กกำพร้ามากที่สุด 131 ราย โดยร้อยละ 71.54 อยู่ในช่วงอายุ 6 – 18 ปี และร้อยละ 33.06 เป็นเด็กที่เรียนชั้นประถมศึกษา อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมาการที่เด็กไม่ได้ไปโรงเรียนเกิดความเสียหายอย่างมาก ทั้งการเรียนรู้ การออกกำลังกาย และการเข้าสังคม และสุดท้ายสร้างปัญหาเด็กลาออกจากโรงเรียน สร้างความเหลื่อมล้ำตามมาให้กับเด็กและเยาวชน ซึ่งเด็กส่วนใหญ่ที่ได้รับผลกระทบ ร้อยละ 80 คือเด็กยากจนด้อยโอกาสในชุมชนแออัด ที่นอกจากเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจแล้ว ยังเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา เพราะพ่อแม่ที่ป่วยมักตกงาน ไม่ได้กลับไปทำงาน ถูกเลิกจ้าง ไม่มีเงินซื้ออาหาร ไม่มีเงินจ่ายค่าเช่าบ้าน ไม่นับเรื่องการเรียนออนไลน์ ไม่มีอุปกรณ์ ไม่มีความพร้อมใด ๆ และมีความเสี่ยงที่จะไม่ได้กลับมาเรียนอีก

ข้อมูลจากรายงานผลการตรวจสอบและประเมินผลภาคราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 พบว่า จากการโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด (0 – 6 ปี) ในปี 2564 มีเด็กได้รับการอุดหนุนจำนวน 2,303,103 คน นอกจากนั้น จากการสำรวจของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางสังคม (กสศ.) ในปี 2564 พบว่ามีเด็กยากจนและยากจนพิเศษรวมประมาณ 1.9 ล้านคน โดยภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 รายได้ของครอบครัวเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ลดลงมาก ส่งผลกระทบให้มีเด็กยากจนพิเศษจากการคัดกรองของ กสศ. ในภาคการศึกษา 1/2564 มีเด็กยากจนพิเศษ 1,302,968 คน หรือเพิ่มขึ้น 128,524 คน (รายงานผลการตรวจสอบและประเมินผลภาคราชการ, 2564)

3) เด็กขาดโอกาสบนท้องถนน

ข้อมูลจากสำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564) พบว่าในปี 2564 มีจำนวนเด็กเร่ร่อนจำนวน 140 คน เด็กถูกบังคับให้ขายแรงงาน จำนวน 58 คน เด็กถูกทอดทิ้ง จำนวน 2,415 คน เด็กกำพร้า จำนวน 7,696 คน และเด็กที่ต้องทำงานรับผิดชอบตนเองและครอบครัว จำนวน 1,627 คน โดยข้อมูลจากโครงการครูข้างถนน มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก (2564) พบว่า เด็กกลุ่มเปราะบางในกรุงเทพมหานคร คือ “เด็กเร่ร่อน” แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) **กลุ่มเด็กเร่ร่อนถาวร** ซึ่งออกมาจากชุมชน ครอบครัว เพราะไม่ยอมรับภาระ บางส่วนมาจากสถานสงเคราะห์รัฐ หรือหน่วยงานเอกชน เพราะไม่ต้องการ

อยู่ในระเบียบ จึงมาเร่ร่อนอยู่บริเวณใต้ทางด่วน ส่วนใหญ่เป็นวัยรุ่นอายุระหว่าง 12-18 ปี หากินกับนักท่องเที่ยวต่างชาติ แต่ช่วงโควิด-19 ระบาด จึงหันมาเก็บขยะ แกะเส้นลวดทองแดง กลุ่มนี้มีความเสี่ยงที่จะกระทำผิดสูง ทั้งการก่ออาชญากรรม การเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด บางคนเป็นเหยื่อของกฎหมายที่มีการบังคับหรือถูกจ้างวานให้ติดคุก 2) **กลุ่มเด็กเร่ร่อนชั่วคราว** ซึ่งมาเช่าบ้านอยู่ตามชุมชนต่าง ๆ เช่น ชุมชนโค้งรถไฟยมราช ชุมชนคลองส้มป่อย ชุมชนเพชรบุรีตัดใหม่ ซอย 5 ซอย 7 ชุมชนแยกคลองตัน ชุมชนซอยเสือใหญ่อุทิศ มีตั้งแต่ระดับอนุบาล ถึง ม.3 ปวช. ปวส. เด็กกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ออกมาขายพวงมาลัย ดอกจำปี กล้วยแขก บนท้องถนน โดยเฉพาะช่วงการระบาดของโรคโควิด-19 พ่อแม่ตักงาน ซึ่งเด็กเหล่านี้ต้องรับผิดชอบหารายได้เป็นค่าเช่าบ้าน ค่าน้ำ ค่าไฟ ค่าใช้จ่ายในบ้านจำนวนไม่น้อย ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวแหงกลางอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย พ่อและแม่ทิ้งหรือไปทำงานนอกพื้นที่ และ 3) **กลุ่มเด็กเร่ร่อนต่างดาว** ส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ชุมชนเปรมฤทัย สำโรงเหนือ ชุมชนบ่อนไก่ แยกโรงปูน คลองตัน กลุ่มนี้มักจะออกขอทานบริเวณชอยนานา อิมพีเรียลสำโรง นอกจากนี้ยังมีกลุ่มลูกกรรมกรก่อสร้างที่เคลื่อนย้ายไปตามที่ต่าง ๆ โดยปัญหาภาพรวมเด็กกลุ่มเปราะบางหรือเด็กเร่ร่อนคือกว่าครึ่งไม่ได้เรียนหนังสือ ส่วนหนึ่งมาจากปัจจัยค่าใช้จ่ายนอกเหนือจากการเรียนที่ผลักดันเด็กออกจากกระบบ ไม่ว่าจะเป็นค่ากิจกรรมต่าง ๆ ค่าเรียนคอมพิวเตอร์ ค่าชุดลูกเสือ เนตรนารี ทำให้เด็กไม่สามารถเรียนได้ตลอดรอดฝั่ง บางคนถูกผลักให้ออกมาเป็นแรงงานแต่เด็ก เพื่อช่วยหาเลี้ยงครอบครัว ซึ่งต้องเสี่ยงกับภัยอันตรายรอบตัว รวมถึงบางครอบครัวเข้าไม่ถึงสวัสดิการโดยเฉพาะเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด เพราะไม่มีบัตรประชาชน ไม่มีเลขประจำตัว 13 หลัก

4) เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด

จากข้อมูลกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (2564) พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ในปี 2562 มีจำนวน 20,842 คดี ปี 2563 มีจำนวน 19,470 คดี และปี 2564 มีจำนวน 14,182 คดี ซึ่งมีแนวโน้มลดลงจากปี 2563 จำนวน 5,288 คดี

ตารางที่ 7 คดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีทั่วประเทศปี 2562 2563 และ 2564

เพศ	ปี 2562		ปี 2563		ปี 2564	
	จำนวนคดี	ร้อยละ	จำนวนคดี	ร้อยละ	จำนวนคดี	ร้อยละ
ชาย	19,236	92.29	17,706	90.94	12,948	91.30
หญิง	1,606	7.71	1,764	9.06	1,234	8.70
รวม	20,842	100.00	19,470	100.00	14,182	100.00

ที่มา: กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (2564)

เมื่อจำแนกตามอายุขณะกระทำผิด แสดงให้เห็นว่าในปี 2564 ผู้กระทำผิดส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 15 - 18 ปี จำนวน 12,064 คดี คิดเป็นร้อยละ 85.07 ของคดีทั้งหมด ส่วนผู้กระทำผิดอายุระหว่าง 10 - 15 ปี จำนวน 2,118 คดี คิดเป็นร้อยละ 14.93 ของคดีทั้งหมด (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2564)

ตารางที่ 8 คดีเด็กและเยาวชนจำแนกตามอายุขณะกระทำความผิด ปี 2562 2563 และ 2564

อายุขณะกระทำความผิด	ปี 2562		ปี 2563		ปี 2564	
	จำนวนคดี	ร้อยละ	จำนวนคดี	ร้อยละ	จำนวนคดี	ร้อยละ
เกิน 10 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี	2,889	13.86	2,605	13.38	2,118	14.93
เกิน 15 ปี แต่ไม่ถึง 18 ปี	17,953	86.14	16,865	86.62	12,064	85.07
รวม	20,842	100.00	19,470	100.00	14,182	100.00

ที่มา: กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (2564)

เมื่อพิจารณาจำแนกตามฐานความผิด พบว่า ในปี 2564 คดีส่วนใหญ่เป็นคดีที่มีฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษมากที่สุด จำนวน 7,012 คดี รองลงมาเป็นคดีที่มีฐานความผิดอื่น ๆ เช่น พ.ร.บ.จราจรทางบก และ พ.ร.บ.การพนัน 2,102 คดี (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2564)

ตารางที่ 9 คดีเด็กและเยาวชนจำแนกตามฐานความผิด ปี 2562 2563 และ 2564

ฐานความผิด	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564
	จำนวนคดี (ร้อยละ)	จำนวนคดี (ร้อยละ)	จำนวนคดี (ร้อยละ)
ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน	2,948 (14.15)	2,028 (10.42)	1,836 (12.95)
ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย	2,175 (10.44)	1,705 (8.76)	1,475 (10.40)
ความผิดเกี่ยวกับเพศ	922 (4.42)	790 (4.06)	710 (5.01)
ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียง	517 (2.48)	437 (2.24)	390 (2.75)
ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ	10,634 (51.02)	9,600 (49.31)	7,012 (49.44)
ความผิดเกี่ยวกับอาวุธและวัตถุระเบิด	951 (4.56)	770 (3.95)	657 (4.63)
ความผิดอื่น ๆ	2,695 (12.93)	4,140 (21.26)	2,102 (14.82)
รวม	20,842 (100.00)	19,470 (100.00)	14,182 (100.00)

ที่มา: กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (2564)

เมื่อพิจารณาจำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัย แสดงให้เห็นว่าคดีส่วนใหญ่เป็นคดีที่ผู้กระทำผิดที่มีได้อยู่กับบิดามารดา หรือบิดามารดาแยกกันอยู่ โดยในปี 2564 คดีที่ผู้กระทำผิดที่มีได้อยู่กับบิดามารดา หรือบิดามารดาแยกกันอยู่ มีจำนวน 8,820 คดี คิดเป็นร้อยละ 62.19 จากจำนวนคดีทั้งหมด และเป็นคดีที่ผู้กระทำผิดอยู่รวมกันกับครอบครัว จำนวน 5,362 คดี คิดเป็นร้อยละ 37.81 จากจำนวนคดีทั้งหมด (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2564)

ตารางที่ 10 คดีเด็กและเยาวชนจำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัย ปี 2562 2563 และ 2564

ลักษณะการอยู่อาศัย	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564
	จำนวนคดี (ร้อยละ)	จำนวนคดี (ร้อยละ)	จำนวนคดี (ร้อยละ)
ครอบครัวอยู่ร่วมกัน	7,486 (35.92)	7,523 (38.64)	5,362 (37.81)
ครอบครัวแยกกันอยู่	13,356 (64.08)	11,947 (61.36)	8,820 (62.19)
รวม	20,842 (100.00)	19,470 (100.00)	14,182 (100.00)

ที่มา: กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน (2564)

5) เด็กที่เกิดจากแม่ที่ใช้สารเสพติด

ข้อมูลจากสหทัยมูลนิธิ (2564) พบว่าในปี 2564 มีเด็กที่อยู่ในความดูแลแบบครอบครัวอุปถัมภ์ของสหทัยมูลนิธิ จำนวน 31 คน (คณะ) และมีเด็กที่เกิดจากแม่ที่มีอาการทางจิตเวช จำนวน 2 คน ทั้งนี้ เครือข่ายอาสา RSA (Referral System for Safe Abortion) (ม.ป.ป.). อธิบายว่าเด็กที่เกิดจากแม่ที่ใช้สารเสพติดล้วนเป็นการตั้งครรภ์ไม่พร้อมทั้งสิ้น โดยส่วนใหญ่เมื่อรู้ว่าตั้งครรภ์ มักต้องการยุติการตั้งครรภ์ แต่จะถูกปฏิเสธจากโรงพยาบาลที่เข้าไปปรึกษาขอความช่วยเหลือ หรือบางคนเข้าไม่ถึงแหล่งบริการที่ปลอดภัย จึงเลือกใช้วิธียุติการตั้งครรภ์ด้วยตัวเอง แต่ไม่สำเร็จจึงต้องจำใจตั้งครรภ์ต่อ ซึ่งแม่ที่ใช้สารเสพติดเมื่อตั้งครรภ์ไม่พร้อม มักไม่ฝากครรภ์ ไม่ดูแลตัวเอง ส่งผ่านสารเสพติดสู่ลูกไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งคลอดส่งผลให้เด็กที่คลอดมาจึงไม่แข็งแรง มีความผิดปกติตั้งแต่กำเนิด รวมถึงมีความเสี่ยงจะเสพยาตั้งแต่อายุน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งแม่ที่ใช้สารเสพติด จะไม่มีศักยภาพในการเลี้ยงดูบุตร ทำให้เด็กเสี่ยงต่อการถูกทำร้ายจากพ่อและแม่ที่ใช้สารเสพติด และยังพบอีกว่าเด็กที่ถูกกระทำด้วยความรุนแรงจากแม่จนต้องเข้าโรงพยาบาลโดยส่วนมากเกิดจากแม่ที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อม จึงมักไม่มีความรักความผูกพันกับลูกตั้งแต่วินาที

6) แรงงานเด็กและการค้ามนุษย์

ข้อมูลจากกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (2564) เผยผลการสำรวจภาวะการทำงานของแรงงานเด็ก (อายุ 15 ปีขึ้นไป แต่ไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์) ในไตรมาส 3 ปี 2564 พบว่า จากผู้อยู่ในกำลังแรงงานที่เป็นเด็ก จำนวน 183,700 คน จำแนกเป็นผู้มีงานทำ จำนวน 165,689 คน ผู้ว่างงาน จำนวน 16,812 คน และผู้รอฤดูกาลจำนวน 1,199 คน ทั้งนี้ เมื่อจำแนกผู้มีงานทำตามประเภทอุตสาหกรรม พบว่าอยู่นอกภาคเกษตรกรรม และในภาคเกษตรกรรม จำนวน 74,229 คน และ 91,460 คน (ร้อยละ 44.8 และ 55.2) ตามลำดับ และพบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 90.9 ทำงาน 1 – 48 ชั่วโมง/สัปดาห์ หากพิจารณาเฉพาะที่เป็นลูกจ้างในภาคเอกชน ซึ่งมีจำนวน 49,514 คน พบว่าส่วนใหญ่อยู่นอกภาคเกษตรกรรม จำนวน 33,971 คน ร้อยละ 68.6 ประกอบอาชีพงานพื้นฐาน (พนักงาน/คนงานทั่วไป) จำนวน 26,175 คน (ร้อยละ 52.8) ทั้งนี้ จากข้อมูลผู้อยู่ในกำลังแรงงานที่เป็นเด็กทั้งหมด จำนวน 183,700 คน พบว่ามีเด็กทำงาน จำนวน 165,689 คน จำแนกเป็นทำงานอย่างเดียว จำนวน 131,347 คน (ร้อยละ 79.27) และเรียนและทำงาน จำนวน 34,342 คน (ร้อยละ 20.73) โดยมีสถานประกอบกิจการที่มีการใช้แรงงานเด็ก จำนวน 5,620 แห่ง ลูกจ้างเด็ก จำนวน 11,815 คน และจากผลการตรวจคุ้มครองแรงงาน พบว่าจากสถานประกอบกิจการที่ผ่านการตรวจทั้งหมด 3,936 แห่ง ลูกจ้าง 136,346 คน ในจำนวนนี้เป็นสถานประกอบกิจการที่มีการใช้แรงงานเด็ก 34 แห่ง ลดลงจากช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน คิดเป็นร้อยละ 38.2 และลูกจ้างเด็กผ่านการตรวจ 134 คน ลดลงจากช่วงเวลาเดียวกันของปีก่อน คิดเป็นร้อยละ 25.6

สถานทูตสหรัฐและสถานกงสุลในประเทศไทย (2564) เผยข้อมูลการค้ามนุษย์ตลอดช่วง 5 ปีที่ผ่านมา นักค้ามนุษย์แสวงประโยชน์จากผู้เสียหายชาวไทยและชาวต่างชาติในประเทศไทย และจากผู้เสียหายชาวไทยในต่างประเทศ นักค้ามนุษย์ด้านแรงงานและทางเพศแสวงประโยชน์จากผู้หญิง ผู้ชาย บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ และเด็กจากประเทศไทย นอกจากนี้ ชนกลุ่มน้อย ชาวเขา และบุคคลไร้สัญชาติในประเทศไทย ยังประสบกับการถูกระงับข่มขืนหลายอย่างที่บ่งชี้ว่าเป็นการค้ามนุษย์ เด็กจากประเทศไทย พม่า ลาว และกัมพูชา เป็นผู้เสียหายจากค้ามนุษย์ทางเพศในสถานค้าประเวณี สถานอาบอบนวด บาร์ ร้านคาราโอเกะ โรงแรม และบ้านพักส่วนบุคคล นักค้ามนุษย์ชักจูงเด็กหญิงและเด็กชายชาวไทยให้แสดงกิจกรรมทางเพศผ่านทางวิดีโอและภาพถ่ายบนอินเทอร์เน็ต บางครั้งโดยการขู่ว่าจะเผยแพร่ภาพลามกของเด็ก นักค้ามนุษย์ใช้อินเทอร์เน็ตและแอปพลิเคชันสำหรับการสนทนาหรือหาคู่ ตลอดจนแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์อื่น ๆ ในการล่อลวงเด็กเพื่อค้าประเวณี เด็กในสถานสงเคราะห์เด็กกำพร้าเสี่ยงต่อการถูกค้ามนุษย์ เด็กที่ครอบครัวตกงานเพราะผลกระทบจากโรคระบาด ซึ่งรวมไปถึงครอบครัวชาวต่างด้าวเสี่ยงต่อการถูกค้ามนุษย์เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เด็กชาวไทยประมาณ 177,000 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็กชายใช้แรงงานอยู่ในหลายภาคอุตสาหกรรม เช่น ภาคการเกษตร บริการร้านรับซ่อมยานยนต์และบริการอื่น ๆ การก่อสร้าง การผลิต และในงานด้านบริการ เด็กเหล่านี้เสี่ยงที่จะตกอยู่ในสภาพการทำงานที่บ่งชี้ว่าเป็นการบังคับใช้แรงงาน มากกว่าครึ่งของแรงงานเด็กไม่ได้เข้าศึกษาในโรงเรียน และหลายคนต้องเผชิญสภาพการทำงานที่เป็นอันตราย ชั่วโมงการทำงานที่ยาวและไม่ปกติ ตลอดจนเสี่ยงต่อการถูกแสวงประโยชน์ทางเพศ

บิดา มารดา หรือนายหน้าบางรายบังคับเด็กชาวไทย กัมพูชา และพม่า ให้ขายดอกไม้หรือสินค้าอื่นตามถนน ตลอดจนให้เด็กขอทานหรือทำงานรับใช้ตามบ้านในเขตเมือง และยังพบผู้สูงอายุและผู้พิการจากกัมพูชา ที่ถูกบังคับใช้ขอทานในไทยด้วย

อย่างไรก็ดี กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน มีแผนการดำเนินงานเกี่ยวกับการคุ้มครองแรงงานเด็กที่สำคัญ ตามแผนงานยุทธศาสตร์ คือ **แผนงานยุทธศาสตร์การจัดการปัญหาแรงงานต่างด้าวและการค้ามนุษย์** เพื่อบริหารจัดการให้แรงงานต่างด้าวและบุคคลซึ่งไม่มีสัญชาติไทยเข้าสู่ระบบ การจ้างงานอย่างถูกต้อง และได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย และดำเนินการให้ประชาชน กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เด็ก สตรี แรงงานไทย แรงงานต่างด้าว และแรงงานประมง ปลอดภัยจาก ขบวนการค้ามนุษย์ โดยดำเนินการภายใต้ 2 โครงการ ได้แก่ (1) **โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงานและการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย** กิจกรรมหลัก คือ ส่งเสริม พัฒนา และกำกับดูแลให้แรงงาน ที่เป็นกลุ่มเสี่ยงได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย โดยมุ่งเน้นการป้องกันและแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ด้านแรงงานในกิจการกลุ่มเสี่ยง ด้วยการตรวจสอบสถานประกอบกิจการกลุ่มเสี่ยงต่อการใช้แรงงานเด็ก แรงงานบังคับ แรงงานขัดหนี้ และการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน เพื่อคุ้มครองแรงงานในสถานประกอบกิจการกลุ่มเสี่ยงไม่ให้เกิดการใช้แรงงานบังคับ การใช้แรงงานเด็กผิดกฎหมายหรือการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน และเพื่อคุ้มครองแรงงานเด็กให้มีสภาพการจ้างและสภาพการทำงานที่ดี ตลอดจนเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และประชาสัมพันธ์การต่อต้านการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน และการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย (2) **โครงการคุ้มครองสิทธิแรงงานประมงทะเล** กิจกรรมหลัก คือ กำกับ ดูแล แรงงานในเรือประมงทะเลให้ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย เป็นการบูรณาการตรวจสอบคุ้มครองแรงงานในเรือประมงทะเลในพื้นที่ 22 จังหวัดติดทะเล **แผนงานพื้นฐานด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม** (1) **ส่งเสริมความรู้เพื่อเตรียมความพร้อมเด็กก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน** เพื่อส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานให้แก่เด็กก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน รวมถึงสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับลักษณะและสภาพการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย การบังคับใช้แรงงาน และการค้ามนุษย์ด้านแรงงาน (2) **การรณรงค์ในวันต่อต้านการใช้แรงงานเด็กโลก วันที่ 12 มิถุนายน** เพื่อสร้างความตระหนักรู้และเห็นความสำคัญในเรื่องแรงงานเด็กให้มีความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันทุกภาคส่วน ทั้งนายจ้าง ลูกจ้าง ประชาชนทั่วไป รวมถึงเด็ก และร่วมมือกันแก้ปัญหาให้ประสบความสำเร็จต่อไป (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, 2564)

2.1.6 เด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ

ปี 2564 มีเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษในหลากหลายกิจกรรม โดยสามารถจำแนกเป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านวิชาการ ยกตัวอย่างเช่น 1) เด็กและเยาวชนไทยเข้าร่วมการแข่งขันคณิตศาสตร์โอลิมปิกระหว่างประเทศ ประจำปี 2564 (IMO 2021) ซึ่งเป็นการแข่งขันผ่านระบบออนไลน์จากประเทศไทย โดยมีสหพันธรัฐรัสเซียเป็นประเทศเจ้าภาพ ระหว่างวันที่ 14 – 24 กรกฎาคม 2564 จำนวน 6 คน ซึ่งมีเด็กไทยคว้า 1 เหรียญทอง คือ เด็กชายพิพิชชญะ ศรีดำ โรงเรียนนานาชาติบลูมส์เบอร์รี่ 3 เหรียญเงิน คือ

นายนิธิ อัญชลีกุล นายพร้อม เกิดโกศทรัพย์ นายสวัสดิ์ ระวังวงศ์ โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา และ 2 เหรียญทองแดง คือ นายวรภาส มีจิตรไพศาล โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย นายศรัณยูทองจรัส โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา โดยในปี 2564 เด็กไทยสามารถทำคะแนนรวมได้ 121 คะแนน นับเป็นลำดับที่ 16 จาก 107 ประเทศ (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2564) 2) เมื่อเดือนกันยายน 2564 นักศึกษาชั้น ปวช.3 สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ วิทยาลัยเทคนิคแม่สอด จังหวัดตาก ได้คิดค้นระบบติดตามช่วยเหลือประเณินผู้ป่วย โควิด-19 รักษาตัวที่บ้าน ช่วยในการวินิจฉัยรักษา ติดตามอาการโรคโควิด-19 สามารถประมวลผลและ แบ่งระดับความรุนแรงของโรคได้ 3 ระดับ ตามเกณฑ์ของสาธารณสุข โดยปัจจุบันวิทยาลัยเทคนิคแม่สอด ได้ทำความร่วมมือกับโรงพยาบาลแม่สอด จังหวัดตาก ซึ่งมีคนไข้เข้าใช้งานในระบบ Home Care มากกว่า 600 คน ทดสอบใน 4 เขตพื้นที่การรักษา ได้แก่ คลินิกหมอครอบครัวโรงพยาบาลแม่สอด คลินิกชุมชนอบอุ่น โรงพยาบาลแม่สอด โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ปะ และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสายลวด โดยอนาคตหากโรคโควิด-19 หดไป จะมีการพัฒนาระบบไว้ใช้ดูแลรักษากับผู้ป่วยโรคเรื้อรังอื่น ๆ เช่น เบาหวาน ความดัน ต้อไป (สยามรัฐออนไลน์, 2565) 3) นักศึกษาที่มหาวิทยาลัยสารพัดช่างบุรีรัมย์และ วิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ รวมถึงเครือข่ายความร่วมมือโครงการวิจัยทดลองหุ่นยนต์เสมือนมนุษย์ นำ “หุ่นยนต์ครู EDU” โข้วฝีมือเด็กไทยในวันที่ 23 - 25 ธันวาคม 2564 ณ ไบเทค บางนา การนำหุ่นยนต์ AI ครู EDU โข้วทักษะการพูดคุยสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศที่หลากหลาย อาทิ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น สามารถคำนวณและประมวลทางคณิตศาสตร์ จดจำใบหน้า โข้วการเคลื่อนไหว ทางร่างกายและการขับเคลื่อน ให้ผู้เข้าร่วมงานแวะเวียนมาพูดคุยและถ่ายรูปตนเอง โดยโมเดลงานวิจัย ที่นำมาจัดแสดงคือโมเดล AMMA (A) Artificial Intelligence คือปัญญาประดิษฐ์ (M) Mechatronic คือแมคคาทรอนิกส์ Model (M) คือรูปร่าง และ (A) Art คือศิลปะ (กรมประชาสัมพันธ์, 2564)

ด้านกีฬา ยกตัวอย่างเช่น 1) นักกีฬาวาราลิมปิกทีมชาติไทย จำนวน 74 คน คว่าเหรียญจากการแข่งขันมาได้ 5 เหรียญทอง 5 เหรียญเงิน 8 เหรียญทองแดง พร้อมกับทำสถิติต่าง ๆ ขึ้นมาใหม่ โดยเฉพาะ นายพงศกร แปะยอ นักวอลเลย์บอลชายซึ่งจากจังหวัดขอนแก่น คว่าเหรียญจากการแข่งขันคนเดียวได้ถึง 3 เหรียญทอง จากประเภท 100 เมตร 400 เมตร และ 800 เมตร ชาย T53 และยังทำลายสถิติได้ถึง 3 รายการ คือ ทำลายสถิติโลก 400 เมตร และทำลายสถิติวาราลิมปิกเกมส์ 100 เมตร และ 800 เมตร โดย ทีมวาราลิมปิกทีมชาติไทย จบอันดับที่ 25 ของการแข่งขัน 2) นักกอล์ฟหญิงของไทย นางสาวปัทมกร ธวัชชนกิจ นักกอล์ฟหญิงอายุ 22 ปี แ่งเกิดจากการคว่าแชมป์เมเจอร์แรกของปี 2021 ในศึกเอเอ็นเอ อินสปิเรชั่น ก่อนจะก้าวมาเป็นนักกอล์ฟระดับแนวหน้าของแอลพีจีเอ ทัวร์ และคว่ารางวัล โรเล็กซ์ แอนนิกา เมเจอร์ อวอร์ด ซึ่งเป็นรางวัลที่มอบให้กับนักกอล์ฟที่มีผลงานดีสุดในการแข่งขัน 5 เมเจอร์ของปี 2021 อย่างไรก็ดี นางสาวปัทมกร ธวัชชนกิจ ยังคว่ารางวัลรุกกี้แห่งปี หรือ “ผู้เล่นดาวรุ่งแห่งปี 2021” ของแอลพีจีเอ ทัวร์ ได้อีกด้วย และอีกคนคือนางสาวอาฒยา ฐิติกุล นักกอล์ฟหญิงอายุ 18 ปี มืออันดับ 18 ของโลก และเจ้าของมือ 1 เลดีส์ ยูโรเปียน ทัวร์ 2021 ที่สำคัญนางสาวอาฒยา ฐิติกุล ยังสามารถได้เข้าไปเล่นในแอลพีจีเอ ทัวร์ ฤดูกาล 2022 อีกด้วย (เดลินิวส์ออนไลน์, 2564) และ 3) การแข่งขัน Arena of Valor World Cup หรือ AWC 2021 การแข่งขันกีฬาอีสปอร์ต (E-Sports) เกมมือถือประเภท MOBA ในเกม ROV

รอบชิงชนะเลิศ เพื่อชิงเงินรางวัล 200,000 ดอลลาร์สหรัฐ โดยตัวแทนทีมจากประเทศไทยคือ Dtac x Talon (DTN) พบกับทีม Most Outstanding Player (MOP) จากไต้หวัน ซึ่งในปี 2564 ทีม DTN สามารถเอาชนะไปได้ด้วยสกอร์ 4 - 3 คว่ำแชมป์โลก RoV AWC 2021 ได้สำเร็จ สำหรับการแข่งขัน The Arena of Valor World Cup (AWC) คือการแข่งขันที่แข็งแกร่งที่สุดในโลกจากทีมมากความสามารถ 8 ประเทศ ได้แก่ บราซิล ไต้หวัน อินโดนีเซีย ญี่ปุ่น เกาหลี จีน เวียดนาม และไทย โดยการแข่งขันถูกจัดขึ้นด้วยระบบออนไลน์ เติมนรูปแบบการจำลองสภาพแวดล้อมเสมือนจริง (สำนักข่าวไทยพีบีเอส, 2564)

ด้านดนตรีและนันทนาการ ยกตัวอย่างเช่น 1) เวทีการประกวดวงดุริยางค์เครื่องเป่านานาชาติแห่งประเทศไทย (TIWSC) โดยมีคิงเพาเวอร์ จับมือกับวิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล จัดเวทีประกวดดนตรีสุดยิ่งใหญ่แห่งปีคือ “THE POWER BAND” เวทีประกวดวงดนตรีสากลสมัยนิยมผสมเครื่องเป่าประจำปี 2564 ผ่านการประกวดในรูปแบบ Live Streaming โดยวงชนะเลิศประเภทมัธยมศึกษา Class F คือ วง Sixth Floor และวงชนะเลิศประเภทบุคคลทั่วไป Class E คือ วงทุ่งเท่าแดงไม่แรงได้ใจ (เดลินิวส์ออนไลน์, 2564) และ 2) นิสิตคณะศิลปกรรมศาสตร์ หลักสูตรดุริยางคศาสตร์ไทย ได้รับรางวัลการประกวดวงดนตรีไทยชิงถ้วยพระราชทานจากสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในการประกวดเดี่ยวเครื่องดนตรีไทยขับร้องระดับชาติ “เสริมประสบการณ์ สืบสานสังคีตศิลป์ไทย” งานสัปดาห์แห่งการเชิดชูเกียรติและการจัดงานวันคล้ายวันพิราลัยสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ประจำปี 2564 ประกอบด้วย นายปริญา คงกะโชติ ได้รับรางวัลเหรียญทองประเภทห้องวงเล็ก ระดับอุดมศึกษา นายชนาธิป คงอ่อน ได้รับรางวัลเหรียญทองประเภทจะเข้ระดับอุดมศึกษา (มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2564)

จากสภาพการณ์และแนวโน้มที่กล่าวมาข้างต้น วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาการพัฒนาเด็กและเยาวชน จำแนกได้ 3 ประเภท คือ 1) **ปัญหาความพร้อมของมารดาและพัฒนาการของเด็กแรกเกิด** โดยความพร้อมของมารดา ซึ่งรวมไปถึงการรับบริการทางด้านสาธารณสุขที่มีคุณภาพ มักส่งผลต่อพัฒนาการเด็กในแต่ละช่วงวัย การฝากครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์ การตายของมารดา และการคลอดมีชีพของทารกแรกเกิดคือสิ่งที่ต้องได้รับการดูแลตั้งแต่ต้นเพื่อนำไปสู่ความพร้อมในการสร้างแนวทางในการพัฒนาเด็กแรกเกิดให้สามารถเติบโตไปได้อย่างเหมาะสม 2) **ปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชน** โดยปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชนยังคงเป็นปัญหาสืบเนื่องทุก ๆ ปี โดยมักจะมีรูปแบบของความรุนแรงที่แตกต่างกันออกไปโดยสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในกลุ่มเด็กวัยรุ่นและกลุ่มเด็กวัยเรียน 3) **ปัญหาจากความเหลื่อมล้ำและขาดโอกาสทางสังคม** ความเหลื่อมล้ำทางสังคมมักเกิดจากความไม่เท่าเทียมในระดับต่าง ๆ และเกิดขึ้นกับกลุ่มที่ขาดโอกาสทางสังคม เช่น กลุ่มเด็กชายขอบ กลุ่มเด็กเปราะบาง กลุ่มเด็กที่ต้องการความคุ้มครองเป็นพิเศษ เป็นต้น ล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อทางด้านสังคม การศึกษา เศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นเปรียบเสมือนการแบ่งแยก การกีดกัน รวมถึงการตีตราจากสังคม จากข้อมูลของสมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน (2564) พบว่า ความเหลื่อมล้ำเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น การกำเนิดชาติพันธุ์ ผิวสี เพศสภาพ ถิ่นที่อยู่อาศัย อายุ สังคม โอกาส และรวมถึงความเหลื่อมล้ำในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ปัญหาทั้งหมดนี้เป็นสิ่งที่ส่งผลให้เกิด

ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจตามมา และถ้าหากปัจจัยดังกล่าวยังมีมากเท่าไรความเหลื่อมล้ำก็ยิ่งมีความทวีคูณมากยิ่งขึ้น ความเหลื่อมล้ำที่เห็นได้ชัดในปัจจุบัน เช่น เรื่องการศึกษาที่เด็กได้รับโอกาสและการศึกษาไม่เท่าเทียมกัน กล่าวคือเด็กที่มีฐานะครอบครัวดีจะได้เรียนในสถาบันการศึกษาชั้นนำ เด็กที่มีฐานะยากจนแทบไม่มีโอกาสที่จะเข้าถึงระบบการศึกษาที่ดี เป็นต้น การขาดโอกาสทางสังคมนอกจากด้านการศึกษายังมีผลกระทบตามคือการเกิดปัญหาทางสังคม ทั้งเรื่องความยุติธรรม การเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุข การเข้าสู่อาชีพการทำงานที่ดี การได้รับสวัสดิการทางสังคมอย่างเท่าเทียม เป็นต้น และจากการนิยามสาเหตุปัญหาทั้ง 3 ประเภทจึงนำไปสู่แนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนาเด็กและเยาวชน ดังหัวข้อที่ 2.2

2.2 ผลการดำเนินงาน และแนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนาเด็กและเยาวชน

แนวทางการดำเนินงานการแก้ปัญหาการพัฒนาเด็กและเยาวชน สามารถจัดกลุ่มผลการดำเนินงานได้เป็น 2 ด้าน คือ 1) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน และ 2) ด้านการป้องกันและการคุ้มครองทางสังคม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

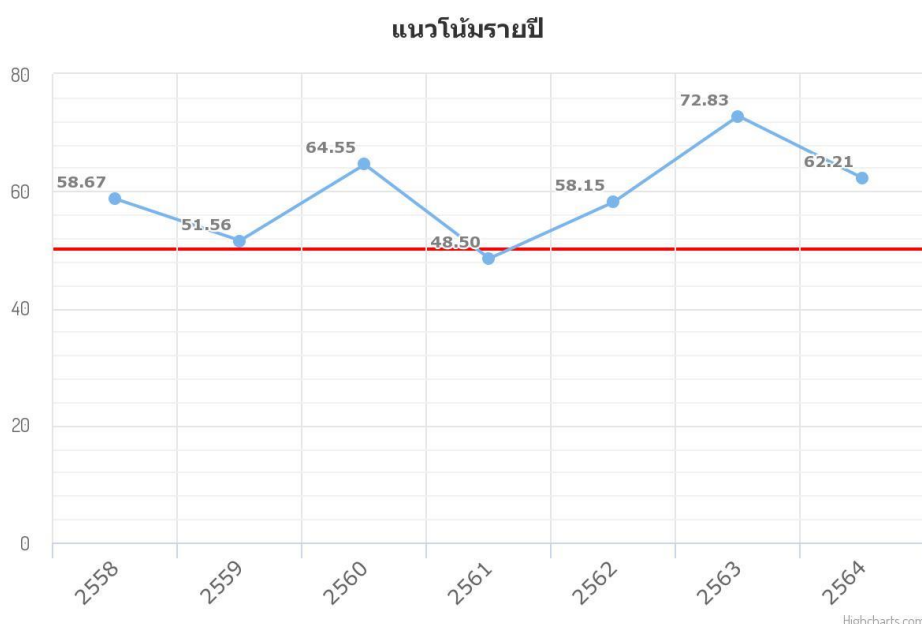
2.2.1 ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน

1) การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่

องค์การอนามัยโลก (WHO) แนะนำว่าลูกควรได้กินนมแม่อย่างเดียวตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 เดือน และควรกินต่อเนื่องไปจนลูกอายุ 2 ปี หรือนานกว่านั้น ควบคู่กับอาหารตามวัยที่เหมาะสมเนื่องจากนมแม่เป็นอาหารที่เหมาะสมที่สุดสำหรับลูกด้วยองค์ประกอบด้านโภชนาการ การเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน สารต่อต้านอนุมูลอิสระ วิตามินและยังมีเซลล์สิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ทั้งจากเซลล์จากแม่ รวมถึงแบคทีเรียที่ดีต่อระบบทางเดินอาหารของลูกด้วย (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2564) กระทรวงสาธารณสุขจึงได้มีนโยบายส่งเสริมสนับสนุน และปกป้องให้เด็กทุกคนได้กินนมแม่อย่างต่อเนื่อง ภายใต้แนวคิด **“A Shared Responsibility Project Breastfeeding : ร่วมมือร่วมพลัง ปกป้องสังคมนมแม่”** โดยตั้งเป้าหมายไว้ในปี 2568 ทารกร้อยละ 50 จะได้กินนมแม่อย่างเดียวถึง 6 เดือน ซึ่งสอดคล้องตามเป้าหมายของทุกประเทศทั่วโลก (กรมประชาสัมพันธ์, 2564) และในช่วงของการแพร่ระบาดของโควิด-19 ปัจจุบันยังไม่มีหลักฐานยืนยันว่าโควิด-19 สามารถติดต่อผ่านน้ำนมแม่ได้ องค์การอนามัยโลกและยูนิเซฟจึงแนะนำให้แม่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างต่อเนื่อง โดยสามารถให้นมจากเต้าและโอบกอดแนบเนื้อได้แม้ว่าแม่จะติดเชื้อโควิด-19 หรือมีความเสี่ยงสูงก็ตาม อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดีแม่ควรรักษาสุขอนามัยอย่างเคร่งครัด เช่น ใส่หน้ากากอนามัยขณะให้นมลูก ล้างมือด้วยสบู่ก่อนและหลังสัมผัสลูก ตลอดจนหมั่นทำความสะอาดพื้นผิวที่แม่สัมผัสบ่อย ๆ เพื่อลดความเสี่ยงในการติดเชื้อ (องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย, 2564)

จากการสำรวจแม่หรือผู้เลี้ยงดูเด็กอายุครบ 6 เดือน จำนวน 242,844 คน พบว่าจำนวนเด็กอายุครบ 6 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียวมีจำนวน 151,062 คน คิดเป็นร้อยละ 62.21 ซึ่งมีแนวโน้มลดลงจากปี 2563 (ร้อยละ 72.83) แต่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี 2562 (ร้อยละ 58.15) โดยในปี 2564 เมื่อจำแนกเป็นรายเขตสุขภาพพบว่า จำนวนเด็กอายุครบ 6 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียวมีจำนวนมากที่สุด

ในเขตสุขภาพที่ 9 คิดเป็นร้อยละ 76.41 รองลงมาคือเขตสุขภาพที่ 7 คิดเป็นร้อยละ 74.20 ตามลำดับ และจำนวนเด็กอายุครบ 6 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียวน้อยที่สุดในเขตสุขภาพที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 50.35 ซึ่งไม่มีเขตสุขภาพใดมีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน ต่ำกว่าเป้าหมายที่กำหนดคือ ร้อยละ 50 (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2564)

รูปที่ 2.2.1 แนวโน้มรายปีของเด็กรอายุครบ 6 เดือนที่กินนมแม่อย่างเดียว
ที่มา: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2564)

ข้อสังเกต ปัจจุบันอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว นาน 6 เดือนทั่วโลกเพิ่มขึ้นเฉลี่ยเท่ากับ ร้อยละ 44 จากผลการสำรวจสถานการณ์เด็กและสตรีในประเทศไทย พ.ศ. 2562 (MICS6) พบว่าอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว นาน 6 เดือนมีเพียงร้อยละ 14 ซึ่งยังต่ำกว่าอัตราเฉลี่ยทั่วโลก และจากข้อมูลเปรียบเทียบในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่าประเทศไทยมีอัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว นาน 6 เดือนต่ำที่สุดอีกด้วย (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2564)

2) การสนับสนุนการเรียนการสอนในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19

การหยุดชะงักของระบบการศึกษาตั้งแต่ต้นปี 2563 ได้ส่งผลกระทบต่อความสูญเสียและความเหลื่อมล้ำทางการเรียนรู้อย่างมาก ความพยายามในการจัดการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ของหน่วยจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบเรียนที่โรงเรียนได้ (On-Site) เรียนผ่านมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในพระบรมราชูปถัมภ์ฯ (On-Air) เรียนผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ (On-Demand) เรียนผ่านอินเทอร์เน็ต (On-Line) และ เรียนที่บ้านด้วยเอกสาร (On-Hand) หรือโดยการผสมผสานเป็นสิ่งที่น่าชื่นชม ทั้งนี้อาจเป็นวิธีการที่ทดแทนการเรียนรู้แบบเจอหน้ากันได้ไม่ด้นัก ที่น่าเป็นห่วงยิ่งกว่านั้นคือเด็กจำนวนมากโดยเฉพาะที่มาจากครอบครัวที่ยากจน เพราะฉะนั้นนักเรียนกลุ่มที่ยากลำบากที่สุดเพียงร้อยละ 17 สามารถเข้าถึงอุปกรณ์คอมพิวเตอร์สำหรับการเรียน

ที่บ้าน แม้ว่าโรงเรียนจะเปิดอีกครั้งก็ตาม การปิดโรงเรียนและการหยุดชะงักส่งผลต่อการมาโรงเรียนและการเรียนรู้ (องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย, 2564) โดยข้อมูลจากสถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (วสศ.) กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) (2564) ได้เสนอกลยุทธ์และแนวทางการฟื้นฟูความรู้ให้กับเด็ก โดยมีรายละเอียดดังนี้

(1) **ทำแบบประเมินเพื่อเติมเต็มความรู้ที่ขาดหาย** หลังสถานการณ์วิกฤตผ่านพ้นหรือมีแนวโน้มดีขึ้น โดยเด็กได้กลับเข้าสู่ห้องเรียนอีกครั้ง การทำแบบประเมิน (Formative Assessment) ตามความต้องการของเด็กคือสิ่งจำเป็น ไม่ว่าจะเป็นการพูดคุยสอบถามเด็กโดยตรง หรือทำแบบสอบถามหลังคาบเรียน จะช่วยให้ผู้สอนได้ทราบว่า ขณะนี้นักเรียนส่วนใหญ่เข้าใจเนื้อหาที่เรียนในช่วงออนไลน์มากน้อยแค่ไหน และมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับใด เพื่อวางแผนเติมเต็มเนื้อหาที่ขาดหายไปให้มากขึ้น ช่วยให้รับรู้ว่าคุณเรียนต้องการศึกษาเนื้อหาในส่วนไหนเป็นพิเศษ หรือไม่เข้าใจเนื้อหาในจุดใด การทำเช่นนี้จะช่วยให้แก้ปัญหาได้ตรงจุดและตรงความต้องการผู้เรียนมากขึ้น

(2) **ไม่จัดให้มีการเรียนซ้ำชั้น เพราะจะบั่นทอนพัฒนาการ** หากโรงเรียนกลับมาเปิดอีกครั้ง แนวทางการซ้ำชั้นจึงไม่ใช่วิธีที่ถูกต้อง แต่วิธีที่ควรทำมากกว่าคือการกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กเกิดการพัฒนาตามช่วงวัย และระดับชั้นของตนอย่างเหมาะสม ทำได้ด้วยการนำเทคโนโลยีเข้ามาประกอบการเรียนการสอน เพราะการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วย นอกจากจะส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กแล้ว ยังช่วยผ่อนคลายผู้สอนให้มีเวลาคิดและพัฒนารูปแบบการสอนอื่น ๆ

(3) **มุ่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการอ่าน** การศึกษาในสถานการณ์โรคระบาดส่งผลให้ทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะการอ่านของเด็กถดถอยลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กที่มีฐานะยากจนที่พบว่าทักษะการอ่านลดต่ำกว่าเด็กที่มีฐานะปานกลางขึ้นไป โรงเรียนอาจต้องจัดการเรียนการสอนเพิ่มเติมให้กับเด็กยากจนอย่างน้อย 4 ครั้งต่อสัปดาห์ โดยห้องเรียนควรมีเด็กประมาณ 6 คน หรือน้อยกว่านั้น และไม่มีค่าใช้จ่ายเพื่อมุ่งเน้นและเสริมทักษะความรู้วิชาต่าง ๆ ที่ขาดหายไปในช่วงเกิดสถานการณ์โควิด-19

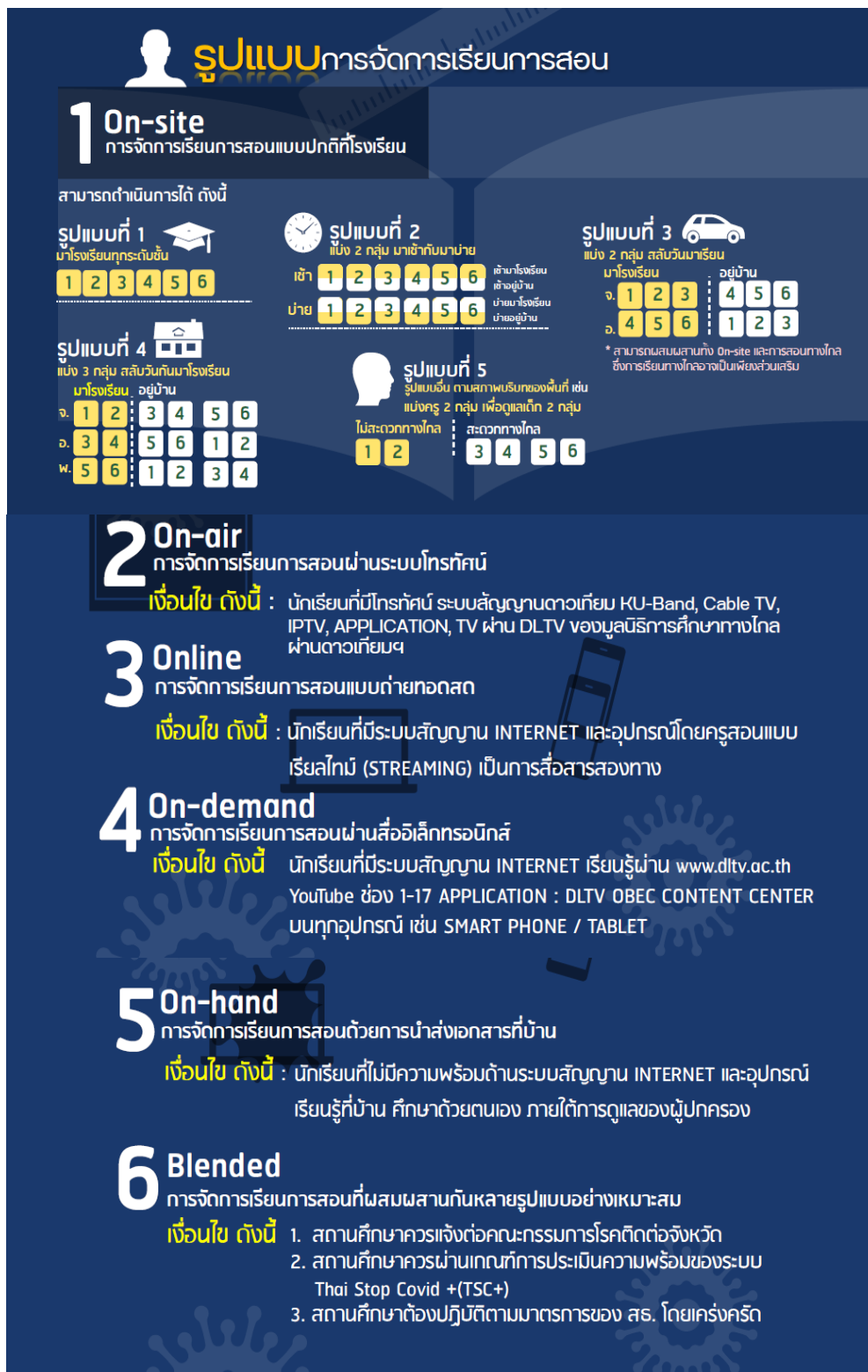
(4) **ขยายเวลาเรียน ปรับลดเนื้อหาที่ไม่จำเป็น** การขยายเวลาเรียนจะช่วยให้เด็กได้มีเวลาย้อนกลับไปเรียนรู้เนื้อหาที่ไม่เข้าใจในช่วงเรียนออนไลน์ และเป็นการปรับพื้นฐานความรู้สู่การเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้นในอนาคต ควรขยายเวลาเรียนในวิชาสามัญเป็นหลัก เช่น คณิตศาสตร์ เพราะเด็กส่วนใหญ่มีทักษะการคิดวิเคราะห์ที่ลดลง และเพื่อไม่ให้พัฒนาการของเด็กล่าช้าหรือเกิดภาวะเครียดมากเกินไป การปรับหลักสูตรจึงเป็นสิ่งที่ควรทำอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นการปรับเนื้อหาในบางวิชา หรือปรับตัวชีวิต การประเมินผล เช่น ลดการบ้านลง จะช่วยให้เด็กมีเวลาทบทวนบทเรียนก่อนหน้า และได้มีเวลาทำในสิ่งที่สนใจมากขึ้น

(5) **ช่วยเหลือและให้การสนับสนุนครูผู้สอน** คุณครูหรือผู้สอนถือเป็นบุคลากรที่สำคัญในระบบการศึกษา การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้การสอนของครูเป็นไปอย่างราบรื่น จะส่งผลให้เด็กได้เรียนรู้อย่างเต็มที่ขึ้นด้วยเช่นกัน การช่วยเหลือครูอาจเป็นไปในรูปแบบของการสนับสนุนด้านอุปกรณ์ มีแหล่งรวบรวมและแบ่งปันสื่อการเรียนการสอนให้กับครูและโรงเรียนทั่วประเทศ เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถ

นำเนื้อหาหรือรูปแบบการเรียนการสอนไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและนักเรียน หรือมีการจัดทำคู่มือแนะนำครู ให้ครูสามารถนำคำแนะนำเหล่านั้นมาปรับใช้กับวิธีการสอนของตนเอง เป็นต้น

(6) ร่วมมือและสื่อสาร แก้ปัญหาการศึกษาหลังโควิด-19 หากเกิดเหตุการณ์ที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้ หรือเด็กจำเป็นต้องเรียนออนไลน์อีกครั้ง หน่วยงานท้องถิ่นต้องเข้ามาช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกให้ผู้สอนหรือโรงเรียนได้สื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครองมากกว่านี้ เพื่อถามไถ่สภาพจิตใจ ความต้องการ และหาทางออกร่วมกัน

ข้อมูลจากกรมประชาสัมพันธ์ (2564) พบว่าจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ส่งผลให้รูปแบบการเรียนการสอนในแต่ละภูมิภาคของประเทศต้องมีความแตกต่างกันไปตามความเหมาะสม กระทรวงศึกษาธิการได้เตรียมความพร้อมโดยกำหนดรูปแบบการเรียนการสอนของโรงเรียนในแต่ละพื้นที่ไว้ทั้งหมด 5 รูปแบบ ประกอบด้วย **การเรียนแบบ On-Site** คือ การเดินทางมาเรียนที่โรงเรียนซึ่งเหมาะสำหรับโรงเรียนที่มีปริมาณนักเรียนน้อยสามารถจัดพื้นที่แบบเว้นระยะห่างและเข้มงวดการสวมหน้ากากอนามัย ตามมาตรการด้านสาธารณสุข **การเรียนแบบ On-Air** ผ่านระบบมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม หรือ DLTV **การเรียนแบบ On-Line** ครูผู้สอนทำการสอนผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ **การเรียนแบบ On-Demand** ผ่านระบบแอปพลิเคชัน และ **การเรียนแบบ On-Hand** ครูผู้สอนเดินทางไปแจกเอกสาร ใบงานให้กับนักเรียนที่บ้าน อย่างไรก็ตามการเรียนการสอนทั้ง 5 รูปแบบ จะต้องได้รับการยินยอมจาก ศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) ของแต่ละจังหวัดเพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมของแต่ละพื้นที่ได้บนพื้นฐานความปลอดภัยทั้งครูผู้สอนและนักเรียนเป็นอันดับแรก สำหรับการเลื่อนเปิดภาคเรียน กระทรวงศึกษาธิการยืนยันว่าไม่ส่งผลกระทบต่อแผนการจัดการเรียนการสอนรวมทั้งคุณภาพการศึกษา โดยมีการเรียนการสอนชดเชยในช่วงวันหยุดแทน โดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ให้ความร่วมมือในการเตรียมสื่อการเรียนการสอนออนไลน์เป็นครั้งแรกให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษา นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังได้หารือร่วมกับกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ในการสนับสนุนการเรียนการสอนในรูปแบบ On-Air และ On-Line รวมถึงการจัดตั้งศูนย์กลางช่วงการเปิดภาคเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าถึงการเรียนการสอนได้มากที่สุด

รูปที่ 2.2.2 รูปแบบการจัดการเรียนการสอนช่องโควิด-19

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564)

นอกจากหน่วยงานด้านการศึกษาที่เข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 แล้ว องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่ามีส่วนสำคัญในระดับพื้นที่

ในการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2564) จึงได้กำหนดแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ของสถานศึกษา ระดับปฐมวัยสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บ้าน (Home-Based Learning) โดยมีแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการดังนี้

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสำรวจข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษาและความพร้อมด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยในภาวะวิกฤตโควิด-19 ของครู และสถานศึกษา ระดับปฐมวัยสำรวจความพร้อมของผู้ปกครองในการใช้เครื่องมือ/สื่อออนไลน์ และความพร้อมที่จะเรียนรู้ร่วมกันกับเด็กปฐมวัย

2) แนวทางการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บ้าน (Home-Based Learning) อย่างเหมาะสมตามความพร้อมและความแตกต่างของแต่ละครอบครัว โดยอาศัยการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษา ครู และผู้ปกครอง ซึ่งสามารถดำเนินการได้ใน 3 ลักษณะ ดังนี้

2.1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Online) เหมาะใช้สำหรับครอบครัวที่มีความพร้อมด้านคอมพิวเตอร์ หรือโทรศัพท์ สมาร์ทโฟน และสัญญาณอินเทอร์เน็ต โดยครูจัดทำคู่มือหรือแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตารางการจัดกิจกรรมแต่ละวัน รายละเอียดการจัดกิจกรรม จัดการเรียนการสอนหรือเล่านิทานผ่านคลิป ส่งให้กับผู้ปกครองเป็นระยะแต่ละสัปดาห์ หรือตามระยะเวลาที่เหมาะสม โดยมีการติดตามผลให้ผู้ปกครองถ่ายรูปภาพชิ้นงานหรือบันทึกวิดีโอการทำกิจกรรมของเด็กส่งให้ครูทางไลน์กลุ่ม และอาจมีการกำหนดวันพบปะครูและเพื่อนร่วมห้องผ่านระบบแอปพลิเคชัน Zoom หรือ Microsoft Teams Google Hangouts Line ฯลฯ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคมของเด็กปฐมวัย

2.2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบโทรทัศน์/สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (On-Air/On-Demand) เหมาะใช้สำหรับผู้ปกครองที่มีความพร้อมด้านโทรทัศน์สามารถรับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ โดยให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนผ่านดาวเทียม (DLTV) จัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ คู่มือหรือแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บ้าน หรือคู่มือการเรียนรู้ผ่านดาวเทียม (DLTV) ส่งไปให้ผู้ปกครองที่บ้าน หรือผู้ปกครองมารับที่สถานศึกษาเพื่อให้เด็กนำไปใช้ทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่บ้านเป็นระยะ แต่ละสัปดาห์ หรือตามระยะเวลาที่เหมาะสม

2.3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการนำส่งเอกสารที่บ้าน (On-Hand) เหมาะใช้สำหรับครอบครัวที่ไม่มีความพร้อมด้านเทคโนโลยีหรือสัญญาณอินเทอร์เน็ต โดยสถานศึกษาให้ครูออกเยี่ยมบ้านของเด็ก เพื่อจัดส่งคู่มือหรือแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตารางการจัดกิจกรรมแต่ละวัน รายละเอียดการจัดกิจกรรม จัดชุดสื่อวัสดุอุปกรณ์การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และสร้างความเข้าใจหรือชี้แจงให้กับผู้ปกครองในการใช้คู่มือหรือแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บ้าน เพื่อให้ผู้ปกครองสามารถจัดกิจกรรมให้กับเด็กได้อย่างถูกต้อง และบรรลุตามวัตถุประสงค์

3) สถานศึกษาดำเนินการออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2560 โดยมีการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยด้วยการลงมือกระทำ บูรณาการผ่านการเล่น การจัดกิจกรรม

การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยด้วยการส่งเอกสารที่บ้าน (On-Hand) จึงมีความเหมาะสมที่สุด แต่บางกิจกรรมสามารถใช้หรือบูรณาการร่วมกันในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต (Online) หรือผ่านระบบโทรทัศน์/สื่ออิเล็กทรอนิกส์ (On-Air/On-Demand) ตามความเหมาะสมและความพร้อมของผู้ปกครอง

4) สถานศึกษาติดตามผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บ้านของผู้ปกครองจากไลน์กลุ่มผู้ปกครอง หรือจากการออกเยี่ยมบ้านเด็ก เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รับฟังปัญหาอุปสรรคจากผู้ปกครอง และปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และติดตามพัฒนาการของเด็กปฐมวัยตามคู่มือเฝ้าระวัง และส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย (Developmental Surveillance and Promotion Manual : DSPM) หรือแอปพลิเคชัน KhunLook หรือแอปพลิเคชันอื่น ๆ

5) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นสังกัด กำกับดูแลให้สถานศึกษา (โรงเรียนที่จัดการศึกษา ระดับปฐมวัยและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) ดำเนินการตามแนวทางการจัดการเรียนการสอนและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 เพื่อส่งเสริมและประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัย และรายงานให้สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดทราบ ภายในวันที่ 15 ของทุกเดือน เริ่มตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2564 เป็นต้นไป

3) การสนับสนุนการแก้ปัญหาการว่างงาน

ผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในระยะเริ่มแรกต่อประเทศไทย ส่วนหนึ่งเกิดจากรายได้หลักของประเทศอย่างการรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่หายไป ธุรกิจภาคท่องเที่ยวหลายแห่งจำเป็นต้องหยุดดำเนินกิจการ การระบาดยังส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจมหภาค ซึ่งมีผลกระทบต่อภาพรวมเศรษฐกิจและการจ้างงานของประเทศ จำนวนผู้ว่างงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 62 และจำนวนผู้ที่มิงานประจำแต่ไม่ได้ทำงานเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 314 โดยกลุ่มที่น่าเป็นห่วงจากภาวะตลาดแรงงานที่หดตัวคือกลุ่มเด็กจบใหม่ ซึ่งคาดว่าจะมีจำนวน 4.27 แสนคน ซึ่งมีแนวโน้มที่จะไม่มีตำแหน่งงานรองรับ โดยหน่วยงานภาครัฐได้จัด **โครงการ Co-Payment** คือ มาตรการตอบสนองจากภาครัฐที่จะบรรเทาการว่างงานของเด็กจบใหม่ที่กำลังเข้าสู่ตลาดแรงงานท่ามกลางการแพร่ระบาดของโควิด-19 โดยตั้งงบประมาณ 2.3 หมื่นล้านบาทอุดหนุนค่าจ้างให้นายจ้างในระบบประกันสังคมที่จ้างงานเด็กจบใหม่ครึ่งหนึ่งของอัตราเงินเดือนขั้นต่ำตามวุฒิการศึกษาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จนถึงระดับปริญญาตรี (ม.6 ปวช. ปวส. และ ปริญญาตรี) สูงสุด 7,500 บาทต่อตำแหน่ง รวมทั้งสิ้น 260,000 ตำแหน่ง เป็นระยะเวลา 15 เดือน เริ่มตั้งแต่ 1 ตุลาคม 2563 ถึง 31 ธันวาคม 2564 โดยเงื่อนไขสำหรับผู้เข้าร่วมโครงการ Co-Payment แบ่งเป็นส่วนของนายจ้างและเด็กจบใหม่ ซึ่งเงื่อนไขของนายจ้างในการเข้าร่วมโครงการหลัก ๆ คือเป็นนายจ้างในระบบประกันสังคมและไม่มีการเลิกจ้างเกินร้อยละ 15 ของการจ้างงานเดิมภายในระยะเวลา 1 ปี และเงื่อนไขสำหรับเด็กจบใหม่คือเป็นผู้ไม่เคยอยู่ในระบบประกันสังคมมาก่อน เป็นผู้จบการศึกษาในปี พ.ศ. 2562 หรือ 2563 หรือ มีอายุไม่เกิน 25 ปี โดยสถิติผลการดำเนินงานงานโครงการ ณ เดือนเมษายน 2564 พบว่าโครงการเกิดจ้างงาน 3 หมื่นตำแหน่ง คิดเป็นร้อยละ 27 จากตำแหน่งงานที่เปิดรับสมัคร 1.1 แสนตำแหน่ง โดย 6.7 หมื่นตำแหน่ง

เป็นตำแหน่งงานต่ำกว่าปริญญาตรี และร้อยละ 67 เป็นตำแหน่งงานที่อยู่ในพื้นที่ภาคกลาง นอกจากนี้ 1.1 แส่นตำแหน่งงานที่เปิดในโครงการคิดเป็นเพียงร้อยละ 42 เมื่อเทียบกับเป้าหมายโครงการ 2.6 แส่นตำแหน่งงาน (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ), 2564)

โครงการจ้างงานเด็กจบใหม่ Co-Payment

โครงการสิ้นสุด 31 ธันวาคม 2564

คุณสมบัตินายจ้าง

- ▶ นายจ้างต้องอยู่ในระบบประกันสังคม
- ▶ รัฐบาลอุดหนุนไม่เกิน 50% ของค่าจ้างที่นายจ้างและลูกจ้างตกลงกัน
- ม.6 ไม่เกิน 4,345 บาท/เดือน
- ปวช. ไม่เกิน 4,700 บาท/เดือน
- ปวส. ไม่เกิน 5,750 บาท/เดือน
- ปริญญาตรี ไม่เกิน 7,500 บาท/เดือน

คุณสมบัติลูกจ้าง

- ▶ มีสัญชาติไทย
- ▶ สำเร็จการศึกษาในระดับ ม.6 ปวช. ปวส. และปริญญาตรี
- ▶ อายุไม่เกิน 25 ปี หรืออายุเกิน 25 ปี ต้องจบการศึกษาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นไป

สนใจเข้าร่วมโครงการ
WWW.จ้างงานเด็กจบใหม่.COM

รูปที่ 2.2.3 เงื่อนไขโครงการจ้างเด็กจบใหม่

ที่มา: กรมประชาสัมพันธ์ (2564)

ในปี 2564 ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 8 มิถุนายน 2564 เห็นชอบข้อเสนอแนวทางการจัดสรรกรอบอัตรากำลังและกลไกการบริหารจัดการพนักงานราชการเฉพาะกิจ และผลการจัดสรรกรอบอัตรากำลังพนักงานราชการเฉพาะกิจ จำนวน 10,000 อัตรา เพื่อช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 และอนุมัติการขอรับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 งบกลาง รายการเงินสำรองจ่ายเพื่อกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็น วงเงิน 2,254.32 ล้านบาท เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจ้างพนักงานราชการเฉพาะกิจเพื่อช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ตามนโยบายของรัฐบาลให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยให้ได้รับค่าตอบแทน 18,000 บาทต่อเดือน ตลอดสัญญาการจ้างงาน ซึ่งกำหนดตามบัญชีค่าตอบแทนพนักงานราชการในอัตราแรกบรรจุของกลุ่มงานบริหารทั่วไป คุณวุฒิปริญญาตรี โดยในกรอบอัตรากำลัง 10,000 อัตรา ประกอบด้วย 28 ส่วนราชการ 14 กระทรวง ทั้งส่วนกลาง ภูมิภาค จังหวัด คือ 1) กระทรวงการคลัง 1,045 อัตรา (สำนักงานธนารักษ์พื้นที่ 380 อัตรา สำนักงานสรรพสามิตภาค 70 อัตรา สำนักงานสรรพากรพื้นที่ 595 อัตรา) 2) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา 406 อัตรา โดยสำนักงานปลัดกระทรวง 3) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ 406 อัตรา โดยสำนักงานปลัดกระทรวง 4) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ 1,664 อัตรา (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด 406 อัตรา สำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ 60 อัตรา สำนักงานประมงจังหวัด 406 อัตรา สำนักงานเกษตรจังหวัด 406 อัตรา สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม 386 อัตรา) 5) กระทรวงคมนาคม 546 อัตรา

(สำนักงานขนส่งจังหวัด 406 อัตรา ท่าอากาศยาน 140 อัตรา) 6) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม 406 อัตรา โดยสำนักงานสถิติจังหวัด 7) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 406 อัตรา โดยสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด 8. กระทรวงพลังงาน 406 อัตรา โดยสำนักงานพลังงานจังหวัด 9) กระทรวงมหาดไทย 1,218 อัตรา (สำนักงานจังหวัด 406 อัตรา สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด จำนวน 406 อัตรา สำนักงาน ปก.จังหวัด 406 อัตรา) 10) กระทรวงยุติธรรม 505 อัตรา (สำนักงานยุติธรรมจังหวัด 99 อัตรา สำนักงานคุมประพฤติจังหวัด 406 อัตรา) 11) กระทรวงแรงงาน 1,774 อัตรา (สำนักงานแรงงานจังหวัด 406 อัตรา สำนักงานจัดหางานจังหวัด 406 อัตรา กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน 150 อัตรา กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน 406 อัตรา สำนักงานประกันสังคมจังหวัด 406 อัตรา) 12) กระทรวงวัฒนธรรม 406 อัตรา โดยสำนักงานปลัดกระทรวง 13) กระทรวงสาธารณสุข 406 อัตรา โดยสำนักงานปลัดกระทรวง และ 14) กระทรวงอุตสาหกรรม 406 อัตรา โดยสำนักงานปลัดกระทรวง สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด (เว็บไซต์รัฐบาลไทย, 2564)

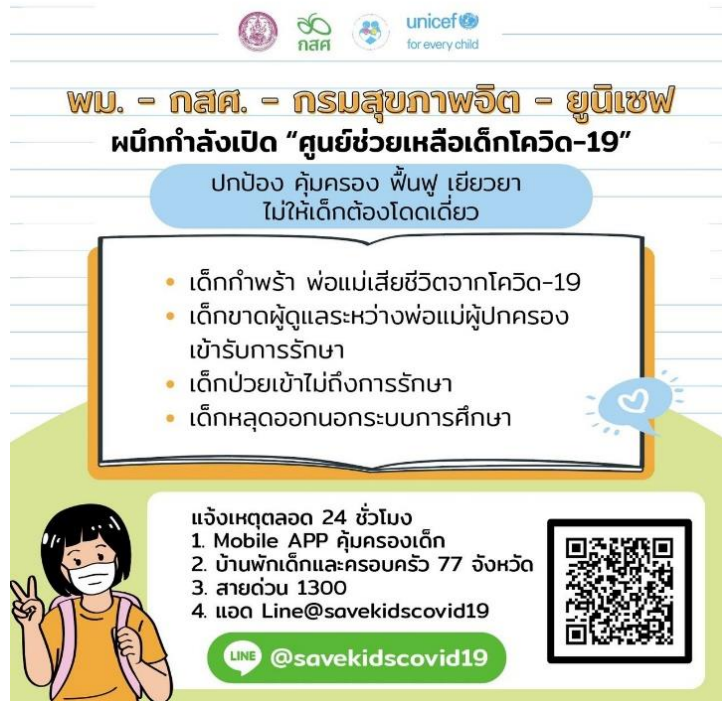
รูปที่ 2.2.4 อัตรากำลังพนักงานราชการเฉพาะกิจ จำนวน 10,000 อัตรา

ที่มา: เว็บไซต์รัฐบาลไทย (2564)

นอกจากนี้ยังมีโครงการเพิ่มทักษะด้านอาชีพแก่นักเรียนครอบครัวยากจนที่ไม่ได้เรียนต่อหลังจบการศึกษาภาคบังคับ ได้ดำเนินการต่อเนื่องมาเป็นปีที่ 3 ซึ่งคาดการณ์ว่าปี 2564 จะมีเด็กนักเรียนที่เรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วไม่มีโอกาสได้เรียนต่อมีจำนวนสูงขึ้นมากกว่าปีที่ผ่านมา สาเหตุส่วนหนึ่งอาจเกิดจากปัญหาด้านเศรษฐกิจและพืชรภัยโควิด-19 ซึ่งจากสถิติที่ผ่านมาในปีการศึกษา 2563 พบว่ามีนักเรียนเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวนทั้งสิ้น 536,511 คน ไม่ได้เรียนต่อในระบบการศึกษาสูงถึง 22,168 คน ในจำนวนนี้ได้แจ้งความประสงค์เข้ารับการฝึกอบรมโครงการเพิ่มทักษะอาชีพจำนวน 3,902 คน ซึ่งนักเรียนส่วนหนึ่งได้ประกอบอาชีพได้งานที่มั่นคงตามสถานประกอบการต่าง ๆ จำนวนมาก เช่น ช่างตรวจเช็คกระยะรถยนต์ ช่างเครื่องปรับอากาศขนาดเล็ก ช่างซ่อมและบำรุงรักษารถจักรยานยนต์ ช่างเชื่อมอาร์กโลหะด้วยมือ ช่างซ่อมสีรถยนต์ ครูสอนภาษา เป็นต้น โดยสำหรับเด็กที่ขาดโอกาส ตกหล่น หรือออกจากคัน กระทั่งวงศึกษาธิการได้จัดโครงการ “อาชีพอยู่ประจำ เรียนฟรี มีอาชีพ” สร้างโอกาสทางการศึกษาให้เยาวชนเพื่อผลิตกำลังคนของประเทศ มอบทุนเรียนฟรีต่อเนื่อง 3 ปี มีหอพัก อาหาร 3 มื้อ ให้นักเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้เรียนต่อร้อยละ 100 ในสถานศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และ ปวช. ระหว่างเรียนได้ฝึกอาชีพและจบไปทำงานได้เลย ตั้งเป้าจำนวน 5,000 คน มีสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการนี้แล้ว 86 แห่งทั่วประเทศ โดยกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงแรงงาน ได้ตกลงร่วมกันในการพัฒนาทักษะฝีมือให้แก่ นักเรียน นักศึกษา ก่อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน มีวัตถุประสงค์ในการบูรณาการการพัฒนาศักยภาพนักเรียน นักศึกษา และแรงงานทุกระดับ ให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะฝีมือตามมาตรฐานฝีมือแรงงานแห่งชาติ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อส่งเสริมการมีงานทำ ลดปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะฝีมือที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ รองรับการพัฒนาตัวของเศรษฐกิจในอนาคต และการพัฒนาประเทศ (กรมประชาสัมพันธ์, 2565)

4) การส่งเสริมและสนับสนุนเด็กเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษในสถานการณ์โควิด-19

กรมกิจการเด็กและเยาวชน ร่วมกับ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ และองค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย ร่วมกันจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือเด็กโควิด-19 เพื่อบูรณาการข้อมูลเด็กที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 ทั้งประเทศ ไม่ว่าจะเป็นเด็กป่วย เด็กกลุ่มเปราะบางที่ยังเข้าไม่ถึงการดูแลรักษา เด็กกำพร้า พ่อแม่เสียชีวิตจากโควิด เด็กที่ได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจ ไม่มีผู้ดูแล หรือมีแนวโน้มหลุดออกนอกระบบการศึกษา เพื่อปกป้องและช่วยเหลือได้ทันสถานการณ์ในทุกมิติปัญหา (กรมสุขภาพจิต, 2564)

รูปที่ 2.2.5 ช่องทางการแจ้งเหตุผ่านศูนย์ช่วยเหลือเด็กโควิด-19

ที่มา: กรมกิจการเด็กและเยาวชน (2564)

โดยในปี 2564 พบเด็กติดเชื้อโควิด-19 สะสมกว่า 65,000 คน นอกจากนั้น ยังมีเด็กไม่ป่วยแต่ได้รับผลกระทบโดยตรง เช่น พ่อแม่หรือผู้ปกครองติดเชื้อ ป่วยหนักหรือเสียชีวิต ทำให้เด็กโดดเดี่ยวหรือกำพร้า เด็กที่เข้าไม่ถึงการรักษา ขาดแคลนอาหาร และหลุดออกนอกระบบ โดยศูนย์ช่วยเหลือเด็กโควิด-19 จะช่วยค้นหาและช่วยเหลือเด็กป่วย การปรับปรุงระบบการรับแจ้งเหตุ หรือ Mobile Application คัดกรองเด็ก เพื่อค้นหาเด็กกำพร้า หรือเด็กกลุ่มเสี่ยงกำพร้าและไม่มีผู้ดูแล ผ่านเครือข่ายคุ้มครองเด็กทั่วประเทศ การประสานการทำงานกับหน่วยงานและเครือข่ายทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด ทั้งนี้ กรณีเด็กที่ผู้ปกครองติดเชื้อและไม่มีผู้ดูแล จะจัดอาสาสมัครเข้าไปช่วยดูแลเด็กระหว่างการกักตัว ในสถานกักตัวของรัฐ หากยังไม่มีผู้ดูแลหรือยังกลับบ้านไม่ได้ ได้จัดเตรียมสถานสงเคราะห์ 4 แห่ง รองรับได้ 160 คน เพื่อให้การดูแลชั่วคราวระหว่างการจัดหาการดูแลในรูปแบบของครอบครัวเป็นลำดับแรก ติดตามครอบครัวเครือข่าย จัดหาครอบครัวอุปถัมภ์ หรือส่งเด็กเข้ารับการดูแลในสถานรองรับเด็ก ซึ่งรองรับได้ 1,935 คน รวมทั้งการช่วยเหลือเฉพาะหน้า และการจัดบริการสวัสดิการสังคมตามความต้องการของเด็กและครอบครัวที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19

การจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือเด็กโควิด-19 จะทำให้เกิดการเชื่อมโยงฐานข้อมูลเด็กและเยาวชน ที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมให้เป็นหนึ่งเดียว เพื่อให้เข้าถึงเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือ และได้รับการดูแลที่เหมาะสมให้เร็วที่สุด ใช้กลไกอาสาสมัครคุณภาพของทั้ง 4 หน่วยงานและภาคประชาสังคม ไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ อาสาสมัครชุมชน อาสาสมัครครูทั้งในและนอกระบบ อาสาสมัครสภาเด็กและเยาวชน ระดมความร่วมมือ

จากภาคเอกชน ร่วมสนับสนุนทรัพยากรที่ยังขาดแคลนและจำเป็นเร่งด่วนในสถานการณ์ที่วิกฤต และในระยะสั้นจะสนับสนุนทุนสร้างโอกาสทางการศึกษา และโปรแกรมฟื้นฟูการเรียนรู้ทดแทนเพื่อป้องกันเด็กหลุดออกนอกระบบการศึกษา จากการสูญเสียผู้ดูแลและเสาหลักครอบครัวเนื่องจากโควิด-19 และที่สำคัญคือการสนับสนุนช่วยเหลือให้เด็กและเยาวชนสามารถเดินทางต่อไปได้ การดูแลสุขภาพจิตของเด็กและเยาวชนทั้งสถานการณ์ปกติและวิกฤต การประเมินว่าเด็กรายไหนที่ต้องได้รับการดูแลเฉพาะโดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเด็กทุกคนควรต้องได้รับการดูแลเบื้องต้นที่เรียกว่าปฐมพยาบาลทางใจ (กรมสุขภาพจิต, 2564)

แนวทางการให้ความช่วยเหลือคือการเปิดให้บริการ Line Official Account @savekids covid19 เพื่อเป็นศูนย์กลางประสาน เชื่อมต่อบริการของหน่วยงาน องค์กรเอกชน ภาคประชาสังคม และอาสาสมัคร ในการช่วยเหลือเด็กและครอบครัวได้อย่างไร้รอยต่อ ทั้งเด็กติดเชื่อหรือผู้ปกครองติดเชื่อ หรือเด็กผู้ปกครอง และสมาชิกในครอบครัวติดเชื่อทั้งหมด รวมทั้งเด็กที่ไม่มีผู้ปกครองหรือผู้ดูแลเสียชีวิตจากโควิด-19 ทั้งนี้เมื่อข้อมูลจาก Line OA ที่แจ้งเหตุเข้ามาไม่ว่าจะที่ไหนในประเทศไทยจะถูกส่งต่อเข้าสู่ระบบระบบสารสนเทศเพื่อการคุ้มครองเด็ก Child Protection Information System (CPIS) แบบ Real Time โดยมีบ้านพักเด็กและครอบครัว 77 แห่ง เป็นผู้จัดการรายกรณี รับหน้าที่เป็นผู้ประสานการช่วยเหลือตามสภาพปัญหาและความต้องการของเด็กและครอบครัว สำหรับกรุงเทพมหานครแบ่งพื้นที่การทำงานเป็น 6 โซน ตามการแบ่งโซนของกรุงเทพมหานคร ได้แก่ 1) กรุงเทพฯเหนือ 7 เขต 2) กรุงเทพฯตะวันออก 9 เขต 3) กรุงเทพฯกลาง 9 เขต 4) กรุงเทพฯใต้ 10 เขต 5) กรุงเทพฯเหนือ 8 เขต และ 6) กรุงเทพฯใต้ 7 เขต อีกทั้งมีรูปแบบการจัดบริการความช่วยเหลือด้านกาย จิต สังคม และการศึกษา ที่มุ่งเน้นการป้องกันการแยกเด็กออกจากครอบครัว เพื่อลดผลกระทบเชิงลบทั้งระยะสั้นและระยะยาวต่อเด็กที่เกิดจากการพาดพิงจากผู้ดูแล นอกจากนี้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ยังได้เสริมสร้างความสามารถขององค์กรและแสวงหาความร่วมมือเพื่อการให้บริการแบบไร้รอยต่อ ด้วยแนวปฏิบัติและการให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่กรมกิจการเด็กและเยาวชน โดยความร่วมมือกับองค์การยูนิเซฟ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และเครือข่ายการเลี้ยงดูเด็กทดแทน (Alternative Care Network) ด้วยการจัดทำคู่มือและการฝึกอบรม

สำหรับนโยบายการให้ความช่วยเหลือเด็กในสถานการณ์โควิด-19 ที่พ่อ แม่ ผู้ปกครอง อยู่ระหว่างการรักษาหรือยังไม่มีความพร้อมในการรับเด็กกลับไปเลี้ยงดู รวมถึงกรณีที่พ่อ แม่ ผู้ปกครอง เสียชีวิตผ่านระบบการเลี้ยงดูทดแทนรูปแบบต่าง ๆ แบ่งเป็น 3 ระยะ ได้แก่ 1) ระยะที่หนึ่ง เป็นการเลี้ยงดูทดแทนแบบฉุกเฉินสำหรับเด็กกลุ่มสัมผัสเสี่ยงสูงที่ต้องได้รับการดูแลในระยะกักตัว 14 วัน เพื่อติดตามอาการในสถานที่กักตัว (State Quarantine-SQ) กรณีไม่สามารถจัดหาสถานที่กักตัวได้ จะส่งเด็กให้อยู่ในการดูแลของบ้านพักเด็กและครอบครัว 77 แห่ง 2) ระยะที่สอง เป็นการเลี้ยงดูทดแทนแบบชั่วคราวสำหรับเด็กที่พ้นระยะกักตัว 14 วัน ที่พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ยังไม่มีความพร้อมในการรับเด็กกลับไปเลี้ยงดู หรือพ่อ แม่ ผู้ปกครอง เสียชีวิต แบ่งเป็น 2.1) ครอบครัวเครือญาติอุปถัมภ์ โดยญาติรับเลี้ยงดูเด็กทั้งในระยะสั้นและยาว 2.2) ครอบครัวอุปถัมภ์ โดยครอบครัวอาสาสมัครที่ผ่านการพิจารณาคุณสมบัติรับเลี้ยงดูเด็กตามระยะเวลาที่กำหนด 2.3) สถานสงเคราะห์ ซึ่งจะเป็นทางเลือกสุดท้าย โดยสงเคราะห์และคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กชั่วคราวผ่านการจัดบริการด้านต่าง ๆ ในระยะยาว และ 3) ระยะที่สาม เป็นการเลี้ยงดูในครอบครัวทดแทนถาวร

โดยครอบครัวบุญธรรมคนไทยและครอบครัวบุญธรรมต่างชาติที่ผ่านการพิจารณาคุณสมบัติที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามที่กฎหมายกำหนด โดยมีสิทธิ หน้าที่ และความผิดชอบต่อเด็กตามกฎหมาย นอกจากนี้ยังมีระบบอาสาสมัครดูแลเด็ก โดยร่วมมือกับกองทุนความเสมอภาคเพื่อการศึกษา (กสศ.) พัฒนาระบบการรับสมัครอาสาสมัครในการดูแลเด็กประเภทต่าง ๆ รวมถึงการจัดตั้งศูนย์แรกรับเด็กและครอบครัว ตามมติเห็นชอบของคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติในการประชุมครั้งที่ 2/2564 โดยมีกระทรวงสาธารณสุขช่วยดูแลจัดการระบบและดูแลทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด (เว็บไซต์รัฐบาลไทย, 2564)

ปี 2564 กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ได้จัดตั้ง “ศูนย์ประสานช่วยเหลือเด็กในภาวะวิกฤต” เพื่อค้นหาและเข้าถึงเด็กและเยาวชนกลุ่มเปราะบาง ด้อยโอกาส ให้ได้รับความช่วยเหลือที่ทันต่อสถานการณ์ และดูแลฟื้นฟูกลุ่มที่ได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจให้ได้รับการเยียวยา และลดความเสี่ยงในการหลุดออกนอกระบบการศึกษา โดยนำร่องพื้นที่วิกฤตในกรุงเทพมหานคร เพื่อประสานช่วยเหลือให้ผู้ป่วยเด็กกลุ่มเปราะบางในชุมชนที่ยังเข้าไม่ถึงการดูแล เด็กกำพร้าพ่อแม่เสียชีวิต เน้นทำงานในพื้นที่วิกฤตกรุงเทพมหานคร ซึ่งในระยะเร่งด่วน กสศ. สนับสนุนการจัดตั้งศูนย์พักคอยสำหรับเด็กป่วยโควิดเกียกกาย กรุงเทพมหานคร และสนับสนุนกลไกอาสาสมัครคุณภาพเข้าไปเสริมการทำงานให้แก่ภาคประชาชนและชุมชน ในการดูแล ผู้ป่วยเด็กและครอบครัวด้วยตัวเอง รวมถึงเป็นกำลังเสริมให้แก่หน่วยงานหลักต่าง ๆ เช่น สถาบันสุขภาพเด็กมหาราชนิ อาสาสมัครจิตบริการคัดกรองเชิงรุก สปสช. อาสาสมัครคุณครูทั้งในระบบและนอกระบบในชุมชนต่าง ๆ อาสาสมัครขนส่งผู้ป่วยเด็กและครอบครัว การส่งชุดยา เครื่องมือติดตามอาการหรืออุปกรณ์ช่วยชีวิตในกรณีจำเป็นเร่งด่วนตลอด 24 ชั่วโมง โดยอาสาสมัคร กสศ. จะได้รับการอบรมระยะสั้น เพื่อให้สามารถคัดกรอง ให้คำแนะนำ และติดตามผู้ป่วยเด็กเป็นหนึ่งในสะพานเชื่อมระหว่างระบบสาธารณสุขกับผู้ป่วยเด็กและครอบครัวยากจน ด้อยโอกาส นอกจากนี้ กสศ. ยังจัดให้มีโปรแกรมฟื้นฟูและสร้างโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กกลุ่มวิกฤตรายบุคคล ทั้งกลุ่มกำพร้าพ่อแม่เสียชีวิต หรือครอบครัวได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง เพื่อป้องกันไม่ให้หลุดออกนอกระบบการศึกษา สำหรับการจัดตั้งศูนย์พักคอยสำหรับเด็กคือการสร้างพื้นที่ปลอดภัยซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญ ทั้งการดูแลสุขภาพร่างกายและการสร้างความปลอดภัยด้านจิตใจ จึงจัดสรรพื้นที่ให้มีลักษณะผ่อนคลาย มีมุมสำหรับเล่นเกม เล่นของเล่น และอ่านหนังสือ มีนักสังคมสงเคราะห์ และแพทย์เด็กเฉพาะทาง ที่พร้อมตรวจดูอาการตลอด 24 ชั่วโมง เพื่อช่วยให้เด็กที่ป่วยไม่เครียด ได้พักผ่อนอย่างเต็มที่ และส่งต่อโรงพยาบาลได้ในกรณีที่อาการหนักขึ้น โดยเด็กที่อยู่ในศูนย์พักคอยส่วนใหญ่เป็นเด็กกลุ่มเปราะบางยากจน อาศัยอยู่ในชุมชนแออัด ขาดโอกาสได้รับการช่วยเหลือที่เหมาะสมอย่างทันท่วงที ซึ่งในระยะยาว กสศ. ยังทำหน้าที่ติดตามเพื่อช่วยฟื้นฟูเด็กและครอบครัวในอนาคต เช่น อุปสรรคจากความยากจนที่ทำให้ไม่ได้เรียน เพื่อป้องกันไม่ให้เด็กหลุดออกจากระบบการศึกษา กรณีพ่อแม่ผู้ปกครองเสียชีวิตหรือตกงาน และกลไกอาสาสมัครที่มีคุณภาพคือแกนกลางของการปฏิบัติงาน พี่เลี้ยงดูแลเด็กในศูนย์พักคอย มาจากเครือข่ายอาสาสมัครชุมชน อาสาสมัครประชาชน อาสาสมัครแพทย์พยาบาล ที่ผ่านการอบรม ทำหน้าที่ประสานงาน รับเคส ส่งต่อ ติดตาม และระบบส่งกลับ สามารถรับมือสถานการณ์ปัญหาเฉพาะหน้า

และสื่อสารกับผู้ป่วยเด็ก เยาวชน และครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2564)

ความร่วมมือระหว่างสถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี และกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) เปิดรับคำปรึกษาแนะนำเคสผู้ติดเชื้อโควิด-19 ในเด็ก โดยภารกิจหลักคือติดตามอาการเด็กป่วย ส่งยา สิ่งของจำเป็น จนถึงวินิจัยและประสานโรงพยาบาลและศูนย์พักคอย เพื่อให้เด็กป่วยได้รับการรักษาอย่างต่อเนื่องและเหมาะสม พลังสำคัญคือแพทย์และเจ้าหน้าที่สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี ซึ่งผลัดเวียนกันทำหน้าที่วินิจัย ส่งต่อเคสฉุกเฉิน ตลอดจนดูแลไปถึงเรื่องปัจจัยดำรงชีพ ในปี 2564 ยอดผู้ป่วยเด็ก (เด็กแรกเกิด-18 ปี) ติดเชื้อสะสมตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ถึง 31 สิงหาคม 2564 กว่า 134,329 คน ในพื้นที่กรุงเทพมหานครพบป่วยสะสม 29,276 คน ส่วนภูมิภาค 105,053 คน และยังมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ โดยหน้าที่ของทีมแพทย์คือพิจารณาลำดับความจำเป็นถึงการเข้ารับการรักษา ก่อนหรือหลัง โดยบางกลุ่มอาจมีอาการไม่มากแต่ความเสี่ยงสูง เช่น ผู้ติดเชื้อที่เป็นเด็กเล็กหรือมีโรคประจำตัว กลุ่มนี้ควรได้รับยาทันทีและต้องติดตามต่อเนื่อง หากเห็นว่ามีแนวโน้มอาการหนัก ต้องประสานหาทางส่งต่อเข้าสู่ศูนย์พักคอยหรือโรงพยาบาล ส่วนผู้ป่วยทั่วไปจะใช้วิธีติดตามอาการผ่าน Line โดยให้ยาและคำปรึกษา จนผู้ป่วยอาการดีขึ้น บทบาทของ กสศ. ที่พยายามเชื่อมโยงความช่วยเหลือทุกทาง เพื่อให้ทั้งสุขภาพของเด็กและการศึกษาได้รับการดูแลและเดินต่อไปได้ กสศ. จึงไม่ได้รวมกำลังอาสาสมัครขึ้นมาเพียงแคดูแลเด็กที่ติดเชื้อโควิด-19 แต่ยังมีอบถุงการเรียนรู้ที่ช่วยให้พัฒนาการเรียนรู้ดำเนินต่อไปได้ หรือการทำชุดความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับโควิด-19 เผยแพร่ให้เด็กรู้จักป้องกันตัวเอง ด้วยหลักการที่ว่า “การลงทุนด้านการศึกษาสุขภาพที่ดีจะตามมา” เพราะถ้าเด็กมีความรู้ ดูแลตัวเองเป็น ยอดผู้ติดเชื้อจะลดลง หรือหากเด็กติดเชื้อจะรู้วิธีปฏิบัติที่จะไม่กระจายเชื้อสู่คนอื่น ฉะนั้นการศึกษากับสุขภาพคือสิ่งที่แยกส่วนกันไม่ได้ ต้องพัฒนาไปพร้อมกัน จึงจะนำไปสู่เป้าหมายในการพัฒนาประเทศต่อไป (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2564)

2.2.2 ด้านการป้องกันและการคุ้มครองทางสังคม

1) การป้องกันเด็กจมน้ำ

กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดให้วันเสาร์แรกของเดือนมีนาคมของทุกปีเป็นวันรณรงค์ป้องกันเด็กจมน้ำ โดยในปี 2564 ตรงกับวันเสาร์ที่ 6 มีนาคม แต่จากข้อจำกัดของสถานการณ์โควิด-19 ทำให้การรณรงค์ป้องกันเด็กจมน้ำในปี 2564 ต้องปรับให้มีความสอดคล้องกับแนวคิดวิถีใหม่ (New Normal) กรมควบคุมโรค จึงได้กำหนดแนวคิดหรือ Theme สำหรับการรณรงค์คือ New Normal...New Landmark...“Drown No More” วิถีใหม่...พื้นที่ใหม่...ไม่เสี่ยงจมน้ำ โดยจัดให้มีกิจกรรมรณรงค์แบบออนไลน์ และการประกวดการสร้างศิลปะการมีส่วนร่วมของชุมชน (Interactive Street Art) เพื่อป้องกันการจมน้ำ มุ่งเน้นการสร้างความรู้รอบรู้ให้กับเด็ก ประชาชน และคนในชุมชน และกระตุ้นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันการจมน้ำ ในแบบวิถีใหม่ หาพื้นที่เล่นหรือ Landmark แห่งใหม่ให้แก่เด็ก แทนการเข้าไปเล่นในแหล่งน้ำเสี่ยง ซึ่งเป็นการผสมผสานร่วมกันระหว่างการเรียนรู้ของชุมชน ศิลปะ และการป้องกันการจมน้ำ (กองโรคไม่ติดต่อ

กรมควบคุมโรค, 2564) โดยในปี 2564 ภายใต้งานยุทธศาสตร์ผู้ก่อการดี สามารถช่วยเด็กจากการจมน้ำเสียชีวิตได้ถึงร้อยละ 56 พร้อมทั้งเฝ้าระวังการเสียชีวิตจากการจมน้ำของเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี เหลือ 2.5 คนต่อประชากรเด็กแสนคนภายในปี 2570 โดยรัฐบาลมีนโยบายให้ความสำคัญกับเด็กโดยเฉพาะ 3 เรื่องหลัก คือ 1) เด็กไทยต้องว่ายน้ำเป็น สามารถลอยตัวในน้ำหรือรอให้คนมาช่วยได้ 2) การออกกำลังกาย และ 3) การเรียนสองภาษา โดยเรื่องการป้องกันการจมน้ำ กระทรวงสาธารณสุขดำเนินงานตามมติสหประชาชาติอย่างต่อเนื่อง โดยร่วมมือกับหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่ ดำเนินงานการป้องกันการจมน้ำ และสร้างทีม “ผู้ก่อการดี ป้องกันการจมน้ำ” (MERIT MAKER) ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขได้เร่งขับเคลื่อน 3 ประเด็นสำคัญ คือ “พื้นที่เล่น ลอยเป็น ช่วยเหลือได้” โดยเด็กอายุต่ำกว่า 2 ปี จัดให้มีพื้นที่เล่นปลอดภัย 1 คน ต่อ 1 คอกกันเด็ก เพื่อป้องกันการบาดเจ็บจากสาเหตุต่าง ๆ เช่น การจมน้ำ รถทับ น้ำร้อนลวก เป็นต้น เด็กอายุ 6 ปีขึ้นไป สอนให้ทักษะว่ายน้ำเพื่อเอาชีวิตรอด โดยทีมเครือข่ายผู้ก่อการดีในพื้นที่ และเด็กอายุ 12 ปีขึ้นไป สอนให้สามารถทำ CPR ได้ เป็นทักษะจำเป็นที่นอกจากจะช่วยคนที่จมน้ำแล้ว ยังช่วยเพิ่มโอกาสการรอดชีวิตของคนหัวใจหยุดเต้นเฉียบพลันได้ด้วย ทั้งนี้ 6 ปีที่ผ่านมา (ปี 2558 - 2564) เกิดทีมผู้ก่อการดี 4,931 ทีม ครอบคลุม 746 อำเภอใน 76 จังหวัด ส่งผลให้แหล่งน้ำเสี่ยงในชุมชน 25,885 แห่ง ได้รับการจัดการให้เกิดความปลอดภัย เกิดแหล่งเรียนรู้การเรียนการสอนว่ายน้ำเพื่อเอาชีวิตรอด 746 อำเภอ และเกิดครูสอนว่ายน้ำเพื่อเอาชีวิตรอด 38,816 คน นอกจากนี้ ประชาชนในพื้นที่ยังได้รับประโยชน์โดยตรง ได้แก่ เด็ก 998,587 คน ได้เรียนว่ายน้ำซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็นในการเอาชีวิตรอดเมื่อตกลงไปในน้ำ ประชาชนและเด็ก 74,886 คน ได้รับการฝึกทักษะการช่วยฟื้นคืนชีพ (CPR) ซึ่งมีประโยชน์ต่อการช่วยคนที่หัวใจหยุดเต้นทั้งจากการจมน้ำและจากสาเหตุอื่น ๆ (เว็บไซต์รัฐบาลไทย, 2564)

2) การป้องกันปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษา

องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย (2564) อธิบายการตระหนักถึงสิทธิของนักเรียนในโรงเรียน ดำเนินการเพื่อประโยชน์สูงสุดของนักเรียน และให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของนักเรียนเป็นความรับผิดชอบหลักของเจ้าหน้าที่ในโรงเรียนทุกคนในฐานะที่เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ แทนที่จะบูรณาการเรื่องสิทธิเด็กเข้ากับกิจกรรมเพียงบางกิจกรรมในห้องเรียนแล้ว ควรมีแนวทางเรื่องสิทธิเด็กที่ปรับใช้กับทุกอย่างในโรงเรียน เพื่อให้เด็กนักเรียนทุกคนรู้สึกปลอดภัย ได้รับการสนับสนุน มีส่วนร่วม และได้เชื่อมั่นว่านักเรียนได้รับการรับฟัง โดยเสนอแนวทางให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่ให้ความรู้ ฝึกฝน แครพ และปกป้องสิทธิเด็ก ดังนี้

1) จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงสิทธิทั้งหมดของตน ไม่ใช่เพียงแค่เรื่องใดเรื่องหนึ่ง รวมทั้งการเคารพสิทธิของผู้อื่นด้วย โดยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม และเหมาะสมกับกลุ่มอายุของนักเรียน

2) ปฏิบัติต่อนักเรียนในฐานะที่เป็นพลเมือง ซึ่งมีบทบาทและสิทธิตั้งแต่บัดนี้ ไม่ใช่เพียงแค่ในฐานะพลเมืองในอนาคต และเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กนักเรียน ด้วยการแสดงความเคารพต่อสิทธิของผู้อื่น

3) สร้างพื้นที่ปลอดภัยให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในโรงเรียน ตลอดจนมีกลไกสำหรับสะท้อนความคิดเห็นเหล่านั้นของนักเรียนให้ผู้ใหญ่ได้รับทราบ ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้แนะนำให้ทุกโรงเรียนส่งเสริมเรื่องเสรีภาพการแสดงออก

4) ไม่จำกัดหรือทำโทษนักเรียนในการแสดงความคิดเห็น แต่ให้นำความเห็นต่างมาเป็นตัวอย่งในการสอนนักเรียน ผ่านการสร้างวินัยเชิงบวก

5) โรงเรียนมีหน้าที่เข้ามาดูแลเมื่อพบว่านักเรียนใช้ประทุษวาจา ช่มเหรงรังแก ว่ากล่าวให้ร้ายกัน ทำให้เกิดความอับอาย หรือล่งละเมิด ทั้งนี้มาตรการดำเนินการจะขึ้นอยู่กับโรงเรียน และหน่วยงานการศึกษาที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ โดยไม่ใช้วิธีการลงโทษทางร่างกายต่อนักเรียนซึ่งเป็นการผิดกฎหมายประเทศไทย โดยเด็ดขาด รวมถึงการไม่ใช้วิธีข่มขู่นักเรียน

6) ความรุนแรงทุกรูปแบบในโรงเรียน เป็นเรื่องที่ควรถูกกล่าวโทษ โดยมีมาตรการรับมือและป้องกันการใช้ความรุนแรงอย่างทันทีในทุกกรณี ต้องมีการใช้นโยบายคุ้มครองเด็กอย่างยุติธรรม ซึ่งรวมถึงการร้องเรียนโดยช่องทางที่ไม่เก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับ และมีการส่งต่อนักเรียนให้เข้าถึงบริการให้คำปรึกษา บริการคุ้มครองเด็กและบริการอื่น ๆ รวมทั้งมีระบบรองรับในการเยียวยาผู้ได้รับความรุนแรง และดำเนินการอย่างเหมาะสมต่อผู้ก่อเหตุและทันท่วงที

3) การป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็กและเยาวชน

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2564) มีจุดเน้นการดำเนินงานด้านป้องกันยาเสพติดคือการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยเน้นการกำจัทยาเสพติดให้หมดไป (Zero Tolerance) โดยในปี 2564 ต้องลดผลกระทบจากยาเสพติดเพื่อให้สังคมปลอดภัย เป็นปีแห่งการเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์ด้านการลดความต้องการยาเสพติด เปลี่ยนผ่านสู่แนวคิด การสร้างสังคมปลอดภัย ควบคุมไม่ให้ส่งผลกระทบต่อบุคคลและสังคม โดยมีแนวทางการป้องกันยาเสพติดในแต่ละกลุ่มเป้าหมายอย่างเหมาะสมเป็นรูปธรรม ผ่านโครงการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในประชากรกลุ่มเสี่ยงสูง (กลุ่มอายุ 15 – 24 ปี) การสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดเสริมสร้างคุณสมบัติภายในบุคคลที่เป็นเกราะป้องกันบุคคลจากยาเสพติด ประกอบด้วย 1) ทักษะสมอง (EF : Executive Functions พัฒนาด้วยการเลี้ยงดูตั้งแต่ปฐมวัย) 2) ความรู้เรื่องยาเสพติดที่ถูกต้อง 3) ทักษะคิดเชิงบวก (เห็นคุณค่าตนเอง เคารพเห็นใจผู้อื่น มีจิตอาสา ฯลฯ) 4) ทักษะในการดำเนินชีวิต (ทักษะการปฏิเสธ ทักษะการเข้าสังคม ทักษะการจัดการความเครียด ฯลฯ) โดยสร้างให้สอดคล้องกับพัฒนาการตามช่วงวัยและวิถีชีวิต ผ่านกระบวนการเรียนการสอนในหลักสูตรปกติของสถานศึกษาแต่ละระดับและการศึกษานอกโรงเรียน (ตั้งแต่ระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา/อาชีววะ อุดมศึกษา และเด็กนอกสถานศึกษา) โดยสำนักงาน ป.ป.ส. ร่วม/สนับสนุนกระทรวงศึกษาธิการจัดทำคู่มือและสื่อ เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดผ่านการเรียนการสอนในสถานศึกษา และแนวทางการปรับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ผ่านโครงการสร้างพื้นที่ปลอดภัย โดยมีภารกิจเพื่อสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา คือ 1) สนับสนุนพื้นที่/กิจกรรมเชิงบวกในสถานศึกษา เช่น ลาน/กิจกรรมดนตรี กีฬา ศิลปะ กิจกรรมตามความถนัด-ความสนใจ 2) ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ทักษะทางสังคมและอาชีพ

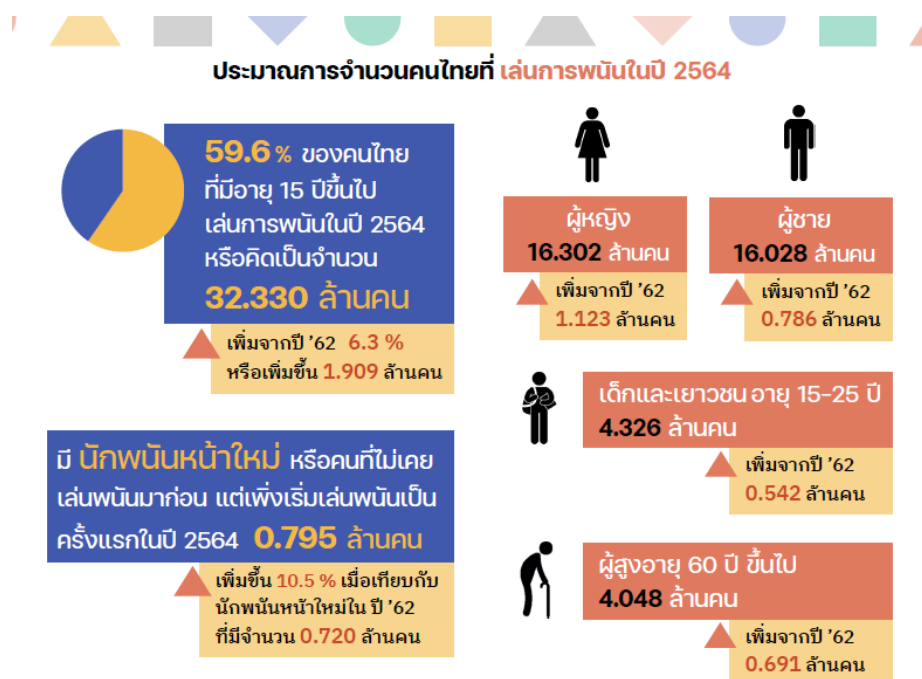
3) ส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษา ผู้ปกครอง ครู ชุมชน สถานประกอบการรอบโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วม
เฝ้าระวังยาเสพติด 4) สํารวจปัญหาด้วยการค้นหา (Re X-ray) นักเรียนนักศึกษาที่เสี่ยงหรือเสพยาเสพติด
5) คัดกรองจำแนกปัญหาเพื่าวางแผนให้การดูแลช่วยเหลือ 6) จัดกิจกรรมจิตสังคมบำบัด ปรับความคิด
ปรับพฤติกรรม ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนนักศึกษาที่เสี่ยงหรือเสพยาเสพติด และ 6) เสริมสร้างเครือข่ายเยาวชน
ผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือ ดึงดูดนักเรียนนักศึกษาที่เสี่ยงหรือเสพยาเสพติดให้ออกจากปัญหา

4) การป้องกันปัญหาผลกระทบจากสื่อออนไลน์

การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ชุมชนออนไลน์ที่ปัจจุบันกลายเป็นศูนย์กลางเพื่อการเรียนรู้
การช่วยเหลือสนับสนุน และการเล่นของเด็ก ๆ ยังสามารถกลายเป็นแหล่งที่ทำให้เด็กถูกกลั่นแกล้ง
ทางโลกออนไลน์ มีพฤติกรรมเสี่ยงในโลกออนไลน์ และถูกแสวงหาประโยชน์ทางเพศได้เช่นกัน
และปัญหาสำคัญคือการเข้าถึงแหล่งพนันออนไลน์ (องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย, 2564) **การเล่นพนัน
ออนไลน์ในช่วงโควิด-19** เป็นปัญหาที่ต้องจับจ้องและต้องเร่งแก้ไข ด้วยการเล่นพนันในรูปแบบออนไลน์นั้น
สะดวก ง่าย เล่นได้ทุกที่ทุกเวลา มีระบบการเล่นที่หลากหลาย มีระบบการจ่ายเงินที่รวดเร็ว มีโปรโมชั่นที่จูงใจ
คนเลยหันมาเล่นแบบออนไลน์กันเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้การพนันออนไลน์เติบโตแบบก้าวกระโดด
โดยข้อมูลจากศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่าปี 2564 มีคนไทยเล่นการพนัน
32,329,717 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2562 ถึงร้อยละ 6.3 เกือบทุกกลุ่มรวมทั้งเด็กและเยาวชน การพนันออนไลน์
ที่นิยมเล่นคือพนันไฟ เช่น บาคร่า ป็อกเต้ง ฯลฯ เป็นต้น ปี 2564 จำนวนคนไทยเล่นพนันทายผลฟุตบอล
เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 10.6 และมีวงเงินพนันหมุนเวียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.8 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2562 และ
ในจำนวนนี้ร้อยละ 13 เป็นการเล่นพนันผ่านช่องทางออนไลน์ ขณะที่นักพนันหน้าใหม่ที่เข้าสู่แวดวง
การพนันออนไลน์จำนวนมากคือเด็กและเยาวชน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2564)

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้จัดประชุมคณะทำงานเฉพาะกิจป้องกันและ
แก้ไขปัญหาการพนันออนไลน์ในเด็กและเยาวชน ครั้งที่ 1/2564 โดยมีผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ
กระทรวงกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมกิจการเด็กและเยาวชน
กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริม
สุขภาพ (สสส.) และสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นคณะทำงานโดยมีอำนาจหน้าที่ศึกษาแนวทาง
ปรับปรุง แก้ไขกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการพนันออนไลน์
และให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากการพนันออนไลน์ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุน
ให้เครือข่ายเด็กและเยาวชนจัดกิจกรรมรณรงค์ลดปัญหาและผลกระทบจากการพนันออนไลน์ ซึ่งที่ประชุม
ได้มีการพิจารณาถึงแนวทางสำคัญในการขับเคลื่อนงานตามภารกิจของคณะทำงานฯ อาทิ 1) การสร้าง
ความตระหนักต่อสังคมประเด็นการแก้ไขกฎหมายเพื่อการปกป้องคุ้มครองเด็กจากการพนันออนไลน์
2) การสร้างเสริมศักยภาพเครือข่ายเยาวชนพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย 3) การอบรมอาสาสมัครเครือข่ายเด็ก
เยาวชนและการอบรมหลักสูตรรู้เท่าทันพนันออนไลน์ 4) การเผยแพร่แอปพลิเคชันแจ้งเบาะแสหรือร้องเรียน
5) การสนับสนุนงบประมาณ และ 6) การจัดทำสื่อความรู้สื่อประชาสัมพันธ์ เป็นต้น (เว็บไซต์รัฐบาลไทย,

2564) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมกับมูลนิธิธรรมาภิบาล และสมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย ได้เปิดตัวแอปพลิเคชัน “Just Stop Gambling” ที่พัฒนาขึ้นโดยนักศึกษาและอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญ จากคณะเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมดิจิทัล มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ เพื่อเป็นช่องทางให้เครือข่ายเยาวชนและประชาชนในการช่วยกันดูแลสังคม แจ้งเรื่องร้องเรียนและเบาะแสพนันออนไลน์จากเยาวชน โดยมุ่งหวังว่าปัญหาการพนันออนไลน์จะได้รับการจัดการอย่างถูกต้องเหมาะสม จากการทำงานพบว่าเด็กและเยาวชนต้องการเครื่องมือหรือช่องทางที่จะดูแลเพื่อนกันเองและสะดวกใจที่จะให้ความร่วมมือกับเครือข่าย มากกว่าการแจ้งหรือติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐ และมีความเชื่อมั่นในคณะทำงานเฉพาะกิจป้องกันและแก้ไขปัญหาการพนันออนไลน์ในเด็กและเยาวชน จึงคาดหวังว่าข้อมูลที่ได้รับแจ้งผ่านแอปพลิเคชัน จะสามารถส่งต่อและช่วยให้ผู้บังคับใช้กฎหมายสามารถดำเนินคดีกับเว็บพนันที่ทำให้เกิดปัญหาสังคมได้มากยิ่งขึ้น (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2564)

รูปที่ 2.2.6 สถานการณ์การเล่นพนันในสังคมไทย ปี 2564
ที่มา: ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2564)

5) การป้องกันและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการแสดงออกทางอารมณ์

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) ได้ติดตาม เฝ้าระวัง และตรวจสอบสถานการณ์การชุมนุมทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง และมีความห่วงกังวลต่อสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่การชุมนุม โดยเฉพาะที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของเด็กและเยาวชน ซึ่ง กสม.ได้รับฟังความคิดเห็นจากผู้แทนเด็กและเยาวชน นักวิชาการ นักกิจกรรมด้านสันติวิธี นักจิตวิทยา ผู้แทนหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง องค์การภาคประชาสังคมด้านสิทธิเด็กและสิทธิมนุษยชน รวมถึงสื่อมวลชน เพื่อแสวงหาทางออกจากความขัดแย้งในการชุมนุมโดยไม่ใช้ความรุนแรง โดยในการระดมความคิดเห็นเรื่อง “สิทธิเด็กกับ

สถานการณ์การชุมนุม” ซึ่งที่ประชุมมีข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิเด็ก รวมถึงการปกป้อง คัมครองสิทธิ และความปลอดภัยของเด็กในสถานการณ์การชุมนุม โดย กสม. ได้มีหนังสือถึงผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อพิจารณาดำเนินการตามหลักอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child - CRC) ที่ประเทศไทยเป็นภาคีและมีพันธกรณีต้องปฏิบัติตาม

การติดตามความคืบหน้าการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะดังกล่าว กสม. ได้ร่วมประชุมติดตามความคืบหน้าการดำเนินงานตามข้อเสนอแนะ กับผู้แทนหน่วยงานที่ได้รับข้อเสนอแนะ ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวมทั้งผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของเด็กและการคุ้มครองสิทธิเด็กในสถานการณ์การชุมนุม ได้แก่ สำนักงานศาลยุติธรรม และสำนักงานอัยการสูงสุด โดยในที่ประชุม กสม. ได้เน้นย้ำข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิเด็กและการคุ้มครองสิทธิและความปลอดภัยของเด็กในสถานการณ์การชุมนุม เช่น 1) ควรจัดให้มีเวทีรับฟังความคิดเห็นจากเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมการชุมนุม เพื่อแสวงหาทางออกร่วมกันและเปิดพื้นที่ในการใช้สิทธิและเสรีภาพโดยปราศจากความรุนแรงทั้งต่อร่างกายและจิตใจ 2) หน่วยงานรัฐควรมีแนวปฏิบัติและวิธีการที่เหมาะสมในการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชน โดยจัดให้มีระบบดูแลเด็กและเยาวชน ตั้งแต่เริ่มชุมนุม ระหว่างชุมนุม หลังการชุมนุม และควรแยกกลุ่มผู้ชุมนุมให้ชัดเจนระหว่างผู้ก่อความรุนแรง และไม่ก่อความรุนแรง นอกจากนี้ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ควรจัดอบรมเจ้าหน้าที่ควบคุมฝูงชนเพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ได้สอดคล้องตามมาตรฐานสากลโดยคำนึงถึงมิติของเด็กและเยาวชนด้วย รวมทั้งให้ดูแล คัมครอง ปกป้องการเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัวของเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี รวมทั้งต้องมีมาตรการไม่ให้เกิดการตีตรา กลั่นแกล้ง และสร้างความเกลียดชังในโลกออนไลน์กับผู้ที่มีความคิดเห็นต่าง ที่สำคัญหน่วยงานที่เข้าร่วมการประชุมได้แสดงความเห็นพ้องกับข้อเสนอแนะของ กสม. โดยให้ความสำคัญกับกลไกการเปิดพื้นที่ปลอดภัยเพื่อรับฟังความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนอย่างสร้างสรรค์ พร้อมกันนี้ยังได้หารือถึงแนวทางการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเพื่อคุ้มครองการใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ และคุ้มครองความปลอดภัยของเด็กในพื้นที่การชุมนุม รวมทั้งยังได้หารือถึงแนวปฏิบัติที่ถูกต้องและเหมาะสมตามหลักสิทธิเด็กในกระบวนการจับกุมและดำเนินคดีต่อเยาวชนด้วย โดยทุกหน่วยงานพร้อมสนับสนุนและดำเนินการตามแนวทางข้อเสนอแนะดังกล่าวอย่างเต็มที่ ขณะที่ กสม. ยินดีที่จะร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการพูดคุยหรือแสดงความคิดเห็น และเน้นย้ำให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงการใช้สิทธิและเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ ปราศจากอาวุธ และยุติการใช้ความรุนแรงต่อกันทุกรูปแบบเพื่อไม่ให้เกิดการบาดเจ็บและสูญเสีย โดยเจ้าหน้าที่จะต้องใช้แนวทางในการจัดการและควบคุมฝูงชนให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนสากลอย่างเคร่งครัดด้วย (คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ, 2564)

6) การป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น

จากข้อมูลการสำรวจของสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย (2564) พบว่าสถานการณ์การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ปี 2564 อายุของแม่วัยรุ่นมากที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 17 - 18 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.7 อายุสามีหรือเพื่อนชายของแม่วัยรุ่นมากที่สุดอยู่ในช่วง 20 - 24 ปี คิดเป็นร้อยละ 45 มีสถานภาพสมรสคืออยู่ด้วยกัน (ใช้ชีวิตร่วมกัน) คิดเป็นร้อยละ 85.9 และแยกทางกัน คิดเป็นร้อยละ 4.2 โดยก่อนการตั้งครรภ์พบว่า เป็นกลุ่มที่เรียนหนังสือ คิดเป็นร้อยละ 56.1 โดยอยู่ในระบบการศึกษาปกติ คิดเป็นร้อยละ 83.9 นอกกระบบการศึกษาปกติ คิดเป็นร้อยละ 16.1 ส่วนในกลุ่มที่ไม่ได้เรียนหนังสือ คิดเป็นร้อยละ 43.9 ขณะตั้งครรภ์ พบว่ามีการหยุดเรียน/ลาออก คิดเป็นร้อยละ 35.6 และเรียนในสถานศึกษาเดิม คิดเป็นร้อยละ 33.3 หลังคลอด พบว่าอยู่บ้านเพื่อเลี้ยงดูบุตร คิดเป็นร้อยละ 52.6 และยังเรียนในสถานศึกษาเดิม คิดเป็นร้อยละ 20.3 โดยมีแม่วัยรุ่นสูงถึงร้อยละ 85.5 ที่เลือกเลี้ยงดูบุตรด้วยตนเอง ซึ่งแม่วัยรุ่นที่ไม่มีรายได้ต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 26.4 หลังจากการคลอดบุตรมีแม่วัยรุ่นเลือกคุมกำเนิดสูงถึงร้อยละ 93.3 และไม่คุมกำเนิด คิดเป็นร้อยละ 6.7 เมื่อเปรียบเทียบความตั้งใจในการตั้งครรภ์ พบว่าในปี 2564 กลุ่มนักเรียน/นักศึกษา มีแนวโน้มการตั้งใจในการตั้งครรภ์เพิ่มมากขึ้น แต่การไม่ตั้งใจในการตั้งครรภ์มีแนวโน้มลดลง และในกลุ่มที่ไม่ใช่ นักเรียน/นักศึกษา มีแนวโน้มการตั้งใจในการตั้งครรภ์ลดลง แต่การไม่ตั้งใจในการตั้งครรภ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

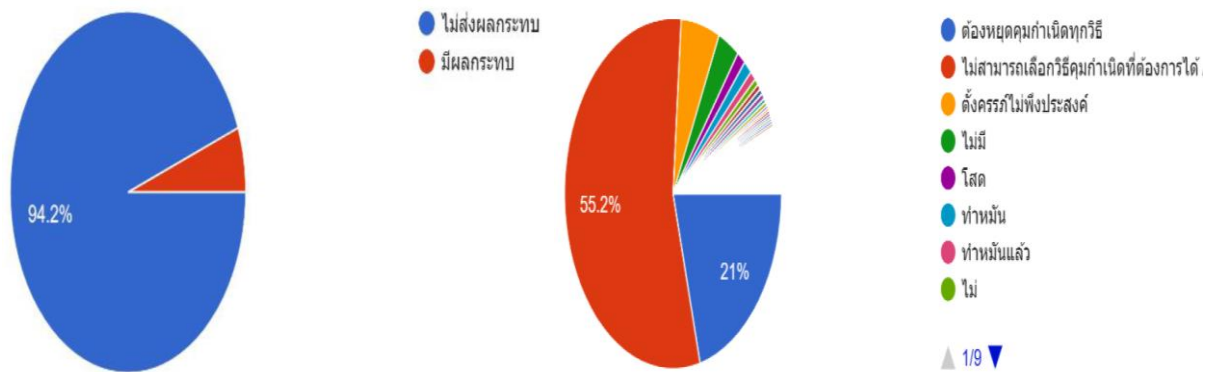
ตารางที่ 11 การเปรียบเทียบความตั้งใจในการตั้งครรภ์ปี 2562 ถึง ปี 2564

ประเภทการตั้งครรภ์		ร้อยละ ปี 2562	ร้อยละ ปี 2563	ร้อยละ ปี 2564
เป็นนักเรียน/นักศึกษา	ตั้งใจตั้งครรภ์	21.4	19.8	23.0
	ไม่ตั้งใจตั้งครรภ์	78.6	80.2	77.0
	รวม	(100.0)	(100.0)	(100.0)
ไม่ใช่ นักเรียน/นักศึกษา	ตั้งใจตั้งครรภ์	54.5	52.2	48.4
	ไม่ตั้งใจตั้งครรภ์	45.5	47.8	51.6
	รวม	(100.0)	(100.0)	(100.0)

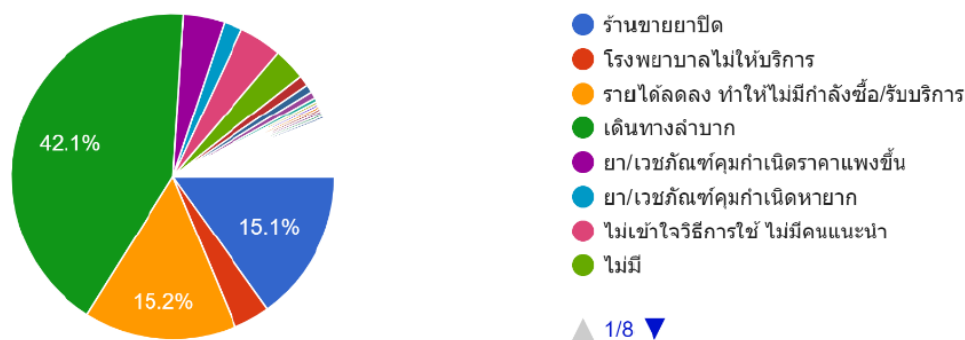
ที่มา: สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย (2564)

จากการสำรวจของกรมอนามัยพบว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 มีผลกระทบต่อพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์น้อยมาก (ร้อยละ 10.5) ในจำนวนนี้พบว่าความถี่ในการมีเพศสัมพันธ์ลดลงหรือต้องการมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 84.0 และความถี่ในการมีเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้น ร้อยละ 6.2 สาเหตุเนื่องจากปฏิบัติตามนโยบายอยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ การเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) และความเครียด เช่นเดียวกับพฤติกรรมการคุมกำเนิด ที่ได้รับผลกระทบน้อยมากจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 (ร้อยละ 5.8) ซึ่งผลกระทบที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับมากที่สุดคือไม่สามารถเลือกวิธีการคุมกำเนิดที่ต้องการได้/เปลี่ยนวิธีการคุมกำเนิด (ร้อยละ 55.2) ต้องหยุดคุมกำเนิด

ทุกวิธี (ร้อยละ 21.0) และตั้งครกไม่พึงประสงค์ (ร้อยละ 5.8) สาเหตุเนื่องจากเดินทางไปรับบริการลำบาก มีรายได้ลดลงทำให้ไม่มีกำลังซื้อ/รับบริการ ร้านขายยาปิด ไม่เข้าใจวิธีการใช้/ไม่มีคนแนะนำ ฯลฯ เป็นต้น (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2564)

รูปที่ 2.2.7 ผลกระทบต่อการคุมกำเนิดในช่วงการระบาดของโควิด-19
ที่มา: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2564)

รูปที่ 2.2.8 สาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อการคุมกำเนิดในช่วงการระบาดของโควิด-19
ที่มา: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2564)

การกำหนดนโยบายและมาตรการเพื่อลดปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นนั้น องค์ความรู้สำคัญที่จำเป็น คือ พ.ร.บ.การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น และกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง โดยปัจจุบันมี 4 ฉบับ ได้แก่ กฎกระทรวงศึกษาธิการ กฎกระทรวงแรงงาน กฎกระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวมทั้งองค์ความรู้เกี่ยวกับยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โดยข้อมูลจากสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย (2564) พบว่าผลการดำเนินงานที่สำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมีดังนี้

1) การผลักดันและสนับสนุนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นในระดับเขตและระดับจังหวัดของคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นระดับจังหวัดและกรุงเทพมหานคร และภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ในพื้นที่

2) การส่งเสริมสนับสนุนการขับเคลื่อนบริการสุขภาพที่เป็นมิตรสำหรับวัยรุ่นและเยาวชน (Youth Friendly Health Services : YFHS) อำเภอนามัยการเจริญพันธุ์ โดยคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) โดยโรงพยาบาลสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขผ่านเกณฑ์การประเมิน YFHS ทั่วประเทศรวมร้อยละ 88.57 มีการพัฒนา YFHS เชิงรุกในชุมชนคือการอบรมอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ให้มีความรู้ในเรื่องปัญหาสุขภาพวัยรุ่นและพฤติกรรม เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีกับวัยรุ่นสามารถส่งต่อวัยรุ่นที่มีปัญหาสุขภาพ หรือที่มีแนวโน้มว่าจะเกิดปัญหาแก่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในหน่วยปฐมภูมิเพื่อส่งต่อแก่โรงพยาบาลแม่ข่ายเพื่อให้ได้รับการช่วยเหลือดูแล ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการ โดยยึดหลักการรักษาความลับเป็นสำคัญ รวมทั้งให้การดูแลต่อเนื่องจากหน่วยบริการปฐมภูมิ

3) การลดปัญหาการตั้งครรภ์ซ้ำในวัยรุ่นอายุน้อยกว่า 20 ปี โดยการส่งเสริมการให้คำปรึกษาหลังคลอด/หลังแท้ง และการเข้าถึงบริการคุมกำเนิดอย่างทั่วถึง ซึ่งกรมอนามัยได้มีการอบรมพยาบาลให้บริการใส่ห่วงและยาฝังคุมกำเนิดทุกปี นอกจากนี้ยังมีเครือข่ายอาสาส่งต่อยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัย (Referral system for Safe abortion: RSA) หรือเครือข่ายอาสา RSA คือ แพทย์ พยาบาล เภสัชกร นักสังคมสงเคราะห์ บุคลากรสาธารณสุข ที่ทำงานในภาครัฐ ภาคเอกชน ครู/อาจารย์ และองค์กรพัฒนาเอกชน ภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องรวมตัวกันอาสารับส่งต่อเพื่อยุติการตั้งครรภ์ทางการแพทย์ที่ปลอดภัย ตรงตามกฎหมาย และข้อบังคับของแพทยสภา

กรมกิจการเด็กและเยาวชน ได้ดำเนินการขับเคลื่อนตามพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 (มาตรา 9) ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2560 – 2569 โดยรับผิดชอบตามยุทธศาสตร์ที่ 4 ประเด็นการพัฒนาระบบการช่วยเหลือการคุ้มครองสิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ และการจัดสวัสดิการสังคมในกลุ่มวัยรุ่น โดยกิจกรรมประกอบด้วย

1) การสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชน สร้างเครือข่ายเด็กและเยาวชน DJ TEEN ในการป้องกันแก้ไขและเฝ้าระวังปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น โดยดำเนินการสื่อสาร รณรงค์ ผ่านสื่อกระจายเสียง สื่อออนไลน์ และสื่อพื้นบ้าน

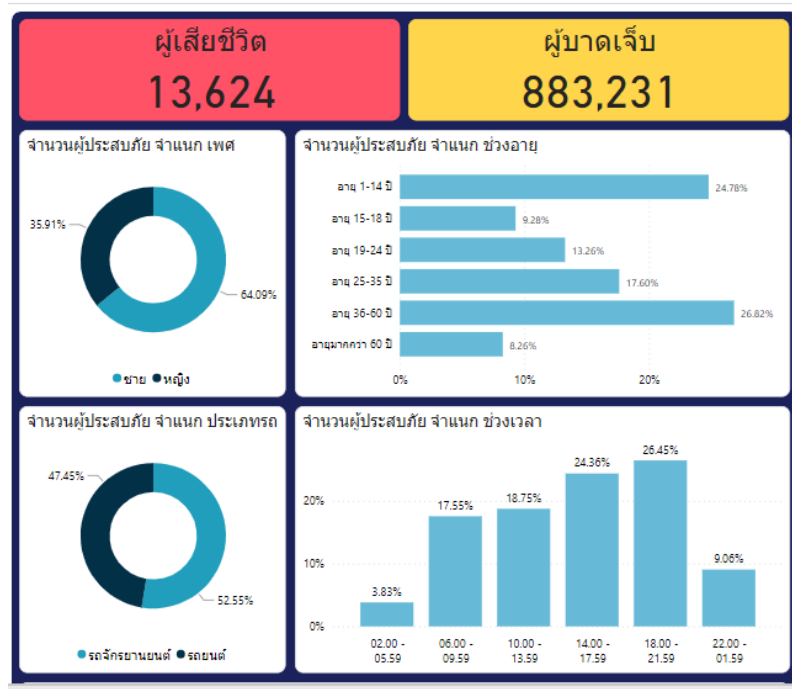
2) การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับแม่วัยรุ่น ด้วยการสนับสนุนเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดถึง 3 ปี โดยมีแม่วัยรุ่นได้รับเงินอุดหนุนเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระค่าใช้จ่ายทำให้เด็กได้รับการเลี้ยงดูอย่างมีคุณภาพและมีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย การตั้งศูนย์รักเด็กในบ้านพักเด็กและครอบครัว 76 จังหวัด เพื่อให้คำปรึกษาบริการจัดสวัสดิการสังคมแก่แม่วัยรุ่น โดยการให้ความช่วยเหลือปัจจัย 4 การฝึกอาชีพและประสานการจัดหางาน เพื่อให้แม่วัยรุ่นมีอาชีพและรายได้ การศึกษา และจัดหาครอบครัวทดแทนกรณีไม่สามารถเลี้ยงดูบุตรได้ การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับแม่วัยรุ่นและครอบครัวในชุมชน เพื่อให้ครอบครัวตามทีกฎหมายกำหนด และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่แม่วัยรุ่น โดยมุ่งหวังให้แม่วัยรุ่นมีครอบครัวที่มั่นคง สามารถเลี้ยงดูเด็กได้อย่างมีคุณภาพและมีพัฒนาการสมวัย โดยจัดสวัสดิการสังคมที่จำเป็นประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านสุขภาพกายและจิตใจ 2) ด้านสังคม 3) ด้านเศรษฐกิจ การมีงานทำ และ 4) ด้านการศึกษา ซึ่งบ้านพักเด็กและครอบครัวร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โรงเรียน แรงงานจังหวัด และภาคประชาคม จัดบริการสวัสดิการสังคม ในสถานรองรับ รับเด็กที่ถูกทอดทิ้ง จำนวน 30 แห่ง (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2564)

องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย ได้ให้การสนับสนุนโครงการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น (Adolescent Pregnancy Programme) ซึ่งดำเนินการโดยสมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย (สวท.) ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เพื่อสร้างเครือข่ายอาสาสมัครสาธารณสุข แม่วัยรุ่นจำนวน 60 คน และแกนนำเยาวชนอีก 160 คน ตลอดจนกลุ่มองค์กรนอกภาครัฐ (เอ็นจีโอ) กลุ่มธุรกิจ และกลุ่มประชาสังคมต่าง ๆ เพื่อร่วมกันดูแลกลุ่มมารดาวัยรุ่นในพื้นที่ห่างไกล เช่น อำเภอแม่เมาะ และอำเภอเชียงดาว ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีอัตราการคลอดในกลุ่มวัยรุ่นที่สุดในจังหวัดเชียงใหม่ หรือ มีอัตราการคลอดกว่า 50 คน ต่อวัยรุ่น 1,000 คน ยิ่งกว่านั้น โครงการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ยังช่วยให้กลุ่มพ่อและแม่วัยรุ่นจากกลุ่มเปราะบางต่าง ๆ ในชุมชนได้มีงานทำท่ามกลางภาวะเศรษฐกิจซบเซา จากผลกระทบของโรคโควิด-19 ผ่านแนวทางการประเมินอาชีพและการจัดฝึกอบรมอาชีพ โดยกลุ่มองค์กรพันธมิตร เช่น องค์การเฟรนด์ อินเทอร์เน็ตชนันแนล ประเทศไทย และศูนย์พัฒนาโครงการหลวง หนองเขียว ถึงแม้ว่าการตั้งครรภ์ไม่พร้อมมักเป็นเรื่องที่หลายครอบครัวต้องปกปิดด้วยกลัวจะถูกสังคมตีตรา แต่หลังจากได้รับการสนับสนุนอย่างครอบคลุมแก่กลุ่มวัยรุ่น และกลุ่มมารดาวัยรุ่นของโครงการฯ โดยองค์การยูนิเซฟ และ สวท. จึงมีครอบครัวพ่อแม่วัยรุ่นกล้าเปิดเผยตัวตนมากขึ้น ไม่เพียงเพื่อขอรับ ความช่วยเหลือแต่ยังเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือครอบครัวพ่อแม่วัยรุ่นอื่น ๆ ในฐานะอาสาสมัครสาธารณสุข แม่วัยรุ่นในรุ่นต่อ ๆ ไปด้วย ยิ่งไปกว่านั้น ครอบครัวพ่อแม่วัยรุ่นจากกลุ่มเปราะบางที่สุดในชุมชน เช่น กลุ่มครอบครัวไร้สัญชาติ ที่มีอุปสรรคมากที่สุดใน การเข้าถึงระบบบริการสาธารณสุขและแนวทางการปฏิบัติ อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะในช่วงโรคโควิด-19 ทำให้กล้าเปิดเผยตัวตนเช่นกัน ซึ่งเป็นผลจากความไว้วางใจ ซึ่งกันและกันมากขึ้นของสมาชิกในชุมชน (องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย, 2564)

7) การป้องกันอุบัติเหตุบนท้องถนน

ข้อมูลจากศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุ เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนน (ThaiRSC) (2564) พบว่าสถิติในปี 2564 มีผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน จำนวน 13,624 คน และบาดเจ็บจำนวน 883,231 คน ผู้ประสบภัยเป็นเพศชายร้อยละ 64.09 เพศหญิงร้อยละ 35.91 สูงสุดอยู่ในช่วงอายุ 36 – 60 ปี ร้อยละ 26.82 รองลงมาคือช่วงอายุ 1 – 14 ปี ร้อยละ 24.78 อายุ 25 – 35 ปี ร้อยละ 17.60 อายุ 19 – 24 ปี ร้อยละ 13.26 อายุ 15 – 18 ปี ร้อยละ 9.28 และอายุมากกว่า 60 ปี ร้อยละ 8.26 ตามลำดับ ส่วนใหญ่ประสบภัย จากรถจักรยานยนต์ ร้อยละ 52.55 และรถยนต์ ร้อยละ 47.45 เมื่อจำแนกช่วงเวลา que ประสบภัยพบว่าสูงสุด อยู่ในช่วง 18.00 – 21.59 น. ร้อยละ 26.45 รองลงมาคือช่วงเวลา 14.00 – 17.59 น. ร้อยละ 24.36 ช่วงเวลา 10.00 – 13.59 น. ร้อยละ 18.75 ช่วงเวลา 06.00 – 09.59 น. ร้อยละ 17.55 ช่วงเวลา 22.00 – 01.59 น. ร้อยละ 9.06 และช่วงเวลา 02.00 – 05.59 น. ร้อยละ 3.83 ตามลำดับ

รูปที่ 2.2.9 สถิติการเกิดอุบัติเหตุทางถนนในประเทศไทย ปี 2564

ที่มา: ศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุ เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนน (2564)

ข้อมูลจากกองป้องกันการบาดเจ็บ กรมควบคุมโรค (2564) พบว่ากลุ่มอายุที่มีการสูญเสียมากที่สุดเป็นเด็กและเยาวชนอายุ 10 - 19 ปี ซึ่งมีการเสียชีวิตที่สูงมากถึง 26,126 คน ในช่วง 9 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2554 - 2562) หรือเฉลี่ยปีละ 2,902 คน จากการประมาณการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนในกลุ่มเด็กและเยาวชน 10 - 19 ปี โดยการวิเคราะห์หอนุกรมเวลา Time Series ในช่วง 10 ปี ต่อจากนี้ (ปี 2564 - 2573) หากไม่มีการแก้ไขปัญหาย่างจริงจังและกำหนดเป้าหมาย คาดการณ์ว่าจะมีเด็กและเยาวชนไทยเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนอีก 37,321 คน หรือเฉลี่ยปีละ 3,732 คน ในขณะเดียวกัน มีจำนวนผู้บาดเจ็บจากอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ที่เป็นเด็กและเยาวชนอายุ 10 - 19 ปี เข้ารักษาตัวในโรงพยาบาล (IPD Admit) จำนวน 56,356 คน และบาดเจ็บไม่ได้ Admit (OPD) จำนวน 209,402 คน ส่วนรถจักรยานยนต์ยังคงเป็นปัญหาสูงสุดในเด็กและเยาวชนอายุ 10 - 19 ปี มากกว่ายานพาหนะอื่น ๆ หลายเท่าตัว หรือมากกว่าร้อยละ 91 ที่บาดเจ็บ IPD และร้อยละ 85 ในผู้บาดเจ็บ OPD

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมกับภาคีเครือข่ายในการเฝ้าระวังอุบัติเหตุ สนับสนุนเครือข่ายอาสาสมัครจราจรช่วยชุมชนช่วยสกัดไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ ลดการใช้ความเร็ว การสวมหมวกนิรภัย สก๊อตคนเมา และเตือนสติด้วยแคมเปญ “รับไหวหรือ?” คำพูดติดปากว่า “ขับไหว” หลังดื่มแล้วขับ ซึ่งเป็นสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุและความสูญเสีย ซึ่งมีเป้าหมายที่มุ่งสนับสนุนการลดการบาดเจ็บและเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนน มีจุดเน้นสำคัญ คือ 1) การทำให้พฤติกรรมเสี่ยงสำคัญลดลง และเพิ่มพฤติกรรมความปลอดภัย 2) การสร้างสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อความปลอดภัยในการใช้รถใช้ถนนโดยโฟกัสที่กลุ่มเสี่ยงหลัก คือ กลุ่มผู้ใช้รถจักรยานยนต์ กลุ่มเยาวชนและวัยแรงงาน โดยเลือกทำงานในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดอุบัติเหตุ เพื่อจะช่วยสนับสนุนการทำงานภาพใหญ่ของประเทศให้สถิติ

การบาดเจ็บและเสียชีวิตลดลงได้ โดยศูนย์วิชาการเพื่อความปลอดภัยทางถนน (ศวปถ.) ให้ข้อมูลว่า ช่วงเทศกาลปีใหม่จะมีการสังสรรค์ในครัวเรือนและมีการสังสรรค์ในชุมชนจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่ดื่มแล้วขับ ส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุและจุดเกิดเหตุอยู่ในรัศมี 5 กิโลเมตรใกล้บ้าน ศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงคมนาคม กระทรวงสาธารณสุข และภาคีเครือข่ายความปลอดภัยทางถนน เพิ่มมาตรการและหนุนเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมการจัดการปัญหา อาทิ ตั้งด่านชุมชน ตรวจเชิงรุกพื้นที่ที่มีกิจกรรมดื่มสังสรรค์ ตลอดจนร่วมกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ส่งเสริมการกวดขันวินัยจราจร เฝ้าระวังการดื่มไม่ขับ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กและเยาวชนอายุน้อยกว่า 20 ปี ทั้งนี้ หากมีการบาดเจ็บจากดื่มแล้วขับ จะมีการสอบสวนเพื่อกำกับติดตามดำเนินคดีไปยังร้านหรือ แหล่งจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้เด็กและเยาวชนร่วมด้วย นอกจากนี้ยังมีการเพิ่มมาตรการกำกับ ควบคุมดูแลรถโดยสารสาธารณะ รถโดยสารไม่ประจำทาง ให้ปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด และเรื่องการเตรียมความพร้อมร่างกาย ระวังเรื่องง่วง-หลับใน ไม่ขับเร็วขับ เวนระยะห่างคันหน้า คาดเข็มขัด สวมหมวกนิรภัย เพื่อช่วยลดอุบัติเหตุบนท้องถนน (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2565)

8) การป้องกันเด็กกลุ่มเปราะบางหลุดจากระบบการศึกษา

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2564) ให้ข้อมูลว่าในปีการศึกษา 1/2564 มีเด็กยากจน และยากจนพิเศษรวมประมาณ 1.9 ล้านคน ถือเป็นสัดส่วนที่สูงมากเมื่อเทียบกับเด็กทั้งหมด ในช่วงวัยเรียน การศึกษาภาคบังคับที่มีประมาณ 9 ล้านคน ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้รายได้ของ ครอบครัวเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ลดลงเหลือเฉลี่ยเดือนละ 1,094 บาท อีกทั้งยังพบว่า รายได้จากการเกษตร หรือด้านอื่น ๆ ส่วนใหญ่ลดลง แต่รายได้ที่เพิ่มมาจากสวัสดิการรัฐ เงินช่วยเหลือเยียวยา และผลกระทบ ที่เกิดขึ้นทำให้จำนวนเด็กยากจนพิเศษที่คัดกรองในรอบภาคเรียนที่ 1/2564 เพิ่มขึ้นเป็นนิวไฮคือ 1,302,968 คน หรือเพิ่มขึ้น 128,524 คน จากภาคเรียนที่ 2/2563 โดยคาดหวังว่าจำนวนเด็กที่ยากจน หนีพลันหลังสถานการณ์โควิด-19 จะเป็นแค่เพียงสถานการณ์ชั่วคราวที่จะคลี่คลายและกลับไปสู่สภาวะปกติได้ ในอีกในระยะเวลาไม่นาน และจากความสุ่มเสี่ยงที่เด็กยากจนพิเศษจะหลุดจากระบบการศึกษา กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาได้เข้าไปช่วยสนับสนุนทุนการศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้เด็กเรียนยากจนพิเศษในช่วง ชั้นรอยต่อกลับเข้าเรียนได้ โดยจากการติดตามล่าสุด ณ เดือนสิงหาคม 2564 พบว่านักเรียนยากจนพิเศษช่วง ชั้นรอยต่อ 294,454 คนนั้น ร้อยละ 82.82 หรือ 242,081 คนเข้าสู่ระบบการศึกษาแล้ว แต่ยังมีเด็ก 43,060 คน หรือร้อยละ 14.6 ยังไม่พบข้อมูลว่าได้กลับเข้ามาเรียนต่อ โดยส่วนใหญ่อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 3 จำนวน 33,710 คน และระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 8,699 คน ทั้งนี้ปัญหาเด็กหลุดจากระบบ การศึกษาไม่ใช่แค่ปัญหาทางการศึกษา แต่กระทบการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศด้วย ผลการศึกษา จากมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ดคำนวณว่าหากประเทศไทยไม่มีเด็กหลุดจากระบบการศึกษาจะทำให้ผลิตภัณฑ์ มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product หรือ GDP) เพิ่มขึ้น 3%

รูปที่ 2.2.10 แนวโน้มเด็กหลุดจากระบบการศึกษา ปี 2564
 ที่มา: กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (2564)

ปี 2564 กระทรวงศึกษาธิการได้ลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือเพื่อสนับสนุนนวัตกรรม การคัดกรองความยากจน การวิจัยพัฒนาคุณภาพครูและสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม การศึกษาเอกชน (สช.) โดยความร่วมมือระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ และกองทุนเพื่อความเสมอภาค ทางการศึกษา (กสศ.) ประกอบด้วย 1) สนับสนุนนวัตกรรมการคัดกรองความยากจน การจัดสรรงบประมาณ แบบมีเงื่อนไข เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและให้การช่วยเหลือนักเรียนยากจน 2) ส่งเสริมโอกาส ทางการศึกษาสำหรับนักเรียนยากจน นักเรียนพิการและด้อยโอกาส ให้ได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ตามศักยภาพ และ 3) สนับสนุนให้เกิดความร่วมมืออื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความช่วยเหลือ ส่งเสริมนักเรียน ยากจน นักเรียนพิการและด้อยโอกาส เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการศึกษา จนสำเร็จการศึกษาขั้นพื้นฐานและ พัฒนาคุณภาพของโรงเรียนและประสิทธิภาพครูของโรงเรียนในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ในขณะเดียวกัน การดำเนินงานจะมีเงื่อนไขคือการใช้เครื่องมือการคัดกรองความยากจนด้วยวิธีวัดรายได้ทางอ้อม (Proxy Means Test : PMT) ของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) เพื่อให้รัฐบาล รัฐสภา สำนักงานงบประมาณ มั่นใจว่าสนับสนุนงบประมาณถูกคนและยากจนจริง ทั้งนี้ความร่วมมือยังนำมาสู่

การเชื่อมต่อระบบสารสนเทศและฐานข้อมูลรายบุคคลและรายสถานศึกษาระยะยาว ครอบคลุมเด็กและเยาวชนที่มาจากครัวเรือนซึ่งมีรายได้น้อยที่สุดร้อยละ 20 ของประเทศ จำนวนมากกว่า 1 ล้านคน ในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้ครอบคลุมสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน กว่า 3,902 แห่ง ซึ่งในช่วงแรกได้เริ่มทำงานกับโรงเรียนเอกชนประเภทการกุศล 566 แห่ง จากการคัดกรอง สามารถช่วยเหลือนักเรียนทุนเสมอภาค สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนได้จำนวน 2,500 คน ที่จะได้รับเงินอุดหนุนแบบมีเงื่อนไขคนละ 3,000 บาทต่อปี เพื่อบรรเทาอุปสรรคการมาเรียน ค่าครองชีพ ค่าอาหารเข้า พร้อมทั้งมีระบบติดตามการมาเรียน ผลการเรียนรู้ และการเจริญเติบโตของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังมุ่งพัฒนาคุณภาพโรงเรียนทั้งระบบ ผ่านโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง หรือ Teacher and School Quality Program: TSQP ที่เน้นการพัฒนาคุณภาพของระบบบริหารจัดการโรงเรียน และการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพสูงในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะในศตวรรษที่ 21 (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2564)

ปี 2564 กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการ มูลนิธิโรงเรียนสตาร์ฟิชคันทรีโฮม สถาบันวิจัยเพื่อการประเมินและออกแบบนโยบาย (RIPED) มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และจังหวัดสมุทรสาคร ได้เปิดตัวโครงการวิจัยนำร่องฟื้นฟูการเรียนรู้รูถดถอย ป้องกันเด็กหลุดออกนอกระบบ แบบครอบคลุมทุกมิติ โดยประชุมสานพลังความร่วมมือหน่วยงานด้านการศึกษา “ก้าวไปด้วยกัน สู่สมุทรสาครโมเดล จังหวัดต้นแบบลดความเหลื่อมล้ำ ฟื้นฟูการเรียนรู้เพื่อเด็กทุกคน” เดินหน้าพันธกิจฟื้นฟูการศึกษาไทย โดยเป็นโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Research and Development) นำร่องในจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่ปิดเรียนยาวนาน เพื่อหาตัวแบบก่อนขยายผลไปทั่วประเทศ โดยการดำเนินงานกับสถานศึกษาทุกสังกัด ทั้งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) เป้าหมายของโครงการจึงมุ่งไปสู่การสร้างนวัตกรรมในการบริหารจัดการสถานศึกษา และนวัตกรรมในการบริหารระดับจังหวัด โมเดลที่ดำเนินงานเริ่มต้นจากสนับสนุนให้โรงเรียนสามารถประเมินภาวะการเรียนรู้รูถดถอยที่เกิดขึ้น ควบคู่ไปกับการสำรวจความพร้อมและความต้องการของครูและนักเรียน การส่งเสริมขีดความสามารถของครูและโรงเรียน ทั้งด้านเนื้อหา ศาสตร์การสอน และเทคโนโลยี ด้วยวิธี Micro-Learning การเรียนรู้แบบผสมผสาน และสั้น กระชับ ในรูปแบบบทเรียนออนไลน์ การอบรมเชิงปฏิบัติการ การให้คำปรึกษา และยังสนับสนุนปัจจัยพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงเครื่องมือที่จำเป็นจนสามารถพัฒนานวัตกรรมและออกแบบการเรียนรู้เพื่อลดภาวะความรู้รูถดถอยให้แก่ผู้เรียนได้ และสำหรับนักเรียนเน้นการฟื้นฟูพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน ผ่านการเรียนการสอนทางไกล การพัฒนาทักษะคณิตศาสตร์ผ่านกล่องการเรียนรู้ หรือ Learning Box การพัฒนาทักษะสุขภาวะกายและจิตใจ ผ่านการเรียนการสอนรายบุคคล ครอบคลุมทั้งผู้เรียนปกติและผู้เรียนที่ต้องการช่วยเหลือเป็นพิเศษ ทั้งหมดนี้ทำงานร่วมกับครู ผู้ปกครอง และกลไกอาสาสมัครชุมชน โดยโครงการวิจัยนี้เป็นทิศทางเดียวกันที่ทั่วโลกกำลังทำ หรือ Mission Recovering Education in 2021 โดยเน้นที่ตัวเด็กเป็นสำคัญ ผ่านเป้าหมาย 3 อย่างสำคัญ คือ 1) เด็กและเยาวชนวัยเรียนทุกคนได้เรียนหนังสือที่โรงเรียน และได้รับการสนับสนุน

ที่ปรับให้เหมาะสม เพื่อสอดคล้องกับความต้องการทางการเรียนรู้ การมีสุขภาพกายและสุขภาพใจที่ดี รวมถึงความต้องการด้านอื่น ๆ 2) เด็กและเยาวชนวัยเรียนทุกคนได้รับความช่วยเหลือในการเรียน เพื่อชดเชย การเรียนรู้ที่สูญเสียไปในช่วงการปิดโรงเรียน และ 3) ครูทุกคนได้รับการเตรียมความพร้อมและการสนับสนุน เพื่อแก้ไขปัญหาความรู้ถดถอยของนักเรียน สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมต่าง ๆ มาผสมผสาน ในการสอน (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2564)

บทสรุป

สภาพการณ์และแนวโน้ม ประกอบด้วย

1. ช่วงเด็กปฐมวัย 0 - 6 ปี

(1) การฝากครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์ก่อนหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 78.88 ซึ่งหญิงตั้งครรภ์มีแนวโน้มได้รับการฝากครรภ์น้อยลงกว่าปี 2562 และ 2563

(2) การตายมารดา มีจำนวน 185 คน ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปี 2562 และ 2563 และยังพบว่า อัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 10 - 14 ปี เพิ่มขึ้นจากปี 2563 แต่ยังต่ำกว่าปี 2562 และอัตราการคลอด มีชีพในหญิงอายุ 15 - 19 ปี ลดลงกว่าทุกปี

(3) น้ำหนักทารกแรกเกิดต่ำกว่าเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 9.87 อัตราทารกแรกเกิดน้ำหนัก ต่ำกว่าเกณฑ์ มีแนวโน้มสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2563 แต่มีแนวโน้มลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2562

(4) พัฒนาการเด็กปฐมวัย เด็กปฐมวัย (อายุ 9, 18, 30, 42 และ 60 เดือน) ที่ได้รับการประเมิน พัฒนาการตามเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 82.55 มีแนวโน้มลดลงเมื่อเทียบกับปี 2562 และ 2563

2. ช่วงเด็กวัย 7 - 12 ปี พบเด็กจมน้ำเสียชีวิต 189 คน ส่วนภาวะอ้วนในเด็ก อยู่ที่ร้อยละ 11.18

3. ช่วงเด็กวัย 13 - 17 ปี พบสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาสำคัญ คือ ความขัดแย้งภายในครอบครัวและ โรงเรียนจากการแสดงออกทางการเมือง ปัญหาการถูกล่วงละเมิดทางเพศ และปัญหาการใช้สื่อออนไลน์

4. ช่วงเยาวชน 18 - 25 ปี พบสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาสำคัญ คือ ปัญหาการว่างงานหลังเรียนจบ

5. เด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ

(1) เด็กพิการ พบว่า ในปี 2564 ประเทศไทยมีจำนวนเด็กและเยาวชนที่พิการ จำนวน 151,163 คน คิดเป็นร้อยละ 0.76 จากประชากรเด็กและเยาวชนทั้งประเทศ

(2) เด็กและเยาวชนด้อยโอกาสในสถานการณ์โควิด-19 เป็นปัญหาสืบเนื่องต่อจากปี 2563 ส่งผลต่อเด็กและเยาวชนด้อยโอกาส 3 ผลกระทบ คือ 1) สุขภาพ 2) การศึกษา และ 3) ขาดแคลนอาหาร ที่อยู่อาศัย และค่าใช้จ่ายในครอบครัว

(3) เด็กขาดโอกาสบนท้องถนน พบว่าช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้เด็กเร่ร่อนถูกแบ่ง ออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มเด็กเร่ร่อนถาวร 2) กลุ่มเด็กเร่ร่อนชั่วคราว และ 3) กลุ่มเด็กเร่ร่อนต่างดาว

(4) เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดใน ปี 2564 มีจำนวน 14,182 คดี มีแนวโน้มลดลงจากปี 2562 จำนวน 6,660 คดี และลดลงจากปี 2563 จำนวน 5,288 คดี เมื่อจำแนกตามเพศพบว่าเพศชายกระทำความผิดมากกว่าเพศหญิง ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุเกิน 15 ปี แต่ไม่ถึง

18 ปี จำนวน 12,064 คดี มีฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษมากที่สุด จำนวน 7,012 คดี คดีส่วนใหญ่เป็นคดีที่ผู้กระทำผิดที่มีไต่อยู่กับบิดามารดา หรือบิดามารดาแยกกันอยู่ จำนวน 8,820 คดี

(5) เด็กที่เกิดจากแม่ที่ใช้สารเสพติด พบว่าในปี 2564 มีเด็กที่อยู่ในความดูแลแบบครอบครัวอุปถัมภ์ จำนวน 31 คน (คละวัย) และมีเด็กที่เกิดจากแม่ที่มีอาการทางจิตเวช จำนวน 2 คน

(6) แรงงานเด็กและการค้ามนุษย์ ผู้อยู่ในกำลังแรงงานที่เป็นเด็ก จำนวน 183,700 คน จำแนกเป็นผู้มีงานทำ จำนวน 165,689 คน ผู้ว่างงาน จำนวน 16,812 คน และผู้รอดูกาลจำนวน 1,199 คน

6. เด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ ประกอบด้วย ด้านวิชาการ ด้านกีฬา และด้านดนตรี และนันทนาการ

ผลการดำเนินงาน และแนวทางการแก้ไขปัญหการพัฒนาเด็กและเยาวชน พบการดำเนินงานที่สำคัญโดยแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน ได้แก่ การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การสนับสนุนการเรียนการสอนในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 การสนับสนุนการแก้ปัญหาการว่างงาน และการส่งเสริมและสนับสนุนเด็กเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษในสถานการณ์โควิด-19 ด้านการป้องกันและการคุ้มครองทางสังคม ได้แก่ การป้องกันเด็กจมน้ำ การป้องกันปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษา การป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็กและเยาวชน การป้องกันปัญหาผลกระทบจากสื่อออนไลน์ การป้องกันและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการแสดงออกทางอารมณ์ การป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การป้องกันอุบัติเหตุบนท้องถนน และการป้องกันเด็กกลุ่มเปราะบางหลุดจากระบบการศึกษา

ส่วนที่ 3

การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

3.1 ผลการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ประกอบด้วย

- 3.1.1 ผลงานความก้าวหน้าของสภาเด็กและเยาวชนระดับต่าง ๆ
- 3.1.2 ความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน
- 3.1.3 สภาเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

3.2 เครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ประกอบด้วย

3.2.1 ผลงานของเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่

- (1) เครือข่ายเด็กรุ่นใหม่ไม่พนัน
- (2) เครือข่ายเด็กและเยาวชนต้นกล้าชนเผ่าพื้นเมือง
- (3) เครือข่ายพัฒนาเยาวชนแห่งกรุงเทพมหานคร (พยก.)
- (4) เครือข่ายเยาวชนลดปัจจัยเสี่ยง
- (5) สมาคมเยาวชนพัฒนาบ้านเกิด

3.2.2 ความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานของเครือข่ายเด็กและเยาวชน

3.3 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในอาเซียน และเวทีนานาชาติ ประกอบด้วย

3.3.1 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในอาเซียน

- (1) การแข่งขัน ASEAN Data Science Explorers (ASEAN DSE)
- (2) โครงการ ASEAN Youth Interfaith Camp 2021 (AYIC)
- (3) การประชุมผู้นำเยาวชนอาเซียนเพื่อการริเริ่มนโยบาย (YALPI) ครั้งที่ 5

3.3.2 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในเวทีนานาชาติ

- (1) โครงการสัมมนา Youth4Climate
- (2) การแข่งขันชิงแชมป์ระดับโลก “สะพานสู่ภาษาจีน” ครั้งที่ 20
- (3) การประกวดการแสดงละครวิทยาศาสตร์ระดับนานาชาติ ประจำปี 2564
- (4) การแข่งขันนานาชาติด้านการสนับสนุนภารกิจสำรวจอวกาศของมวลมนุษยชาติในอนาคต
- (5) การประชุมระดับนานาชาติ One Young World Summit 2021
- (6) Virtual Regeneron International Science and Engineering Fair 2021
- (7) The 5th China (Shanghai) International Invention & Innovation Expo
- (8) การประกวด Stockholm Junior Water Prize (SJWP) 2021
- (9) Australian Undergraduate Business Case Competition 2021

(10) โครงการ Imagine the Future Scenarios Competition 2021 Thailand

(11) Arena of Valor International Championship (AIC) 2021

(12) The Innovation Week in Africa (IWA 2021)

รายละเอียด ดังนี้

3.1 ผลการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย

สภาเด็กและเยาวชนเกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มีทั้งหมด 3 ระดับ คือ สภาเด็กและเยาวชนระดับอำเภอ สภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัด สภาเด็กและเยาวชนระดับชาติ โดยกำหนดให้กรมกิจการเด็กและเยาวชนเป็นผู้ดูแลและดำเนินการจัดตั้ง และในปี พ.ศ. 2559 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และคณะอนุกรรมการกิจการเด็กและเยาวชน ในคณะกรรมการสิทธิการสังคม กิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการและผู้ด้อยโอกาส สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ได้เสนอปรับแก้ไขพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มีการเพิ่มเติมองค์ประกอบของคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (กดยช.) และการกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมและสนับสนุนให้มีสภาเด็กและเยาวชนตำบล สภาเด็กและเยาวชนเทศบาล รวมทั้งให้กรุงเทพมหานครส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการจัดให้มีและดำเนินกิจการของสภาเด็กและเยาวชนเขต และสภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร ตลอดจนให้กรมกิจการเด็กและเยาวชนส่งเสริมสนับสนุน และประสานงานการจัดตั้งและการดำเนินกิจการของสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับ และในปี พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2560 และหลังจากพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวมีผลบังคับใช้ กรมกิจการเด็กและเยาวชนจึงได้กำหนดให้วันที่ 9 กันยายน 2560 เป็นวันที่ให้มีการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนตำบล สภาเด็กและเยาวชนเทศบาล ขึ้นพร้อมกันทั่วประเทศ ในปี 2564 สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย มีนายโยธิน ทองพะวา เป็นประธานคนปัจจุบัน มีวาระการดำรงตำแหน่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 - พ.ศ. 2565 (สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย, 2564)

3.1.1 ผลงานความก้าวหน้าของสภาเด็กและเยาวชนระดับต่าง ๆ

สภาเด็กและเยาวชนเป็นองค์กรของเด็กและเยาวชนตามกฎหมายที่กำหนดให้ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม ตลอดจนร่วมป้องกันแก้ไขปัญหาของเด็กและเยาวชนในทุกระดับ โดยสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนต้องมีอายุไม่เกิน 25 ปีบริบูรณ์ ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งในทางการเมือง โดยในปี 2564 พื้นที่กรุงเทพมหานคร มีสภาเด็กและเยาวชน จำนวน 1 แห่ง และในแต่ละเขตทั้ง 50 เขต ส่วนในระดับจังหวัด มีสภาเด็กและเยาวชน ครบทั้ง 76 จังหวัด ระดับอำเภอ มีสภาเด็กและเยาวชน จำนวน 878 แห่ง ระดับตำบล มีสภาเด็กและเยาวชน จำนวน 5,324 แห่ง ระดับเทศบาล มีสภาเด็กและเยาวชน จำนวน 2,448 แห่ง รวมทั้งหมดมีสภาเด็กและเยาวชน จำนวน 8,778 แห่ง

ในปีงบประมาณ 2564 กรมกิจการเด็กและเยาวชน ได้จัดสรรงบประมาณ (งบเงินอุดหนุน) ให้สภาเด็กและเยาวชนทุกระดับดำเนินการขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ชุมชน และสังคม ภายในวงเงิน 173,718,000 บาท โดยโอนผ่านไปยังบ้านพักเด็กและครอบครัวทุกจังหวัด ยกเว้นสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย และกรุงเทพมหานคร ที่งบประมาณเงินอุดหนุนอยู่กับส่วนกลาง โดยแบ่งเป็น 1) งบประมาณเงินอุดหนุนโครงการส่งเสริมความเข้มแข็งสภาเด็กและเยาวชน เป็นเงิน 161,160,800 บาท และ 2) งบประมาณเงินอุดหนุนโครงการเยาวชนไทยหัวใจใสสะอาด ซึ่งเป็นการสนับสนุน

งบประมาณให้กับสภาเด็กและเยาวชนจังหวัด สภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร และสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ดำเนินการจัดโครงการ/กิจกรรมในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน และส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนปฏิเสธการโกงทุกรูปแบบ เป็นเงิน 12,557,200 บาท (กรมกิจการเด็กและเยาวชน)

3.1.2 ความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน

แผนปฏิบัติการสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2563–2565 ได้กำหนดกรอบการดำเนินงานในปี 2564 เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามแผนดังกล่าว มีรายละเอียดดังนี้ (สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย, 2564)

1) สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยจัดเวทีสมัชชาเครือข่ายเด็กและเยาวชน หรือเวทีแลกเปลี่ยนที่รวมเฉพาะเครือข่ายเด็กและเยาวชน โดยใช้ชื่อ “สมัชชาการมีส่วนร่วม” ที่รวมเครือข่ายเด็กและเยาวชนทุกกลุ่ม สอดคล้องกับพันธกิจที่ 1.1

2) พัฒนาทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศของสภาเด็กและเยาวชน โดยมีค่ายพัฒนาศักยภาพหรือหลักสูตรภาษาอังกฤษสำหรับผู้เยาว์โดยเฉพาะ สอดคล้องกับพันธกิจที่ 1.2

3) จัดเวทีประชุมสภาเยาวชนอาเซียน เพื่อแลกเปลี่ยนรูปแบบการทำงานและสร้างการเชื่อมประสานเครือข่ายระหว่างเยาวชนอาเซียน สอดคล้องกับพันธกิจที่ 1.3

4) การจัดตั้งศูนย์ CYC Center พร้อมทั้งออกแบบโครงสร้างและการดำเนินงานของศูนย์ให้ตอบโจทย์ความต้องการของเด็กและเยาวชน สอดคล้องกับพันธกิจที่ 2.1

5) สรรหาบุคคลที่ทำงานขับเคลื่อนประเด็นต่าง ๆ เพื่อเชิญมาเป็นคณะทำงาน โดยมีสภาเด็กและเยาวชนเป็นหน่วยเชื่อมประสานและเป็นเลขานุการของแต่ละคณะทำงานประเด็นต่าง ๆ สอดคล้องกับพันธกิจที่ 2.2

6) จัดมหกรรม CYCT Expo ในพื้นที่ที่เปิดที่ ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมกับการทำกิจกรรมของสภาเด็กและเยาวชน สอดคล้องกับพันธกิจที่ 2.3

7) ปรับปรุงมาตรฐานของสภาเด็กและเยาวชนให้ทันสมัยและครอบคลุม สอดคล้องกับพันธกิจที่ 3.1

8) ประสานหน่วยงานต่าง ๆ ที่เก็บรวบรวมข้อมูลของเด็กและเยาวชน เพื่อรวบรวมเป็นฐานข้อมูลกลางที่มีความน่าเชื่อถือ สอดคล้องกับพันธกิจที่ 3.2

9) โครงการนิเทศติดตามการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน ทั้งในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด สอดคล้องกับพันธกิจที่ 3.3

10) ออกแบบโครงสร้างการทำงานที่สามารถบริหารจัดการตัวเองภายในได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีระเบียบการเบิกจ่ายที่เป็นของสภาเด็กและเยาวชนที่ไม่ยึดโยงกับหน่วยงานราชการ สอดคล้องกับพันธกิจที่ 4.1

การดำเนินงานในปี 2564 พบปัญหาการคั่งงบประมาณการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนในระดับต่าง ๆ ที่ไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ โดยปี 2564 ส่วนหนึ่งเกิดจากสถานการณ์โควิด-19 ทำให้หลายโครงการ/กิจกรรมที่ยังปรับตัวไม่ทันกับสถานการณ์การแพร่ระบาด จึงไม่สามารถดำเนินการจัดโครงการ/กิจกรรมตามที่กำหนดไว้ ซึ่งถูกจำกัดด้วยข้อปฏิบัติในการป้องกันโรคที่แตกต่างกันในแต่ละจังหวัด

ทำให้การคืบงบประมาณที่อยู่ในช่วงของปลายปีงบประมาณ ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ตามกำหนดระยะเวลา ซึ่งในการแก้ปัญหาของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ในปีงบประมาณถัดไปจะใช้วิธีการสำรวจถึงความพร้อมของสภาเด็กและเยาวชนในระดับพื้นที่ หากไม่มีความพร้อมจะทำการคืบงบประมาณ หรือการปรับเปลี่ยนสถานที่ในการจัดโครงการ/กิจกรรม โดยปัญหาที่สำคัญคือการจัดโครงการ/กิจกรรม ที่ต้องปรับเปลี่ยนมาใช้รูปแบบออนไลน์ แต่บางพื้นที่ขาดความพร้อมด้านเทคโนโลยีหรืออุปกรณ์ การประสบปัญหาการรวมกลุ่มเพื่อจะทำแผนดำเนินงาน การจัดทำงานงบประมาณในการจัดโครงการ/กิจกรรม การประชุมเพื่อการอนุมัติ/เสนอแผนการดำเนินงาน หรือในบางพื้นที่ประสบกับปัญหาการเปลี่ยนผ่าน คณะทำงาน/สมาชิก รวมถึงการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนในระดับพื้นที่ทั้งจังหวัด อำเภอ ตำบล ทำให้มีหลายพื้นที่อาจไม่ได้ดำเนินงาน ส่งผลให้สภาเด็กและเยาวชนในระดับพื้นที่ไม่ได้ทำงานต่อเนื่อง ซึ่งมีจำนวนสภาเด็กและเยาวชนระดับพื้นที่ลดลง เป็นต้น

3.1.3 สภาเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ปี 2564 สภาเด็กและเยาวชนทุกระดับได้ขับเคลื่อนโครงการ/กิจกรรมในการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยแบ่งกิจกรรมทั้งหมดได้ 11 ประเภท (สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย, 2564) ประกอบด้วย

- ประเภทที่ 1 กิจกรรมด้านการพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชน
- ประเภทที่ 2 กิจกรรมด้านการรณรงค์ป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว เด็ก เยาวชน และสังคม
- ประเภทที่ 3 กิจกรรมเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ
- ประเภทที่ 4 กิจกรรมด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ประเภทที่ 5 กิจกรรมด้านประเพณี/ศิลปะ/วัฒนธรรม
- ประเภทที่ 6 กิจกรรมด้านการบำเพ็ญประโยชน์หรือจิตอาสา
- ประเภทที่ 7 กิจกรรมด้านอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ประเภทที่ 8 กิจกรรมด้านการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน
- ประเภทที่ 9 กิจกรรมตามนโยบายรัฐบาล/กระทรวง พม./ดย.
- ประเภทที่ 10 กิจกรรมด้านการพัฒนาเด็ก เยาวชน และสังคม
- ประเภทที่ 11 งานประจำปีตามที่กฎหมายกำหนด

โดยยกตัวอย่างกิจกรรมบางส่วนในแต่ละประเภทที่จัดขึ้นในปี 2564 มีรายละเอียดดังนี้

ประเภทที่ 1 กิจกรรมด้านการพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชน

โครงการพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดสกลนคร

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดสกลนคร ร่วมกับบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดสกลนคร ดำเนินการจัดโครงการพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดสกลนคร เพื่อเสริมสร้างกระบวนการในการเขียนแผนงาน/โครงการ และการสร้างสมดุลชีวิตในการทำงาน เพื่อพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชน จังหวัดสกลนครให้มีความเป็นผู้นำ และฝึกฝนการทำงานร่วมกันให้เกิดความสามัคคีกันในทุกๆ คณะ

และเพื่อพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดสกลนคร มีความกล้าแสดงออกในทาง ตรงหน้าถึงการทำงานในด้านจิตอาสา

โครงการ TO BE NUMBER ONE พัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชนอำเภอบางปลาม้า ด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพสร้างรายได้อย่างสร้างสรรค์

สภาเด็กและเยาวชนอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ร่วมกับโรงเรียนบางแม่หม้ายรัฐราษฎร์รังสฤษดิ์ จัดโครงการ TO BE NUMBER ONE พัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชนอำเภอบางปลาม้า ด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพสร้างรายได้อย่างสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการสร้างงานและอาชีพให้กับเด็กและเยาวชนให้มีอาชีพเสริม และเพื่อเพิ่มรายได้แก่ตนเองและครอบครัวเสริมสร้างความเข้มแข็งของสภาเด็กและเยาวชนอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

โครงการภาวะผู้นำสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดพะเยาสู่ความเลิศ

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดพะเยา ร่วมกับบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดพะเยา จัดโครงการภาวะผู้นำสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดพะเยาสู่ความเลิศ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพให้แก่ผู้นำสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดพะเยา มีทักษะความเป็นผู้นำ การทำงานร่วมกันเป็นทีม สามารถแสดงศักยภาพเชิงบวกกล้าคิด กล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์

โครงการพัฒนาศักยภาพผู้นำเยาวชนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กิจกรรมพัฒนาจิตเจตคติความดีที่เกิดจากการเรียนออนไลน์ รุ่นที่ 2

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ร่วมกับบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จัดโครงการพัฒนาศักยภาพผู้นำเยาวชนจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กิจกรรมพัฒนาจิตเจตคติความดีที่เกิดจากการเรียนออนไลน์ รุ่นที่ 2 เนื่องจากในช่วงเหตุการณ์โรคระบาด เพื่อให้เด็กและเยาวชนเกิดทักษะการเรียนรู้และรับมือกับสถานการณ์การเรียนออนไลน์ของเด็กและเยาวชน และเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับความรู้ และนำมาปรับใช้ในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม

ประเภทที่ 2 กิจกรรมด้านการรณรงค์ป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติด เยาวชน และสังคม

กิจกรรมลงพื้นที่มอบเครื่องอุปโภค บริโภค และของใช้จำเป็น ให้กับผู้ประสบภัยน้ำท่วม

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดมหาสารคาม ร่วมกับบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดมหาสารคาม พร้อมทั้งภาคีเครือข่ายเด็กและเยาวชนจังหวัดมหาสารคาม ลงพื้นที่มอบเครื่องอุปโภค บริโภค และของใช้จำเป็น ให้กับผู้ประสบภัยน้ำท่วม ที่บ้านปลาเกิด ต.ยางท่าแจ้ง อ.โกสุมพิสัย จ.มหาสารคาม

โครงการเยาวชนไทย หัวใจใสสะอาดจังหวัดลพบุรี ประจำปี 2564 รุ่นที่ 3

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดลพบุรี ร่วมกับบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดลพบุรี จัดโครงการเยาวชนไทย หัวใจใสสะอาดจังหวัดลพบุรี ประจำปี 2564 รุ่นที่ 3 ผ่านระบบการประชุมทางไกล ZOOM Cloud Meetings เพื่อให้เด็กและเยาวชน มีความรู้ ความเข้าใจ กล้าคิดและแสดงออกเกี่ยวกับการเฝ้าระวังการคิดแยกแยะระหว่างประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม และมีส่วนร่วมในการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดคอร์ปชั่น

โครงการเรามีเราเยาวชนท่าชนะสู้ภัยโควิดมอสเปรย์แอลกอฮอล์เพื่อป้องกันเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด - 19

สภาเด็กและเยาวชนอำเภอท่าชนะ ร่วมกับบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดสุราษฎร์ธานี จัดโครงการ
เรามีเราเยาวชนท่าชนะสู้ภัยโควิดมอสเปรย์แอลกอฮอล์เพื่อป้องกันเชื้อไวรัสโคโรนาโควิด - 19 เพื่อมอบให้
ผู้สูงอายุและเด็กและเยาวชนเพื่อการป้องกันโรคไวรัสโคโรนา และเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีจิตใจช่วยเหลือ
สังคม มีจิตอาสา

โครงการเยาวชนศิริมาศร่วมใจต้านภัยโควิด-19 ประจำปีงบประมาณปี 2564

สภาเด็กและเยาวชนอำเภอศิริมาศ จังหวัดสุโขทัย จัดโครงการเยาวชนศิริมาศร่วมใจต้านภัยโควิด-19
ประจำปีงบประมาณปี 2564 มีการบรรยายถึงหัวข้อ “เยาวชนยุคใหม่อยู่อย่างไรให้ปลอดภัยจากโควิด - 19”
และกิจกรรมสาธิตและการลงมือปฏิบัติการทำเจลล้างมือ

ประเภทที่ 3 กิจกรรมเนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ

กิจกรรมปลูกป่าเนื่องในวันพีชมงคล

สภาเด็กและเยาวชนตำบลหนองแก จังหวัดหนองบัวลำภู จัดกิจกรรมปลูกป่าเนื่องในวันพีชมงคล
เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกการอนุรักษ์ผืนป่าในชุมชน ให้กับเด็กและเยาวชนตลอดจนสร้างความรัก
ความสามัคคีในชุมชนและเป็นการลดช่องว่างระหว่างวัย

โครงการเด็กและเยาวชนเมืองคนดีเทิดไท้องค์ราชันย์

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานี ร่วมกับบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดสุราษฎร์ธานี
หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้เกี่ยวข้อง จัดโครงการเด็กและเยาวชนเมืองคนดีเทิดไท้องค์ราชันย์
เนื่องในวันเยาวชนแห่งชาติประจำปี 2564 ภายใต้มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19
อย่างเคร่งครัด

กิจกรรมเยาวชนจิตอาสา เราทำความดีด้วยหัวใจ

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดลพบุรี ร่วมกับบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดลพบุรี จัดกิจกรรมเยาวชน
จิตอาสา เราทำความดีด้วยหัวใจ เติบพระเกียรติน้อมรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณ เนื่องในวันคล้ายวันสวรรคต
พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โดยมีกิจกรรม
ทำความสะอาดวัดพรหมหินใต้ ไหว้พระทำบุญถวายสังฆทาน ปลูกต้นไม้ ประกอบอาหาร มอบของอุปโภค
บริโภค ให้แก่ผู้ประสบอุทกภัยน้ำท่วม

โครงการเยาวชนจิตอาสาส่งเสริมการปลูกและแปรรูปพืชผักสมุนไพรต้านภัยโควิด-19 เนื่องใน วันเฉลิมพระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดเพชรบูรณ์ ร่วมกับบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดเพชรบูรณ์
จัดโครงการเยาวชนจิตอาสาส่งเสริมการปลูกและแปรรูปพืชผักสมุนไพรต้านภัยโควิด-19 เนื่องในวันเฉลิม
พระชนมพรรษาสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง เพื่อเฉลิม

พระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง และปลูกจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนในด้านจิตอาสา อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและมีความรู้ด้านพืชผักสมุนไพรต้านภัยโควิด-19

ประเภทที่ 4 กิจกรรมด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โครงการพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลน้ำพอง

คณะกรรมการบริหารสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลน้ำพอง ศึกษาดูงาน ณ โรงเรียนต้นแบบแมลงโปรตีน หมวดแมลงอุตสาหกรรม คณะเกษตรศาสตร์ และแหล่งเรียนรู้สมุนไพร คณะเภสัชศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตามโครงการพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลน้ำพอง เพื่อให้เด็กและเยาวชน กล้าคิด กล้าแสดงออกเชิงสร้างสรรค์ ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้จากสถานที่จริง เพื่อให้เกิดแนวคิดร่วมกันพัฒนาชุมชนในพื้นที่เทศบาลตำบลน้ำพองต่อไป

โครงการดำเนินกิจกรรมสภาเด็กและเยาวชนตำบลหินเหล็กไฟ

สภาเด็กและเยาวชนตำบลหินเหล็กไฟ จัดประชุมคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนตำบลหินเหล็กไฟและฝึกอบรมการจัดทำแผนเด็กและเยาวชน เพื่อส่งเสริมศักยภาพของสภาเด็กและเยาวชนตำบลหินเหล็กไฟ ให้มีความเข้มแข็งและต่อเนื่องในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน เพื่อสนับสนุนให้สภาเด็กและเยาวชน/แกนนำกลุ่มเด็กและเยาวชน มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนในพื้นที่ เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกในการเป็นจิตอาสา รวมพัฒนาชุมชนให้กับเด็กและเยาวชน เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการร่วมกลุ่มพัฒนาตำบลโดยใช้พลังความคิดของเยาวชน และเพื่อปลูกจิตสำนึกในการลดขยะต้นทางให้กับเด็กและเยาวชน

ประเภทที่ 5 กิจกรรมด้านประเพณี/ศิลปะ/วัฒนธรรม

โครงการเยาวชนจิตอาสาทำลานเด็กเล่น BBL (Based Learning)

สภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลเมืองเก่า จัดทำโครงการเยาวชนจิตอาสาทำลานเด็กเล่น BBL (Based Learning) โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดขอนแก่น กรมกิจการเด็กและเยาวชน เพื่อสนับสนุนให้แก่สภาเด็กและเยาวชนดำเนินกิจกรรมตามบทบาทหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดภายใต้โครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งสภาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2564

โครงการพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชนตำบลร้อยละคร

สภาเด็กและเยาวชนตำบลร้อยละคร ได้จัดกิจกรรม “พอเพียงอย่างไร พอเพียงเอาไว้ พอเพียงพอดี” ในโครงการพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชนตำบลร้อยละคร ประจำปีงบประมาณ 2564 โดยมีเด็กและเยาวชนในเขตพื้นที่ตำบลร้อยละคร และพื้นที่ใกล้เคียงเข้าร่วมโครงการ

ประเภทที่ 6 กิจกรรมด้านการบำเพ็ญประโยชน์หรือจิตอาสา

กิจกรรมแบ่งปันรอยยิ้ม

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดศรีสะเกษ ร่วมกับสมาคมผู้ช่วยร่วมใจศรีสะเกษ จัดกิจกรรมแบ่งปันรอยยิ้ม มอบของใช้ที่จำเป็นและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ขาดแคลน เพื่อเป็นกำลังใจให้กับเจ้าหน้าที่บุคลากรทางการแพทย์และอาสาสมัครที่ปฏิบัติหน้าที่ดูแลผู้ป่วยโควิด-19

โครงการสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดพิษณุโลก ร่วมสร้างสรรค์สังคม รุ่นที่ 4

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดพิษณุโลกร่วมกับบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดพิษณุโลก จัดโครงการสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดพิษณุโลก ร่วมสร้างสรรค์สังคม รุ่นที่ 4 ณ โรงเรียนบ้านใหม่เจริญธรรม ตำบลนิคมพัฒนา อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก

กิจกรรมทำอาหารร่วมกับชุมชนและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลดงมะรุบ เพื่อมอบแก่ผู้ที่มีความเสี่ยงในช่วงสถานการณ์โควิด-19

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดลพบุรีร่วมกับบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดลพบุรี จัดทำอาหารร่วมกับชุมชนและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลดงมะรุบ เพื่อมอบแก่ผู้ที่มีความเสี่ยงในช่วงสถานการณ์โควิด-19 โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนกัลยาณมิตร ไทยแลนด์-เบลเยียม ณ พื้นที่ตำบลดงมะรุบ อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี

โครงการพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดกระบี่ กิจกรรม : แต่งสีแต้มฝัน เพื่อน้อง

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดกระบี่ จัดโครงการพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดกระบี่ กิจกรรม : แต่งสีแต้มฝัน เพื่อน้อง เพื่อให้สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดกระบี่ ได้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนเด็กและเยาวชนจังหวัดกระบี่ ในการช่วยเหลือชุมชน ประสานความสัมพันธ์ระหว่างเด็ก เยาวชน สถานศึกษา และชุมชน เพื่อสร้างจิตสาธารณะ และความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนให้กับเด็กและเยาวชนอีกด้วย ในกิจกรรมได้มีการพัฒนา ร่วมกันทาสีภายในห้องดนตรี วาดภาพบริเวณฝาผนังอาคารอนุบาล และทาสีเครื่องเล่นบริเวณสนามเด็กเล่น และเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนให้กับโรงเรียน

ประเภทที่ 7 กิจกรรมด้านอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น

โครงการส่งเสริมทักษะการประกอบอาชีพของสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดปทุมธานี ครั้งที่ 3 การทำคุกกี้ลิงคิโพรและเค้กช็อกโกแลต

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดปทุมธานี ร่วมกับบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดปทุมธานี และอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จัดโครงการส่งเสริมทักษะการประกอบอาชีพของสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดปทุมธานี ครั้งที่ 3 การทำคุกกี้ลิงคิโพรและเค้กช็อกโกแลต เพื่อฝึกทักษะและส่งเสริมอาชีพให้กับเด็กและเยาวชนและผู้สนใจในพื้นที่ตำบลบางเดื่อและใกล้เคียง เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสในการฝึกทักษะกระบวนการคิด การทดลอง การทำงานร่วมกัน การรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายและได้เรียนรู้สิ่งใหม่ และเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ สามารถพัฒนาเป็นอาชีพและพึ่งพาตนเองได้ สร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กที่จะเติบโตเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพ

โครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพสำหรับเด็กและเยาวชนจังหวัดอุดรดิตถ์ กิจกรรมเสริมสร้างการเรียนรู้และฝึกทักษะการทำขนมไทยและขนมท้องถิ่น รุ่นที่ 2 กิจกรรมข้าวต้มมัดใส่หน่อไม้และไส้กล้วย

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดอุดรดิตถ์ ร่วมกับบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดอุดรดิตถ์ จัดโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพสำหรับเด็กและเยาวชนจังหวัดอุดรดิตถ์ กิจกรรมเสริมสร้างการเรียนรู้และฝึกทักษะการทำขนมไทยและขนมท้องถิ่น รุ่นที่ 2 และกิจกรรมข้าวต้มมัดใส่หน่อไม้และไส้กล้วย เพื่อเสริมสร้าง

การเรียนรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อเพิ่มช่องทางการสร้างรายได้ และเพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

โครงการภูมิปัญญาไทยด้านภัยโควิด-19 รุ่นที่ 1

สภาเด็กและเยาวชนตำบลไร่ใต้ จังหวัดอุบลราชธานี จัดโครงการภูมิปัญญาไทยด้านภัยโควิด-19 รุ่นที่ 1 เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้เรื่องยาแผนโบราณที่มีฤทธิ์ในการบรรเทาอาการหวัดและสรรพคุณทางยาสมุนไพร

โครงการสภาเด็กเมืองประจวบระร่วมใจ ผลิตสบู่เหลวต้านภัยโควิด-19

สภาเด็กและเยาวชนอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ ร่วมกับบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จัดโครงการสภาเด็กเมืองประจวบระร่วมใจ ผลิตสบู่เหลวต้านภัยโควิด-19 เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนความสามัคคีและมีมิตรภาพที่ดีรวมกันในหมู่เยาวชน และเพื่อให้รู้จักการทำงานเป็นทีม และการเข้าร่วมกิจกรรมในสังคมที่ดี

ประเภทที่ 8 กิจกรรมด้านการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชัน

โครงการเยาวชนไทยหัวใจใสสะอาด (ตำบลบางทรายน้อย)

สภาเด็กและเยาวชนตำบลบางทรายน้อย จังหวัดมุกดาหาร ภายใต้การกำกับดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลบางทรายน้อยจัดโครงการเยาวชนไทยหัวใจใสสะอาด ประจำปี 2564 เพื่อส่งเสริมให้สมาชิกสภาเด็กและเยาวชนตำบลบางทรายน้อยพัฒนาความรู้ และแสดงศักยภาพเชิงบวก กล้าคิด กล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน

โครงการเยาวชนไทยหัวใจใสสะอาด (จังหวัดตรัง)

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดตรัง ร่วมกับบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดตรัง จัดโครงการเด็กและเยาวชนตรังรณรงค์ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน ระหว่างเดือนสิงหาคมถึงเดือนกันยายน 2564 เพื่อปลูกจิตสำนึกและค่านิยมต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน และส่งเสริมให้กลุ่มเด็กและเยาวชนได้ร่วมกันทำกิจกรรมรณรงค์ที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะและตระหนักในปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน พร้อมทั้งสร้างสื่อรณรงค์ประชาสัมพันธ์และนำไปเผยแพร่ผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อรณรงค์ต่อต้านการทุจริตต่อไป

โครงการเยาวชนไทยหัวใจใสสะอาด (จังหวัดสุพรรณบุรี)

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดสุพรรณบุรี ร่วมกับบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดสุพรรณบุรี ขับเคลื่อนโครงการเยาวชนไทยหัวใจใสสะอาดรุ่นที่ 2 ภายใต้แนวคิด “ประเทศไทยใสสะอาด ไทยทั้งชาติต้านทุจริต” เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเฝ้าระวังการปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน และส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีทัศนคติ จิตสำนึก ค่านิยม ในความซื่อสัตย์สุจริต ตลอดจนส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนตระหนักกับปัญหาและมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชันในพื้นที่ตนเอง

โครงการเยาวชนไทยหัวใจใสสะอาด (จังหวัดตาก)

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดตาก ร่วมกับบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดตาก ได้จัดโครงการเยาวชนไทยหัวใจใสสะอาด โดยมีการบรรยายให้ความรู้ในหัวข้อ “แนวคิด STRONG - จิตพอเพียงต้านทุจริต”

จำนวน 4 รุ่น คือ 1) รุ่นที่ 2 นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 2 และโรงเรียนเทศบาล 4 2) รุ่นที่ 3 นักเรียนโรงเรียนสรรพวิทยาคม 3) รุ่นที่ 4 นักเรียนโรงเรียนเทศบาล 1 และโรงเรียนเทศบาล 3 4) รุ่นที่ 7 นักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคตาก

ประเภทที่ 9 กิจกรรมตามนโยบายรัฐบาล/กระทรวง พม./ดย.

โครงการวัยรุ่น รุ่รัก รู้เท่าทัน เอดส์ อนามัยเจริญพันธุ์ รุ่นที่ 2

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดนนทบุรี ร่วมกับ บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดนนทบุรี ได้ดำเนินการจัดโครงการวัยรุ่น รุ่รัก รู้เท่าทัน เอดส์ อนามัยเจริญพันธุ์ รุ่นที่ 2 ผ่านระบบการประชุมออนไลน์ (Zoom Cloud Meetings) เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเอดส์ อนามัยเจริญพันธุ์ของตนเองเมื่อเข้าสู่วัยรุ่น รู้วิธีการดูแลตนเองอย่างถูกต้องเหมาะสม และเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในพรบ.เพื่อปกป้องสิทธิทางวัยรุ่น สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน เกิดความเข้มแข็งทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์

โครงการวัยเรียน วัยใส รักอย่างไรไม่ให้เกิดเสี่ยงและการใช้ชีวิตในภาวะวิกฤตโควิด-19

สภาเด็กและเยาวชนตำบลบ้านหลวง จังหวัดเชียงใหม่ จัดโครงการวัยเรียน วัยใส รักอย่างไรไม่ให้เกิดเสี่ยงและใช้ชีวิตในภาวะวิกฤตโควิด-19 เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนเข้าใจเรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นและมีทักษะในการดำรงอยู่ในสังคมในภาวะวิกฤตโควิด-19

โครงการอนามัยเจริญพันธุ์และการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น ประจำปี 2564

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดตราด จัดโครงการอนามัยเจริญพันธุ์และการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่น ประจำปี 2564 เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ ทักษะในการจัดการกับสถานการณ์ที่เกี่ยวกับเรื่องเพศและสามารถปฏิบัติตนเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศที่ปลอดภัยจากการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เอดส์ และปลอดภัยจากความรุนแรงทางเพศ เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของการเห็นคุณค่าในตนเองและสร้างความภาคภูมิใจในตนเอง และเพื่อสร้างเครือข่ายเด็กและเยาวชนในการสื่อสารเรื่องเพศวิถีศึกษาอย่างสร้างสรรค์ในพื้นที่

กิจกรรม “วัยคิด(ส์)วัยสร้างสรรค์”

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมกิจการเด็กและเยาวชน โดยบ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดนราธิวาส ฝ่ายส่งเสริมและพัฒนา ดำเนินรายการ “วัยคิด(ส์)วัยสร้างสรรค์” กิจกรรมภายใต้โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น ประจำปี 2564 โดยมีเจ้าพนักงานพัฒนาสังคม บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดนราธิวาส ร่วมกับคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดนราธิวาส ร่วมพูดคุยให้ความรู้และประชาสัมพันธ์

ประเภทที่ 10 กิจกรรมด้านการพัฒนาเด็ก เยาวชน และสังคม

กิจกรรมรายการจุดประกายวัยทีน

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดราชบุรี จัดรายการจุดประกายวัยทีน เพื่อให้ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวัยรุ่น มีการกล่าวถึงสถานการณ์โควิด-19 ในปัจจุบัน บทบาทและหน้าที่สภาเด็กและเยาวชน และความรู้ในเรื่องของปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหาในการทำงานเป็นทีม

โครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสภาเด็กและเยาวชนตำบลวังหมี

สภาเด็กและเยาวชนตำบลวังหมี จังหวัดนครราชสีมา ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลวังหมี ดำเนินโครงการศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงสภาเด็กและเยาวชนตำบลวังหมี มีศูนย์เรียนรู้กิจกรรมต่าง ๆ เช่น การทำดินปลูก การทำสบู่ การทำน้ำสมุนไพร การทำร้านกาแฟ และร่วมกันปลูกต้นไม้ในพื้นที่ของโรงเรียนวังหมีพิทยาคม

โครงการส่งเสริมความเข้มแข็งของเด็กและเยาวชนตำบลปากทาง

สภาเด็กและเยาวชนตำบลปากทาง จังหวัดพิจิตร ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลปากทาง จัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การทำยาต้มสมุนไพร โครงการส่งเสริมความเข้มแข็งของเด็กและเยาวชนตำบลปากทาง เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพอิสระในช่วงที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการฝึกอาชีพการทำยาต้มสมุนไพร และเรียนรู้เทคนิคต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำยาต้มสมุนไพร และเพื่อสามารถนำไปต่อยอดในการประกอบอาชีพหรือทำเป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ให้แก่ตนเอง ผู้ปกครอง และครอบครัว

โครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนจังหวัดนครศรีธรรมราช

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ร่วมกับบ้านพักเด็กและครอบครัว จังหวัดนครศรีธรรมราช จัดโครงการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนจังหวัดนครศรีธรรมราช ในกิจกรรมที่ 2 การประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในมิติการคุ้มครองเด็กและเยาวชน ผ่านระบบการประชุมออนไลน์ (Zoom Cloud Meetings)

ประเภทที่ 11 งานประจำปีตามที่กฎหมายกำหนด

การประชุมคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนตำบลดงเจน ครั้งที่ 2 ประจำปี 2564

สภาเด็กและเยาวชนตำบลดงเจน จัดการประชุมคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนตำบลดงเจน ครั้งที่ 2 ประจำปี 2564 เพื่อหารือ ทบทวนแผนงาน วางแผนกิจกรรม/โครงการ และเตรียมความพร้อม การขับเคลื่อนกิจกรรมสภาเด็กฯ ประจำปี 2565 และเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่าง

การประชุมคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดราชบุรีครั้งที่ 2/2564

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดราชบุรี จัดประชุมคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดราชบุรี ครั้งที่ 2/2564 โดยนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี เข้าร่วมการประชุมและมอบนโยบาย การขับเคลื่อนงานสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดราชบุรี และเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนจังหวัดราชบุรี

เข้าร่วมมีบทบาทในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรีด้วย เพื่อร่วมกันวางแผนการดำเนินงานกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ และเพื่อติดตามการดำเนินงานสภาเด็กและเยาวชนในพื้นที่

กิจกรรมคัดเลือกคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลห้วยนา

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดอุบลราชธานี จัดกิจกรรมคัดเลือกคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลห้วยนา และร่วมกิจกรรมสาธารณะประโยชน์สร้างสรรค์ลานกิจกรรมเพื่อน้องในพื้นที่เทศบาลตำบลห้วยนา ณ เทศบาลตำบลห้วยนา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

การประชุมสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2564

การประชุมสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2564 ภายใต้หัวข้อ "NEXT NORMAL วิถีใหม่ของการพัฒนาเด็กและเยาวชน 4 มิติ" ได้แก่ มิติด้านการศึกษา มิติด้านสุขภาวะ (กาย จิต สังคม และปัญญา) มิติด้านเศรษฐกิจและครอบครัว มิติด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมือง ซึ่งจัดทั้งหมด 4 ครั้ง โดยถ่ายทอดผ่านระบบออนไลน์

3.2 เครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่

นอกจากการทำงานของสภาเด็กและเยาวชน ยังมีการทำงานของเครือข่ายอื่น ๆ โดยมีการรวมกลุ่มที่แตกต่างจากของสภาเด็กและเยาวชน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการจัดตั้งขึ้นเองโดยการสนับสนุนจากส่วนต่าง ๆ ดังนี้

3.2.1 ผลงานของเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่

เครือข่ายเด็กและเยาวชนที่ดำเนินงานเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งมีอยู่หลากหลายกลุ่ม/เครือข่ายทั่วประเทศ โดยยกตัวอย่างการดำเนินงานที่สำคัญและเครือข่ายที่ส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนในปี 2564 มีรายละเอียดดังนี้

1) เครือข่ายเด็กรุ่นใหม่ไม่พนัน

ปี 2564 เครือข่ายเด็กรุ่นใหม่ไม่พนันได้ยื่นข้อเสนอต่อประธานสภาผู้แทนราษฎร พรรคการเมือง และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยมีข้อเสนอก็คือ 1) เครือข่ายมีจุดยืนไม่สนับสนุนกาสิโนหรือพนันออนไลน์ ถูกกฎหมายในประเทศไทย ซึ่งมีใช้เรื่องจุดยืนในทางศีลธรรมหรือศาสนา หรือดัดจริต แต่เป็นเพราะปัญหาการพนันอื่น ๆ ที่ผ่านมาในสังคมไทย ยังไม่มีการป้องกันและแก้ไขปัญหาย่างจริงจัง ไม่ว่าจะในรัฐบาลใด ซึ่งพบแต่อาชญากรรม ความล้มเหลวและการขยายตัวของการพนันที่มากขึ้น (โพสต์ทูเดย์ออนไลน์, 2564)

2) เครือข่ายเด็กและเยาวชนต้นกล้าชนเผ่าพื้นเมือง

เครือข่ายเด็กและเยาวชนต้นกล้าชนเผ่าพื้นเมือง ได้จัดโครงการขับเคลื่อนนโยบายเงินอุดหนุนเด็กเล็กแบบถ้วนหน้าสู่ความยั่งยืน เนื่องด้วยในปัจจุบันยังมีเด็กเล็กชนเผ่าพื้นเมืองหลายกลุ่มชาติพันธุ์ที่เข้าไม่ถึงสวัสดิการเงินอุดหนุนจากรัฐอยู่มากมายด้วยหลากหลายสาเหตุ เช่น มีสถานะหรือหลักฐานทางราชการไม่สมบูรณ์ อยู่ที่ห่างไกล ไม่รู้กฎหมายและระเบียบปฏิบัติ ถูกเลือกปฏิบัติและได้รับการจัดสรรไม่ทั่วถึง เป็นต้น จึงขอให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณให้เด็กเล็กทุกคนได้รับเงินอุดหนุนแบบถ้วนหน้า

เช่นเดียวกับผู้สูงอายุ เพราะว่าเด็กเล็กเป็นช่วงวัยที่จำเป็นต้องได้รับอาหารเพียงพอ และการเลี้ยงดูที่ถูกสุขลักษณะ รวมทั้งควรได้รับความรัก ความอบอุ่น จากครอบครัว ชุมชน และสังคมอีกด้วย ซึ่งจะช่วยให้เด็กเล็กได้เติบโตเป็นพลเมืองที่ดีและเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไป (เครือข่ายเด็กและเยาวชนต้นกล้าชนเผ่าพื้นเมือง, 2564)

3) เครือข่ายพัฒนาเยาวชนแห่งกรุงเทพมหานคร (พยก.)

เครือข่ายพัฒนาเยาวชนแห่งกรุงเทพมหานคร โดยการสนับสนุนจากสถาบันยุวทัศน์แห่งประเทศไทย และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) จัดโครงการ “สร้างวินัยเยาวชน สู่นถนนปลอดภัย” เพื่อปลูกจิตสำนึกความปลอดภัยทางถนน และเสริมสร้างวินัยจราจรให้กับเยาวชน ให้ความรู้เกี่ยวกับกฎจราจรและการใช้รถใช้ถนนที่ถูกต้อง เพื่อให้เยาวชนสามารถนำไปปฏิบัติขณะใช้รถใช้ถนนอย่างปลอดภัย และป้องกันและลดปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน (เครือข่ายพัฒนาเยาวชนแห่งกรุงเทพมหานคร, 2564)

4) เครือข่ายเยาวชนลดปัจจัยเสี่ยง

เครือข่ายเยาวชนลดปัจจัยเสี่ยง ยื่นหนังสือถึงประธานคณะกรรมการธิการ (กมธ.) การพัฒนาสังคม และกิจการเด็ก เยาวชนสตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส วุฒิสภา เพื่อขอให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติพืชกระท่อม ที่มุ่งการส่งเสริมและพัฒนาให้เป็นพืชทางเศรษฐกิจ แต่ยังขาดความรอบด้านในมิติการปกป้องเด็ก เยาวชน และกลุ่มเปราะบาง โดยมีข้อพิจารณา คือ 1) ควรกำหนดห้ามขายให้ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี เพื่อลดโอกาสการเข้าถึง เช่นเดียวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่แม้จะไม่ใช้สินค้าที่ผิดกฎหมาย แต่มีโอกาสที่เกิดผลกระทบต่อตัวผู้บริโภคและสังคมส่วนรวม 2) ควรกำหนดให้สถานศึกษาเป็นสถานที่ห้ามบริโภคน้ำต้มใบกระท่อม รวมถึงกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ที่สถานศึกษาอนุญาตให้จัด เช่น กิจกรรมรับน้อง กิจกรรมค่าย กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมกีฬาสี หรือกิจกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน นักศึกษา 3) ควรเปิดช่องให้สามารถออกอนุบัญญัติใหม่ ๆ เพื่อควบคุมการขาย/การบริโภค ที่อาจมีพัฒนาการส่งผลกระทบต่อเด็ก เยาวชน และประชาชนมากขึ้นในอนาคต และ 4) ควรควบคุมการโฆษณาหรือการทำการสื่อสารการตลาดใบกระท่อม หรือน้ำต้มใบกระท่อม หรือผลิตภัณฑ์อื่นใดไม่ให้มุ่งเป้าไปที่กลุ่มเด็กและเยาวชน (โพสต์ทูเดย์ออนไลน์, 2564)

5) สมาคมเยาวชนพัฒนาบ้านเกิด

สมาคมเยาวชนพัฒนาบ้านเกิด (PPS) ร่วมกับเครือข่ายรัฐสวัสดิการเพื่อความเท่าเทียมและเป็นธรรม (We Fair) และโครงการพัฒนาเครือข่ายขับเคลื่อนนโยบายสวัสดิการสังคมและสุขภาวะเพื่อความเป็นธรรมทางสังคม (คคสส.) ร่วมจัดเวทีประชุมเพื่อการเรียนรู้รัฐสวัสดิการ ในโครงการ “Welfare State Workshop: การอบรมเชิงปฏิบัติการเยาวชนคนรุ่นใหม่ชายแดนใต้ เพื่อการเรียนรู้รัฐสวัสดิการ” ในรูปแบบออนไลน์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยมีสมาชิกสมาคมเยาวชนพัฒนาบ้านเกิด และแกนนำคนรุ่นใหม่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้เข้าร่วม เพื่อให้ความรู้และระดมความเห็นของเยาวชนคนรุ่นใหม่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ สู่การสร้างสังคมไทยเป็นสังคม

รัฐสวัสดิการในอนาคต โดยมีเป้าหมายสำคัญในการทำให้แนวคิดรัฐสวัสดิการถ้วนหน้า และระบอบการเมืองประชาธิปไตยลงหลักปักฐานในสังคมไทยอย่างมั่นคง เพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตและสังคม (สมาคมเยาวชนพัฒนาบ้านเกิด, 2564)

3.2.2 ความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานของเครือข่ายเด็กและเยาวชน

จากการยกตัวอย่างการดำเนินงานของเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่ จึงได้ทำการสังเคราะห์ ความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงาน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เครือข่ายเด็กและเยาวชนในวันที่ 1 เมษายน 2565 จำนวน 4 คน ซึ่งเป็นตัวแทนของเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) **ด้านการรวมกลุ่ม/เครือข่าย** การรวมกลุ่มระยะแรกจะเกิดขึ้นในนามตัวบุคคล โดยเริ่มจากความสนใจเฉพาะตัวบุคคล ซึ่งเป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ทำกิจกรรม มีทั้งนักกิจกรรมในมหาวิทยาลัยหรือสถานศึกษา มีเด็กและเยาวชนที่เข้ามาเรียนรู้กิจกรรมและพัฒนาเป็นเครือข่าย จะเริ่มก่อตั้งกลุ่มขึ้นมาในสถานศึกษา เป็นกลุ่มหรือชมรม หรือจดทะเบียนในมหาวิทยาลัย เน้นการทำงานแบบสมัครใจ สร้างกิจกรรมการจัดค่ายสัมมนาหรือค่ายเยาวชนในแต่ละปีเพื่อหาสมาชิกเข้าร่วมในเครือข่าย เข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแต่ละประเด็น มีการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายอื่น ๆ เน้นการบูรณาการการทำงาน โดยแต่ละเครือข่ายทำงานช่วยเหลือกัน โดยเฉพาะการรวมตัวของเด็กและเยาวชนที่มีประเด็นปัญหาร่วมกัน ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคีต่าง ๆ ซึ่งการสรรหาคนทำงานใช้รูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อดึงคนเข้ามาทำงาน อย่างไรก็ตามการทำงานกับสมาชิกที่มีจำนวนมาก ทำให้มีคณะทำงานที่กระจายอยู่ในแต่ละพื้นที่ รวมถึงการทำกิจกรรมร่วมกันจะมีความลำบากและต้องใช้เวลา เช่น การจัดสรรเวลาว่างให้ตรงกัน เพราะหลายคนทำงานแบบอาสาสมัคร ทำให้การเข้ามามีส่วนร่วมของสมาชิกแต่ละคนไม่เท่ากัน เป็นต้น แนวทางการขับเคลื่อนเพื่อให้เครือข่ายเด็กและเยาวชนเกิดความยั่งยืน คือการวางโครงสร้างการส่งต่อให้กับคณะทำงานในรุ่นถัดไป รวมถึงการมีโครงการหรือกิจกรรมให้เกิดการทำงาน การวางเป้าหมายการทำงานร่วมกัน

2) **ด้านงบประมาณ** การสนับสนุนงบประมาณยังไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย แต่มีการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐหลายหน่วยงาน ยกตัวอย่างเช่น บ้านพักเด็กและครอบครัว หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น โดยเป็นการจัดสรรงบประมาณให้กับบุคคลในการทำงานกับเด็กและเยาวชน แต่ยังไม่ใช้งบประมาณสำหรับเด็กและเยาวชนโดยตรง โดยงบประมาณส่วนใหญ่จะมาจากองค์กรพี่เลี้ยงต่าง ๆ ยกตัวอย่างเช่น สมาคมศูนย์รวมการศึกษาและวัฒนธรรมของชาวไทยภูเขาในประเทศไทย (IMPECT) มูลนิธิสยามกัมมาจล องค์กรยูนิเซฟ ประเทศไทย หรือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เป็นต้น ซึ่งเป็นการเขียนขอทุนที่เป็นไปตามกรอบของโครงการหรือกิจกรรมที่จัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำงานในลักษณะที่เป็นเครือข่ายใหญ่ ทำให้มีขั้นตอนที่ซับซ้อน รวมถึงงบประมาณที่จำกัด จึงส่งผลกระทบต่อ การเข้ามามีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน โดยในปัจจุบันมีการให้ความสำคัญกับเด็กและเยาวชน แต่การลงทุนในเด็กและเยาวชนยังไม่เพียงพอ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง ยกตัวอย่างเช่น งบประมาณส่วนใหญ่ถูกนำไปใช้ในการพัฒนาสาธารณูปโภคและโครงสร้างพื้นฐาน ยังไม่มีการให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กหรือตัวบุคคล งบประมาณการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ลงสู่พื้นที่หรือชุมชนยังไม่เพียงพอต่อปัญหาที่เกิดขึ้น

โดยเฉพาะในช่วงของการแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการแก้ปัญหาด้วยคนในพื้นที่หรือชุมชนเอง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมียุทธศาสตร์ให้ความสำคัญกับปัญหาเร่งด่วน รวมถึงวิธีการบริหารจัดการที่รวดเร็วทันต่อสถานการณ์ เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถกลับมามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

3) ด้านการมีส่วนร่วม การขับเคลื่อนกลุ่ม/เครือข่ายจำเป็นจะต้องให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรม การรับฟังรวมถึงการพูดคุยเพื่อสะท้อนถึงปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน รวมถึงการสื่อสารสาธารณะให้สังคมรับทราบว่ามียุทธศาสตร์อะไรที่กำลังทำอยู่ สิ่งสำคัญที่สุดคือการให้เด็กและเยาวชนได้มีการออกแบบกิจกรรมตามลักษณะที่ต้องการ รวมถึงการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนจากภาคส่วนต่าง ๆ อย่างจริงจัง ถ้าการมีส่วนร่วมมีความเข้มแข็งจะสามารถช่วยในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน รวมถึงการแบ่งเบาภาระจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนทั้งในเรื่องของกิจกรรม รวมถึงประเด็นปัญหาในสังคม เช่น เศรษฐกิจ การเมือง สิ่งแวดล้อม ชุมชน เป็นต้น เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้ร่วมออกแบบอนาคตของตัวเอง รวมทั้งการเปิดพื้นที่เรียนรู้ให้กับเด็กและเยาวชน การมีพื้นที่สาธารณะในการทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนจำเป็นจะต้องให้ความสำคัญแบบครบวงจร โดยไม่เพียงแต่การให้มาแสดงความคิดเห็นในการจัดประชุมต่าง ๆ เพียงอย่างเดียว เพราะเด็กและเยาวชนในพื้นที่ห่างไกลไม่สามารถเดินทางหรือประสบกับปัญหาค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เมื่อต้องมาเสนอความเห็นหรือเข้าร่วมกิจกรรมของส่วนกลาง

4) ด้านประเด็นปัญหาสำคัญ การขับเคลื่อนเรียกร้องประเด็นปัญหาในเด็กและเยาวชน เป็นปัญหาที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอาจไม่ได้มองว่าเป็นปัญหาที่ใหญ่ โดยยุทธศาสตร์เด็กคืออนาคตของชาติหรือการปกป้องเด็กและเยาวชน ยังไม่มีการขับเคลื่อนอย่างเต็มที่ที่มุ่งเป้าไปยังการแก้ปัญหาของเด็กและเยาวชน ทั้งในฝ่ายการเมืองหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ยกตัวอย่างเช่น นโยบายการเลือกตั้งในแต่ละครั้ง ไม่ค่อยพบนโยบายที่เกี่ยวกับการแก้ปัญหาในเด็กและเยาวชน หรือยังไม่มีนโยบายที่เจาะจงประเด็นการแก้ปัญหาในเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ โดยตรง เพราะในปัจจุบันมีเด็กและเยาวชนจำนวนมากที่เผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ยกตัวอย่าง ปัญหาการสนับสนุนเงินอุดหนุนเด็กแรกเกิดของเด็กในพื้นที่ชายขอบหรือชนเผ่าต่าง ๆ เนื่องจากยังมีการตกหล่นของเด็กในพื้นที่ห่างไกล เพราะเงินอุดหนุนเด็กแรกเกิดเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้ใช้ประโยชน์อย่างมาก ที่สำคัญในพื้นที่ห่างไกลยังมีเด็กตกหล่นจากเงินอุดหนุนเด็กแรกเกิดเนื่องด้วยการไม่มีเอกสารทางราชการ รวมถึงการไม่มีเลขประจำตัวประชาชน

5) ด้านข้อเสนอแนะ การสะท้อนปัญหาให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อการผลักดันนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน การสะท้อนผลการดำเนินงานในพื้นที่เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างหรือการเกิดแนวทางการปกป้องเด็กและเยาวชน ซึ่งมีการเรียกร้องหรือให้ข้อเสนอแนะอยู่เสมอ ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือสื่อสารสาธารณะให้ความสนใจ ทำให้เกิดการหยิบยกประเด็นเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ปัญหาที่สำคัญคือการกระจายการพัฒนาเด็กและเยาวชนในตัวเมืองและต่างจังหวัด พบว่ามีความแตกต่างกันในการเข้าถึงโอกาสและการเข้าถึงพื้นที่กิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งส่วนใหญ่เด็กและเยาวชนในเมืองจะได้รับความสนใจมากกว่า แต่ในเด็กและเยาวชนในต่างจังหวัด ตัวเลือกในการทำกิจกรรม

หรือการแสดงออกยังไม่เพียงพอ รวมถึงงบประมาณที่ถูกจำกัด ส่วนในเด็กและเยาวชนในเมืองที่มีกิจกรรมต่าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่เด็กและเยาวชนรวมตัวให้เกิดขึ้น รวมถึงการสนับสนุนจากภาคประชาสังคมที่มีจำนวนมากว่าต่างจังหวัด ทำให้เด็กและเยาวชนในเมืองได้รับโอกาสที่หลากหลาย โดยเฉพาะสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 เด็กและเยาวชนในพื้นที่ห่างไกลได้รับผลกระทบจากการจัดกิจกรรม รวมถึงการดูแลและป้องกันการระบาดที่ยังไม่ทั่วถึง ทำให้เด็กและเยาวชนไม่สามารถมีกิจกรรมตามที่วางแผนไว้ได้

3.3 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในอาเซียน และเวทีนานาชาติ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในเวทีอาเซียนและนานาชาติยังคงมีกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ที่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดงาน ซึ่งส่วนใหญ่ได้ใช้การจัดงานแบบออนไลน์ ซึ่งมีความแตกต่างจากการจัดงานในหลายปีที่ผ่านมา แต่ยังมีบางกิจกรรมที่เป็นการจัดงานรูปแบบออฟไลน์คือการเดินทางไปยังสถานที่จัดงาน โดยมีเด็กและเยาวชนเข้าร่วมหลากหลายเวทีมากขึ้นจากปี 2563 ทั้งในระดับอาเซียนและนานาชาติ การปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดงาน สามารถช่วยให้เด็กและเยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วมได้ง่ายขึ้น และเข้าถึงแหล่งข้อมูลรวมถึงการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสนับสนุนจากโรงเรียนหรือสถาบันด้านการศึกษาที่มีศักยภาพหรือมีชื่อเสียงซึ่งทำให้เด็กและเยาวชนสามารถคว้ารางวัลและได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการที่ประจักษ์จากนานาชาติ โดยปรากฏผ่านสื่อต่าง ๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

3.3.1 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในอาเซียน

รูปแบบการจัดงานแบบออฟไลน์

1) การประชุมผู้นำเยาวชนอาเซียนเพื่อการริเริ่มนโยบาย (YALPI) ครั้งที่ 5

การประชุมผู้นำเยาวชนอาเซียนเพื่อการริเริ่มนโยบาย ครั้งที่ 5 (Young ASEAN Leader Policy Initiative: YALPI) วันที่ 23-24 มกราคม 2564 ภายใต้หัวข้อ “ผู้นำกำลังผู้นำเยาวชนรับมือความเหลื่อมล้ำทางสังคมยุคโควิด-19” ซึ่งจัดโดย ศูนย์อาเซียนศึกษา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยทีมเยาวชนจาก 6 ประเทศ ประกอบด้วย ไทย เมียนมาร์ กัมพูชา อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ และมาเลเซีย สมัครเข้าร่วมทั้งหมด 43 ทีม คัดเลือกจนได้ 12 ทีมสุดท้ายที่อยู่ระหว่างพัฒนาแผนปฏิบัติการ (Initiative Plan) โดยแผนของทีมหรือ “White Paper” ที่ได้รับการคัดเลือกในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย จะถูกนำไปพัฒนาต่อโดยองค์กรพันธมิตรที่เข้าร่วม ทั้งภาครัฐและองค์กรอิสระไม่แสวงหากำไร (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2564)

รูปแบบการจัดงานแบบออนไลน์

1) การแข่งขัน ASEAN Data Science Explorers (ASEAN DSE)

เอสเอพี เอสอี (NYSE: SAP) และ มูลนิธิอาเซียน ประกาศผลการแข่งขัน ASEAN Data Science Explorers (ASEAN DSE) ระดับภูมิภาค ประจำปี 2564 ซึ่งจัดขึ้นในรูปแบบออนไลน์ ทีมชนะเลิศได้แสดงความสามารถโดดเด่นในทักษะด้านการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกและใช้ดาต้าขับเคลื่อนเพื่อนำไปสู่แนวทางการแก้ปัญหาสังคม โดยทีมชนะเลิศ ได้แก่ ทีม Youth Forward ประกอบด้วย นางสาวรดา ประไพกรเกียรติ และ นางสาวกัญจรี ศุภวิทยา จากโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ ประเทศไทย การนำเสนอมุ่งเน้นไปที่การเพิ่มขีดความสามารถการทำเกษตรกรรม ลดช่องว่างในกลุ่มคนทำงานภาคเกษตรกรรม ผ่านการส่งเสริมองค์ความรู้และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลในกลุ่มเกษตรกร โดยทีม Youth Forward เผยว่า “ปัญหาหลักของภาคเกษตรกรรมเป็นเรื่องรายได้ของเกษตรกรในอาเซียน นอกจากจะได้รับค่าตอบแทนในอัตราที่น้อยแล้ว ยังขาดองค์ความรู้ที่จะนำมาใช้ตรงกับพ่อค้าคนกลาง นำมาสู่ข้อเสนอแนะของทีมในการแก้ปัญหา 2 ด้าน คือ 1) สร้างแอปพลิเคชันให้เกษตรกรติดต่อกับผู้บริโภคโดยตรง และ 2) วางแผนสนับสนุนด้านการศึกษาให้กลุ่มเกษตรกรแบบครบวงจร (ข่าวสดออนไลน์, 2564)

2) โครงการ ASEAN Youth Interfaith Camp 2021 (AYIC)

การเข้าร่วมโครงการ ASEAN Youth Interfaith Camp 2021 (AYIC) ในรูปแบบออนไลน์ ระหว่างวันที่ 12 - 14 ตุลาคม 2564 ภายใต้หัวข้อ “Championing Youth as Agents of Interfaith Harmony” ภายใต้การดำเนินกิจกรรมของประเทศเจ้าภาพอินโดนีเซีย โครงการนี้ไม่ได้สนับสนุนประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงเสาหลักประชาคมความมั่นคงทางการเมืองอาเซียน (APSC) โดยที่ AYIC มุ่งมั่นที่จะมีส่วนร่วมในการก่อตั้งชุมชนที่มีความยืดหยุ่นในความสงบภูมิภาคที่ปลอดภัยและมั่นคงโดยผู้แทนเยาวชนจากประเทศไทย คือ นางสาวศวดี ดิสสระ และ นายธวัชชัย กุลหลัก (ไทยรัฐออนไลน์, 2564)

3.3.2 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในเวทีนานาชาติ

รูปแบบการจัดงานแบบออฟไลน์

1) โครงการสัมมนา Youth4Climate

เยาวชนไทย 2 คน คือ นางสาวมินตา เพิ่มพูนวิวัฒน์ (เอม) และ นางสาวพัทธ์ธิญา ยงค์สงวนชัย (เกรซซี่) ได้รับการคัดเลือกเป็นผู้แทนเยาวชนแห่งประเทศไทย เข้าร่วมสัมมนานานาชาติกับบทบาทการเคลื่อนไหวเพื่อช่วยโลกร้อนปัญหาแห่งยุค วันที่ 28 - 30 กันยายน 2564 ณ มิลาน ประเทศอิตาลี ซึ่งมีเยาวชนจากกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UN Framework Convention on Climate Change) ถึง 197 ประเทศได้รวมตัวกันเพื่อเข้าร่วมกับคณะทำงาน พร้อมกับสมาชิกอื่น ๆ กว่า 400 คนจากทั่วโลก เพื่อพัฒนาข้อเสนอที่เป็นรูปธรรม และนำเสนอต่อรัฐมนตรีที่เข้าร่วม

การประชุม โดยงานเสวนา Youth 4Climate เพื่อสร้างความตระหนักให้กับประชากรโลกในด้านความยั่งยืนทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม และยังเน้นส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในพฤติกรรมส่วนบุคคลและส่วนรวม และผลักดันการเรียกร้อง "จากระดับล่างขึ้นบน" เพื่อให้เป็นไปตามวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 และข้อตกลงที่ดำเนินการในสหประชาชาติ (ผู้จัดการออนไลน์, 2564)

2) การแข่งขันชิงแชมป์ระดับโลก “สะพานสู่ภาษาจีน” ครั้งที่ 20

นางสาวศินี แซ่ล่อ นักศึกษาวิทยาลัยนานาชาติจีน มหาวิทยาลัยกรุงเทพ เป็นตัวแทนประเทศไทยแข่งขันในเวทีชิงแชมป์ระดับโลก ซึ่งเป็นการแข่งขันภาษาจีน และความรู้เกี่ยวกับจีน “สะพานสู่ภาษาจีน (Chinese Bridge) ครั้งที่ 20 ประจำปี 2021” เป็นเวทีการประกวดของนักศึกษาจากนานาชาติทั่วโลก ซึ่งต่อยอดเข้าร่วมประชันความสามารถที่จีน โดยแบ่งรอบการประกวดคัดเลือกตามแต่ละประเทศ และนอกจากแข่งขันทักษะภาษาจีนแล้ว ยังต้องมีความสามารถด้านศิลปวัฒนธรรมจีน การแข่งขันครั้งนี้รางวัลที่เยาวชนไทยได้รับ คือ รางวัลชนะเลิศ “คะแนนสูงสุดระดับประเทศ” รางวัล “การพูดยอดเยี่ยม” และรางวัล “ทีมงานองค์กรยอดเยี่ยม” (มติชนออนไลน์, 2564)

3) การประกวดการแสดงละครวิทยาศาสตร์ระดับนานาชาติ ประจำปี 2564

ทีม Wonderkids ตัวแทนเยาวชนประเทศไทย คว่ำรางวัลชนะเลิศประเภท Junior Category จากเวที "การประกวดการแสดงละครวิทยาศาสตร์ระดับนานาชาติ ประจำปี 2564" (International Science Drama Competition 2021) ภายใต้หัวข้อ "การเกษตรแบบยั่งยืนเพื่ออนาคตที่ดีกว่า" (Sustainable Agriculture for a Better Future) ทีม Wonderkids ประกอบไปด้วยสมาชิกทั้งหมด 7 คน ได้แก่ 1) ด.ญ.นารานิชานันท์ (เนอริ) นาคะนิธิ จากโรงเรียนนานาชาติบรอมส์โกรฟ ประเทศไทย 2) ด.ญ.มนัสสมา (นามะ) ผ่องใส จากโรงเรียนนานาชาติบรอมส์โกรฟ ประเทศไทย 3) ด.ช.กฤษกร (ทีดี) จิรจิตการุณ จากโรงเรียนนานาชาติการ์เด็นท์ กรุงเทพฯ 4) ด.ช.โจเซฟ ซาโบ (Joseph Szabo) จากโรงเรียนนานาชาติการ์เด็นท์ กรุงเทพฯ 5) ด.ญ.ศศิณัฐ (พอใจ) เตชะรัตนไชย จากโรงเรียนอานวยศิลป์ 6) ด.ช.บุรณิน (เต) ตรียานนท์ จากโรงเรียนอานวยศิลป์ และ 7) ด.ญ.อิสซาเบล ชนัญฐา โกติเยร์ จากโรงเรียนนานาชาติ โซर्सเบอรี (ริเวอร์ไซด์) กรุงเทพฯ นอกจากนี้หนึ่งในสมาชิก Wonderkids ด.ญ.นารานิชานันท์ (เนอริ) นาคะนิธิ ยังได้รับรางวัลนักแสดงยอดเยี่ยม Outstanding Performer Award ประเภท Junior Category อีกหนึ่งรางวัล (กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, 2564)

4) Virtual Regeneron International Science and Engineering Fair 2021

การแข่งขันโครงการวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ระดับโลก Virtual Regeneron International Science and Engineering Fair 2021 เป็นการฝึกกำลังจากกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม โดยองค์การพิพิธภัณฑสถานวิทยาศาสตร์แห่งชาติ (อพวช.) สมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ และสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) จัดขึ้น ณ เมืองฟินิกซ์ สหรัฐอเมริกา โดยปีนี้นี้มีผู้เข้าร่วมการแข่งขันกว่า 2,000 คน จาก 64 ประเทศทั่วโลก

ซึ่งมีเยาวชนทีมไทยเข้าร่วมการแข่งขัน 16 ทีม โดยผลงานจาก 2 ทีมเยาวชนไทย สามารถคว้ารางวัลสเปเชียลอวอร์ด (Special Award) อันดับที่ 3 จาก The American Chemical Society ผลงานสาขาเคมีในหัวข้อ “รงควัตถุติดแปรคลอโรฟิลล์จากสารสกัดของวัชพืชเพื่อเป็นสีย้อมไวแสงอินทรีย์ สำหรับเซลล์แสงอาทิตย์ชนิดสีย้อมไวแสง: การศึกษาขั้นต้นในเชิงการดัดแปรโครงสร้าง” โดยนายสพล ไม้สนธิ์ นายเสกนันท์ ทรวงบุรณกุล และนายศุภวิชญ์ พรหมโคตร จากโรงเรียนกำเนิดวิทย์ จังหวัดระยอง ได้รับทุนการศึกษา 2,000 ดอลลาร์สหรัฐ และรางวัลสเปเชียลอวอร์ด (Special Award) ในสาขา Life Sciences หัวข้อ “โครงการนวัตกรรมชุดทดสอบเหื่อสามฟังก์ชันเพื่อการวิเคราะห์ระดับไมโครของปริมาณแคลเซียม ฟอสเฟต และค่ากรดเบส สู่การประเมินภาวะเสี่ยงโรคกระดูกพรุน” โดยนายพัฒน์ พงศ์วิสัย นายกฤษฎีกสิณพันธ์ และนายกรวิรุ ลีลาอดิสร จากโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ จังหวัดนครปฐม ได้รับทุนการศึกษาจำนวน 2000 ดอลลาร์สหรัฐ (กรมประชาสัมพันธ์, 2564)

รูปแบบการจัดงานแบบออนไลน์

1) การแข่งขันนานาชาติด้านการสนับสนุนภารกิจสำรวจอวกาศของมวลมนุษยชาติในอนาคต

เยาวชนไทย 2 ทีม สามารถแสดงศักยภาพและสร้างชื่อเสียงให้กับประเทศไทยในระดับโลก จากเวทีการแข่งขันนานาชาติด้านการสนับสนุนภารกิจสำรวจอวกาศของมวลมนุษยชาติ ปี 2021 โดยทั้ง 2 ทีม คือ 1) ทีม Indentation Error จากโรงเรียนอัสสัมชัญธนบุรี ประกอบด้วย นายธฤต วิทย์วรสกุล ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 นายกรปภพ สิทธิฤทธิ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และเด็กชายเสกฐพันธ์ เหล่าอารีย์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สามารถคว้ารางวัลชนะเลิศ Best Achievement Onboard Award ระดับเอเชีย เอาชนะคู่แข่งจาก 8 ประเทศ ได้แก่ ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย บังคลาเทศ อินโดนีเซีย มาเลเซีย นิวซีแลนด์ สิงคโปร์ และไต้หวัน จากการแข่งขันเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ควบคุมหุ่นยนต์ Astrobee ของ NASA บนสถานีอวกาศนานาชาติในโครงการ Kibo Robot Programming Challenge ครั้งที่ 2 จัดโดยองค์กรสำรวจอวกาศญี่ปุ่น (JAXA) และ 2) ทีม KEETA ประกอบด้วย นางสาวณัฏฐนันท์ พรพิมลโชค นักศึกษาวิศวกรรมอากาศยาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นายประพันธ์พงศ์ ดำส่งแสง นักศึกษาปริญญาเอก KTH Royal Institute of Technology ประเทศสวีเดน นายสิทธิพล คูเสริมมิตร นักศึกษาวิศวกรรมอากาศยาน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นายวัชรินทร์ อันเวช นักศึกษาปริญญาโท ชีวเคมีการแพทย์และชีววิทยาโมเลกุล มหาวิทยาลัยมหิดล และ ดร.วเรศ จันท์เจริญ อาจารย์ประจำคณะแพทยศาสตร์และการสาธารณสุข วิทยาลัยแพทยศาสตร์ศรีสวางควัฒน ราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์ ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากองค์การบริหารการบินและอวกาศแห่งชาติ หรือนาซา (NASA) ให้ผ่านเข้ารอบที่ 2 ของการแข่งขันพัฒนาเทคโนโลยีอาหาร สำหรับนักบินอวกาศ Deep Space Food Challenge พร้อมกับ 18 ทีมจากสหรัฐอเมริกาและแคนาดา รวมทั้งอีกหลายทีมจากทั่วโลก ได้แก่ โคลอมเบีย เยอรมนี ออสเตรเลีย อิตาลี บราซิล ซาอุดีอาระเบีย ฟินแลนด์ และอินเดีย (คมชัดลึกออนไลน์, 2564)

2) การประชุมระดับนานาชาติ One Young World Summit 2021

เครือเจริญโภคภัณฑ์ ได้ส่ง 20 ตัวแทนเยาวชนและคนรุ่นใหม่จากกลุ่มธุรกิจเครือ เข้าร่วมการประชุมระดับนานาชาติ One Young World Summit 2021 ซึ่งเป็นการประชุมสุดยอดผู้นำเยาวชนที่ใหญ่ที่สุดในโลก ระหว่างวันที่ 22-25 กรกฎาคม 2564 ณ Olympic Hall เมืองมิวนิค ประเทศเยอรมนี โดยปีนี้จากสถานการณ์โควิด-19 ได้ปรับรูปแบบเป็นการจัดประชุมเสมือนจริงผ่านทางออนไลน์ (Virtual Summit) และถ่ายทอดสดจากกรุงมิวนิคเพื่อออนไลน์ไปยังผู้เข้าร่วมทั่วโลก มีตัวแทนเยาวชน ผู้นำคนรุ่นใหม่กว่า 1,700 คน จาก 170 ประเทศทั่วโลกเข้าร่วมเพื่อแสวงหาความร่วมมือและแนวทางแก้ปัญหาสำคัญต่าง ๆ ของโลกเพื่อนำไปสู่โลกที่ยั่งยืนในทุกมิติ การประชุมได้ตอกย้ำความสำคัญในเรื่อง “ความหลากหลายทางความคิด” ที่จะเป็นส่วนสำคัญในการผลักดันสังคมให้เกิดความยั่งยืนในอนาคต โดยต้องสนับสนุนคนรุ่นใหม่ให้ได้แสดงบทบาทความเป็นผู้นำ ตลอดจนพัฒนาทักษะองค์ความรู้ใหม่ ๆ ขึ้นมา รวมถึงการใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด สิ่งเหล่านี้จะสร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในอนาคตได้ (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2564)

3) The 5th China (Shanghai) International Invention & Innovation Expo

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) นำนักวิจัย นักประดิษฐ์ จากหน่วยงานต่าง ๆ คว่ำรางวัลการประกวดสิ่งประดิษฐ์ระดับนานาชาติ ในงาน “The 5th China (Shanghai) International Invention & Innovation Expo” ณ นครเซี่ยงไฮ้ สาธารณรัฐประชาชนจีน ในรูปแบบออนไลน์ ระหว่างวันที่ 15-17 เมษายน 2564 โดย ด.ช.นิธิยุทธ วงศ์พุทธา นักเรียนโรงเรียนอินเตอร์เนชั่นแนลเกวลี ได้ออกแบบ “เก้าอี้ช่วยยืน” ซึ่งเป็นนวัตกรรมใหม่และได้คว่ำรางวัลระดับเหรียญทอง (ผู้จัดการออนไลน์, 2564)

4) การประกวด Stockholm Junior Water Prize (SJWP) 2021

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ประกาศผลรางวัล GLOBE Thailand Awards 2021 ในรูปแบบออนไลน์ ซึ่งในการประกวด Thailand Junior Water Prize 2021 รางวัลชนะเลิศ คือ โรงเรียนดำรงราษฎร์สงเคราะห์ จังหวัดเชียงราย โดยนายธนวิษณุ น้ำใจดี และนายพิวเจอร์ คงชู นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้เป็นตัวแทนประเทศไทยเข้าร่วมการประกวด Stockholm Junior Water Prize (SJWP) 2021 อันเป็นเวทีระดับโลกในรูปแบบออนไลน์ ในเดือนกรกฎาคม – สิงหาคม 2564 จากผลงานวิจัยเรื่อง Bio-Moisture-Nutrient Absorbing Belt for Promoting the Sugarcane Seedlings Growth from the Local Waste โดยมีครูที่ปรึกษาคือนายสุธิพงษ์ ใจแก้ว (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2564)

5) Australian Undergraduate Business Case Competition 2021

การแข่งขันระดับนานาชาติ Australian Undergraduate Business Case Competition 2021 (AUBCC 2021) ที่จัดโดย University of New South Wales ประเทศออสเตรเลีย ในรูปแบบออนไลน์ ซึ่งมี 16 ทีม จาก 9 ประเทศเข้าร่วมการแข่งขัน ได้แก่ ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา แคนาดา สิงคโปร์ ฮ่องกง เซอเปียร์ ฮังการี ไอร์แลนด์ และไทย โดยทีม Little Ripper จาก BBA Thammasat ตัวแทนหนึ่งเดียวจากประเทศไทยสามารถคว้ารางวัลรองชนะเลิศอันดับ 2 และได้รางวัลชนะเลิศ Tiktok Challenge นอกจากนี้ น.ส.เนื่อแพรว ดวงศรี สมาชิกในทีมยังได้รับรางวัล Best Speaker อีกหนึ่งรางวัล (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2564)

6) โครงการ Imagine the Future Scenarios Competition 2021 Thailand

บริษัท เซลล์แห่งประเทศไทย จำกัด ได้จัดทำโครงการ Imagine the Future Scenarios Competition 2021 Thailand ในรูปแบบออนไลน์ โดยระยะเวลาการแข่งขันกว่า 6 เดือน ผู้ชนะคือทีม Global Minds เป็นตัวแทนประเทศไทยไปแข่งขันเวทีนานาชาติระดับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกและตะวันออกกลาง โดยโครงการ Imagine the Future Scenarios Competition 2021 Thailand เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทุกเจนเนอเรชัน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ Powering Progress ที่ผสานกลยุทธ์ สัดส่วนธุรกิจและผลิตภัณฑ์ ตลอดจนความมุ่งมั่นสร้างสรรค์เพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน โดยสานต่อเจตนารมณ์ Trusted Partner for Better Life พันธมิตรที่ไว้วางใจได้ ร่วมกับกลุ่มคนรุ่นใหม่ซึ่งเปี่ยมไปด้วยทักษะการนำเสนอแนวคิด ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นเมือง และจินตนาการที่จะสานต่อไปสู่นาคตร่วมกัน (มติชนออนไลน์, 2564)

7) Arena of Valor International Championship (AIC) 2021

ทีม “บุรีรัมย์ ยูไนเต็ต อีสปอร์ต” ชนะเลิศการแข่งขันอีสปอร์ต เกมส์ RoV ระดับนานาชาติในการแข่งขันชิงแชมป์นานาชาติ Arena of Valor International Championship หรือ AIC 2021 ซึ่งสามารถชนะคู่แข่งในรอบชิงชนะเลิศ ทีม V Gaming จากเวียดนามในรอบชิงชนะเลิศด้วยสกอร์ 4-3 เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 2564 (เว็บไซต์รัฐบาลไทย, 2564)

8) The Innovation Week in Africa (IWA 2021)

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) ได้สนับสนุนผลงานสิ่งประดิษฐ์ “ถุงตองกิ่งสำหรับมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง” ของนายพรหมพิริยะ ชัตติยวงษ์ นายนรากรณ์ ธนิกกุล นายจิราวัฒน์ ศรีศิลป์โสภณ และ นายอชิตพล จินดาพรรณ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5 และนายขุนทอง คล้ายทอง อาจารย์ที่ปรึกษา จากโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ปทุมธานี เข้าร่วมประกวดสิ่งประดิษฐ์ระดับนานาชาติ ในงาน The Innovation Week in Africa (IWA 2021) ณ ประเทศโมร็อกโก” ในรูปแบบออนไลน์ เมื่อวันที่ 8-12 กันยายน 2564 ที่ผ่านมา และเป็นที่น่ายินดีที่ผลงาน

สิ่งประดิษฐ์ “ถุงตอนกิ่งสำหรับมะม่วงน้ำดอกไม้สีทอง” ได้รับรางวัลเหรียญทองได้สำเร็จ (สำนักข่าวบ้านเมือง, 2564)

บทสรุป

การจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2560 ทำให้การดำเนินงานในปี 2564 ได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานจากกรมกิจการเด็กและเยาวชน จำนวนวงเงิน 173,718,000 บาท ให้กับสภาเด็กและเยาวชนทั้งในระดับตำบล อำเภอ จังหวัด และประเทศ จำนวน 8,778 แห่ง ผ่านการขับเคลื่อนโครงการและกิจกรรมที่มีกรอบอยู่ 11 ประเภท

นอกจากการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน ยังปรากฏเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่ที่มีการรวมกลุ่มจัดตั้งเพื่อดำเนินงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนในปี 2564 อยู่หลากหลายกลุ่ม โดยได้ยกตัวอย่าง อาทิ เครือข่ายเด็กรุ่นใหม่ไม่พนัน เครือข่ายเด็กและเยาวชนต้นกล้าชนเผ่าพื้นเมือง เครือข่ายพัฒนาเยาวชนแห่งกรุงเทพมหานคร (พยก.) เครือข่ายเยาวชนลดปัจจัยเสี่ยง และ สมาคมเยาวชนพัฒนาบ้านเกิด ซึ่งจากการดำเนินงานที่ผ่านมา มีการสะท้อนประเด็น ประกอบด้วย 1) ด้านการรวมกลุ่ม/เครือข่าย 2) ด้านงบประมาณ 3) ด้านการมีส่วนร่วม 4) ด้านประเด็นปัญหาสำคัญ และ 5) ด้านข้อเสนอแนะ

นอกจากนี้ยังปรากฏผ่านสื่อต่าง ๆ พบว่าเด็กและเยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการและกิจกรรมในระดับอาเซียนและเวทีนานาชาติ ผ่านการสนับสนุนจากสถาบันการศึกษาที่มีความพร้อม โดยในปี 2564 มีจำนวนการเข้าไปมีส่วนร่วมมากขึ้น ผ่านกิจกรรมทั้งในรูปแบบออฟไลน์และออนไลน์ตามสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

ส่วนที่ 4

บทบาทและผลการดำเนินงานของภาคประชารัฐต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

4.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย

4.1.1 โครงการ/กิจกรรมที่เกิดจากการส่งเสริมสนับสนุนของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

- (1) โครงการฝึกอบรมหลักสูตรการเพิ่มการลงทุนในเด็กปฐมวัยด้วยกลไกท้องถิ่น
- (2) มหกรรมส่งเสริมการเล่นอิสระและการเล่นที่ครอบครัวมีส่วนร่วมตามช่วงวัย (Play Day)
- (3) แนวทางการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของโรงเรียนสังกัด อบท.
- (4) โครงการให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในช่วงของโรคโควิด-19
- (5) โครงการจัดสรรเงินอุดหนุนนักเรียนยากจนพิเศษแบบมีเงื่อนไข (นักเรียนทุนเสมอภาค)

4.1.2 โครงการ/กิจกรรมที่เกิดจากพื้นที่หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

- (1) การส่งเสริมการฝึกอาชีพแก่เยาวชนและเด็กผู้ด้อยโอกาสในชุมชน
- (2) โครงการเพิ่มทักษะด้านอาชีพแก่เด็ก เยาวชน ครอบครัวยากจน
- (3) โครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา
- (4) โครงการเทียนชนวน ส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตอาสา
- (5) กองทุนเพื่อเด็กยากจนและด้อยโอกาสทางการศึกษาจังหวัดยะลา

4.2 องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย

4.2.1 การดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรพัฒนาเอกชน ในปี 2564

4.2.2 การดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม ในปี 2564

4.2.3 การสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของภาคธุรกิจ ในปี 2564

4.3 สถาบันทางวิชาการกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย

4.3.1 สถาบันวิชาการในระบบ

- (1) แพลตฟอร์มการเรียนออนไลน์
- (2) ผลงานทางวิชาการและการวิจัย

4.3.2 สถาบันวิชาการนอกระบบ

- (1) แหล่งเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชน
- (2) แหล่งข้อมูลทุนการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน

4.4 สื่อกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย

- (1) องค์กรทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง
- (2) กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์
- (3) มูลนิธิเทคโนโลยีสารสนเทศ

- (4) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
- (5) สำนักข่าวไทย อสมท.
- (6) สำนักข่าว Thai PBS
- (8) สำนักข่าวต้นกล้านิวส์
- (9) มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย
- (10) YouTube Kids

4.5 อาสาสมัครกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย

- (1) เครือข่ายสิทธิเด็กประเทศไทย
- (2) อาสาสมัครฉันคือยูนิเซฟ (I AM UNICEF)
- (3) เครือข่ายยูริพอร์ต
- (4) มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.)
- (5) มูลนิธิเครือข่ายเพื่อนกะเทยเพื่อสิทธิมนุษยชน
- (6) องค์การเฟรนด์อินเทอร์เน็ตออนไลน์ ประเทศไทย (เพื่อน เพื่อน)
- (7) มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก
- (8) มูลนิธิสายเด็ก 1387
- (9) มูลนิธิเพื่อเด็กพิการ
- (10) มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย
- (11) มูลนิธิยุวพัฒน์

4.6 การส่งเสริมบทบาทครอบครัวต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย

- (1) องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย
- (2) การประชุมสมัชชาครอบครัวระดับชาติ ประจำปี 2564
- (3) ศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดนนทบุรี

4.7 การระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนเพื่อทำงานด้านเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย

- (1) สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2564
- (2) โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด
- (3) การจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
- (4) โครงการส่งเสริมคุณภาพสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านสุขภาพ (4D)
- (5) โครงการสถาบันพระบรมราชชนกสัจจร (สบช.สัจจร)

รายละเอียด ดังนี้

4.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

การดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือว่ามีความบทบาทในการส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานในระดับพื้นที่ ซึ่งสามารถรับรู้ถึงปัญหาและมีแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างตรงกลุ่มเป้าหมาย โดยในปี 2564 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีโครงการ/กิจกรรมที่หลากหลายในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ยกตัวอย่างได้ดังนี้

4.1.1 โครงการ/กิจกรรมที่เกิดจากการส่งเสริมสนับสนุนของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

1) โครงการฝึกอบรมหลักสูตรการเพิ่มการลงทุนในเด็กปฐมวัยด้วยกลไกท้องถิ่น

ปี 2564 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นร่วมกับองค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย ได้วางแผนขับเคลื่อนโครงการฝึกอบรมหลักสูตร “การเพิ่มการลงทุนในเด็กปฐมวัยด้วยกลไกของท้องถิ่น” ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย พิจิตร พัทลุง และพระนครศรีอยุธยา รวมถึงดำเนินกิจกรรมสร้างการมีส่วนร่วมของพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ในพื้นที่ 23 จังหวัด ที่เป็นที่ตั้งของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสาธิต ทั้งนี้ ยังได้วางแผนให้การสนับสนุนอุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนรู้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่บ้านของเด็กปฐมวัยในทั่วประเทศ อย่างไรก็ตาม กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้มีแนวทางการจัดการศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ไปยังสถานศึกษาระดับปฐมวัยในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ โดยกรณีสถานศึกษาปิดเรียนด้วยเหตุพิเศษ ให้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนรูปแบบสื่อสารทางไกล รูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ หรือรูปแบบอื่นตามความเหมาะสม ส่งเสริมให้พ่อ แม่ ผู้ปกครอง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการ ให้ครู ผู้ดูแลเด็ก พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ใช้แอปพลิเคชัน Khunlook ในการติดตามพัฒนาเด็กปฐมวัย รวมไปถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจ่ายเงินค่าอาหารกลางวันให้กับผู้ปกครองของเด็กนักเรียน เพื่อให้เด็กเล็กยังคงได้รับโภชนาการครบถ้วน มีผลดีต่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ (ไทยรัฐออนไลน์, 2564)

2) มหกรรมส่งเสริมการเล่นอิสระและการเล่นที่ครอบครัวมีส่วนร่วมตามช่วงวัย (Play Day)

ปี 2564 งานมหกรรมส่งเสริมการเล่นอิสระและการเล่นที่ครอบครัวมีส่วนร่วมตามช่วงวัย (Play Day) ซึ่งการจัดงานมีวัตถุประสงค์เพื่อสื่อสาร สร้างกระแส และสร้างความร่วมมือในการพัฒนาผู้อำนวยการเล่น (Play Worker) ในสนามเด็กเล่นสร้างปัญญาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผู้อำนวยการเล่น (Play Worker) เป็นผู้ที่มีความรู้ช่วยให้การเล่นของเด็กประสบความสำเร็จ ซึ่งพ่อ แม่ ผู้สูงอายุ ครูพี่เลี้ยงเด็ก อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ทุกคนที่อยู่รอบตัวเด็กสามารถเป็นผู้อำนวยการเล่น และสนับสนุนส่งเสริมพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเด็กไทยเล่นเปลี่ยนโลก ซึ่งภารกิจที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น คือการส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพสูงสุด เพื่อให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการสมวัยรอบด้าน จึงได้มีนโยบายขับเคลื่อนให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดำเนินการพัฒนาเด็กปฐมวัยภายใต้

โครงการส่งเสริมการเรียนรู้เด็กปฐมวัย ท้องถิ่นไทย ผ่านการเล่น (สนามเด็กเล่นสร้างปัญญา) โดยเริ่มต้นตั้งแต่ปีงบประมาณ 2561 ผนึกกำลังร่วมกันของ 3 ภาคีเครือข่าย ประกอบด้วย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และมูลนิธิสนามเด็กเล่นสร้างปัญญา ทั้งนี้โครงการดังกล่าวถือเป็นโครงการใน 15 ประเด็นเร่งด่วนด้านคนและการศึกษา ที่จะต้องดำเนินการใน 5 ปีแรกตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ปัจจุบันมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการสร้างสนามเด็กเล่นสร้างปัญญา รวมทั้งสิ้น 4,601 แห่ง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2564)

3) แนวทางการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของโรงเรียนสังกัด อปท.

ช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ทำให้สถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามบริบทของพื้นที่ มีการจัดการเรียนการสอนทั้งในรูปแบบ On-Air (การจัดการเรียนรู้ผ่านโทรทัศน์) Online (การจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์) On-Demand (การเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ) On-Hand (การเรียนรู้ผ่านเอกสาร ใบงาน และให้คำแนะนำด้วยการเยี่ยมบ้าน) และ On-Blended (การเรียนรู้แบบผสมผสาน) ซึ่งกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้จัดทำแนวปฏิบัติในการจัดการศึกษา ทั้งแนวทางการป้องกันโรคโควิด-19 ในสถานศึกษา และแนวทางการจัดการศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้รับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ พร้อมทั้งมีการนิเทศติดตามผลการจัดการเรียนการสอนอย่างใกล้ชิด โดยขอความร่วมมือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง ได้พิจารณาสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ โดยดำเนินการติดตั้งอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงแบบไร้สาย (Wi-Fi) ในอาคารหรือสถานที่สาธารณะที่องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล หรือองค์การบริหารส่วนตำบล ดูแลรับผิดชอบและเหมาะสมที่จะจัดเป็นแหล่งเรียนรู้ เช่น สถานศึกษา ชุมชน ศาสนสถาน ห้องสมุด สหกรณ์ชุมชน ศาลากลางหมู่บ้าน หอประชุมประจำหมู่บ้าน โดยดำเนินการมาตรการป้องกันและควบคุมโรคโควิด-19 อย่างเคร่งครัด สำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดที่ขาดแคลนอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือสถานศึกษาพิจารณาสนับสนุนอุปกรณ์เพื่อใช้ตามความจำเป็น รวมถึงสถานศึกษาแต่ละแห่งพิจารณาสนับสนุนอินเทอร์เน็ตให้นักเรียนในสังกัดได้ด้วย (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2564)

4) โครงการให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในช่วงของโรคโควิด-19

ปี 2564 คณะรัฐมนตรีอนุมัติกรอบวงเงิน 1,320 ล้านบาท แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อใช้ในโครงการให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สำหรับการช่วยเหลือเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 660,318 คน ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรวม 18,540 แห่ง โดยจ่ายเป็นเงินเยียวยาลดภาระค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของผู้ปกครองในสถานการณ์โควิด-19 รายละ 2,000 บาทต่อคน ซึ่งจะทำให้กลุ่มเป้าหมายของโครงการที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นเพิ่มขึ้นเป็น 1,389,722 คน (จากเดิมที่ไม่ครอบคลุมเด็กเล็ก) และกรอบวงเงินโครงการเพิ่มขึ้นเป็น 2,779 ล้านบาท ซึ่งจะช่วยบรรเทาภาระและผลกระทบ

ทางด้านค่าใช้จ่ายของพ่อแม่ผู้ปกครองที่ได้รับผลกระทบทางด้านรายได้ อันเนื่องมาจากสถานการณ์โควิด-19 และช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กเล็กให้เป็นไปได้อย่างต่อเนื่อง โดยเด็กเล็กที่มีสิทธิจะได้รับเงินเยียวยา จะต้องเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น (ฐานเศรษฐกิจออนไลน์, 2564)

5) โครงการจัดสรรเงินอุดหนุนนักเรียนยากจนพิเศษแบบมีเงื่อนไข (นักเรียนทุนเสมอภาค)

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ได้จัดสรรเงินแก่นักเรียนยากจนพิเศษแบบมีเงื่อนไข ประจำปีการศึกษา 2564 ในการดำเนินงานในช่วงภาคเรียนที่ 1 ได้รับความร่วมมือจากสำนักงานการปกครองท้องถิ่นจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ครู/อาจารย์ในระดับท้องถิ่น ระดมความช่วยเหลือแก่เด็กนักเรียนทุนเสมอภาคให้ได้รับการศึกษาไม่หลุดออกนอกระบบการศึกษาและเข้าสู่ในระดับชั้นที่สูงขึ้น ท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 และมาตรการควบคุมความปลอดภัยของแต่ละพื้นที่ ซึ่งในภาคเรียนที่ 1/2564 มีนักเรียนทุนเสมอภาคที่ได้รับจัดสรรเงินภายใต้สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวนทั้งหมด 16,463 คน จากสถานศึกษา 659 แห่ง ซึ่งสะท้อนว่าโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีนักเรียนยากจนที่ประสงค์ขอรับทุนการศึกษาอย่างมาก และสำหรับการดำเนินงานภาคเรียนที่ 2/2564 ทางกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ได้วางแผนการทำงานเพื่อขับเคลื่อนโครงการให้มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาการส่งต่อข้อมูล มาตรการป้องกันการหลุดออกจากระบบการศึกษาของนักเรียนกลุ่มช่วงชั้นรอยต่อ เพื่อเข้าถึงข้อมูลนักเรียนที่มีความเสี่ยง พร้อมสนับสนุนฐานข้อมูลและเครื่องมือติดตาม มีมาตรการช่วยเหลือเร่งด่วน พัฒนาศักยภาพบุคลากรที่เกี่ยวข้องผ่านการอบรมในระบบออนไลน์ และสนับสนุนงบประมาณสำหรับการพัฒนากลไก สนับสนุนการทำงานของหน่วยกำกับติดตามระดับพื้นที่ ทั้งในระดับท้องถิ่นจังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนสร้างความเข้าใจ สนับสนุนการจัดสรรเงินที่มีเงื่อนไข ใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลในระดับสถานศึกษา เพื่อวางแผนชี้เป้าให้มีประสิทธิภาพ (ผู้จัดการออนไลน์, 2564)

4.1.2 โครงการ/กิจกรรมที่เกิดจากพื้นที่หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1) การส่งเสริมการฝึกอาชีพแก่เยาวชนและเด็กผู้ด้อยโอกาสในชุมชน

ปี 2564 เทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมการฝึกอาชีพแก่เยาวชนและเด็กผู้ด้อยโอกาสในชุมชน เพื่อสนับสนุน ส่งเสริมโอกาสการศึกษาให้กว้างขวางและนำไปประกอบอาชีพได้ตามนโยบายของเทศบาลด้านเศรษฐกิจ ในการส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาและยกระดับอาชีพ และนโยบายด้านสาธารณสุขและพัฒนาคุณภาพชีวิต ในการส่งเสริมสนับสนุนงานด้านสังคมสงเคราะห์ เด็ก เยาวชน คนชรา ผู้ด้อยโอกาส ให้มีคุณภาพชีวิตและมีสุขภาพที่ดีตามมาตรฐานสากล เพิ่มศักยภาพในการดูแลตนเอง โดยกิจกรรมดังกล่าว เป็นการอบรมฝึกอาชีพ “การร้อยสายแมสด้วยลูกปัด” โดยมีเยาวชน เด็กผู้ด้อยโอกาส และประชาชน ซึ่งหลังจากที่เด็กและเยาวชนทำกิจกรรมได้สำเร็จแล้ว สามารถนำความรู้ไปช่วยเหลือครอบครัว

ในการสร้างรายได้ และสามารถฟื้นฟูสภาพร่างกาย จิตใจ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กด้อยโอกาสไปในแนวทางที่ถูกต้อง และเพื่อไม่ให้เด็กและเยาวชนมีเวลาไปยุ่งกับสิ่งเสพติดต่อไป (กรมประชาสัมพันธ์, 2564)

2) โครงการเพิ่มทักษะด้านอาชีพแก่เด็ก เยาวชน ครอบครัวยากจน

องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ ได้จัดโครงการเพิ่มทักษะด้านอาชีพแก่เด็ก เยาวชน ครอบครัวยากจน ที่ไม่ได้เรียนต่อหลังจบการศึกษาภาคบังคับ จังหวัดศรีสะเกษ ประจำปีงบประมาณ 2564 โครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านอาชีพอย่างมีแบบแผนที่ถูกต้องเหมาะสม ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ให้กับเด็กและเยาวชนที่มีฐานะยากจนและไม่ได้ศึกษาต่อในระบบ รวมถึงบุคคลทั่วไป ผู้ถูกเลิกจ้างและผู้ว่างงาน อายุ 15 ปีขึ้นไป สร้างโอกาสในการเข้าสู่ตลาดแรงงานให้มากขึ้น และช่วยสร้างรายได้จากการเป็นแรงงานแบบมีทักษะ สร้างแนวทางและเพิ่มทางเลือกในการประกอบอาชีพให้มากขึ้น โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็ก เยาวชน ครอบครัวยากจนที่จบการศึกษาแล้วไม่ศึกษาต่อในระบบ และบุคคลทั่วไป ผู้ถูกเลิกจ้าง ผู้ว่างงานอายุ 15 ปีขึ้นไป ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งตามกฎหมายกระทรวง (พ.ศ. 2541) ออกตามความในพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ.2540 ตาม (17) กำหนดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมและแก้ไขปัญหาการประกอบอาชีพ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ จึงได้ร่วมกับหน่วยงานและองค์กรเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง จัดทำโครงการเพิ่มทักษะด้านอาชีพแก่เด็ก เยาวชน ครอบครัวยากจนที่ไม่ได้เรียนต่อหลังจบการศึกษาภาคบังคับของจังหวัดศรีสะเกษ (กรมประชาสัมพันธ์, 2564)

3) โครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

ปี 2564 องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา จัดกิจกรรมมอบทุนเพื่อช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา ทั้งนอกระบบการศึกษาและกลุ่มเสี่ยงในระบบการศึกษา โดยโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ให้กับสถานศึกษาในสังกัด ได้แก่ เทศบาลนครยะลา กศน. จังหวัดยะลา โรงเรียนศึกษาพิเศษเขตพัฒนาเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้ อาชีวศึกษาจังหวัดยะลา สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษายะลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1 2 3 มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตยะลา และโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา ซึ่งการขับเคลื่อนการศึกษาช่วยเหลือเด็กในพื้นที่จังหวัดยะลา ด้วยงบประมาณที่ส่งต่อในการช่วยเหลือเด็กในพื้นที่นาร่อง 4 อำเภอ ของจังหวัดยะลา จำนวน 15,309,230 บาท โดยใน 2 ปีที่ผ่านมา สามารถช่วยเหลือเด็กได้เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ จากการร่วมมือกันของทุกภาคส่วนในมิติการศึกษาที่ช่วยให้เด็กกลุ่มดังกล่าวเข้าสู่ระบบการศึกษา การฝึกอาชีพ ประดับประดองให้เด็กอยู่ในระบบการศึกษา ไม่หลุดออกกลางคัน เป็นเรื่อง que ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกัน ซึ่งการศึกษาจะส่งผลให้เด็กมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนถาวร (กรมประชาสัมพันธ์, 2564)

4) โครงการเทียนชนวน ส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตอาสา

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ร่วมกับ ศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ และกรมประชาสัมพันธ์ ดำเนินโครงการเทียนชนวน ส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตอาสา เป็น "เทียนชนวน" ที่ช่วยให้เทียนเล่มอื่นเกิดแสงสว่างได้ด้วยตนเอง โดยการดำเนินโครงการเพื่อส่งเสริมให้เยาวชนรุ่นพี่ที่มีจิตอาสา ได้มีโอกาสเสริมสร้างความรู้แก่เยาวชนรุ่นน้อง ให้เกิดความรู้ที่ระเบิดขึ้นจากภายในของตนเอง เปรียบเสมือน "เทียนชนวน" ที่ช่วยให้เทียนเล่มอื่นเกิดแสงสว่างได้ด้วยตนเอง ซึ่งโครงการประกอบด้วย 3 แนวทาง คือ จัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ให้เยาวชนรุ่นน้อง ตีวเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในวิชาที่เยาวชนรุ่นน้องเรียน และช่วยเหลือในการทำการบ้าน โดยสามารถนำชั่วโมงการปฏิบัติงานในกิจกรรมทั้ง 3 ด้าน รวมกันให้ครบ 20 ชั่วโมง เยาวชนและสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ จะได้รับเกียรติบัตร 3 ประเภท ได้แก่ 1) เกียรติบัตรสำหรับเยาวชนรุ่นพี่ "เทียนชนวน" 2) เกียรติบัตรสำหรับครู อาจารย์ ที่ควบคุมโครงการ "เทียนชนวน" และ 3) เกียรติบัตรสำหรับสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการ "เทียนชนวน" ทั้งนี้ เยาวชนรุ่นพี่ที่ทำหน้าที่ "เทียนชนวน" จะมีความรู้สึกภาคภูมิใจและเชื่อมั่นในตนเอง ซึ่งเป็นรากฐานในการพัฒนาเยาวชนให้มีทั้งคุณภาพและคุณธรรม เยาวชนรุ่นน้องจะได้รับความรู้เพิ่มขึ้นและยึดถือที่ ๆ เป็นแบบอย่าง สร้างความชื่นใจให้กับสังคมไทย ได้เห็นกิจกรรมซึ่งมีคุณค่าของเยาวชน เป็นการสนองพระบรมราโชวาท เรื่อง " รู้ รัก สามัคคี " และส่งเสริมอุดมการณ์ “เกิดมาต้องตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน” (กรมประชาสัมพันธ์, 2564)

5) กองทุนเพื่อเด็กยากจนและด้อยโอกาสทางการศึกษาจังหวัดยะลา

ปี 2564 องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา ได้ตั้งงบประมาณการศึกษาให้แก่เด็กที่ยากจนและด้อยโอกาสทางการศึกษา เป็นเงิน 1,000,000 บาท สำหรับการช่วยเหลือเด็กยากจนและด้อยโอกาส โดยเป็นงบค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาเด็กด้อยโอกาส คัดเลือกให้เหมาะสมสอดคล้องกับปัญหาที่เกิดขึ้น พัฒนากลไกคณะกรรมการขับเคลื่อนงานสภาการศึกษาเชิงพื้นที่จังหวัดยะลา พัฒนารูปแบบ ควบคู่ไปกับงบประมาณช่วยเหลือจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ในการฟื้นฟูดูแลเด็กและผู้ด้อยโอกาสในจังหวัดยะลา โดยเฉพาะเด็กที่ประสบภาวะจากวิกฤตโควิด-19 ซึ่งเป็นกลุ่มที่ต้องช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน ทั้งนี้ จังหวัดยะลายังคงมีเด็กที่ต้องการความช่วยเหลืออีกจำนวนมาก และมีटक้างในระบบหรือตกการสำรวจอีกจำนวนหนึ่ง ทางสภาการศึกษาเชิงพื้นที่จังหวัดยะลา จึงต้องเร่งดำเนินการขับเคลื่อน โดยการจัดหาเงินทุนช่วยเหลือเด็กยากจนและด้อยโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่จังหวัดยะลา โดยเปิดบัญชีกองทุน ชื่อบัญชี “กองทุนเพื่อเด็กยากจนและด้อยโอกาสทางการศึกษา จังหวัดยะลา” เลขที่ 909-093947-4 ซึ่งมีผู้บริหาร คณะกรรมการขับเคลื่อนงานสภาการศึกษาเชิงพื้นที่จังหวัดยะลา และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดยะลา รวมถึงหลายภาคส่วนร่วมบริจาค และจะต้องเร่งดำเนินการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อหาเงินสนับสนุนเข้ากองทุนในการขับเคลื่อนงาน รวมถึงประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้เข้าถึงกิจกรรมในการให้ความช่วยเหลือเด็กยากจนและด้อยโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่ เพื่อสร้างโอกาสทางการศึกษาให้กับเยาวชน เพิ่มความเสมอภาคและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมต่อไป (กรมประชาสัมพันธ์, 2564)

จากการยกตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบาทในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานในระดับพื้นที่ผ่านความร่วมมือจากหน่วยงานภาคีต่าง ๆ ที่มีส่วนในการสนับสนุนงบประมาณ รวมถึงการมีเป้าหมายร่วมกันเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน สิ่งที่สำคัญในปี 2564 คือการแก้ปัญหาผลกระทบในมิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงถือเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับชุมชน รวมถึงเด็กและเยาวชนที่อยู่ในพื้นที่ การดำเนินงานจึงจำเป็นต้องสร้างการมีส่วนร่วมในระดับพื้นที่ เพื่อสร้างพลังชุมชนร่วมกันสนับสนุนและส่งเสริม เพื่อปกป้องเด็กและเยาวชนจากปัญหาต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น จากโครงการ/กิจกรรมที่ยกตัวอย่าง หากพิจารณากิจกรรมที่สามารถนำไปพัฒนาเป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) คือ โครงการเพิ่มทักษะด้านอาชีพแก่เด็ก เยาวชน ครอบครัวยากจน โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาขยายผลให้ครอบคลุมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในทุกพื้นที่ เพื่อแก้ปัญหาการว่างงานของเด็กและเยาวชน รวมถึงผู้ด้อยโอกาสทั้งการแก้ปัญหาระยะสั้นและระยะยาว

4.2 องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

สภาองค์กรพัฒนาเด็กและเยาวชนในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทำการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม และการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของภาคธุรกิจในปี 2564 ในระหว่างเดือนพฤษภาคม - กรกฎาคม 2565 โดยได้รับความร่วมมือจากองค์กรพัฒนาเอกชน 51 องค์กร องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม 20 องค์กร และภาคธุรกิจ 30 บริษัท ซึ่งนับว่าเป็นจำนวนน้อยกว่าปีที่ผ่านมาถึงร้อยละ 30 เนื่องจากส่วนใหญ่ที่ขาดหายไปจะแจ้งว่าไม่ได้ทำกิจกรรมใด ๆ ในช่วงปี 2564 เลย จึงทำให้จำนวนที่รวบรวมได้ในที่สุดมีน้อย

ข้อมูลที่สำรวจจากองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรธุรกิจเพื่อสังคมมี 8 หัวข้อ และภาคธุรกิจมี 8 หัวข้อ ซึ่งรวมถึงลักษณะของหน่วยงาน ผลการดำเนินงานหรือการให้ความสนับสนุน และงบประมาณ โดยหัวข้อเกี่ยวกับงบประมาณและผลกระทบของวิกฤตโควิด-19 แยกไปอยู่ในส่วนที่ 5 ที่ว่าด้วยเรื่องของงบประมาณการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยรวม

นอกจากนี้องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรธุรกิจเพื่อสังคมยังได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการพิจารณาปรับปรุงงานพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในอนาคต

4.2.1 การดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรพัฒนาเอกชน ในปี 2564

องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลมีจำนวนลดลงในปี 2564 เนื่องจากวิกฤตโควิด-19 คือมีเพียง 51 องค์กร โดยแบ่งข้อมูลเป็น 8 หัวข้อ คือ 1) ลักษณะขององค์กร 2) ประเด็นการดำเนินงาน 3) กลุ่มเป้าหมายการดำเนินงาน 4) พื้นที่การดำเนินงาน 5) งบประมาณดำเนินการ 6) การร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม

7) ผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 และ 8) ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงาน แต่เนื่องจากข้อมูลเกี่ยวกับงบประมาณและผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 รวมอยู่ในส่วนที่ว่าด้วยเรื่องงบประมาณการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยรวม จึงทำให้ข้อมูลในส่วนของการดำเนินงานเหลืออยู่ 6 หัวข้อ ดังต่อไปนี้

1) ลักษณะขององค์กรพัฒนาเอกชน

จำนวนองค์กรพัฒนาเอกชน 51 องค์กร ที่ให้ข้อมูล มีลักษณะขององค์กรแตกต่างกันเป็น 4 ประเภท ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 12 ลักษณะขององค์กรพัฒนาเอกชน

ลักษณะ	จำนวนองค์กร	ร้อยละ
1. องค์กรระหว่างประเทศ	5	9.80
2. องค์กรระดับประเทศ	28	54.90
3. องค์กรระดับจังหวัด	6	11.76
4. องค์กรระดับชุมชน	12	23.54
รวม	51	100.00

จากตารางข้างต้น มีองค์กรจำนวนมากที่สุดคือ 28 องค์กร หรือร้อยละ 54.90 ซึ่งดำเนินงานระดับประเทศ รองลงมาคือ องค์กรที่ทำงานระดับชุมชนจำนวน 12 องค์กร หรือร้อยละ 23.54 ส่วนองค์กรระหว่างประเทศและองค์กรในระดับจังหวัดมีจำนวน 5 และ 6 องค์กร ตามลำดับ

2) ประเด็นการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชน

องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลทำงานในประเด็นต่าง ๆ 10 ประเด็น คือ 1) การส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว 2) การสร้างสุขภาวะ 3) การส่งเสริมการศึกษา 4) การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม 5) การส่งเสริมนันทนาการ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น 6) การปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน 7) การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจ 8) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม 9) การพัฒนากลไกการทำงาน และ 10) การพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันและการใช้สื่ออย่างเหมาะสม ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 13 ประเด็นการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน

ประเด็นการดำเนินงาน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวน องค์กร	ร้อยละ (N=51)
1. การส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว	28	54.90
2. การสร้างสุขภาวะ		
2.1 โภชนาการ	30	58.82
2.2 สุขภาพกาย/จิต	27	52.94
2.3 อนามัยเจริญพันธุ์/เพศวิถี	25	49.02
2.4 การสร้างความปลอดภัย	22	43.13
2.5 การป้องกันอุบัติเหตุ	16	31.37
3. การส่งเสริมการศึกษา		
3.1 ทุน/อุปกรณ์	48	94.18
3.2 วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการสื่อสารสนเทศ	17	33.33
3.3 การศึกษาทางเลือก/ศูนย์การเรียนรู้	23	45.10
3.4 การผลิตสื่อการเรียนการสอน	25	49.02
4. การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	40	78.43
5. การส่งเสริมนันทนาการ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น	38	74.50
6. การปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน		
6.1 สิทธิเด็ก	37	72.55
6.2 การต่อต้านการค้ามนุษย์ ความรุนแรง สิ่งเสพติด และอบายมุข	20	39.21
6.3 การช่วยเหลือฟื้นฟู และพัฒนาเด็กและเยาวชนในสภาวะยากลำบาก	45	88.23
6.4 การให้คำปรึกษาโดยสายด่วน	10	19.61
7. การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจ		
7.1 การพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล	20	39.21
7.2 การพัฒนาทักษะด้านภาษาต่างประเทศ	10	19.61
7.3 การพัฒนาวิสัยทัศน์และทักษะอาชีพ	32	62.74
7.4 การสร้างวินัยทางการเงิน	18	35.29
7.5 การพัฒนาทักษะชีวิต	49	96.08
7.6 การพัฒนาทักษะการทำงาน	22	43.14
8. การส่งเสริมการมีส่วนร่วม		
8.1 การสนับสนุนกลุ่ม/เครือข่ายเยาวชน	45	88.23
8.2 การส่งเสริมจิตอาสา	50	98.04

ตารางที่ 13 (ต่อ)

ประเด็นการดำเนินงาน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวน องค์กร	ร้อยละ (N=51)
8.3 การสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาสังคม	44	94.12
8.4 การพัฒนาผู้นำเยาวชน	42	82.35
9. การพัฒนากลไกการทำงาน		
9.1 การพัฒนากฎหมาย	6	11.76
9.2 การพัฒนาบุคลากร	38	74.51
9.3 การสร้างเครือข่ายการทำงาน	37	72.55
10. การพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันและการใช้สื่ออย่างเหมาะสม	34	66.66

จากประเด็นทั้ง 10 ข้างต้น จะเห็นได้ว่า ประเด็นการมีส่วนร่วมเป็นประเด็นที่มีจำนวนองค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลดำเนินงานมากที่สุด โดยเฉพาะในด้านการส่งเสริมจิตอาสาซึ่งมีถึง 50 องค์กร หรือร้อยละ 98.04 และการสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาสังคมซึ่งมีจำนวน 44 องค์กร หรือร้อยละ 94.12 ประเด็นการพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจนั้น มีองค์กรดำเนินงานอยู่ 49 องค์กร หรือร้อยละ 96.08 ในด้านการพัฒนาทักษะชีวิต ในประเด็นส่งเสริมการศึกษามีจำนวนมากที่สุดในด้านทุนและอุปกรณ์คือ 48 องค์กร หรือร้อยละ 94.18 ส่วนประเด็นที่มีองค์กรจำนวนน้อยที่สุดดำเนินการคือ การพัฒนากฎหมายซึ่งมีจำนวนเพียง 6 องค์กร หรือร้อยละ 11.76 ถัดขึ้นมาคือด้านการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศซึ่งมีองค์กรดำเนินงาน 10 องค์กร หรือร้อยละ 19.61 และด้านการให้คำปรึกษาโดยสายด่วนซึ่งมี 10 องค์กร หรือร้อยละ 19.61 เท่ากัน ประเด็นปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีจำนวนมากที่สุดในด้านช่วยเหลือ พื้นฟู และพัฒนาเด็กและเยาวชนในสภาวะยากลำบากคือ 45 องค์กร หรือร้อยละ 88.23 และในประเด็นพัฒนากลไกการทำงาน มีจำนวนมากที่สุดในด้านการพัฒนาบุคลากรคือ 38 องค์กร หรือร้อยละ 74.51

3) กลุ่มเป้าหมายของการดำเนินงาน

การดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลมีกลุ่มเป้าหมาย 6 กลุ่ม คือ 1) เด็ก (0-18 ปี) 2) เยาวชน (19-25 ปี) 3) พ่อแม่ ผู้ปกครอง 4) ครูและผู้บริหารสถานศึกษา 5) ผู้ทำงานด้านเด็กและเยาวชน และ 6) สมาชิกและผู้นำชุมชน ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 14 กลุ่มเป้าหมายการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน

กลุ่มเป้าหมาย	จำนวนคน	ร้อยละ
1. เด็ก (0-18 ปี)	98,030	49.18
2. เยาวชน (19-25 ปี)	41,656	20.50
3. พ่อแม่ ผู้ปกครอง	30,913	15.51
4. ครูและผู้บริหารสถานศึกษา	21,538	10.80
5. ผู้ทำงานด้านเด็กและเยาวชน	4,001	2.01
6. สมาชิกและผู้นำชุมชน	3,187	1.60
รวม	199,325	100.00

จากตารางข้างต้น ในปี 2564 องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลดำเนินงานกับกลุ่มเป้าหมายรวมทั้งสิ้น 199,325 คน ซึ่งแบ่งได้เป็น 6 กลุ่ม และกลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดคือ 98,030 คน หรือร้อยละ 49.18 คือ กลุ่มเด็ก (อายุ 0-18 ปี) รองลงมาคือ กลุ่มเยาวชน (19-25 ปี) ซึ่งมีจำนวน 41,656 คน หรือร้อยละ 20.50 ส่วนกลุ่มเป้าหมายที่มืองค์กรพัฒนาเอกชนดำเนินงานน้อยที่สุดคือ กลุ่มสมาชิกและผู้นำชุมชนซึ่งมีจำนวน 3,187 คน หรือร้อยละ 1.60 ของจำนวนกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด และถัดขึ้นมาก็คือกลุ่มผู้ทำงานด้านเด็กและเยาวชนซึ่งมีจำนวน 4,001 คน หรือร้อยละ 2.01

4) พื้นที่การดำเนินงาน

พื้นที่การดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลมีอยู่ทั่วประเทศทั้งกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก และภาคใต้ ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 15 พื้นที่การดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน

พื้นที่สนับสนุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวนองค์กร	ร้อยละ (N=51)
1. กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล	45	88.23
2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	34	66.66
3. ภาคเหนือ	31	60.78
4. ภาคใต้	27	52.94
5. ภาคกลาง	18	35.29
6. ภาคตะวันออก	17	33.33
7. ภาคตะวันตก	8	15.69

จากตารางข้างต้น กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เป็นพื้นที่ที่มีองค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลทำงานมากที่สุดคือ 45 องค์กร หรือร้อยละ 88.23 รองลงมาคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือ 34 องค์กร หรือร้อยละ

66.66 ภาคเหนือคือ 31 องค์กร หรือร้อยละ 60.78 และภาคใต้คือ 27 องค์กร หรือร้อยละ 52.94 ส่วนภาคตะวันตกมีองค์กรที่ดำเนินงานน้อยที่สุดคือ 8 องค์กร หรือร้อยละ 15.69 ถัดขึ้นไปคือภาคตะวันออกคือ 17 องค์กร หรือร้อยละ 33.33 และภาคกลางคือ 18 องค์กร หรือร้อยละ 35.29

5) ความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม

องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลมีการร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม คือ ภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจ เครือข่าย/กลุ่มเด็กและเยาวชน สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 16 ความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม ขององค์กรพัฒนาเอกชน

หน่วยงานที่ร่วมมือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวนหน่วยงาน	
1. สถานศึกษา	1,233	แห่ง
2. ภาครัฐ	197	หน่วยงาน
3. ภาคธุรกิจ	188	บริษัท
4. เครือข่ายและกลุ่มเด็กและเยาวชน	150	กลุ่ม
5. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	107	องค์กร
6. องค์กรพัฒนาเอกชน	96	องค์กร
รวม	1,971	หน่วยงาน

จากตารางข้างต้น องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลมีความร่วมมือกับ 1,971 หน่วยงาน โดยเป็นสถานศึกษามากที่สุดคือ 1,233 แห่ง รองลงมาคือภาครัฐ 197 หน่วยงาน และภาคธุรกิจ 188 บริษัท ส่วนองค์กรพัฒนาเอกชนอื่น ๆ ที่ให้ความร่วมมือมีจำนวนน้อยที่สุดคือ 96 องค์กร ถัดขึ้นมาคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 107 องค์กร และเครือข่ายและกลุ่มเด็กและเยาวชน 150 กลุ่ม

6) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

องค์กรพัฒนาเอกชนได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชน ในปี 2564 ไว้ดังต่อไปนี้

(1) วิกฤตโควิด-19 เนื่องจากในปี 2564 เป็นปีที่วิกฤตในด้านสาธารณสุขของประเทศต่อเนื่องมาจากปีที่ผ่านมาและมีความรุนแรงมากขึ้น เพราะการระบาดอีกระลอกหนึ่งของโควิด-19 จึงทำให้เกิดผลกระทบต่อการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่หลายด้านอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกับปีที่ผ่านมา มีรายละเอียดดังนี้

(1.1) ด้านเงินสนับสนุน ในปี 2564 องค์กรที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ระบุว่าได้รับเงินสนับสนุนน้อยลงเนื่องจากแหล่งเงินทุนส่วนใหญ่รวมทั้งภาครัฐและองค์กรเอกชน ได้จัดสรรเงินเพื่อแก้ไขปัญหาโควิด-19 ทำให้สัดส่วนที่เคยจัดสรรให้แก่งานพัฒนาเด็กและเยาวชนน้อยลง หรือบางแห่งงดการสนับสนุนงานด้านอื่น ๆ

ทั้งหมดและเน้นการแก้ปัญหาโควิด-19 แต่เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ สถานการณ์โควิด-19 มีผลให้เศรษฐกิจตกต่ำ ภาคธุรกิจซึ่งเป็นแหล่งทุนกลุ่มหนึ่งขององค์กรพัฒนาเอกชนมีผลกำไรน้อยลง หรือประสบปัญหาการขาดสภาพคล่องทางการเงิน จนไม่สามารถจัดสรรเงินเพื่อสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนได้เหมือนอย่างที่ผ่านมา ในทำนองเดียวกันองค์กรพัฒนาเอกชนซึ่งเคยหาเงินสนับสนุนโดยการจัดงานการกุศลในรูปแบบต่าง ๆ ก็ไม่สามารถดำเนินการได้ องค์กรพัฒนาเอกชนหลายองค์กรจึงมีปัญหาด้านการเงินที่ไม่เพียงพอในการดำเนินงานและการบริหารจัดการองค์กร

(1.2) ด้านการบริหารจัดการ องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลบางส่วนระบุว่าไม่สามารถดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ เนื่องจากข้อจำกัดในด้านการทำงานของบุคลากรในสภาวะวิกฤต เพราะในบางช่วงต้องปิดที่ทำการหรือใช้ระบบทำงานที่บ้าน ซึ่งทำให้การดำเนินงานล่าช้าและในบางส่วนไม่สามารถดำเนินงานได้เลย และเมื่อได้รับทุนสนับสนุนน้อยลงและเกิดปัญหามีทุนไม่เพียงพอในการบริหารจัดการ องค์กรพัฒนาเอกชนส่วนหนึ่งจำต้องลดเงินเดือนรวมทั้งจำนวนบุคลากรลง เพื่อให้องค์กรคงอยู่ได้โดยไม่ต้องปิดตัวลงโดยสิ้นเชิง

(1.3) ด้านการทำงานกับกลุ่มเป้าหมาย วิกฤตโควิด-19 เป็นผลให้ไม่สามารถสนับสนุนการรวมกลุ่มและจัดกิจกรรมสร้างสรรค์กับเด็กและเยาวชนได้ดังเคยดำเนินการมา หรือทำได้อย่างผิวเผิน ไม่ครบถ้วนตามที่วางแผนไว้ จึงต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการ ผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานจึงไม่เป็นที่น่าพอใจ และไม่ต่อเนื่อง รวมทั้งเจ้าหน้าที่ขององค์กรและเด็กและเยาวชน และพ่อแม่ ผู้ปกครองไม่สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดสนิทสนมได้เหมือนเดิม ซึ่งมีผลให้การแก้ปัญหา การฟื้นฟู และการพัฒนาศักยภาพ ตลอดจนการจัดกิจกรรมพัฒนาการของเด็กและเยาวชนเป็นไปอย่างยากลำบาก และสำหรับองค์กรที่ทำงานกับครอบครัวยากจนในกรุงเทพฯ และปริมณฑลบางส่วนระบุว่า ขาดการติดต่อกับกลุ่มเป้าหมายไปเลย เพราะครอบครัวต้องกลับคืนสู่ท้องถิ่นหรืออพยพโยกย้ายไปที่อื่น

(1.4) องค์กรเอกชนที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นปัญหาเรื่องการขาดปฏิสัมพันธ์ที่ีระหว่างบุคคลทั้งในระดับโรงเรียนที่ไม่สามารถเปิดสอนตามปกติได้ และทั้งในครอบครัวซึ่งอาจทำให้เด็กและเยาวชนกลายเป็นผู้ที่ขาดความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล ตลอดจนทำให้เกิดความสับสนด้านคุณธรรม จริยธรรม และการปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมปกติได้ในที่สุด

(2) ความไม่ยั่งยืนในการทำงาน องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลส่วนหนึ่งเห็นปัญหาเรื่องความยั่งยืนของการทำงานและองค์กร เนื่องจากการทำงานขึ้นอยู่กับเงินที่สนับสนุนที่ได้รับจากแหล่งทุนต่าง ๆ การดำเนินโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ขาดความต่อเนื่องยั่งยืน เนื่องจากโครงการที่ดำเนินงานถูกตีกรอบด้วยเงื่อนไขของระยะเวลาและงบประมาณ นอกจากนี้ ยังไม่ได้รับความสนับสนุนจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ อีกทั้งส่วนใหญ่ของโครงการไม่ได้มีการวางแผนเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของกระบวนการหลังจากที่โครงการสิ้นสุดลงแล้ว ดังนั้น เมื่อครบกำหนดการดำเนินงานและสิ้นสุดงบประมาณ การดำเนินงานก็ยุติลงหรือ “หมดเวลา หมดเงิน ก็หมดงาน” กลุ่มเป้าหมายคือเด็กและเยาวชนจึงไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพหรือการสนับสนุนให้ทำกิจกรรมอีกต่อไป

(3) อิทธิพลเชิงลบของสื่อสังคมที่มีต่อเด็กและเยาวชน ส่วนหนึ่งขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลมีความกังวลเรื่องอิทธิพลเชิงลบของสื่อสารสนเทศที่มีต่อเด็กและเยาวชนบางกลุ่ม ทั้งในด้านความรู้สึกนึกคิด

และการแสดงออก ซึ่งปรากฏชัดเจนในปี 2563 - 2564 และมีความเชื่อมโยงกับสถานการณ์ทางการเมืองของประเทศ รวมทั้งความรุนแรงในสังคมหรือการหลอกลวงเพื่อหาประโยชน์และการเอาเปรียบ ตลอดจนทำร้าย ทำลายผู้อื่นโดยอาศัยสื่อสังคมเป็นเครื่องมือ ปรากฏการณ์นี้แสดงให้เห็นว่าเยาวชนบางกลุ่มยังไม่รู้เท่าทันและใช้สื่ออย่างไม่เหมาะสม อีกทั้งกระบวนการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อและการใช้สื่ออย่างเหมาะสมยังไม่สัมฤทธิ์ผล และยังไม่เข้าถึงเด็กและเยาวชนทุกกลุ่ม รวมทั้งเนื้อหาและเทคนิควิธีการยังไม่สามารถทำให้เด็กและเยาวชนตระหนักถึงโทษของการใช้สื่ออย่างไม่เหมาะสม และไม่สามารถจูงใจให้เด็กและเยาวชนยุติการใช้สื่อเชิงลบและหันมาใช้หรือสร้างสรรค์สื่อที่มีคุณค่าได้สำเร็จ

สรุปผลการสำรวจการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรพัฒนาเอกชน ในปี 2564

องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลมี 51 องค์กร โดยส่วนใหญ่เป็นองค์กรระดับประเทศ คือ 28 องค์กร ประเด็นการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลดำเนินงานมี 10 ประเด็น คือ การส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว การสร้างสุขภาวะ การส่งเสริมการศึกษา การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การส่งเสริมนันทนาการ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น การปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจ การส่งเสริมการมีส่วนร่วม การพัฒนากลไกการทำงาน และการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันและการใช้สื่ออย่างเหมาะสม ซึ่งมีจำนวนองค์กรพัฒนาเอกชนมากที่สุดคือ 50 องค์กร ดำเนินงานในประเด็นการส่งเสริมจิตอาสาและจำนวนน้อยที่สุดคือ 6 องค์กร ดำเนินงานในประเด็นการพัฒนากฎหมาย

ปี 2564 องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลทำงานกับกลุ่มเป้าหมายทั้งที่เป็นเด็ก เยาวชน พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครูและผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ทำงานด้านเด็กและเยาวชน และสมาชิกและผู้นำชุมชน 199,325 คน โดยเป็นกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเด็กมากที่สุดคือ 98,030 คน และน้อยที่สุดคือ สมาชิกและผู้นำชุมชน 3,187 คน มีพื้นที่ดำเนินงานทั่วประเทศ ซึ่งเป็นกรุงเทพมหานครและปริมณฑลจำนวนมากที่สุดคือ 45 องค์กร

ด้านความร่วมมือกับหน่วยงานในภาคส่วนต่าง ๆ นั้น องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลร่วมมือกับสถานศึกษา ภาครัฐ ภาคธุรกิจ เครือข่ายและกลุ่มเด็กและเยาวชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรพัฒนาเอกชน โดยจำนวนมากที่สุดคือสถานศึกษาซึ่งมีถึง 1,233 แห่ง และน้อยที่สุดคือองค์กรพัฒนาเอกชนด้วยตนเอง 96 องค์กร

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลไม่ต่างจากปี 2563 คือ เน้นปัญหาที่เกิดขึ้นจากวิกฤตโควิด-19 3 ด้าน คือ ด้านเงินทุนสนับสนุน ด้านการบริหารจัดการองค์กร และด้านการดำเนินงานกับกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนั้นยังมีปัญหาความไม่ยั่งยืนของการทำงาน รวมทั้งการแก้ไขปัญหาเรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตในเชิงลบที่ยังไม่สัมฤทธิ์ผล

4.2.2 การดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม ในปี 2564

ปี 2564 มีการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม โดยมีองค์กรที่ให้ความร่วมมือ 20 แห่ง และแบ่งข้อมูลที่ทำงานสำรวจเป็น 8 ประเด็น คือ

1) ลักษณะขององค์กร 2) ประเด็นการดำเนินงาน 3) กลุ่มเป้าหมาย 4) พื้นที่การดำเนินงาน 5) งบประมาณ 6) การร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ 7) ผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 และ 8) ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินงาน โดยหัวข้อที่ 5) งบประมาณ และหัวข้อที่ 7) ผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 นำไปรวมไว้กับส่วนที่ว่าด้วย เรื่อง งบประมาณการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยรวม

1) ลักษณะขององค์กร

องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม 20 องค์กร ที่ให้ข้อมูลมีลักษณะขององค์กร 3 ประเภท ดังปรากฏในตารางต่อไป

ตารางที่ 17 ลักษณะขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม

ประเภทขององค์กร	จำนวนองค์กร	ร้อยละ
1. องค์กรระหว่างประเทศ	2	10.00
2. องค์กรระดับประเทศ	11	55.00
3. องค์กรระดับชุมชน	7	35.00
รวม	20	100.00

จากตารางข้างต้น องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมที่ให้ข้อมูลจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลทั้ง 20 องค์กร หรือ ร้อยละ 100.00 และมีองค์กรในระดับประเทศมากที่สุดคือ 11 องค์กร หรือร้อยละ 55.00 มีองค์กรระดับชุมชน 7 องค์กร หรือร้อยละ 35.00 และมีองค์กรระหว่างประเทศน้อยที่สุดคือ 2 องค์กร หรือร้อยละ 10.00

2) ประเด็นการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชน

ประเด็นการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม 20 องค์กร มี 10 ประเด็น คือ 1) การส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว 2) การสร้างสุขภาวะ 3) การส่งเสริมการศึกษา 4) การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม 5) การส่งเสริมนันทนาการ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น 6) การปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน 7) การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจ 8) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม 9) การพัฒนากลไกการทำงาน และ 10) การพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันและการใช้สื่ออย่างเหมาะสม ดังปรากฏในตารางต่อไป

ตารางที่ 18 ประเด็นการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม

ประเด็นการดำเนินงาน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวน องค์กร	ร้อยละ (N=20)
1. การส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว	10	50.00
2. การสร้างสุขภาวะ		
2.1 โภชนาการ	6	30.00
2.2 สุขภาพกาย/จิต	8	40.00
2.3 อนามัยเจริญพันธุ์/เพศวิถี	7	35.00
3. การส่งเสริมการศึกษา		
3.1 ทุน/อุปกรณ์	18	90.00
3.2 การศึกษาทางเลือก/ศูนย์การเรียนรู้	7	35.00
3.3 การผลิตสื่อการเรียนการสอน	8	40.00
4. การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	5	25.00
5. การส่งเสริมนันทนาการ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น	9	45.00
6. การปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน		
6.1 การช่วยเหลือ พี่นฟู และพัฒนาเด็กและเยาวชนในสภาวะยากลำบาก	5	25.00
7. การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจ		
7.1 การพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล	4	20.00
7.2 การพัฒนาวิสัยทัศน์และทักษะอาชีพ	6	30.00
7.3 การพัฒนาทักษะชีวิต	18	90.00
7.4 การพัฒนาทักษะการทำงาน	5	25.00
8. การส่งเสริมการมีส่วนร่วม		
8.1 การสนับสนุนกลุ่ม/เครือข่ายเยาวชน	8	40.00
8.2 การส่งเสริมจิตอาสา	19	95.00
8.3 การสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาสังคม	16	80.00
8.4 การพัฒนาผู้นำเยาวชน	13	65.00
9. การพัฒนากลไก		
9.1 การสร้างเครือข่ายการทำงาน	10	50.00
10. การพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันและการใช้สื่ออย่างเหมาะสม	4	20.00

จากตารางข้างต้น ประเด็นที่องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมให้ความสนใจและดำเนินงานมากที่สุดคือ การส่งเสริมจิตอาสาซึ่งมีจำนวนองค์กรที่ทำงานด้านนี้ถึง 19 องค์กร หรือร้อยละ 95.00 รองลงมาคือ การให้ทุนการศึกษาและอุปกรณ์การเรียนการสอน และการพัฒนาทักษะชีวิตซึ่งมีจำนวนองค์กร 18 องค์กร

หรือร้อยละ 90.00 ขององค์กรที่ให้ข้อมูลทั้งหมด ส่วนประเด็นที่องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมสนใจและดำเนินงานน้อยที่สุดคือการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัล และการพัฒนาทักษะด้านสื่อซึ่งมีเพียง 4 องค์กร หรือร้อยละ 20.00 นอกจากนี้ ยังมีองค์กรตั้งแต่ร้อยละ 50.00 หรือ 10 องค์กร ขึ้นไป ที่ดำเนินการในประเด็นด้านการสร้างเครือข่ายการทำงาน ประเด็นด้านการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว ประเด็นด้านการพัฒนาผู้นำเยาวชน และการสนับสนุนกิจกรรมพัฒนาสังคม โดยภาพรวมอาจเห็นได้ว่าการส่งเสริมการมีส่วนร่วมเป็นประเด็นที่มีจำนวนองค์กรที่สนใจและดำเนินงานมากที่สุด โดยเน้นด้านการส่งเสริมจิตอาสาและการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาสังคมของเด็กและเยาวชน ในขณะที่ยังมีองค์กรจำนวนมากที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนในด้านการให้ทุนและอุปกรณ์การศึกษา และการพัฒนาทักษะชีวิต

3) กลุ่มเป้าหมายของการดำเนินงาน

การดำเนินงานขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคมที่ให้ข้อมูลมีกลุ่มเป้าหมาย 5 กลุ่ม คือ 1) เด็ก (0-18 ปี) 2) เยาวชน (19-25 ปี) 3) พ่อแม่ ผู้ปกครอง 4) ครูและผู้บริหารสถานศึกษา และ 5) สมาชิกและผู้นำชุมชน ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 19 กลุ่มเป้าหมายการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม

กลุ่มเป้าหมาย	จำนวนคน	ร้อยละ
1. เด็ก (0-18 ปี)	5,855	10.74
2. เยาวชน (19-25 ปี)	46,500	85.27
3. พ่อแม่ ผู้ปกครอง	731	1.34
4. ครูและผู้บริหารสถานศึกษา	512	0.94
5. ผู้ทำงานด้านเด็กและเยาวชน	503	0.93
6. สมาชิกและผู้นำชุมชน	428	0.78
รวม	54,529	100.00

จากตารางข้างต้น ในจำนวนกลุ่มเป้าหมาย 54,529 คน องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมให้ความสำคัญมากที่สุดกับกลุ่มเยาวชน (19-25 ปี) ซึ่งมีจำนวนถึง 46,500 คน หรือร้อยละ 85.27 ที่ได้รับการจากองค์กรที่ให้ข้อมูล ส่วนกลุ่มเป้าหมายที่เป็นสมาชิกและผู้นำชุมชนจำนวน 428 คน หรือร้อยละ 0.78 เป็นกลุ่มที่มีองค์กรสนใจดำเนินงานน้อยที่สุด สำหรับกลุ่มเด็ก (0-18 ปี) นั้น มีจำนวน 5,855 คน หรือร้อยละ 10.74 และกลุ่มผู้ทำงานด้านเด็กและเยาวชน มีจำนวน 503 หรือร้อยละ 0.93

4) พื้นที่การดำเนินงาน

องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนทั่วประเทศโดยแบ่งเป็นกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคใต้ ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 20 พื้นที่การดำเนินงานขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม

พื้นที่สนับสนุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวนองค์กร	ร้อยละ (N=20)
1. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	16	80.00
2. กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	15	75.00
3. ภาคใต้	5	25.00
4. ภาคเหนือ	5	25.00
5. ภาคกลาง	2	10.00
6. ภาคตะวันออก	2	10.00

จากตารางข้างต้น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นพื้นที่ที่มีจำนวนองค์กรธุรกิจเพื่อสังคมทำงานมากที่สุดคือ 16 องค์กร หรือร้อยละ 80.00 รองลงมาคือ กรุงเทพมหานครและปริมณฑลซึ่งมีจำนวน 15 องค์กร หรือร้อยละ 75.00 ส่วนภาคใต้และภาคเหนือ เป็นพื้นที่การดำเนินงานขององค์กรจำนวน 5 องค์กร หรือร้อยละ 25.00 สำหรับภาคกลางและภาคตะวันออกมีองค์กรดำเนินงานน้อยที่สุดคือ 2 องค์กร หรือร้อยละ 10.00 ของจำนวนองค์กรที่ให้ข้อมูลทั้งหมด

5) การร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ ของสังคม

องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมมีการร่วมมือกับภาคส่วนของสังคม 6 ภาคส่วน คือ ภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจ เครือข่ายและกลุ่มเด็กและเยาวชน สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 21 ความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคม ขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม

หน่วยงานที่ร่วมมือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวนหน่วยงาน	
1. สถานศึกษา	48	แห่ง
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	25	องค์กร
3. องค์กรพัฒนาเอกชน	21	องค์กร
4. ภาครัฐ	15	หน่วยงาน
5. เครือข่ายและกลุ่มเด็กและเยาวชน	10	กลุ่ม
6. ภาคธุรกิจ	9	บริษัท
รวม	128	หน่วยงาน

จากตารางข้างต้น ในจำนวน 128 หน่วยงาน จากภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมที่องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมร่วมมือด้วยนั้น สถานศึกษามีจำนวนมากที่สุดคือ 48 แห่ง รองลงมาคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวน 25 แห่ง และองค์กรพัฒนาเอกชนจำนวน 21 แห่ง ตามลำดับ สำหรับจำนวนหน่วยงานภาคธุรกิจที่องค์กรธุรกิจ

เพื่อสังคมร่วมมือด้วยมีจำนวนน้อยที่สุดคือ 9 แห่ง ถัดขึ้นไปกลุ่มเครือข่ายและกลุ่มเด็กและเยาวชนจำนวน 10 แห่ง ส่วนภาครัฐนั้นจำนวนหน่วยงานที่ร่วมมือกับองค์กรธุรกิจเพื่อสังคมมี 15 หน่วยงาน

6) ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน

ปัญหาและอุปสรรคที่องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมต้องเผชิญในการทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นข้อคิดเห็นจากองค์กรที่ให้ข้อมูลจำนวน 20 องค์กร มีดังต่อไปนี้

1) ความเข้าใจและทัศนคติของชุมชนและสังคมต่อการทำธุรกิจเพื่อสังคม สังคมส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจ และมีทัศนคติเชิงลบต่อการทำธุรกิจเพื่อสังคม เพราะยังคิดว่าการทำงานเพื่อสังคมต้องไม่เกี่ยวข้องกับ การทำธุรกิจที่แสวงหากำไร หรือการทำธุรกิจเพื่อสังคมคือการนำเอาเรื่องการพัฒนาสังคมมาอ้างเพื่อ แสวงหาประโยชน์ทางการเงิน โดยไม่ได้นำรายได้ไปช่วยเหลือสังคมอย่างจริงจัง ซึ่งเป็นผลให้ไม่ได้รับการ สนับสนุนทั้งในด้านการอุดหนุนสินค้าหรือบริการ และการร่วมมือในกระบวนการพัฒนาเด็กและเยาวชน ขององค์กรอย่างเต็มที่ เนื่องจากยังไม่เข้าใจในแนวคิดการทำงานของภาคธุรกิจเพื่อสังคม

2) การสนับสนุนและการประสานงานจากภาครัฐ องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมได้รับการสนับสนุน จากภาครัฐแต่ยังไม่เพียงพอและต่อเนื่อง รวมทั้งการประสานงานกับภาครัฐในพื้นที่ไม่สะดวกและไม่ราบรื่น ด้วยกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ซับซ้อนยุ่งยาก ทำให้การขอความสนับสนุนหรือความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ทำได้ไม่เต็มที่

3) ผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 การแพร่ระบาดของโควิด-19 มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการทำงาน พัฒนาสังคมขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคมทั้งในด้านการทำธุรกิจและงานพัฒนาสังคมที่องค์กรดำเนินการ ในด้านธุรกิจนั้น เศรษฐกิจตกต่ำทำให้รายได้จากการจำหน่ายสินค้าหรือให้บริการลดลงอย่างมาก และ มีบางองค์กรมีสถานะไม่คล่องตัวทางการเงิน จึงไม่สามารถจัดสรรงบประมาณเพื่องานด้านพัฒนาสังคมได้ ในทำนองเดียวกันมาตรการของรัฐทำให้ไม่สามารถเดินทางหรือจัดกิจกรรมที่ต้องมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ ส่วนใหญ่จึงจำต้องงดการจัดกิจกรรมหรือการให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นผลต่อกระบวนการพัฒนาเด็ก และเยาวชนขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคมโดยรวมด้วย

4) ความยั่งยืนของการทำงานพัฒนาสังคม งบประมาณที่องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมส่วนหนึ่งใช้ในการ ทำงานพัฒนาสังคมมาจากกำไรที่ได้จากการทำธุรกิจ ดังนั้นความยั่งยืนของงานพัฒนาสังคมจึงขึ้นอยู่กับ ความสำเร็จของธุรกิจ หากองค์กรขายสินค้าหรือบริการได้มากและต่อเนื่องระยะยาว ก็จะสามารถจัดสรร งบประมาณเพื่อทำงานพัฒนาสังคมได้อย่างเต็มที่และสม่ำเสมอ แต่หากธุรกิจไม่ประสบความสำเร็จ งานด้านพัฒนาสังคมก็จะได้รับผลกระทบโดยตรง เนื่องจากขาดแคลนงบประมาณในการทำงาน

5) การบริหารจัดการองค์กร เนื่องจากการประกอบธุรกิจเพื่อสังคมต้องการการบริหารจัดการ ที่มีประสิทธิภาพเทียบเท่ากับภาคธุรกิจ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องจัดระบบการบริหารจัดการให้ดี มีผู้รับผิดชอบ ที่มีประสิทธิภาพสูงซึ่งหาได้ยาก จึงทำให้เกิดปัญหาในด้านการเงินและการบริหารจัดการได้

สรุปผลการสำรวจการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม ในปี 2564

องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมที่ให้ข้อมูลมีจำนวน 20 องค์กร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นองค์กรระดับประเทศ และองค์กรระดับชุมชน โดยมีประเด็นการทำงาน 10 ประเด็น คือ การส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว การสร้างสุขภาวะ การส่งเสริมการศึกษา การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม การส่งเสริมนันทนาการ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น การปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชน การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจ การส่งเสริมการมีส่วนร่วม การพัฒนากลไกการทำงาน และการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันและการใช้สื่ออย่างเหมาะสม ในประเด็นทั้ง 10 นี้ มีองค์กรธุรกิจเพื่อสังคมให้ความสำคัญกับประเด็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วม การส่งเสริมการศึกษา และการพัฒนาทักษะชีวิตมากที่สุด

กลุ่มเป้าหมายของการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคมมี 6 กลุ่ม คือ เด็ก (0-18 ปี) เยาวชน (19-25 ปี) พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูและผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ทำงานด้านเด็กและเยาวชน และสมาชิกและผู้นำชุมชน โดยจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่มากที่สุดคือ กลุ่มเยาวชนซึ่งมีจำนวนถึง 46,500 คน ของจำนวนกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดซึ่งมีจำนวน 54,529 คน

พื้นที่การดำเนินงานขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคมมีอยู่ทั่วประเทศ และพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีองค์กรดำเนินการอยู่มากที่สุด คือ 16 องค์กร โดยองค์กรธุรกิจเพื่อสังคมร่วมมือกับ 6 ภาคส่วนของสังคม คือ ภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจ เครือข่ายและกลุ่มเด็กและเยาวชน สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยร่วมมือกับสถานศึกษามากที่สุด

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการทำงานนั้น องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมที่ให้ข้อมูลระบุไว้ 4 ประเด็น คือการสนับสนุนและการประสานงานจากภาครัฐที่ไม่เพียงพอและไม่ต่อเนื่อง ความเข้าใจและทัศนคติของชุมชนและสังคมต่อเรื่องธุรกิจเพื่อสังคมยังเป็นเชิงลบ ความไม่ยั่งยืนของการทำงานด้านพัฒนาสังคม ซึ่งขึ้นอยู่กับผลการประกอบธุรกิจขององค์กร ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการองค์กร และผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19

4.2.3 การสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของภาคธุรกิจ ในปี 2564

วิกฤตโควิด-19 ส่งผลให้มีภาคธุรกิจให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลน้อยลงกว่าในปี 2563 โดยมีจำนวนเพียง 30 บริษัท ซึ่งได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนใน 8 ประเด็น คือ 1) ประเภทของธุรกิจ 2) ประเด็นการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ภาคธุรกิจสนับสนุน 3) พื้นที่ที่ภาคธุรกิจสนับสนุน 4) ประเภทของการสนับสนุน 5) เหตุผลในการสนับสนุน 6) งบประมาณการสนับสนุน 7) การร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ และ 8) ผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 ซึ่งในส่วนนี้จะแสดงให้เห็นข้อมูลใน 6 ประเด็น และนำประเด็นด้านงบประมาณสนับสนุนและผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 ไปรวมกับข้อมูลด้านงบประมาณของทุกหน่วยงานในส่วนที่ว่าด้วยเรื่องงบประมาณการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยรวม

1) ประเภทของธุรกิจ

บริษัทที่ให้ข้อมูลสำหรับปี 2564 มีทั้งสิ้น 30 บริษัท โดยแบ่งเป็นประเภทของธุรกิจได้ 10 ประเภท ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 22 ประเภทของธุรกิจ

ประเภทของธุรกิจ	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
1. การเงิน	8	26.66
2. อุตสาหกรรมหนัก	4	13.33
3. ประกันภัย	3	10.00
4. การบริการ	3	10.00
5. สาธารณูปโภค	2	6.67
6. อุตสาหกรรมการเกษตร	2	6.67
7. อสังหาริมทรัพย์	2	6.67
8. เครื่องสำอาง	2	6.67
9. ค้าปลีก	2	6.67
10. อาหาร	2	6.67
รวม	30	100.00

จากตารางข้างต้น จำนวนกลุ่มบริษัทที่ให้ข้อมูลมากที่สุด คือ กลุ่มการเงิน ซึ่งมี 8 บริษัท หรือร้อยละ 26.66 กลุ่มสาธารณูปโภค อุตสาหกรรมการเกษตร อสังหาริมทรัพย์ เครื่องสำอาง ค้าปลีก และอาหาร ซึ่งมีอยู่กลุ่มละ 2 บริษัท หรือร้อยละ 6.67

2) ประเด็นการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ภาคธุรกิจสนับสนุน

จากการให้ข้อมูลของภาคธุรกิจสามารถจำแนกประเด็นการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ภาคธุรกิจสนับสนุนได้เป็น 10 ประเด็น คือ 1) การส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว 2) การสร้างสุขภาวะ 3) การส่งเสริมการศึกษา 4) การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม 5) การส่งเสริมนันทนาการ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น 6) การปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในสภาวะยากลำบาก 7) การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจ 8) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม 9) การพัฒนาโอกาสการทำงาน และ 10) การพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันและ การใช้สื่ออย่างเหมาะสม ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 23 ประเด็นการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ภาคธุรกิจสนับสนุน

ประเด็นการสนับสนุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวน บริษัท	ร้อยละ (N=30)
1. การส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว	10	33.33
2. การสร้างสุขภาวะ	12	40.00
3. การส่งเสริมการศึกษา	25	83.33
4. การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	10	33.33
5. การส่งเสริมนันทนาการ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น	15	50.00
6. การปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในสภาวะยากลำบาก	10	33.33
7. การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจ		
7.1 ทักษะด้านดิจิทัล	4	13.33
7.2 ทักษะด้านภาษาต่างประเทศ	2	6.67
7.3 วิสัยทัศน์และทักษะอาชีพ	25	83.33
7.4 วินัยทางการเงิน	15	50.00
7.5 ทักษะชีวิต	24	80.00
7.6 ทักษะการทำงาน	17	56.66
8. การส่งเสริมการมีส่วนร่วม		
8.1 การพัฒนาผู้นำเยาวชน	20	66.66
8.2 การสนับสนุนให้ทำกิจกรรมเพื่อสังคม	20	66.66
9. การพัฒนากลไกการทำงาน	6	20.00
10. การพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันและการใช้สื่ออย่างเหมาะสม	10	33.33

จากตารางข้างต้น ประเด็นที่บริษัทที่ให้ข้อมูลเลือกสนับสนุนมากที่สุด คือ การส่งเสริมการศึกษาและทักษะอาชีพ ซึ่งมีจำนวนถึง 25 จาก 30 บริษัท หรือร้อยละ 83.33 รองลงมา คือ ประเด็นการพัฒนาทักษะชีวิต ซึ่งมี 24 บริษัท หรือร้อยละ 80.00 ให้การสนับสนุนตามลำดับ ส่วนประเด็นที่บริษัทที่ให้ข้อมูลเลือกสนับสนุนน้อยที่สุด คือ การพัฒนาทักษะด้านภาษาต่างประเทศ ซึ่งมีเพียง 2 บริษัท หรือร้อยละ 6.67 ให้การสนับสนุน โดยภาพรวมประเด็นการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีจำนวนบริษัทเลือกสนับสนุนมากที่สุดคือการส่งเสริมการศึกษาและการส่งเสริมการมีส่วนร่วม และเป็นที่น่าสังเกตว่าประเด็นการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันและการใช้สื่ออย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมในขณะนี้ กลับมีบริษัทที่สนับสนุนเพียง 10 บริษัท หรือร้อยละ 33.33 เท่านั้น

3) พื้นที่การสนับสนุน

บริษัทที่ให้ข้อมูลทั้ง 30 บริษัท ให้การสนับสนุนการทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชนในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ รวมทั้งกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 24 พื้นที่ให้การสนับสนุน

พื้นที่สนับสนุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวนบริษัท	ร้อยละ (N=30)
1. กรุงเทพมหานครและปริมณฑล	26	86.66
2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	20	66.66
3. ภาคเหนือ	15	50.00
4. ภาคกลาง	15	50.00
5. ภาคใต้	11	36.36
6. ภาคตะวันออก	10	33.33
7. ภาคตะวันตก	9	30.00

จากตารางข้างต้น ข้อมูลจาก 30 บริษัท แสดงให้เห็นว่าจำนวนบริษัทมากที่สุด คือ 26 บริษัท หรือร้อยละ 86.66 เลือกสนับสนุนการทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตามมาด้วย 20 บริษัท หรือร้อยละ 66.66 ให้ความสนับสนุนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนภาคที่มีจำนวนบริษัท ให้ความสนับสนุนการทำงานน้อยที่สุดเพียง 9 บริษัท หรือร้อยละ 30.00 คือภาคตะวันตก

4) ประเภทของการสนับสนุน

บริษัทที่ให้ข้อมูลระบุงการสนับสนุนไว้ 5 ประเภท คือ เงินสนับสนุน ข้อมูล สถานที่ บุคลากร และอุปกรณ์ ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 25 ประเภทของการสนับสนุน

ประเภทการสนับสนุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวนบริษัท	ร้อยละ (N=30)
1. เงินสนับสนุน	28	93.33
2. ข้อมูล	20	66.66
3. วัสดุอุปกรณ์	20	66.66
4. บุคลากร	14	46.66
5. สถานที่	8	26.66

จากตารางข้างต้น จำนวนบริษัทที่ให้ข้อมูล 28 บริษัท หรือร้อยละ 93.33 สนับสนุนการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยให้เงิน ในขณะที่ 20 บริษัท หรือร้อยละ 66.66 สนับสนุนข้อมูล ส่วนการสนับสนุน

ด้านบุคลากรนั้น มีจำนวน 14 บริษัท หรือร้อยละ 46.66 ที่ให้การสนับสนุนประเภทนี้ และมี 8 บริษัท หรือร้อยละ 26.66 ให้การสนับสนุนด้านสถานที่

5) เหตุผลในการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของภาคธุรกิจ

ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจระบุว่า บริษัทที่ให้ข้อมูลมีเหตุผลในการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชน 6 ประการ ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 26 เหตุผลการให้ความสนับสนุนของภาคธุรกิจ

เหตุผลในการสนับสนุน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวนบริษัท	ร้อยละ (N=30)
1. คำนึงกำไรสูงสุด	30	100.00
2. ชื่อเสียงของบริษัท	27	90.00
3. ผู้บริหารให้ความสนใจ	25	83.33
4. ได้รับการชักชวนจากผู้ทำงานด้านเด็กและเยาวชน	10	33.33
5. พัฒนาลูกหลานของพนักงาน เจ้าหน้าที่ และคนงาน	10	33.33
6. ใช้ประโยชน์ทางภาษี	7	23.33

จากตารางข้างต้น ทั้ง 30 บริษัท ที่ให้ข้อมูลระบุว่า เหตุผลของการสนับสนุนงานด้านเด็กและเยาวชน คือ การคำนึงกำไรสูงสุด รองลงมาคือ การสร้างชื่อเสียงให้บริษัท ซึ่งมีจำนวน 27 บริษัท หรือร้อยละ 90.00 และมี 25 บริษัท หรือร้อยละ 83.33 ที่ผู้บริหารสนใจงานพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่วนจำนวนน้อยที่สุดคือ 7 บริษัท หรือร้อยละ 23.33 ระบุเหตุผลว่าเพื่อใช้ประโยชน์ทางภาษีและอีก 10 บริษัท หรือร้อยละ 33.33 ระบุว่า เป็นการพัฒนาลูกหลานของพนักงาน เจ้าหน้าที่ และคนงานของบริษัท อีกเหตุผลหนึ่งที่น่าสนใจคือการได้รับการชักชวนจากผู้ทำงานด้านเด็กและเยาวชน ซึ่งมีจำนวน 10 บริษัท หรือร้อยละ 33.33 ที่ได้ให้เหตุผลนี้ในการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชน

6) ความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ของภาคธุรกิจ

การสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชน บริษัทที่ให้ข้อมูลระบุว่าได้ร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน เครือข่าย/กลุ่มเยาวชน สถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคธุรกิจ ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 27 ความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ

หน่วยงานที่ร่วมมือ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวนหน่วยงาน	
1. สถานศึกษา	834	แห่ง
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	201	องค์กร
3. ภาคธุรกิจ	28	บริษัท
4. องค์กรพัฒนาเอกชน	25	องค์กร
5. เครือข่าย/กลุ่มเยาวชน	18	กลุ่ม
6. ภาครัฐ	17	หน่วยงาน
รวม	1,120	หน่วยงาน

จากตารางข้างต้น หน่วยงานที่บริษัทที่ให้ข้อมูลว่าร่วมมือในการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชน มีทั้งสิ้น 1,120 หน่วยงาน โดยจำนวนสถานศึกษามีจำนวนมากที่สุด คือ 834 แห่ง ในขณะที่จำนวน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี 201 องค์กร ภาคธุรกิจ 28 บริษัท องค์กรพัฒนาเอกชน 25 องค์กร เครือข่าย/กลุ่มเยาวชน 18 กลุ่ม และภาครัฐ 17 หน่วยงาน

สรุปผลการสำรวจการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของภาคธุรกิจปี 2564

ปี 2564 เป็นช่วงที่มีวิกฤตโควิด-19 ซึ่งส่งผลให้บริษัทที่ให้ข้อมูลมีจำนวนน้อยเพียง 30 บริษัท แต่ก็มาจากธุรกิจหลากหลายถึง 10 ประเภท โดยเป็นกลุ่มการเงินมากที่สุด คือ 8 บริษัท

ประเด็นที่บริษัทที่ให้ข้อมูลให้การสนับสนุนมี 10 ประเด็น คือ 1) การส่งเสริมและพัฒนาครอบครัว 2) การสร้างสุขภาวะ 3) การส่งเสริมการศึกษา 4) การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม 5) การส่งเสริมนันทนาการ ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น 6) การปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในสภาวะยากลำบาก 7) การพัฒนาศักยภาพทางเศรษฐกิจ 8) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม 9) การพัฒนากลไกการทำงาน และ 10) การพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันและการใช้สื่ออย่างเหมาะสม ซึ่งบริษัทที่ให้ข้อมูลจำนวนมากที่สุดที่สนับสนุนในด้านการส่งเสริมการศึกษาและทักษะอาชีพ คือ 25 บริษัท และการส่งเสริมการมีส่วนร่วม คือ 20 บริษัท บริษัทที่ให้ข้อมูลมีพื้นที่การสนับสนุนทั่วประเทศ โดยมีจำนวนมากที่สุดสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล นอกจากนี้บริษัทจำนวนมากที่สุด คือ 28 บริษัท สนับสนุนโดยการให้เงิน

สำหรับเหตุผลที่บริษัทที่ให้ข้อมูลสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนนั้นทั้ง 30 บริษัท ระบุว่า เป็นการคืนกำไรสู่สังคม รองลงมาคือสร้างชื่อเสียงให้แก่บริษัท ผู้บริหารให้ความสนใจ ได้รับการชักชวนจากผู้ที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชน พัฒนาลูกหลานของบุคลากรของบริษัท และใช้ประโยชน์ทางภาษีในเรื่องความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ บริษัทที่ให้ข้อมูลระบุว่า มีถึง 1,120 หน่วยงาน ซึ่งเป็นสถานศึกษา มากที่สุด นอกนั้นคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคธุรกิจ องค์กรพัฒนาเอกชน เครือข่ายและกลุ่มเด็กและเยาวชน และหน่วยงานภาครัฐ

ตัวอย่างองค์กรภาคธุรกิจที่ดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ยกตัวอย่างได้ดังนี้

1) โครงการลมหายใจเดียวกัน

บริษัท การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) จำกัด (มหาชน) ได้ช่วยเหลือแบ่งเบาภาระภาครัฐจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 โดยได้จัดตั้ง “โครงการลมหายใจเดียวกัน” ขึ้นในปี 2564 เพื่อเพิ่มศักยภาพให้แก่ระบบสาธารณสุขในการรับมือกับสถานการณ์โรคระบาด ซึ่งโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจทำให้รายได้ของหลายครัวเรือนลดลง เป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้เด็กนักเรียนจำนวนมาก มีความเสี่ยงหลุดออกจากระบบการศึกษา บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) จึงจัดตั้งโครงการดังกล่าว ด้วยเชื่อมั่นว่าหากเยาวชนได้รับโอกาสในการเข้าถึงระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ จะเป็นกำลังสำคัญที่จะร่วมพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืนต่อไป โดยกิจกรรม PTT Virtual Run ภายใต้โครงการ “ลมหายใจเพื่อน้อง” เฟสที่ 1 มีเป้าหมายเดินวิ่งระดมทุนการศึกษาเพื่อเยาวชนจำนวน 150 ล้านบาท จากประชาชนทุกภาคส่วนทั่วประเทศ ซึ่งได้ร่วมสร้างสถิติใหม่สะสมระยะทาง 600,000 กิโลเมตร ด้วยเวลาเพียง 6 วัน ทำให้สามารถช่วยเด็กและเยาวชนที่มีความเสี่ยงหลุดออกจากระบบการศึกษากว่า 60,000 คน ได้กลับเข้าเรียนในภาคการศึกษา 2565 (บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน), 2565)

2) การสนับสนุนเยาวชนร่วมแข่งขันฝีมือแรงงานยุโรป ครั้งที่ 7

ปี 2564 บริษัท ปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) (SCG) ร่วมกับโรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ได้คัดเลือกนักศึกษาจากคณะพยาบาลศาสตร์ เพื่อเป็นตัวแทนประเทศไทย ซึ่งประเทศไทยได้รับเชิญจาก WorldSkills International ให้จัดส่งเยาวชนร่วมแข่งขันฝีมือแรงงานยุโรป ครั้งที่ 7 (EuroSkills Graz 2021) สาขาการดูแลผู้สูงอายุและผู้ป่วย (Health and Social Care) ระหว่างวันที่ 22-26 กันยายน 2564 ณ เมืองกราซ สาธารณรัฐออสเตรีย โดยมูลนิธิเอสซีจี ได้ให้การสนับสนุนเยาวชนไทยเข้าร่วมการแข่งขันดังกล่าว (มูลนิธิเอสซีจี, 2564)

3) โครงการสิงห์อาสาสร้างกลุ่มรักษ์สิ่งแวดล้อม

บริษัท บุญรอดบริวเวอรี่ จำกัด พร้อมด้วยเครือข่ายนักศึกษาสิงห์อาสา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ตและวิทยาเขตสุราษฎร์ธานี กลุ่มนักดำน้ำจิตอาสาเพื่อการอนุรักษ์ “Sea You Strong” ร่วมกับกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช และ ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG Move) นำเด็กและเยาวชนลงพื้นที่ทำกิจกรรมอนุรักษ์ทะเล ณ อุทยานแห่งชาติธารโบกขรณี และ อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี จังหวัดกระบี่ ภายใต้ “โครงการสิงห์อาสาสร้างกลุ่มรักษ์สิ่งแวดล้อม” เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2564 (กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, 2564)

4) มูลนิธิเจริญโภคภัณฑ์พัฒนาชีวิตชนบท

เนื่องในวันเยาวชนแห่งชาติ ปี 2564 มูลนิธิเจริญโภคภัณฑ์พัฒนาชีวิตชนบท เล็งเห็นถึงความสำคัญของเยาวชนไทย จึงได้ดำเนินโครงการด้านพัฒนาเด็กและเยาวชน จำนวน 4 โครงการ ได้แก่ 1) โครงการเลี้ยง

ไก่ไข่เพื่ออาหารกลางวันนักเรียน เป็นโครงการที่มุ่งเน้นให้ความช่วยเหลือโรงเรียนในทุกภูมิภาค โดยสนับสนุนทุนก่อสร้างโรงเรียนเลี้ยงไก่ไข่ อุปกรณ์การเลี้ยงพันธุ์สัตว์ อาหารสัตว์และปัจจัยการเลี้ยง เพื่อนำไข่มาเป็นอาหารกลางวันให้นักเรียน ตลอดจนสร้างรายได้ให้กับโรงเรียน 2) โครงการครอบครัวอุปการะ ในชุมชนวัฒนธรรม เป็นโครงการที่สนับสนุนเด็กกำพร้าให้มีครอบครัวอุปการะที่อบอุ่น เพราะเชื่อว่า เด็กที่เติบโตมาในครอบครัวที่อบอุ่น อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี และอยู่ในชุมชนที่มีวัฒนธรรมอันดีงาม จะสามารถพัฒนา หล่อหลอมให้เด็ก ๆ เจริญเติบโตทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เป็นคนดี พลเมืองดี ที่มีประสิทธิภาพ 3) โครงการนักเรียนทุนในพระราชานุเคราะห์ เป็นโครงการที่น้อมนำแนวพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในการช่วยเหลือเด็ก โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนที่ขาดโอกาสในการศึกษา มีฐานะยากจน แต่มีผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี ให้เป็น “นักเรียนในพระราชานุเคราะห์” เข้าศึกษาต่อในโรงเรียนวังไกลกังวลในพระราชูปถัมภ์ และ 4) โครงการพัฒนาอาชีพด้านการบริหาร เป็นโครงการที่เปิดโอกาสให้เยาวชนที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ให้ได้รับโอกาสฝึกวิชาชีพ พัฒนาศักยภาพด้านการบริหาร เพื่อประกอบสัมมาอาชีพะ สร้างตนเอง ช่วยเหลือ ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ ในขณะที่ประเทศไทยก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ งานด้านการบริหาร จึงเป็นอีกหนึ่งอาชีพทางเลือก ที่เปิดโอกาสทั้งทางด้านการศึกษาและส่งเสริมอาชีพงานด้านการบริหาร ให้เด็กและเยาวชน (มูลนิธิเจริญโภคภัณฑ์พัฒนาชีวิตชนบท, 2564)

5) บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน)

ปี 2564 บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน) มอบเครื่องคอมพิวเตอร์ จำนวน 50 เครื่อง ให้กับคณะกรรมการด้านการสนับสนุนระบบสื่อสารสารสนเทศ และการเรียนการสอนทางไกลผ่านระบบ ดิจิทัล เพื่อสนับสนุนโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา ซึ่งเป็นโครงการตามพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร โดยคณะกรรมการได้หาแนวทางให้การสนับสนุนด้านระบบสื่อสารสารสนเทศและการเรียนการสอน ทางไกลผ่านระบบดิจิทัล ให้แก่โรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา ซึ่งเป็นโรงเรียนในระดับประถมศึกษา และมีมัธยมศึกษา จำนวน 147 โรงเรียนทั่วประเทศ เป็นโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล ทุกถิ่นดาร์ และขาดปัจจัย ในด้านต่าง ๆ ในการสนับสนุนการเรียนการสอนของนักเรียน โดยได้ประสานขอรับการสนับสนุน เครื่องคอมพิวเตอร์ และอุปกรณ์อื่น ๆ จากหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน และผู้มีจิตศรัทธา เพื่อนำไปมอบให้กับโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษาที่ขาดแคลนดังกล่าว ซึ่งสำหรับคอมพิวเตอร์จำนวน 50 เครื่อง จะนำไปมอบให้กับโรงเรียนที่อยู่ในเครือข่ายของไทยเบฟ และอยู่ในโครงการกองทุนการศึกษา ประกอบด้วย โรงเรียนวัดจุฬามณี (ชุมชนะจันทนประชาสรรค์) จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โรงเรียน บ้านห้วยฮ่อม จังหวัดแพร่ และโรงเรียนบ้านสันติบ จังหวัดสุโขทัย (บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน), 2564)

จากการยกตัวอย่างองค์กรภาคธุรกิจ กล่าวได้ว่ามีบทบาทในการขับเคลื่อนงานด้านการพัฒนาเด็กและ เยาวชน ซึ่งมีความแตกต่างกันออกไปในการดำเนินงานแต่ล้วนมีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือการส่งเสริม แก้ปัญหา

ช่วยเหลือ พัฒนา และสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับเด็กและเยาวชน ด้วยความตระหนักถึงคุณค่าของเด็กและเยาวชนเพื่อการเติบโตเป็นพลเมืองที่ดี การส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนตามภารกิจและหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ละลักษณะขององค์กร โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่เกิดกับเด็กและเยาวชน ทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นการสร้างการยอมรับแก่สังคม รวมถึงการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่องค์กร ทั้งนี้ การดำเนินงานขององค์กรภาคธุรกิจ ถือเป็นความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) ควบคู่ไปกับการดำเนินธุรกิจในเวลาเดียวกัน ดังนั้น จากโครงการ/กิจกรรมที่ยกตัวอย่าง หากพิจารณากิจกรรมที่สามารถนำไปพัฒนาเป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) คือ การสนับสนุนเยาวชนร่วมแข่งขันฝีมือแรงงานยุโรป ครั้งที่ 7 เนื่องด้วยการดำเนินโครงการ/กิจกรรมที่เป็นลักษณะเป็นความรับผิดชอบต่อสังคมแล้ว หน่วยงานภาคธุรกิจ ควรสนับสนุนเด็กและเยาวชนในการทำกิจกรรมลักษณะต่าง ๆ เพื่อสร้างโอกาสและกระจายความช่วยเหลือในมิติต่าง ๆ เพื่อต่อยอดความสามารถของเด็กและเยาวชนให้ครอบคลุมเด็กและเยาวชนทุกกลุ่มและทุกพื้นที่

4.3 สถาบันทางวิชาการกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

สถาบันทางวิชาการกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย 2 หัวข้อการดำเนินงาน คือ (1) สถาบันวิชาการในระบบ และ (2) สถาบันวิชาการนอกระบบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.3.1 สถาบันวิชาการในระบบ

บทบาทของการพัฒนาเด็กและเยาวชนจากสถาบันวิชาการในระบบ ซึ่งส่วนใหญ่จัดการศึกษารูปแบบออนไลน์ในช่วงของการแพร่ระบาดของโควิด-19 เพื่อเพิ่มเติมความรู้และทักษะให้กับเด็กและเยาวชน โดยเป็นการพัฒนารูปแบบแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับด้านการศึกษา รวมถึงด้านวิชาการ คือการวิจัยเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน และเนื้อหาในส่วนนี้ประกอบด้วย (1) แพลตฟอร์มการเรียนออนไลน์ และ (2) ผลงานทางวิชาการและการวิจัยในปี 2564 ซึ่งจะกล่าวถึงดังนี้

1) แพลตฟอร์มการเรียนออนไลน์

1.1 CU Neuron เป็นแพลตฟอร์มการเรียนการสอนออนไลน์แบบใหม่ บรรจุในรายวิชาศึกษาทั่วไป (GenEd) มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการเรียนการสอนที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผลิตภัณฑ์และพัฒนาบุคคลในหลักสูตรปริญญาและหลักสูตรที่ไม่ได้รับปริญญา โดยไม่กำหนดอายุ คุณวุฒิ ระยะเวลา สามารถเรียนได้ทุกที่ทุกเวลาจากระบบคลังความรู้ดิจิทัล CU Neuron จะช่วยเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาตนเองด้วยหลักสูตรออนไลน์ในรูปแบบธนาคารเครดิต (Credit Bank) สะสมหน่วยกิตจากการเรียนไว้อย่างเป็นระบบ เมื่อเรียนสำเร็จจะได้รับประกาศนียบัตร สามารถนำผลการเรียนที่ได้มาเทียบโอนหน่วยกิตในหลักสูตรวิชาศึกษาทั่วไปได้ในอนาคต (ศูนย์การศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2564)

1.2 I AM KRU สำนักพัฒนาคุณภาพครู นักศึกษาครู และสถานศึกษา กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) เปิดตัวแพลตฟอร์มออนไลน์ที่รวบรวมเครื่องมือ ข้อมูล ผลงานวิจัย ตัวอย่าง

นวัตกรรมในห้องเรียนที่ครูสามารถนำเครื่องมือไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงเป็นพื้นที่ที่ครูสามารถเข้ามาเสริมสร้างสมรรถนะ พัฒนาศักยภาพในการสอนของตนเอง และเป็นพื้นที่ในการแสดงความเห็นเพื่อช่วยกันลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเสมอภาคทางการศึกษาอย่างสร้างสรรค์ โดย “I AM KRU สังคมสร้างสรรค์ของคนสอน” จะอยู่เคียงข้างเพื่อเสริมพลังครู เพราะเชื่อว่าคุณครูทุกคนเป็นกำลังสำคัญในการกำหนดทิศทางของคนในประเทศ เป็นหัวใจที่จะทำให้เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมในทุกพื้นที่ของไทย (กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, 2564)

1.3 Thailand Learning สถานทูตออสเตรเลียร่วมกับมูลนิธิเอเชียประจำประเทศไทย จัดทำเว็บไซต์การเรียนรู้บนโลกออนไลน์ ภายใต้ชื่อ www.thailandlearning.org โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย จัดทำขึ้นโดยมีเนื้อหาที่หลากหลายจากทั่วโลก มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ครอบคลุมทุกวิชาตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ สามารถใช้บริการได้ 24 ชั่วโมง โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ผ่านทางโทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต หรือคอมพิวเตอร์ ภายในแบ่งเป็น 3 หมวดหมู่ คือ 1) เรียนรู้ จะรวบรวมข้อมูลเว็บไซต์เกี่ยวกับการศึกษาไทย และต่างประเทศ แยกตามสาขาวิชา อาทิ วิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เป็นต้น 2) ทักษะศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สามารถเข้าชมพิพิธภัณฑ์หรือแหล่งเรียนรู้จากทั่วโลกผ่านหน้าจอ หรือ Virtual Tour (ภาพเสมือนจริง) ที่สามารถให้ความรู้แก่นักเรียนได้มากกว่าในตำรา และ 3) เครื่องมือ เป็นการแนะนำเครื่องมือสำหรับสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ ซึ่งผู้ใช้จะสามารถร่วมทำแบบทดสอบที่เหมาะสมสำหรับนักเรียน ครู และผู้ปกครอง (โพสต์ทูเดย์ออนไลน์, 2564)

1.4 Aksorn On-Learn เป็นดิจิทัลแพลตฟอร์มซึ่งได้จัดทำขึ้นในช่วงเริ่มต้นของการระบาดของโควิด-19 โดยเป็นแพลตฟอร์มที่นำเนื้อหามาผนวกเข้ากับกระบวนการเรียนรู้แล้วพัฒนาให้ครูในรูปแบบใหม่ ซึ่งได้นำข้อมูลจากการทดลองใช้ของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนนำร่องมาปรับปรุง และพัฒนาระบบเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความพร้อมของการใช้งานสำหรับการเรียนการสอนในทุกรูปแบบ ทั้ง On-Site Online และ On-Demand ประกอบไปด้วยสื่อสนับสนุนการสอนดิจิทัลในระดับพรีเมียม ทำให้การสอนเป็นเรื่องง่าย การเรียนเป็นเรื่องน่าสนุก พร้อมด้วยฟังก์ชันมอบหมายงานที่ช่วยให้เด็กได้ฝึกฝน และพัฒนาได้ทุกที่ไปกับชุดแบบฝึกหัด และกิจกรรมที่หลากหลาย มาพร้อมระบบตรวจคำตอบอัตโนมัติ และยังสามารถตรวจสอบความรู้ของนักเรียนด้วยแบบทดสอบทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน พร้อมระบบบันทึกหลังการสอนและรายงานผล (กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, 2564)

1.5 โครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย (Thailand Cyber University หรือ Thai MOOC) เป็นระบบการศึกษาแบบเปิดที่นักเรียน นิสิต นักศึกษา และประชาชนทั่วไป สามารถเข้าเรียนผ่านอินเทอร์เน็ตได้โดยไม่มีเงื่อนไข ไม่มีการเก็บค่าลงทะเบียนเรียน ไม่ต้องสอบเข้า และไม่มีการจำกัดจำนวนรับ เป็นแหล่งรวมคอร์สความรู้ต่าง ๆ ทั้งความรู้ทั่วไป เช่น ภาษามลายู การชะลอวัย ผ่าบาดิก วงจรไฟฟ้า สื่ออาเซียน การท่องเที่ยวชุมชน ฯลฯ และความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ เช่น การปลูกพืชเบื้องต้น การบริหารร้านค้าปลีก เทคนิคการเล่าเรื่องแบบมีที่มาที่ไป (Storytelling) การออกแบบผลิตภัณฑ์ การถ่ายภาพ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ขั้นพื้นฐาน ฯลฯ (องค์การยูนิเซฟ

ประเทศไทย, 2564) Thai MOOC ยังเป็นระบบจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่ออกแบบมาเพื่อให้คนไทยได้พัฒนาทักษะเดิม (Upskill) และเพิ่มเติมทักษะใหม่ (ReSkill) ได้ทุกที่ทุกเวลา โดยมีรายวิชามากมายจากสถาบันชั้นนำ เรียนได้ทุกที่ทุกเวลาตามต้องการ สามารถรองรับการใช้งานได้หลากหลายอุปกรณ์ และรองรับผู้ใช้งานได้มากขึ้น และรายวิชาบน Thai MOOC ได้รับความร่วมมือจากมหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศร่วมพัฒนาองค์ความรู้ที่เชี่ยวชาญเป็นรายวิชาออนไลน์ เพื่อให้คนไทยได้เข้าถึงองค์ความรู้ที่มีคุณภาพ (Thailand Massive Open Online Course Platform, 2564)

1.6 Digital Education Excellence Platform : DEEP ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการจัดทำดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการเรียนรู้แห่งชาติ (National Digital Learning Platform) เพื่อเป็นช่องทางการเรียนออนไลน์ผ่านระบบเทคโนโลยีดิจิทัลของกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพถึงประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย รวมถึงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะของครูและบุคลากรทางการศึกษาในกำกับกระทรวงศึกษาธิการ และขยายไปถึงประชาชนทุกช่วงอายุทั่วประเทศที่จะได้มีโอกาสและสามารถเข้าถึงเนื้อหาทางการศึกษาที่มีคุณภาพ อันจะนำไปสู่การเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา รวมถึงคุณภาพของการศึกษาในภาพรวมของประเทศ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชญ์บุรี นครนายก, 2564)

ในปี 2564 ได้มีร่างพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันเทคโนโลยีดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการศึกษา (องค์การมหาชน) โดยมีเจตนารมณ์ต้องการให้เป็นหน่วยงานหลักในการวางระบบและกลไกในการพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ทำหน้าที่พัฒนา รวบรวม จัดทำมาตรฐาน ตรวจสอบ และกลั่นกรองสื่อเพื่อการศึกษาให้มีคุณภาพ จัดทำข้อเสนอนโยบาย แผนพัฒนาสื่อและนวัตกรรมการศึกษาในรูปแบบดิจิทัลของกระทรวงศึกษาธิการ วิจัยและพัฒนาระบบและกลไกการพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการศึกษาของการศึกษาทุกระดับและทุกประเภท ตลอดจนให้บริการระบบการนำเทคโนโลยีดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564)

2) ผลงานทางวิชาการและการวิจัย

ผลงานทางวิชาการและการวิจัยเป็นการสืบค้นงานวิจัยจากฐานข้อมูล 1) เครือข่ายห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาไทย (ThaiLIS) 2) Research Gateway Common Service ของสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) 3) คลังข้อมูลงานวิจัยไทย Thai National Research Repository (TNRR) ของสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) 4) ศูนย์ข้อมูลการวิจัย Digital "วช." Digital Research Information Center ของสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) 5) ห้องสมุด E-Library ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) 6) คลังความรู้งานวิจัย ของสถาบันพระปกเกล้า 7) ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 8) คลังปัญญาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (CURI) ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ 9) ค้นหาจากเว็บไซต์ของ Google ในรูปแบบการวิจัยฉบับเต็ม (Full Text) โดยคัดเลือกการวิจัยลักษณะของรายงานการวิจัย

(Research Reports) ให้สอดคล้องกับปัญหาและการพัฒนาเด็กและเยาวชนในปี 2564 โดยยกตัวอย่าง รายงานการวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการจมน้ำของเด็กเล็ก (สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มอายุ 0-2 ปี หลายกรณีศึกษามีสาเหตุร่วมหลายสาเหตุ เมื่อจำแนก รายสาเหตุพบลักษณะพฤติกรรมของผู้ดูแลหลักและปัจจัยอื่น ๆ มากที่สุด 4 อันดับคือ คือ ร้อยละ 66.7 ผู้ปกครองทำภารกิจอื่น/ทำงานบ้าน (เผอเรอ) ร้อยละ 22.2 เผลอหลับ (เด็กตื่นก่อนลุกเดินออกมา) และผู้ดูแล มีเด็กเล็กต่ำกว่า 5 ขวบที่ต้องดูแลร่วมกันมากกว่า 1 คน และร้อยละ 16.7 ผู้ดูแลปล่อยให้เด็กอยู่กันเองตาม ลำพัง นอกจากนี้ยังพบปัจจัยที่เป็นสาเหตุร่วมอื่น ๆ ได้แก่ สัตว์เลี้ยง ของเล่น น้ำท่วม ผู้ดูแลหลักไม่อยู่ การ ผากเด็กไว้กับผู้อื่นในวันเกิดเหตุ และผู้ดูแลสูงวัยมีความหลงลืม ด้านแหล่งน้ำที่จมน้ำไปเสียชีวิต 3 อันดับแรก คือร้อยละ 33.3 แหล่งน้ำหรือภาชนะภายในบ้าน (ถังน้ำ/อ่างปลา/โถ่งน้ำ) รองลงมา ร้อยละ 22.2 บ่อ/สระ ของที่บ้าน/คูน้ำข้างบ้าน (มีระยะห่างจากตัวบ้านไม่เกิน 30 เมตร) และแม่น้ำ/คลองธรรมชาติเท่ากัน ส่วนแหล่งน้ำอื่น ๆ ได้แก่ บ่อ/สระน้ำชุมชน (สาธารณะ) ร้อยละ 16.7 ทั้งนี้มีเด็กที่เสียชีวิตในน้ำที่ท่วมแบบ มีกระแสน้ำไหล จำนวน 1 ราย กลุ่มอายุ 3-4 ปี ร้อยละ 50.0 ลักษณะเหตุการณ์ที่พบบรองลงมาคือการปล่อยให้เด็กอยู่กันเองตามลำพัง ร้อยละ 40.9 สาเหตุจากผู้ดูแลพาเด็กไปท่องเที่ยวต่างพื้นที่หรือผู้ช่วยดูแลหลัก ไม่อยู่ มีร้อยละ 13.6 เท่ากัน นอกจากนี้ ยังพบสาเหตุอื่น ๆ ทั้งการฝากเด็กไว้กับผู้อื่นในวันที่เกิดเหตุ จากภัยธรรมชาติ (น้ำท่วมที่มีกระแสน้ำไหลแรง) ผู้ดูแลสูงวัย ผู้ดูแลมีเด็กเล็กที่ต้องดูแลมากกว่า 1 คน รวมทั้งเด็กมีสภาพไม่ปกติ (ป่วย/ละเมอเดิน) คิดเป็นร้อยละ 9.1 ด้านแหล่งน้ำที่เสียชีวิต กลุ่มอายุนี้นักจมน้ำ ในแหล่งน้ำที่ไกลจากบ้านออกไป โดยเป็นการจมน้ำในบ่อ/สระน้ำสาธารณะ มากที่สุดถึงร้อยละ 21.8 โดยเด็กติดตามผู้ดูแลไปยังแหล่งน้ำเสี่ยงนั้น รองลงมาคือคลองธรรมชาติหรือแม่น้ำ ร้อยละ 18.2 ทั้งนี้มีเด็ก ที่จมน้ำในสระน้ำพลาสติก ร้อยละ 4.5 ซึ่งไม่พบการจมน้ำในแหล่งน้ำประเภทนี้ในกลุ่มเด็กอายุ 0-2 ปี ปัจจัยเสี่ยงของการจมน้ำในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี (เด็กเล็ก) ปัจจัยด้านลักษณะทางครอบครัว อันได้แก่ ฐานะของ ครอบครัว เป็นปัจจัยร่วมที่เป็นสาเหตุให้เด็กจมน้ำเสียชีวิต รวมทั้งพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องของผู้ปกครอง/ผู้ดูแล เด็ก ตลอดจนปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ล้วนส่งผลสำคัญต่อการจมน้ำของเด็กเล็ก ข้อสังเกตปัจจัยที่เกี่ยวกับ พฤติกรรมของผู้ดูแลเด็กเล็กที่นับเป็นความเสี่ยงที่เพิ่มขึ้น คือ กรณีที่บ้านเรือนของเด็กตั้งอยู่ในกลุ่มเครือญาติ/ เพื่อนบ้าน ผู้ดูแลมักคิดว่าเด็ก/ลูกหลานไปอยู่กับญาติหรือเพื่อนบ้าน จึงไม่ตามหาอย่างจริงจังจึงเมื่อไม่เห็นเด็ก ที่บ้าน อีกทั้งผู้ดูแลเด็กขาดการประเมินความเสี่ยงของสภาพแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัย ดังปรากฏในกรณีที่พัก ฝากเด็กให้บุคคลอื่นดูแล และการพาเด็กไปแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ นอกจากนี้ ด้านจัดการสภาพแวดล้อมในบ้าน (ที่อยู่อาศัย) มีความเสี่ยง เช่น ไม่มีคอกกั้นป้องกันเด็กลุกเดินออกนอกบ้านเอง การไม่ปิดล็อกประตูห้องน้ำ การวางสิ่งของที่เด็กสามารถปีนป่ายเพื่อเปิดประตูออกนอกบ้าน หรือชะโงกลงภาชนะที่บรรจุน้ำแม้เพียง เล็กน้อย รวมทั้งผู้ดูแลขาดการจัดการสภาพแวดล้อมรอบบ้าน (บ่อน้ำ/สระน้ำ ไม่มีรั้วและไม่มีราวสะพาน) ด้านชุมชนและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องมีส่วนในการก่อปัจจัยเสี่ยง ทั้งในลักษณะของการขาดการซ่อมบำรุงรั้ว

ล่อมบ่อน้ำ/สระน้ำสาธารณะให้แข็งแรงปลอดภัย และการไม่ปิดฝาท่อระบายน้ำให้มิดชิด (กิ่งกาญจน์ จงสุข ไกล, 2564)

2.2 รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา) ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ใช้ในสถานการณ์โควิด-19 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ใช้ในสถานการณ์โควิด-19 ในช่วงก่อนเปิดภาคเรียน มี 3 รูปแบบหลัก คือ การเยี่ยมบ้าน มีเอกสาร ใบงาน และให้คำแนะนำ (On-Hand) การจัดการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ (Online) และการจัดการเรียนรู้ผ่านโทรทัศน์ (On-Air) ซึ่งส่วนใหญ่ใช้การเยี่ยมบ้านเป็นหลัก โดยผสมผสานกับรูปแบบอื่น ๆ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ใช้ในสถานการณ์โควิด-19 ในช่วงหลังเปิดภาคเรียน ลักษณะการจัดการจะแตกต่างกันตามสภาพพื้นที่และความเสี่ยงในการติดเชื้อ คือ (1) ในพื้นที่ที่ไม่มีความเสี่ยง จัดการเรียนรู้ในลักษณะปกติ แต่มีการรักษาระยะห่างและดำเนินการตามมาตรการป้องกันของสาธารณสุข (2) สถานศึกษาขนาดใหญ่ที่มีนักเรียนจำนวนมากใช้การสลับวันเรียน โดยในวันที่นักเรียนไม่ได้มาเรียนใช้การจัดการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ หรือการจัดการเรียนรู้ผ่านโทรทัศน์ (3) สถานศึกษาบางแห่งใช้การลดจำนวนนักเรียนในแต่ละห้อง ซึ่งในบางห้องอาจใช้การจัดการเรียนรู้ผ่านโทรทัศน์ และการจัดการเรียนรู้ผ่านออนไลน์

2) ผลกระทบของสถานการณ์โควิด-19 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลกระทบทางบวกต่อการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา พบว่า สถานศึกษา 1) มีการปรับเปลี่ยนแผนและเป้าหมายในการจัดการศึกษา 2) ปรับวิธีการนิเทศ การกำกับติดตามและการประเมินผลการเรียนใหม่ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ 3) มีการปรับปรุงระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้มีคุณภาพสูงขึ้น และสถานศึกษาบางแห่ง/บางสังกัดได้รับงบประมาณเพื่อการจัดการศึกษามากขึ้น สถานศึกษาสังกัด อบปท. ได้รับงบประมาณสนับสนุนการปรับปรุงระบบอินเทอร์เน็ตและพัฒนาสื่อไอที 4) มีการปรับลดขนาดห้องเรียน และ 5) มีการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ทำให้การจัดการเรียนรู้น่าสนใจยิ่งขึ้น และมีการใช้วิธีการวัดประเมินผลใหม่ ๆ มากขึ้น **ผลกระทบทางลบต่อระบบการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา** พบว่า 1) เครือข่ายอินเทอร์เน็ตและการสื่อสารไม่เพียงพอและสัญญาณไม่เสถียร 2) สถานศึกษาส่วนมากไม่ได้รับเงินงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด ทั้งในช่วงโควิดสถานศึกษามีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น 3) คุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูลดลง 4) อาคารสถานที่เพื่อการจัดการเรียนรู้ไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์เพื่อป้องกันการแพร่เชื้อโรคไม่เพียงพอ และ 5) หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานอื่น ๆ ขอข้อมูลจำนวนมากจากสถานศึกษา ทำให้เป็นภาระงานและกระทบต่อเวลาในการจัดการเรียนการสอน (เก็จกนก เอื้อวงศ์ และคณะ, 2564)

2.3 รายงานการเสวนาวิชาการ เรื่อง “ก้าวผ่าน 9 วิกฤตโควิด สู่ออกัสการพัฒนาคเด็กและครอบครัว” สารสำคัญพบว่า 1) วิกฤตโอกาสเรียนรู้ ผลกระทบทางอ้อมต่อเด็ก เช่น ผลกระทบจากครอบครัวที่ยากจนลง ครอบครัวมีความบกร่องเกิดขึ้น เช่น การหย่าร้าง ความรุนแรงในครอบครัว เกิดการใช้สารเสพติดที่เพิ่มมากขึ้น เป็นวิกฤตที่มีผลกระทบต่อพัฒนาของเด็ก อย่างไรก็ตาม ได้เห็นโอกาสการเรียนรู้ของเด็กผ่านระบบเทคโนโลยีต่าง ๆ เด็กที่ออกไปช่วยเหลือผู้สูงอายุกลายเป็นจิตอาสาเพื่อสังคมและชุมชน เห็นพลังบวกของเด็ก เห็นเด็กที่มีความยืดหยุ่น เด็กที่ต้องสูญเสียวิถีชีวิตไม่ได้เจอเพื่อน ๆ

ไม่ได้ออกไปเที่ยว แต่เด็กสามารถที่จะปรับวิถีชีวิตของตัวเองได้ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต เด็กได้เรียนรู้เรื่องความสำคัญของสิ่งแวดล้อมที่ทุกคนจะต้องช่วยกันพิทักษ์รักษาไว้ 2) **วิกฤตระบบดูแลเด็กกำพร้า** ภาวะเด็กกำพร้าที่เพิ่มสูงขึ้น การสูญเสียพ่อแม่ ผู้ดูแลแต่้วยเยาว์ ยังทำให้เพิ่มความเสี่ยงที่เด็กจะเติบโตมาอย่างไม่สมบูรณ์ มีโอกาสที่จะไม่ได้เข้าเรียน และออกสู่ตลาดแรงงานในวัยเด็ก หรือหากอยู่ในระบบโรงเรียนแล้ว ก็อาจหลุดออกจากโรงเรียนเนื่องจากไม่มีคนส่งเสียเรียน การสูญเสียพ่อแม่ หรือผู้ดูแลในวัยเด็ก มีความเสี่ยงอย่างมากที่เด็กจะได้รับประสบการณ์ความทรงจำในวัยเยาว์ที่เจ็บปวด วิกฤตเด็กกำพร้าจะรุนแรงมากขึ้นเมื่อเด็กสูญเสียผู้ดูแลหลักไปเพราะโควิด-19 เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย หรือ ลุง ป้า น้า อา ในกรณีที่เด็กกำพร้าพ่อแม่อยู่แล้ว จะเป็นภาวะเครียดซ้ำกรรมซ้ำต่อนั่นจะทำให้เด็กยากที่จะเติบโตมาอย่างมีคุณภาพที่ดีได้เนื่องจากขาดผู้ปกครอง และเป็นปัจจัยสาเหตุที่นำเด็กเข้าสู่ภาวะความรุนแรงในครอบครัวอันเนื่องมาจากปัญหาทางเศรษฐกิจและโครงสร้างสมาชิกครอบครัวที่เปลี่ยนแปลงไป โอกาสที่เด็กจะเข้าสู่ภาวะสูญเสียผู้ดูแลที่เป็นญาติผู้ใหญ่ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ย่อมมีสูงเช่นกัน จากสถิติในต่างประเทศ ผู้เสียชีวิตจากการระบาดของโรคโควิด-19 ส่วนมากเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ ดังนั้นหากกรณีที่เด็กปฐมวัยสูญเสียญาติผู้ใหญ่ จะทำให้ครอบครัวนั้นอยู่ในภาวะซึมเศร้า โอกาสที่เด็กจะได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์ ภูมิปัญญา ความรู้ ประวัติสกุล และความอบอุ่นผูกพันทางสายเลือดในครอบครัวนั้นหายลงไปด้วย 3) **วิกฤตสมองประสบการณ์ชีวิต** ประสบการณ์ชีวิตอันไม่พึงประสงค์ ประกอบด้วย ความยากจน การถูกทอดทิ้ง การต้องย้ายที่อยู่อาศัยบ่อย ๆ การประสบกับความรุนแรง ความไม่มั่นคงทางด้านอาหารและการพลัดพรากจากพ่อแม่และแม่ ซึ่งในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 เหตุการณ์อันไม่พึงประสงค์เหล่านี้มีโอกาที่จะเกิดมากขึ้นได้ และแน่นอนจะส่งผลกระทบต่อเด็กทั้งในเรื่องของการพัฒนาการ สุขภาพจิต สภาพอารมณ์และสุขภาพกาย ซึ่งการพัฒนาของสมองในวัยเด็กมีความสำคัญอย่างมาก กล่าวคือ ระหว่างการพัฒนาในครรภ์ของแม่ เซลล์ประสาทถูกสร้างมาหลายพันล้านเซลล์ และมีการสร้างการเชื่อมต่อ ที่เรียกว่า “Synapse” หลายล้านล้านครั้ง อย่างไรก็ตาม การเจริญเติบโตของสมองเมื่อแรกคลอดจะยังไม่สมบูรณ์ จะมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะมีอายุประมาณ 25 ปี การพัฒนาของสมองในช่วงวัยเด็กจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ฉะนั้น การเรียนรู้ประสบการณ์ในช่วงปฐมวัย เปรียบเหมือนรากฐานสำหรับการเรียนรู้สุขภาพและความสำเร็จในชีวิตโดยรวม 4) **วิกฤตการเล่น เรียน รู้** เด็กและเยาวชนจำนวนมากกว่า 17,000 ราย ติดโควิด-19 และมีเด็กมากกว่า 14 ล้านคน ที่ได้รับผลกระทบ ถึงแม้ว่าจะไม่ติดโควิด-19 แต่ต้องติดอยู่ในบ้าน พื้นที่เล่น เรียน รู้ ได้ลดน้อยลง เหลือพื้นที่แค่หน้าจอโทรศัพท์มือถือเท่านั้น สนามเด็กเล่น สนามหญ้า พื้นที่โล่ง ๆ ห้องครัว โรงเรียน ลานวัด สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้คือพื้นที่เล่นเรียนรู้ของเด็ก ทุกที่ทุกเวลาคือแหล่งเรียนรู้ของเด็ก แม้ว่าการเรียนรู้ของเด็กจะจำกัดอยู่ในพื้นที่แคบ ๆ แต่ก็ยังดำเนินต่อไปทุกวินาที การเล่นของเด็กทำให้เกิดประโยชน์กับเด็ก ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้โลกจากตนเอง เป็นวิธีการพัฒนาตนเองของเด็ก เด็กเล่นบทบาทสมมุติต่าง ๆ ได้รับการพัฒนาผ่านการเล่น ได้พัฒนาร่างกายกล้ามเนื้อมัดเล็ก และกล้ามเนื้อมัดใหญ่ มีการทรงตัวที่ดีขึ้น การพัฒนาสมองเด็กได้เรียนรู้ ได้คิด และได้ใช้จินตนาการในการเล่น นอกจากนั้น การพัฒนาทางด้านจิตใจของเด็กมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ได้พัฒนาอารมณ์และได้กำกับตัวเอง ได้เรียนรู้ผ่านการเล่น และได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับคนอื่นผ่านการเล่น พัฒนาทางสังคม พัฒนาทักษะทางการสื่อสาร

เชื่อมโยงกับโลก เชื่อมโยงกับผู้อื่น 5) **วิกฤตครอบครัว สมดุลชีวิต** การดำเนินชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อการทำงานที่บ้านในกลุ่มผู้ใหญ่ แต่ยังส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ในวิถีใหม่ในกลุ่มเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนเริ่มเรียนออนไลน์ (e-Learning) ตั้งแต่อายุยังน้อย นั้นหมายถึงความเสี่ยงของผลกระทบจากการใช้สื่อที่จะตามมาในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งจะมีต่อการดำเนินชีวิตของเด็กและโอกาสในการได้รับการส่งเสริมพัฒนาการตามช่วงวัยที่เหมาะสม โครงการผลกระทบของสื่อดิจิทัลที่มีผลต่อพัฒนาการมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ในปี 2563 พบว่าเด็กเริ่มใช้งานสื่อดิจิทัลเมื่ออายุ 0-2 ปี ร้อยละ 32.85 ใช้งานเมื่ออายุระหว่าง 3-5 ปี ร้อยละ 28.70 ใช้งานเมื่ออายุระหว่าง 6-13 ปี ร้อยละ 38.45 โดยผู้ปกครองร้อยละ 23.70 ไม่มีการกำหนดกติกาในการใช้สื่อดิจิทัล หากผู้ปกครองขาดความรู้ความสามารถในการให้คำแนะนำและกำกับการใช้งานสื่อที่เหมาะสม วิกฤตด้านผลกระทบสื่อนี้ทำให้คาดการณ์วิกฤตสมดุลชีวิตที่จะเกิดตามมาได้ เช่น ปัญหาด้านสุขภาวะทางกาย สุขภาวะทางใจ ปัญหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ความล่าช้าในการเรียนรู้ และความต่อเนื่องทางการศึกษาของเด็กและเยาวชน เป็นต้น

6) **วิกฤตความสุข สุขภาวะ** สถานการณ์โควิด-19 มีความผันผวน เปลี่ยนแปลง ไม่แน่นอนมีความซับซ้อน ทุกคนสามารถปรับตัวได้ดีในระดับหนึ่ง โดยสามารถแบ่งได้ 2 กลุ่มในช่วงทำงานที่บ้าน หรือ “Work from home” กลุ่มที่หนึ่งมีความสุขมากขึ้น ได้ให้เวลากับลูกและตัวเองมากขึ้น ลูกมีพัฒนาการมากขึ้น ในส่วนกลุ่มที่สองจะมีอาการการขอยารักขามากขึ้น เครียด ลูกไม่ตั้งใจเรียน ติดเกมส์ ในสถานการณ์ระดับประเทศร้อยละ 90 ที่สำรวจจากต่างจังหวัด มีเวลามากขึ้นได้ให้เวลากับลูกมากขึ้นร้อยละ 40 พบเหตุการณ์รุนแรงในครอบครัวมากขึ้นร้อยละ 80 รายได้ของครอบครัวลดลง และจากการสำรวจหลากหลายรูปแบบ ภายใต้อาณัติที่ผันผวน จะเจอกับภัยธรรมชาติ น้ำท่วม ความผันผวนทางการเมือง โรคระบาดใหม่ ๆ ที่กำลังจะเกิดขึ้น จะมีการเตรียมเด็กอย่างไรให้พร้อมับศตวรรษที่ 21 ภายใต้สถานการณ์เปลี่ยนแปลง ควรสนใจใน 3 เรื่อง ได้แก่ การกินง่าย อยู่ง่าย และสัมพันธ์ภาพในครอบครัว ถ้าโลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรก็ตาม ยังสามารถฝึกเด็กให้ใช้ชีวิตง่าย ๆ กินข้าวทอดไข่เจียว ชวนเด็กไปซื้อของกับคุณยาย ชวนเด็กให้รู้จักการแบ่งปันให้กับผู้อื่น สิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เด็กได้ฝึกเหล่านี้ผ่านสัมพันธ์ภาพในครอบครัว 7) **วิกฤตสังคม จิตอาสา** การทำงานด้านจิตอาสาในปัจจุบันได้นำเอาเทคโนโลยีมาช่วยเหลือมากขึ้น เพื่อให้เกิดการทำงานได้ครบวงจร เช่น การจัดประชุมออนไลน์ เพื่อเกิดการพูดคุย การเปิดห้องเยียวยาผู้ป่วยหรือญาติที่เกิดความทุกข์ใจ การพูดคุยให้เกิดการคลายกังวล สามารถทำให้เกิดพลังทำให้กลับไปใช้ชีวิตได้อย่างปกติ หรือผ่านแอปพลิเคชันทางจิตอาสา Care ซึ่งเป็นจิตอาสาที่คอยดูแลผู้ป่วยโควิด-19 อย่างครบวงจร หรือการใช้ช่องทางประชาสัมพันธ์สื่อสารสาระต่าง ๆ เข้ามาช่วยกระตุ้นให้เกิดการช่วยเหลือได้มากขึ้น จะเห็นได้ว่าจิตอาสาเป็นเรื่องของจิตสำนึกสาธารณะ การที่จะมีจิตสำนึกแบบนี้ได้ต้องเริ่มปลูกฝังตั้งแต่เด็ก ต้องฝึกตั้งแต่ยังเล็ก พ่อ แม่ ต้องเป็นแบบอย่างให้กับลูก ส่งเสริมให้เด็กได้เข้าร่วมกิจกรรม ถือเป็นสิ่งง่ายที่จะสอนและปลูกฝังให้เด็กได้เป็นจิตอาสาภายในครอบครัว

8) **วิกฤตในจิตใจ** เรื่องความทุกข์ในสถานการณ์โควิด-19 เช่น ตกงาน สัมพันธ์ภาพในครอบครัวที่แยลง ความเครียดเรื้อรัง เรื่องของการเงิน ทุกสิ่งทุกอย่างที่เข้ามาในช่วงเวลาดังกล่าว ในทางกลับกันเมื่อสถานการณ์โควิด-19 หดไป ในอนาคตก็จะมีวิกฤตใหม่ ๆ เข้ามาอย่างแน่นอน แต่สุดท้ายคนที่อยู่รอดได้อย่างมีคุณภาพคือคนที่มีความสามารถในการกำกับหัวใจตัวเอง กำกับความคิดของตัวเอง และกำกับอารมณ์

ของตัวเองเท่านั้นที่จะทำให้ทุกอย่างจบลงอย่างสวยงาม และ 9) **วิกฤตองค์กร** วิกฤตโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบกับเด็กและครอบครัว จากการสำรวจข้อมูลเด็กปฐมวัยและครอบครัวในชุมชนแออัด 91 ราย เก็บข้อมูลโดยผู้นำชุมชน/อสม./และครูศูนย์เด็กเล็ก พบว่า เมื่อศูนย์เด็กเล็กปิด พบว่าเด็กอยู่ตามลำพังเนื่องจากผู้ปกครองไปทำงาน ร้อยละ 29.4 และผู้ปกครองต้องพาเด็กไปทำงานด้วย ร้อยละ 23.1 มีผู้ปกครองหรือพ่อแม่ของเด็กที่ประกอบอาชีพรับจ้าง อาชีพค้าขาย หรืออาชีพอิสระที่ต้องพึ่งพารายได้แบบวันต่อวัน รายได้ครอบครัวลดลง หรือขาดรายได้ ร้อยละ 95.6 คนในครอบครัวมีความเครียด จนใช้ความรุนแรง ร้อยละ 29.7 (สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล, 2564)

2.4 รายงานประเทศไทยเพื่อการศึกษาการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กชาย (สถาบันเพื่อการศึกษาเพื่อประเทศไทย) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทั่วไปที่เพิ่มความเปราะบางของการแสวงหาประโยชน์ทางเพศเด็กชาย ได้แก่ ความยากจนมาก (ร้อยละ 75) วัฒนธรรมการสัมผัสของผู้ใหญ่หรือเล่นกับอวัยวะเพศของเด็กชายในวัยทารกและปฐมวัย (ร้อยละ 72) การเข้าถึงและการเปิดรับสื่อลามกอนาจาร (ร้อยละ 68) และการเข้าถึงและการเปิดรับอินเทอร์เน็ตที่เพิ่มขึ้น (ร้อยละ 63) ข้อห้ามเกี่ยวกับเพศและเพศวิถีการเป็นส่วนหนึ่งของชนกลุ่มน้อยและการดำรงชีวิตอยู่กับสภาพพิการอย่างน้อย 1 ประเภท เป็นปัจจัยที่ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาว่ามีผลต่อความเปราะบางของเด็กชายน้อยที่สุด การค้นพบดังกล่าวเป็นเรื่องน่าสนใจเนื่องจากขัดต่อหลักฐานที่นำเสนอโดยงานวิจัยชิ้นอื่น ๆ ที่ระบุว่าความเปราะบางเพิ่มขึ้นเนื่องจากความเชื่อทางวัฒนธรรมเกี่ยวกับความเป็นชาย เรื่องเพศวิถีและการเกลียดกลัวคนรักเพศเดียวกัน (Homophobia) ในขณะที่การแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กโดยชาวต่างชาติ มักเกิดขึ้นในบริบทของการเดินทางและการท่องเที่ยวในประเทศไทย และเยาวชนผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ยากจน ความสัมพันธ์ของครอบครัวที่มีความแตกต่าง บางครอบครัวใช้ความรุนแรงและการล่วงละเมิด ในขณะที่บางส่วนมาจากครอบครัวที่ให้ความรักและการยอมรับ เยาวชนหลายคนแสดงตัวว่าตนมีความหลากหลายทางเพศถูกครอบครัวตัดขาดความสัมพันธ์ในทันที และ/หรือ ถูกด่าทอและทำร้ายจิตใจอย่างรุนแรง ผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่าตนเป็นสาวประเภทสองมีแนวโน้มจะถูกปฏิเสธจากครอบครัวมากที่สุด และในบางกรณีการปฏิเสธจากครอบครัวทำให้เยาวชนทำร้ายตัวเองและคิดฆ่าตัวตาย ผู้ให้ข้อมูลเกือบทุกคนหนีออกจากบ้านอย่างน้อยหนึ่งครั้งตอนเป็นเด็ก เพื่อหลีกเลี่ยงความรุนแรงในครอบครัว สำหรับบางกรณีการหนีออกจากบ้านเกิดจากการทะเลาะเบาะแว้งกับพ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง ในขณะที่บางส่วนการหนีออกจากบ้านนั้นเพื่อหลบหนีจากการถูกล่วงละเมิดรุนแรงในระยะยาว ขณะเดียวกันการสำรวจยังพบว่าเด็กที่มีอายุน้อยที่สุดที่เริ่มเข้าสู่การค้าบริการทางเพศมีอายุ 12 ปี ส่วนใหญ่เริ่มต้นจากการแลกเปลี่ยนบริการทางเพศกับเงิน อย่างไรก็ตาม มีบางกรณี que ที่ทำการแลกเปลี่ยนบริการทางเพศกับสิ่งของ อาหาร ที่พักพิงและความปลอดภัย ซึ่งส่วนมากถูกชักจูงให้แลกเปลี่ยนบริการทางเพศโดยเพื่อนที่ทำอยู่แล้วหรือลูกค้าที่บาร์หรือร้านอาหารที่ทำงานอยู่ในเวลานั้น บางคนระบุว่าไม่ต้องการขายบริการทางเพศ แต่รู้สึกรู้ว่าเป็นวิธีเดียวที่จะให้ได้เงินเพียงพอที่จะอยู่รอด ซึ่งสาวประเภทสองมักถูกบังคับให้ขายบริการทางเพศ เนื่องจากมีโอกาสในการประกอบอาชีพ เพราะสำหรับสาวประเภทสองนั้นมียากัดอันเนื่องมาจากการถูกเลือกปฏิบัติ แต่สิ่งที่น่าสนใจคือผู้ให้ข้อมูลได้บอกครอบครัว

เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการขายบริการทางเพศ เนื่องด้วยทำให้รู้สึกมีอำนาจ ครอบครัวยอมรับสถานการณ์ดังกล่าวเพราะการส่งเงินกลับบ้าน ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำรงชีวิต (ECPAT International, 2564)

2.5 ความสำเร็จของบทบาทการเป็นมารดาวัยรุ่นจากการดูแลโดยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครศรีธรรมราช) ผลการวิจัยพบว่า ความสำเร็จของบทบาทการเป็นมารดาวัยรุ่นจากการดูแลโดยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เกิดจากปัจจัย 3 ปัจจัยด้วยกัน คือ ปัจจัยด้านมารดาเอง พบว่ามารดาวัยรุ่นมีความรู้ในการดูแลตนเอง ภาควิชาจิตในบทบาทการเป็นมารดา เชื่อมั่นและมั่นใจในตนเอง และมองตนเองเป็นผู้ใหญ่มากขึ้น ปัจจัยด้านบุตร พบว่ารู้สึกรักและผูกพันบุตรมากขึ้น และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ให้ความรู้และเข้าถึงได้ง่าย ติดตามเยี่ยมอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เป็นบุคลากรที่มีความสำคัญทั้งด้านความรู้ การติดตามเยี่ยม และการให้กำลังใจส่งเสริมให้มารดาวัยรุ่นประสบความสำเร็จในบทบาทการเป็นมารดาได้มากขึ้น ซึ่งการพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านให้สามารถดูแลและเข้าถึงชุมชนในทุก ๆ ด้าน โดยมองศักยภาพที่มีอยู่ เชื่อได้ว่าจะสามารถช่วยเหลือและพัฒนาชุมชนให้เข้าถึงสุขภาพได้มากขึ้น (มลิวัลย์ บุตรดำ, 2564)

2.6 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเชิงบริหาร ทักษะการเคลื่อนไหวและความแข็งแรงของกล้ามเนื้อในเด็กอายุระหว่าง 7-10 ปี (มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ) ผลการวิจัยพบว่า พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างทักษะความคิดเชิงบริหารด้านความยืดหยุ่นทางความคิดกับทักษะการเคลื่อนไหวโดยรวม ความคล่องแคล่วของทักษะการใช้มือ และความสามารถในการทรงตัว อย่างไรก็ตามไม่พบความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างความคิดเชิงบริหารกับการเคลื่อนไหวแบบมีเป้าหมายและความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ โดยสรุปทักษะความคิดเชิงบริหารด้านความยืดหยุ่นทางความคิดที่ดีสัมพันธ์กับทักษะการเคลื่อนไหวที่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งความคล่องแคล่วของทักษะการใช้มือและความสามารถในการทรงตัวในเด็กอายุ 7-10 ปี ดังนั้นเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของเด็กประมวญผ่านทางกิจกรรมที่ส่งเสริมทั้งความสามารถด้านทักษะของสมองและการเคลื่อนไหว (สุภาณี ขวนเซย และคณะ, 2564)

4.3.2 สถาบันวิชาการนอกระบบ

นอกจากการพัฒนาเด็กและเยาวชนจากสถาบันวิชาการในระบบแล้ว การศึกษาเรียนรู้เพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ยังมีแหล่งเรียนรู้จากส่วนการศึกษาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อการใช้ประโยชน์ของเด็กและเยาวชน รวมถึงแหล่งทุนจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้เด็กและเยาวชนเข้าถึงโอกาสเพื่อพัฒนาการศึกษาในระดับต่าง ๆ โดยเนื้อหาส่วนนี้ประกอบด้วย 1) แหล่งเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชน และ 2) แหล่งข้อมูลทุนการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) แหล่งเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชน

ปี 2564 องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย (2564) ได้รวบรวมเว็บไซต์แหล่งเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชนจำนวน 20 เว็บไซต์ พร้อมได้ระบุถึงแหล่งเรียนรู้ที่มีใบประกาศนียบัตรรับรองการจบหลักสูตรสำหรับผู้เรียน (Certification) ดังนี้

Google Skillshop คือ แพลตฟอร์มการฝึกอบรมของ Google เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะเกี่ยวกับเครื่องมือและโซลูชันต่าง ๆ ของ Google เมื่อลงชื่อสมัครใช้ผู้เรียนจะเข้าถึงหลักสูตรออนไลน์ได้ตลอดเวลา จากนั้นทดสอบความรู้โดยเข้ารับการประเมิน เมื่อผ่านการประเมินผู้เรียนจะได้รับการรับรองที่จะแสดงในโปรไฟล์ของผู้เรียน โดยไม่มีค่าใช้จ่าย โดยเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์: <https://skillshop.withgoogle.com>

Coursera Coursera มีคอร์สให้เลือกมากมายจากมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง คอร์สเรียนต่าง ๆ ได้รับความรับรองจากสถาบันที่มีชื่อเสียงและน่าเชื่อถือมีมากถึง 4,600 คอร์สเรียน มีผู้เรียนมากกว่า 76 ล้านคนทั่วโลก ทั้งนี้จุดเด่นของ Coursera คือสามารถเลือกได้ว่าจะเรียนคอร์สเรียนเพื่อพัฒนาทักษะและต้องการใบรับรองหรือเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา (โดยมีแค่ระดับปริญญาตรีและปริญญาโทเท่านั้น) ซึ่งในกรณีนี้จะต้องเสียค่าธรรมเนียมและราคาจะมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับคอร์สเรียนเหล่านั้น โดยเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์: <https://www.coursera.org/>

Udemy แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ มีหลักสูตรมากกว่า 155,000 หลักสูตร พร้อมกับหลักสูตรใหม่ที่เผยแพร่ทุกเดือน เปิดโอกาสให้ศึกษาในทุก ๆ ด้าน ตั้งแต่ภาษา การออกแบบ การตลาด ไอที และซอฟต์แวร์ จุดเด่นคือผู้เรียนจะได้รับการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ ได้รับแรงบันดาลใจจากการสอนของวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมากกว่า 70,000 คนในภาษาต่าง ๆ มากกว่า 65 ภาษา รวมถึงภาษาไทยด้วย โดยเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์: <https://www.udemy.com/>

edX เป็นอีกหนึ่งแพลตฟอร์มคอร์สเรียนออนไลน์ทั้งฟรีและเสียเงิน ก่อตั้งขึ้นในปี 2012 โดยกลุ่มมหาวิทยาลัย MIT และฮาร์วาร์ด ปัจจุบันมีผู้ใช้งานมากกว่า 20 ล้านคน มีเป้าประสงค์ใกล้เคียงกับ Coursera รวมถึงมีคอร์สเรียนทั้งในรูปแบบคอร์สเรียนธรรมดา คอร์สเรียนเพื่อรับใบรับรอง และเรียนปริญญาตรีหรือโทออนไลน์ อย่างไรก็ตาม ความน่าสนใจของ edX ที่แตกต่างกับ Coursera อยู่ที่ edX เป็นองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร และเป็น Open-Source Platform กล่าวคือ เป็นซอฟต์แวร์ที่ให้คุณสามารถภายนอกสามารถเข้ามาใช้งานได้ โดยเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์: <https://www.edx.org/course>

Chula MOOC คอร์สเรียนออนไลน์ฟรีจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีวิชาเรียน 5 หมวดคือภาษา เทคโนโลยี การจัดการ ศิลปะและการพัฒนาตนเอง และสุขภาพ เหมาะกับนักเรียน นิสิต นักศึกษา ประชาชนที่สนใจแสวงหาความรู้ในรูปแบบออนไลน์ ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเรียนได้ทุกวิชา ไม่จำกัดจำนวน แต่ต้องเรียนให้จบภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์: <https://mooc.chula.ac.th/>

Space (By Chulalongkorn Business School) ให้บริการหลักสูตรเรียนออนไลน์เสริมความรู้พื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ ได้แก่ บัญชี การเงิน การจัดการ การตลาด และสถิติ จัดทำขึ้น

โดยคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เนื้อหาจะเป็นการคิดจากโจทย์ธุรกิจที่คิดแบบโซลูชันมาเพื่อแก้ปัญหา เน้นเนื้อหากระชับ เข้าใจง่ายและใช้ได้จริง ผู้เรียนต้องทำการสมัครสมาชิกบนหน้าเว็บไซต์เพื่อเริ่มต้นใช้งาน โดยเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์: <https://space.cbs.chula.ac.th/>

Skill Lane รวบรวมผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขามาสอนในรูปแบบของวิดีโอเป็นแพลตฟอร์มคอร์สเรียนออนไลน์ที่มีคอร์สเรียนหลากหลายมากมายให้เลือก คอร์สออนไลน์ของ SkillLane นั้น ครอบคลุมแทบทุกเรื่องสำหรับการทำธุรกิจ การตลาด การทำงาน ทักษะดิจิทัล ภาษา กราฟฟิก ถ่ายภาพ แม่และเด็ก อาหารไลฟ์สไตล์ รวมทั้งหัวข้อน่าสนใจอย่าง Tech Startup และการพัฒนาตัวเอง เป็นต้น ฯลฯ นอกจากนี้ SkillLane ยังร่วมทำ TUXSA หรือหลักสูตรมหาบัณฑิตออนไลน์กับมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งผู้เรียนสามารถเก็บหน่วยกิตเพื่อต่อปริญญาโท หรือจะเรียนเพื่อเอา Certificate หรือใบรับรองได้อีกด้วย โดยเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์: <https://www.skilllane.com/>

Mahidol University Extension ระบบจัดการเรียนการสอนออนไลน์ Mahidol University Extension (MUX) เปิดโอกาสให้ทุกคนที่สนใจได้เข้าถึงความรู้ผ่านเทคโนโลยีการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ มีวิชาให้เลือกหลากหลายจากคณะและสาขาวิชาต่าง ๆ รวมทั้งยังมีวิชาที่เกี่ยวข้องกับทักษะความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Literacy) และการรู้เท่าทันการสื่อสาร (Communication Literacy) ซึ่งนับเป็นทักษะที่จำเป็น และจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนในยุคดิจิทัล โดยเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์: <https://mux.mahidol.ac.th/>

CMU MOOC เป็นการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิดสำหรับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย ไม่จำกัดวุฒิการศึกษา เข้ามาเรียนรู้เนื้อหาที่น่าสนใจกับคณาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ CMU MOOC มีการพัฒนาสื่อออนไลน์ กว่า 30 กระบวนวิชา ตอบโจทย์การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Education) เหมาะกับ นักเรียน นักศึกษา คนที่กำลังทำงาน หรือประชาชนทั่วไป ที่ต้องการหาความรู้เพื่อไปใช้ต่อยอดในการเรียนหรือทำงาน โดยเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์: <https://mooc.cmu.ac.th/>

Course Square เป็นแพลตฟอร์มรวมคอร์สออนไลน์ที่หน้าตาเรียบง่าย สามารถเลือกเรียนได้ตามหมวดหมู่ ได้แก่ เตรียมสอบ เนื้อหาในห้องเรียน ภาษา ไอทีและซอฟต์แวร์ ธุรกิจและการทำงาน และไลฟ์สไตล์ ระบบการเรียนการสอนของ Course Square ถูกออกแบบมาอย่างดีและทันสมัย โดยเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์: <https://www.coursesquare.co/site/index>

UCourse เป็นอีกแพลตฟอร์มที่ออกแบบหน้าตาเว็บไซต์ได้นำเรียนและนำใช้งาน หน้าตาของระบบจัดการการเรียนการสอน หรือ LMS (Learning Management System) สวยงาม ใช้งานง่าย หมวดรายวิชาของ Ucourse มีหลากหลายครอบคลุมตั้งแต่การเงิน การลงทุน อสังหาริมทรัพย์ ธุรกิจ การตลาด การพัฒนาตัวเอง คอมพิวเตอร์ ภาษา การถ่ายภาพ ไปจนถึงเรื่องชีวิต เช่น แม่และเด็ก สุขภาพ ไลฟ์สไตล์ ฯลฯ แต่ทั้งนี้ยังมีอีกหลายหมวดหมู่ที่ยังไม่มีคอร์สเรียนหรือมีคอร์สเรียนจำนวนไม่มากนัก เน้นไปที่การลงทุนมากกว่าวิชาเชิงทักษะ โดยเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์: <https://www.ucourse.co/>

S Learning ศูนย์รวมความรู้ และข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ เพื่อตอบรับกับแนวโน้มความต้องการหาข้อมูลด้านการเรียนรู้ของคนไทยในรูปแบบการเรียนรู้ผ่านมือถือ (Mobile Learning)

โดยมีอุปกรณ์สำคัญ คือ สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต และคอมพิวเตอร์ มีคอร์สการเรียนรู้กว่า 150 คอร์สจากอาจารย์ผู้สอน โดยเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์: <https://learning.sanook.com/>

สคูลดีโอ (Skooldio) คอร์สเรียนออนไลน์และห้องเรียนพัฒนาทักษะ เพื่อเพิ่มทักษะให้พร้อมแข่งขันในยุคดิจิทัล ผ่านคอร์สเรียนออนไลน์ หรือโปรแกรมฝึกอบรม (Bootcamp) ที่ผสมผสานการเรียนรู้ด้วยเนื้อหาที่อัดแน่น และเน้นการลงมือทำโปรเจกต์จริง โดยคอร์สของสคูลดีโอครอบคลุมธุรกิจ ฐานข้อมูล การออกแบบและเทคโนโลยี โดยทำคอร์สออกมาหลากหลายและมีหน้าตาว่าเรียนอีกด้วย นอกจากนี้สคูลดีโอยังเป็นแอปพลิเคชันที่ชื่อ Learn Anywhere แอปพลิเคชันที่ตอบโจทย์ไลฟ์สไตล์ของนักเรียน ให้สามารถเรียนคอร์สต่าง ๆ ผ่านเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน (On-Demand) สะดวกทุกที่ทุกเวลา บนอุปกรณ์มือถือที่ผู้เรียนมี โดยเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์: <https://www.skooldio.com/>

Your Next U เป็นสถาบันอบรมที่มุ่งเน้นคอร์สแนวการพัฒนาตนเอง และทักษะความสามารถเชิงสมรรถนะ หรือ Soft Skills แต่สำหรับคอร์สออนไลน์นั้น จะมีคอร์สที่เป็นทักษะแห่งยุคมากขึ้น เช่น การวิเคราะห์ข้อมูล การตลาดดิจิทัล การโฆษณาออนไลน์ การคิดเชิงออกแบบ การใช้ความคิดสร้างสรรค์ การคิดเชิงวิพากษ์ เป็นต้น โดยเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์: <https://www.yournextu.com/th/>

Talad Panya ตลาดปัญญา แหล่งรวมความหลากหลายของวิชาความรู้ที่จะช่วยเสริมในอาชีพของผู้เรียน โดยเน้นรูปแบบการเรียนรู้แบบออนไลน์ ผ่านสื่อวิดีโอและอื่น ๆ เป็นแพลตฟอร์มสำหรับคนที่อยากหารายได้ เพราะมีคอร์สเรียนมากมายหลายคอร์ส พัฒนาทักษะเพื่อเพิ่มรายได้ ตัวอย่างหมวดหมู่ เช่น หุ่น ธุรกิจและการเงิน การนำเข้า-ส่งออกสินค้า การตลาดออนไลน์ การเป็นวิทยากร รายได้เสริม รวมไปถึงทักษะดิจิทัล เช่น การเขียนโปรแกรม การสร้างเว็บไซต์ ไอที และออกแบบกราฟฟิก เป็นต้น โดยเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์: <https://taladpanya.com/>

Future Skill เป็นอีกเว็บไซต์ที่รวมทักษะของคนยุคใหม่ โดยเว็บไซต์มี 3 หมวดหมู่หลัก ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ เทคโนโลยี ธุรกิจ มีบทเรียนมากมาย เช่น Agile Process Blockchain การขายของบน YouTube การออกแบบตัวอักษร เทคนิคการเล่าเรื่อง การสร้างแอปพลิเคชัน การสร้างเซตบอท และการใช้โปรแกรมต่าง ๆ เป็นต้น โดยเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์: <https://futureskill.co/>

E-Academy เป็นการเรียนรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ สำหรับผู้ประกอบการค้าระหว่างประเทศ จัดทำโดยกลุ่มงานพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม (ออนไลน์) สถาบันฝึกพัฒนาผู้ประกอบการการค้ายุคใหม่ หรือ New Economy Academy (สถาบันฝึกอบรมการค้าระหว่างประเทศ) กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ มีหลักสูตรให้เลือกหลากหลาย เช่น การค้ายุคใหม่ เทคโนโลยีการค้า ความรู้ด้าน eCommerce ความรู้ด้านการส่งออกและการเจาะตลาดต่างประเทศ เป็นต้น โดยเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์: <https://e-academy.ditp.go.th/>

Digital Skill เป็นเว็บไซต์ที่รวมความรู้และทักษะดิจิทัลไว้มากที่สุดอีกหนึ่งเว็บไซต์ มีเนื้อหาตั้งแต่พื้นฐาน ลงมือทำ หรือเทคนิคในขั้นสูง ความรู้เรื่องดิจิทัลที่อาจเคยหาได้เฉพาะจากเว็บไซต์ต่างประเทศ ไม่มีให้เห็นในเว็บไซต์อื่นของไทย แต่สามารถพบเจอได้ในเว็บไซต์ Digital Skill โดยไม่มีค่าใช้จ่าย พร้อมได้ใบรับรอง (Certificate) โดยเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์: <https://course.digitalskill.org/>

กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน เปิดคอร์สให้เรียนออนไลน์ฟรีถึง 15 อาชีพ ได้แก่ ช่างซ่อมรถจักรยานยนต์ ช่างซ่อมรถยนต์ ช่างเชื่อมไฟฟ้า ช่างซ่อมเครื่องรับโทรทัศน์ การตรวจสอบโน้ตบุ๊กและไมโครคอมพิวเตอร์ การประกอบอาหารไทย ช่างขับรถยก ช่างเครื่องปรับอากาศ ช่างเชื่อมอาร์กโลหะด้วยมือ อาชีพอิสระ วิธีทำดอกไม้จันทน์ (ดอกดารารัตน์) วิธีการปั้นโอ่งซีเมนต์ การฝึกกรูภาพบนชิ้นงานไม้ ช่างพ่นสีรถยนต์ ช่างไฟฟ้าอาคาร ภาษาญี่ปุ่น ภาษาเกาหลี และภาษาอังกฤษ โดยเรียนรู้ผ่านเว็บไซต์: <http://161.82.246.166/~a7/dsdtraining.php>

2) แหล่งข้อมูลทุนการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน

ปี 2564 องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย (2564) ได้รวบรวมเว็บไซต์ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับการมอบทุนการศึกษาให้นักเรียนและนักศึกษา โดยแต่ละองค์กรหรือหน่วยงานจะมีเกณฑ์การรับพิจารณานักเรียนและนักศึกษาที่เข้าเกณฑ์แตกต่างกันออกไป ดังนี้

ทุนมูลนิธิ ดร.กำจัด-ปราณี มงคลกุล เป็นทุนการศึกษาสำหรับค่าครองชีพและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตามความจำเป็น ทุนการศึกษานี้เป็นทุนให้เปล่าไม่มีข้อผูกมัดใด ๆ ในเดือนเมษายน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายก่อนเปิดภาคเรียน ได้แก่ 1) ระดับอนุบาล – มัธยมต้น เดือนละ 500 บาท และ 2,000 บาท และ 2) ระดับมัธยมปลาย เดือนละ 800 บาท และ 2,000 บาท

มูลนิธิร่วมจิตต์น้อมเกล้าฯ เพื่อเยาวชนในพระบรมราชินูปถัมภ์ เป็นทุนการศึกษาต่อเนื่องจนจบการศึกษาชั้นสูงสุดในแต่ละระดับ โดยเยาวชนจะได้รับทุนในแต่ละระดับปีละหนึ่งครั้ง คือ 1) ระดับประถมศึกษา/ระดับสามเณร จำนวนเงินทุนปีละ 3,000 บาท 2) ระดับมัธยมศึกษาจำนวนเงินทุนปีละ 4,000 บาท และ 3) ระดับอาชีวศึกษา/ระดับอุดมศึกษา จำนวนเงินทุนปีละ 8,000 บาท

มูลนิธิกองทุนการศึกษาเพื่อการพัฒนา (EDF) โครงการทุนการศึกษามูลนิธิ EDF เป็นโครงการที่สนับสนุนทุนการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนยากจนโดยพิจารณาจากความยากจนและความตั้งใจเรียนเป็นหลัก โดยแบ่งทุน เป็น 4 โครงการ คือ 1) โครงการทุนการศึกษา EDF ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีประเภททุนการศึกษาทั้งสิ้น 2 ประเภท คือ ทุนการศึกษาต่อเนื่อง 3 ปี (ม.1-ม.3) จำนวนทุนละ 6,000 บาท/คน และทุนการศึกษา 1 ปี จำนวนทุนละ 2,000 บาท/คน/ปี 2) โครงการทุนการศึกษา EDF ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา เป็นทุนการศึกษา 1 ปี จำนวนทุนละ 5,000 บาท/คน/ปี 3) โครงการทุนการศึกษา EDF เพื่อเด็กพิการ เป็นทุนการศึกษา 1 ปีสำหรับเด็กพิการ จำนวนทุนละ 5,000 บาท/คน/ปี และ 4) โครงการทุนการศึกษาได้ฟ้าเดียวกัน เพื่อเด็กนักเรียนกำพร้าใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นทุนการศึกษา 1 ปี จำนวนทุนละ 5,000 บาท/คน/ปี

ทุนการศึกษามูลนิธิทิสโก้เพื่อการกุศล เป็นทุนให้เปล่าสำหรับนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จนถึงระดับปริญญาตรี ที่มีฐานะยากจนและต้องมีเกรดเฉลี่ยตั้งแต่ 1.50 ขึ้นไป สำหรับประถมและมัธยมศึกษา และต้องเป็นผู้ที่ไม่ได้รับเงินกู้จากกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) หรือกองทุนเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาที่ผูกกับรายได้ในอนาคต (กรอ.) หรือทุนต่อเนื่องจากหน่วยงานใด

ทุนการศึกษานักเรียนในพระราชานุเคราะห์ เป็นทุนต่อเนื่องจนสำเร็จการศึกษา (ตามระยะเวลาของหลักสูตรทุกระดับ) เป็นทุนส่งเสริมให้นักเรียนที่จบการศึกษาภาคบังคับแต่ขาดโอกาสในการศึกษาต่อ เนื่องจากครอบครัวมีฐานะยากจนได้มีโอกาสศึกษาในระดับสูงขึ้นเพื่อให้มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ สำหรับใช้ในการประกอบอาชีพและนำกลับไปพัฒนาท้องถิ่น ผู้มีสิทธิ์สมัครต้องมีผลการเรียนเฉลี่ยสะสม ทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 5 และ 6 ไม่ต่ำกว่า 2.50

ทุนมูลนิธิเสริมกล้า มูลนิธิฯ ได้ดำเนินการช่วยเหลือในรูปแบบของการมอบทุนสนับสนุน โดยแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) ทุนสนับสนุนรายบุคคลเพื่อเด็กและเยาวชน ทุนการศึกษา: ทุนเรียนดีแต่ยากไร้ ทุนเพื่อความเป็นอยู่: ทุนเด็กพิการและทุพพลภาพ ทุนเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือฉุกเฉิน 2) ทุนสนับสนุนระดับองค์กร: สถานศึกษา องค์กรการกุศล กลุ่มกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์ ทุนสนับสนุนด้านสาธารณูปโภค อุปกรณ์เพื่อการศึกษา อุปกรณ์กีฬาและการทำนุบำรุงสถานศึกษา ทุนสนับสนุนกิจกรรม/โครงการเพื่อสาธารณประโยชน์โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือเด็กและเยาวชนเป็นหลัก สำหรับทุนสนับสนุนรายบุคคลเพื่อเด็กและเยาวชน เป็นทุนสำหรับเยาวชนที่มีอายุไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ โดยมีทุนทั้งหมด 3 ประเภท คือ ทุนการศึกษาเพื่อเด็กเรียนดีแต่ยากไร้ ทุนเพื่อเด็กพิการ และทุนเพื่อเด็กที่ต้องการความช่วยเหลือฉุกเฉิน

ทุนมูลนิธินวมธรรม ทุนให้เปล่าสำหรับเยาวชนหรือนักเรียนที่จบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และระดับอุดมศึกษา ที่เรียนดี มีความสามารถ มีความประพฤติดี แต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ โดยมูลนิธิฯ มอบทุนการศึกษาจำนวน 100 ทุน ทุนละ 5,000 บาท

ทุนมูลนิธิพุทธรักษา มูลนิธิช่วยเหลือเด็กที่ขาดโอกาสให้ได้รับทุนการศึกษา โดยคัดเลือกเด็กที่มีความเป็นอยู่ที่ขัดสนให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาต่อ นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรสามัญ จากโรงเรียนที่มูลนิธิช่วยเหลือ และปรารถนาที่จะศึกษาต่อ มูลนิธิพุทธรักษาจะให้ทุนการศึกษาต่อในระดับที่สูงที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ นอกจากศึกษาต่อภายในประเทศแล้ว ยังมีโครงการสนับสนุนให้นักเรียนทุนมีโอกาสเก็บเกี่ยวประสบการณ์ในต่างประเทศ โดยมูลนิธิได้สนับสนุนทุนการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษา ณ ประเทศอินเดีย รวมทั้งสนับสนุนโครงการทุนการศึกษาต่อต่างประเทศระยะสั้นที่ประเทศสหรัฐอเมริกา และโครงการศึกษาต่อในสาธารณรัฐประชาชนจีน

ทุนมูลนิธิเอเอฟเอสประเทศไทย ในแต่ละปีมูลนิธิเอเอฟเอส ประเทศไทย ได้จัดหาทุนการศึกษาให้กับผู้เข้าร่วมโครงการเพื่อสนับสนุน และเป็นการกระจายโอกาสให้เยาวชนที่สนใจใฝ่เรียน ได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อไปศึกษาแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในต่างประเทศเป็นเวลาหนึ่งปี โดยแบ่งทุนเป็น 3 ประเภท คือ 1) ทุนมูลนิธิเอเอฟเอส ประเทศไทย เต็มจำนวน เพื่อสนับสนุนนักเรียนที่เรียนดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ 2) ทุนการศึกษาจากบริษัททั้งภาครัฐและเอกชน ทั้งภายในและต่างประเทศ ผู้มีสิทธิ์ขอทุนประเภทนี้ ต้องเป็นบุตร/ธิดาของเจ้าหน้าที่ หรือพนักงานในหน่วยงานหรือบริษัทของเจ้าของทุน 3) ทุนรัฐบาลสหรัฐอเมริกา เป็นทุนเต็มจำนวนให้แก่ นักเรียนไทยมุสลิม ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดและผ่านการคัดเลือก

ทุนมูลนิธิเอสซีจี (SCG) มูลนิธิเอสซีจีมีนักเรียนทุนตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับปริญญาตรี แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ 1) ทุนอาชีวะฝีมือชน คนสร้างชาติ (Skilled Professional for the Future Scholarship) ทุนการศึกษาเพื่อสนับสนุนการเรียนอาชีวะ ให้ผู้เรียนมีทักษะวิชาชีพ อันเป็นฟันเฟืองในการพัฒนาประเทศ 2) ทุนบุตรผู้บำเพ็ญประโยชน์ (Social Volunteering Scholarship) ทุนการศึกษาเพื่อสนับสนุนผู้ทำประโยชน์ให้แก่ชุมชนและสังคม โดยทุนนี้มอบให้แก่บุตรหลานของผู้ที่ทำประโยชน์ให้กับสังคม เพื่อตอบแทนการทำความดีของบุคคลที่ทำประโยชน์เพื่อสังคม 3) ทุนนักเรียนที่มีความสามารถเป็นเลิศเชี่ยวชาญพิเศษ (Talented and Professional Scholarship) ทุนการศึกษาเพื่อสนับสนุนผู้ที่มีความสามารถพิเศษต่าง ๆ อาทิ ความสามารถด้านกีฬา ด้านการแพทย์ พยาบาล และวิทยาศาสตร์ 4) ทุนนักเรียนด้อยโอกาส (Underprivileged Scholarship) ทุนการศึกษาเพื่อสนับสนุนนักเรียนที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจศึกษาเล่าเรียน แต่ขาดโอกาสทางการศึกษา อันเนื่องมาจากความยากจน ขาดแคลนทุนทรัพย์ และ 5) ทุนความร่วมมือ (Collaborative Scholarship) ทุนการศึกษาเพื่อสนับสนุนการเรียนระยะสั้นที่มุ่งสร้างทักษะอันนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งตอบโจทย์ความต้องการของสังคมในปัจจุบัน

ทุนการศึกษามูลนิธิช่วยนักเรียนที่ขาดแคลนในพระบรมราชินูปถัมภ์ เป็นทุนการศึกษาสำหรับศึกษาในระดับปริญญาตรี (ชั้นปีที่ 1 – 4) หรือตามหลักสูตรที่มหาวิทยาลัยประกาศทุกสาขาวิชา ผู้มีสิทธิ์รับทุนคือนักเรียนที่กำลังจะจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นคนดี มีความขยันหมั่นเพียร (มีผลการเรียนชั้น ม.4 ม.5 และภาคเรียนแรกของชั้น ม.6 ไม่ต่ำกว่า 3.00) แต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ทุนการศึกษานี้มีมูลค่าไม่ต่ำกว่า 8,000 บาทต่อปี หรือแล้วแต่เจ้าของทุนจะเพิ่มให้เป็นรายการดี

ทุนมูลนิธิดำรงชัยธรรม ทุนการศึกษาแก่เยาวชนที่เรียนดี มีความประพฤติดี แต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ โดยมอบทุนการศึกษาในสายสามัญและสายอาชีพ ต่อเนื่องตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปวช. หรือเทียบเท่า จนระดับปริญญาตรี หรือสูงสุดตามศักยภาพของแต่ละคน ให้แก่เยาวชนไทยที่ต้องการโอกาสทางการศึกษา เป็นทุนให้เปล่าโดยสนับสนุนค่าเล่าเรียน (จ่ายตามจริง/ปี) ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษา ค่าที่พัก ค่าใช้จ่ายส่วนตัว และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ผู้สมัครต้องมียผลการเรียนเฉลี่ยสะสม 5 ภาคเรียน ไม่ต่ำกว่า 3.00

ทุนมูลนิธิทางสู่ฝันปั้นคนเก่ง ทุนการศึกษาแก่นักศึกษาที่เรียนดี มีความประพฤติเรียบร้อย แต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ เป็นทุนให้เปล่าในระดับปริญญาตรีสำหรับนักศึกษาที่สามารถสอบผ่านเข้ามหาวิทยาลัยและคณะตามที่มูลนิธิฯ กำหนด โดยทางมูลนิธิฯ จะให้ค่าเทอม ค่าครองชีพ และค่าที่พัก แก่ผู้ได้รับทุนจนจบปริญญาตรี หากสามารถรักษาเกรดเฉลี่ยสะสมได้ 2.75

ทุนมูลนิธิกำลังใจ ทุนสำหรับนักศึกษาที่มีผลการเรียนดี มีผลการเรียนเฉลี่ยในภาคเรียนที่ผ่านมา 3.00 ขึ้นไป ประพฤติดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ในปีการศึกษา 2564 มีทุนการศึกษาทั้งสิ้น 25 ทุน โดยแบ่งเป็น 4 โครงการ คือ 1) ทุนการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 5 ทุน 2) ทุนกำลังใจสร้างครูของชาติ จำนวน 10 ทุน (ทุนระดับปริญญาตรี) 3) ทุนคุณหมอมอขอกำลังใจ จำนวน 2 ทุน (ทุนระดับปริญญาตรี) 4) ทุนกำลังใจ จำนวน 8 ทุน (ทุนระดับปริญญาตรี)

ทุนการศึกษามูลนิธิเพื่อแก้วิกฤตการศึกษาในประเทศไทย เป็นทุนการศึกษาแบบต่อเนื่องจนจบหลักสูตรในระดับนั้น ๆ ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา ระดับประกาศนียบัตร และระดับปริญญา ซึ่งนักเรียนนักศึกษาหลายคนได้รับทุนการศึกษาแบบต่อเนื่องจนจบการศึกษาเป็นระยะเวลากว่า 12 ปี นักศึกษาสามารถศึกษาได้โดยไม่ต้องกังวลเรื่องค่าเทอมและค่าใช้จ่ายต่อเนื่องอื่น ๆ ตลอดระยะเวลาในการศึกษา การได้รับทุนจะใช้ผลการเรียน การเข้าชั้นเรียน กิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงพฤติกรรมในการเรียนมาพิจารณาด้วย

ทุนมูลนิธิวิชัย ศรีวัฒนประภา เป็นทุนสำหรับเยาวชนที่มีความประพฤติดีแต่ขาดแคลนทุนทรัพย์และต้องการศึกษาต่อในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หรือ ปวช. ให้จบระดับปริญญาตรี โดยเป็นทุนให้เปล่าไม่ต้องขอคืนทุนให้แก่มูลนิธิ โดยผู้รับทุนการศึกษาต้องรักษาผลการเรียนให้ได้ตามเกณฑ์ไม่ต่ำกว่า 2.50 อย่างต่อเนื่อง และไม่รับทุนการศึกษาต่อเนื่องจากหน่วยงานใด ๆ

ทุนการศึกษามูลนิธิท่านน้อย เปาโลหิตย์ และเจ้าพระยามุขมนตรี (อวบ เปาโรหิตย์) เป็นทุนการศึกษาแก่นักเรียน นิสิตนักศึกษา ที่ขาดแคลนทุนทรัพย์สำหรับนักศึกษาที่มีผลการเรียนดี ผลการเรียนครั้งสุดท้ายเฉลี่ยสะสม 2.50 ขึ้นไป และมีความประพฤติเรียบร้อย ทำตนเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยเป็นทุนต่อเนื่อง ทุนละ 10,000 บาทต่อปี และจะต้องรายงานผลการศึกษาทุกภาคเรียน

ทุนการศึกษามูลนิธิยุวพัฒน์ เป็นทุนสำหรับนักเรียนฐานะยากจนที่กำลังเรียนอยู่มัธยมศึกษาปีที่ 1 (เฉพาะนักเรียนในโรงเรียนเครือข่ายโครงการร้อยพลังการศึกษาเท่านั้น) หรือมัธยมศึกษาปีที่ 3 (นักเรียนที่เลือกเรียนต่อสายอาชีพเท่านั้น) สามารถสมัครเพื่อขอรับทุนการศึกษาต่อเนื่องจากมูลนิธิยุวพัฒน์ได้ โดยนักเรียนที่ได้รับคัดเลือกเป็นนักเรียนทุนของมูลนิธิยุวพัฒน์จะได้รับทุนการศึกษาจนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือ ปวช. 3

ทุนการศึกษาของมูลนิธิจรูญเอื้อชูเกียรติ การให้ทุนการศึกษาของมูลนิธิจรูญเอื้อชูเกียรติครอบคลุมการศึกษาสายสามัญในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายถึงอุดมศึกษา (ปริญญาตรี) และการศึกษาสายอาชีพ ได้แก่ ระดับ ปวช. และ ปวส.

โครงการทุนนักเรียนแลกเปลี่ยนเต็มจำนวน โครงการทุนแลกเปลี่ยนภาษาและวัฒนธรรมนานาชาติ 1 ปีการศึกษาหรือประมาณ 10 เดือน เป็นโครงการที่เปิดโอกาสให้เยาวชนไทยอายุระหว่าง 15 – 18 ปี ที่สอบผ่านการคัดเลือกเป็นตัวแทนเยาวชนไทยในฐานะยุวทูต ได้เดินทางไปศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ได้รับการรับรองจากรัฐบาลของประเทศอุปถัมภ์และอาศัยอยู่กับครอบครัวอุปถัมภ์ในประเทศต่าง ๆ เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ – 1 ปีการศึกษา

ทุนมูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก เป็นหน่วยงานที่เป็นแหล่งการเรียนรู้และการศึกษาอย่างต่อเนื่องให้กับนักเรียน นิสิต นักศึกษา เป็นสถานที่ฝึกงาน ฝึกอบรม ตลอดจนการศึกษาหาข้อมูล เป็นทุนสำหรับนักศึกษาปริญญาตรีที่มีผลการเรียนเฉลี่ยสะสมครั้งสุดท้ายไม่น้อยกว่า 2.00 ทุนการศึกษาจำนวน 5,000 บาท หรือตามที่ผู้ประสงค์บริจาคเงินทุนมากกว่าในรายนั้น ๆ

ทุนการศึกษาลัทธิธรรมโรตารีหมากแข้ง เป็นทุนการศึกษาที่ให้เปล่าไม่มีภาระผูกพันใด ๆ ให้กับนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ที่มีผลการเรียนสะสมดี มีความประพฤติดี แต่มีฐานะยากจนพ่อแม่หย่าร้าง เป็นโครงการมอบทุนการศึกษาระยะยาวจนจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ทุนมูลนิธิศึกษาวิจัยและพัฒนาเพื่อสังคมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นทุนการศึกษาในระดับอนุบาลศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา (เฉพาะระดับปริญญาตรี) ซึ่งศึกษาอยู่ภายในประเทศ โดยเปิดรับสมัคร 2 รอบ

กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) มีทุนอยู่ 2 ลักษณะคือลักษณะที่ 1 กยศ. เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา ให้แก่นักเรียนหรือนักศึกษาที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ ลักษณะที่ 2 กรอ. เงินกู้ยืมเพื่อการศึกษา ให้แก่นักเรียนหรือนักศึกษาที่ศึกษาในสาขาวิชาที่เป็นความต้องการหลัก

โครงการพัฒนาอัจฉริยภาพทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (JSTP) ทุนสำหรับเด็กและเยาวชนชั้นมัธยมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษาผู้มีใจรักและสนใจงานวิจัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับทุนระดับมัธยมศึกษาถึงปริญญาเอก (JSTP) เป็นโครงการทุนสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาและนิสิต/นักศึกษาในระดับอุดมศึกษา

ทุนการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.) เป็นทุนรัฐบาลสำหรับบุคคลทั่วไปและสำหรับบุคลากรภาครัฐ โดยสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนหรือสำนักงาน ก.พ.

ทุนจากมหาวิทยาลัยในประเทศไทย หลายมหาวิทยาลัยในประเทศไทยได้ให้ทุนแก่นักศึกษาในมหาวิทยาลัยของตนเอง ซึ่งครอบคลุมหลากหลายระดับ ตามเกณฑ์ของแต่ละมหาวิทยาลัย

Scholarships ทุนการศึกษาต่อเนื่องระดับปริญญาตรี บริษัท โกลบอล เพาเวอร์ ชินเนอรี่ จำกัด (มหาชน) และกลุ่มบริษัทโกลว์ (บริษัทฯ) มอบทุนให้แก่นักเรียนที่จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนในพื้นที่จังหวัดระยองและชลบุรีรวมทั้งสิ้น 3 ทุน เพื่อสนับสนุนค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาตลอดระยะเวลาการศึกษา 4 ปี หรือตลอดหลักสูตรภาคปกติของมหาวิทยาลัย โดยนิสิต/นักศึกษาผู้ได้รับทุนในโครงการและสำเร็จการศึกษาตามเงื่อนไขข้อกำหนด จะไม่มีข้อบังคับในการกลับมาทำงานใช้ทุนคืนให้แก่กลุ่มบริษัทฯ แต่อย่างใด

ทุนการศึกษابริษัท กรุงเทพการไฟฟ้า จำกัด เป็นทุนต่อเนื่องจนสำเร็จการศึกษา (ตามระยะเวลาของหลักสูตร) โดยที่นักเรียนต้องมีคุณสมบัติคือ มีฐานะยากจนมีความประพฤติเรียบร้อย ต้องเป็นผู้ที่ไม่ได้รับทุนการศึกษาจากที่อื่น ที่มีจำนวนเงินมากกว่าเงินทุนการศึกษาที่บริษัทฯ มอบให้ในขณะที่รับทุนการศึกษาจากบริษัทฯ และเป็นนักเรียนที่กำลังจะจบในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และต้องมีเกรดเฉลี่ยสะสม 2.00 ขึ้นไปเมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3) นักเรียนทุนฯ ต้องมีเกรดเฉลี่ยสะสม 2.70 ขึ้นไปจึงจะได้รับทุนต่อเนื่องในการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับอุดมศึกษา

โครงการสอบชิงทุนไปต่างประเทศของ EF (EF Foundation for Foreign Study) มอบทุนแลกเปลี่ยนหรือทุนนักเรียนแลกเปลี่ยนสำหรับเด็กที่มีความสนใจอยากเรียนต่อต่างประเทศในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นเวลา 1 ปี โดยนักเรียนสามารถเลือกเดินทางได้ 3 ประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ และสาธารณรัฐไอร์แลนด์

ทุนบริษัท ปตท.สำรวจและผลิตปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน) 1) โครงการทุนการศึกษา ปตท.สผ. เพชรเอส 1 เป็นทุนระยะยาวสนับสนุนนักเรียนในพื้นที่ปฏิบัติการของโครงการเอส1 ที่ผ่านการสอบเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยรัฐ แต่ไม่สามารถศึกษาต่อได้ เป็นทุนที่สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษา

ระดับปริญญาตรีรวมถึงค่าใช้จ่ายส่วนตัว 2) โครงการทุนการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลากรเข้ามาเป็นพนักงานของ ปตท.สผ. เป็นการคัดเลือกนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ในสาขาธรณีฟิสิกส์ปิโตรเลียม (Petroleum Geoscience) และ วิศวกรรมปิโตรเลียม (Petroleum Engineering) ในประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และแคนาดา หลังจากจบแล้วต้องมาทำงานกับ บริษัท ปตท.สผ. จำกัด (มหาชน)

โครงการทุนการศึกษาแบบต่อเนื่อง SYS Education Fund เป็นทุนภายในประเทศแบบให้เปล่า ไม่มีข้อผูกมัดการใช้ทุนคืนใด ๆ บริษัทฯ ให้เงินช่วยเหลือค่าเทอม และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการศึกษา อาทิ ค่าเครื่องแบบ ค่าหนังสือ ฯลฯ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด เป็นทุนการศึกษาแบบต่อเนื่องตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 1 จนถึงระดับปริญญาตรี โดยที่บริษัทฯ มีค่าใช้จ่ายรายเดือนให้ทุกเดือน แต่ละระดับชั้นได้รับแตกต่างกัน

กล่าวได้ว่า สถาบันทางวิชาการกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน มีความสำคัญอย่างมากในการส่งเสริม และพัฒนาการเรียนรู้ ทักษะต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากในห้องเรียน การสนับสนุนทั้งในส่วนช่องทางการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อการพัฒนา การสนับสนุนทุนการศึกษา เป็นการเน้นย้ำการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในกลุ่มต่าง ๆ ที่แตกต่างกันออกไป เพราะพื้นฐานการเติบโตของเด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งมาจากการศึกษา และทักษะ ความรู้ ที่ได้จากการเรียนรู้และการสนับสนุนส่งเสริมที่ถูกต้องเหมาะสม สถาบันทางวิชาการ จึงมีส่วนสำคัญในการออกแบบการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ผ่านกลไกของเนื้อหา หลักสูตร ช่องทางการเรียนรู้ ทุนสนับสนุน และการวิจัย ทั้งนี้ สถาบันทางวิชาการจะมีบทบาทต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ชุมชน และผู้ประกอบการ เพื่อให้เกิดผลประโยชน์โดยตรงต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

4.4 สื่อกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

การดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชน สื่อถือว่ามีสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องด้วยเปรียบเสมือน ช่องทางการช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินงาน รวมถึงการเป็นตัวกลางในขับเคลื่อนงานต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่ดิจิทัลเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการใช้ชีวิตประจำวันของคนในสังคม ประกอบกับการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้สื่อมีอิทธิพลอย่างยิ่งในการตัดสินใจของคนในสังคม โดยในปี 2564 สื่อมีกิจกรรมและมีส่วนช่วยในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ยกตัวอย่างดังนี้

1) องค์กรทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง

ปี 2564 มูลนิธินวัตกรรมสร้างสรรค์สังคม (Social Innovation for Creative Society) ร่วมกับ ยูนิเซฟประเทศไทย เล็งเห็นความจำเป็นในการส่งเสริมเด็กและเยาวชนให้มีทักษะการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ จึงได้จัดโครงการพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการเยาวชน ขององค์กรทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ การสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Communication for Change Programme for Youth Leaders) เพื่อส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ และพัฒนาศักยภาพเด็ก และเยาวชนเป็นนักสื่อสารที่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นต่อชุมชนและสังคมได้ และ

จากการดำเนินกิจกรรม เด็กและเยาวชนได้เลือกประเด็นที่สนใจจากภารกิจของยูนิเซฟประเทศไทย 5 ด้าน จึงรวมกลุ่มเพื่อร่วมกันออกแบบสื่อสร้างสรรค์สร้างการเปลี่ยนแปลง แบ่งออกเป็น 7 กลุ่ม เพื่อออกแบบ นวัตกรรมสื่อสาร 7 โครงการ โดยมีผลงานของเด็กและเยาวชนออกแบบร่วมกันทั้ง 7 โครงการ คือ

- 1) **ประเด็นนโยบายสังคม** โครงการ “การผจญภัยของน้องเท่าเทียม” มีเป้าหมายเพื่อให้หน่วยงานท้องถิ่น ตระหนักถึงการสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนทุกคนได้เข้าเรียนอย่างมีคุณภาพและเท่าเทียม ผ่านการจัดนิทรรศการ 4 ห้อง ให้หน่วยงานในระดับท้องถิ่นเข้าใจสถานการณ์ของเด็กและเยาวชนมากยิ่งขึ้น
- 2) **ประเด็นคุ้มครองสิทธิ** โครงการ “เรียนรู้สิทธิเด็กผ่านบอร์ดเกม” มีเป้าหมายให้เด็กได้รับรู้สิทธิและคุณค่าของตนเอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับรู้และเห็นคุณค่าความแตกต่างของมนุษย์ ตลอดจนช่วยเหลือเด็ก ให้ได้รับการคุ้มครองสิทธิได้ ผ่านนิทานสำหรับเด็กเล็ก และบอร์ดเกมสำหรับเยาวชนและผู้ใหญ่
- 3) **ประเด็นการคุ้มครองเด็ก** โครงการ “Help Me Please! Save the Children” มีเป้าหมาย เพื่อให้ผู้คนทั่วไปมีความรู้ที่ถูกต้องในการช่วยเหลือเด็กที่ถูกกระทำความรุนแรง ผ่านการทำสื่อประเภทต่าง ๆ เผยแพร่ทางเครือข่ายสังคมหรือโซเชียลมีเดีย ให้คนที่พบเห็นได้ตระหนักและสามารถส่งต่อสู่สังคมวงกว้างได้
- 4) **ประเด็นการศึกษา** โครงการ “สร้างความเท่าเทียมด้านการศึกษาให้กับบุตรหลานแรงงานข้ามชาติ” ผ่านการจัด TED Talk วิดีโอสั้น และวงเสวนา ในเรื่องสิทธิและความเท่าเทียมทางการศึกษา
- 5) **ประเด็นการศึกษา** โครงการ “พหุปัญญาเด็กและเยาวชน” เป้าหมายเพื่อเสนอความแตกต่าง ของความฉลาดของมนุษย์ผ่านกิจกรรม 4 รูปแบบคือการทำงานเชิงปฏิบัติการให้เห็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง กับเด็กและเยาวชน กิจกรรมฐาน “TED Talk เด็กและเยาวชน” และกิจกรรมทั้งหมดเผยแพร่ทางเครือข่าย สังคมหรือโซเชียลมีเดีย
- 6) **ประเด็นวัยรุ่นและการมีส่วนร่วม** โครงการ “Open Voice เสียงที่อยากได้ยิน” มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายด้านเด็กและเยาวชน ผ่านการรวบรวมและเผยแพร่ “เสียงจริง ๆ” ของเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ เพื่อเป็นเสียงสะท้อนปัญหา ผ่านจากช่องทางเว็บไซต์เฟซบุ๊ก และแชทบอท
- 7) **ประเด็นสถานการณ์ฉุกเฉิน** โครงการ “สถานการณ์ฉุกเฉิน: โควิด-19 ในพื้นที่ชายขอบ” มีเป้าหมายเพื่อให้คนชายขอบเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับโรคระบาดและสถานการณ์ฉุกเฉินอื่น ๆ ผ่านการสรุปข้อมูล หลากหลายภาษา ผ่านแผ่นพับ การเผยแพร่ออนไลน์ และแจกจ่ายลงในพื้นที่ที่ห่างไกลไม่มีอินเทอร์เน็ต (องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย, 2564)

2) กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์

ปี 2564 กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ได้จัดโครงการพัฒนานักสื่อสารสร้างสรรค์ ด้านการเรียนรู้การเปลี่ยนแปลง (Learning 4 Change) เพื่อผลิตสื่อดิจิทัลส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนา ศักยภาพสำหรับเด็กและเยาวชนในศตวรรษที่ 21 โดยโครงการเป็นความร่วมมือระหว่างกองทุนพัฒนา สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ (Thai Media Fund) กับ YouTube ประเทศไทย ในการจัดการอบรม เชิงปฏิบัติการออนไลน์ให้กับผู้สร้างเนื้อหาวิดีโอ หรือ Video Content Creator ให้กับกลุ่มคนรุ่นใหม่ โดยมีการรับสมัครและคัดเลือกจากช่อง YouTube ที่เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ จำนวนมาก แล้วคัดเลือกช่องที่มีคุณสมบัติเหมาะสมที่สุดจำนวน 10 ช่อง ได้แก่ 1) Nice to meet you 2) CTClockwises,

3) Dek-D's TCAS Reality 4) สามอาชีพเพื่อมนุษยชาติ 5) PetchZ 6) PedPedTV 7) คิดดีทีวี 8) กินได้ อร่อยด้วย 9) ท่องเที่ยวสะดุดตา sadoodta และ 10) คุยการเงินกับที่ ทั้งนี้ การอบรมเชิงปฏิบัติการออนไลน์ แบ่งออกเป็น 3 แกนได้แก่ การทำโปรดัคชั่นวิดีโอ การครีเอทีฟ และการเล่าเรื่อง โดยเป็นการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อผลิตสื่อที่ปลอดภัยและสร้างสรรค์ ให้พร้อมที่จะส่งต่อข้อมูลความรู้ที่มีประสิทธิภาพต่อไปยังผู้รับชม โดยทางโครงการได้รับเกียรติจากวิทยากรที่มีชื่อเสียงในวงการสื่อสารมวลชน สายงานการผลิตสื่อ ครีเอทีฟ นักกฎหมาย นักวิชาการ รวมถึง YouTuber มีอาชีพมาร่วมงานหลากหลายสาขา ในหลากหลายหัวข้อที่สำคัญแตกต่างกันไป อาทิ การอบรมหัวข้อ Fact กับ Fake โดยผู้จัดการศูนย์ข่าว ก่อนแชร์ บริษัท อสมท จำกัด (มหาชน) หัวข้อทำคอนเทนต์ยังไงไม่ให้ผิดกฎหมาย โดยประธานคณะกรรมการบริหารบริษัท ACIS Professional Center และหัวข้อพลังแห่งความคิดสร้างสรรค์ โดยรองกรรมการผู้อำนวยการอาวุโสหน่วยงาน Showbiz เป็นต้น (ผู้จัดการออนไลน์, 2564)

3) มุลนิธิเทคโนโลยีสารสนเทศ

ปี 2564 มูลนิธิเทคโนโลยีสารสนเทศ ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) ร่วมกับ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย โดยการสนับสนุนของ ธนาคารเอชเอสบีซี ประเทศไทย ได้จัดโครงการแข่งขันสร้างสื่อภายใต้แนวคิด “COVID-19 กับชีวิตที่เปลี่ยนไป เราทำอะไรได้บ้าง” กิจกรรมดังกล่าวอยู่ภายใต้โครงการเสริมสร้างขีดความสามารถของครูและนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน เด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กระทรวงยุติธรรม ซึ่งเป็นโครงการที่ธนาคารเอชเอสบีซีให้การสนับสนุน ซึ่งกิจกรรมเป็นส่วนหนึ่งของงานพัฒนาเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนให้มีความรู้และทักษะทางด้านคอมพิวเตอร์และไอที ปัจจุบันมีการดำเนินงานในศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน 18 แห่ง และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน 19 แห่ง รวมทั้งสิ้น 37 แห่ง ในปี 2564 ได้รับการสนับสนุนจากทางธนาคารเอชเอสบีซี ในการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมทางด้านไอที หลักสูตรทางด้านการจัดการการเงินและการออม การทำงานจิตอาสาจิตสาธารณะ (มูลนิธิเทคโนโลยีสารสนเทศ, 2564)

รูปที่ 4.4.1 การแข่งขันสร้างสื่อ “COVID-19 กับชีวิตที่เปลี่ยนไป เราทำอะไรได้บ้าง”
ที่มา: มูลนิธิเทคโนโลยีสารสนเทศฯ (2564)

4) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

ปี 2564 สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ได้จัดโครงการ Internet for Better Life หรือ IFBL มีเป้าหมายในการพัฒนาให้คนไทยเป็นพลเมืองดิจิทัลที่มีคุณภาพ โดยกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ร่วมโครงการจะได้เรียนรู้ “หลักสูตรการสร้างความรู้ความตระหนักรู้ในการใช้อินเทอร์เน็ต” ซึ่งเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นโดยอิงมาตรฐานสากลจาก DQ Institute เป็นสถาบันวิจัยชั้นนำด้านความฉลาดทางดิจิทัล มีการปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับพฤติกรรม วัฒนธรรม และสถานการณ์การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของคนไทย โดยการเรียนรู้จะมีการวัดประเมินผลก่อนเรียนและหลังเรียนร่วมด้วย ซึ่งให้ความรู้เนื้อหา 5 ด้าน คือ 1) ด้านอัตลักษณ์ดิจิทัล (Digital Identity) สร้างความตระหนักรู้ในการสร้างตัวตนบนโลกออนไลน์ ให้เข้าใจ และระมัดระวังในการเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวบนโลกออนไลน์ 2) ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสม (Digital Use) สร้างความเข้าใจในการจัดสรรเวลาหน้าจอได้อย่างสมดุล และรับรู้ผลกระทบต่อสุขภาพกายและจิตใจจากการใช้งานอินเทอร์เน็ตทั้งกับตนเองและผู้อื่น 3) ด้านการจัดการความปลอดภัยในโลกดิจิทัล (Digital Security) สร้างความตระหนักรู้ถึงพฤติกรรมเสี่ยงหรือความไม่ปลอดภัยที่อาจเกิดขึ้นบนโลกดิจิทัล รวมทั้งสร้างความเข้าใจต่อประเด็นภัยคุกคามไซเบอร์ที่เป็นอันตรายต่อข้อมูล ระบบ และอุปกรณ์ รวมทั้งรู้จักวิธีหรือเครื่องมือเบื้องต้นที่จะช่วยป้องกัน และรับมือกับภัยคุกคามได้ 4) ด้านการรู้เท่าทันดิจิทัล (Digital Literacy) สร้างองค์ความรู้ให้เข้าใจความหลากหลายของข้อมูลบนโลกดิจิทัล ให้สามารถค้นหา วิเคราะห์ และเผยแพร่เนื้อหาที่ถูกต้องตามหลักกฎหมายและ

จริยธรรม และ 5) ด้านการสื่อสารดิจิทัล (Digital Communication) สร้างความเข้าใจถึงความสำคัญของผลกระทบจากการสร้างร่องรอยดิจิทัลทั้งทางบวกและลบ รู้จักเครื่องมือและวิธีการในการจัดการร่องรอยทางดิจิทัลที่ดี และการมีปฏิสัมพันธ์เพื่อสร้างความร่วมมือที่ดีบนโลกดิจิทัล โดยในปี 2564 มหาวิทยาลัยขอนแก่นได้นำร่องนำหลักสูตรพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizen) ไปทดลองใช้และเริ่มเผยแพร่แก่กลุ่มเด็กและเยาวชนในจังหวัดต่าง ๆ ในหลายภูมิภาค เช่น จังหวัดน่าน ตระกูลนครพนม เลย ขอนแก่น สระบุรี ลพบุรี ชลบุรี รวมทั้งกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยมีเยาวชนเข้าร่วมอบรมในโครงการจำนวน 237 คน โดยจากการใช้แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนกลุ่มเยาวชน พบว่า เยาวชนมีสมรรถนะพื้นฐานก่อนการอบรมในด้านอัตลักษณ์ดิจิทัลสูงสุดที่ร้อยละ 57.35 และด้านการจัดการความปลอดภัยในโลกดิจิทัลต่ำสุด ร้อยละ 43.55 แต่เมื่อผ่านการอบรมแล้วพบว่ากลุ่มเยาวชนมีผลการทดสอบสมรรถนะความเป็นพลเมืองดิจิทัลสูงขึ้นจากการอบรมที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 48.48 เป็นร้อยละ 74.10 โดยมีผลการทดสอบด้านการรู้เท่าทันดิจิทัล (Digital Literacy) สูงสุดถึงร้อยละ 77.63 (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์, 2564)

รูปที่ 4.4.2 โครงการ Internet for Better Life
ที่มา: สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (2564)

5) สำนักข่าวไทย อสมท.

ปี 2564 ศูนย์ข่าวก่อนแชร์ สำนักข่าวไทย อสมท. ร่วมกับกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ และสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (ETDA) จัดค่าย “นักสืบสายข่าว x ข่าวก่อนแชร์สโมสร” เพื่อยกระดับความรู้เท่าทันข่าวปลอมและภัยไซเบอร์ในครอบครัว ชุมชน สังคม ซึ่งเป็นครั้งแรกกับ Virtual Camp หรือค่ายออนไลน์แนวใหม่ โดยเรียนรู้จากที่บ้านสู่การเป็นเครือข่ายสร้างสังคมปลอดภัยข่าวปลอม

โดยหลักสูตร “นักสืบสายข่าว x ข่าวก่อนแชร์สโมส” เป็นหลักสูตรที่ให้ความสำคัญในการเสริมสร้างความรู้เท่าทันข่าวปลอมและภัยไซเบอร์ เพราะเด็กและเยาวชนคือกุญแจแห่งการรู้เท่าทันในครอบครัว จึงชูศักยภาพ ต่อยอดประสบการณ์ให้เยาวชน ครู และผู้สูงวัย ผนึกกำลังเครือข่ายความรู้เท่าทันในสังคม ครอบคลุมทั้งในครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศ โดยนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ครู และผู้สูงวัยทั่วประเทศมีสิทธิสมัครเข้าโครงการ เพื่อเริ่มต้นเป็นกุญแจสำคัญเพื่อการเปลี่ยนแปลงและร่วมเป็นเครือข่ายนักสืบสายข่าวฯ เปิดรับสมัครผู้เข้าอบรมทั้งหมด จำนวน 500 คน จากนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 300 คน ตัวแทนครู 50 คน จาก 50 โรงเรียน จาก 25 จังหวัด และผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 150 คน จาก 5 จังหวัด ผู้เข้าอบรมจะได้รับการฝึกฝนทักษะการรู้เท่าทันอย่างรอบด้านกับผู้เชี่ยวชาญจากองค์กรต่าง ๆ อาทิ ศูนย์ข่าวก่อนแชร์ สำนักข่าวไทย อสมท. อาจารย์คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ ศูนย์พิทักษ์เด็กสตรี และปราบปรามการค้ามนุษย์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ร่วมถ่ายทอดประสบการณ์และฝึกฝนทักษะการตรวจสอบข้อเท็จจริง เรียนรู้และผลิตสื่อเสียง ซึ่งผู้อบรมจะได้ลงมือจริงในการผลิตเนื้อหาสื่อเสียงและได้รับการเผยแพร่ผลงานผ่านสื่อในเครือสำนักข่าวไทย อสมท. ตลอดหลักสูตรเป็นการอบรมผ่านภาพเสมือนจริง เรียนสนุกและท้าทายไปกับกิจกรรมต่าง ๆ พร้อมเป็นชุมชนต้นแบบแห่งการรู้เท่าทันข่าวปลอม หลังจบหลักสูตรผู้เข้าร่วมการอบรมจะได้รับชุดสำเร็จการศึกษา ประกาศนียบัตร และของที่ระลึกที่จัดทำพิเศษ (กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์, 2564)

รูปที่ 4.4.3 หลักสูตร Virtual Camp “นักสืบสายข่าว x ข่าวก่อนแชร์สโมส”
ที่มา: กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ (2564)

6) สำนักข่าว Thai PBS

องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย (ส.ส.ท.) หรือ ไทยพีบีเอส ดำเนินการจัดโครงการวันเด็ก ภายใต้ชื่องาน ด.เด็กคิดดี Thai PBS Kids Day ณ สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส ด้วยเล็งเห็นความสำคัญของเด็กและเยาวชนที่จะเติบโตไปเป็นทรัพยากรอันมีค่าของประเทศ อีกทั้งไทยพีบีเอสยังมุ่งเน้นการเป็น “Learning Space for All หรือพื้นที่การเรียนรู้สำหรับทุกคน” จึงได้ร่วมมือระหว่างผู้ผลิตรายการเด็กและภาคีเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อเปิดพื้นที่การเรียนรู้ การแสดงออกอย่างสร้างสรรค์

รวมถึงเป็นการจุดประกายสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กและเยาวชน ให้เติบโตและใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข ในปี 2564 ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ตั้งแต่ช่วงต้นปี 2563 ไทยพีบีเอส จึงได้ดำเนินโครงการวันเด็กแห่งชาติในรูปแบบใหม่ เพื่อความปลอดภัยจากเชื้อโควิด-19 ภายใต้ชื่อกิจกรรม “Thai PBS Learning Space for Kids” โดยให้เด็ก เยาวชน และผู้ปกครอง สามารถเข้าร่วมกิจกรรมวันเด็กแห่งชาติในรูปแบบออนไลน์ เพื่อลดความเสี่ยงการรับเชื้อโควิด-19 ซึ่งจากการร่วมกิจกรรมที่มีจำนวนผู้เข้าร่วมงานจำนวนมาก โดยเด็กและเยาวชนยังคงสามารถเรียนรู้ และร่วมสนุกได้อย่างไม่สะดุดกับกิจกรรมพิเศษจาก 5 รายการเด็กไทยพีบีเอส อาทิ ชมคลิปสารคดีการประดิษฐ์สิ่งของจากอุปกรณ์ใกล้ตัว กับรายการสอนศิลป์ เติมแต่งจินตนาการด้วยการระบายสีกับสมุดภาพ จากรายการขบวนการ Fun น้ามน เรียนรู้ส่วนผสมอาหารและทดลองเป็นเชฟง่าย ๆ กับรายการหม้อข้าวหม้อแกง เด็กที่รักการอ่าน สามารถร่วมตอบคำถามสุดสนุก จากรายการทำให้อ่าน เรียนรู้การทำภาพเคลื่อนไหว จากรายการ Kid Rangers เป็นต้น (สำนักข่าวไทยพีบีเอส, 2564)

7) สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการเรียนรู้และเตือนภัย

ปี 2564 กรมกิจการเด็กและเยาวชน ร่วมกับสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยเพื่อการเรียนรู้และเตือนภัย กรมประชาสัมพันธ์ ร่วมกันจัดโครงการความร่วมมือเผยแพร่รายการวิทยุเด็กและเยาวชน โดยผลิตรายการ คัดสรรสาระดี และรายการเกาะติดสะกิดข่าว ซึ่งเป็นรายการที่นำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับเด็ก เยาวชน และครอบครัว ในช่วงเวลา 17.00 – 18.00 น. ทุกวันจันทร์ถึงวันศุกร์ และพร้อมเป็นแม่ข่ายให้กับสถานีวิทยุทั่วประเทศ รับสัญญาณรายการร่วมกับสถานีวิทยุเยาวชนออนไลน์ โดยโครงการมีวัตถุประสงค์หลักร่วมกันเพื่อสนับสนุน ส่งเสริม และเผยแพร่รายการวิทยุเพื่อเด็ก เยาวชน และรายการสร้างสรรค์สังคม โดยมีสถานีวิทยุกระจายเสียงในเครือข่าย 50 องค์กร จำนวน 1,000 สถานี ร่วมรับสัญญาณรายการวิทยุเด็กและเยาวชนสร้างสรรค์สังคม DCY Radio Network ในช่วงเวลา 16.00 – 17.00 น. หรือ 17.00 – 18.00 น. (ตามผังรายการแต่ละสถานี) ในรูปแบบรับสัญญาณรายการสด หรือนำเทปรายการไปเผยแพร่ รวมถึงนำข้อมูลข่าวสารไปเผยแพร่ในรายการของแต่ละสถานีในสังกัดทั่วประเทศ รวมไปถึงสนับสนุนให้เด็กและเยาวชน สภาเด็กและเยาวชนในระดับจังหวัดได้มีส่วนร่วมในการผลิตรายการวิทยุเด็กและเยาวชน อีกทั้งยังเป็นเครือข่ายสถานีวิทยุคุ้มครองเด็กในการสอดส่องดูแลเด็กในชุมชน ซึ่งสื่อวิทยุกระจายเสียงในระดับท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนและสังคมเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะส่งเสริมและสนับสนุนสื่อดี และเปิดพื้นที่ให้เด็กและเยาวชนได้มีส่วนร่วมในการผลิตรายการวิทยุ เป็นการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่มีสมรรถนะพึ่งตนเองได้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเป็นพลเมือง เก่งดีมีสุข และสร้างสรรค์ (มติชนออนไลน์, 2564)

8) สำนักข่าวต้นกล้านิวส์

ปี 2564 โครงการอบรมเชิงปฏิบัติการนักข่าวเยาวชนต้นกล้านิวส์ ออนไลน์ รุ่นที่ 1 ซึ่งเป็นโครงการนำร่องในการบูรณาการความร่วมมือระหว่างกรมกิจการเด็กและเยาวชน สมาคมเยาวชนมิตรภาพ

สำหรับศตวรรษที่ 21 ประเทศไทย สำนักข่าวต้นกล้านิวส์ สถานีวิทยุเยาวชนออนไลน์ สถานีเด็ก Kids Station รายการเกาะติดสะกิดข่าว รายการคุยข่าวเล่าเรื่อง รายการมอนิ่งแมกกาซีน ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์ และรายการสุขแบบไทยใจพอเพียง ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 โดยโครงการมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้มีประสบการณ์ในการเป็นนักข่าววิทยุและโทรทัศน์ สร้างแรงบันดาลใจให้กับเด็กและเยาวชนที่มีความฝันที่อยากประกอบอาชีพนักข่าว โดยมีเด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 15 – 18 ปี ผ่านการคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ จำนวน 44 คน เด็กและเยาวชนทั้งหมดจะได้เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ จากคณะวิทยากรที่มีความรู้และประสบการณ์ในวงการข่าววิทยุและโทรทัศน์ โดยผู้ที่ผ่านการอบรมจะได้รับเกียรติบัตร และบัตรนักข่าวเยาวชนอาสา “ต้นกล้านิวส์” จากสำนักข่าวต้นกล้านิวส์ (มติชนออนไลน์, 2564)

9) มุลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย

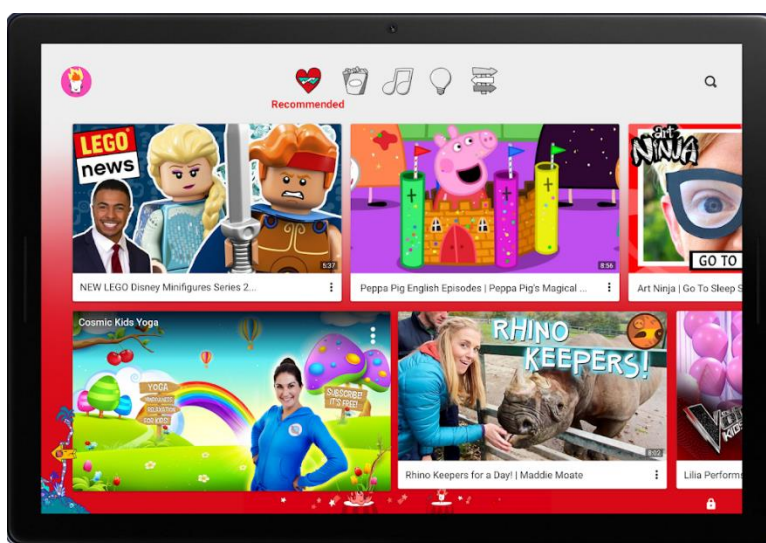
ปี 2564 โครงการเว็บไซต์ธนาคารหนังสือเพื่อเด็กปฐมวัยออนไลน์ เป็นโครงการความร่วมมือระหว่าง สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย มูลนิธิสร้างเสริมวัฒนธรรมการอ่าน และมูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย โดยเป็นโครงการเพื่อสร้างสมรรถนะเด็กปฐมวัยในยุคดิจิทัล “100 เล่ม 100 การเรียนรู้ 100 กิจกรรมสร้างสรรค์ ร้อยพลังพื้นที่เรียนรู้ออนไลน์เพื่อเด็กปฐมวัย” โดยมีเว็บไซต์ธนาคารหนังสือเพื่อเด็กปฐมวัยออนไลน์คือ www.earlychildhoodbookbank.com ซึ่งเป็นการรวบรวมหนังสือจำนวนมากมาย มีกิจกรรมเสริมทักษะการเรียนรู้สำหรับเด็ก การรวบรวมสาระน่ารู้เพื่อส่งเสริมการอ่านและการพัฒนาการของเด็ก ตลอดจนรวบรวมเทคนิควิธีการดูแลเด็กจากบุคลากรทางการแพทย์และนักวิชาการหลายท่าน เพื่ออาศัยเป็นเวทีออนไลน์ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนาเด็กให้อยู่กับเทคโนโลยีดิจิทัลในทางสร้างสรรค์และปลอดภัย (สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล, 2564)

รูปที่ 4.4.4 เว็บไซต์ธนาคารหนังสือเพื่อเด็กปฐมวัยออนไลน์
ที่มา: สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (2564)

10) YouTube Kids

บริษัท YouTube ได้พัฒนาแอปพลิเคชันที่ชื่อว่า YouTube Kids เปรียบเสมือนโลกแห่งการเรียนรู้และความสนุกสนานที่สร้างมาสำหรับเด็ก ๆ เพื่อให้เด็กสำรวจโลกผ่านวิดีโอออนไลน์ได้อย่างปลอดภัยและง่ายยิ่งขึ้น ตั้งแต่รายการ เพลงโปรด และอื่น ๆ อีกมากมาย นอกจากนี้ยังมีการควบคุมโดยผู้ปกครองเพื่อให้สามารถปรับแต่งรูปแบบการใช้งานให้เหมาะสมกับความต้องการของครอบครัวได้ เพื่อให้โลกออนไลน์มีความปลอดภัยยิ่งขึ้นสำหรับเด็ก โดยการผสมผสานของตัวกรอง ความคิดเห็นของผู้ใช้ และการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่เพื่อทำให้วิดีโอใน YouTube Kids เหมาะสำหรับเด็กและครอบครัว โดยสามารถกำหนดเนื้อหาสร้างโปรไฟล์สำหรับเด็ก การบล็อกเนื้อหาที่เป็นอันตราย การเช็คประวัติการใช้งาน การควบคุมการค้นหา การตั้งค่าจับเวลาเพื่อจำกัดระยะเวลาใช้งาน การรายงานวิดีโอที่ส่มเสี่ยง (YouTube Kids, 2564)

รูปที่ 4.4.5 ตัวอย่างแอปพลิเคชัน YouTube Kids
ที่มา: YouTube Kids (2564)

จากการยกตัวอย่างบทบาทสื่อกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับด้านสื่อถือได้ว่า มีบทบาทอย่างมากในการขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งถือเป็นการปรับตัวให้เข้ากับยุคของเทคโนโลยีข่าวสาร เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดความตระหนักในการพัฒนา ปกป้อง และสร้างการมีส่วนร่วมในเด็กและเยาวชน อย่างไรก็ตาม การพัฒนาสื่อที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน มักเผชิญกับอุปสรรคในรูปแบบของความยั่งยืนในระยะยาว กลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายและทั่วถึง รวมถึงความรับผิดชอบร่วมกันของสาธารณะในการใช้ประโยชน์จากสื่อ การพัฒนาสื่อมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้มีความเหมาะสมกับเด็กและเยาวชนที่มีความแตกต่างกันในแต่ละช่วงวัย รวมถึงมีความทันสมัยทันต่อสภาพเหตุการณ์ปัจจุบันหรือแนวโน้มในอนาคต ดังนั้น จากโครงการ/กิจกรรมที่ยกตัวอย่าง หากพิจารณากิจกรรมที่สามารถนำไปพัฒนาเป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) คือ โครงการ Internet for Better Life ของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เนื่องด้วยการเป็นพลเมืองดิจิทัล ถือเป็นเรื่องพื้นฐานของคนทุกช่วงวัยในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การปลูกฝังทักษะที่ดีและถูกต้อง

ในการใช้เทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ ควรได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนำไปดำเนินการให้ครอบคลุมอย่างทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย

4.5 อาสาสมัครกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ปี 2564 องค์กรที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชน เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กและเยาวชน ผ่านการทำงานในลักษณะเป็นกลุ่ม/คณะ เครือข่าย ตัวแทนองค์กร และอาสาสมัคร โดยการทำงานทั้งในส่วน การสนับสนุน ส่งเสริม เพื่อยกระดับการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับเด็กและเยาวชน โดยยกตัวอย่างองค์กรและ ตัวอย่างกิจกรรม ดังนี้

1) เครือข่ายสิทธิเด็กประเทศไทย

กรมกิจการเด็กและเยาวชน ร่วมกับ เครือข่ายสิทธิเด็กประเทศไทย ได้ประชุมเพื่อหารือแนวทางการร่วมมือในการขับเคลื่อนแนวทางการพัฒนาระบบเลี้ยงดูทดแทน แนวทางความร่วมมือในการขับเคลื่อน การดำเนินงานตามข้อมติสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็ก ในประเด็นเด็กขาดการอุปการะเลี้ยงดู จากบิดา มารดา ทั้งนี้ ผลการประชุมจะนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายและกระบวนการพัฒนาระบบการเลี้ยงดู ทดแทนที่ได้มาตรฐานและมีคุณภาพสำหรับเด็กทุกคนในประเทศไทย โดยมุ่งหารือแนวทางการปฏิรูปกฎหมาย และนโยบายระดับชาติเพื่อสนับสนุนการการดำเนินงานที่ของครอบครัว และป้องกันการแยกเด็กออกจาก ครอบครัวโดยไม่จำเป็น โดยมีการหารือถึงการดำเนินงานที่จำเป็นเพื่อให้การเลี้ยงดูทดแทนเป็นทางเลือก สำหรับเด็กที่ไม่สามารถอยู่กับพ่อแม่ได้เท่านั้น โดยระบบดังกล่าวต้องมีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็น ครอบครัวให้มากที่สุด รวมถึงการสร้างหลักประกันให้เด็กกลุ่มเปราะบางสามารถเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานและ บริการที่ส่งเสริมการการดำเนินงานที่ของครอบครัวได้ (ผู้จัดการออนไลน์, 2564)

2) อาสาสมัครฉันคือยูนิเซฟ (I AM UNICEF)

ปี 2564 ยูนิเซฟได้จัดส่งอุปกรณ์ป้องกันโรคกว่า 100,000 ชิ้น ไปยังชุมชนคลองเตย ซึ่งประกอบด้วย สบู่ เจลแอลกอฮอล์ล้างมือ สเปรย์แอลกอฮอล์ น้ำยาฆ่าเชื้อ และหน้ากากอนามัย เพื่อช่วยปกป้องเด็กและ ครอบครัว ตลอดจนอาสาสมัครและเจ้าหน้าที่ชุมชนจากการแพร่ระบาด นอกจากนี้ ยูนิเซฟจะจัดส่งนมยูเอชที หนังสือ ของเล่น และอุปกรณ์การเรียน เพื่อช่วยส่งเสริมสุขภาพของเด็ก ๆ และให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่าง ต่อเนื่องในช่วงการแพร่ระบาด นอกจากนี้ ยูนิเซฟระดมพลังอาสาสมัครผ่านเครือข่ายของโครงการ งานอาสาสมัครฉันคือยูนิเซฟ (I AM UNICEF) ซึ่งได้จัดทำชุดข้อมูลอินโฟกราฟิก โปสเตอร์ แผ่นพับ รวมถึง เสียงตามสายในชุมชน เพื่อให้ความรู้เรื่องการดูแลตัวเอง ให้คำแนะนำสำหรับพ่อ แม่ และคนในชุมชน และ ช่วยกระจายข่าวสารต่าง ๆ รวมถึงมาตรการของรัฐบาล เพื่อให้คนในชุมชนคลองเตยเข้าถึงข้อมูลที่จำเป็นและ เท่าทันสถานการณ์ ยูนิเซฟยังได้ร่วมสนับสนุนสายด่วนสำหรับชุมชนเพื่อสื่อสารข้อมูลที่สำคัญและตอบข้อ สงสัยต่าง ๆ ยกตัวอย่างเช่น คำแนะนำเรื่องการกักตัว วิธีการเข้ารับการตรวจหาเชื้อโควิด-19 ใครคือกลุ่มเสี่ยง และการปฏิบัติตัวเมื่อสมาชิกในครอบครัวที่ติดเชื้อ (องค์กรยูนิเซฟ ประเทศไทย, 2564)

3) เครือข่ายยูริพอร์ต

ด้วยความตั้งใจที่จะสนับสนุนให้เกิดโอกาสสำหรับเด็กและเยาวชนในการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ รวมถึงได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและความเป็นอยู่ของเด็กและเยาวชน องค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ หรือ ยูนิเซฟ ประจำประเทศไทย จึงได้ริเริ่มโครงการยูริพอร์ต ประเทศไทย (U-Report Thailand) โดยยูริพอร์ต เป็นเครื่องมือสื่อสารออนไลน์บนแพลตฟอร์ม RapidPro ซึ่งสนับสนุนโดยองค์การยูนิเซฟ และสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันเฟสบุ๊กแมสเซนเจอร์ (Facebook Messenger) เพื่อส่งโพลสำรวจภายใต้หัวข้อต่าง ๆ เก็บข้อมูลและความคิดเห็นของวัยรุ่นและเยาวชนไทย ปัจจุบันยูริพอร์ตมีอยู่ใน 50 ประเทศ และมีสมาชิกยูริพอร์ตมากกว่า 5.5 ล้านคนทั่วโลก ส่วนในประเทศไทย มีสมาชิกกว่า 9,500 คน โดยส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ยระหว่าง 15 – 24 ปี และมีอัตราการตอบโพลเฉลี่ยร้อยละ 30 ซึ่งผลโพลที่ได้จะถูกใช้เพื่อประกอบการวางแผนนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน พร้อมทั้งเป็นข้อมูลประกอบให้แก่ยูนิเซฟและพันธมิตรของยูนิเซฟ ซึ่งรวมถึงหน่วยงานภาครัฐ องค์กรเอ็นจีโอ และเครือข่ายเด็กและเยาวชนต่าง ๆ (องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย, 2564)

4) มุลินิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.)

ปี 2564 มุลินิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก ได้จัดตั้ง “กองทุนช่วยเหลือเด็กและครอบครัวในสภาวะวิกฤตโควิด-19” ด้วยความเชื่อที่ว่า ทุกคนล้วนอยากช่วยเหลือผู้อื่นในยามลำบากตามกำลังของตัวเองทั้งสิ้น และด้วยศักยภาพของมุลินิธิในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่ต้องประสบกับความยากลำบาก ขาดแคลน และไม่สามารถป้องกันตนเองได้ กองทุนช่วยเหลือจึงเป็นหัวใจสำคัญในการส่งต่อความช่วยเหลือให้แพร่กระจายในวงกว้างทั้งในพื้นที่ชุมชนเมือง ชนบท และ สามจังหวัดชายแดนใต้ โดยกองทุนฯ สามารถบริจาคได้ทั้งเงินหรือช่วยเหลือขั้นพื้นฐานด้านอาหาร ทุนประกอบอาชีพ หน้ากากอนามัยสำหรับเด็ก เจลล้างมือ และสิ่งต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับครอบครัวที่ต้องหยุดงานจากสถานการณ์โควิด-19 (มุลินิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก, 2564)

5) มุลินิธิเครือข่ายเพื่อนกะเทยเพื่อสิทธิมนุษยชน

ปี 2564 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมกับมุลินิธิเครือข่ายเพื่อนกะเทยเพื่อสิทธิมนุษยชน จัดเวทีเสวนา “เรื่องเล่าสายรุ้ง We Are Different : A Journey of the Rainbow” และเปิดตัว “คู่มือผู้ปกครองในการดูแลบุตรหลานหลากหลายเพศ” เพื่อเป็นสื่อกลางการเรียนรู้ สร้างความเข้าใจผู้ปกครองให้รู้จักวิถีดูแลเด็กและเยาวชนที่มีความหลากหลายทางเพศ การดำเนินงานชี้ให้เห็นถึงสถานการณ์ความกังวลของครอบครัวที่มีบุตรหลานหลากหลายทางเพศ 3 ประเด็น คือ 1) ไม่กล้าเปิดเผยตัวตน เพราะกลัวไม่ได้รับการยอมรับ หรือถูกกระทำความรุนแรงจากครอบครัวและสังคม 2) ไม่กล้าเปิดเผยหรือเปลี่ยนร่างกายให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศ เพราะมีข้อจำกัดในชีวิต และ 3) มีความกังวลต่ออนาคตด้านการศึกษาและหน้าที่การงาน สอดคล้องกับการศึกษาอีกหลายฉบับทั้งของไทยและต่างประเทศ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการสนับสนุนการจัดทำคู่มือ เพื่อสร้างพื้นที่แห่งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พื้นที่สร้างความรู้ความเข้าใจ

จนเกิดพื้นที่ปลอดภัย ระหว่างพ่อ แม่ ผู้ปกครอง กับบุตรหลานหลากหลายเพศ รวมไปถึงคำแนะนำต่อการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพสำหรับผู้ที่มีความหลากหลายเพศ เพราะสุขภาวะที่ดีเริ่มต้นได้ที่บ้าน เมื่อครอบครัวรับฟังบุตรหลานด้วยความรักและความเข้าใจ บุตรหลานจะกล้าเปิดเผยตัวเองมากขึ้น มีความมั่นใจและมีความสุขในการใช้ชีวิตในแบบของตัวเอง (มติชนออนไลน์, 2564)

6) องค์การเฟรนด์อินเตอร์เนชันแนล ประเทศไทย (เพื่อน เพื่อน)

องค์การเฟรนด์อินเตอร์เนชันแนล ประเทศไทย ได้ร่วมกับ กรมกิจการเด็กและเยาวชน ในการจัดระบบการคุ้มครองเด็กผ่านการเสริมสร้างศักยภาพของเจ้าหน้าที่ในสถานสงเคราะห์และบ้านพักเด็ก และครอบครัวทั่วประเทศในการปฏิบัติงานตามกรอบการปฏิบัติงานการคุ้มครองเด็กอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2558 จนถึงปัจจุบัน โดยทำงานคุ้มครองเด็กตลอด 24 ชั่วโมง และในปี 2564 ซึ่งสถานการณ์โควิด-19 ระบาดอย่างรุนแรง องค์การเฟรนด์อินเตอร์เนชันแนล ประเทศไทย ดำเนินงานด้วยการอบรมทบทวนและเพิ่มพูนความรู้ใหม่ ๆ ให้แก่เจ้าหน้าที่ อาทิ สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท สถานแรกรับเด็กหญิงบ้านธัญญพร จังหวัดปทุมธานี โดยปรับเป็นการอบรมออนไลน์ และยังอบรมอย่างต่อเนื่องในทุก ๆ สถานสงเคราะห์ (องค์การเฟรนด์อินเตอร์เนชันแนล ประเทศไทย, 2564)

7) มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก

ปี 2564 กรมกิจการเด็กและเยาวชน ร่วมกับการเคหะแห่งชาติ มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก และสภาเด็กและเยาวชนเขตดินแดง จัดกิจกรรมเยาวชนรักษ์โลกและสิ่งแวดล้อม และกิจกรรมสร้างความตระหนักรู้ให้แก่เด็ก เยาวชน และครอบครัว ภายใต้ชื่อกิจกรรม “ความปลอดภัยในเด็ก” เพื่อเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมและตระหนักเห็นถึงความสำคัญของการคัดแยกขยะ รวมไปถึงการส่งเสริมและให้ความสำคัญกับการคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากปัญหาความรุนแรง ในงานดังกล่าว อาสาสมัครผู้พิทักษ์เด็กนำกิจกรรมเกมบันไดงู “เด็กพิชิตภัย” และเกมค้นหาจุดเสี่ยงและอันตรายให้เด็ก ๆ ได้เล่นและเรียนรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยที่สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในบ้านและนอกบ้าน ภัยทางกายภาพ สิ่งแวดล้อม และภัยจากบุคคล โดยมีโปสเตอร์การเลี้ยงดูเด็กมอบให้ผู้ปกครองเพื่อนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการเลี้ยงดูบุตรหลานให้ปลอดภัย (มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก, 2564)

8) มูลนิธิสายเด็ก 1387

เดอะฮับสายเด็กก่อตั้งโดยมูลนิธิสายเด็ก เพื่อเป็นศูนย์พักพิงให้กับเด็กกลุ่มเปราะบางอายุต่ำกว่า 18 ปี ให้มีที่พึ่งพิงเรื่องอาหารและที่พักและให้คำปรึกษา นับตั้งแต่การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในปี 2564 เดอะฮับต้องงดให้ที่พักพิงแก่เด็ก ๆ เป็นการชั่วคราว ตามคำสั่งของศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยก่อนเกิดการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ศูนย์แห่งนี้มีเด็กมาพักมากถึง 15 คนในแต่ละคืน ซึ่งเดอะฮับได้ให้ความช่วยเหลือและบริจาคสิ่งของมากกว่า 10,000 ครั้งในแต่ละปีให้กับเด็กเปราะบาง เด็กบางคนอายุเพียง 11 ขวบ และเดอะฮับได้ให้คำปรึกษาและทำงานใกล้ชิดกับเด็กมากกว่า 400 เคส และกว่าครึ่งถูกปิดเคสเรียบร้อยแล้ว ซึ่งนั่นหมายความว่าเด็กบางคนหาทางออกจากวงจรสถานะ

ไว้ที่อยู่อาศัยที่แสนจะเลวร้ายนี้ได้สำเร็จ การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้งานของเดอะฮับมีความสำคัญต่อเด็กที่อาศัยอยู่บนถนนมากกว่าช่วงเวลาไหน ๆ เพราะสถานการณ์ปัจจุบันทำให้การอาศัยบนถนนที่เคยยากลำบากอยู่แล้ว กลับยิ่งลำบากและอันตรายสำหรับเด็กเปราะบางกว่าเดิม เพราะต้องค้นหาที่พักที่สะอาดและปลอดภัย (องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย, 2564)

9) มุลนิธิเพื่อเด็กพิการ

ปี 2564 ได้จัดกิจกรรมฟื้นฟูในรูปแบบออนไลน์คือการฝึกการเคลื่อนไหว (โตสะโฮ) โดยมีหลักสำคัญในการช่วยเหลือเด็กสมองพิการ (Cerebral Palsy : CP) อาทิ การฝึกกิจวัตรประจำวันให้เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองในกิจวัตรประจำวันต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง หรือสามารถช่วยเหลือตนเองได้มากที่สุดเต็มตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน เช่น การเคี้ยว การกลืน การจับช้อน การถอดและใส่เสื้อผ้า การอาบน้ำ เป็นต้น ในขณะที่กายภาพบำบัด ฝึกให้เด็กสามารถทรงตัว นั่ง ยืน หรือเดินได้ด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดความพยายามที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่เด็กจะต้องได้รับการฟื้นฟูอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง มิฉะนั้นอาจทำให้ข้อต่าง ๆ ตึงเครียด แข็งเกร็ง หรือมีสภาพความพิการเพิ่มขึ้น และต้องได้รับการฟื้นฟูทั้งด้านการแพทย์ เช่น การกายภาพบำบัด กิจกรรมบำบัด อรรถบำบัดหรือการฝึกพูด การเตรียมความพร้อมทางการเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ซึ่งเด็กสมองพิการ จะต้องได้รับฟื้นฟูในทุกด้านตามความเหมาะสมของเด็กแต่ละคน (มูลนิธิเพื่อเด็กพิการ, 2564)

10) มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย

ปี 2564 มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย ได้จัดทำโครงการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนทางด้านดนตรี โรงเรียนบ้านยางเปา อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ดนตรีเป็นสื่อในการสร้างแรงจูงใจกับนักเรียนในการมาโรงเรียน การฝึกฝนให้เกิดทักษะทางด้านดนตรี ความกล้าแสดงออก ความมีวินัย และยังเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ห่างไกลจากปัญหาเสพติด ซึ่งจากการดำเนินโครงการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับนักเรียนอย่างมากมาย ทั้งนี้นอกจากประโยชน์ที่เกิดกับนักเรียนแล้ว การดำเนินโครงการยังก่อให้เกิดประโยชน์กับชุมชน ภาพแห่งความสุขและความภูมิใจของผู้ปกครองที่เห็นพฤติกรรมของลูกหลานเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี ปัญหาเสพติดและการมั่วสุมของเยาวชนในชุมชนมีแนวโน้มที่ลดลง โครงการส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนทางด้านดนตรี เป็นหนึ่งในหลายโครงการที่มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทยได้เข้าไปให้ความช่วยเหลือ โดยการสนับสนุนจากผู้อุปการะเพื่อสร้างความอยู่ดีมีสุขให้แก่เด็ก ครอบครัว และชุมชนที่ยากไร้ ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน (มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย, 2564)

11) มูลนิธิยุวพัฒน์

ปี 2564 มูลนิธิยุวพัฒน์ มอบทุนการศึกษาช่วยเหลือเด็กขาดโอกาสเป็นรายบุคคล โดยมีจำนวนนักเรียนที่อยู่ในความดูแลจำนวน 7,956 คน และกำลังจะจบการศึกษาในเดือนมีนาคม 2565 จำนวน 1,625 คน รวมจำนวนนักเรียนขาดโอกาสที่ได้รับทุนการศึกษาดังแต่ปี 2535-2564 กว่า 17,000 คน มูลนิธิฯ

ร่วมกับองค์กรภาคีด้านการศึกษาและโรงเรียนเครือข่ายในโครงการรื้อยพลังการศึกษา ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาผ่านเครื่องมือการเรียนการสอนต่าง ๆ รวมถึงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน ทั้งนี้ได้มีการปรับรูปแบบและประสานงานภายใต้สถานการณ์โควิด-19 ที่โรงเรียนส่วนใหญ่ยังไม่สามารถเปิดทำการเรียนการสอนได้ตามปกติ มีนักเรียนได้รับประโยชน์โดยตรงจากโครงการใน 3 ด้านหลัก คือ 1) เข้าถึงการศึกษา 2) คุณภาพการศึกษา และ 3) พัฒนาทักษะชีวิต ประมาณ 37,000 คน ในพื้นที่ 88 โรงเรียน 30 จังหวัด และในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 มูลนิธิฯ ได้ร่วมสนับสนุนการระดมทุนแคมเปญ/โครงการขององค์กรและกลุ่มบุคคล เพื่อช่วยเหลือโรงพยาบาล บุคลากรทางการแพทย์ ผู้ป่วย ร้านอาหาร ผู้ที่ได้รับผลกระทบอื่น ๆ และยังคงสนับสนุนภาคีที่ทำงานเพื่อช่วยเหลือประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมด้านต่าง ๆ คือ ด้านการช่วยเหลือเด็กและเยาวชน ด้านการช่วยเหลือฟื้นฟูสุขภาพกายและใจ และด้านการสร้างจิตสำนึกของการมีส่วนร่วมเพื่อส่วนรวม (มูลนิธิยุวพัฒน์, 2564)

จากตัวอย่างกิจกรรมข้อมูลข้างต้น บทบาทอาสาสมัครกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ล้วนแล้วแต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกันคือการยกระดับคุณภาพชีวิตในแต่ละมิติให้กับเด็กและเยาวชน อาสาสมัครที่มักเกิดขึ้นในรูปแบบองค์กร เครือข่าย การรวมกลุ่ม โดยการทำประโยชน์เพื่อสังคมผ่านการบริหารจัดการของการดำเนินงาน ทั้งนี้การดำเนินงานจะสามารถขับเคลื่อนได้อย่างยั่งยืน จำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยที่ผ่านมามีอาสาสมัครหลายกลุ่ม/เครือข่าย ขาดการสนับสนุนทั้งเรื่องงบประมาณหรือบุคลากร อย่างไรก็ตาม การก่อตัวของหลายกลุ่ม/เครือข่าย มักเกิดขึ้นจากปัญหาหรือประเด็นทางสังคมที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไข โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเด็กและเยาวชน การทำงานโดยอาศัยความร่วมมือ แรงกาย แรงใจ แรงสมอง และเวลา จากอาสาสมัคร สามารถบรรลุเป้าหมายการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยก่อให้เกิดผลลัพธ์ต่อตัวเด็กและเยาวชนทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมถึงการแก้ไขปัญหาอย่างรวดเร็วและตรงจุดมากขึ้น ดังนั้น จากโครงการ/กิจกรรมที่ยกตัวอย่าง หากพิจารณากิจกรรมที่สามารถนำไปพัฒนาเป็นแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) คือ โครงการอาสาสมัครฉันคือยูนิเซฟ (I AM UNICEF) เนื่องด้วยคนทุกคน ทุกช่วงวัย ไม่จำกัดเชื้อชาติ เพศ ศาสนา ต่างสามารถช่วยเหลือสังคมได้ในแต่ละรูปแบบ การมีจิตสาธารณะจะช่วยให้สังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างเข้าใจซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดผลดีทั้งผู้ให้และผู้รับ และด้วยสถานการณ์โควิด-19 สังคมยังต้องการการช่วยเหลือที่หลากหลายรูปแบบอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะนำไปสู่สังคมแห่งการแบ่งปันต่อไป

4.6 การส่งเสริมบทบาทครอบครัวต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

บทบาทครอบครัวถือเป็นส่วนสำคัญที่ใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชน การส่งเสริมและพัฒนาให้ครอบครัวมีความเข้มแข็งและตระหนักถึงการดูแลปกป้องเด็กและเยาวชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนเติบโตได้อย่างมีคุณภาพในสังคม รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนประจำปี 2564 จึงยกตัวอย่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและส่งเสริมบทบาทครอบครัว ดังนี้

1) องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย

เนื่องในโอกาสวันเด็กสากล วันที่ 20 พฤศจิกายน 2564 องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย ร่วมกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เครือข่ายสิทธิเด็กประเทศไทย กลุ่มการเลี้ยงดูทดแทน จัดการประชุมระดับชาติด้านการเลี้ยงดูทดแทน เรื่อง "เด็กอยู่ในครอบครัวที่ปลอดภัยและเอาใจใส่" โดยการประชุมมุ่งหารือเรื่องการปฏิรูปกฎหมายและนโยบายระดับชาติเพื่อสนับสนุนการการหาหน้าที่ของครอบครัว และป้องกันการแยกเด็กออกจากครอบครัว โดยได้มีการหารือกับผู้เข้าร่วมถึงการดำเนินงานที่จำเป็นเพื่อให้การเลี้ยงดูทดแทนเป็นทางเลือกสำหรับเด็กที่ไม่สามารถอยู่กับพ่อแม่ได้ โดยระบบดังกล่าวต้องมีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นครอบครัวให้มากที่สุด รวมถึงการสร้างหลักประกันให้เด็กกลุ่มเปราะบางสามารถเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานและบริการที่ส่งเสริมการหาหน้าที่ของครอบครัวได้ การที่เด็กไม่ได้รับการดูแลจากพ่อแม่ จากการถูกแยกจากครอบครัว และการเลี้ยงดูทดแทนที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะในรูปแบบสถานสงเคราะห์ อาจส่งผลกระทบต่อด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมต่อตัวเด็กในระยะยาว เด็กอาจต้องเผชิญกับการถูกบังคับให้อยู่อาศัยร่วมกับผู้อื่น หรือถูกกำหนดตารางในชีวิตประจำวันโดยไม่คำนึงถึงความต้องการเฉพาะตัว และยังอาจถูกจำกัดความสามารถในการเลือกสิ่งที่จะนำไปสู่ประโยชน์สูงสุดอีกด้วย ซึ่งสัดส่วนบุคลากรผู้ปฏิบัติงานด้านสังคมในประเศไทยนั้นค่อนข้างต่ำด้วยจำนวนนักสังคมสงเคราะห์เพียง 4 คนต่อประชากรทุก 100,000 คน เพื่อให้เด็กสามารถอยู่ร่วมกับครอบครัว และป้องกันการถูกแยกจากครอบครัวโดยไม่จำเป็น ยูนิเซฟสนับสนุนให้มีการลงทุนในการจัดบริการเพื่อสนับสนุนการหาหน้าที่ของครอบครัว และสร้างความแข็งแกร่งให้กับบริการระดับชุมชน รวมถึงกำลังคนด้านสังคมเพื่อส่งเสริมครอบครัว โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และองค์การยูนิเซฟ กำลังทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนาแผนปฏิบัติการด้านการเลี้ยงดูทดแทน ที่จะส่งเสริมการจัดบริการเพื่อสนับสนุนการหาหน้าที่ของครอบครัว และมุ่งเน้นการเลี้ยงดูทดแทนในรูปแบบครอบครัว อันได้แก่ครอบครัวเครือญาติ อุปถัมภ์ หรือครอบครัวอุปถัมภ์ แทนที่การดูแลเด็กในสถานสงเคราะห์ โดยจะได้มีการนำผลจากการประชุมไปต่อยอดในแผนปฏิบัติงานเพื่อนำไปสู่การดำเนินงานโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป เพื่อให้แน่ใจว่าเด็กจะได้รับสิทธิในการเติบโตในสภาพแวดล้อมครอบครัวที่ปลอดภัยและเอาใจใส่ (องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย, 2564)

2) การประชุมสมัชชาครอบครัวระดับชาติ ประจำปี 2564

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จัดประชุมสมัชชาครอบครัวระดับชาติ ประจำปี 2564 ภายใต้แนวคิด "ครอบครัวไทยกับการสร้างสมดุลในวิถีชีวิตใหม่" ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบกิจกรรมเสมือนจริงออนไลน์ พร้อมปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “ครอบครัวไทยกับการสร้างสมดุลในวิถีชีวิตใหม่” โดยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายในวงกว้างทั่วประเทศ ซึ่งมีแนวโน้มความรุนแรงมากขึ้นโดยเฉพาะครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาคนและสมาชิกหลายช่วงวัยในครอบครัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบครัวเปราะบางที่มีเด็ก ผู้สูงอายุ คนพิการ ผู้ป่วยติดเตียง และพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว เป็นต้น ซึ่งกระทรวงการพัฒนาสังคมและ

ความมั่นคงของมนุษย์ได้ดำเนินโครงการบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบางรายครัวเรือนระหว่าง 12 กระทรวง 1 หน่วยงาน ด้วยการบูรณาการความร่วมมือในการช่วยเหลือครอบครัวเปราะบางให้ครอบคลุมทุกมิติแบบองค์รวม เพื่อให้สามารถเข้าถึงสิทธิและสวัสดิการ รวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งพาตนเองและครอบครัวได้อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ แต่ละครอบครัวจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้พร้อม กับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงต่อชีวิตวิถีใหม่ เพื่อให้เกิดสมดุลในยุคปกติใหม่ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้วางแนวทางการปรับตัวสำหรับครอบครัวไว้ 5 มิติ ประกอบด้วย 1) เรื่องรายได้ สมาชิกในครอบครัวต้องมีการปรับเปลี่ยนอาชีพ เกิดอาชีพรูปแบบใหม่ โดยกรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ได้เข้าไปดูแลช่วยเหลือเรื่องฝึกทักษะอาชีพที่เหมาะสมกับแต่ละครอบครัวตามต้นทุนที่มีอยู่ เพื่อให้สามารถเลี้ยงดูและพึ่งพาตนเองและครอบครัวได้ เช่น ทำงานจากที่บ้าน (Work From Home หรือ Work From Anywhere) และการหารายได้ทางออนไลน์ เป็นต้น อีกทั้งการให้ความสำคัญกับการมีแหล่งรายได้มากกว่า 1 แหล่ง เนื่องจากความไม่แน่นอนในอาชีพ รายได้มีมากขึ้น 2) เรื่องความเป็นอยู่หรือที่อยู่อาศัย ต้องมีความมั่นคงปลอดภัยของที่อยู่อาศัย การปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวเปลี่ยนไป ต้องมีการเว้นระยะห่างเพื่อความปลอดภัย 3) ต้องเตรียมการเพื่อให้เด็กได้เข้าถึงการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพราะการเรียนออนไลน์ และเด็กอาจเกิดความเครียดจากการเรียนออนไลน์ อุปกรณ์การสื่อสาร และภัยคุกคามทางไซเบอร์ เนื่องจากพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ต้องไปทำงานนอกบ้าน ซึ่งเรื่องพื้นที่ (Space) จึงมีความสำคัญมาก ดังนั้น พ่อ แม่ ผู้ปกครอง ต้องช่วยกันดูแลเอาใจใส่ และมีปฏิสัมพันธ์ภายในครอบครัวอันดีด้วยการอยู่ร่วมกันมากขึ้น 4) เรื่องสุขภาพ ครอบครัวต้องมีความรู้และอุปกรณ์ในการป้องกันตนเองจากโควิด-19 และ 5) การเข้าถึงบริการภาครัฐ ครอบครัวต้องเข้าถึงสิทธิสวัสดิการของรัฐ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ครอบครัวมีรายได้และได้รับสิทธิสวัสดิการของรัฐเพื่อช่วยเหลือครอบครัว ทั้งนี้ จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วน ในการผนึกกำลังการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันครอบครัวอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประเทศสามารถเดินหน้าไปสู่เป้าหมายได้อย่างยั่งยืน (เว็บไซต์รัฐบาลไทย, 2564)

3) ศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดนนทบุรี

ปี 2564 ศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดนนทบุรี ร่วมกับเครือข่ายองค์กรภาครัฐและเอกชน ได้จัดพิธีลงนามบันทึกข้อตกลงสนับสนุนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็ก เยาวชน และครอบครัว ระหว่างศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดนนทบุรี กับเครือข่ายองค์กรภาครัฐและเอกชน เพื่อพัฒนาการศึกษาและฝึกอาชีพ โดยมีหน่วยงานที่ร่วมลงนามความร่วมมือ คือ 1) ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน 2) วิทยาลัยเทคนิคนนทบุรี 3) ค่ายมวย ว.สาครฤทธิ และ 4) โรงเรียนแสงทองเทคโนโลยี ซึ่งเป็นความร่วมมือที่เปิดโอกาสให้เยาวชนได้มีโอกาสกลับตัวเป็นคนดี ทุกหน่วยงานพร้อมที่จะส่งเสริมให้ความรู้ อนาคตจะได้มีอาชีพที่ดี มีโอกาสที่จะอยู่ร่วมกันกับคนอื่นในสังคม (กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, 2564)

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้น การส่งเสริมบทบาทครอบครัวจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ถือเป็นเรื่อง ที่ทุกภาคส่วนต้องให้ความสำคัญอย่างจริงจัง เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีสภาพแวดล้อมที่ดีโดยเฉพาะอย่างยิ่ง

สถาบันครอบครัว เพราะเด็กและเยาวชนต้องได้รับการดูแลอย่างใกล้ชิดจากบุคคลรอบตัว ดังนั้นเด็กและเยาวชนจึงมีสิทธิที่จะเติบโตในสภาพแวดล้อมที่ครอบครัวมีคุณภาพ สร้างความปลอดภัยให้กับเด็กและเยาวชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพผ่านการเลี้ยงดูจากครอบครัว บทบาทของครอบครัวจึงเปรียบเสมือนกระดุมเม็ดแรกในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพ

4.7 การระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนเพื่อทำงานด้านเด็กและเยาวชน

การระดมสรรพกำลังเพื่อทำงานด้านเด็กและเยาวชน เน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กและเยาวชนในด้านต่าง ๆ ผ่านกิจกรรม/โครงการที่จัดต่อเนื่องหรือพัฒนาขึ้นใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และปัญหาในขณะนั้น โดยในปี 2564 ยกตัวอย่างกิจกรรม/โครงการ การระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วน ดังนี้

1) สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2564

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยกรมกิจการเด็กและเยาวชน ได้จัดการประชุมสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับชาติ ประจำปี 2564 (ครั้งที่ 13) ภายใต้หัวข้อ “NEXT NORMAL: วิถีใหม่ของการพัฒนาเด็กและเยาวชน” มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ กระบวนการทำงาน พัฒนาศักยภาพ ทักษะทัศนคติในการพัฒนาเด็กและเยาวชน และเพื่อให้ได้ข้อเสนอเชิงนโยบายในการส่งเสริมพัฒนา และคุ้มครองเด็กเยาวชนไทยที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้เข้าร่วมการประชุมประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเด็ก ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เยาวชน ผู้ทำงานด้านเด็ก เข้าร่วมการประชุมผ่านระบบการประชุมทางไกล Zoom Cloud Meeting และห้องประชุม ศูนย์ปฏิบัติการกรมกิจการเด็กและเยาวชน (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2564)

อย่างไรก็ดี การจัดสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2564 จะประกอบด้วย 4 มิติ คือ 1) มิติด้านการศึกษา 2) มิติด้านสุขภาวะ (กาย จิต สังคม และปัญญา) 3) มิติด้านเศรษฐกิจและครอบครัว และ 4) มิติด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมือง ซึ่งจัดทั้งหมด 4 ครั้ง โดยถ่ายทอดผ่านระบบออนไลน์ คือ ครั้งที่ 1 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเด็น “วิถีใหม่ของธุรกิจเพื่อชุมชน SE for Thai Youth” ครั้งที่ 2 ภาคใต้ ประเด็น “Social Media and Socio-Economy” ครั้งที่ 3 ภาคกลางและตะวันออก ประเด็น “การเมืองกับคนรุ่นใหม่ The Next Balance” และ ครั้งที่ 4 ภาคเหนือ ประเด็น “Soft Skills and New Evi-Society Nexus” (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2564)

รูปที่ 4.6.1 สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2564
ที่มา: กรมกิจการเด็กและเยาวชน (2564)

โดยมติสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2564 (ครั้งที่ 13) มี 7 ข้อ ประกอบด้วย

- 1) สนับสนุนกระบวนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ใหม่ ได้แก่
 - (1) การพัฒนาหลักสูตรที่เน้นการประยุกต์องค์ความรู้ในชีวิตได้จริงและสนับสนุนการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนสามารถแสดงความสามารถอื่นที่นอกเหนือจากด้านวิชาการ
 - (2) การสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณในการศึกษารูปแบบออนไลน์ โดยเฉพาะด้านอุปกรณ์ และการเข้าถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่ไม่มีค่าใช้จ่ายสำหรับนักเรียนและนักศึกษาอย่างครอบคลุมทุกพื้นที่ และ
 - (3) การปรับรูปแบบการวัดประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 2) ส่งเสริมให้มีแพลตฟอร์มความดีของเด็กและเยาวชนในรูปแบบดิจิทัล และพัฒนาให้เชื่อมโยงกับระบบสวัสดิการแบบมีเงื่อนไข

3) ผลักดันให้เกิดการพัฒนาและเชื่อมโยงแพลตฟอร์มดิจิทัลด้านการสนับสนุนทุนการศึกษา หรือการช่วยเหลือเด็กที่ประสบปัญหาทางการศึกษาแบบชี้เป้าตรงจุด

4) ส่งเสริมการดูแลเด็กกลุ่มเปราะบาง โดยใช้ยุทธศาสตร์ครอบครัวทดแทน โดยเพิ่มงบประมาณและสัดส่วนจำนวนครอบครัวทดแทนให้สามารถรองรับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการความช่วยเหลืออย่างครอบคลุม

5) ส่งเสริมและพัฒนาก่อสร้างอาชีพและรายได้ของเด็กและเยาวชน ให้มีความสอดคล้องกับอาชีพที่เกิดขึ้นใหม่ในปัจจุบัน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยี สร้างเวทีและเปิดโอกาสตามความถนัด

6) เปิดโอกาสให้มีพื้นที่สร้างสรรค์อย่างปลอดภัยในสถานศึกษาและพื้นที่สาธารณะสำหรับเด็กและเยาวชน ในการแสดงความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมทางสังคมและการเมือง

7) สร้างสรรค์นวัตกรรมและพัฒนาระบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ที่มุ่งเน้นการสร้างความตระหนักและเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตนเอง และทักษะการคิดวิเคราะห์ ข้อมูลข่าวสารให้กับเด็กและเยาวชน

ทั้งนี้ มติสมัชชาดังกล่าวจะนำเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (กดยช.) เพื่อผลักดันเป็นนโยบายกำกับดูแลงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน

2) โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด

โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด เป็นนโยบายสำคัญระดับชาติตามแผนบูรณาการการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต เป็นการสร้างระบบคุ้มครองทางสังคมโดยการจัดสวัสดิการเงินอุดหนุนให้แก่เด็กแรกเกิดในครัวเรือนยากจนหรือครัวเรือนที่เสี่ยงต่อความยากจน เป็นมาตรการให้บิดา มารดา หรือ ผู้ปกครองนำเด็กเข้าสู่ระบบบริการของรัฐ เพื่อให้เด็กได้รับการดูแลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีพัฒนาการเหมาะสมตามวัย รวมทั้งเป็นหลักประกันให้เด็กได้รับสิทธิด้านการอยู่รอดและการพัฒนาตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) และแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564) เงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดคือรูปแบบสวัสดิการพื้นฐานเพื่ออุดหนุนค่าใช้จ่ายเพื่อให้เด็กมีความเท่าเทียมในการเข้าถึงโอกาสที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ โดยจะเป็นเงินที่รัฐจ่ายให้กับผู้เลี้ยงดูเด็กอย่างสม่ำเสมอ โดยวงเงินที่จ่ายอุดหนุนจำนวน 600 บาท ต่อคน ต่อเดือน เพื่อการเลี้ยงดูเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี โดยต้องมีฐานรายได้ครัวเรือนเฉลี่ยไม่เกิน 100,000 บาท ต่อคน ต่อปี

ปี 2564 มีผู้ลงทะเบียนเพื่อรับเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดทั้งหมด 2,401,561 คน มีผู้ได้รับเงินอุดหนุน จำนวน 2,303,103 คน รวมเป็นเงินอุดหนุน จำนวน 16,322,273,600 บาท จำแนกเป็นเด็กที่ได้รับเงินอุดหนุนแบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 1,184,895 คน เพศหญิง จำนวน 1,118,208 คน เมื่อพิจารณาประเภทผู้มีสิทธิได้รับเงินอุดหนุน พบว่า มารดาลงทะเบียนขอรับสิทธิ จำนวน 1,864,820 คน คิดเป็นร้อยละ 77.65 บิดาลงทะเบียนขอรับสิทธิ 152,274 คน คิดเป็นร้อยละ 6.34 ผู้ปกครองลงทะเบียน

ขอรับเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดได้ รวมจะได้รับเงินช่วยเหลือเดือนละ 1,400 บาท ต่อบุตร 1 คน (กรมประชาสัมพันธ์, 2564)

3) การจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ได้ร่วมกันพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา พร้อมสนับสนุนให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและเยาวชน ให้ได้รับการศึกษาหรือพัฒนาความรู้ความสามารถ เพื่อประกอบอาชีพตามความถนัด มีศักยภาพ สามารถพึ่งพาตนเองในการดำรงชีวิต รวมถึงพัฒนาการจัดการศึกษาทางเลือกและการเรียนรู้สู่วิชาชีพ ให้แก่เด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม โดยมีแนวทางพัฒนาการศึกษาครอบคลุม 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) การพัฒนาและจัดทำระบบฐานข้อมูลเพื่อการศึกษา 2) การพัฒนารูปแบบการศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของเด็กและเยาวชน 3) การพัฒนาบุคลากรให้เป็นผู้สนับสนุนและบริหารจัดการการศึกษา และ 4) การพัฒนากลไกเพื่อโอบอุ้มคุ้มครอง และสร้างความเข้มแข็งโดยเชื่อมโยงชุมชนและภาคส่วนเข้าด้วยกัน

การทำงานในช่วงปี 2562 - 2564 กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ได้ร่วมกันดำเนินงานภายใต้โครงการพัฒนาครูและเด็กนอกระบบการศึกษา และโครงการทุนพัฒนาอาชีพและนวัตกรรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยสนับสนุนศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน เพื่อจัดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะอาชีพให้กับเด็กและเยาวชนที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม พื้นที่ดำเนินงานประกอบด้วย ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน 9 แห่ง สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน 18 แห่ง ครอบคลุมทุกภูมิภาค สิ่งที่สำคัญที่เกิดขึ้นคือแนวคิดและรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ที่เน้นให้เด็กและเยาวชนที่ถูกคุมขังได้รับการศึกษาตามสิทธิขั้นพื้นฐานและได้รับโอกาสการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ได้ยกระดับจากสถานควบคุมเป็นสถานศึกษา สามารถจัดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะอาชีพที่ตอบสนองความต้องการและความสนใจของเด็กและเยาวชน ทำให้ได้รับวุฒิการศึกษาและสามารถนำไปใช้ต่อยอดในชีวิต รวมทั้งได้ดำเนินงานร่วมกับชุมชนในการโอบอุ้มคุ้มครองเด็กและเยาวชนบางส่วนหลังได้รับการปล่อยตัวให้สามารถกลับไปใช้ชีวิตได้อย่างปกติสุขร่วมกับชุมชน

โดยพื้นที่นำร่องที่ประสบความสำเร็จ ยกตัวอย่างเช่น จังหวัดนครพนม คือการสนับสนุนให้ศูนย์การเรียนชีวะายเอฟ ภาควิชาสำคัญซึ่งเป็นองค์กรเอกชนที่ได้รับอนุญาตจากกระทรวงศึกษาธิการให้จัดตั้งเป็นศูนย์การเรียน ตามมาตรา 12 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยเข้าไปจัดการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นให้กับเด็กและเยาวชนที่จังหวัดนครพนมเป็นแห่งแรก และสามารถขยายผลมาที่ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน เขต 5 จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งโอกาสที่เกิดขึ้นไม่เพียงแต่จะทำให้เด็กเยาวชนได้มีชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและครอบครัวดีขึ้น แต่สังคมไทยจะได้รับทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ ซึ่งจะมาช่วยสร้างประเทศให้มีความคืบหน้าที่สุดได้ เช่นเดียวกับอนาคตของเด็กและเยาวชนทุกคน โดยบทบาทของกองทุนเพื่อ

ความเสมอภาคทางการศึกษา มุ่งเน้นความร่วมมือจากทุกภาคส่วนเพื่อกำหนดเป้าหมาย และพัฒนานโยบาย ลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเสมอภาคทางการศึกษา โดยมุ่งที่กลุ่มเด็กและเยาวชนที่ขาดโอกาสมากที่สุด เด็กและเยาวชนที่อยู่ในศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ถือเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญ ทั้งนี้การเรียนการสอนสำหรับเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ ย่อมต้องมีความยืดหยุ่นและกว้างไปกว่าในรั้วโรงเรียน โดยส่งเสริมให้เกิดพื้นที่การศึกษาทางเลือก หลักสูตรการจัดการเรียนรู้ ที่มีความเหมาะสมและยืดหยุ่นสำหรับเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรม เพื่อให้มีโอกาสทางการศึกษา และการประกอบอาชีพตามศักยภาพควบคู่กัน ส่งผลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2565)

4) โครงการส่งเสริมคุณภาพสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านสุขภาพ (4D)

กระทรวงสาธารณสุขได้ให้ความสำคัญต่อการดูแลเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม โดยจัดทำโครงการส่งเสริมคุณภาพสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านสุขภาพ ซึ่งเป็นแนวทางในการดูแลเด็กด้านสุขภาพ ตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ซึ่งในปี 2564 กระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินการยกระดับมาตรฐานและคุณภาพสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขจำนวน 50 แห่ง ให้เป็นต้นแบบการดำเนินงาน 4D ทั่วประเทศ ซึ่งประกอบด้วยหลัก 4D ได้แก่ 1) ด้านโภชนาการและการเจริญเติบโต (Diet) จัดทำเมนูอาหารสำหรับเด็กปฐมวัยเพื่อใช้ทั่วประเทศ 2) ด้านพัฒนาการ (Development and Play) ครูผู้ดูแลเด็กสามารถเฝ้าระวังและติดตามพัฒนาการเด็กด้วยเครื่องมือ DSPM (คู่มือเฝ้าระวังและส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย) พร้อมทั้งส่งเสริมพัฒนาการเด็กผ่านการเล่นอิสระ 3F (Family Free Fun) ในเด็กปฐมวัย 3) ด้านทันตสุขภาพ (Dental) เด็กในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกคนต้องแปรงฟันหลังอาหารกลางวันทุกวันด้วยยาสีฟันผสมฟลูออไรด์ และมีกิจกรรมตรวจประเมินสุขภาพช่องปากเด็ก และ 4) ด้านการป้องกันโรค (Diseases) ครูผู้ดูแลเด็กสามารถจัดสภาพแวดล้อมที่สะอาดเหมาะสม เพื่อการเฝ้าระวังและป้องกันควบคุมโรคในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยเฉพาะการสอนให้เด็กรู้จักล้างมือ สวมหน้ากาก และจัดกิจกรรมแบบ Small Group เพื่อลดการสัมผัสโรค (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2564)

การทำงานในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ได้ร่วมกับกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ และกรุงเทพมหานคร จัดทำมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทั่วประเทศ ซึ่งจากการประเมินด้วยมาตรฐานดังกล่าวพบว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ประมาณร้อยละ 30 จากจำนวน 25,678 แห่ง ยังไม่ผ่านมาตรฐาน คือ 1) เด็กมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์อายุ และสูงดีสมส่วนต่ำกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 38.3 จำนวน 7,242 แห่ง 2) เด็กมีพัฒนาการสงสัยล่าช้า โดยรวม 5 ด้าน มากกว่าร้อยละ 25 จำนวน 6,868 แห่ง 3) เด็กมีฟันผุ มากกว่าร้อยละ 60 จำนวน 2,549 แห่ง และ 4) ไม่มีแผนและดำเนินการตรวจสอบอนามัยประจำวัน ตรวจสุขภาพประจำปี และป้องกันควบคุมโรคติดต่อ จำนวน 480 แห่ง (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2564)

รูปที่ 4.6.3 การส่งเสริมคุณภาพสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านสุขภาพ 4D

ที่มา: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2564)

แนวคิดและหลักการดำเนินงานการส่งเสริมคุณภาพสถานพัฒนาเด็กด้านสุขภาพ (4D)

เป็นการดำเนินงานร่วมกันระหว่างสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยกับบุคลากรสาธารณสุขและภาคีเครือข่ายในพื้นที่ เพื่อพัฒนาสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ยังมีผลการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต้นหรือต้องการที่จะยกระดับคุณภาพด้านสุขภาพทั้ง 4 ด้าน (4D) โดยอาศัยการขับเคลื่อนตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ 4 ข้อ คือ

- 1) การสร้างการรับรู้และความเข้าใจกระบวนการประเมินให้เกิดขึ้นในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือพัฒนาสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านสุขภาพ ซึ่งผู้รับผิดชอบหลักของผลลัพธ์ด้านสุขภาพของเด็กปฐมวัย คือ บุคลากรสาธารณสุขในระดับพื้นที่ที่จะต้องช่วยพัฒนาความรู้และทักษะในการดูแลให้เด็กปฐมวัยมีสุขภาวะที่ดี
- 2) จัดสรรงบประมาณหรือบูรณาการงบประมาณใน 4 กระทรวงหลัก (กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ) จากกองทุนต่าง ๆ ในพื้นที่ เพื่อใช้สนับสนุนการขับเคลื่อนมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติด้านสุขภาพ
- 3) ดำเนินการให้สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ 4 กระทรวง และภาคีเครือข่ายดำเนินงานในระดับพื้นที่ เพื่อให้เกิดการพัฒนาตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านสุขภาพอย่างทั่วถึง
- 4) มีการกำกับติดตามสรุปผลการพัฒนาสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยในพื้นที่ร่วมกับภาคีเครือข่ายทั้ง 4 กระทรวงเป็นประจำอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงสาธารณสุข, 2564)

5) โครงการสถาบันพระบรมราชชนกสัจจร (สบช.สัจจร)

ปี 2564 กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงศึกษาธิการ ได้ผนึกกำลังขับเคลื่อนการพัฒนา **ด้านการศึกษาและการพัฒนาสุขภาพของผู้เรียนทุกช่วงวัย**ตามนโยบายของรัฐบาลให้บรรลุเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง และมีความต่อเนื่องตามแนวคิดขององค์กร UNESCO ที่ว่า “Education for All, All for Education” หรือการศึกษาเพื่อปวงชน ปวงชนเพื่อการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดองค์การอนามัยโลก WHO ที่ว่า “Health for All, All for Health” หรือ สร้างสุขภาพดีเพื่อมวลชน สร้างมวลชนเพื่อมีสุขภาพดี ถ้วนหน้า ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดระบบจัดการด้านการศึกษา เด็กไทยทุกคนที่เกิดในแผ่นดินไทยได้เรียนร้อยละ 100 **“คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาถ้วนทั่ว”** และด้านสุขภาพที่ช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้โอกาสผู้เรียนทุกระดับ ตั้งแต่อนุบาล ประถม มัธยม และอุดมศึกษา พัฒนาองค์ความรู้ และการรับรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) นั่นคือ **“คนไทยทุกคนในแผ่นดินไทยมีสุขภาพดีถ้วนหน้า”** โดยกระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงศึกษาธิการได้ร่วมมือกันเพื่อพัฒนาการศึกษาและพัฒนาสุขภาพของผู้เรียนแบบบูรณาการ เพื่อสร้างองค์ความรู้ด้านสุขภาพให้กับประชาชน โดยเฉพาะในกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผ่านโครงการสถาบันพระบรมราชชนกสัจจร (สบช.สัจจร) ซึ่งโครงการได้กระจายโอกาสทางการศึกษาและสร้างโอกาสให้แก่ผู้เรียนในท้องถิ่นห่างไกล และท้องถิ่นทุรกันดาร หรือขาดแคลนทุนทรัพย์ สนับสนุนให้ผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาได้เข้าถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษา หรือมหาวิทยาลัย เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน (Equity) โดยเน้นในสาขา “ด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพ” สร้างให้ผู้เรียนมี “วินัย รู้หน้าที่ สามัคคี เสียสละ สัจจะ” สำหรับจุดแข็งของสถาบันพระบรมราชชนกคือต้นทุนที่มีอยู่คือการมีวิทยาลัยการพยาบาลพระบรมราชชนนี และวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร กระจายอยู่ทั่วประเทศถึง 39 แห่ง ครอบคลุมทุกพื้นที่เขตสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุข เขต 1 ถึง เขต 12 และเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งสามารถผลิตบุคลากรด้านพยาบาลได้ประมาณปีละ 4,000 คน ด้านสาธารณสุขและสหเวชได้ 3,000 คน รวม 7,000 คน และมีอาจารย์จบปริญญาเอกอีกประมาณ 400 คน อย่างไรก็ตาม ด้วยความเจริญของเทคโนโลยี ตลอดจนการแพร่ระบาดของโควิด-19 จนทำให้เกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจ สังคม การเดินทาง ความเป็นอยู่ และระบบการศึกษา ทำให้โอกาสเข้าถึงการศึกษายากกว่าช่วงที่ผ่านมา ซึ่งปัจจุบันเด็กเล็ก เด็กนักเรียนที่เข้าถึงศึกษาน้อยลงกว่าเดิมและประสบความยากจนเพิ่มขึ้น รวมทั้งมีการแข่งขันสูง มหาวิทยาลัยต้องมีการปรับตัวตลอดเวลาในการเรียนการสอน การจัดการทั้งองค์กร ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง กระทรวงสาธารณสุข จึงจัดทำ**โครงการสถาบันพระบรมราชชนกสัจจร “สบช.สัจจร”** เพื่อให้เด็กในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดาร โรงเรียนมัธยมเล็กและใหญ่ มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาในสถาบัน เกิดความเท่าเทียมกัน โดยมีหลักการคือ เข้าถึงประชาชนและชุมชน ทั้งจังหวัด 77 จังหวัด ทุกอำเภอ โดยในปีการศึกษา 2565 จะเปิดโอกาสให้มีที่นั่งเรียน 7,000 คน เรียนพยาบาล 4,000 คน สาธารณสุข 3,000 คน ครอบคลุมโรงเรียนมัธยม เป้าหมายปี 2564 คือ 800-900 โรงเรียน โรงเรียนละ 5 - 7 ที่นั่ง ซึ่งคาดว่าจะในปี 2566 จะครอบคลุมโรงเรียนมัธยมทั่วประเทศ (มติชนออนไลน์, 2564)

จากการยกตัวอย่างการระดมสรรพกำลังในปี 2564 กล่าวได้ว่ามีความต่อเนื่องในบางกิจกรรม/โครงการจากปีที่ผ่านมา เช่น สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2564 หรือโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด เป็นต้น การระดมสรรพกำลังโดยมีเป้าหมายเพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนผ่านการทำงานแบบบูรณาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ซึ่งงบประมาณส่วนใหญ่ของกรมกิจการเด็กและเยาวชน เป็นงบประมาณที่สนับสนุนโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด อย่างไรก็ดี การระดมสรรพกำลังยังสามารถช่วยให้การทำงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน สามารถขับเคลื่อนได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ผ่านทางบุคลากรของหน่วยงานและงบประมาณในแต่ละภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรม/โครงการนั้น ๆ อย่างเช่น โครงการส่งเสริมคุณภาพสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านสุขภาพ (4D) เป็นต้น ส่งผลให้เกิดการติดตามและประเมินผลจากภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในทางปฏิบัติมากขึ้น

บทสรุป

บทบาทและผลการดำเนินงานของภาคประชารัฐต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจ สถาบันทางวิชาการ สื่อ อาสาสมัคร และการระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วน ดังนี้

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินงานผ่านการสนับสนุนและส่งเสริมจากกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (สถ.) รวมถึงการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานจากภาคส่วนต่าง ๆ ในระดับพื้นที่ผ่านกิจกรรม/โครงการ โดยมุ่งเป้าหมายที่เด็กและเยาวชนทั้งในกลุ่มเปราะบาง และกลุ่มที่ต้องได้รับการแก้ปัญหาเร่งด่วน จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19

องค์การพัฒนาเอกชน องค์การธุรกิจเพื่อสังคม และภาคธุรกิจ ดำเนินการสำรวจโดยสภาองค์กรพัฒนาเด็กและเยาวชนในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยได้รับความร่วมมือจากองค์การพัฒนาเอกชน 51 องค์กร องค์การธุรกิจเพื่อสังคม 20 องค์กร และภาคธุรกิจ 30 บริษัท ซึ่งมีจำนวนน้อยกว่าปี 2563

สถาบันทางวิชาการ พบว่า สถาบันวิชาการในระบบ มีการพัฒนาแพลตฟอร์มสำหรับการเรียนออนไลน์ เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 และมีผลงานทางวิชาการและการวิจัย ที่มุ่งแก้ปัญหาในเรื่องต่าง ๆ ในเด็กและเยาวชน ส่วนสถาบันวิชาการนอกระบบ มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อเป็นช่องทางการเรียนรู้นอกเวลาเรียนสำหรับเด็กและเยาวชน รวมถึงมีแหล่งข้อมูลทุนการศึกษา เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงโอกาสในการสนับสนุนงบประมาณสำหรับการเรียนรู้ได้

สื่อที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ได้แก่ องค์กรทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ การสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ มูลนิธิเทคโนโลยีสารสนเทศฯ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักข่าวไทย อสมท. สำนักข่าว Thai PBS สำนักข่าวต้นกล้านิวส์ มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย และ YouTube Kids

อาสาสมัครกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ได้แก่ เครือข่ายสิทธิเด็กประเทศไทย อาสาสมัคร
ฉันคือยูนิเซฟ (I AM UNICEF) เครือข่ายยูริพอร์ต มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.) มูลนิธิเครือข่ายเพื่อน
กะเทยเพื่อสิทธิมนุษยชน องค์การเฟรนด์อินเตอร์เนชันแนล ประเทศไทย (เพื่อน เพื่อน) มูลนิธิศูนย์พิทักษ์
สิทธิเด็ก มูลนิธิสายเด็ก 1387 มูลนิธิเพื่อเด็กพิการ มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย และมูลนิธิยุวพัฒน์

การส่งเสริมบทบาทครอบครัวต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ได้แก่ องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย
การประชุมสมัชชาครอบครัวระดับชาติ ประจำปี 2564 และศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดนนทบุรี

การระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนเพื่อทำงานด้านเด็กและเยาวชน ผ่านกิจกรรม/โครงการ
ได้แก่ สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2564 โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด
การจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โครงการส่งเสริมคุณภาพ
สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านสุขภาพ (4D) และ โครงการสถาบันพระบรมราชชนกสัจจร (สบช.สัจจร)

ส่วนที่ 5

งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

5.1 งบประมาณภาครัฐบาล ประกอบด้วย

- 5.1.1 กระทรวงมหาดไทย
- 5.1.2 กระทรวงศึกษาธิการ
- 5.1.3 กระทรวงแรงงาน
- 5.1.4 กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
- 5.1.5 กระทรวงสาธารณสุข
- 5.1.6 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- 5.1.7 กระทรวงยุติธรรม
- 5.1.8 กระทรวงวัฒนธรรม
- 5.1.9 กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม
- 5.1.10 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

5.2 งบประมาณนอกภาครัฐการ ประกอบด้วย

- 5.2.1 งบประมาณของกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
- 5.2.2 งบประมาณของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)
- 5.2.3 งบประมาณการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรพัฒนาเอกชน ในปี 2564
- 5.2.4 งบประมาณการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม ในปี 2564

5.3 งบประมาณภาคเอกชน ประกอบด้วย

- 5.3.1 งบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของภาคธุรกิจ ในปี 2564

รายละเอียด ดังนี้

หน่วยงานที่ให้การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน สามารถจำแนกออกได้เป็น 3 ส่วน คือ (1) งบประมาณจากภาครัฐบาล (2) งบประมาณนอกภาครัฐบาล และ (3) งบประมาณภาคเอกชน มีรายละเอียดดังนี้

5.1 งบประมาณภาครัฐบาล

ปี 2564 หน่วยงานที่ได้รับงบประมาณรายจ่ายประจำปีสูงสุด 5 ลำดับแรก คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงกลาโหม กระทรวงแรงงาน และกระทรวงคมนาคม ตามลำดับ โดยปรากฏหน่วยงานที่ได้รับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มขึ้นจากปี 2563 จำนวน 11 กระทรวง และมี 8 กระทรวง ที่ได้รับงบประมาณรายจ่ายลดลงจากปี 2563 คือ กระทรวงมหาดไทย ลดลงร้อยละ 0.71 กระทรวงกลาโหม ลดลงร้อยละ 1.29 กระทรวงการคลัง ลดลงร้อยละ 0.16 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงการต่างประเทศ และกระทรวงพาณิชย์ ลดลงร้อยละ 0.03 กระทรวงยุติธรรม และกระทรวงวัฒนธรรม ลดลงร้อยละ 0.00 ตามลำดับ ดังตารางที่ 28

ตารางที่ 28 เปรียบเทียบงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2562 2563 และ 2564

หน่วยงาน	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	การเปลี่ยนแปลง**
	จำนวน (บาท) (ร้อยละ)	จำนวน (บาท) (ร้อยละ)	จำนวน (บาท) (ร้อยละ)	
1. กระทรวงมหาดไทย*	36,526,341,600 (6.82)	288,459,142,400 (33.65)	268,501,313,800 (32.94)	-0.71
2. กระทรวงศึกษาธิการ*	174,958,321,100 (32.66)	132,834,254,500 (15.50)	129,854,825,700 (15.93)	+0.43
3. กระทรวงกลาโหม	117,583,067,200 (21.95)	124,400,250,000 (14.51)	107,740,146,800 (13.22)	-1.29
4. กระทรวงแรงงาน*	31,032,316,000 (5.79)	67,735,532,200 (7.90)	65,575,517,400 (8.05)	+0.15
5. กระทรวงคมนาคม	55,028,332,800 (10.27)	54,211,333,000 (6.32)	57,950,376,500 (7.11)	+0.79
6. กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม*	N/A (N/A)	47,890,344,600 (5.59)	47,138,566,200 (5.78)	+0.19
7. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	23,370,140,400 (4.36)	31,644,475,100 (3.69)	30,974,467,000 (3.80)	+0.11
8. กระทรวงสาธารณสุข*	26,023,737,900 (4.86)	26,730,737,500 (3.12)	26,924,384,800 (3.30)	+0.18
9. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์*	5,776,740,100 (1.08)	17,795,115,100 (2.08)	18,905,962,400 (2.32)	+0.24

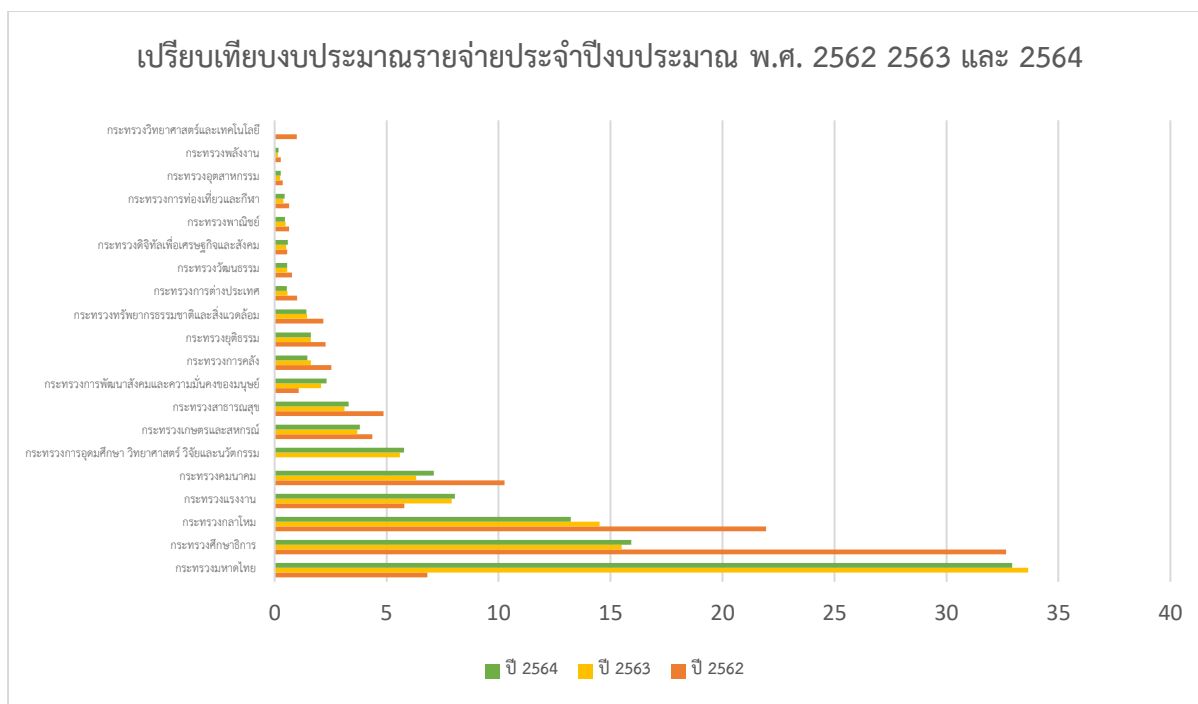
ตารางที่ 28 (ต่อ)

หน่วยงาน	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	การเปลี่ยนแปลง**
	จำนวน (บาท) (ร้อยละ)	จำนวน (บาท) (ร้อยละ)	จำนวน (บาท) (ร้อยละ)	
10. กระทรวงการคลัง	13,535,888,500 (2.53)	13,903,617,000 (1.62)	11,904,758,700 (1.46)	-0.16
11. กระทรวงยุติธรรม*	12,166,901,900 (2.27)	13,865,580,100 (1.62)	13,216,651,000 (1.62)	-0.00
12. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	11,616,401,200 (2.17)	12,471,898,800 (1.45)	11,535,748,400 (1.42)	-0.03
13. กระทรวงการต่างประเทศ	5,386,926,300 (1.01)	4,940,473,000 (0.58)	4,459,660,900 (0.55)	-0.03
14. กระทรวงวัฒนธรรม*	4,113,328,400 (0.77)	4,813,564,000 (0.56)	4,567,907,000 (0.56)	-0.00
15. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม*	2,973,218,800 (0.56)	4,481,118,800 (0.52)	4,788,891,300 (0.59)	+0.07
16. กระทรวงพาณิชย์	3,463,488,500 (0.65)	4,227,215,000 (0.49)	3,741,055,000 (0.46)	-0.03
17. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา*	3,455,704,600 (0.65)	3,384,669,100 (0.39)	3,646,065,600 (0.45)	+0.06
18. กระทรวงอุตสาหกรรม	1,912,506,300 (0.36)	2,108,178,000 (0.25)	2,247,225,400 (0.28)	+0.03
19. กระทรวงพลังงาน	1,444,378,400 (0.27)	1,312,989,100 (0.15)	1,424,611,600 (0.17)	+0.02
20. กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	5,322,244,100 (0.99)	N/A	N/A	N/A
รวมงบประมาณรายจ่าย	535,689,984,100 (100.00)	857,210,487,300 (100.00)	815,098,135,500 (100.00)	

ที่มา: พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 2563 และ 2564

*กระทรวงที่มีรายงานการใช้งบประมาณเพื่อโครงการ/กิจกรรมพัฒนาเด็กและเยาวชน

**การเปรียบเทียบร้อยละของงบประมาณปี 2563 และ 2564

รูปที่ 5.1.1 แผนภูมิเปรียบเทียบงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2562 2563 และ 2564

ปีงบประมาณ 2564 ปรากฏหน่วยงานที่มีรายงานการใช้งบประมาณเพื่อโครงการ/กิจกรรมพัฒนาเด็กและเยาวชน จำนวน 10 กระทรวง ประกอบด้วย กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยเพิ่มขึ้นจากปี 2563 จำนวน 2 กระทรวง ซึ่งการวิเคราะห์งบประมาณในส่วนนี้ วิเคราะห์ภายใต้ขอบเขตข้อมูลที่มีการรายงานการใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนจากหน่วยงานต่าง ๆ มีรายละเอียดดังนี้

5.1.1 กระทรวงมหาดไทย

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งได้รับงบประมาณทั้งหมดในปี พ.ศ. 2564 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มาตรา 20 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานในกำกับ มีจำนวนทั้งสิ้น 268,501,313,800 บาท ในขณะที่ ปี พ.ศ. 2563 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มาตรา 20 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงมหาดไทยและหน่วยงานในกำกับ ได้รับงบประมาณ 288,459,142,400 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2564 ได้รับงบประมาณโดยรวมลดลง 19,957,828,600 บาท

ทั้งนี้ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงมหาดไทยที่ใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในปี 2564 คือ (1) สำนักงานศึกษา กรุงเทพมหานคร (2) สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร และ (3) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น โดยมีตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปรากฏดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 29 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงาน
ในสังกัดกระทรวงมหาดไทย

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
1) สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร		
โครงการการเปิดการจัดการศึกษาพิเศษ (เรียนร่วม) ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร	โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร	N/A
โครงการการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	เด็กปฐมวัย อายุ 0 – 6 ปี	4,837,642,920
โครงการการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	เด็กอายุ 7 – 12 ปี	10,395,038,400
โครงการการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน	เด็กอายุ 13 – 17 ปี	N/A
2) สำนักวัฒนธรรม กีฬา และการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร		
โครงการส่งเสริมกิจการสภาเด็กและเยาวชน กรุงเทพมหานคร	1) ผู้แทนเด็กและเยาวชน 2) บุคลากรที่ปฏิบัติงาน 3) ประธานสภาเด็กและเยาวชนเขต 50 เขต และตัวแทนเด็กและเยาวชน จากกลุ่มกิจกรรม	3,300,000
3) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น		
โครงการจัดการศึกษาสำหรับเด็กด้อยโอกาส	เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา	N/A
โครงการสนับสนุนการพัฒนาครูและเด็กนอกระบบการศึกษาโดยเครือข่ายเชิงพื้นที่	เด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา	9,060,000

5.1.2 กระทรวงศึกษาธิการ

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้รับงบประมาณทั้งหมดในปี พ.ศ. 2564 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มาตรา 24 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานในกำกับ มีจำนวนทั้งสิ้น 129,854,825,700 บาท ในขณะที่ ปี พ.ศ. 2563 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มาตรา 24 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานในกำกับ ได้รับงบประมาณ 132,834,254,500 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2564 ได้รับงบประมาณโดยรวมลดลง 2,979,428,800 บาท

ทั้งนี้ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการที่ใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในปี 2564 คือ (1) สำนักนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (2) สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ (3) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และ (4) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยมีตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปรากฏดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 30 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงาน
ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
1) สำนักนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย		
โครงการยกระดับคุณภาพการพัฒนา เด็กปฐมวัยไทย	1) กระทรวงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการ พัฒนาเด็กปฐมวัย 2) บุคลากรในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย 3) ผู้เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัยโดยตรง 4) สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย 5) ภาคสังคม	13,171,600
2) สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนการเรียนรู้		
การศึกษาวิจัย สภาพการจัดการเรียนการสอน วิชาประวัติศาสตร์ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	เด็กช่วงวัย 7 – 12 ปี และ 13 – 17 ปี	10,000
การขับเคลื่อนมาตรฐานการศึกษาของชาติ สู่การปฏิบัติ ประจำปี 2563	เด็กช่วงวัย 7 – 12 ปี และ 13 – 17 ปี	2,989,000
การศึกษารอบสมรรถนะหลักของผู้เรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน	เด็กช่วงวัย 7 – 12 ปี และ 13 – 17 ปี	2,989,000
การวิจัยผลการทดลองใช้กรอบสมรรถนะ ผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 – 6	เด็กช่วงวัย 7 – 12 ปี และ 13 – 17 ปี	2,989,000
การรวบรวม 50 ไอเดียของนักออกแบบ การเรียนรู้ ผ่านหนังสือชุด ED's Possible	เด็กช่วงวัย 7 – 12 ปี และ 13 – 17 ปี	198,913
การศึกษารูปแบบและกลไกการพัฒนาและ ส่งเสริมพหุปัญญาเพื่อพัฒนาศักยภาพ ผู้เรียน	เด็กช่วงวัย 7 – 12 ปี และ 13 – 17 ปี	2,962,600
การศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับ นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19	เด็กช่วงวัย 7 – 12 ปี และ 13 – 17 ปี	2,379,600
การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ แบบผสมผสานเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)	เด็กช่วงวัย 7 – 12 ปี และ 13 – 17 ปี	2,962,600
การศึกษารูปแบบการจัดนิเวศการเรียนรู้ ที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของคนไทย 4.0	เด็กและเยาวชนทุกช่วงวัย ทุกประเภทและ ทุกระดับ	2,261,700

ตารางที่ 30 (ต่อ)

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
3) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน		
โครงการส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาคอมพิวเตอร์ (Coding)	โรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวน 550 โรงเรียน	5,481,000
โครงการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี	1) ครูผู้สอนคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ระดับประถมศึกษา จำนวน 800 คน 2) ครูผู้สอนคณิตศาสตร์ ระดับประถมศึกษา จำนวน 300 คน 3) โรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา จำนวน 550 โรงเรียน	8,660,900
โครงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนจบการศึกษา ขั้นพื้นฐาน	นักเรียนโรงเรียนเอกชนในระบบ ระดับชั้น อนุบาล 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2,002,955 คน	27,543,360,200
โครงการพัฒนาบุคลากร ผู้เรียน และโรงเรียนเอกชน	นักเรียนพิการในโรงเรียนเอกชน จำนวน 4,217 คน	8,434,000.00
โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด	1) นักเรียนโรงเรียนเอกชน จำนวน 4,240 คน 2) โรงเรียนเอกชน จำนวน 150 โรงเรียน	12,239,000
4) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ		
โครงการฝึกอบรมแกนนำส่งเสริมความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา	นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 25 รุ่น รุ่นละ 50 คน รวมจำนวน 1,250 คน	7,000,000
โครงการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และปลูกฝังแนวทางการจัดการความขัดแย้ง โดยแนวทางสันติวิธี	นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 15 รุ่น รุ่นละ 50 คน รวมจำนวน 750 คน	3,500,000
โครงการค่ายกิจกรรมเยาวชนส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม น้อมนำพระบรมราโชบาย ด้านการศึกษาสู่การปฏิบัติ	นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1,750 คน	7,498,100
โครงการเยาวชนรักษาสีสิ่งแวดล้อม	นักเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 10 รุ่น รุ่นละ 100 คน รวมจำนวน 1,000 คน	1,900,000
โครงการพัฒนาทักษะการเอาตัวรอด ในภาวะวิกฤตภัยธรรมชาติและภัยต่าง ๆ	นักเรียน ประถมศึกษาตอนปลาย หรือมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 10 รุ่น รุ่นละ 100 คน รวมจำนวน 1,000 คน	2,000,000

5.1.3 กระทรวงแรงงาน

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงแรงงาน ซึ่งได้รับงบประมาณทั้งหมดในปี พ.ศ. 2564 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มาตรา 22 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงแรงงานและหน่วยงานในกำกับ มีจำนวนทั้งสิ้น 65,575,517,400 บาท ในขณะที่ ปี พ.ศ. 2563 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มาตรา 22 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงแรงงานและหน่วยงานในกำกับ ได้รับงบประมาณ 67,735,532,200 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2564 ได้รับงบประมาณโดยรวมเพิ่มขึ้น 2,160,014,800 บาท

ทั้งนี้ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานที่ใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในปี 2564 คือ (1) กรมการจัดหางาน และ (2) กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน โดยมีตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปรากฏดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 31 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงาน
ในสังกัดกระทรวงแรงงาน

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
1) กรมการจัดหางาน		
กิจกรรมแนะแนวอาชีพให้นักเรียน/นักศึกษา	นักเรียนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาขึ้นไป และนักศึกษา	2,988,700
กิจกรรมประชารัฐรวมพลัง สร้างยุวแรงงาน	นักเรียนและนักศึกษา ที่มีเวลาว่าง ในช่วงปิดภาคเรียนและช่วงว่างจากการเรียน	899,700
2) กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน		
โครงการรณรงค์วันต่อต้านการใช้แรงงานเด็กโลก 12 มิถุนายน	หน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน นายจ้าง ลูกจ้าง รวมถึงเด็ก และประชาชนทั่วไป จำนวน 200 คน	200,000

5.1.4 กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ซึ่งได้รับงบประมาณทั้งหมดในปี พ.ศ. 2564 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มาตรา 13 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมและหน่วยงานในกำกับ มีจำนวนทั้งสิ้น 47,138,566,200 บาท ในขณะที่ ปี พ.ศ. 2563 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มาตรา 13 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมและหน่วยงานในกำกับ ได้รับงบประมาณ 47,890,344,600 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2564 ได้รับงบประมาณโดยรวมลดลง 751,778,400 บาท

ทั้งนี้ ในปี 2564 กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ใช้งบประมาณ เพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยมีตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปรากฏดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 32 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงาน

ในสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
1) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม		
โครงการผลิตครูเพื่อพัฒนาท้องถิ่น	เยาวชน อายุ 18 - 25 ปี	315,539,400
โครงการผลิตและพัฒนากำลังคนอุดมศึกษา เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ	เยาวชน อายุ 18 - 25 ปี	286,953,200
โครงการบัณฑิตพันธุ์ใหม่	เยาวชน อายุ 18 - 25 ปี	1,142,704,300
โครงการสนับสนุนนักเรียนทุนรัฐบาลทางด้าน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ระยะที่ 3 3+ และ 4	เยาวชน อายุ 18 - 25 ปี	1,494,300,500
โครงการยกระดับสมรรถนะกำลังคนวัยแรงงาน เพื่ออนาคต (Upskill/Reskill)	เยาวชน อายุ 18 - 25 ปี	30,000,000
โครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ ในโรงเรียนโดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (ระยะที่ 2)	เยาวชน อายุ 15 - 25 ปี	101,000,000
โครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ ในโรงเรียนโดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (ระยะที่ 3)	เยาวชน อายุ 15 - 25 ปี	101,000,000
โครงการยุวชนสร้างชาติ	เยาวชน อายุ 18 - 25 ปี	41,000,000
การสนับสนุนการบริหารงานพิพิธภัณฑ์ (อพ.)	เด็กและเยาวชนทุกช่วงวัย	266,564,800

5.1.5 กระทรวงสาธารณสุข

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งได้รับงบประมาณทั้งหมดในปี พ.ศ. 2564 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มาตรา 25 งบประมาณรายจ่ายของ กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานในกำกับ มีจำนวนทั้งสิ้น 26,924,384,800 บาท ในขณะที่ ปี พ.ศ. 2563 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มาตรา 25 งบประมาณรายจ่ายของ กระทรวงสาธารณสุขและหน่วยงานในกำกับ ได้รับงบประมาณ 26,730,737,500 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2564 ได้รับงบประมาณโดยรวมเพิ่มขึ้น 193,647,300 บาท

ทั้งนี้ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่ใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในปี 2564 คือ (1) สำนักส่งเสริมสุขภาพ (2) สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ และ

(3) สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ โดยมีตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนปรากฏดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 33 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงาน
ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
1) สำนักส่งเสริมสุขภาพ		
โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (Plus HL)	เด็กวัยเรียนและวัยรุ่น	1,904,500
โครงการส่งเสริมสุขภาพเด็กพิเศษ	เด็กวัยเรียนและวัยรุ่น	400,000
โครงการส่งเสริมโภชนาการและสุขภาพอนามัยเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร (กพด.)	เด็ก เยาวชน ประชาชน ชุมชน และภาคีเครือข่ายในพื้นที่	1,730,050
โครงการพัฒนาสุขภาพเด็กและประชาชนในพื้นที่ศูนย์ภูฟ้าพัฒนา	เด็ก ประชาชน และภาคีเครือข่ายในพื้นที่ศูนย์ภูฟ้าพัฒนา	226,450
2) สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์		
โครงการเสริมสร้างทักษะชีวิตและป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น	เด็กวัยเรียนและวัยรุ่นในระบบการศึกษาที่มีปัญหาพฤติกรรม อารมณ์ และทักษะทางสังคม	900,000
3) สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์		
โครงการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2564	1) คณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น 2) หน่วยงานตาม พรบ.ป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 3) เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในสถานบริการสาธารณสุข 4) วัยรุ่นและเยาวชน อายุ 10 - 24 ปี	764,125
โครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานอนามัยการเจริญพันธุ์ตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 28) พ.ศ. 2564	หญิงตั้งครรภ์ไม่พร้อมทุกกลุ่มอายุ (รวมทั้งเยาวชนอายุ 15 - 19 ปี)	180,000
โครงการอาสาพัฒนาเครือข่ายบริการยุติการตั้งครรภ์ที่ปลอดภัยเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะทางเพศให้วัยรุ่น	หญิงตั้งครรภ์ไม่พร้อมทุกกลุ่มอายุ (รวมทั้งเยาวชนอายุ 15 - 19 ปี)	1,981,100
โครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานวางแผนครอบครัวและอนามัยการเจริญพันธุ์ร่วมกับภาคีเครือข่ายภาคเอกชน	วัยรุ่นและเยาวชน อายุ 10 - 24 ปี	N/A
โครงการการพัฒนาและส่งเสริมการเกิดอย่างมีคุณภาพและถ้วนหน้า	วัยรุ่นและเยาวชน อายุ 10 - 24 ปี	1,345,611

ตารางที่ 33 (ต่อ)

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
โครงการพัฒนารูปแบบการดำเนินงาน วัยรุ่นและเยาวชน อายุ 10 - 24 ปี Teenage Digital Platform ผ่าน Line Official Teen Club		655,490

5.1.6 กระบวนการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

การรวบรวมข้อมูลของกระบวนการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ซึ่งได้รับงบประมาณทั้งหมดในปี พ.ศ. 2564 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มาตรา 12 งบประมาณรายจ่ายของกระบวนการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และหน่วยงานในกำกับ มีจำนวนทั้งสิ้น 18,905,962,400 บาท ในขณะที่ ปี พ.ศ. 2563 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มาตรา 12 งบประมาณรายจ่ายของกระบวนการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และหน่วยงานในกำกับ ได้รับงบประมาณ 17,795,115,100 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2564 ได้รับงบประมาณโดยรวมลดลง 1,110,847,300 บาท

ทั้งนี้ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในปี 2564 คือ (1) กรมกิจการเด็กและเยาวชน (2) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ (3) กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ และ (4) กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว โดยมีตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปรากฏดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 34 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงาน

ในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
1) กิจการเด็กและเยาวชน		
โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อทบทวน แนวทางการปฏิบัติงานด้านครอบครัวทดแทน	พนักงานเจ้าหน้าที่ตาม พ.ร.บ. การรับเด็กเป็น บุตรบุญธรรม ด้านครอบครัวอุปถัมภ์ และ ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง	704,927
โครงการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้านการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมสำเร็จ	เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านการจัดหาครอบครัว ทดแทน	205,584
การจัดงานวันเยาวชนแห่งชาติ	เด็กและเยาวชน ช่วงอายุ 15 - 25 ปี	3,054,455
การสรรหาและเชิดชูเด็กและเยาวชนดีเด่น แห่งชาติ และผู้ทำคุณประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชน	เด็กและเยาวชน ช่วงอายุ 15 - 25 ปี	845,636
โครงการเสริมสร้างและพัฒนาเด็กและเยาวชน: รวมพลคนทำดี ปีที่ 6	เด็กและเยาวชน ช่วงอายุ 15 - 25 ปี	372,934
การประกวดกิจกรรมโครงการลมหายใจไร้กลิ่น	เด็กและเยาวชน ช่วงอายุ 0 - 25 ปี	301,000

ตารางที่ 34 (ต่อ)

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
เส้นทางสานฝันสู่นักธุรกิจรุ่นเยาว์: การตัดต่อวิดีโอด้วยโทรศัพท์มือถือ	เด็กและเยาวชน ช่วงอายุ 15 - 18 ปี	17,975
โครงการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เรื่อง “เศรษฐกิจฐานราก พลังการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย” และร่วมจัดบูธจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มเป้าหมาย	เด็กและเยาวชน ช่วงอายุ 13 - 25 ปี	48,200
โครงการการอบรมเชิงปฏิบัติการ “ค่ายลมหายใจไว้มลทิน”	เด็กและเยาวชน ช่วงอายุ 13 - 25 ปี	42,247
การคัดเลือกยุวสตรีดีเด่น	เยาวชน ช่วงอายุ 18 - 25 ปี	9,600
การประกวดเล่าเรื่องประสบการณ์เยาวชน ครั้งที่ 36	เยาวชน	18,000
โครงการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กปฐมวัย	1) อนุกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กปฐมวัย จังหวัด และกรุงเทพมหานคร 2) อนุกรรมการประสานและส่งเสริมการพัฒนาเด็กปฐมวัย 3) สถานรับเลี้ยงเด็ก 4) ผู้ปฏิบัติงานด้านเด็กปฐมวัยในสถานรับเลี้ยงเด็กในพื้นที่กรุงเทพมหานคร 5) ผู้ปฏิบัติงานด้านเด็กปฐมวัย เจ้าหน้าที่พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด 76 จังหวัด 6) ผู้ดำเนินกิจการสถานรับเลี้ยงเด็ก 7) เจ้าหน้าที่ 4 กระทรวง และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเด็กปฐมวัย จำนวน 40 คน 8) ผู้บริหาร 4 กระทรวง และเจ้าหน้าที่ที่เป็นอนุกรรมการและเลขานุการร่วม 9) ผู้รับผิดชอบงานสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนของสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จำนวน 15 จังหวัด	13,241,234
โครงการเรือเยาวชนเอเชียอาคเนย์	เยาวชน ช่วงอายุ 18 - 25 ปี	470,020
การพัฒนาเด็กและเยาวชนภายใต้กรอบความร่วมมือและพันธกรณีระหว่างประเทศ	เด็กและเยาวชน	1,119,650
โครงการพัฒนาระบบจิตสวัสดิการและการให้บริการสวัสดิการสำหรับเด็ก	N/A	14,526,500

ตารางที่ 34 (ต่อ)

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
โครงการสงเคราะห์และพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์และในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์	N/A	600,000
โครงการพัฒนาสถานรองรับเด็กเอกชน	N/A	780,200
โครงการส่งเสริมความเข้มแข็งสภาเด็กและเยาวชน	จำนวน 165,000 คน	160,005,000
โครงการเยาวชนไทยหัวใจสะอาด	จำนวน 23,320 คน	14,778,400
โครงการจัดบริการสวัสดิการในบ้านพักเด็กและครอบครัว	1) เด็ก เยาวชน และผู้ประสบปัญหาทางสังคม จำนวน 16,632 คน 2) บ้านพักเด็กและครอบครัว จำนวน 77 จังหวัด 3) เครือข่ายภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ จำนวน 77 จังหวัด	105,250,000
2) กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ		
โครงการ “พัฒนาเพื่อการแบ่งปันที่ยิ่งใหญ่ Shift and Share” ภายใต้โครงการปาฏิหาริย์แห่งชีวิต (Miracle of Life)	เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไป สู่การเป็นนวัตกรรมทางสังคม สามารถจัดกิจกรรม/โครงการสร้างสรรค์ เชิงนวัตกรรมทางสังคมด้านการพัฒนาสังคมและสวัสดิการในพื้นที่จำนวน 1,500 คน	22,207,215
โครงการโรงเรียนเพียงหลวง ในทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญาสิริวัฒนาพรรณวดี	เด็ก ครอบครัว และชุมชน และภาคีเครือข่ายในพื้นที่โรงเรียนเพียงหลวง 18 จังหวัด	6,458,800
3) กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ		
การส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิคนพิการ	คนพิการ	19,500,000
ส่งเสริมศักยภาพและพัฒนาอาชีพคนพิการ	คนพิการ	12,869,100
การคุ้มครองสวัสดิภาพคนพิการ	คนพิการ	196,098,500
4) กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว		
โครงการขับเคลื่อนกลไกการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัว	เด็ก เยาวชน สตรี บุคคลในครอบครัว และประชาชนทั่วไป	29,744,000
โครงการบริหารและพัฒนากำลังคนของประเทศด้านครอบครัว	บุคลากรภาครัฐ ภาคเอกชน เด็ก เยาวชน สตรี บุคคลในครอบครัว และประชาชนทั่วไป	64,073,900
โครงการพัฒนาทักษะอาชีพแก่สตรีและครอบครัวสู่ความยั่งยืนของสตรีและครอบครัว	เยาวชน สตรี บุคคลในครอบครัว ผู้ประสบปัญหาทางสังคม	182,132,400
การขับเคลื่อนงานตามมาตรฐานด้านสตรีกับการส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคง	เด็ก สตรี ครอบครัว และประชาชนทั่วไป	886,350

5.1.7 กระทรวงยุติธรรม

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงยุติธรรม ซึ่งได้รับงบประมาณทั้งหมดในปี พ.ศ. 2564 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มาตรา 21 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงยุติธรรมและหน่วยงานในกำกับ มีจำนวนทั้งสิ้น 13,216,651,000 บาท ในขณะที่ ปี พ.ศ. 2563 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มาตรา 21 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงยุติธรรมและหน่วยงานในกำกับ ได้รับงบประมาณ 13,865,580,100 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2563 ได้รับงบประมาณโดยรวมลดลง 648,929,100 บาท

ทั้งนี้ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงยุติธรรมที่ใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในปี 2564 คือ (1) กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และ (2) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ โดยมีตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปรากฏดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 35 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงาน
ในสังกัดกระทรวงยุติธรรม

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
1) กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน		
โครงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยและติดตามภายหลังปล่อย	เด็กและเยาวชน ผู้ปกครอง และเครือข่ายของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน	2,500,000
โครงการบำบัดแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนเฉพาะรายแบบไร้รอยต่อ (IRC)	กลุ่มเด็กและเยาวชนที่อยู่ในความดูแลของนักสังคมสงเคราะห์ผู้ปฏิบัติหน้าที่ IRC	875,000
โครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด TO BE NUMBER ONE	เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	2,809,000
โครงการส่งเสริมกีฬาและดนตรีเพื่อป้องกันเด็กและเยาวชนกลุ่มเสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน	เด็กและเยาวชนในสถานควบคุม	2,735,000
กิจกรรมบำบัดแก้ไขฟื้นฟูและพัฒนาพฤติกรรมเด็กและเยาวชนโดยใช้ละครบำบัด	เด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน	847,000

ตารางที่ 35 (ต่อ)

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
โครงการครอบครัวเข้มแข็ง (Strengthening Family)	1) เจ้าหน้าที่และหน่วยงานในสังกัด 2) เด็ก เยาวชน และครอบครัว ที่ ถูกดำเนินคดี และอยู่ในการ ควบคุมดูแลของหน่วยงานในสังกัด 3) ชุมชนและสังคม	675,000
2) กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ		
โครงการส่งเสริมสิทธิเสรีภาพและสิทธิมนุษยชน	ครู อาจารย์ บุคลากรทางการศึกษา	1,418,957

5.1.8 กระทรวงวัฒนธรรม

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงวัฒนธรรม ซึ่งได้รับงบประมาณทั้งหมดในปี พ.ศ. 2564 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มาตรา 23 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงวัฒนธรรมและหน่วยงานในกำกับ มีจำนวนทั้งสิ้น 4,567,907,000 บาท ในขณะที่ ปี พ.ศ. 2563 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มาตรา 23 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงวัฒนธรรมและหน่วยงานในกำกับ ได้รับงบประมาณ 4,813,564,000 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2564 ได้รับงบประมาณโดยรวมลดลง 245,657,000 บาท

ทั้งนี้ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงวัฒนธรรมที่ใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในปี 2564 คือ (1) กรมส่งเสริมวัฒนธรรม (2) กรมการศาสนา (3) สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม (4) สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ และ (5) หอภาพยนตร์ (องค์การมหาชน) โดยมีตัวอย่างโครงการ/กิจกรรม ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปรากฏดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 36 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานในสังกัด
กระทรวงวัฒนธรรม

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
1) กรมส่งเสริมวัฒนธรรม		
โครงการพัฒนาด้านดนตรี และการแสดง เพื่อเทิดพระเกียรติสถาบันพระมหากษัตริย์	นักเรียน นักศึกษา ประชาชนทั่วไป	3,375,000
โครงการส่งเสริมและเผยแพร่ค่านิยมและวัฒนธรรม ความเป็นไทย	เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป	63,251,500
2) กรมการศาสนา		
โครงการประกวดบรรยายธรรม	เด็กและเยาวชน	4,000,000
โครงการสวดมนต์หมู่'สรรเสริญ พระรัตนตรัย' ทำนองสรภัญญะ	เด็กและเยาวชน	7,500,000
โครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	เด็ก เยาวชน และประชาชน	102,000,000

ตารางที่ 36 (ต่อ)

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
3) สำนักงานปลัดกระทรวงวัฒนธรรม		
โครงการพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์	เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป	8,000,000
โครงการสร้างภูมิคุ้มกันของสังคมในมิติทางวัฒนธรรม	เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป	5,145,000
4) สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์		
โครงการส่งเสริมและพัฒนาทักษะผู้เรียน ด้านนาฏศิลป์ ดนตรี คีตศิลป์ และทัศนศิลป์ที่สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21	นักเรียน นักศึกษา	15,500,000
โครงการส่งเสริมเด็กไทยเล่นดนตรีคนละ 1 ชิ้น	เด็กและเยาวชน	6,200,000
5) หอภาพยนตร์ (องค์การมหาชน)		
โครงการส่งเสริมการใช้ภาพยนตร์ให้เป็นสื่อการเรียนรู้	เด็ก เยาวชน และประชาชน	7,500,000

5.1.9 กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งได้รับงบประมาณทั้งหมดในปี พ.ศ. 2564 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มาตรา 16 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมและหน่วยงานในกำกับ มีจำนวนทั้งสิ้น 4,788,891,300 บาท ในขณะที่ปี พ.ศ. 2563 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มาตรา 16 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมและหน่วยงานในกำกับได้รับงบประมาณ 4,481,118,800 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2564 ได้รับงบประมาณโดยรวมเพิ่มขึ้น 307,772,500 บาท

ทั้งนี้ ในปี 2564 กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยมีตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปรากฏดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 37 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงาน

ในสังกัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
1) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม		
โครงการเน็ตประชารัฐ	ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย จำนวน 24,700 หมู่บ้าน	1,794,932,500
โครงการขยายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต	โครงข่าย Fiber Optic ในโรงเรียน 1,187 แห่ง และโรงพยาบาล 484 แห่ง	56,516,800
โครงการเยาวชนร่วมใจต้านภัยไซเบอร์ (จำฮุกสอนเด็ก)	เยาวชน นักเรียน นักศึกษา ในสถานศึกษา จำนวน 1,000 คน	447,800

ตารางที่ 37 (ต่อ)

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
โครงการวิเคราะห์สถานการณ์พฤติกรรมเด็กและเยาวชน เพื่อป้องกันและส่งเสริมการตระหนักรู้ของเด็กและเยาวชนจากภัยออนไลน์	เด็กและเยาวชน	2,588,200
โครงการเรียนโค้ดดิ้งพัฒนา STEM	1) นักเรียน จำนวน 8,360 คน 2) ครูและบุคลากรในโรงเรียน จำนวน 140 คน	76,494,600
โครงการส่งเสริมศักยภาพในการแข่งขันภาคประชาชน และภาคธุรกิจ (Big Data)	นักเรียน นักศึกษา จำนวน 1,800 คน	16,700,200
โครงการบริการอินเทอร์เน็ตสาธารณะสู่ชุมชน	ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย	346,330,000

5.1.10 กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

การรวบรวมข้อมูลของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งได้รับงบประมาณทั้งหมดในปี พ.ศ. 2564 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มาตรา 11 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาและหน่วยงานในกำกับ มีจำนวนทั้งสิ้น 3,646,065,600 บาท ในขณะที่ปี พ.ศ. 2563 ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 มาตรา 11 งบประมาณรายจ่ายของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาและหน่วยงานในกำกับ ได้รับงบประมาณ 3,384,669,100 บาท ซึ่งถือว่าในปี พ.ศ. 2564 ได้รับงบประมาณโดยรวมเพิ่มขึ้น 261,396,500 บาท

ทั้งนี้ หน่วยงานในสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาที่ใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในปี 2564 คือ (1) กรมพลศึกษา (2) การกีฬาแห่งประเทศไทย (3) มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ และ (4) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย โดยมีตัวอย่างโครงการ/กิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปรากฏดังตารางด้านล่าง

ตารางที่ 38 แสดงข้อมูลตัวอย่างงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงาน

ในสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
1) กรมพลศึกษา		
โครงการส่งเสริมกีฬาขั้นพื้นฐาน	เด็ก เยาวชน อายุ 5 – 18 ปี	4,014,700
โครงการจัดการแข่งขันกีฬานักเรียนนักศึกษาแห่งชาติ	เด็กและเยาวชน อายุไม่เกิน 18 ปี	83,865,000
โครงการจัดการแข่งขันกีฬากีฬาระหว่างโรงเรียน ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค	เด็กและเยาวชน อายุไม่เกิน 18 ปี	17,060,600
โครงการแข่งขันกีฬาฟุตบอลเยาวชนและประชาชน	เด็ก เยาวชน และประชาชน	44,100,000

ตารางที่ 38 (ต่อ)

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
โครงการส่งเสริมกีฬานักเรียนโรงเรียนตำรวจ ตระเวนชายแดน	เด็กนักเรียน โรงเรียนตำรวจ ตระเวนชายแดนทั่วประเทศ	8,000,000
โครงการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมนันทนาการ ในเด็กและเยาวชน	เด็ก เยาวชน และประชาชน	10,848,800
โครงการสนับสนุนกิจกรรมนันทนาการเพื่อมวลชน	เด็ก เยาวชน และประชาชน	1,650,000
โครงการส่งเสริมนันทนาการสัมพันธ์เพื่อพัฒนาคุณภาพ ชีวิตและสังคม	กลุ่มบุคคลพิเศษและผู้ด้อยโอกาส	2,843,400
โครงการพัฒนาและให้บริการด้านสมรรถภาพทางกาย	เด็ก เยาวชน ประชาชน นักกีฬา และคนพิการ	1,000,000
โครงการบริการด้านเวชศาสตร์การกีฬา	นักเรียนนักศึกษา เยาวชน นักกีฬา ประชาชนทั่วไป ผู้สูงอายุ ข้าราชการ และบุคลากรของกรมพลศึกษา	500,000
โครงการวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ	เด็ก นักเรียน เยาวชน ประชาชน นักกีฬา ข้าราชการและลูกจ้าง กรมพลศึกษา รวมทั้งสถานศึกษา หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน	500,000
โครงการเวชศาสตร์การกีฬาเพื่อประชาชน	ประชาชน นักกีฬา และผู้ที่เกี่ยวข้อง	300,000
โครงการส่งเสริมวิถีชีวิตตามแนวคิดวิทยาศาสตร์การกีฬา เพื่อการพัฒนาสุขภาวะที่ยั่งยืน	เด็ก เยาวชน ประชาชนทั่วไป ชมรมผู้สูงอายุ และผู้พิการ	2,216,200
โครงการสร้างเสริมสุขภาพและสมรรถภาพทางกาย ด้วยวิทยาศาสตร์การกีฬา	เด็ก เยาวชน และประชาชนทั่วไป ตัวแทนจากประเทศในกลุ่มอาเซียน	3,437,100
โครงการส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ วิจัย นวัตกรรม ด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา	เด็ก เยาวชน และประชาชน	1,076,900
โครงการจัดการแข่งขันกีฬาและการออกกำลังกาย เพื่อสันติสุข	เด็ก เยาวชน และประชาชนในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 4 อำเภอ ของจังหวัดสงขลา	28,804,000
โครงการเด็กไทยว่ายน้ำได้	เด็กอายุ 7 - 12 ปี	7,700,000
โครงการส่งเสริมการออกกำลังกายและกีฬาเพื่อมวลชน	ประชาชนทั่วประเทศ	2,271,300
2) การกีฬาแห่งประเทศไทย		
กิจกรรมงานวันเด็กแห่งชาติ	เด็กและเยาวชน	2,700,000
โครงการศูนย์บ่มเพาะนักกีฬาฟุตบอลเยาวชนชั้นเลิศ	นักกีฬาฟุตบอลเยาวชน รุ่นอายุไม่เกิน 17 ปี	5,000,000

ตารางที่ 38 (ต่อ)

การดำเนินงาน	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ (บาท)
3) มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ		
โครงการให้ความช่วยเหลือบรรเทาภาระค่าใช้จ่าย ด้านการศึกษาในช่วงการแพร่ระบาดโรคโควิด-19 ของมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ภายใต้โครงการ ของกระทรวงศึกษาธิการที่คณะรัฐมนตรีอนุมัติ	เด็กและเยาวชน	12,868,000
4) การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย		
โครงการนวัตกรรมการเรียนรู้ด้านการตลาดท่องเที่ยว ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	นิสิต นักศึกษา เยาวชน และบุคลากร	2,500,000

ข้อสังเกต จากการใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ถึงแม้ว่ามีหลายกระทรวงที่ไม่ได้มีการรายงานงบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ทั้งนี้ อาจมีการดำเนินโครงการ/กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนอยู่บ้าง อย่างไรก็ตาม งบประมาณภาคการศึกษาดังกล่าวหากจำแนกการจัดกลุ่มการใช้งบประมาณ สามารถแบ่งได้ 3 กลุ่ม คือ 1) การใช้งบประมาณเพื่อส่งเสริมเด็กและเยาวชน 2) การใช้งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน และ 3) การใช้งบประมาณเพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชน แต่ไม่สามารถนำงบประมาณที่ได้จากการวิเคราะห์มาจัดกลุ่มในแต่ละด้านได้ เนื่องด้วยการรายงานงบประมาณที่ได้รับมาไม่ครอบคลุม และบางโครงการ/กิจกรรมมีการคาบเกี่ยวในหลายด้าน รวมถึงกลุ่มเป้าหมายในโครงการ/กิจกรรม มีความหลากหลายของกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ใช่แค่เด็กและเยาวชน เป็นต้น

5.2 งบประมาณนอกภาคราชการ

5.2.1) งบประมาณของกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ข้อมูลจากการรายงานประจำปี 2564 ของกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) พบว่า ภาพรวมการใช้จ่ายงบประมาณ สสส. ได้รับการอนุมัติกรอบเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปี จากคณะกรรมการกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานสร้างเสริมสุขภาพ จำนวน 3,858,550,000 บาท ประกอบด้วย งบรายจ่ายเพื่อสนับสนุนโครงการสร้างเสริมสุขภาพ จำนวน 3,541,750,000 บาท และงบบริหารสำนักงานและค่าใช้จ่ายอื่น จำนวน 356,800,000 บาท ทั้งนี้ มีการใช้จ่ายงบประมาณ จำนวน 3,784,500,000 บาท โดยจำแนกการใช้จ่ายงบประมาณได้ 2 ส่วน คือ 1) การใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนโครงการสร้างเสริมสุขภาพ รวมค่าใช้จ่ายบริหารโครงการ จำนวน 3,432,060,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 90.59 ของงบประมาณเบิกจ่ายทั้งหมด และ 2) การใช้จ่ายเพื่อการบริหารสำนักงานและค่าใช้จ่ายอื่น จำนวน 356,450,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.41 ของงบประมาณเบิกจ่ายทั้งหมด โดย สสส. มีการเบิกจ่ายงบประมาณทั้งโครงการใหม่และโครงการ จำนวน 3,582 โครงการ โดยใช้จ่ายงบประมาณทั้งหมด 3,172,410,000 บาท สามารถจำแนกการใช้จ่ายงบประมาณตามแผนต่าง ๆ ซึ่งแผนสุขภาพระดับ

เยาวชน และครอบครัว พบว่า มีการใช้จ่ายงบประมาณของ สสส. จำนวน 155,520,000 บาท ปรากฏดังตารางที่ 39 และสถานที่จัดกิจกรรมที่เป็นสถานศึกษา/โรงเรียน มีงบประมาณที่เบิกจ่ายจำนวน 580,250,000 บาท และศูนย์เด็กเล็ก มีงบประมาณที่เบิกจ่ายจำนวน 80,530,000 บาท ปรากฏดังตารางที่ 40 (กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2564)

ตารางที่ 39 การกระจายทุนสู่แผนงานเพื่อสนับสนุนโครงการสร้างเสริมสุขภาพ

แผน	การใช้จ่ายงบประมาณ (ล้านบาท)
แผนควบคุมยาสูบ	355.15
แผนควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และสิ่งเสพติด	316.34
แผนจัดการความปลอดภัยและปัจจัยเสี่ยงทางสังคม	265.52
แผนควบคุมปัจจัยเสี่ยงทางสุขภาพ	177.28
แผนสุขภาวะประชากรกลุ่มเฉพาะ	219.30
แผนสุขภาวะชุมชน	284.50
แผนสุขภาวะเด็ก เยาวชน และครอบครัว	155.52
แผนสร้างเสริมสุขภาวะในองค์กร	129.93
แผนส่งเสริมกิจกรรมทางกาย	190.07
แผนระบบสื่อและวิถีสุขภาวะทางปัญญา	161.52
แผนสร้างสรรค์โอกาสและนวัตกรรมสุขภาวะ	232.21
แผนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพผ่านระบบบริการสุขภาพ	117.94
แผนพัฒนาระบบและกลไกสนับสนุนเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพ	92.87
แผนอาหารเพื่อสุขภาวะ	135.55
แผนสร้างเสริมความเข้าใจสุขภาวะ	219.60
งานพัฒนาและจัดการกลุ่มงานกลาง	119.11
รวมงบประมาณเบิกจ่ายทั้งสิ้น	3,172.41

หมายเหตุ: ไม่รวมค่าใช้จ่ายบริหารโครงการ

ที่มา: กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2564)

ตารางที่ 40 การกระจายทุนตามสถานที่ดำเนินงานของโครงการ

สถานที่จัดกิจกรรม	งบประมาณที่เบิกจ่าย (ล้านบาท)
ชุมชน ท้องถิ่น ท้องที่	749.23
สถานศึกษา/โรงเรียน	580.25
สถานพยาบาล/โรงพยาบาล	286.93
องค์กร/หน่วยงานรัฐอื่น ๆ	266.90
สถานประกอบการ/โรงงาน/บริษัทเอกชน	144.55

ตารางที่ 40 (ต่อ)

สถานที่จัดกิจกรรม	งบประมาณที่เบิกจ่าย (ล้านบาท)
ศูนย์เด็กเล็ก	80.53
ศาสนสถาน (วัด โบสถ์ มัสยิด)	74.84

หมายเหตุ: ไม่รวมถึงงบประมาณการดำเนินงานด้านวิชาการหรือด้านอื่นที่ไม่มีการจัดกิจกรรมในพื้นที่ซึ่งไม่อาจจัดเข้าหมวดหมู่ดังกล่าวได้

ที่มา: กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2564)

5.2.2) งบประมาณของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.)

ข้อมูลจากการรายงานประจำปี 2564 ของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) พบว่า ในปีงบประมาณ 2564 กสศ. มีรายได้รวม 6,152,710,000 บาท โดยร้อยละ 98.90 ของรายได้รวมเป็นเงินอุดหนุนจากภาครัฐที่ กสศ. ได้รับตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 เพื่อดำเนินการกิจหลัก และมีเงินได้จากการบริจาคของภาคเอกชนและประชาชนอีกจำนวน 47,100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.77 ของรายได้รวม นอกจากนี้ ยังมีรายได้อื่น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลตอบแทนจากการลงทุนในทรัพย์สินของกองทุนอีกจำนวนร้อยละ 0.34 ของรายได้รวม ทั้งนี้ กสศ. มีค่าใช้จ่ายในปี 2564 จำนวน 5,763,670,000 บาท โดยร้อยละ 96.56 หรือ 5,565,140,000 บาท เป็นค่าใช้จ่ายในโครงการตามภารกิจหลักของ กสศ. ซึ่งประกอบด้วยเงินอุดหนุนโครงการไปยังกลุ่มเป้าหมายหลักของ กสศ. ถึงร้อยละ 91.45 ของค่าใช้จ่ายรวมทั้งหมด และคิดเป็นค่าบริหารจัดการโครงการร้อยละ 5.11 ของค่าใช้จ่ายรวม ส่วนที่เหลือเป็นค่าใช้จ่ายบุคลากรของ กสศ. ร้อยละ 1.05 และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของกองทุน ร้อยละ 2.35 ของค่าใช้จ่ายทั้งหมดในงบประมาณปี 2564 โดยแผนปฏิบัติงานและแผนการใช้จ่ายเงินประจำปีงบประมาณ 2564 ของ กสศ. มีวงเงินรวมจำนวน 6,324,160,000 บาท ประกอบด้วย งบประมาณที่ได้รับจัดสรรตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 เพื่อดำเนินงานตามภารกิจจำนวน 6,084,760,000 บาท และเงินเหลือจ่ายจากปีงบประมาณก่อนหน้า เงินบริจาค และเงินจากแหล่งอื่น ๆ รวมจำนวน 239,400,000 บาท ในจำนวนนี้ ได้มีการผูกพันและเบิกจ่ายแล้ว ณ วันที่ 30 กันยายน 2564 จำนวน 5,391,790,000 ล้านบาท หรือร้อยละ 85.26 ของวงเงินงบประมาณตามแผนปฏิบัติงาน

ปัญหาและอุปสรรคจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ภาคีหลักส่วนใหญ่ในการดำเนินงานของ กสศ. ได้แก่ สถาบันการศึกษาทั่วประเทศมีการเลื่อนการเปิดภาคเรียน หรือไม่สามารถดำเนินงานในพื้นที่ได้ ทำให้การผูกพันเบิกจ่ายในลักษณะงานโครงการจำเป็นต้องเลื่อนออกไป ซึ่ง กสศ. ได้ปรับขอบเขตและแนวทางการปฏิบัติงานและกระบวนการทำงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ เช่น การปรับปรุงรูปแบบการจัดประชุมหรือการลงพื้นที่ติดตามการดำเนินโครงการให้เป็นการทำงานในรูปแบบออนไลน์ ประกอบกับการปรับปรุงกลยุทธ์การดำเนินงานในช่วงปลายปีงบประมาณ เน้นงานด้านคุณภาพมากขึ้น ทำให้สามารถปรับลดงบประมาณลง โดยในแผนงานส่วนใหญ่ไม่ส่งผลกระทบต่อผลผลิตหรือผลลัพธ์ที่ได้จากการดำเนินงาน ทั้งนี้ กสศ. ได้มีการปรับโอนงบประมาณคงเหลือและเงินเหลือจ่ายไปดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

โดยพิจารณาโครงการสำคัญที่มีความจำเป็นเร่งด่วน เช่น การดำเนินโครงการจัดสรรเงินอุดหนุนเพื่อบรรเทาผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนกลุ่มเปราะบางมีความเสี่ยงที่จะหลุดจากระบบการศึกษาในช่วงชั้นรอยต่อ (กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, 2564)

5.2.3) งบประมาณการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรพัฒนาเอกชน ในปี 2564

ปี 2564 องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลทั้ง 51 องค์กร มีงบประมาณการพัฒนาเด็กและเยาวชน ตั้งแต่ต่ำกว่า 100,000 บาท จนถึงมากกว่า 100,000,000 บาท ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 41 งบประมาณการดำเนินงานขององค์กรพัฒนาเอกชน ปี 2564

งบประมาณ	จำนวนองค์กร	ร้อยละ
1. น้อยกว่า 100,000 บาท	10	19.61
2. 100,001 – 500,000 บาท	7	13.72
3. 500,001 – 1,000,000 บาท	6	11.77
4. 1,000,001 – 5,000,000 บาท	17	33.33
5. 5,000,001 – 10,000,000 บาท	6	11.77
6. มากกว่า 10,000,000 บาท	3	5.88
7. มากกว่า 50,000,000 บาท	1	1.96
8. มากกว่า 100,000,000 บาท	1	1.96
รวม	51	100.00

จากตารางข้างต้น องค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลจำนวนมากที่สุด คือ 17 องค์กร หรือร้อยละ 33.33 มีงบประมาณระหว่าง 1,000,001 - 5,000,000 บาท ในขณะที่จำนวนน้อยที่สุด คือ 1 องค์กร หรือร้อยละ 1.96 มีงบประมาณมากกว่า 50,000,000 บาท และอีก 1 องค์กร มีงบประมาณมากกว่า 100,000,000 บาท สำหรับจำนวนองค์กรที่มีงบประมาณน้อยกว่า 100,000 บาท มีจำนวน 10 องค์กร หรือร้อยละ 19.61

ผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19

วิกฤตโควิด-19 ในปี 2564 ส่งผลกระทบด้านลบต่อการทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรพัฒนาเอกชน ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 42 ผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 ขององค์กรพัฒนาเอกชน

ผลกระทบ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวนองค์กร	ร้อยละ (N=51)
1. ไม่มีผลกระทบเลย	1	1.96
2. ได้เงินสนับสนุนน้อยลง	39	76.47
3. ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ ดังเช่นเคย	27	52.94

ตารางที่ 42 (ต่อ)

ผลกระทบ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวนองค์กร	ร้อยละ (N=51)
4. ต้องปรับลดงบประมาณ	38	74.50
5. ไม่สามารถจัดกิจกรรมกับเด็กและเยาวชน	48	94.11

จากตารางข้างต้น จำนวนองค์กรพัฒนาเอกชนที่ให้ข้อมูลมากที่สุด คือ 48 องค์กร หรือร้อยละ 94.11 ระบุว่าไม่สามารถจัดกิจกรรมกับเด็กและเยาวชนได้ ในขณะที่ 38 องค์กร หรือร้อยละ 74.50 ต้องปรับลดงบประมาณลง 39 องค์กร หรือร้อยละ 76.47 ได้รับเงินสนับสนุนน้อยลง และ 27 องค์กร หรือร้อยละ 52.94 ไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ ดังเช่นเคย อย่างไรก็ตาม มีองค์กรจำนวน 1 องค์กร หรือร้อยละ 1.96 ที่ระบุว่า ไม่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 เลย

5.2.4) งบประมาณการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม ในปี 2564

ปี 2564 องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมที่ให้ข้อมูลทั้ง 20 องค์กร มีงบประมาณการพัฒนาเด็กและเยาวชน ตั้งแต่ต่ำกว่า 100,000 บาท จนถึง 5,000,001 - 10,000,000 บาท ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 43 งบประมาณการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม ปี 2564

งบประมาณ	จำนวนองค์กร	ร้อยละ
1. น้อยกว่า 100,000 บาท	2	10.00
2. 100,001 – 500,000 บาท	9	45.00
3. 500,001 – 1,000,000 บาท	4	20.00
4. 1,000,001 – 5,000,000 บาท	3	15.00
5. 5,000,001 – 10,000,000 บาท	2	10.00
รวม	20	100.00

จากตารางข้างต้น จำนวนองค์กรธุรกิจเพื่อสังคมที่มีงบประมาณในการพัฒนาเด็กและเยาวชนมากที่สุด คือ ในช่วง 5,000,001 - 10,000,000 บาท มี 2 องค์กร หรือร้อยละ 10.00 ขององค์กรที่ให้ข้อมูลทั้งหมด 20 องค์กร และองค์กรที่มีงบประมาณน้อยที่สุด คือ น้อยกว่า 100,000 บาท มี 2 องค์กร หรือร้อยละ 10.00 ส่วนองค์กรธุรกิจเพื่อสังคมจำนวนมากที่สุด คือ 9 องค์กร หรือร้อยละ 45.00 มีงบประมาณสำหรับงานพัฒนาเด็กและเยาวชนในช่วง 100,001 - 500,000 บาท

ผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19

วิกฤตโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อรายได้ขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม และการจัดสรรงบประมาณ เพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรหลายประการ ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 44 ผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 ขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม

ผลกระทบ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวน องค์กร	ร้อยละ (N=20)
1. มีรายได้จากการทำธุรกิจน้อยลง	20	100.00
2. ไม่สามารถจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กและเยาวชน ครอบครัว และชุมชนได้	18	90.00
3. ต้องปรับงบประมาณและบุคลากร เพราะเงินไม่พอสำหรับการบริหารจัดการ	15	75.00
4. ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ ดังเช่นเคย	14	70.00

จากตารางข้างต้น องค์กรธุรกิจเพื่อสังคมทุกองค์กรมีรายได้ลดลงจากการทำธุรกิจ และ 18 องค์กร หรือร้อยละ 90.00 ไม่สามารถจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กและเยาวชน ครอบครัว และชุมชนได้ ส่วนอีก 15 องค์กร หรือร้อยละ 75.00 ต้องปรับงบประมาณและบุคลากร เพราะรายได้ไม่พอสำหรับการบริหารจัดการ และ 14 องค์กร หรือร้อยละ 70.00 ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ ดังเช่นเคย

5.3 งบประมาณภาคเอกชน

5.3.1) งบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของภาคธุรกิจ ในปี 2564

ปี 2564 บริษัทที่ให้ข้อมูลระบุว่างบประมาณที่ใช้ในการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนน้อยลง เนื่องจากวิกฤตโควิด-19 ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 45 งบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานของภาคธุรกิจ ปี 2564

งบประมาณ	จำนวนบริษัท	ร้อยละ
1. 100,001 – 500,000 บาท	10	33.34
2. 500,001 – 1,000,000 บาท	4	13.33
3. 1,000,001 – 5,000,000 บาท	10	33.34
4. 5,000,001 – 10,000,000 บาท	3	10.00
5. มากกว่า 10,000,000 บาท	2	6.66
6. มากกว่า 50,000,000 บาท	1	3.33
รวม	30	100.00

จากตารางข้างต้น ในปี 2564 มีจำนวนบริษัทที่ให้ข้อมูลเพียง 1 บริษัท หรือร้อยละ 3.33 ที่ระบุว่า มีงบประมาณสำหรับสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนมากกว่า 50,000,000 บาท และ 2 บริษัท หรือร้อยละ 6.66 ที่ระบุว่า มีงบประมาณ มากกว่า 10,000,000 บาท ส่วนใหญ่ คือ 10 บริษัท หรือร้อยละ 33.34 มีงบประมาณอยู่ในช่วง 1,000,001 - 5,000,000 บาท ในขณะที่มีจำนวน 10 บริษัท หรือร้อยละ 33.34 ที่มีงบประมาณเพียง 100,000 - 500,000 บาท

ผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19

วิกฤตโควิด-19 ทำให้เกิดผลกระทบกับการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของภาคธุรกิจ ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 46 ผลกระทบจากวิกฤตโควิด-19 ของภาคธุรกิจ

ผลกระทบ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	จำนวน บริษัท	ร้อยละ (N=30)
1. ไม่ได้รับผลกระทบเลย	7	23.33
2. ต้องลดงบประมาณสนับสนุนลง	20	66.66
3. ต้องปรับแผนและรูปแบบการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชน เพราะมีความยากลำบากในการทำกิจกรรม	20	66.66

จากตารางข้างต้น บริษัทที่ให้ข้อมูล 7 บริษัท หรือร้อยละ 23.33 ระบุว่า วิกฤตโควิด-19 ไม่มีผลกระทบต่อการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชน ในขณะที่ 20 บริษัท หรือร้อยละ 66.66 ระบุว่า ต้องลดงบประมาณสนับสนุนลง และ 20 บริษัท หรือร้อยละ 66.66 ต้องปรับแผนและรูปแบบการสนับสนุน เพราะเกิดความยากลำบากในการจัดกิจกรรมกับเด็กและเยาวชน

บทสรุป

งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย งบประมาณภาครัฐบาล งบประมาณนอกภาครัฐบาล และงบประมาณภาคเอกชน ดังนี้

งบประมาณภาครัฐบาล ที่ปรากฏข้อมูลการนำงบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย 10 กระทรวง คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

งบประมาณนอกภาครัฐบาล การใช้งบประมาณของหน่วยงาน/องค์กรที่ดำเนินงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน คือ 1) งบประมาณของกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) พบว่าเป็นงบประมาณด้านแผนสุขภาพเด็ก เยาวชน และครอบครัว มีการใช้จ่ายงบประมาณ จำนวน 155,520,000 บาท 2) งบประมาณของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มีการใช้จ่ายในโครงการตามภารกิจหลักของ กสศ. จำนวน 5,565,140,000 บาท 3) งบประมาณขององค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งจากการสำรวจทั้ง 51 องค์กร ส่วนใหญ่มีการใช้จ่ายงบประมาณเพื่อสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนอยู่ที่ 1,000,001 - 5,000,000 บาท โดยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมกับเด็กและเยาวชนได้ และ 4) งบประมาณขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม ซึ่งจากการสำรวจทั้ง จำนวน 20 องค์กร ส่วนใหญ่

มีการใช้งบประมาณเพื่อสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนอยู่ที่ 100,001 – 500,000 บาท โดยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้มีรายได้จากการทำธุรกิจน้อยลง และไม่สามารถจัดกิจกรรมพัฒนาเด็กและเยาวชน ครอบครัว และชุมชนได้

งบประมาณภาคเอกชน คือ งบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของภาคธุรกิจ ซึ่งจากการสำรวจการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนในปี 2564 ซึ่งจากการสำรวจทั้ง 30 บริษัท ส่วนใหญ่มีการใช้งบประมาณเพื่อสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนอยู่ที่ 100,001 – 500,000 บาท และ 1,000,001 – 5,000,000 บาท โดยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ต้องลดงบประมาณสนับสนุนลง และต้องปรับแผนและรูปแบบการสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชน เพราะมีความยากลำบากในการทำกิจกรรม

ส่วนที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุปและการวิเคราะห์ ประกอบด้วย

6.1.1 แนวโน้มและสถานการณ์เด็กและเยาวชนในศตวรรษที่ 21

6.1.2 สภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชน

6.1.3 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

6.1.4 บทบาทและผลการดำเนินงานของภาคประชารัฐต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

6.1.5 งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

รายละเอียด ดังนี้

รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2564 ซึ่งรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชนในบริบทและมิติทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง แนวโน้มและกระแสปัจจุบัน ความท้าทายต่อปัญหาเร่งด่วนที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนในช่วงวัยต่าง ๆ รวมถึงสภาพแวดล้อมรอบตัวเด็กและเยาวชน นำไปสู่แนวทางแก้ไขการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยสรุปประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

6.1 บทสรุปและการวิเคราะห์

6.1.1 แนวโน้มและสถานการณ์เด็กและเยาวชนในศตวรรษที่ 21

โครงสร้างประชากรปี 2564 ประเทศไทยมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 66,171,439 คน โดยแบ่งเป็นเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 0-25 ปี จำนวนทั้งหมด 19,727,487 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 29.81 จากประชากรทั้งประเทศ จำแนกเป็นเด็ก จำนวน 12,860,865 คน และเยาวชน จำนวน 6,866,622 คน และพบว่ากลุ่มอายุ 18-25 ปี มีจำนวนมากที่สุด ซึ่งประชากรไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจากปี 2562 โดยในปี 2564 ถือเป็นปีแรกที่อัตราการเกิดลดต่ำจนน้อยกว่าอัตราการตาย ซึ่งส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการตายด้วยสถานการณ์โควิด-19 ที่มีช่วงการแพร่ระบาดต่อเนื่องมาจากปี 2563 อย่างไรก็ตาม ประชากรอีกบางกลุ่มคือกลุ่มเด็กไร้สัญชาติ ยังพบว่าประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีจำนวนบุคคลไร้สัญชาติมากที่สุดในโลกและอาศัยอยู่ในหลายพื้นที่ของประเทศ ซึ่งยังคงเป็นปัญหาที่รอการแก้ไขอย่างถูกต้องและเหมาะสม ทั้งนี้ สภาพปัญหาของประชากรเด็กและเยาวชนที่ยังคงเป็นปัญหาต่อเนื่องมาหลายปี คือปัญหาครอบครัวข้ามรุ่น และครอบครัวแหวกกลาง เนื่องด้วยสภาวะปัญหาการประกอบอาชีพและปัญหาทางเศรษฐกิจส่งผลให้เกิดการย้ายถิ่นฐานของประชากรออกจากภาคการผลิตที่ให้ผลตอบแทนต่ำไปสู่ภาคการผลิตที่ให้ผลตอบแทนที่สูงกว่า เพื่อหาเลี้ยงครอบครัวรวมถึงการทิ้งให้เด็กและเยาวชนต้องอยู่บ้านกับผู้สูงอายุ ดังนั้นทิศทางการพัฒนาเด็กและเยาวชน ต้องเริ่มต้นจากกระดุมเม็ดแรกคือการส่งเสริมความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวที่มีความใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถเติบโตไปได้อย่างมีคุณภาพ

ระดับความฉลาดทางสติปัญญา (IQ) และระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) มีการสำรวจในทุก ๆ 5 ปี โดยรอบปีล่าสุดคือปี 2564 พบว่า นักเรียนไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (อายุ 7 ปี) มีระดับความฉลาดทางสติปัญญา (IQ) เฉลี่ย 102.8 ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ปกติ ส่วนระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) พบอยู่ในเกณฑ์ปกติ ร้อยละ 83.4 ทั้งนี้ การพัฒนาเครื่องมือในการสำรวจควรเป็นมาตรฐานเดียวกันกับทุกรอบการสำรวจ รวมถึงการครอบคลุมพื้นที่ต่าง ๆ อย่างไรก็ดี **โปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล หรือ PISA** พบว่า ผลการประเมินการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ประเทศไทยมีคะแนน 393 419 และ 426 คะแนน ตามลำดับ ซึ่งมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของ OECD ทั้งนี้ ข้อมูลสำคัญที่ได้จาก PISA คือคะแนนการอ่านของนักเรียนไทยมีแนวโน้มลดลงตามเวลา

ปี 2564 บริบทการเปลี่ยนแปลงสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน คือ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ส่งผลต่อการติดเชื้อโควิด-19 ของเด็กและเยาวชน การเปลี่ยนแปลงรูปแบบ

การเรียนรู้ โดยมีเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสถานการณ์ของเทคโนโลยีมีความเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด เช่น พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยี การรับรู้และการเรียนรู้ที่รวดเร็วผ่านเทคโนโลยี ช่องว่างระหว่างความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยี ภัยคุกคามจากสื่อออนไลน์ ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะกลุ่มเด็กเปราะบางที่ได้รับความเหลื่อมล้ำทางเทคโนโลยี ก่อให้เกิดปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ปัญหาที่เกิดจากสิ่งเหล่านี้ล้วนนำมาสู่การเรียกร้องการแก้ปัญหาผ่านการแสดงออกทางการเมืองของเด็กและเยาวชน โดยเด็กส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่เผชิญปัญหา เช่น มีฐานะยากจน ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 หลุดจากระบบการศึกษา ตกงาน ถูกกระทำจากความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ได้รับความเหลื่อมล้ำในสังคม เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น

ทั้งนี้ ปี 2564 ถือเป็นช่วงเวลาครบรอบการดำเนินงานตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2560 - 2564 โดยแผนดังกล่าวประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาศักยภาพและสร้างภูมิคุ้มกันเด็กและเยาวชน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลไกสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมบทบาทและระดมความร่วมมือของทุกภาคส่วนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน และ ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนานวัตกรรมบริหารจัดการในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งส่วนใหญ่บรรลุผลสำเร็จตามแผนการดำเนินงานที่วางไว้

6.1.2 สภาพการณ์และแนวโน้มของปัญหาเด็กและเยาวชน

สภาพการณ์และแนวโน้ม แบ่งตามประเภทของเด็กและเยาวชน 6 กลุ่ม ดังนี้

1. ช่วงเด็กปฐมวัย 0 - 6 ปี

(1) การฝากครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์ก่อนหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 78.88 ซึ่งหญิงตั้งครรภ์มีแนวโน้มได้รับการฝากครรภ์น้อยลงกว่าปี 2562 และ 2563

(2) การตายมารดา มีจำนวน 185 คน ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปี 2562 และ 2563 และยังพบว่า อัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 10 - 14 ปี เพิ่มขึ้นจากปี 2563 แต่ยังต่ำกว่าปี 2562 และอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15 - 19 ปี ลดลงกว่าทุกปี

(3) น้ำหนักทารกแรกเกิดต่ำกว่าเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 9.87 อัตราทารกแรกเกิดน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ มีแนวโน้มสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2563 แต่มีแนวโน้มลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2562

(4) พัฒนาการเด็กปฐมวัย เด็กปฐมวัย (อายุ 9, 18, 30, 42 และ 60 เดือน) ที่ได้รับการประเมินพัฒนาการตามเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 82.55 มีแนวโน้มลดลงเมื่อเทียบกับปี 2562 และ 2563

2. ช่วงเด็กวัย 7 - 12 ปี พบเด็กจมน้ำเสียชีวิต 189 คน ส่วนภาวะอ้วนในเด็ก อยู่ที่ร้อยละ 11.18

3. ช่วงเด็กวัย 13 - 17 ปี พบสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาสำคัญ คือ ความขัดแย้งภายในครอบครัวและโรงเรียนจากการแสดงออกทางการเมือง ปัญหาการถูกล่วงละเมิดทางเพศ และปัญหาการใช้สื่อออนไลน์

4. ช่วงเยาวชน 18 - 25 ปี พบสภาพการณ์ที่เป็นปัญหาสำคัญ คือ ปัญหาการว่างงานหลังเรียนจบ

5. เด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ

(1) **เด็กพิการ** พบว่า ในปี 2564 ประเทศไทยมีจำนวนเด็กและเยาวชนที่พิการ จำนวน 151,163 คน คิดเป็นร้อยละ 0.76 จากประชากรเด็กและเยาวชนทั้งประเทศ

(2) **เด็กและเยาวชนด้อยโอกาสในสถานการณ์โควิด-19** เป็นปัญหาสืบเนื่องต่อจากปี 2563 ส่งผลต่อเด็กและเยาวชนด้อยโอกาส 3 ผลกระทบ คือ 1) สุขภาพ 2) การศึกษา และ 3) ขาดแคลนอาหารที่อยู่อาศัย และค่าใช้จ่ายในครอบครัว

(3) **เด็กขาดโอกาสบนท้องถนน** พบว่าช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้เด็กเร่ร่อนถูกแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มเด็กเร่ร่อนถาวร 2) กลุ่มเด็กเร่ร่อนชั่วคราว และ 3) กลุ่มเด็กเร่ร่อนต่างดาว

(4) **เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด** พบว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดใน ปี 2564 มีจำนวน 14,182 คดี มีแนวโน้มลดลงจากปี 2562 จำนวน 6,660 คดี และลดลงจากปี 2563 จำนวน 5,288 คดี เมื่อจำแนกตามเพศพบว่าเพศชายกระทำความผิดมากกว่าเพศหญิง ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุเกิน 15 ปี แต่ไม่ถึง 18 ปี จำนวน 12,064 คดี มีฐานความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษมากที่สุด จำนวน 7,012 คดี คดีส่วนใหญ่เป็นคดีที่ผู้กระทำผิดที่มีได้อยู่กับบิดามารดา หรือบิดามารดาแยกกันอยู่ จำนวน 8,820 คดี

(5) **เด็กที่เกิดจากแม่ที่ใช้สารเสพติด** พบว่าในปี 2564 มีเด็กที่อยู่ในความดูแลแบบครอบครัวอุปถัมภ์ จำนวน 31 คน (คละวัย) และมีเด็กที่เกิดจากแม่ที่มีอาการทางจิตเวช จำนวน 2 คน

(6) **แรงงานเด็กและการค้ามนุษย์** ผู้อยู่ในกำลังแรงงานที่เป็นเด็ก จำนวน 183,700 คน จำแนกเป็นผู้มีงานทำ จำนวน 165,689 คน ผู้ว่างงาน จำนวน 16,812 คน และผู้รอฤดูกาลจำนวน 1,199 คน

6. เด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษ โดยจัดกลุ่มได้ 3 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านกีฬา และด้านดนตรีและนันทนาการ ทั้งนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษยังปรากฏข้อมูลจากแหล่งข้อมูลเจ้าของเรื่องไม่มากนัก แต่สามารถพบได้จากการนำเสนอของสื่อ

ผลการดำเนินงาน และแนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนาเด็กและเยาวชน พบการดำเนินงานที่สำคัญโดยแบ่งเป็น 2 ด้าน คือ **ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน** ได้แก่ การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ การสนับสนุนการเรียนการสอนในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 การสนับสนุนการแก้ปัญหาการว่างงาน และการส่งเสริมและสนับสนุนเด็กเยาวชนที่ต้องการการการคุ้มครองเป็นพิเศษในสถานการณ์โควิด-19 **ด้านการป้องกันและการคุ้มครองทางสังคม** ได้แก่ การป้องกันเด็กจมน้ำ การป้องกันปัญหาความรุนแรงในสถานศึกษา การป้องกันปัญหายาเสพติดในเด็กและเยาวชน การป้องกันปัญหาผลกระทบจากสื่อออนไลน์ การป้องกันและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากการแสดงออกทางการเมือง การป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การป้องกันอุบัติเหตุบนท้องถนน และการป้องกันเด็กกลุ่มเปราะบางหลุดจากระบบการศึกษา

ปัจจัยสาเหตุของปัญหาเด็กและเยาวชน

จากสภาพการณ์และแนวโน้มข้างต้น สามารถวิเคราะห์ได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

1) **ปัญหาความพร้อมของมารดาและการพัฒนาการของเด็กแรกเกิด** โดยความพร้อมของมารดาซึ่งรวมไปถึงการรับบริการทางด้านสาธารณสุขที่มีคุณภาพ มักส่งผลต่อพัฒนาการเด็กในแต่ละช่วงวัย

การฝากครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์ การตายของมารดา และการคลอดมีชีพของทารกแรกเกิดคือสิ่งที่ต้องได้รับการดูแลตั้งแต่ต้นเพื่อนำไปสู่ความพร้อมในการสร้างแนวทางในการพัฒนาเด็กแรกเกิด ให้สามารถเติบโตไปได้อย่างเหมาะสม

2) ปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชน โดยปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชนยังคงเป็นปัญหาสืบเนื่องทุก ๆ ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ผู้ปกครองต้องทำงานที่บ้าน รวมถึงเด็กและเยาวชนต้องมีการเรียนออนไลน์ที่บ้าน ทำให้ผู้ปกครองที่อยู่ร่วมกับเด็กและเยาวชน มีการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ทั้งนี้มีรูปแบบของความรุนแรงที่แตกต่างกันออกไป เช่น การทำร้ายร่างกาย การทารุณกรรมทางเพศ เป็นต้น

3) ปัญหาจากความเหลื่อมล้ำและขาดโอกาสทางสังคม ความเหลื่อมล้ำทางสังคมมักเกิดจากความไม่เท่าเทียมในระดับต่าง ๆ และเกิดขึ้นกับกลุ่มที่ขาดโอกาสทางสังคม เช่น กลุ่มเด็กชายขอบ กลุ่มเด็กเปราะบาง กลุ่มเด็กที่ต้องการความคุ้มครองเป็นพิเศษ เป็นต้น ล้วนแล้วแต่ส่งผลกระทบต่อทางด้านสังคม การศึกษา เศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นเปรียบเสมือนการแบ่งแยก การกีดกัน รวมถึงการตีตราจากสังคม

6.1.3 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

การแก้ไขพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ก่อให้เกิดการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนในระดับต่าง ๆ ขึ้นทั่วประเทศ โดยในปี 2564 สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย มีนายโยธิน ทองพะวา เป็นประธานคนปัจจุบัน มีวาระการดำรงตำแหน่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 - พ.ศ. 2565 โดยจากการดำเนินงานในช่วงโควิด-19 ได้ถูกสะท้อนปัญหาการคืบคลานงบประมาณการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนในระดับต่าง ๆ ที่ไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ สถานการณ์โควิด-19 ทำให้หลายโครงการ/กิจกรรมที่ยังปรับตัวไม่ทันกับสถานการณ์การแพร่ระบาด ไม่สามารถดำเนินการจัดโครงการ/กิจกรรมตามที่กำหนดไว้ ซึ่งถูกจำกัดด้วยข้อปฏิบัติในการป้องกันโรคที่แตกต่างกันในแต่ละจังหวัด ทำให้การคืบคลานที่อยู่ในช่วงของปลายปีงบประมาณ ไม่สามารถแก้ปัญหาได้ตามกำหนดระยะเวลา

นอกจากสภาเด็กและเยาวชน เครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่ที่มีการดำเนินงานเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในปี 2564 ยังสะท้อนปัญหาออกเป็น 5 ด้านคือ **1) ด้านการรวมกลุ่ม/เครือข่าย** พบว่า คณะทำงานที่กระจายอยู่ในแต่ละพื้นที่ รวมถึงการทำกิจกรรมร่วมกันจะมีความลำบากและต้องใช้เวลา เช่น การจัดสรรเวลาว่างให้ตรงกัน เพราะหลายคนทำงานแบบอาสาสมัคร ทำให้การเข้ามามีส่วนร่วมของสมาชิกแต่ละคนไม่เท่ากัน **2) ด้านงบประมาณ** โดยเป็นการจัดสรรงบประมาณให้กับบุคคลในการทำงานกับเด็กและเยาวชน แต่ยังไม่ใช่งบประมาณสำหรับเด็กและเยาวชนโดยตรง การลงทุนในเด็กและเยาวชนยังไม่เพียงพอ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง **3) ด้านการมีส่วนร่วม** การสนับสนุนการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนจำเป็นจะต้องให้ความสำคัญแบบครบวงจร โดยไม่เพียงแค่การให้มาแสดงความคิดเห็นในการจัดประชุมต่าง ๆ เพียงอย่างเดียว เพราะเด็กและเยาวชนในพื้นที่ห่างไกลไม่สามารถเดินทางหรือประสบกับปัญหาค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เมื่อต้องมาเสนอความเห็นหรือเข้าร่วมกิจกรรมของส่วนกลาง **4) ด้านประเด็นปัญหาสำคัญ**

การขับเคลื่อนเรียกร้องประเด็นปัญหาในเด็กและเยาวชน เป็นปัญหาที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอาจไม่ได้มองว่าเป็นปัญหาที่ใหญ่ 5) **ด้านข้อเสนอแนะ** ปัญหาที่สำคัญคือการกระจายการพัฒนาเด็กและเยาวชนในตัวเมืองและต่างจังหวัด พบว่ามีความแตกต่างกันในการเข้าถึงโอกาสและการเข้าถึงพื้นที่กิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งส่วนใหญ่เด็กและเยาวชนในเมืองจะได้รับความสนใจมากกว่า แต่ในเด็กและเยาวชนในต่างจังหวัด ตัวเลือกในการทำกิจกรรมหรือการแสดงออกยังไม่เพียงพอ รวมถึงงบประมาณที่ถูกจำกัด

นอกจากนี้ เด็กและเยาวชนยังปรากฏการเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการและกิจกรรมในระดับอาเซียนและเวทีนานาชาติ ซึ่งโครงการต่าง ๆ มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบทั้งแบบออฟไลน์ และออนไลน์เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์โควิด-19

6.1.4 บทบาทและผลการดำเนินงานของภาคประชารัฐต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

บทบาทและผลการดำเนินงานของภาคประชารัฐต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชนและภาคธุรกิจ สถาบันทางวิชาการ สื่อ อาสาสมัคร ครอบครัว และการระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วน ดังนี้

บทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยเกิดจากการส่งเสริมสนับสนุนของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น รวมถึงการบูรณาจากพื้นที่หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างมุ่งเน้นการพัฒนาเด็กในแต่ละช่วงวัย

บทบาทองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม และภาคธุรกิจ ซึ่งในปี 2564 มีการสำรวจจากองค์กรพัฒนาเอกชน จำนวน 51 องค์กร องค์กรธุรกิจเพื่อสังคม จำนวน 20 องค์กร และภาคธุรกิจ จำนวน 30 บริษัท ซึ่งมีจำนวนลดลงจากปี 2563 เนื่องจากองค์กรส่วนใหญ่ไม่ได้ทำกิจกรรมในช่วงปี 2564

บทบาทสถาบันทางวิชาการต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย สถาบันวิชาการในระบบ ซึ่งมีการพัฒนาแพลตฟอร์มสำหรับการเรียนออนไลน์ เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดจากโควิด-19 และมีผลงานทางวิชาการและการวิจัยที่มุ่งแก้ปัญหาในเรื่องต่าง ๆ ในเด็กและเยาวชน ส่วนสถาบันวิชาการนอกระบบมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับเด็กและเยาวชน เพื่อเป็นช่องทางการเรียนรู้นอกเวลาเรียนสำหรับเด็กและเยาวชน รวมถึงมีแหล่งข้อมูลทุนการศึกษา เพื่อให้เด็กและเยาวชนสามารถเข้าถึงโอกาสในการสนับสนุนงบประมาณสำหรับการเรียนรู้ได้

บทบาทสื่อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ที่ดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ได้แก่ องค์กรทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติการสื่อสารเพื่อการเปลี่ยนแปลง กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ มูลนิธิเทคโนโลยีสารสนเทศ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม สำนักข่าวไทย อสมท. สำนักข่าว Thai PBS สำนักข่าวต้นกล้านิวส์ มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย และ YouTube Kids

อาสาสมัครกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ดำเนินงานผ่านกิจกรรม/โครงการของเครือข่ายสิทธิเด็กประเทศไทย อาสาสมัครฉันคือยูนิเซฟ (I AM UNICEF) เครือข่ายยูริฟอร์ต มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก (มพด.) มูลนิธิเครือข่ายเพื่อนกะเทยเพื่อสิทธิมนุษยชน องค์การเฟรนด์อินเตอร์เนชั่นแนล ประเทศไทย (เพื่อน เพื่อน)

มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก มูลนิธิสายเด็ก 1387 มูลนิธิเพื่อเด็กพิการ มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย และมูลนิธิยุวพัฒน์

การส่งเสริมบทบาทครอบครัวต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ได้แก่ องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย การประชุมสมัชชาครอบครัวระดับชาติ ประจำปี 2564 และศาลเยาวชนและครอบครัว จังหวัดนนทบุรี

การระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนเพื่อทำงานด้านเด็กและเยาวชน ผ่านกิจกรรม/โครงการ ได้แก่ สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2564 โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด การจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โครงการส่งเสริมคุณภาพสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านสุขภาพ (4D) และ โครงการสถาบันพระบรมราชชนกสัจจร (สบช.สัจจร)

ทั้งนี้ จากบทบาทและผลการดำเนินงานของภาคประชาชาติต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนข้างต้น สิ่งสะท้อนการทำงานที่สำคัญคือ หน่วยงานต่าง ๆ ต่างมีบทบาทที่มุ่งแก้ปัญหาและส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนตามศักยภาพและหน้าที่ของตัวเอง ผ่านการทำงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของแต่ละหน่วยงาน การแก้ไขปัญหาเร่งด่วนของสังคม กลุ่มเป้าหมาย พื้นที่ปัญหา ซึ่งมีทั้งรูปแบบกิจกรรมที่มีความต่อเนื่องและ กิจกรรมที่พัฒนาขึ้นใหม่ เกิดการรับผิดชอบต่อสังคม มุ่งขับเคลื่อนและพัฒนาจากการประสานพลังและการส่งต่อปัญหาให้ได้รับการแก้ไขได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับบริบทของปัญหา นำไปสู่ผลลัพธ์ต่อเด็กและเยาวชนในอนาคตต่อไป

6.1.5 งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

งบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย งบประมาณภาครัฐบาล งบประมาณนอกภาครัฐบาล และงบประมาณภาคเอกชน ดังนี้

งบประมาณภาครัฐบาล ที่ปรากฏข้อมูลการนำงบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบด้วย 10 กระทรวง คือ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม และ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

งบประมาณนอกภาครัฐบาล การใช้งบประมาณของหน่วยงาน/องค์กรที่ดำเนินงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน คือ 1) งบประมาณของกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) พบว่าเป็นงบประมาณด้านแผนสุขภาพเด็ก เยาวชน และครอบครัว มีการใช้จ่ายงบประมาณ จำนวน 155,520,000 บาท 2) งบประมาณของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) มีการใช้จ่ายในโครงการตามภารกิจหลักของ กสศ. จำนวน 5,565,140,000 บาท 3) งบประมาณขององค์กรพัฒนาเอกชน มีการใช้งบประมาณเพื่อสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนอยู่ที่ 1,000,001 - 5,000,000 บาท และ 4) งบประมาณขององค์กรธุรกิจเพื่อสังคม มีการใช้งบประมาณเพื่อสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนอยู่ที่ 100,001 - 500,000 บาท

งบประมาณภาคเอกชน คือ งบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชนของภาคธุรกิจ มีการใช้งบประมาณเพื่อสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชนอยู่ที่ 100,001 – 500,000 บาท และ 1,000,001 – 5,000,000 บาท

6.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการจัดทำรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนในปี 2562 2563 และ 2564 พบปัญหาสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไขคือจำนวนเด็กและเยาวชนที่ลดลงทุกปี แต่จำนวนผู้สูงอายุกลับเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อโครงสร้างประชากรในอนาคต ทั้งในเรื่องการบริหารจัดการ การจัดสวัสดิการสังคม รวมถึงการจัดสรรงบประมาณ และด้วยปัญหาเชิงเศรษฐกิจ ส่งผลให้มีเด็กและเยาวชนกลุ่มหนึ่งไม่ได้เติบโตมาด้วยการเลี้ยงดูของพ่อและแม่ เนื่องจากพ่อและแม่ต้องออกไปประกอบอาชีพต่างถิ่น ทำให้เด็กและเยาวชนกลุ่มดังกล่าวอยู่ในการเลี้ยงดูของผู้สูงอายุ ส่งผลให้ปัญหาครอบครัวข้ามรุ่นหรือครอบครัวแหวกกลางยังคงเป็นปัญหาต่อเนื่องมาจากปี 2562 และ 2563 อย่างไรก็ดี ในปี 2563 และ 2564 ประเทศไทยประสบกับปัญหาการแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้เด็กและเยาวชนจำนวนมากต่างได้รับผลกระทบทางด้านการศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้มาเป็นออนไลน์ ส่งผลให้มีเด็กและเยาวชนจำนวนมากประสบกับภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ หรือ Learning Loss โดยเฉพาะกลุ่มเด็กเปราะบางและกลุ่มเด็กที่ขาดโอกาสทางสังคม โดยเมื่อกลับมาเปิดเรียนตามปกติจะต้องมีการชดเชยหรือเพิ่มเติมความรู้ที่ขาดหายไปในช่วงเรียนออนไลน์ ในขณะเดียวกันเยาวชนบางส่วนกลับต้องเผชิญกับปัญหาการว่างงานสูงขึ้นและยังคงมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา และในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ในปี 2563 และ 2564 เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากในกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งมีแนวโน้มที่กลุ่มเด็กอายุน้อยกว่า 21 ปี จะใช้อินเทอร์เน็ตมากขึ้น สิ่งที่ต้องเฝ้าระวังและป้องกันคือภัยอันตรายจากเทคโนโลยีในทุกรูปแบบ ส่วนประเด็นด้านสาธารณสุขพบว่าการฝากครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์ก่อนหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์ มีแนวโน้มได้รับการฝากครรภ์น้อยลงในแต่ละปี และอัตราส่วนการตายของมารดามีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในแต่ละปี และประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษคือพัฒนาการเด็กปฐมวัยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ดี ในช่วงปี 2562 ถึง 2564 การพัฒนาเด็กและเยาวชนได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วนเพื่อช่วยในการส่งเสริมและสนับสนุนงานด้านเด็กและเยาวชน ทำให้ปัญหาหลายด้านได้รับการแก้ไขและพัฒนาอย่างเหมาะสม เช่น ระดับความฉลาดทางสติปัญญา (IQ) และระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) พบว่าเด็กไทยได้มีแนวโน้ม IQ และ EQ สูงขึ้นและอยู่ในเกณฑ์ปกติ และปัญหาเรื้อรังด้านสุขภาพจากการเฝ้าระวังโควิด-19 ได้รับการแก้ไขจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหารูปแบบการเรียนออนไลน์ หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ต่างระดมสรรพกำลังเพื่อแก้ไขปัญหา เพื่อป้องกันเด็กและเยาวชนหลุดจากระบบการศึกษา แต่ยังมีบางกลุ่มที่ต้องได้รับความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาดังกล่าว เช่น กลุ่มเด็กชายขอบ หรือกลุ่มเด็กที่ไม่สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้ ส่วนปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชนพบว่ายังมีแนวโน้มความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น แต่ปัญหาได้รับความสนใจจากสังคมมากขึ้น ทำให้สังคม ชุมชน

และหลายหน่วยงานต่างตระหนักถึงวิธีการแก้ไขปัญหและช่วยกันป้องกันปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชน สิ่งที่ต้องเฝ้าระวังและแก้ไขปัญหาคือการที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำความรุนแรง และการล่วงละเมิดทางเพศในเด็กและเยาวชน อย่างไรก็ตาม ปัญหาการแสดงออกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนพบว่าปี 2564 มีเด็กและเยาวชนถูกจับและดำเนินคดีเพิ่มสูงขึ้นกว่าปี 2563 ซึ่งทำให้มีหลายหน่วยงานต่างหันมาสนใจและให้ความช่วยเหลือ โดยเฉพาะหน่วยงานด้านกฎหมายและหน่วยงานด้านสิทธิมนุษยชนที่พยายามช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่ถูกจับดำเนินคดี รวมถึงช่วยกันเสนอทางออกและแก้ไขปัญหในขณะเดียวกันแนวโน้มในอนาคตหากปัญหาหรือข้อเรียกร้องของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมในแต่ละมิติ ได้รับความสนใจในการแก้ไขปัญหหรือถูกรับฟังอย่างจริงจังจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมากขึ้น จะทำให้การแสดงออกทางการเมืองของเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มลดลง

จากการศึกษาการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2564 มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สำคัญ ดังนี้

1. ออกกฎหมายเชิงป้องกันภัยแก่เด็กและเยาวชนเป็นการเฉพาะ

จากปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชนที่มีสถิติเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี และมีรูปแบบความรุนแรงที่มีแนวโน้มมากขึ้น เด็กและเยาวชนจึงควรได้รับการคุ้มครองป้องกันไม่ให้เป็เหยื่อของปัญหา ซึ่งปัจจุบันโครงสร้างกฎหมายมุ่งเน้นการแก้ปัญหด้วยการลงโทษผู้กระทำผิดในกรณีที่เกิดและเยาวชนได้กลายเป็นเหยื่อไปแล้ว อันเนื่องมาจากการดำเนินคดีใด ๆ จำต้องพิจารณาจากองค์ประกอบความผิดทางกฎหมายเสียก่อนกฎหมายจึงไม่สามารถทำหน้าที่ในเชิงป้องกันปัญหาความรุนแรงได้ เช่น ไม่สามารถดำเนินคดีกับผู้ที่สะกดรอยตามเด็ก ผู้ที่มีพฤติกรรมหลอกล่อเด็กและเยาวชนให้หลงผิด ช่มชู้ มีพฤติกรรมทำให้เด็กกลัว เป็นต้น ดังนั้น สำหรับเด็กและเยาวชนควรมีกฎหมายเชิงป้องกันเป็นการเฉพาะ เพื่อป้องกันปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชน ไม่ให้เด็กและเยาวชนต้องกลายเป็นเหยื่อความรุนแรง โดยหน่วยงานทางด้านการกฎหมายต้องสามารถบังคับใช้กฎหมายจัดการเอาผิดกับบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีพฤติกรรมมีแนวโน้มที่เป็นภัยอันตรายต่อเด็กและเยาวชน

2. สร้างระบบการคุ้มครองเด็กด้วยการบูรณาการหน่วยงานที่รับผิดชอบ

จากข้อมูลการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีหลายหน่วยงานให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญห พัฒนาและส่งเสริมเด็กและเยาวชน ซึ่งถึงแม้ว่า พ.ร.บ.คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 จะระบุลักษณะเด็กที่พึงได้รับการสงเคราะห์และคุ้มครองอย่างชัดเจน แต่ข้อมูลสถิติเด็กกลุ่มดังกล่าวถูกเก็บและรับผิดชอบโดยหน่วยงานที่แตกต่างกันตามภารกิจ อาทิ เด็กกระทำผิดถูกจัดเก็บโดยกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน นักเรียนที่ออกจากระบบการศึกษาถูกรับผิดชอบโดยกระทรวงศึกษาธิการ และข้อมูลแม่วัยรุ่นถูกรับผิดชอบโดยกรมอนามัย เป็นต้น โดยข้อมูลที่กระจายอยู่ในหน่วยงานต่างกระทรวงนี้ ควรมีการบูรณาการข้อมูลเพื่อสามารถนำมาใช้ในการเฝ้าระวัง และวางแผนลดปัจจัยเสี่ยงความรุนแรงต่อเด็ก สตรี ความรุนแรงในครอบครัว และเฝ้าระวังปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชน โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรร่วมกับกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม เป็นหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่

รวบรวมฐานข้อมูลต่าง ๆ จากทุกแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน นำมาวิเคราะห์ข้อมูลอย่างถูกต้อง และเป็นระบบ เพื่อให้สามารถติดตามและประเมินสถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชน อันจะนำไปสู่การวางแผน ป้องกันและมาตรการการคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้อย่างทันที่ รวมถึงการจัดทำแอปพลิเคชันการแจ้งเตือน โดยตรงแก่หน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมาย เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ กรมกิจการเด็กและเยาวชน ว่ามีเยาวชน ผู้กระทำความผิดทางเพศภายหลังปล่อยตัวให้แก่ผู้นำชุมชน เพื่อให้ความปลอดภัยแก่สาธารณชนและ เป็นการเฝ้าระวังการกระทำความผิดซ้ำ

3. สร้างกลไกในการระบุตัวเด็กที่อยู่ในภาวะเปราะบาง และกลไกในการส่งตัวเด็กให้เข้ารับบริการ ในระดับจังหวัด

จากปัญหาความเปราะบางด้านสถาบันครอบครัว ปัญหาที่พ่อ แม่ หรือผู้ปกครอง ไม่สามารถดูแลเด็ก และเยาวชนได้อย่างเต็มความสามารถ ปัญหาเหล่านี้มักก่อให้เกิดผลกระทบที่ตามมาอย่างรุนแรงต่อเด็กและ เยาวชน เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้มักถูกทำร้ายหรือถูกกระทำความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ ความรุนแรงใน ครอบครัว การทะเลาะวิวาท การติดยาเสพติด การถูกกีดกันจากสังคม หรือแม้แต่การล่วงละเมิดทางเพศ ในเด็กและเยาวชน แม้ว่าประเทศไทยได้มีการดำเนินงานด้านการคุ้มครองเด็กที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศ เช่น การจัดตั้งศูนย์พึ่งได้ (One Stop Crisis Centre) ในระดับจังหวัดและอำเภอ และจัดตั้งบ้านพักเด็กและ ครอบครัวในทุกจังหวัด เพื่อให้การดูแลรักษาและช่วยเหลือเด็กที่อยู่ในภาวะเปราะบางด้านต่าง ๆ รวมทั้งเด็ก ที่ถูกกระทำรุนแรงก็ตาม แต่พบว่าเด็กที่อยู่ในภาวะเปราะบางบางคนยังคงเข้าไม่ถึงบริการด้านการคุ้มครองเด็ก เนื่องจากบริการเหล่านั้นมักตั้งอยู่ในระดับจังหวัด แต่เหตุการณ์ความรุนแรงหรือการล่วงละเมิดต่อเด็ก ส่วนใหญ่กลับเกิดขึ้นในระดับท้องถิ่นหรือระดับหมู่บ้าน ซึ่งนักสังคมสงเคราะห์หรือเจ้าหน้าที่ด้านการคุ้มครอง เด็กที่ประจำอยู่ไม่เพียงพอ ดังนั้นเสนอให้มีการแก้ไข พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ให้มีกลไกในการระบุ ตัวเด็กที่อยู่ในภาวะเปราะบางหรือเด็กที่ถูกกระทำรุนแรง และควรเพิ่มเติมให้มีกลไกในการส่งตัวเด็กให้เข้ารับ บริการในระดับจังหวัด เช่น ควรเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญในชุมชน และกำหนดให้แต่ละท้องถิ่น มีเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญในด้านนี้ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เด็กและครอบครัวที่เปราะบางหรือถูกกระทำรุนแรง ในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างทันที่ ผ่านการเฝ้าระวัง การระบุตัวเด็ก หรือการส่งต่อเด็กไปรับบริการในระดับ จังหวัด เป็นต้น อีกทั้งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ต้องมุ่งเน้นในเชิงนโยบายของ การช่วยเหลือเด็กและครอบครัวทดแทน สิ่งสำคัญคือการมุ่งเน้นการดูแลในเรื่องของการส่งตัวเด็ก กลุ่มเปราะบางในกรณีครอบครัวไม่มีความเข้มแข็งในการดูแล

4. การขับเคลื่อนโครงการมหัศจรรย์ 2,500 วันแรกของชีวิตแบบบูรณาการอย่างต่อเนื่อง

จากการดำเนินโครงการมหัศจรรย์ 2,500 วันแรกของชีวิตในระยะที่ผ่านมา ถือเป็นความสำเร็จของ การระดมสรรพกำลังจากทุกภาคส่วนในการพัฒนาเด็ก แต่จากการศึกษาพบว่าการทำงานยังมีบางส่วน ที่ตกหล่นหรือไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายเท่าที่ควร หรือบางพื้นที่ที่ห่างไกลไม่ทราบถึงโครงการดังกล่าว ดังนั้น เพื่อเป็นการดำเนินโครงการที่มีการดำเนินงานอยู่แล้ว ควรมีการขยายผลและพัฒนาต่อเนื่อง

เพื่อเป็นการลดอัตราการตายของมารดา และเป็นการส่งเสริมพัฒนาการเด็กช่วง 6 ปีแรก ให้มีพัฒนาการสมวัย กรมอนามัย ควรส่งเสริมให้มีการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง โดยครอบคลุมทุกพื้นที่ รวมถึงการประชาสัมพันธ์โครงการ เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้เข้าใจและรับรู้อย่างทั่วถึง มีกระบวนการคัดกรองกลุ่มเป้าหมายให้ครอบคลุมไม่ตกหล่น และกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ควรเน้นการทำงานในเชิงรุก ระดับพื้นที่ บูรณาการกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อคัดกรองและสนับสนุนการดำเนินโครงการในระดับพื้นที่ โดยเฉพาะพื้นที่ชายขอบและห่างไกลจากตัวเมือง รวมทั้งสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในแต่ละจังหวัด ควรทำการสำรวจจำนวนเด็กแรกเกิดถึง 6 ปี ในแต่ละจังหวัด เพื่อคัดกรองมารดาและเด็กที่ผ่านเกณฑ์เข้าร่วมโครงการ โดยทำการติดตามอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นฐานข้อมูลให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งนี้ ควรมีความร่วมมือกับหน่วยงานด้านสื่อ เร่งทำการประชาสัมพันธ์โครงการด้วยข้อมูลที่ถูกต้องและเข้าใจง่าย ผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่สะดวกและรวดเร็ว เนื่องด้วยที่ผ่านมามีหลายพื้นที่ยังไม่ทราบข้อมูลโครงการ ทำให้กลุ่มเป้าหมายขาดการส่งเสริมและตกหล่น ควรบูรณาการหน่วยงานจากหลายภาคส่วนเพื่อทำหน้าที่ติดตาม ประเมินผล สำรวจความสำเร็จของการดำเนินโครงการ

5. การสร้างการรับรู้ถึงการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในเด็กและเยาวชน

จากปัญหาการแสดงออกทางการเมืองของเด็กและเยาวชน ปัญหาที่ยังคงถูกหยิบยกมาพูดถึง เมื่อมีการชุมนุมคือปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมในมิติต่าง ๆ และปัญหาการถูกเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งเด็กและเยาวชนในปัจจุบันต่างตระหนักถึงความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคม ดังนั้น ควรสร้างความเข้าใจให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมว่าหน่วยงานต่าง ๆ หรือหน่วยงานใด มีการดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหาสังคมในเรื่องใดบ้าง โดยเฉพาะหน่วยงานในกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ควรมีการสร้างข้อมูลที่ถูกต้องในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ สร้างการรับรู้กับเด็กและเยาวชน เช่น การแก้ปัญหาเด็กและเยาวชนที่หลุดจากระบบการศึกษา การแก้ปัญหาความรุนแรงในเด็กและเยาวชน การแก้ปัญหากลั่นแกล้งหรือการบูลลี่ในสถานศึกษา การแก้ปัญหากลั่นแกล้งกลุ่มชาติพันธุ์หรือกลุ่มความแตกต่างทางเพศ การแก้ปัญหาเด็กเร่ร่อนหรือกลุ่มคนไร้บ้าน การแก้ปัญหาร่างงานของเยาวชน และอื่น ๆ เป็นต้น สิ่งสำคัญคือการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมหรือเป็นส่วนหนึ่งในการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมในกลุ่มเด็กและเยาวชน

6. การเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเท่าเทียม

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน ซึ่งถูกสะท้อนปัญหาการทำงานในปัจจุบัน เช่น การสนับสนุนการทำงานของเครือข่ายเด็กและเยาวชนระดับพื้นที่ ไม่ได้ได้รับการสนับสนุนเท่าที่ควร หรือเจตจำนงในกิจกรรมที่เป็นความสนใจของกลุ่มเด็กและเยาวชน ไม่ได้เป็นความสนใจของผู้ใหญ่หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้ในหลายกิจกรรมไม่มีช่องทางในการเสนอโครงการเพื่อรับทุนสนับสนุนงบประมาณองค์กรพี่เลี้ยงหรือองค์กรที่ให้ทุนสนับสนุนต่อเครือข่ายเด็กและเยาวชนระดับพื้นที่ ส่วนใหญ่จะตั้งโจทย์ของโครงการกำกับไว้ ทำให้โครงการของเด็กและเยาวชนที่ริเริ่มโดยตรง ไม่สามารถจัดกิจกรรมได้ ดังนั้น

กรมกิจการเด็กและเยาวชน ควรมีการสนับสนุนและเปิดโอกาสที่มุ่งเน้นให้เด็กและเยาวชนในระดับพื้นที่ ได้มีการเสนอโครงการต่อกรมกิจการเด็กและเยาวชน หรือกรมกิจการเด็กและเยาวชนเป็นตัวกลาง ในการประชาสัมพันธ์หรือประสานไปยังหน่วยงานอื่น ๆ สิ่งสำคัญคือกรมกิจการเด็กและเยาวชนควรมีนโยบาย หรือแผนงานที่มุ่งเน้นสนับสนุนในเชิงรุกมากกว่าการให้เด็กและเยาวชนเสนอโครงการเข้ามา ซึ่งจะช่วยให้การทำกิจกรรมของเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่ที่นอกเหนือจากสภาเด็กและเยาวชน ได้มีโอกาสและมีพื้นที่ในการดำเนินโครงการตามเป้าหมายของกิจกรรมหรือเป้าหมายของเครือข่ายเด็กและ เยาวชน รวมถึงการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนในระดับต่าง ๆ ทั้งระดับพื้นที่ ระดับโรงเรียน ระดับมหาวิทยาลัย รวมถึงกลุ่มเครือข่ายเด็กและเยาวชนต่าง ๆ ในสังคม อาทิ กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มความหลากหลายทางเพศ กลุ่มเด็กและเยาวชนตามชายขอบ ได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและ ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชน

รายการอ้างอิง

- กนกรัตน์ เลิศชูสกุล และ ธนาพงศ์ เก่งไพบูลย์. (2564). รายงานเบื้องต้นโครงการวิจัย “การก่อตัว พัฒนาการ และพลวัตการชุมนุมบริเวณแยกดินแดงช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564”. สืบค้น 6 กรกฎาคม 2565, จาก <https://www.the101.world/wp-content/uploads/2021/10/Preliminary-report-Kanokrat-25102021.pdf>
- กระทรวงสาธารณสุข. (2564). แนวทางการส่งเสริมคุณภาพสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านสุขภาพ (4D) ตาม มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ. สืบค้น 16 พฤษภาคม 2565, จาก https://nich.anamai.moph.go.th/web-upload/9x45fd5e87a10707bad447547633b2d76d/tinymce/2564/Child_Standard/std_64_17.pdf
- การสำรวจภาวะการมีงานทำของประชากร สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). สำรวจภาวะการทำงานของ ประชากร พ.ศ. 2564. สืบค้น 15 มีนาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/58hbE>
- กึ่งกาญจน์ จงสุขไกล. (2564). สรุปผลโครงการวิจัย (หลังปิดโครงการ) เพื่อประโยชน์ในการเผยแพร่และ บริการวิชาการ. สืบค้น 15 เมษายน 2565, จาก <https://shorturl.asia/KiY38>
- กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. (2564). "Wonderkids" เด็กไทยไม่แพ้ใครในโลก คว่ำรางวัลชนะเลิศประกวดการ แสดงละครวิทยาศาสตร์. สืบค้น 12 มีนาคม 2565, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/pr-news/biz2u/961852>
- กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. (2564). "กสศ."เปิดแพลตฟอร์มออนไลน์ "I AM KRU" เสริมประสิทธิภาพการ เรียนการสอน. สืบค้น 12 เมษายน 2565, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/politics/973846>
- กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. (2564). "Aksorn On-Learn PLUS" ดิจิทัลแพลตฟอร์มสำหรับการเรียนรู้. สืบค้น 12 เมษายน 2565, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/social/991152>
- กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. (2564). สิงห์อาสาตั้งเยาวชนท้องถิ่น ดูแลทรัพยากรทาง“ทะเล”. สืบค้น 12 พฤษภาคม 2565, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/social/979020>
- กรุงเทพธุรกิจออนไลน์. (2564). พิธีลงนาม MOU สนับสนุนการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟู เด็ก เยาวชนและ ครอบครัว. สืบค้น 2 กรกฎาคม 2565, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/pr-news/biz2u/276458>
- เก็จกนก เอื้อวงศ์ ชูชาติ พ่วงสมจิตร นงเยาว์ อุทุมพร กุลชลี จงเจริญ และฐิติกรณ ยาวีไชย จารึกศิลป์. (2564). รายงานการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19. สืบค้น 12 มีนาคม 2565, จาก <http://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1834-file.pdf>
- กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2564). ศูนย์ช่วยเหลือเด็กโควิด-19. สืบค้น 17 มีนาคม 2565, จาก https://www.dcy.go.th/webnew/main/news_view.php?id=5120&type=12

กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2564). การป้องกันและแก้ไขปัญหาคาการตั้งครรภในวัยรุน. สืบค้น 18 มีนาคม 2565, จาก https://www.dcy.go.th/dcy/webnew/main/services/images/13_04_01.pdf

กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2564). แนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานกิจการของสภาเด็กและเยาวชน ประจำปีงบประมาณ 2564. สืบค้น 19 มีนาคม 2565, จาก <https://drive.google.com/drive/folders/114RQSiCXQtTqwTPw4XCFppzwf0IHJv4x>

กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2564). ข้อมูลการบริหารสถานการณ COVID-19. สืบค้น 21 เมษายน 2565, จาก <https://www.facebook.com/photo/?fbid=2971900089742227&set=a.2860041664261404>

กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2564). สถิติผู้ใช้บริการบ้านพักเด็กและครอบครัว ปี 2564. สืบค้น 21 เมษายน 2565, จาก <https://opendata.nesdc.go.th/dataset/banpak>

กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2564). พม. จัดสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2564 รูปแบบออนไลน์. สืบค้น 6 พฤษภาคม 2565, จาก https://www.dcy.go.th/dcy/webnew/network/?p=gallery_view&id=2985

กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2564). กระทรวง พม. โดยกรมกิจการเด็กและเยาวชน จัดสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2564. สืบค้น 6 พฤษภาคม 2565, จาก <https://www.facebook.com/1477050415893876/posts/2940963472835889/?d=n>

กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. (2564). สถานการณ์ครอบครัว ประจำปี 2564. สืบค้น 4 กรกฎาคม 2565, จาก <http://anyflip.com/rrose/pqhm>

กรมควบคุมโรค. (2565). [Drowning] เด็กจมน้ำเสียชีวิตในช่วงฤดูร้อน ปี พ.ศ. 2564 SUMMER CHILD DROWNING DEATHS. สืบค้น 14 มีนาคม 2565, จาก <https://ddc.moph.go.th/dip/publishinfodetail.php?publish=12469&deptcode=dip>

กรมประชาสัมพันธ์. (2564). สดุด 2 ทีมเยาวชนไทย ควารางวัลระดับโลก สร้างชื่อให้ประเทศไทยในการแข่งขันโครงการวิทยาศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์ระดับโลก. สืบค้น 12 มีนาคม 2565, จาก <https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/39/iid/20468>

กรมประชาสัมพันธ์. (2564). ศรจ.บุรีรัมย์ นำทีมอาชีพะบ้านเกิดโซว์ผลงานหุ่นยนต์ AI ครู EDU โมเดล AMMA. สืบค้น 16 มีนาคม 2565, จาก https://thainews.prd.go.th/th/news/print_news/TCATG211224121000120

กรมประชาสัมพันธ์. (2564). สธ. รณรงค์ เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ตั้งเป้า ปี '68' ดันทารกร้อยละ 50 ได้กินนมแม่อย่างเดียว 6 เดือนเต็ม. สืบค้น 16 มีนาคม 2565, จาก <https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/9/iid/34094>

กรมประชาสัมพันธ์. (2564). โครงการจ้างเด็กจบใหม่ Co-Payment. สืบค้น 16 มีนาคม 2565, จาก <https://www.prd.go.th/th/content/page/index/id/8429>

- กรมประชาสัมพันธ์. (2564). **สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดสุพรรณบุรี ขับเคลื่อนโครงการเยาวชนไทยหัวใจใสสะอาดรุ่นที่ 2 ภายใต้แนวคิด “ประเทศไทยใสสะอาด ไทยทั้งชาติต้านทุจริต”**. สืบค้น 18 มีนาคม 2565, จาก https://thainews.prd.go.th/th/news/print_news/TCATG210913150020423
- กรมประชาสัมพันธ์. (2564). **สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดสุราษฎร์ธานีจัดโครงการเด็กและเยาวชนเมืองคนดีเทิดไท้องค์ราชันย์**. สืบค้น 18 มีนาคม 2565, จาก https://thainews.prd.go.th/th/news/print_news/TCATG210924120714733
- กรมประชาสัมพันธ์. (2564). **ส่งเสริมการจ้างงาน สำหรับผู้จบการศึกษาใหม่**. สืบค้น 2 พฤษภาคม 2565, จาก <https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/31/iid/72606>
- กรมประชาสัมพันธ์. (2564). **กระทรวงศึกษาธิการ กำหนด 5 รูปแบบการเรียนการสอนรองรับการเปิดภาคเรียนให้เหมาะสมแต่ละภูมิภาคของประเทศ**. สืบค้น 2 พฤษภาคม 2565, จาก <https://www.prd.go.th/th/content/category/detail/id/9/iid/19133>
- กรมประชาสัมพันธ์. (2564). **เทศบาลนครหาดใหญ่ ส่งเสริมการฝึกอาชีพแก่เยาวชนและเด็กผู้ด้อยโอกาสในชุมชน เพื่อสนับสนุน ส่งเสริมโอกาสการศึกษาให้กว้างขวางและนำไปประกอบอาชีพได้**. สืบค้น 5 พฤษภาคม 2565, จาก https://thainews.prd.go.th/th/news/print_news/TCATG211209195150689
- กรมประชาสัมพันธ์. (2564). **อบจ.ยะลา ประชุมสามัญสภาการศึกษาเชิงพื้นที่ จ.ยะลาขับเคลื่อนงานช่วยเหลือเด็กยากจนและด้อยโอกาสทางการศึกษา จ.ยะลา พร้อมระดมทุนเข้ากองทุนฯ**. สืบค้น 5 พฤษภาคม 2565, จาก <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/T-CATG211224212056422>
- กรมประชาสัมพันธ์. (2564). **ศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ดำเนินโครงการเทียนชนวน ส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตอาสา เป็น "เทียนชนวน" ที่ช่วยให้เทียนเล่มอื่นเกิดแสงสว่างได้ด้วยตนเอง**. สืบค้น 5 พฤษภาคม 2565, จาก <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG211208145920042>
- กรมประชาสัมพันธ์. (2564). **อบจ.ยะลา มอบทุนช่วยเหลือเด็กและเยาวชนโครงการจัดการศึกษาเชิงพื้นที่เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา จ.ยะลา**. สืบค้น 5 พฤษภาคม 2565, จาก <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG210915112749151>
- กรมประชาสัมพันธ์. (2564). **อบจ.ศรีสะเกษเสริมข้าวเลี้ยงทักษะด้านอาชีพแก่เด็ก เยาวชน ครอบครัวยากจน**. สืบค้น 5 พฤษภาคม 2565, จาก <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG210902212956840>
- กรมประชาสัมพันธ์. (2564). **เช็กเลยรับเงิน เงินอุดหนุนบุตร - เงินสงเคราะห์บุตร รวม 1,400 บาทต่อเดือน**. สืบค้น 6 พฤษภาคม 2565, จาก <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG211011172315682>

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2564). รายงานการดำเนินงานของรัฐต่อสาธารณะรายปี ประจำปี
ปีงบประมาณ พ.ศ.2564. สืบค้น 12 มีนาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/bkEGv>

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. (2564). รายงานความเคลื่อนไหวแรงงานเด็ก ไตรมาส 3 : กรกฎาคม –
 กันยายน พ.ศ. 2564. สืบค้น 15 มิถุนายน 2565, จาก <https://www.labour.go.th/index.php/service-statistic/service-report-year/category/42-2021-01-13-10-07-58?download=456:3-2564>

กรมสุขภาพจิต. (2563). Gen Y/Gen Me กลุ่มผู้กุมชะตาโลก. สืบค้น 10 มีนาคม 2565, จาก
<https://www.dmh.go.th/news/view.asp?id=1251>

กรมสุขภาพจิต. (2564). สถานการณ์เด็กกับโรคขาดธรรมชาติ : เด็กกับสังคมสูงวัยในสถานะเปลี่ยนแปลง.
 สืบค้น 10 มีนาคม 2565, จาก <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30894>

กรมสุขภาพจิต. (2564). New Skills ของเด็กหลังยุคโควิด-19. สืบค้น 10 มีนาคม 2565, จาก
<https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30582>

กรมสุขภาพจิต. (2564). 7 วิถีชีวิตที่เด็กยุคโควิดต้องเสี่ยง!. สืบค้น 10 มีนาคม 2565, จาก
<https://dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=31148>

กรมสุขภาพจิต. (2564). เปิด ศูนย์ช่วยเหลือเด็กโควิด-19 ค้นหาเด็กป่วยเข้าไม่ถึงการรักษาโทร.1300.
 สืบค้น 10 มีนาคม 2565, จาก https://www.dmh.go.th/sty_lib/news/news/view.asp?id=30986

กรมสุขภาพจิต. (2564). กรมอนามัย เผย โควิดทำเด็กไทยมีกิจกรรมทางกายลดลง เร่งกระตุ้น สร้าง
 เด็กไทย สูง สมส่วน แข็งแรง IQ EQ ดี. สืบค้น 10 มีนาคม 2565, จาก
<https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=31019>

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2564). แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก
 ปฐมวัยในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID – 19)ของ
 สถานศึกษาระดับปฐมวัยสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. สืบค้น 3 พฤษภาคม 2565, จาก
http://www.dla.go.th/upload/document/type2/2021/7/25773_2_1626856112629.pdf

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2564). สถ.จัดทำแนวทางสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของ
 โรงเรียนท้องถิ่น ในห้วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19. สืบค้น 5 พฤษภาคม 2565, จาก
http://www.dla.go.th/servlet/ActivityServlet?_mode=detail&id=1915

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2564). สถ. ร่วมมือภาคีเครือข่ายเพิ่มพื้นที่ต้นแบบเด็กไทยเล่นเปลี่ยนโลก
 ตำบลละ 1 แห่ง ตั้งเป้าพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพสูงสุด-มีพัฒนาการสมวัยรอบด้าน. สืบค้น 5
 พฤษภาคม 2565, จาก http://www.dla.go.th/servlet/ActivityServlet?_mode=detail&id=2027

กรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. (2564). สถานการณ์คนพิการ 31 ธันวาคม 2564 (รายไตรมาส). สืบค้น 10 มีนาคม 2565, จาก https://dep.go.th/images/uploads/files/Situation_dep64.pdf

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2564). ร้อยละหญิงตั้งครรภ์ที่ได้รับการฝากครรภ์ครั้งแรกก่อนหรือเท่ากับ 12 สัปดาห์. สืบค้น 13 มีนาคม 2565, จาก <https://dashboard.anamai.moph.go.th/dashboard/anc12/index?year=2021>

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2564). อัตราส่วนการตายมารดาไทยต่อการเกิดมีชีพแสนคน. สืบค้น 13 มีนาคม 2565, จาก <http://dashboard.anamai.moph.go.th/dashboard/mmr/index?year=2021>

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2564). อัตราทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อย (Low Birth Weight Rate) ระดับเขตสุขภาพ. สืบค้น 13 มีนาคม 2565, จาก <https://dashboard.anamai.moph.go.th/dashboard/lbwr/index?year=2021>

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2564). ร้อยละของเด็ก อายุ 0-5 ปี มีพัฒนาการสมวัย. สืบค้น 13 มีนาคม 2565, จาก <http://dashboard.anamai.moph.go.th/dashboard/dspm?year=2021>

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2564). ร้อยละของเด็กวัยเรียน (6-14 ปี) มีภาวะเริ่มอ้วนและอ้วน ระดับเขตสุขภาพ. สืบค้น 14 มีนาคม 2565, จาก <https://dashboard.anamai.moph.go.th/dashboard/overweightstudent/index?year=2021>

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2564). ทำไม 6 เดือนแรก นมแม่สำคัญที่สุด ?. สืบค้น 14 มีนาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/LxGWK>

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2564). ร้อยละของเด็กแรกเกิด - ต่ำกว่า 6 เดือน กินนมแม่อย่างเดียว. สืบค้น 16 มีนาคม 2565, จาก <http://dashboard.anamai.moph.go.th/dashboard/breastfeed/index?year=2021>

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2564). รายการข้อมูลนำเข้าตัวชี้วัดที่ 1.7 ร้อยละของเด็กอายุ 0-5 ปี ทั้งหมดตามช่วงอายุที่กำหนดมีพัฒนาการสมวัย. สืบค้น 16 มีนาคม 2565, จาก https://hp.anamai.moph.go.th/web-upload/4xceb3b571ddb70741ad132d75876bc41d/tinymce/OPDC/OPDC2564-F/IDC1_7/opdc_2564_IDC1-7_28.pdf

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2564). ร้อยละของการตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงอายุน้อยกว่า 20 ปี. สืบค้น 18 มีนาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/69ZXN>

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2564). รายงานประจำปี 2564 กรมอนามัย. สืบค้น 16 มีนาคม 2565, จาก <https://planning.anamai.moph.go.th/th/annual-report/3515#wow-book/>

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2564). การส่งเสริมคุณภาพสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยด้านสุขภาพ 4D. สืบค้น 16 พฤษภาคม 2565, จาก <https://apps.hpc.go.th/dl/web/upFile/2021/02-4052-20210228155004/4ea2ae5205e1e5a78bf41efdd29dd949.pdf>

กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์. (2564). กองทุนสื่อ ผนึกกำลังเครือข่าย สร้างความรู้เท่าทันในสังคม จัดค่าย “นักสืบสายข่าว x ข่าวก่อนแชร์สโมสร” Virtual Camp. สืบค้น 22 เมษายน 2565, จาก <https://www.thaimediafund.or.th/virtual-camp-071064/>

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2564). โควิด-19 ยังไม่จบ แนวโน้ม “เด็กกำพร้า” เพิ่มรายวัน กสศ. – ยูนิเซฟ เสนอเรียนฟรีจนจบ ป.ตรี พร้อมสร้างระบบช่วยเหลือพิเศษเด็กได้รับผลกระทบ. สืบค้น 15 มีนาคม 2565, จาก <https://www.eef.or.th/news-eef-unesf-the-trend-of-orphans-increases-daily/>

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2564). เวทีผู้นำเยาวชนอาเซียน ระดมสมองหาทางแนวทางแก้ปัญหาเหลื่อมล้ำยุคโควิด-19. สืบค้น 12 มีนาคม 2565, จาก <https://www.eef.or.th/news-24-01-21/>

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2564). ยากจน ลำบาก หลุดจากระบบการศึกษา. สืบค้น 16 มีนาคม 2565, จาก <https://www.eef.or.th/infographic-06-09-21/>

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2564). เดินหน้าป้องกันเด็กหลุดออกนอกระบบ ศร. สข. ผนึก กสศ. นำนวัตกรรมคัดกรองเด็กยากจนและด้อยโอกาส. สืบค้น 17 มีนาคม 2565, จาก <https://www.eef.or.th/news-innovation-to-screen-poor-and-disadvantaged-children-181121/>

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2564). ถึงเวลาฟื้นฟูการเรียนรู้ที่ถดถอย ในวันที่โรงเรียนเปิดอีกครั้งหลังคลายล็อกโควิด-19. สืบค้น 17 มีนาคม 2565, จาก <https://research.eef.or.th/addressing-learning-loss-after-covid-19/>

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2564). ยิ่งโรงเรียนปิด โลกยิ่งเหลื่อมล้ำ. สืบค้น 18 มีนาคม 2565, จาก <https://www.eef.or.th/school-closure-and-child-poverty/>

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2564). เทคโนโลยีแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้แค่ไหน : บทเรียนจาก 4 พื้นที่จริงของประเทศไทย. สืบค้น 18 มีนาคม 2565, จาก <https://www.eef.or.th/technology-improve-reading-equity/>

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2564). วิกฤตโควิด-19 ในเด็ก ทุกนาทาคือ “ความหวัง” รายงานพิเศษจากสถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2565, จาก <https://www.eef.or.th/article-special-report-queen-sirikit-national-institute-of-child-health/>

- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2564). **‘เพราะช่วงวิกฤต เด็กต้องได้รับการดูแลพิเศษ’** กสศ. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2565, จาก <https://www.eef.or.th/article-covid-19-eef-bkk/>
- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2564). **แนวโน้มเด็กป่วยและได้รับผลกระทบมากขึ้น**. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2565, จาก <https://www.eef.or.th/news-eef-coordinating-center-for-children-in-crisis/>
- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2564). **กสศ. ยูนิเซฟ ศธ. จับมือภาคี เปิดตัวโปรแกรมฟื้นฟูเรียนรู้ถดถอย นำร่องสมุทรสาครโมเดล**. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2565, จาก <https://www.eef.or.th/new-samut-sakhon-model-071221/>
- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2564). **รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2564**. สืบค้น 3 กรกฎาคม 2565, จาก <https://www.eef.or.th/about/annual-and-action-plan/annualreport/>
- กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2565). **บันทึกหน้าประวัติศาสตร์การเรียนรู้! กสศ. – กรมพินิจฯ จับมือสร้าง ‘โอกาส’ ขยายผลจัดการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นให้เด็ก เยาวชนในกระบวนการยุติธรรมทั่วประเทศ**. สืบค้น 16 พฤษภาคม 2565, จาก <https://www.eef.or.th/news-080422/>
- กองป้องกันการบาดเจ็บ กรมควบคุมโรค. (2564). **ติดตามยุทธศาสตร์ “ทักษะคิด การเอาชีวิตรอดภัยบนท้องถนน”**. สืบค้น 15 มิถุนายน 2565, จาก <https://ddc.moph.go.th/uploads/publish/1145720210524064340.PDF>
- กองโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค. (2564). **ดาวน์โหลด การดำเนินงานกิจกรรมรณรงค์ป้องกันเด็กจมน้ำ ปี 2564 ภายใต้สถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019**. สืบค้น 16 มีนาคม 2565, จาก <http://www.thaincd.com/2016/mission/documents-detail.php?id=13958&tid=37&gid=1-027>
- กองส่งเสริมสถาบันครอบครัว. (2564). **สถิติความรุนแรงในครอบครัว ประจำปี 2564**. สืบค้น 18 มีนาคม 2565, จาก https://opendata.nesdc.go.th/dataset/https-drive-google-com-file-d-16qsyunvqmzxn4krc_5xee_zoxffxmg4-view-usp-sharing
- ข่าวสดออนไลน์. (2564). **ไอคิวทะลุฟ้า - เด็กไทยคว้าแชมป์อาเซียน แก้ปัญหาภาคเกษตรกรรม**. สืบค้น 12 มีนาคม 2565, จาก https://www.khaosod.co.th/newspaper/newspaper-inside-pages/news_6770419
- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2564). **กสม.สรุปภาพรวมมีอบ 64 จนท.ทำเกินกว่าเหตุ-ผู้ชุมนุมบางคนใช้สิ่งเทียมอาวุธ**. สืบค้น 11 มีนาคม 2565, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/politics/979123>

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ. (2564). กสม.แถลงข่าวเด่นประจำสัปดาห์ ครั้งที่ 6/2564 กสม. ติดตามผลการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หลังมีข้อเสนอแนะเพื่อคุ้มครองสิทธิเด็กใน สถานการณ์การชุมนุม สทช. พม.และกระทรวงยุติธรรมมารับ พร้อมร่วมมือเต็มที่. สืบค้น 17 มีนาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/Ph8F9>

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2564). สรุปสาระสำคัญจากเสวนาวิชาการเรื่อง “ทนายชาย ขอบกับการต่อสู้เพื่อนิติรัฐ”. สืบค้น 20 เมษายน 2565, จาก <https://www.law.tu.ac.th/seminar-summary-legal-state/>

เครือข่ายเด็กและเยาวชนต้นกล้าชนเผ่าพื้นเมือง. (2564). เครือข่ายเด็กและเยาวชนต้นกล้าชนเผ่าพื้นเมือง. สืบค้น 19 มีนาคม 2565, จาก <https://www.facebook.com/Tonklanetwork/>

เครือข่ายพัฒนาเยาวชนแห่งกรุงเทพมหานคร. (2564). เครือข่ายพัฒนาเยาวชนแห่งกรุงเทพมหานคร (พยก.). สืบค้น 19 มีนาคม 2565, จาก <https://www.facebook.com/DYNBKK/>

เครือข่ายอาสา RSA. (ม.ป.ป.). ยาเสพติด ส่งผลกระทบต่อกฎ ที่เราต้องรู้ และเข้าใจ. สืบค้น 6 กรกฎาคม 2565, จาก <https://www.rsathai.org/contents/16833/#>

โครงการครูช่างถนน มูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก. (2564). เอกซเรย์เด็กเร่ร่อนกลุ่มเปราะบางกลางกรุงเข้าไม่ถึง สิทธิขั้นพื้นฐาน : ใส่ใจ...ทุกวันคือ “วันเด็ก”. สืบค้น 11 มีนาคม 2565, จาก <https://www.thairath.co.th/news/society/2006131>

โครงการโคแฟค. (2564). ความเป็นพลเมืองยุคดิจิทัลกับการรับมือด้านมิติออนไลน์ในวิถีปรกติใหม่. สืบค้น 18 มีนาคม 2565, จาก <https://blog.cofact.org/digitalcitizen/>

โครงการโคแฟค. (2564). #คิดแต่ไม่ถึง: โควิด 19 และความเหลื่อมล้ำดิจิทัล. สืบค้น 26 สิงหาคม 2565, จาก <https://blog.cofact.org/covid-digital-inequality/>

โครงการประสานงานการวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน. (2564). โควิด-19 กับ ‘โรคอ้วนในเด็ก’ ประเด็นเฝ้าระวัง-ป้องกันโรคอันดับต้นในยุโรป นอกเหนือจากการศึกษา. สืบค้น 14 มีนาคม 2565, จาก <https://www.sdgmovement.com/2021/05/26/alarmed-rate-of-childhood-obesity-in-europe/>

คมชัดลึกออนไลน์. (2564). "นายกฯ" ชื่นชมเยาวชนไทยเก่ง สร้างชื่อเสียงระดับโลก ด้านสนับสนุนสำรวจ อวกาศ. สืบค้น 12 มีนาคม 2565, จาก <https://www.komchadluek.net/news/490493>

คมชัดลึกออนไลน์. (2564). แฉกลวง หลอกเหยื่อ "ลงทุนออนไลน์" จ่ายน้อย-ผลตอบแทนสูง หลงเชื่อ สูญนับล้าน. สืบค้น 21 เมษายน 2565, จาก <https://www.komchadluek.net/hot-social/483649>

ฐานเศรษฐกิจดิจิทัล. (2564). สทช. เผย เด็กจบใหม่ 2 สาขา เสี่ยงว่างงานยาว หลังเศรษฐกิจฟื้นจำกัด ขณะที่โควิดยังกระทบไม่หยุด ล่าสุดทำตัวเลขผู้ว่างงาน Q3/64 พุ่งกว่า 8.7 แสนคน สูงสุดตั้งแต่ มีโควิดระบาด. สืบค้น 15 มีนาคม 2565, จาก https://www.thansettakij.com/money_market/504161

ฐานเศรษฐกิจออนไลน์. (2564). **กรม.เคาะจ่ายเงินเยียวยาเด็กเล็ก 2,000 บาท.** สืบค้น 5 พฤษภาคม 2565, จาก <https://www.thansettakij.com/general-news/498558>

เดลินิวส์ออนไลน์. (2564). **ที่สุดของนักกีฬาไทยปี2564 พร้อมต่อยอดสู่ความยิ่งใหญ่ในปี 2565.** สืบค้น 15 มิถุนายน 2565 จาก <https://www.dailynews.co.th/articles/608813/>

เดลินิวส์ออนไลน์. (2564). **ThePowerBandค้นหาดาวดวงใหม่ เปิดประกวดดนตรีคุณภาพระดับประเทศของไทย.** สืบค้น 15 มิถุนายน 2565 จาก <https://www.dailynews.co.th/news/459255/>

ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (2560). **แอลดี...ความบกพร่องทางการเรียนรู้.** สืบค้น 19 เมษายน 2565, จาก happyhomeclinic.com/sp04-ld.htm

เทศบาลตำบลน้ำพอง. (2564). **โครงการพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลตำบลน้ำพองประจำปี 2564.** สืบค้น 15 มีนาคม 2565, จาก <https://namphongcity.go.th/public/list/data/detail/id/2198/menu/1559/page/3>

เทศบาลตำบลเมืองเก่า. (2564). **โครงการเยาวชนจิตอาสาทำลานเด็กเล่น BBL (Based Learning).** สืบค้น 15 มีนาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/XCLLk>

ไทยรัฐออนไลน์. (2564). **"บทความของผู้แทนเยาวชนไทย" ในการเข้าร่วมโครงการ ASEAN Youth Interfaith Camp 2021 (AYIC).** สืบค้น 12 มีนาคม 2565, จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/2248035>

ไทยรัฐออนไลน์. (2564). **แอปแต่งตอนเรียนออนไลน์ สาว ม.6 เปิดดู โดนหลอกลงทุนหมด 4.8 หมื่น.** สืบค้น 21 เมษายน 2565, จาก <https://www.thairath.co.th/news/crime/2217862>

ไทยรัฐออนไลน์. (2564). **สถ. ร่วมมือองค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย ขับเคลื่อนการลงทุนในเด็กปฐมวัย สร้างความยั่งยืนด้านการศึกษา.** สืบค้น 5 พฤษภาคม 2565, จาก <https://www.thairath.co.th/news/local/2014931>

เนชั่นออนไลน์. (2564). **ผอ.สถาบันสุขภาพจิตเด็กฯเผย ตัวเลขความรุนแรงในครอบครัวพุ่งสูง.** สืบค้น 12 มีนาคม 2565, จาก <https://www.nationtv.tv/news/378847687>

บริษัท ไทยเบฟเวอเรจ จำกัด (มหาชน). (2564). **ไทยเบฟ มอบคอมพิวเตอร์ สนับสนุนโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษา.** สืบค้น 30 พฤษภาคม 2565, จาก <https://www.thaibev.com/th08/detailnews.aspx?ngID=91521&tngID=1>

บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน). (2564). **ปตท. ต่อยอดความสำเร็จ “ลมหายใจเพื่อน้อง” เฟส 2 รวมพลัง “ก้าวต่อกับก๊อดจิ” จัดตั้ง “กองทุนแรกเริ่มศูนย์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในวิกฤตการศึกษา”.** สืบค้น 30 พฤษภาคม 2565, จาก <https://www.pttplc.com/th/Media/News/Content-30287.aspx>

ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2564). **ผู้นำเยาวชน-คนรุ่นใหม่ทั่วโลกและตัวแทนจาก ซี.พี. ร่วมเวที One Young World Summit 2021 แสดงพลังขับเคลื่อนโลกที่ยั่งยืน.** สืบค้น 12 มีนาคม 2565, จาก <https://www.prachachat.net/advertorial/news-730345>

- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2564). เด็กไทยคว้า 1 เหรียญทอง คณิตศาสตร์โอลิมปิกผ่านระบบออนไลน์. สืบค้น 16 มีนาคม 2565, จาก <https://www.prachachat.net/education/news-723291>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2564). สุดเจ๋ง! “เก้าอี้ช่วยยืน” นวัตกรรมฝีมือเด็กไทย คว้ารางวัลเหรียญทอง ในเวทีนานาชาติ. สืบค้น 12 มีนาคม 2565, จาก <https://mgronline.com/smes/detail/9640000046302>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2564). “สถานทูตอิตาลี” จับมือ “UNDP” ยกเทศกาลความยั่งยืนจากอิตาลี สู่สัมมนาออนไลน์ Youth4Climate. สืบค้น 12 มีนาคม 2565, จาก <https://mgronline.com/qol/detail/9640000100285>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2564). พม. จับมือภาคีเครือข่าย ให้ความสำคัญเลี้ยงดูเด็กในครอบครัวที่ปลอดภัย เพื่อให้เด็กได้รับการเลี้ยงดูมีคุณภาพ. สืบค้น 12 เมษายน 2565, จาก <https://mgronline.com/smes/detail/9640000117561>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2564). กองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยสร้างสรรค์ ส่งแคมเปญ “Learning for Change” อบรมเชิงปฏิบัติการออนไลน์ แก่Content Creator ยกกระตือรือร้นสื่อดิจิทัลไทยสู่สากล. สืบค้น 22 เมษายน 2565, จาก <https://mgronline.com/smes/detail/9640000125613>
- ผู้จัดการออนไลน์. (2564). กสศ.ร่วมกับ สพฐ. สถ. และ ทชด. ยึด 6 แนวทางสำคัญ ลดความเสี่ยงเด็กหลุดระบบการศึกษาช่วงโควิด-19. สืบค้น 5 พฤษภาคม 2565, จาก <https://mgronline.com/onlinesection/detail/9640000114145>
- โพสต์ทูเดย์ออนไลน์. (2564). เครือข่ายเยาวชนค้านตั้งกาลีโนถูกกฎหมาย. สืบค้น 19 มีนาคม 2565, จาก <https://www.posttoday.com/social/general/669573>
- โพสต์ทูเดย์ออนไลน์. (2564). องค์การเด็กร้องกรมธ.วุฒิสภาปรับแก้ร่างกม.พิชกระท่อมใหม่. สืบค้น 19 มีนาคม 2565, จาก https://www.posttoday.com/social/general/663066?fclid=IwAR0GRh7U2kOud3bx__9TE8GLVgKgnyP0I8nwj5wCafaJyVWkhDs1tp6EyKM
- โพสต์ทูเดย์ออนไลน์. (2564). เน้นเด็กไทยใช้ Thailand learning เป็นทางเลือกหาความรู้ตลอดชีวิตยุคโควิด-19. สืบค้น 12 เมษายน 2565, จาก <https://www.posttoday.com/pr/658689>
- โพสต์ทูเดย์ออนไลน์. (2564). รอยร้าวที่ฐานราก...ความเปราะบางของครอบครัวไทยในอนาคต. สืบค้น 15 มิถุนายน 2565, จาก <https://www.posttoday.com/politic/columnist/671601>
- มติชนออนไลน์. (2564). ทินส์ทอล์กออาเซียน : จากแรงบันดาลใจ..สู่ความสำเร็จในเวทีโลก. สืบค้น 12 มีนาคม 2565, จาก https://www.matichon.co.th/education/news_3066158
- มติชนออนไลน์. (2564). “ทีม Global Minds” คว้ารางวัล ITF 2021 Thailand จากแข่งเวทีนานาชาติตอบโจทย์พลังงานปี 2050. สืบค้น 12 มีนาคม 2565, จาก https://www.matichon.co.th/economy/news_2771229

- มติชนออนไลน์. (2564). **เปิดสถิติความรุนแรงในครอบครัวพุ่งยุคโควิด อึ้งร้อยละ 87 ไม่ปรึกษาขอความช่วยเหลือ**. สืบค้น 12 มีนาคม 2565, จาก https://www.matichon.co.th/local/quality-life/news_3056977
- มติชนออนไลน์. (2564). **เปิดตัว “คู่มือดูแลเด็กหลากหลายทางเพศ” ครั้งแรกในประเทศไทย**. สืบค้น 12 เมษายน 2565, จาก https://www.matichon.co.th/publicize/news_2651128
- มติชนออนไลน์. (2564). **โครงการความร่วมมือเผยแพร่รายการวิทยุเด็กและเยาวชน สร้างสรรค์สังคม DCY Radio Network**. สืบค้น 22 เมษายน 2565, จาก https://www.matichon.co.th/publicize/news_2954585
- มติชนออนไลน์. (2564). **ดย. ร่วมมือ FYAA -สำนักข่าวต้นกล้านิวส์ เปิดโอกาส ปั่นเด็กและเยาวชน เป็น ‘นักข่าวเยาวชน’ วิทยุและโทรทัศน์ รุ่นที่ 1**. สืบค้น 22 เมษายน 2565, จาก https://www.matichon.co.th/publicize/news_2910350
- มติชนออนไลน์. (2564). **สธ.หนุนโควิด้า เรียน ‘พยาบาล-สาธารณสุข’ 7,000 คน**. สืบค้น 17 พฤษภาคม 2565, จาก https://www.matichon.co.th/article/news_3001584
- มติวัลย์ บุตรดำ. (2564). **ความสำเร็จของบทบาทการเป็นมารดาวัยรุ่นจากการดูแลโดยอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน**. สืบค้น 12 เมษายน 2565, จาก https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=567243&query=Array&s_mode=Array&date_field=date_create&date_start=2564&date_end=2565&limit_lang=&limited_lang_code=tha&order=&order_by=title&order_type=ASC&result_id=2&maxid=4
- มหาวิทยาลัยทักษิณ. (2564). **รางวัลการประกวดวงดนตรีไทยชิงถ้วยพระราชทานจากสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี**. สืบค้น 15 มิถุนายน 2565, จาก https://www.tsu.ac.th/detail_gallery.php?aNum=20210825034944&id=2103&gid=1
- มหาวิทยาลัยมหิดล. (2564). **ผลกระทบต่อจิตใจของเด็ก ในสถานการณ์การระบาดของโรค COVID-19**. สืบค้น 5 กรกฎาคม 2565, จาก <https://www.gj.mahidol.ac.th/main/paediatric-knowledge/chid-effect-in-covid-situation/>
- มหาวิทยาลัยมหิดล. (2564). **Cyberbullying**. สืบค้น 5 กรกฎาคม 2565, จาก <https://www.gj.mahidol.ac.th/main/paediatric-knowledge/cyberbullying/>
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2564). **เด็กธรรมศาสตร์ คว่ำรางวัล ‘แก้มือจริง’ ระดับนานาชาติ ขยายฐาน ‘TIKTOK’ ในออสเตรเลีย**. สืบค้น 12 มีนาคม 2565, จาก <https://tu.ac.th/thammasat-031164-bba-aubcc-2021>
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2565). **สถานการณ์เด็กเกิดน้อยจะเขย่าประเทศทั้งระยะสั้น-ยาว จำนวนคน-ครอบครัว-สภาพสังคม จะเปลี่ยนไป เน้นรัฐคลอบนโยบายเอื้อการมีบุตรและต้องเริ่มทันที**. สืบค้น 10 มีนาคม 2565, จาก <https://tu.ac.th/thammasat-310165-crisis-thai-children-born-less>

- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2564). รายงานการประเมินความก้าวหน้าในการดำเนินงานตาม
แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 – 2564. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มูลนิธิเจริญโภคภัณฑ์พัฒนาชีวิตชนบท. (2564). เนื่องใน “วันเยาวชนแห่งชาติ” มูลนิธิเจริญโภคภัณฑ์
พัฒนาชีวิตชนบท ดำเนินโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชน จำนวน 4 โครงการ หวังช่วยเด็กและ
เยาวชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น. สืบค้น 30 พฤษภาคม 2565, จาก <http://www.cpf-foundationforrural.org/rldf2009641/>
- มูลนิธิ ซี.ซี.เอฟ. เพื่อเด็กและเยาวชน ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.
(2564). ช่วยเด็กด้วยโอกาส รอดจากวิกฤต COVID-19. สืบค้น 15 มีนาคม 2565, จาก
<https://www.ccftai.or.th/project/view/46j5wvXeQGNd/>
- มูลนิธิเทคโนโลยีสารสนเทศ. (2564). เปิดตัวโครงการ “COVID-19 กับชีวิตที่เปลี่ยนไป เราทำอะไรได้บ้าง”
ให้โอกาสให้เด็กและเยาวชนในสถานพินิจฯ สร้างสรรค์สื่อประกวดออนไลน์. สืบค้น 22 เมษายน
2565, จาก <https://www.princess-it-foundation.org/th/banpinij/act01-covid19-hsbc.html>
- มูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี. (2564). “ปวีณา” แลกผลการทำงาน และสถิติรับเรื่องราวร้อง
ทุกข์ของมูลนิธิปวีณาฯ ประจำปี 2564 ตั้งแต่วันที่ 4 มกราคม – 9 ธันวาคม 2564. สืบค้น
15 มีนาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/uT8sD>
- มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก. (2564). กองทุนช่วยเหลือเด็กและครอบครัวในสภาวะวิกฤต covid-19. สืบค้น
15 เมษายน 2565, จาก <https://shorturl.asia/WujZi>
- มูลนิธิเพื่อเด็กพิการ. (2564). โครงการฝึกการเคลื่อนไหวแบบญี่ปุ่น (โตสะโฮ) เพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพเด็ก
พิการด้วยตนเอง. สืบค้น 15 มีนาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/GJrPR>
- มูลนิธิยุวพัฒน์. (2564). รายงานประจำปี 2564 มอบโอกาสทางการศึกษา พัฒนาเยาวชน สร้างการมีส่วนร่วม
ร่วมของสังคม. สืบค้น 6 กรกฎาคม 2565, จาก https://www.yuvabadhana-foundation.org/wp-content/uploads/2022/05/AW_Annual2022_NEW.pdf
- มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2564). มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรม
ราชูปถัมภ์. สืบค้น 26 สิงหาคม 2565, จาก <https://web.facebook.com/RPK.BKK/posts/4687902481237053>
- มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย. (2564). ละเลย เลຍรຸນແຮງ. สืบค้น 15 มีนาคม 2565, จาก
<https://www.worldvision.or.th/evac/index.html>
- มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย. (2564). มูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย ดำเนินโครงการส่งเสริมศักยภาพ
ผู้เรียนทางด้านดนตรี : อมก้อย เชียงใหม่. สืบค้น 15 เมษายน 2565, จาก
https://worldvision.or.th/news/tx_activities_music_jun21.html

- มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก. (2564). อาสาสมัครเสริมการเรียนรู้ “ความปลอดภัยในเด็ก” @ แพลตตินแดง. สืบค้น 15 เมษายน 2565, จาก <https://www.thaichildrights.org/projects/news-events/volunteer-to-enhance-safety-learning-in-children/>
- มูลนิธิเอสซีจี. (2564). สนับสนุนเยาวชนร่วมแข่งขันฝีมือแรงงานยุโรป ครั้งที่ 7 (EuroSkills Graz 2021) สาขาการดูแลสุขภาพและผู้สูงอายุและผู้ป่วย (Health and Social Care). สืบค้น 30 พฤษภาคม 2565, จาก <https://www.scgfoundation.org/news/euroskills-graz-2021/>
- ราชกิจจานุเบกษา. (2563). พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. สืบค้น 18 พฤษภาคม 2565, จาก http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2563/A/082/T_0001.PDF
- ราชวิทยาลัยกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย. (2564). สถานการณ์โควิด-19 ในเด็ก (อายุ 0-18 ปี) ในประเทศไทยตั้งแต่ 1 เมษายน 2564- 24 พฤศจิกายน 2564 (สัปดาห์ที่ 15-48) ฉบับที่ 8. สืบค้น 10 มีนาคม 2565, จาก <https://www.thaipediatrics.org/Media/media-20211208050430.pdf>
- รายงานผลการตรวจสอบและประเมินผลภาคราชการ. (2564). รายงานผลการตรวจสอบและประเมินผลภาคราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ป.
- เว็บไซต์รัฐบาลไทย. (2564). รองนายกรัฐมนตรี “อนุทิน” แสดงความยินดีกับทีม “บุรีรัมย์ ยูไนเต็ด อีสปอร์ต” ชนะเลิศการแข่งขันอีสปอร์ต เกม RoV ระดับนานาชาติ ย้ำศักยภาพประเทศขับเคลื่อนเป็นอุตสาหกรรมหนุนซอฟต์แวร์. สืบค้น 12 มีนาคม 2565, จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/49665>
- เว็บไซต์รัฐบาลไทย. (2564). พม. เผยแนวทางช่วยเหลือเด็กกำพร้า เด็กขาดผู้ดูแล จากผลกระทบโควิด-19. สืบค้น 21 เมษายน 2565, จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/45103>
- เว็บไซต์รัฐบาลไทย. (2564). สธ.มอบโล่รางวัล “ทีมผู้ก่อการดี” ระดับประเทศ ประจำปี 2564 เครือข่ายป้องกันเด็กจมน้ำ. สืบค้น 12 มีนาคม 2565, จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/52149>
- เว็บไซต์รัฐบาลไทย. (2564). พม. ประชุมคณะกรรมการเฉพาะกิจป้องกันและแก้ไขปัญหาการพนันออนไลน์ในเด็กและเยาวชน. สืบค้น 17 มีนาคม 2565, จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/39572>
- เว็บไซต์รัฐบาลไทย. (2564). สรุปข่าวการประชุมคณะรัฐมนตรี 8 มิถุนายน 2564. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2565, จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/42526>
- เว็บไซต์รัฐบาลไทย. (2564). พม. จัดประชุมสมัชชาครอบครัวระดับชาติ ประจำปี 2564 ภายใต้แนวคิด "ครอบครัวไทยกับการสร้างสมดุลในวิถีชีวิตใหม่". สืบค้น 2 กรกฎาคม 2565, จาก <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/45855>
- ศูนย์การศึกษาทั่วไป จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2564). “CU Neuron” แพลตฟอร์มการเรียนรู้ใหม่ในงาน GenEd Fair Online. สืบค้น 17 จาก 2565, จาก <https://gened.chula.ac.th/?p=27409>

ศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุ เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนน. (2564). สถิติการเกิดอุบัติเหตุทางถนนในประเทศไทย ปี 2564. สืบค้น 18 มีนาคม 2565, จาก <https://www.thairsc.com/data-compare>

ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน. (2564). ส่องชั้นตอนคดีเยาวชน: เมื่อเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีทางการเมือง มีแนวโน้มมีการละเมิดมากกว่าผู้ใหญ่. สืบค้น 11 มีนาคม 2565, จาก <https://tlhr2014.com/archives/31315>

ศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน. (2565). วันเด็กเวียนมาอีกหน แต่จำนวนเยาวชนถูกดำเนินคดีทางการเมืองพุ่ง 272 คน. สืบค้น 11 มีนาคม 2565, จาก <https://tlhr2014.com/archives/39387>

ศูนย์นโยบายเพื่ออนาคต. (2564). ผลกระทบโควิด-19 ต่อการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน: มาตรการเยียวยาและฟื้นฟูการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน. สืบค้น 4 กรกฎาคม 2565, จาก <https://think.moveforwardparty.org/article/1601/>

ศูนย์ปฏิบัติการโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด. (2564). ความเป็นมาของโครงการ. สืบค้น 6 พฤษภาคม 2565, จาก <https://csg.dcy.go.th/th/about/background>

ศูนย์ปฏิบัติการโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด. (2564). โครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ปี 2564. สืบค้น 6 พฤษภาคม 2565, จาก <https://csg.dcy.go.th/file/n/csg%2010.9.64.jpg>

ศูนย์ปฏิบัติการโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด. (2564). รายงานข้อมูลโครงการเงินอุดหนุนเพื่อการเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด. สืบค้น 6 พฤษภาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/QGb3d>

ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2564). สถานการณ์การพนันปี 2564 กลุ่มเด็กและเยาวชน. สืบค้น 15 มีนาคม 2565, จาก http://www.gamblingstudy-th.org/document_book/168/1/1/factsheet-children-youth-64/

ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2564). สถานการณ์การเล่นพนันในสังคมไทย ปี 2564. สืบค้น 15 มีนาคม 2565, จาก <http://www.gamblingstudy-th.org/>

สถานทูตสหรัฐและสถานกงสุลในประเทศไทย. (2564). รายงานการค้ามนุษย์ประจำปี พ.ศ. 2564. สืบค้น 15 มิถุนายน 2565, จาก <https://th.usembassy.gov/th/our-relationship-th/official-reports-th/2021-trafficking-persons-report-thailand-th/>

สถาบันราชานุกูล. (ม.ป.ป.). ปัญหาความรุนแรงในเด็กและวัยรุ่น. สืบค้น 6 กรกฎาคม 2565, จาก <https://th.rajanukul.go.th/preview-3563.html>

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2564). ประสิทธิภาพของโครงการจ้างงานเด็กจบใหม่ (Co-payment) จากรัฐบาล. สืบค้น 15 มีนาคม 2565, จาก <https://tdri.or.th/2021/05/covid-123/>

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2564). วิกฤตโควิด-19 ในกลุ่มเยาวชนว่างงาน-นอกการศึกษา: ปัญหาที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขจากรัฐ. สืบค้น 4 กรกฎาคม 2565, จาก <https://tdri.or.th/2021/10/the-neet-generation-at-the-age-of-covid-19/>

สถาบันวิจัยเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา. (2564). ความยากจนแก้ได้ ด้วยการศึกษาที่เสมอภาค.

สืบค้น 4 กรกฎาคม 2565, จาก <https://research.eef.or.th/education-and-poverty/>
สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. (ม.ป.ป.). **ครอบครัวรุนแรงเปลี่ยนแปลงเด็กไม่รู้ตัว.**

สืบค้น 6 กรกฎาคม 2565, จาก <https://new.camri.go.th/infographic/73>
สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์. (ม.ป.ป.). **ทำอะไรเมื่อลูกเป็นโรคซึมเศร้า สาเหตุและการดูแล.** สืบค้น 6 กรกฎาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/UVHEX>

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2564). **สสวท.หนุนเยาวชนคนรักน้ำสู่เวทีนานาชาติ.**

สืบค้น 12 มีนาคม 2565, จาก https://www.ipst.ac.th/news/14414/20210817_globe.html
สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2564). **ผลการประเมิน PISA 2018 การอ่าน**

คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ (ฉบับสมบูรณ์). สืบค้น 4 กรกฎาคม 2565, จาก
<https://pisathailand.ipst.ac.th/pisa2018-fullreport/>

สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล. (2564). **รายงานการเสวนาวิชาการ เรื่อง “ก้าวผ่าน 9 วิกฤตโควิด สู่ออกาสการพัฒนาเด็กและครอบครัว”.** สืบค้น 2 กรกฎาคม 2565, จาก <https://mahidol.ac.th/temp/2021/09/24th-anniversary.pdf>

สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย. (2564). **ประวัติความเป็นมา.** สืบค้น 19 มีนาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/ltXyE>

สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย. (2564). **แผนปฏิบัติการสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2563 – 2565.** สืบค้น 19 มีนาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/EoVRz>

สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย. (2564). **Activity Report.** สืบค้น 19 มีนาคม 2565, จาก <https://cyct.dcy.go.th/dcy/activity-report/>

สมาคมเยาวชนพัฒนาบ้านเกิด. (2564). **สมาคมเยาวชนพัฒนาบ้านเกิด – PPS.** สืบค้น 19 มีนาคม 2565, จาก <https://th-th.facebook.com/PPSdekrakbarnerd/>

สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน. (2564). **สิทธิในชีวิตและร่างกายกับความรุนแรงในครอบครัว.** สืบค้น 12 มีนาคม 2565, จาก <http://ucl.or.th/?p=4179>

สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน. (2564). **ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยกับสิทธิมนุษยชน: ความเปราะบางของสังคมในสถานการณ์ปัจจุบัน.** สืบค้น 19 มีนาคม 2565, จาก <http://ucl.or.th/?p=3472>

สยามรัฐออนไลน์. (2565). **เด็กเทคนิคแม่สอดแจ้ง! คัดค้นระบบติดตามช่วยเหลือประเมินผู้ป่วยโควิดรักษาที่บ้าน ตอบโจทย์นโยบายรัฐ-สร.** สืบค้น 15 มีนาคม 2565, จาก <https://siamrath.co.th/n/331510>

- สุภาณี ขวนเซย เจนจิรา อัสพันธ์ วรรณิษา แสนพันธ์ และ บุญรัตน์ ใจวัตรกุล. (2564). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเชิงบริหาร ทักษะการเคลื่อนไหวและความแข็งแรงของกล้ามเนื้อในเด็กอายุระหว่าง 7-10 ปี. สืบค้น 15 เมษายน 2565, จาก https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=592676&query=Array&s_mode=Array&date_field=date_create&date_start=2564&date_end=2565&limit_lang=&limited_lang_code=tha&order=&order_by=title&order_type=ASC&result_id=3&maxid=6
- สำนักข่าวไทยพีบีเอส. (2564). ครู พ่อแม่ต้องทำยังไง กับจุดยืนทางการเมืองของลูก ๆ. สืบค้น 15 มีนาคม 2565, จาก <https://thecitizen.plus/node/34549>
- สำนักข่าวไทยพีบีเอส. (2564). "ดร.กนกรัตน์" มอง 1 ปี "รัฐ-มวลชน" ชุมนุมการเมืองจะไปถึงไหน?. สืบค้น 15 มีนาคม 2565, จาก <https://news.thaipbs.or.th/content/306893>
- สำนักข่าวไทยพีบีเอส. (2564). ไทยพีบีเอส เปิดตัวพื้นที่การเรียนรู้ “Learning Space for Kids” ต้อนรับวันเด็กแห่งชาติในรูปแบบออนไลน์. สืบค้น 22 เมษายน 2565, จาก https://org.thaipbs.or.th/content/3372?fbclid=IwAR2ZnHfg_jsHEQTjYn_WqjjUqxpL1maGMOiXjjMOwCdocLKw8_ECLD2rDs
- สำนักข่าวไทยพีบีเอส. (2564). ทีมไทยเจ๋ง! คว่ำแชมป์โลก AWC 2021 อีสปอร์ตเกม ROV. สืบค้น 15 มิถุนายน 2565, จาก <https://news.thaipbs.or.th/content/306194>
- สำนักข่าวไทยพีบีเอส. (2564). ช่องว่างทางดิจิทัล ความเหลื่อมล้ำสายพันธุ์ใหม่. สืบค้น 4 กรกฎาคม 2565, จาก <https://decode.plus/20211212/>
- สำนักข่าวไทยพีบีเอส. (2564). นักการศึกษาเตือน “4 ภัยเงียบเด็กเปราะบาง” ในชุมชนแออัดและพื้นที่เสี่ยงโควิด-19. สืบค้น 26 สิงหาคม 2565, จาก <https://theactive.net/news/20210531-2/>
- สำนักข่าวบ้านเมือง. (2564). วช.ชูเด็กเก่งคิดค้น“ถุงตองกึ่ง”รักษโลกคว่ำรางวัลใหญ่นานาชาติ. สืบค้น 12 มีนาคม 2565, จาก <https://www.banmuang.co.th/news/gallery/256276>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2564). แนะนำผู้ปกครองดูแลบุตรหลานใกล้ชิด ป้องกันเด็กจมน้ำ. สืบค้น 14 มีนาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/FjSuw>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2564). เปิดตัวแอปฯ “Just Stop Gambling” แจ้งร้องเรียน-เบาะแสพนันออนไลน์ ป้องกันเด็กและเยาวชน-นักพนันหน้าใหม่. สืบค้น 14 มีนาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/eSv5V>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2564). เด็กติดพนันออนไลน์ในช่วงโควิด เล่นง่าย เสียง่าย ภัยร้ายใกล้ตัวกว่าที่คิด!. สืบค้น 14 มีนาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/ZR9NI>
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2564). มาตรฐาน 4D ยกระดับ สถานเลี้ยงเด็กเล็ก. สืบค้น 16 พฤษภาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/qaonU>

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2564). รายงานประจำปี 2564 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). สืบค้น 3 กรกฎาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/MwTkQ>

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2564). สสส.ห่วงเด็กไทย ติดมือถือ ช่วงโควิด-19 พร้อมแนะไอเดียลดความเสี่ยง เด็กติดมือถือ. สืบค้น 26 สิงหาคม 2565, จาก <https://dol.thaihealth.or.th/Media/Index/864ec663-c6b9-eb11-80ed-00155d09b41f>

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2565). สสส.-ศวปถ. ร่วมหนุนเสริมมาตรการลดอุบัติเหตุช่วงเทศกาลปีใหม่. สืบค้น 18 มีนาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/k9ILG>

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2565). ส่งพฤติกรรมเด็กและเยาวชนไทยในยุคโควิด-19 เน้นครอบครัวเลี้ยงลูกเชิงบวก หยุดวงจรรอบมูข. สืบค้น 4 กรกฎาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/hjKLS>

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชญ์บุรี นครนายก. (2564). DEEP แพลตฟอร์มด้านการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ. สืบค้น 14 เมษายน 2565, จาก <https://www.spm-pn.go.th/km-test2/>

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). แนวทางการจัดการเรียนการสอน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สืบค้น 2 พฤษภาคม 2565, จาก <http://www.sea12.go.th/ict/images/stories/covid2019/2564/3-info-covid-190564.pdf>

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต จังหวัดตาก. (2564). โครงการ “เยาวชนไทยหัวใจใสสะอาด ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564”. สืบค้น 18 มีนาคม 2565, จาก <https://www.nacc.go.th/categorydetail/20191123214631122/20210916131441?>

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2564). นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเด็กและเยาวชน ประจำปีงบประมาณ 2564. สืบค้น 15 มีนาคม 2565, จาก https://www.spmnonthaburi.go.th/main/sites/default/files/_380.pdf

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2562). ครอบครัวแห่งกลาง ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างครัวเรือน. สืบค้น 10 มีนาคม 2565, จาก <https://researchcafe.org/skipped-generation-households/>

สำนักงานจังหวัดตรัง. (2564). รองผู้ว่าฯ ตรัง เปิดโครงการเด็กและเยาวชนตรังรณรงค์ต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน. สืบค้น 10 มีนาคม 2565, จาก <https://ww2.trang.go.th/news/detail/1773>

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2564). ETDA เผยโควิด-19 เป็นเหตุสังเกตได้ Gen Z ใช้เน็ตสูงสุด ปีแรก ขณะที่ Gen Y แซมปี 6 สมัย. สืบค้น 18 มีนาคม 2565, จาก <https://www.etda.or.th/th/pr-news/ETDA-released-IUB-2021.aspx>

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2564). จากเกมสู่พฤติกรรม จากออนไลน์สู่ชีวิตจริง.

สืบค้น 22 เมษายน 2565, จาก <https://www.etda.or.th/th/Useful-Resource/From-Online-to-Reality.aspx>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). ขอเชิญชวนทุกท่านร่วมแสดงความคิดเห็นต่อ ร่าง พระราชบัญญัติการจัดตั้ง สถาบันเทคโนโลยีดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อการศึกษา (องค์การมหาชน) พ.ศ.

สืบค้น 18 เมษายน 2565, จาก <http://www.onec.go.th/th.php/page/view/Information/4478>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). บทวิเคราะห์การพัฒนาการศึกษาอันเป็นผลมาจากสถานการณ์โควิด-19. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ทริบเพิลกรุ๊ป จำกัด.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2564). สถิติประชากรศาสตร์ ประชากรและเคหะ. สืบค้น 10 มีนาคม 2565, จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx>

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). การคลังของภาครัฐและรายจ่ายทางด้านสังคมของไทยภายใต้ผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรในอีก 20 ปีข้างหน้า. สืบค้น 3 กรกฎาคม 2565, จาก https://www.nesdc.go.th/more_news.php?cid=938&filename=social

สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล. (2564). “ดีป้า” ร่วมเปิดงานสร้างสมรรถนะเด็กปฐมวัยในยุคดิจิทัล พร้อมเปิดตัวเว็บไซต์ธนาคารหนังสือเพื่อเด็กปฐมวัยออนไลน์. สืบค้น 22 เมษายน 2565, จาก https://www.depa.or.th/en/article-view/20211005_07

สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). จำนวนผู้เรียนด้อยโอกาส จำแนกตามระดับชั้นประเภทความด้อยโอกาส. สืบค้น 1 พฤษภาคม 2565, จาก http://164.115.22.198/nso/phpview.php?folder=uploads/Education/File/&partfile=Data_03020100_0901.xlsx

สำนักสารนิเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2565). สธ.เผยผลสำรวจ “ไอคิว” เด็ก ป.1 สูงขึ้นเกินค่ามาตรฐาน ส่วน “อีคิว” อยู่ระดับปกติ เร่งพัฒนากลุ่มขาดโอกาส. สืบค้น 15 พฤษภาคม 2565, จาก <https://pr.moph.go.th/?url=pr/detail/2/04/173883/>

สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย. (2564). เฝ้าระวังการตั้งครรภ์แม่วัยรุ่น พ.ศ. 2564. สืบค้น 18 มีนาคม 2565, จาก <https://rh.anamai.moph.go.th/th/infographic/3312>

สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ กรมอนามัย. (2564). รายงานผลการวิเคราะห์สถานการณ์ตัวชี้วัดอัตราการคลอดมีชีพในหญิงอายุ 15-19 ปี พ.ศ. 2564. สืบค้น 10 มีนาคม 2565, จาก https://rh.anamai.moph.go.th/web-upload/7x027006c2abe84e89b5c85b44a692da94/tinymce/kpi64/1_14/1_14_1-1.pdf

อมรินทร์ออนไลน์. (2565). เตือนผู้ปกครอง! แก็งคอลเซ็นเตอร์ เริ่มหันหาเหยื่อที่เป็นเด็ก พุดชู้อ้างส่งของผิด กม. ไปต่างประเทศ. สืบค้น 15 มิถุนายน 2565, จาก <https://www.amarintv.com/news/detail/118250>

องค์การบริหารส่วนตำบลบางทรายน้อย. (2564). **โครงการเยาวชนไทยหัวใจใสสะอาด ประจำปี 2564.**

สืบค้น 10 มีนาคม 2565, จาก <https://bangsainoi.go.th/public/list/data/detail/id/2170/menu/1559>

องค์การบริหารส่วนตำบลร้อยละคร. (2564). **โครงการพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชนตำบลร้อยละคร**

ประจำปีงบประมาณ 2564. สืบค้น 10 มีนาคม 2565, จาก https://www.soyrakron.go.th/news_detail.php?hd=1&dolP=1&checkIP=chkIP&id=114256&checkAdd=chkAddum=85989_ypk

องค์การบริหารส่วนตำบลหินเหล็กไฟ. (2564). **โครงการดำเนินกิจการสภาเด็กและเยาวชนตำบลหินเหล็กไฟ**

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2564. สืบค้น 10 มีนาคม 2565, จาก <http://www.hinlekfai.go.th/newspreview?id=472>

องค์การเฟรนด์อินเตอร์เนชันแนล ประเทศไทย (2564). **Peuan Peuan.** สืบค้น 15 เมษายน 2565, จาก

<https://www.facebook.com/pg/Peuan-Peuan-621087658019692/posts/>

องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2564). **ช่องว่างและความเหลื่อมล้ำ.** สืบค้น 10 มีนาคม 2565, จาก

[https://www.unicef.org/thailand/media/6731/file/Addressing%20the%20Gap%20\(MICS6\)%20TH.pdf](https://www.unicef.org/thailand/media/6731/file/Addressing%20the%20Gap%20(MICS6)%20TH.pdf)

องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2564). **รายงานฉบับใหม่จากยูนิเซฟชี้มีเด็กพิการถึง 240 ล้านคนทั่วโลก.**

สืบค้น 15 มีนาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/Bqrs7>

องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2564). **ยูนิเซฟชื่นชมแม่ช่วยปกป้องทารกจากการติดเชื้อได้ดีที่สุดในช่วงการ**

ระบาดของโควิด-19. สืบค้น 16 มีนาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/n0ply>

องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2564). **สิทธิในโรงเรียนสำหรับนักเรียน ครู และผู้บริหารโรงเรียน.** สืบค้น 16

มีนาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/x4GM1>

องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2564). **พันธกิจประเทศไทย : พันฟูการศึกษาปีการศึกษา 2564.** สืบค้น 16

มีนาคม 2565, จาก <https://www.unicef.org/thailand/media/8146/file/Mission%20Recovering%20Education%20in%202021%20TH.pdf>

องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2564). **การทำให้เด็กปลอดภัยในโลกออนไลน์ระหว่างการระบาดใหญ่**

ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). สืบค้น 16 มีนาคม 2565, จาก

<https://shorturl.asia/fAD2H>

องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2564). **ช่วยครอบครัวพ่อแม่วัยรุ่นให้ช่วยตนเองได้ในช่วงโควิด-19.** สืบค้น

18 มีนาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/oMmJ5>

องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2564). **การคุ้มครองเด็กไม่ควรมีเด็กคนใดต้องใช้ชีวิตอย่างหวาดกลัว.**

สืบค้น 15 มีนาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/r0al7>

องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2564). **เสียงและทางเลือกสำหรับเด็กทุกคนในประเทศไทย.** สืบค้น 15

มีนาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/QSxjZ>

- องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2564). รายงานใหม่ชี้เด็กในเกือบทุกประเทศเผชิญการเรียนรู้ถดถอย
เนื่องจากโควิด-19. สืบค้น 20 เมษายน 2565, จาก <https://shorturl.asia/na2Jr>
- องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2564). แหล่งเรียนรู้ทักษะออนไลน์ แหล่งค้นหางานออนไลน์ สถานที่ฝึกงาน
งานอาสาสมัคร และข้อมูลทุนการศึกษาสำหรับเยาวชนในประเทศไทย. สืบค้น 20 เมษายน 2565,
จาก <https://shorturl.asia/xYyKv>
- องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2564). หยิบยื่นความช่วยเหลือให้กับเด็กและคนไร้บ้านในช่วงโควิด-19.
สืบค้น 20 เมษายน 2565, จาก <https://shorturl.asia/EMv3A>
- องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2564). ยูนิเซฟเร่งส่งความช่วยเหลือเพื่อลดการแพร่ระบาด และบรรเทา
ผลกระทบของโควิด-19 ในชุมชนคลองเตย. สืบค้น 20 เมษายน 2565, จาก
<https://shorturl.asia/hnkvD>
- องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2564). มาเป็นสมาชิกยูริพอร์ตกัน. สืบค้น 20 เมษายน 2565, จาก
<https://www.unicef.org/thailand/th/take-action/become-u-reporter>
- องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2564). เด็กเยาวชนกับการพัฒนานวัตกรรมสื่อสารเพื่อสร้างการ
เปลี่ยนแปลง. สืบค้น 22 เมษายน 2565, จาก <https://shorturl.asia/etwia>
- องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2564). เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะเติบโตในสภาพแวดล้อมครอบครัวที่ปลอดภัย
และเอาใจใส่. สืบค้น 3 กรกฎาคม 2565, จาก <https://shorturl.asia/ru0hN>
- องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2564). ชีวิตที่ไม่มีใครเห็น: 48 ปี สถานการณ์เด็กไร้สัญชาติในประเทศไทย
(2515 - 2563). สืบค้น 3 กรกฎาคม 2565, จาก [https://www.unicef.org/thailand/
media/5861/file/Invisible%20Lives:%2048%20Years%20of%20the%20Situation%20of%20Stateless%20Children%20in%20Thailand.pdf](https://www.unicef.org/thailand/media/5861/file/Invisible%20Lives:%2048%20Years%20of%20the%20Situation%20of%20Stateless%20Children%20in%20Thailand.pdf)
- ECPAT International. (2564). รายงานประเทศไทย เพื่อการศึกษาการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจาก
เด็กชาย. สืบค้น 16 เมษายน 2565, จาก [https://knowledge.tijthailand.org/th/
publication/detail/thai-global-boys-initiative-thailand#book/3](https://knowledge.tijthailand.org/th/publication/detail/thai-global-boys-initiative-thailand#book/3)
- iLaw. (2564). พ.ร.บ. ศาลเยาวชนฯ กับความพยายามคุ้มครองเด็กและเยาวชนแทนการลงโทษ. สืบค้น
20 เมษายน 2565, จาก <https://ilaw.or.th/node/5884>
- Thailand Massive Open Online Course Platform. (2564). Thai MOOC Learning Management
System (LMS). สืบค้น 16 เมษายน 2565, จาก <https://lms.thaimooc.org/>
- YouTube Kids. (2564). โลกแห่งการเรียนรู้และความสนุกสนานที่สร้างมาสำหรับเด็ก ๆ. สืบค้น 22 เมษายน
2565, จาก https://www.youtube.com/intl/ALL_th/kids/

ภาคผนวก

รายชื่อคณะผู้จัดทำ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.กัสดาล เชาว์วัฒนกุล	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	หัวหน้าโครงการวิจัย
2. ดร.วรุณี เว้นบาป	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	นักวิจัย
3. อาจารย์ ดร.วรภัทร รัตนพานิชย์	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	นักวิจัย
4. อาจารย์ ดร.กนิษฐา เชาว์วัฒนกุล	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	นักวิจัย

